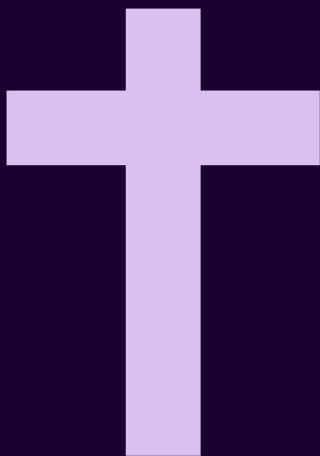

Akabuu Titõi Idei
Ilaao

Monkole New Testament

Akabuu Titɔi Idei Ilaaɔ

Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titɔi Idei Ilaaɔ

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282

Contents

Matie	1
Maaku	40
Luku	64
Zāa	104
Woo Bε Na	133
Romu	170
Kōrenti I	187
Kōrenti II	203
Galati	214
Efēezu	220
Filipi	226
Kolosee	230
Tēsalonika 1	234
Tēsalonika 2	238
Timotee I	240
Timotee II	245
Titee	249
Filemōo	251
Ebēε	252
Zaaki	264
Piēε 1	268
Piēε 2	273
Zāa 1	276
Zāa 2	280
Zāa 3	281
Zudu	282
Kuyēi Zāa	284

Laabaau jiiida iyi Matie í kò

*Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña
(Cò Luku 3:23-28)*

¹ Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña wee. Jesu Kirisii í je tókui Davidi, nò Davidi mò wa je tókui Aburahamu.

² Aburahamui í bí Izaaki, Izaaki mòi í bí Zakòbu. Zakòbu mòi í bí Zuda do igbàe do ifàe ña. ³ Zuda do Tamaa aboe aña mòi à bí Faresi do Zara. Faresi mò í bí Esiromu. Esiromu mò í bí Aramu. ⁴ Aramu mò í bí Aminadabu. Aminadabu mò í bí Nasò. Nasò mò í bí Salamò. ⁵ Salamò do Rahabu aboei à bí Boazi. Boazi mò do Rutu aboei à bí Obèdi. Obèdi mò í bí Izai. ⁶ Izai mò í bí Davidi iyi í na í je ilaaluu.

Davidiu mò í bí Salomò. Iyei Salomòui í je aboi Urii iyi Davidi í sou. ⁷ Salomò mò í bí Roboamu. Roboamu mò í bí Abia. Abia mò í bí Azafu. ⁸ Azafu mò í bí Zozafati. Zozafati mò í bí Zoramu. Zoramu mò í bí Oziasi. ⁹ Oziasi mò í bí Zoatamu. Zoatamu mò í bí Akazi. Akazi mò í bí Ezekia. ¹⁰ Ezekia mò í bí Manasee. Manasee mò í bí Amò. Amò mò í bí Zoziasi. ¹¹ Zoziasi mò í bí Zekonia do ifàe ña si waati iyi ilaalui Babiloni, ilu nlau, í je inei Izireli ña igù í neò ña si ilèe.

¹² Si anyii iyi à neò ña ikpa Babiloni ñoi Zekonia í bí Salateli, nò Salateli mò í bí Zorobabeli. ¹³ Nò Zorobabeli mò í bí Abiudu. Abiudu mò í bí Eliakimu. Eliakimu mò í bí Azò. ¹⁴ Azò mò í bí Sadòku. Sadòku mò í bí Akimu. Akimu mò í bí Eliudu. ¹⁵ Eliudu mò í bí Eleazaa. Eleazaa mò í bí Matani. Matani mò í bí Zakòbu. ¹⁶ Nò Zakòbu mò í bí Zozefu mòkò Maari, nò Maari mòi í je iyei Jesu iyi à ya kpe Kirisi.

¹⁷ Bèebèi si dimi ññau hai waatii Aburahamu wa hee ku naa si waatii Davidi, tóku ikà ikà maatèi í wée. Hai bí Davidi má ku naa si waati iyi à bòò ña Babiloni tóku ikà ikà maatèi í wée. Si anyie, hai waati iyi à bòò ña Babiloni ku naa si waati iyi à bí

Jesu iyi à ya kpe Kirisi tóku ikà ikà maatèi í wée má.

*Kubí Jesu Kirisi
(Cò Luku 2:1-7)*

¹⁸ Yaase bei à bíò Jesu Kirisi wee. Hai waati iyi Maari í wée mudèi à mua Zozefu. Amma hee a maa tótò sèe Maari í ne así do gbugbái Hundi ilaaí. ¹⁹ Zozefu mòkòu wee inè dee dee. Kù bí ññu ku dasi Maari anyò si bantuma. Na ñoi í ce í dasi idò ññu ku kási si asii. ²⁰ Si bei wa lasabu bèebe ñoi amalekai Aí Lafèe í naa í sò si ala í ni, Zozefu, awò tókui Davidi ilaaluu, maà ce ñoi í so Maari, mudèe iyi à muèu. Dasie kpasè. Así iyi í ñeu be, do gbugbái Hundi ilaaí. ²¹ Á bí ama inemòkò nò í sò Jesu. Ññui á faaba inè ña hai si dulum du ña.

²² Mii ñau ihè fei í cei ku ba ide iyi Aí Lafèe í tako í sò walii Ezai ku sisia inè ñau ku kò, ²³ iyi í ni, Mudèe gò iyi kù mà mòkò á na ku ne así.

Á bí ama inemòkò,
Nò a kpoo Emanueli.

Yaasei iriui í je ilaaí í wée do awa.

²⁴ Iyi Zozefu í jì ñoi í ce bei amalekau í sò, í dasi Maari kpasè. ²⁵ Amma añaò a kù tótò sèe hee í koo í bíò ama inemòkò. Nò Zozefu í sò Jesu.

2

*Woo mà ña à naa Jesu ku cò hai
nunui daakò*

¹ À bí Jesui Betelehemu si ilei Zudee si waatii amanlu Herodu. Si anyii kubie woo mà yaasei andaiya gò ña à naa Zeruzalemu hai nunui daakò, ² nò à bee à ni, iwoi ilaalui Zuifu ña iyi à bí nseiu í wa. Hai nunui daakò à ye andaiyaé í fita, ñoi à naa ku tóe.

³ Iyi amanlu Herodu í gbò ideu, ñoi inèe í fò, bèebe mòi inèi Zeruzalemu ñau fei inò ña í fò. ⁴ Ñoi í tótò inè ngboi woo wee ilaaí ña do woo kò inè ña si wooda ña fei nò í bee ña tengi bii à ni aa bí

Ine iyi Ilaaḥ í cicau. ⁵ Nḡi à jεaa à ni, Betelehεmui si ilei Zudee domi beεbei walii Misee í tako í kəə wo, ⁶ í ni, Ilaaḥ í ni, Inje inei Betelehεmu ηa, si ilei Zudee, Ntə ntə, ilu nηε kù kere si ilu nlai Zudee ηa fei, Si na iyi í jə hai si ilu nηei ilaaluu á fita Ine iyi á gbā inei Izireli, inεm ηa.

⁷ Nḡi Herodu í jə à kpe woo mà ηau do asii, í bee ηa si waati iyi andaiyau í fita dee dee. Nə à sḥ. ⁸ Iyi í gbə beεbe nə í sḥ ηa í ni a bə Betelehεmu a koo a bee yaasei amau wa sāa sāa. Bii à yəə nə a nyi wa a naa a sḥ nηu ku ba nηu mə nηu koo gulea.

⁹ Iyi à gbə ideεu à tā, nḡi à dasi kpāa. Nə andaiya iyi à tako à yε hai nunui daakəu í nyi í cua nηa má hee tengi bii amau í wa, í bei í leeki lele be cau. ¹⁰ Iyi à yε andaiyau í leeki beεbe, nḡi idə nηa í dḥ hee í caa. ¹¹ Nə à lə ile be nḡi à yε amau do Maari iyeε. Nə à gule à təε. Nə à fū bəgəi amani nηa à nya wura à muaa, do tularε iyi à ya jo do ikpo ku dḥ inunu iyi à ya kpe miru.

¹² Si anyiε Ilaaḥ í sḥ ηa si ala í ni a maà nyi bi amanlu Herodu má. Nə à too kpāa mmu à neə ilei ide nηa.

Zozefu ηa à sa à ne ilei Ezibiti

¹³ Iyi woo mà ηau à to anyi à ne, nə amalekai Aḥ Lafēε í naa bi Zozefu si ala í ni, dede í so amau do iyeε í sa í neə ηa ilei Ezibiti, domi Herodu á de amau ku kpa. I koo í buba be titā hee a jo iyi an na n ni í nyi wa má ηa.

¹⁴ Na nḡi í jə Zozefu í dede idū í so amau do iyeε í neə ηa Ezibiti. ¹⁵ Bei à buba hee Herodu í koo í ku. Iyi be í cei ku ba ide iyi Aḥ Lafēε í sḥ waliie ku sisia inε ηau ku kḥ, si bei í ni, hai Ezibitii n kpe amam wa.

À kpa ama keeke ηa

¹⁶ Nḡi amanlu Herodu í yε iyi woo mà andaiya ηau à lele nηui, nḡi idəε í

kḥ jiida jiida. Nḡi í ce dooi waati iyi woo mà ηau à yε andaiyau í fita, nḡi í jə à koo à kpa ama inεməko kpətoə ηa hee ku koo si do amai adḥ minji ηa fei si ilui Betelehεmu do ileεkoe ηa fei. ¹⁷ Beεbei ide iyi walii Zeremi í fəu í ce. Í ni,

¹⁸ À gbə anu ku dḥ si ilui Rama.

À gbə inε ηa à kpata,

À waa cā buubuu.

Asee, Raselii wa kpata na irii amae ηa.

Nə à bə ku lεlεε,

Amma í kə ku gbə kuleleu

Si na iyi í jə amae ηa a kù wεε má.

Zozefu ηa à baa hai ilei Ezibiti

¹⁹ Si anyiε Herodu í naa í ku, nḡi amalekai Aḥ Lafēε í naa bi Zozefu si ala ilei Ezibiti be, ²⁰ í ni, dede í so amau do iyeε í inyio ηa ilei Izireli. Inε ηa iyi à waa de amau ku kpa à ku.

²¹ Nə Zozefu í dede í so amau do iyeε à nyi ilei Izireli má. ²² Amma í gbə iyi Aakelausii í je bommai baε Herodu si ilei Zudee, nḡi wa ce njo i ku bə ku buba be. Nə Ilaaḥ í sḥ si ala má í ni ku bə ilei Galilee. Nḡi í tekí í bə Galilee si bei Ilaaḥ í sḥ. ²³ Nə í koo í buba Nazareti. Beεbei ide i walii ηau í kḥ, si bei à ni aa kpoo inei Nazareti.

3

Wazoi Zāa woo dasi inyi

(Cə Maaku 1:1-8; Luku 3:1-18; Zāa 1:19-28)

¹ Waati beεbei, Zāa woo dasi inyi í naa wa ce wazoi si ghabuai Zudee.

² Í ni, i kpaasi idə nηε ηa domi waati í maai iyi Ilaaḥ á na ku je bommaε.

³ Idei Zāaui walii Ezai í fə wo, si waati iyi í ni,

À gbə imui inε gə wa dḥ anu si ghabua wa ni,

I teese kpāai Lafēε ku te ηa.

⁴ Zāa wa dasi ibəi ntoi kpookpo, nə wa dī santikii bata. Ketengbo do nyikəi sakoi í je ijεε. ⁵ Nə inε ηa à naa bi tεε hai Zeruzalem do hai ilei Zudee fei do hai ilu ηa iyi à wa cingai idoi Zuudεεu fei. ⁶ À ce

tuubai dulum du ŋa nɔ à jò Zāa í dasi ŋa inyi si idoi Zuudɛɛu.

⁷ Farisi do Sadusi ŋa mɔ à waa naa bi tɛɛ aŋa nkpɔ nkpɔ ku ba ku dasi ŋa inyi. Iyi Zāa í yɛ ŋa ŋoi í sɔ ŋa í ni, inɛ inɛ buu ŋa bei njo wukuku, yooi í sɔ ŋe í ni í saa idɔɔkɔi Ilaaɔ iyi í maai wa. ⁸ Na nŋu, i ce kookoosu jiida i nyisiò iyi í kpaasi idɔ ŋa. ⁹ I maà tamaa mà aa ba faaba ŋa si na iyi í jò í ya maa ni í je tɔkui Aburahamu ŋa. An sɔ ŋe, Ilaaɔ á yɔkɔ ku so kuta ŋau ihɛ ku ce ŋa tɔkui Aburahamu ŋa. ¹⁰ Wee dagba wa kãsi tã mɔm a daò icui jli. Na nŋu, jli iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina. ¹¹ Amu inyii ñ wa n dasi ŋe ku ba ku je seɛdai idɔ ku kpaasi nŋe, amma inɛ gɔ á na ku naa si anyim. Í rem do gbugbã ntɔ ntɔ, n kù to baa ñ bɔ baataɛ. Nŋui á da nŋe si Hundi Ilaaɔ do ina. ¹² Wa mu mii ku fɛ bileɛɛ si awɔ, nɔ ku kpã bileeu bii á kpokpɔɛ, nɔ ku ko yɔyɔu ku dasi aka, sakou mɔ ku dasi ina iyi ci ya ku.

Inyi ku dasii Jesu

(Cɔ Maaku 1:9-11; Luku 3:21-22)

¹³ Waati beɛbe Jesu í naa hai ilei Galilee nɔ í bɔ idoi Zuudɛɛ ku ba Zāa ku dasi inyi. ¹⁴ Iyi í to wa í ni Zāa ku dasi nŋu inyi, ŋoi Zāa wa bi ku kɔ, í ni, awɔi ñ nɛ kpāa í dasim inyi, nɔ beirei í ce ñ waa naa bi tom. ¹⁵ Ŋoi Jesu í jɛaa í ni, jò ku ce beɛbe titã, domi beɛbei à nɛ ka ce ka ceò mii iyi Ilaaɔ í bi fei. Nɔ Zāa í je. ¹⁶ Iyi í dasi Jesu inyi í tã, be gbakã Jesu í fita wa hai si inɔ inyiu. Ŋoi lelei Aɔ í cɛ nɔ Zāa í yɛ Hundi Ilaaɔ wa de sie wa bei ankasiidi. ¹⁷ Nɔ à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í ni, inɛ ihɛi í je Amam. Ñ buu jiida jiida, siei inɔ didɔm fei í ya wa.

4

Seetam í lele Jesu

(Cɔ Maaku 1:12-13; Luku 4:1-13)

¹ Si anyii nŋu, ŋoi Hundi Ilaaɔ í bɔò Jesu si ghabua ku ba Seetam ku leleɛ. ² Ŋoi Jesu í ce anu ku ñi dasã

ciiji do idũ ciiji, si anyie nɔ ari wa kpaa. ³ Ŋoi Seetam woo leleu, í naa sie í ni, bii awɔu Amai Ilaaɔi do ntɔ, jò kuta ŋau ihɛ a kpɔò pɛɛ. ⁴ Ŋoi Jesu í jɛaa í ni, kukɔi idei Ilaaɔ í ni, amane ci ya weɛ na ije nŋu akã, amma á maa weɛi na ide iyi Ilaaɔ wa fɔ fei.

⁵ Nɔ Seetam í bɔòɛ Zeruzalemu, ilu kumáú, nɔ í gũɔɛ hee si antai ile lelei kpasɛi Ilaaɔu. ⁶ Ŋoi í ni má, bii awɔu Amai Ilaaɔi, fɔ í dingaa ile, domi kukɔi idei Ilaaɔ í ni, Ilaaɔ á na amalekaɛ ŋa wooda na irie a maa degbee,

Nɔ a maa muɛ si awɔ
Ku ba í maà ti í kooɛ si kuta.

⁷ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, amma kukɔi idei Ilaaɔ í ni má, maà ti í sii Aɔ Lafɛɛɛ.

⁸ Si anyii nŋu, Seetam í bɔò Jesu hee antai iri kuta nla gɔ má nɔ í nyisie hommai andunya fei do amboe nŋa. ⁹ Nɔ í ni, bii ñ gule ñ tɔɔm, mii ŋau ihɛ fei an muɛɛ.

¹⁰ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, sekeɛ be Seetam. Kukɔi idei Ilaaɔ í ni, Aɔ Lafɛɛɛi aa tɔɔ, nɔ í weɛ na irii nŋu akã.

¹¹ Ŋoi Seetam í bei í sekeɛ hai bi tɛɛ, nɔ amaleka ŋa à naa à sobie.

Jesu í sinti iceɛ Galilee

(Cɔ Maaku 1:14-15; Luku 4:14-15)

¹² Ŋoi Jesu í gbɔ à ni à mu Zāa à dasiɛ piisɔò. Nɔ í sinda í nyi ilei Galilee. ¹³ Amma iyi í to Nazareti, kù buba be, Kaperanumui í koo í buba, ilu iyi í wa kɔkɔi tenku iyi à ya kpe Galilee, si ilei Zabulɔ do Nɛfitali. ¹⁴ Iyi be í cei ku ba ide iyi walii Ezai í tako í fɔu ku kɔ waati iyi í ni,

¹⁵ Inɛi Zabulɔ do inɛi Nɛfitali ŋa, Aŋa iyi à wa kɔkɔi kpāa iyi wa bɔ Tenku,

Aŋa iyi à wa ikpa icei idoi Zuudɛɛu, Aŋa iyi à wa ilei Galilee bii dimi mmu ŋa à wa,

¹⁶ Aŋa iyi à wa si ilu kuku wo, Aŋai à yɛ inya kumá nla nla.

Aŋa iyi à wa si ile bii iku do ilu kuku í wa,

Anjai inya kumá í naa si.

¹⁷ Hai waati beebei Jesu í sinti ku waazo, í ni, í kpaasi idò nɛ si na iyi í jò waati í maai wa iyi Ilaaš á je bommae.

Jesu í kpe sɔ̀kɔ mɛɛ go ɲa

(Cɔ Maaku 1:16-20; Luku 5:1-11)

¹⁸ Ajo nɲu go Jesu wa nɛ si itfi tenku iyi à ya kpe Galilee, ɲɔi í yɛ sɔ̀kɔ minji go ɲa, Simɔ̀ɔ iyi à ya kpe Piɛɛ do ifɔɛ Anderee, à waa le taaɔ si inɔ tenkuu. ¹⁹ Nɔ í sɔ ɲa í ni, í toom wa ɲa, nɔ an ce ɲɛ woo dɛdɛ inɛ ɲa iyi aa je ti Ilaaš. ²⁰ Bɛ gbakā à jò taaɔ ɲa ɲa à tooɛ.

²¹ Iyi í to waju nɔ í yɛ inɛ minji go ɲa má, Zaaki do Zāa ifɔɛ, amai Zebedee ɲa. Inɛ ɲau à wa si akɔi inyi go do baa ɲa, à waa teese taaɔ ɲa ɲa. Nɔ Jesu í kpe ɲa. ²² Bɛ gbakā anja mɔ à jò akɔu do baa ɲa à waa tooɛ.

²³ Nɔ Jesu í dabii si ilei Galilee fei wa kɔ inɛ ɲa si cio ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔ ɲa ɲa, wa sisi ɲa laabaau jiida si bei Ilaaš wa ce sɔ̀lu ku na ku je bommae, nɔ í jò inɛ ɲa à waa ba iri si bɔ̀ɔ dimi ikā ikā ɲa ɲa fei. ²⁴ Nɔ baauɛ í fangaa bii fei si ilei Siri fei, hee inɛ ɲa à wasi ku naaɔ bɔ̀ɔ ɲa ɲa wa bi tɛɛ. Inɛ ɲa iyi à nɛ dimii bɔ̀ɔ ikā ikā fei do inɛ ɲa iyi à nɛ wahalai ara kuro nkpɔ do inɛ ɲa iyi inɛi inɔ̀kɔ ɲa à mu, do inɛ ɲa iyi à waa ce bɔ̀ɔi cukuuna do wɛɛɛ ɲa, à naaɔ anja fei wa bi tɛɛ, nɔ í jò anja fei à ba iri. ²⁵ Nɔ zamaa nkpɔ go í too fitie wa hai ilei Galilee do hai ilui Zeruzalemu do ilei Zudee hee do icei idoɔ Zuudɛɛu bii Ilu Mɛɛwa ɲau à wa fei.

5

Inɔ didɔ̀ ntɔ ntɔ

(Cɔ Luku 6:20-23)

¹ Iyi Jesu í yɛ zamaau ɲɔi í koo í gũ iri kuta go í buba. Nɔ mɔ̀cɔɛ ɲa à naa à tɔtɔ siɛ. ² Nɔ í lɔsi cio ku kɔ ɲa si.

Si cioɛu í ni,

³ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi à waa tɔɔ Ilaaš do ara kukaye,
Domi anjai à je inɛi bommai Ilaaš ɲa.

⁴ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi à waa kpata,

Domi Ilaaš á tũ idɔ ɲa.

⁵ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi daa ɲa í dɔ,

Domi anjai aa nɛ ilɛu fei.

⁶ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi à waa gbɔ ari do agbei mii iyi Ilaaš wa bee,

Domi Ilaaš á jò a yo.

⁷ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi à ya nɛ araarei inɛ ɲa,

Domi Ilaaš mɔ á nɛ araare ɲa.

⁸ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi idɔ ɲa í má,

Domi aa yɛ Ilaaš.

⁹ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi à waa ce icei laakai ku sũ,

Domi Ilaaš á kpe ɲa amaɛ ɲa.

¹⁰ Ilu inɔ didɔ̀ ɲai inɛ ɲa iyi à kpā ɲa iju si na iyi í jò à waa ce mii iyi Ilaaš í bee ɲa,

Domi anjai à je inɛi bommai Ilaaš ɲa.

¹¹ Inɛ ilu inɔ didɔ̀ ɲai, bii à waa bu ɲɛ nɔ à waa kpā ɲɛ iju nɔ à waa má ɲɛ laalɔ baa yooma fei na irim. ¹² I jò í nyaanyi í wɛɛɔ inɔ didɔ̀ nla nla ɲa si na iyi í jò riba iyi à jilɛ ɲɛ leleaš í la. Ntɔ ntɔ beebei à kpā walii ɲa iyi à cua ɲɛ ɲau mɔ iju.

Mɔ̀ndai imu do ti inya kumá

(Cɔ Maaku 9:50; Luku 14:34-35)

¹³ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, inɛi í je imu si inɔi inɛi andunya ɲa. Bii didɔ̀i imu í ku, mii aa dasi ku jò ku dɔ má. Í gbe de a nikāɛ, nɔ inɛ ɲa a tɛɛɛɛ.

¹⁴ Nɔ inɛi í je inya kumá andunya. Ilu iyi à ma si iri kuta kaa manji. ¹⁵ A ci ya má fitila a biie do caka. Amma à ya kɔaɛi tengi bii á má inya, inɛi kpasɛ fei ku yeɔ ilu. ¹⁶ Beebe mɔi í jò inya kumá ɲɛ ku má si wajui inɛ ɲa ku ba a yɛ kookoosu jiida ɲɛ ɲa nɔ irii Ilaaš Baa ɲɛ iyi í wa lele ku nɛ amboe.

Idei wooda

¹⁷ Jesu í ni má, í maà tamaa bei n̄ naa woodai Moizi do cioi walii ɲau ku kpai. Aawo, n̄ naa ku kɔɔi.

18 Ntō ntō, hee lele do ile koo tādō, baa wasalii wooda keeke akā kaa gaizia, í gbe fei ndée ku kōi. 19 Na n̄ju, ine iyi í kua wooda, baa bii í je icu akā keeke gōi, nō í s̄s ine gō n̄a mō í ni a ce b̄e b̄e, aa kpe laf̄e ine iyi í kere í re si bommai Ilaaḥ. Amma ine iyi wa jirimae nō wa kō ine gō n̄a mō si, aa kpe laf̄e ine nla si bommai Ilaaḥ. 20 N̄ wa n s̄s n̄ei, i kaa je inei bommai Ilaaḥ n̄a bii kù je í ce mii iyi Ilaaḥ í bee n̄e n̄a í re woo kō ine n̄a si wooda n̄a do Farisi n̄au.

Idei idōkō

21 Jesu í s̄s n̄a m̄a í ni, ì gbō n̄a iyi Moizi í s̄s bala n̄e n̄a í ni, i maà kpa ine, nō ine iyi í kpa ine fei aa bōde si wajui woo kiiti n̄a a nyisie b̄n̄e. 22 Amma amu, an s̄s n̄e, ine iyi wa ce idōkō do kpaasie aa bōde si wajui woo kiiti n̄a a kpāa iju, nō ine iyi wa cō kpaasie nfe aa kiitie si wajui ine ngbo n̄au, ine mō iyi wa cō kpaasie nnyei á lō si ina iyi ci ya kuu. 23 Na n̄ju, bii ì naaḥ amuai Ilaaḥ wa bi kuwee nō bei ì ye gigi iyi kpaasie gō wa mu taalee, 24 j̄s amuaeu bi kuweeu b̄e titā, i koo i teese ideu gbakā, awō do kpaasie. Si anyie, i bei ì nyi wa i cea Ilaaḥ amuae.

25 Bii í je ine gō wa bōde ile kiiti na ideigbese gō, ce kookaai hai kpāa awō do laf̄e í gbōsi n̄e ku ba ku maà dasie awōi woo kiiti. Bii kù je b̄e b̄e, woo kiitiu á dasie si awōi zandaamu, nō zandaamu mō ku dasie ile piis̄sō. 26 Ntō ntō n̄ wa n s̄s̄ei, bii á dasie piis̄sō, bii ì kù s̄s gbeseu fei i kaa fita. Nkāma kaa gaizia si.

Idei sakara

27 Jesu í ni m̄a, ì gbō n̄a iyi Moizi í ni, i maà ce sakara. 28 Amma amu, an s̄s n̄e, awō inemōkō iyi í cō inaabo hee bin̄e í dede, í ce sakara mbe t̄a si id̄e. 29 Na n̄ju, bii iju n̄jei wa dasie dulum, nyaa í nyō ku j̄lie. Á tiāe í nyō ik̄s akāi arāe gō do iyi aa

s̄s arāe fei si ina iyi ci ya ku. 30 Bii í je awō n̄jei wa dasie dulum, buu í nyō ku j̄lie. Á tiāe í nyō ik̄s akāi arāe gō do iyi aa s̄s arāe fei si ina iyi ci ya ku.

Idei abo ku kōsi

(Cō Matie 19:9; Maaku 10:11-12; Luku 16:18)

31 Nō Jesu í s̄s n̄a m̄a í ni, Moizi í ni, ine iyi wa kōsi aboe á n̄aa tiāi n̄je kukōsii. 32 Amma amu, n̄ wa n s̄s n̄e, ine iyi í kōsi aboe nō kù je na sakara, mākōu í dasie sakarai. Nō mākō mō iyi í so abo iyi á kōsiu, í ce sakarai.

I maà ya gbasi do ngōgō

33 Jesu í s̄s n̄a m̄a í ni, ì nō ì gbō iyi Moizi í s̄s bala n̄e n̄au í ni, ide iyi ì gbasi si wajui Aḥ Laf̄e ì ni aa ce, j̄s i coo. 34 Amma amu, n̄ wa n s̄s n̄ei, i maà ya ce kugbasi n̄a pai. I maà ya gbasi do lele n̄a domi batai bommai Ilaaḥi. 35 Nō i maà ya gbasi do ile n̄a, domi bi ku lesi is̄ēi. Nō i maà ya gbasi do Zeruzalemu n̄a domi ilui Ilaaḥ amanlu nlaui. 36 Nō i maà ya gbasi do iri n̄e n̄a si na iyi í j̄s i kaa yōkō í fūuta baa ntōi iri akā n̄e hee ma je í j̄s ku dū n̄a. 37 I j̄s ide ku fō n̄e ku je ntō. Bii ì ni ooi ku je oo do ntō, bii aawo m̄ai, ku je aawo. Iyi aa lesi antāe b̄ebei fei n̄a, hai bi Seetam ine laal̄bui wa naa.

Idei laal̄bui ku s̄a

(Cō Luku 6:29-30)

38 Jesu í s̄s n̄a m̄a í ni, ì gbō n̄a iyi Moizi í fō wo í ni, ine iyi í nya ijui ine gō, aa nya ti n̄ju mō. Ine mō iyi í c̄e inyii ine gō, aa c̄e ti n̄ju m̄ai. 39 Amma amu, n̄ wa n s̄s n̄ei, i maà ya s̄aa ine laal̄bui iyi í ce n̄e. Bii ine í sambalae si n̄je, toa cangau m̄a. 40 Bii ine gō í bōde kiiti ku ba ku gba danzigie, naa kumbooe mō m̄a. 41 Bii ine gō í tilasie i soa n̄ju aso i n̄eḥ zakai kilo akā, so i n̄eaa ku to kilo minji gbakā. * 42 Bii ine gō í tō̄e mii

* 5:41 Bii ine gō í tilasie i soa n̄ju aso Waati b̄e b̄e, inei Romu n̄ai à waa je ine ngboi ileu. Nō akawe n̄ja n̄a do sooge n̄ja n̄a à n̄e kpāa a tilasiò ine gō ku so n̄ja aso.

gɔ, muaa. Bii ine gɔ í nàa mii gɔ ku kãaye bi tɛɛ, maà kɔ.

Idei mbɛɛ ɲa ku bi

(Cɔ Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Jesu í ni má, ì gbɔ ɲa iyi Moizi í fɔ wo í ni, bi kpaasiɛ, nɔ í cé mbɛɛɛ. ⁴⁴ Amma amu, ñ wa n sɔ ɲei, i ya bi mbɛɛ ɲɛ ɲa, nɔ i ya cea ine ɲa iyi à waa kpã ɲɛ iju kutɔɔ ɲa. ⁴⁵ Bii ì waa ce bɛɛɛ ɲa ì waa nyisi ine ɲa iyi ì jɛ amai Ilaaɔ Baa ɲɛ iyi í wa lelei, domi Ilaaɔ í jò inunue wa má inya si ine jiida do si ine laalo ɲa. Nɔ í jò ijí wa rɔa ine ɲa iyi à waa ce idɔɔbie hee do bi ine ɲa iyi a kù waa coo fei. ⁴⁶ Bii ine ɲa iyi à bi ɲɛ aɲa akãi ɲɛ mɔ ì bi ɲa, to, riba yoomai aa ba ɲa. Baa woo gba fiaɪ lɛmpoo ɲa mɔ à ya ce dimiɛ. ⁴⁷ Bii kpaasi ɲɛ ɲa aɲa akãi ì ya ce fɔɔ ɲa, to, ɲɛ mɔ yooi ì tia ɲa. Baa hai dasi Ilaaɔ naane ɲa mɔ à ya ce bɛɛɛ. ⁴⁸ Na ɲɲu, ì jò jiida ɲɛ ku kɔ bei ti Ilaaɔ Baa ɲɛ iyi í wa lele í kɔ.

6

Idei amua ku cea ilu are ɲa

¹ Jesu í fɔ má í ni, bii ì waa ce mii iyi Ilaaɔ í jile ɲɛ, i ya ce laakai ɲa ì maà coo si bantuma. Bii ì waa coo si bantuma ku ba ine ɲa a yɔɔ, i kaa ba riba kãma hai bi Baa ɲɛ iyi í wa lele.

² Na ɲɲu, bii ì waa mua ilu are ɲa ngɔgɔ ɲa, i maà ti ì cã kɛɛɛɛɛɛ bei ilu muafiti ɲa à ya ce. À ya ce amua ɲɲa ɲai si ile bii ì ya ce kutɔɔ ɲa do si kpãa ɲa ku ba ine ɲa a saabu ɲa. Ntɔ ntɔ, ine ɲɲu ɲa à ba riba ɲɲa fei tã. ³ Amma ɲɛ, waati iyi ì waa mua ilu are ɲa ngɔgɔ ɲa, i maà jò awɔ canga ɲɛ ku mà mii iyi awɔ ɲɛu wa ce, ⁴ ku ba amua iyi ì waa ce ɲa ì coo si afei ɲɛ minji. Nɔ Ilaaɔ Baa ɲɛ iyi wa ye mii fei á sã ɲɛ ribaɛ.

Idei kutɔɔ

(Cɔ Luku 11:2-4)

⁵ Jesu í ni, bii ì waa ce kutɔɔ ɲa ì maà ya ce bei ilu muafiti ɲa à ya ce. À ya bi aɲa a leekí a ce kutɔɔ ile bii à

ya ce kutɔɔ ɲa do bi tafa ɲa ku ba ine fei ku ye ɲa. Ntɔ ntɔ, ine ɲɲu ɲa à ba riba ɲɲa fei tã. ⁶ Amma ɲɛ, bii ì waa ce kutɔɔ ɲa, i lɔ hee ilaawa ì cɛmbo ɲa, i tɔɔ Ilaaɔ Baa ɲɛ bɛ tengi bii ine gɔ kù waa ye ɲɛ, nɔ Baa ɲɛ iyi wa ye mii iyi wa manji fei á sã ɲɛ.

⁷ Bii ì waa ce kutɔɔ ɲa ì maà ya fɔ ide akã ì maa sisi ɲa béi hai mà Ilaaɔ ɲa à ya ce. À waa tamaa na ide nkɔɔ ku fɔi aɲai Ilaaɔ á gbɔɔ kutɔɔi aɲa. ⁸ I maà ya jɔ ɲa ɲa, domi hee ì maà tɔɔ ɲa, Baa ɲɛ ì mà bukaatai mii iyi ì ne tã ɲa. ⁹ Bei í sɪa ì ya ce kutɔɔ ɲa wee. Ilaaɔ Baa nwa iyi í wa lele, jò ine fei ku mà iyi awɔi ì jɛ ine kumá.

¹⁰ Naa jɛ bommaɛ.

Jò ine fei ku ce idɔɔbie si ileu ihɛ bei à waa ce lele.

¹¹ Mu nwa ijɛi ajɔ fei nwa.

¹² Kpa idei dulum du wa bei awa mɔ à ya ka kpa idei kurara iyi ine ɲa à ce nwa.

¹³ Maà ti ì jò ka dasi kuleɛɛ,

Amma ɲa wa hai si awɔi Seetam.

[Domi awɔi ì ne bomma do gbugbã do amboe hee do ajɔ fei. Ami.]

¹⁴ Nɔ í nyi í ni má, bii ì ya kpa idei kurara iyi ine ɲa à ce ɲɛ, Ilaaɔ Baa ɲɛ mɔ á kpa idei kurara ɲɛ. ¹⁵ Amma bii ɲɛ mɔ ì ci ya kpa idei kurara iyi ine ɲa à ce ɲɛ, Baa ɲɛ mɔ kaa kpa idei kurara ɲɛ.

Idei anu ku dɪ

¹⁶ Jesu í ni má, bii ì waa ce anu ku dɪ ɲa, i maà ya jò waju ɲɛ ku nyisi wahala ɲɛ béi ilu muafiti ɲa à ya ce. À ya kpaasi waju ɲɲa ku ba ine fei ku yɔɔ iyi à waa dɪ anu. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲei, ine ɲɲu ɲa à ba riba ɲɲa fei tã. ¹⁷ Amma ɲɛ, bii ì waa dɪ anu, i wɛɛju sãa sãa ɲa nɔ ì jɔsi waju ɲɛ ikpo ¹⁸ ku ba ine ɲa a maà mà iyi ì waa dɪ anu ɲa, í gbe Ilaaɔ Baa ɲɛ iyi í wa bii a kù waa yɔɔ. Nɔ Baa ɲɛ iyi wa ye mii iyi wa manji fei, á sã ɲɛ.

Amanii lele ku dɛ

(Cɔ Luku 12:33-34)

19 Í sǝ ƚa má í ni, i maà ti i dǝdǝ amani si andunyau ihǝ, bii tǝtǝ ƚa aa jǝǝ, do bii á mu atǝ, do bii ile ƚa aa lo do gbugbǝ a koo a ce ileǝ. 20 Amma i dǝdǝ amanii lele bii kaa mu atǝ nǝ tǝtǝ ƚa a kaa yǝkǝ a bejǝǝ, nǝ ile ƚa mǝ a kaa yǝkǝ a lo a ce ileǝ. 21 Ntǝ ntǝ, í sǝa i dǝdǝ amanii lele ƚa domi bii amanii inǝ í wa, bǝ mǝi laakǝ í ya wa.

*Inya kumái ara
(Cǝ Luku 11:34-36)*

22 Í ni má, ijui í jǝ fitilai ara. Bii ijue wa nǝ baani, araǝ fei í wa si inya kumái. 23 Amma bii ijue kǝ waa nǝ baani, araǝ mǝ fei í wa si ilu kukui. Na nƚu, mii iyi í nǝ ku ceǝ inya kumá, bii ilu kukui í ce, ilu kukuu á la ku caa.

*Ilaaǝ ku dasi naanǝ
(Cǝ Luku 16:13; 12:22-31)*

24 Jesu í sǝ ƚa má í ni, inǝ gǝ kaa yǝkǝ ku cea lafǝǝ minji icǝ ajǝ. Ntǝ ntǝ, á cé inǝ akǝ nǝ ku bi inǝ akǝ, walakǝ á jirima inǝ akǝ nǝ ku donda inǝ akǝ. I kaa yǝkǝ i too Ilaaǝ do fia ajǝ ƚa.

25 Na nƚu ñ wa n sǝ ƚǝi, i maà ya maa weewea do mii iyi aa jǝ i maa weǝǝ ƚa, walakǝ do jǝnǝ iyi aa dasi ƚa. Kuweǝi amanǝ í re ije, ara mǝ í re jǝnǝ. 26 I cǝ yei ƚa iyi á waa fo lele. A kǝ waa gbǝ hee a da ngǝgǝ a dasi suu. Do nƚu fei, Baa nƚǝ iyi í wa lele wa wo ƚa. I kǝ mà ƚa iyi beǝrǝ nƚǝ í re ti yei ƚau be? 27 Yooi si inǝ nƚǝ na kuweeweaǝ á yǝkǝ ku kǝǝsi kusǝi adǝǝ baa keeke.

28 To, na mii í ce í ya maa weewea do ideí jǝnǝ ƚa. I cǝ beí wua ƚa á ya da koko si inǝ sako mǝǝ. A kǝ waa ce icǝ a ci ya nǝ a wǝ acǝ. 29 Amma ñ wa n sǝ ƚǝ, baa Salomǝǝ ilaalu nlau, do amboe nla nlaǝ fei kǝ nǝ jǝnǝ iyi boodaǝ í to kokoi jǝi ƚau be baa akǝ. 30 Fǝfǝ í weǝi nnyí do kuslaǝ amma ala aa dasiǝ inai. To, bii Ilaaǝ í mua fǝfǝ ƚa iyi aa na a dasi ina booda

ku sǝa beǝbe, kaa yǝkǝ ku mu nƚǝ nyau ku re fǝfǝ ƚau be de. I kǝ ye naanǝ nƚǝi kǝ la? 31 Na nƚu, i maà ya weewea i ni ƚa, mii aa ka jǝ, mii aa ka mǝ, walakǝ mii aa ka biiǝ ara nwa. 32 Hai mà ideí Ilaaǝ ƚai á ya maa kpataa mii ƚau be fei, amma Baa nƚǝ iyi í wa lele í mà iyi í nǝ bukaatai mii ƚau be fei ƚa. 33 Na nƚu, i hanya titǝ ƚa i ce idǝǝbii Ilaaǝ do beí aa ce i jǝ bommaǝ ku bǝ wajui. Iyi í gbe beí fei Ilaaǝi á kǝǝ nƚǝ si. 34 Ajǝ fei wahalaǝ í ya tooi. Na nƚu, i maà kpataǝ ala ƚa, domi ala mǝi á mà tǝǝ.

7

*Ideí kiiti
(Cǝ Luku 6:37-38, 41-42)*

1 Jesu wa fǝ má í ni, i maà ya kiiti inǝ ƚa ku ba Ilaaǝ mǝ ku maà kiiti nƚǝ. 2 Ntǝ ntǝ, ñ wa n sǝ ƚǝi, do yaase beí í ya maa kiiti inǝ ƚa, beǝbe mǝi Ilaaǝ mǝ á naa ku kiiti nƚǝ. Nǝ si gǝa bii í wǝaǝ inǝ ƚa, si be mǝi aa wǝa inǝ mǝ. 3 Na mii í ce í waa ye fǝfǝ keeke iyi í wa si ijui kpaasie nǝ i kǝ ye jǝi ite iyi í wa si titeǝ. 4 Beirei aa ce i sǝ kpaasie í ni, jǝ n nyae fǝfǝ si ijue, awǝ iyi jǝi ite í wa si tǝǝ. 5 Awǝ ilu muafitii, jǝ i tako i nya jǝi ite iyi í wa si ijue titǝ ku ba i ye ilu sǝa sǝa, i beí i nya fǝfǝ iyi í wa si ijui kpaasie.

6 I maà nyǝ leǝe jiida nƚǝ ƚa si wajui kuusǝǝ ƚa ku ba a maà tǝǝǝǝ. Nǝ i maà ti i na aja ƚa mii kumá ƚa ku ba a maà na a sinda a ƚǝ ƚǝ *.

*Ideí kutǝǝ
(Cǝ Luku 11:9-13)*

7 Jesu í ni má, i ya tǝǝ ƚa, aa mu nƚǝ. I ya dǝdǝ ƚa, aa ba ƚa. I ya cǝ gambo ƚa, aa cí nƚǝ. 8 Ntǝ ntǝ, inǝ iyi í ya tǝǝ fei, aa mua. Inǝ mǝ iyi wa dǝdǝ fei, á ba. Inǝ mǝ iyi wa cǝ gambo fei, aa cí lafǝǝ. 9 Yooi í wa si inǝ nƚǝ ihǝ iyi bii amaǝ í tǝǝǝ pǝǝ á so kuta ku naa. 10 Beǝbe mǝi inǝ kǝma

* 7:6 Yaasei ideui í jǝ, kuweǝ jiida nƚǝ iyi í nǝ hai bi Ilaaǝ, i maà ti i fǝ ideǝ bi inǝ ƚa iyi á ye beí kuusǝǝ ƚa iyi á kǝ bi beǝrei ideu ku mà, ku ba a maà tǝǝǝǝ. Nǝ i maà ti i fǝ ideǝ bi inǝ ƚa mǝ iyi á ye beí aja ƚa iyi aa naa a sinda a ƚǝ ƚǝ.

kù wée iyi bii amae í tóóe cée á so njo ku naa. ¹¹ Debei, bii inje iyi í ya ce laalo ña í mà mii jiida ku na ama nje ña, í waa tamaa mà Baa nje iyi í wa lele kaa yoko ku mua ine ña iyi à waa tóóe mii jiida ku re beebe ña?

¹² Na nñu, mii iyi í bi ine ña a ya ce nje fei, inje mō í ce nñu beebe ña, domi iyi bei í je icui idei kukasii walii ñau do ti woodai Moizi.

Ande iyi kù cì

(Cò Luku 13:24)

¹³ Í sō ña má í ni, koofa nla do kpāa ku cì gō í wée, do minjisia ku mongolo gō iyi wa bō ala nwa. Í lō do koofa ku mongolou ña, domi koofa nlau do kpāa ku cìu, bi ikui wa bō, nō ine nkpōi wa too do be. ¹⁴ Amma kpāa iyi wa bō bi kuwée hai tã í mante, andee kù cì. Nō ine ña iyi à ye kpāau à waa tooe a kù kpō.

Idiei jñi do isoe

(Cò Luku 6:43-44)

¹⁵ Jesu í ni má, í ya ce laakai ña do walii ilu ibo ña. À ya naa bi tu ñei do daa didō bei angudā ña, amma idō nñu í yei bei idōi mbo ña. ¹⁶ Aa yoko í mà ña ñai si kookoosu nñu ña bei à ya mà jñi hai si isoe. A ci ya ka isoi rezēe si agū. Nō a ci ya ka figi si agū fufū. ¹⁷ Jñi jiida fei iso jiida í ya so, nō jñi laalo mō ku so iso laalo. ¹⁸ Jñi jiida kaa yoko ku so iso laalo, beebe mōi jñi laalo kaa yoko ku so iso jiida. ¹⁹ Nō jñi iyi kù waa so iso jiida fei à ya daai a dasi ina. ²⁰ Si bei à ya mà jñi hai si isoe, beebe mōi aa mà walii ilu ibo ña hai si kookoosu ña.

N kù mà ñe ajo kāma

(Cò Luku 13:25-27)

²¹ Jesu í ni má, kù je ine iyi wa kpem Lafē Lafē feii á na ku lō si bommai Ilaaḏ, bii kù je ine ña iyi à waa ce idōbii Baam iyi í wa lele. ²² Ajo nñu be, ine nkpōi á maa ni, Lafē Lafē, a kù ce walii do iriē? A kù lele inei inōoko ña do iriē? A kù ce maamaake nkpōi do iriē? ²³ Amma an sō ña si wajui ine fei n

ni, n kù mà ñe ajo kāma. I sekee hai bi tom, inje iyi í kù ce idōbim ña.

Idei woo ma ile minji gō ña

(Cò Luku 6:47-48)

²⁴ Jesu í kpa nñu mōnda má í ni, na nñu, ine iyi í gbō ide iyi ñ wa n fōu ihē fei nō wa jirimaē, á yei bei mōko ilu bisi iyi í ma ilee si kuta. ²⁵ Jñi í rō, ido í kō í nikā, nō fufu nla nla í dede si ileu, amma kù cuku, domi si kutai à maa. ²⁶ Amma awō iyi í gbō ide iyi ñ wa n fōu ihē fei nō í kù saaluē, aa yei bei mōko nnyei iyi í koo í ma ilee si sāai ido. ²⁷ Jñi í rō, ido í kō í nikā, nō fufu nla nla í dede si ileu, nō í cuku í lege fei.

²⁸ Iyi Jesu í fō beebe í tã, ñoi zamaau í biti do si bei wa kō ña si cio. ²⁹ À bitii si na iyi í jō do yiikoi wa kō ña si, kù je bei woo kō ine ña si wooda nñu ñau.

8

Jesu í jò dinte gō í ba iri

(Cò Maaku 1:40-45; Luku 5:12-16)

¹ Jesu í sō ña ide ñau ihē feii í bei wa kita wa hai si antai kutau. Waati iyi í kita wa ñoi zamaa nla gō wa tooe. ² Nō dinte gō í naa í seebata si wajue í ni, Lafē, bii í bi, aa yoko í jō n ba iri n je ine iyi í má. ³ Nōi Jesu í yō awōe í luu nō í ni, ñ bi. Ba iri nō í je ine kumā. Be gbakā í ba iri hai si bōōeu. ⁴ Nō Jesu í sōó í ni, gbō, maà sō ine gō ideu ihē, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaḏu, nō í ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuweeu bei á nyisi ña iyi í je ine iyi í má bebei.

Jesu í jò amaacei ine ngboi sooge gō ña í ba iri

(Cò Luku 7:1-10; Zāa 4:43-54)

⁵ Nōi Jesu í bō Kaperanumu. Waati iyi í lō inō iluu ñoi ine ngboi sooge cō gō í koo í tōe ku faaba nñu, ⁶ í ni, Lafē, amaacem wa ce bōō kpasē, ci ya yoko ku wu baa awō, wa kpāa iju ntō ntō. ⁷ Nōi Jesu í ni, í sīa, an koo n faabae. ⁸ Amma ine ngboi sooge ñau í jēaa í ni, Lafē, n kù to í lō kpasēm. Baa hai ihē fō ide,

amaacem nɔu á ba iri. ⁹ Amu takam, n̄ ne in̄e ngbo ɔa iyi n̄ wa n̄ jirima, n̄ n̄ ne sooge gɔ ɔa mɔ iyi n̄ wa n̄ gbã. In̄e akã n̄ɔa iyi n̄ b̄e á kooi, in̄e iyi n̄ kpe mɔ á naai, n̄ ice iyi n̄ ni amaacem ku ce n̄ɔui í ya ce.

¹⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu í biti n̄ í s̄s in̄e ɔa iyi á waa tooeu í ni, ntɔ ntɔ, baa si in̄oi in̄ei Izireli ɔa fei n̄ kù ȳe in̄e iyi í ȳkɔ í dasim naane nla bei in̄eɛu ih̄e. ¹¹ An s̄s ɔe, hai je Zuifu nkɔ á na ku naa hai do bii fei a bubã si bommai Ilaaɔ. An̄ai aa je do Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu bala n̄ɔe ɔa ajɔ. ¹² Amma in̄e, tɔku n̄ɔa ɔa iyi í jɔ in̄eɔ ɔa í wa b̄e aa n̄ɔ ɔe angule si ilu kuku. Tengi bei aa lesi awɔ si iri í maa kpataɔ ɔa. ¹³ Nɔ Jesu í s̄s in̄e ngboi sooge ɔau í ni, bɔ kpas̄e. Fei nd̄e á ce si bei ì dasi naaneu. Be gbakã amaaceu í ba iri.

Jesu í jɔ b̄sɔ nkɔ í ba iri

(Cɔ Maaku 1:29-34; Luku 4:38-41)

¹⁴ Si anyīe, Jesu í bɔ kpas̄i Pīe, í koo í ba iyei aboi Pīe kù waa ne baani, wa s̄uɔ ara gbãa. ¹⁵ N̄ɔi Jesu í lu awɔe n̄ ara gbãau í nya. Nɔ abou í dede í yaae.

¹⁶ Iyi al̄e í l̄e, à naa Jesu in̄e ɔa iyi à ne in̄ei in̄ɔko ɔa wa nkɔ nkɔ. Nɔ í lele in̄ei in̄ɔko ɔau do ide ku fɔ, n̄ in̄e ɔa iyi à waa ce b̄sɔ fei í jɔ à ba iri. ¹⁷ Í ce n̄ɔ ɔau bei ku ba ide iyi walii Ezai í fɔu ku k̄s iyi í ni, n̄ɔ takae í so gbugbã hai ne nwa n̄ í nya b̄sɔ nwa ɔa.

In̄e ɔa iyi à bi Jesu ku too

(Cɔ Luku 9:57-62)

¹⁸ Ajɔ n̄ɔ ɔa, zamaa nkɔ gɔ í kaako Jesu. Iyi Jesu í ȳe ɔa n̄ɔi í s̄s m̄ɔc̄e ɔau í ni a bɔ icei tenkuu do ikpa ih̄s. ¹⁹ Hee a maa ne n̄ɔi woo kɔ in̄e ɔa si wooda gɔ í naa bi t̄e n̄ í ni, M̄eetu, an tooe bii í waa bɔ fei. ²⁰ Nɔ Jesu í s̄s í ni, in̄a ɔa à ne kolo ɔa n̄ baa ȳei ɔa m̄ɔ à ne bi ku s̄u. Amma amu Amai Aman̄e n̄ kù ne bii an koo n̄ s̄u n̄ s̄imi. ²¹ N̄ in̄e akã m̄ɔc̄i Jesu gɔ m̄ɔ í ni, Laf̄e, jɔ n̄ koo n̄ si baam wa titã. ²² Amma Jesu í j̄eaa í ni, awɔ

de toom wa, n̄ í jɔ iku ɔa a si iku n̄ɔa ɔa.

Jesu í leek̄i fufu si tenku

(Cɔ Maaku 4:35-41; Luku 8:22-25)

²³ Si anyii n̄ɔ, Jesu í lɔ ak̄oi in̄yi n̄ m̄ɔc̄e ɔa m̄ɔ à lɔ à tooe. ²⁴ Iyi à waa ne n̄ɔi fufu nla gɔ í dede si tenkuu hee kutãgã m̄ndii in̄yiu wa bii ak̄ou. Amma Jesu wa s̄i njoo. ²⁵ N̄ɔi m̄ɔc̄e ɔau à koo à j̄u à ni, Laf̄e, faaba wa, à waa bɔ nfe ku ce.

²⁶ N̄ɔi Jesu í s̄s ɔa í ni, naane ku dasi n̄ɔe kù la. Na mii í ce ì jɔ n̄ɔ wa mu ɔe ɔa.

Iyi í fɔ b̄e b̄e í tã, n̄ɔi í dede í la si in̄yiu do fufuu n̄ à coko s̄m s̄m. ²⁷ N̄ m̄ɔc̄e ɔau fei à biti à waa ni, in̄e dimi yoomai ih̄e. Baa in̄yi do fufu ɔa fei à waa jirima idee.

Jesu í lele in̄ei in̄ɔko ɔa hai si in̄e min̄ji gɔ ɔa

(Cɔ Maaku 5:1-20; Luku 8:26-39)

²⁸ Iyi Jesu í to icei tenkuu do ikpa ih̄s si ilei Gadara, n̄ɔi aman̄e min̄ji gɔ ɔa à fita wa hai bi ku si iku ɔa à k̄o wa. In̄e ɔau à ne in̄ei in̄ɔko ku gaabu ntɔ ntɔ hee í jɔ in̄e gɔ ci ya je ku too kp̄au. ²⁹ N̄ à d̄s anu à ni, mii í wa si ḡamei awae ɔa, awɔ Amai Ilaaɔ. Í naa ku kp̄a wa iju hai waatiu kù toi? ³⁰ N̄ à h̄nn̄e kuus̄ɔ gaa gɔ ɔa waju à waa je. ³¹ N̄ in̄ei in̄ɔko ɔau à t̄ɔ Jesu à ni, bii ì waa lele wai, jɔ kaa mu kuus̄ɔ gaa ɔau ih̄s. ³² N̄ɔi Jesu í s̄s ɔa í ni a koo. N̄ à fita hai si in̄e ɔau à koo à mu kuus̄ɔ ɔau. N̄ kuus̄ɔ gaa ɔau fei à sei wa hai antai iri kutau à na à dasi tenkuu, in̄yi í je ɔa.

³³ Woo degbe kuus̄ɔ ɔau à sa à ne in̄o ilu à koo à sisia in̄e ɔa ideu fei do bei à cea in̄e min̄ji ɔau. ³⁴ N̄ in̄ei in̄o ilu ɔau fei à fita à bɔ Jesu ku c̄. Iyi à koo à ȳɔ n̄ɔi à t̄ɔe ku fita hai ilei ide n̄ɔa.

9

Jesu í jɔ w̄eeḡe gɔ í ba iri

(Cɔ Maaku 2:1-12; Luku 5:17-26)

¹ Iyi ine n̄au à t̄əe ku fita hai ilei ide n̄ja n̄oi Jesu í l̄o ak̄oi inyí í kua icei tenkuu má. Í ne ilui n̄ju takae *.
² N̄oi ine ḡo n̄ja à naa w̄eege ḡo wa, wa s̄u si mak̄ee. Iyi Jesu í ȳe naane ku dasi n̄jau, n̄o í s̄o w̄eegeu í ni, baak̄əəm, maà m̄ənḡo temua, n̄ kpa ideí dulum d̄ee.
³ Wee woo k̄o ine n̄ja si wooda ḡo n̄ja à wa b̄e. Iyi à ḡb̄o wa f̄o b̄eeb̄e n̄oi à waa lasabu si id̄o n̄ja à waa ni, inēu ih̄e wa bu l̄aađi.
⁴ Jesu í b̄ei í m̄a ide iyi à waa lasabu n̄oi í ni, na mii í ce í waa ce lasabu laal̄o b̄eeb̄e n̄ja.
⁵ Si ide minji n̄au ih̄e, yoomai kuf̄e í faala í re, ine ku s̄o ine ḡo ku ni n̄ kpa ideí dulum d̄ee, walak̄o ku ni ku dede ku n̄e.
⁶ Amma n̄ bi í m̄a n̄ja iyi amu Amaí Aman̄e n̄ ne ḡbugb̄a n̄ kpa ideí dulum dii ine n̄ja si andunya.

Iyi í f̄o b̄eeb̄e í t̄a n̄oi í s̄o w̄eegeu í ni, dede í so mak̄ee í b̄o k̄pas̄e.

⁷ N̄oi w̄eegeu í dede í ne idēe.
⁸ Wee ine n̄kp̄o n̄kp̄oi í wa b̄e. Iyi à ȳə b̄eeb̄e n̄oi n̄jo í mu n̄ja à waa saabu l̄aađ do iyi í na aman̄e dimii yiikou b̄e.

Jesu í kpe Matie

(C̄o Maaku 2:13-17; Luku 5:27-32)

⁹ N̄oi Jesu í dede hai b̄e í b̄o in̄o iluu. Iyi wa ne n̄oi í ȳe m̄ək̄o ḡo iyi à ya kpe Matie wa buba ile bi ku gba fiail̄empoo. N̄oi í s̄o í ni, toom wa. N̄o Matie í dede í toōe.

¹⁰ Si anyie Jesu wa je k̄pas̄ei m̄ək̄əu, n̄oi woo gba fiail̄empoo do ine n̄kp̄o ḡo n̄ja má iyi kuw̄ee n̄ja k̄u s̄la à naa à buba bi Jesu do m̄əc̄əe n̄au.
¹¹ Wee Farisi ḡo n̄ja à ȳe n̄ja, n̄o à bee m̄əc̄əe n̄au à ni, na mii í ce M̄eetu n̄je wa je do woo gba fiail̄empoo do ine laal̄o n̄ja.
¹² Iyi Jesu í ḡb̄o ide n̄jau n̄oi í ni, ilu baani n̄ja a k̄u ne bukaatai ilu iw̄o bii k̄u je b̄ə̄o n̄ja.
¹³ N̄ wa n̄ s̄o n̄je, n̄ k̄u naa ku kpe ine dee dee n̄ja, amma dulum n̄ai n̄ naa ku kpe. I koo í bee yaasei kuk̄əu iyi í ni, l̄aađ

í ni, n̄ bi í ce araarei n̄je n̄ja ku re í ceem kuw̄ee.

Idei anu ku d̄i

(C̄o Luku 5:33-39; Maaku 2:18-22)

¹⁴ Wee Z̄āa woo dasi inyiu m̄o í ne m̄əc̄ə n̄ja. M̄əc̄əe n̄au à naa bi Jesu n̄o à b̄eēe à ni, na mii í ce awa do Farisi n̄au à ya ka d̄i anu amma aw̄o, m̄əc̄əe n̄ja a ci ya d̄i anu.
¹⁵ N̄o Jesu í je n̄ja í ni, k̄pas̄ei m̄ək̄o tit̄ə n̄ja aa ne in̄o kuf̄o ḡo waati iyi m̄ək̄o tit̄əu í wa in̄o n̄jai? Aawo, amma aj̄o ḡo wa naa iyi aa nya m̄ək̄o tit̄əu hai si in̄o n̄ja. Waati b̄eeb̄e aa d̄i anu.

¹⁶ N̄oi í kpa n̄ja m̄ənda í ni, ine ḡo kaa s̄o jāe nḡbo do tit̄əe ku t̄ət̄əe. Bii í ce b̄eeb̄e, tit̄əu á ga jāe nḡbou ku k̄ə̄si.
¹⁷ B̄eeb̄e m̄oi a ci ya dasi v̄ēe tit̄ə iyi wa gba si b̄əḡo bata nḡbo n̄ja. Bii í ce b̄eeb̄e, b̄əḡo bata nḡbo n̄au aa gai, n̄o v̄ē̄u ku nik̄a, b̄əḡo n̄au m̄o á ce n̄fe. Á ya dasi v̄ēe tit̄əi si b̄əḡo tit̄ə n̄ja. Baa bii wa gba, b̄əḡou kaa ga.

Idei ama inaaboí Zairusi do inaabo iyi í lu ib̄oi Jesu

(C̄o Maaku 5:21-43; Luku 8:40-56)

¹⁸ Si waati iyi Jesu wa s̄o n̄ja ideu ih̄e n̄oi ine nḡbo ḡo í naa í s̄ēbata si wajue í ni, ama inaabom wee í ku n̄sei n̄sei, amma naa le sie aw̄o ku j̄i má.
¹⁹ N̄o Jesu í dede do m̄əc̄əe n̄ja à too m̄ək̄əu.

²⁰ Waati iyi à dasi k̄p̄āa à waa ne, inaabo ḡo wa too n̄ja. Abou wa ce b̄ə̄oi aw̄o ku mu hai ad̄ə maateeji wa. N̄oi í b̄o do anyii Jesu í koo í lu it̄li ib̄ə̄e.
²¹ Í ce b̄eeb̄ei si na iyi í j̄ə í f̄o si id̄əe í ni, baa bii jāaei n̄ ba n̄ lu an ba iri.
²² N̄oi Jesu í sinda í c̄ə̄o n̄o í ni, abooyi, maà m̄ənḡo temua, naan̄ēi í faabae. B̄e ḡbak̄a abou í ba iri.

²³ N̄oi Jesu í m̄osi is̄ēnēe í to k̄pas̄ei ine nḡbou í ȳe woo f̄a gaasiai iku n̄ja do zamaa n̄la n̄la ḡo wa d̄ə̄ anu.
²⁴ N̄o í ni, í fita hai ih̄e. Ama inaabou k̄u ku, wa s̄i njooi, n̄o à waa yaak̄oe.
²⁵ N̄oi Jesu í j̄ə ine n̄au à fita n̄o í l̄o

* 9:1 ilui n̄ju takae k̄u je Betelehemu bii à buu. K̄u n̄o k̄u je Nazareti bii à bīe. Amma Kaperanumui wa f̄aa, ilu bii í buba wa cēə icēe.

í mu awɔi mudɛɛu nɔ í dede. ²⁶ Nɔ laabaauí ideu í fangaa si ileu fei.

Jesu í jò fɛɛju minji gɔ ɲa à yɛ ilu

²⁷ Nɔ Jesu í nɛ hai bɛ. Si isɛɛnɛɛu fɛɛju minji gɔ ɲa à tooɛ à waa dɔ̃ siɛ anu, à waa ni, tɔkui ilaalu Davidi, ce araare nwa í jò ka yɛ ilu. ²⁸ Nɔi Jesu í nɛ hee í to kpasɛ. Nɔ fɛɛju ɲau à naa bi tɛɛ nɔ í bee ɲa í ni, ò dasi naane ɲa iyi an yɔkɔ n coo? Nɔ aɲa mɔ à ni, oo, Lafɛɛ. ²⁹ Nɔ Jesu í lu iju nɲau í ni, ku ce nɲɛ si bei ò dasi naaneu ɲa. ³⁰ Nɔ à yɛ ilu. Nɔ Jesu í sɔ ɲa í kɔnkɔn du ɲa í ni, i gbɔ ɲa, i maà sɔ inɛ gɔ ideu ihɛ. ³¹ Amma iyi à sɛkɛɛ gbakā à lɔsi laabaauí Jesuu ku sisi si ileu fei.

Jesu í jò deki gɔ í gbɔ ide

³² Nɔ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à nɛ hai bɛ, ɲɔi à naa Jesu inɛ gɔ wa. Inɛɛu inɛi inɔɔko deki gɔ í muu. ³³ Nɔ Jesu í lele inɛi inɔɔkou. Iyi í lelee gbakā nɔ mɔkɔu í lɔsi ide ku fɔ. Inɛ ɲa à bití à wasi ku ni, a kù yɛ dimiɛ si ilei Izireli aɲɔ kāmá. ³⁴ Amma Farisi ɲau à ni, Seetam ilaalui inɛi inɔɔko ɲau í muua gbugbā ku leleò ɲa.

Jesu í ce araarei inɛ ɲa

³⁵ Jesu wa dabii dabii si ilu nla ɲa do si ilɛko ɲa, wa kɔ inɛ ɲa si cio ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔ ɲa ɲa, nɔ wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ nɔ í jò bɔɔ ɲa do kɔɔ ɲa fei à ba iri. ³⁶ Iyi í yɛ zamaau, araare fei í muu, domi à wɛɛ do bití, inɔ ɲa fei í fɔ, à wɛɛ ɲa bei angudā ɲa iyi à kù nɛ woo degbe. ³⁷ Nɔi í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, amaajɛ iyi í jla í to ku da í kpɔ, amma woo da ɲau a kù kpɔ. ³⁸ Na nɲu, i tɔɔ ilu ikou ku bɛ woo da ɲa wa má.

10

Irii mɔcɔ maateɛji ɲau

(Cɔ Maaku 3:13-19; Luku 6:12-16)

¹ Si anyii nɲu, Jesu í kpe mɔcɔ maateɛjiɛ ɲau í tɔtɔɔ ɲa bi tɛɛ. Nɔ í

mu ɲa yiiko a leleò inɛi inɔɔko ɲa nɔ a jò kɔɔ ɲa a ba iri do inɛ ɲa iyi à waa ce bɔɔ dimi ikā ikā fei. ² Irii woo bɛ maateɛji ɲau wee. Sinte, Simɔɔ iyi à ya kpe Piɛɛu do ifɔɛ Anderee, do ama minjii Zebedee ɲa Zaaki do ifɔɛ Zāa, ³ do Filipu do Baatelemi, do Tomaa, do Matie iyi í tako í je woo gba fiaɪ lɛmpoo, do Zaaki amai Alifɛɛ do Tadee, ⁴ do Simɔɔ inɛi igbei Zelotu *, do Zudasi Isikarioti, inɛ iyi á na ku zambaɛu.

Jesu í bɛ mɔcɔ maateɛji ɲau

(Cɔ Maaku 6:7-13; Luku 9:1-6)

⁵ Jesu í bɛ amane maateɛji ɲau nɔ í sɔ ɲa bei nɲu í bi a ce. Í ni, i maà bɔ bi dimi mmu ɲa, nɔ i maà lɔ si ilui inɛi Samari kāmá ɲa. ⁶ Amma i bɔ bi inɛi Izireli ɲa, aɲa iyi à nɲɔ bei ama angudā ɲa. ⁷ I koo í waazo ɲa i ni, Ilaaɔ í maai ku je bommaɛ. ⁸ Nɔ í jò bɔɔ ɲa a ba iri nɔ í jla iku ɲa, i jò dinte ɲa a ba iri a je inɛ kumá, nɔ i lele inɛi inɔɔko ɲa iyi à wa si inɛ ɲa. Si bei ò ba hai nɛ kusā ɲa, inɛ mɔ í na hai nɛ kusā. ⁹ I maà ti í so fia ɲa. ¹⁰ I maà ti í so bɔɔ, i maà ti í so ibɔ minjisia, wala baata, wala golo. I maà so mii ɲau bɛ kāmá ɲa si na iyi í jò woo ce icɛ í nɛ kpāai a náa bukaatai mii iyi í nɛ ku maa wɛɛð.

¹¹ Bii ò to ilu nla walakɔ si ilɛko gɔ, i dede inɛ iyi í jesi ku gba ɲɛ, nɔ i buba kpasɛɛ bɛ ɲa hee ku to aɲɔ iyi í waa nɛ hai si iluu. ¹² Bii ò lɔ kpasɛ gɔ í ya ce inɛ ɲau fɔɔ í ni ɲa, laakai ku sù ku wɛɛ do inɛ. ¹³ Bii à gba ɲɛ, laakai ku sùu á wɛɛ do aɲai, amma bii a kù gba ɲɛ, á baa si ɲɛi. ¹⁴ Si ilu gɔ wala si kpasɛ gɔ, bii inɛ ɲau à kɔ ku gba ɲɛ, hee má je a gbɔ ide ɲɛ, i nɛ hai bɛ nɔ í gbugbā ɲa irurui baata ɲɛ ɲa ku ba ku je ɲa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ɲa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, an sɔ ɲɛ, si aɲɔi kiituu, Ilaaɔ á ce araarei inɛi Sodomu do Gɔmɔɔ † ɲa ku re inɛi ilu dimi bɛɛɛ ɲau bɛ

* **10:4** igbei Zelotu inɛi igbei Zelotu ɲai à waa jabu ku ba Zuifu ɲa a nɛ ara ɲa hai si awɔi inɛi Romu ɲa. † **10:15** Sodomu do Gɔmɔɔ Ilu minji ɲau, Ilaaɔ í tako í lɛge ɲa à kpɔð bomma si na iyi í jò dulum dii inɛ ɲa ɲa í caa.

Ijuukpā iyi á naa

(Cɔ Maaku 13:9-13; Luku 21:12-17)

¹⁶ Jesu í sɔ ɲa má í ni, wee ñ wa n be ɲe nɔ aa ye ɲai bei angudā ɲa si inɔi mbo ɲa. Na ɲɲu, i jò í ne bisi bei njo ɲa, †, nɔ i je hai ce laalo bei ankasiidi ɲa. ¹⁷ Nɔ i ce laakai ɲa si na iyi í jò inɛ go ɲa aa na a mu ɲe a bɔɔ ɲe bi ku ce kiiti, aa nɔ a cā ɲe ile bi ku ce kutatɔ ɲa ɲa. ¹⁸ Aa bɔɔ ɲe si wajui ilu ile ɲa do bi amanlu ɲa na irim, ku ba i je seɛdam si waju ɲa ɲa do bi dimi mmu ɲa. ¹⁹ Amma bii à bɔɔ ɲe bi ku kiiti, i maà ti i biti do ide iyi aa fɔ ɲa wala do yaase bei aa fɔɔɔ ɲa. Bii waatiu í to, Ilaaɔ á mu ɲɲe ide iyi aa fɔ ɲa. ²⁰ Nɔ ide iyi aa fɔ ɲa kaa je ide ɲɲe, á naai hai bi Hundeɪ Ilaaɔ Baa ɲɲe iyi í wa si ɲe.

²¹ Inɛ go ɲa aa zamba ifɔ ɲa ɲa walakɔ igbā ɲa ɲa ku ba a kpa ɲa. Beebe mɔi baa ɲa aa maa cea ama ɲa ɲa. Amu ɲa mɔ aa dede si baa ɲa ɲa ku ba a kpa ɲa. ²² Inɛ fei á cé ɲei na irim, amma inɛ iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba. ²³ Bii à waa kpā ɲe iju si ilu go i sa i bɔ ilu mmu. Ntɔ ntɔ, an sɔ ɲe, i kaa dabii si ileɪ Izireliu i kpa iriɛ ɲa amu Amaɪ Amanɛ n to wa.

²⁴ Ama cio ci ya re woo kɔsiɛ, amaace mɔ ci ya re lafɛɛɛ. ²⁵ Na ɲɲu, í sɔa ama cio ku jesi a cea ɲɲu bei à cea woo kɔsiɛ. Beebe mɔi, í sɔa amaace mɔ ku jesi a cea ɲɲu bei à cea lafɛɛɛ. Bii à waa kpe amu ilu kpasɛu Seetam, aa sɔ inɛ inɛi kpasɛɛ ɲau iri laalo iyi í re beebe.

Njoi inɛ iyi í jò í ce ɲa

(Cɔ Luku 12:2-7)

²⁶ Nɔ Jesu í ni má, do ɲɲu fei i maà ce njo ɲa ɲa, domi ɲɔɔgo kù wɛɛ iyi wa manji iyi kaa fita gbugbāa, nɔ asii kāma kù wɛɛ iyi a kāa na a mǎ. ²⁷ Iyi ñ wa n sɔ ɲe si ilu kuku, i fɔɔ si inya kumá ɲa. Iyi i gbɔ si asii ɲa i cā keSeɛdeɛ. ²⁸ I maà ce njoi inɛ ɲa iyi aa kpa ara ɲɲu akā, nɔ a kaa yɔkɔ a kpa

hunde. Amma i ce njoi inɛ iyi á yɔkɔ ku kpa ara do hunde aɔ si ina iyi ci ya ku. ²⁹ A ci ya ta ama yei minji súu akā ba. Do ɲɲu fei, Ilaaɔ wa mǎ baani ɲa. Baa akā ɲa ci ya nɔ ku ku iyi kù je do kumàsiɛ. ³⁰ Inɛ mɔ, hee do ntoɪ iri ɲɲe ɲa fei Ilaaɔ í mǎ jɪa ɲa. ³¹ Na ɲɲu, i maà ce njo ɲa, beeɛɛ ɲɲe í re yei ɲa hee bii í jɪ.

³² Na ɲɲu, inɛ iyi í fɔ si wajui amanɛ ɲa í ni ɲɲu í gbam, amu mɔ an gbaa si wajui Baam iyi í wa lele. ³³ Amma inɛ iyi í kɔsim si wajui amanɛ ɲa, amu mɔ an kɔsiɛ si wajui Baam iyi í wa lele.

Kù je laakai ku sɔ, ijai

(Cɔ Luku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Í sɔ ɲa má í ni, i maà tamaa mǎ laakai ku sɔi ñ naa ɲɲe wa si andunya. Aawo, ijai ñ naaɔ wa. ³⁵ Ñ naa ku kosi ama inɛmɔkɔ do baaɛi, ama inaabo mɔ do iyeɛ, aso mɔkɔ mɔ do iyei mɔkɔɛ. ³⁶ Inɛi kpasɛ ɲɲe ɲai aa je mbɛɛ ɲɲe ɲa.

³⁷ Inɛ iyi í bi baaɛ walakɔ iyeɛ í rem, lafɛɛ kù to ku je inɛm. Beebe mɔi inɛ iyi í bi ama inɛmɔkɔɛ walakɔ ama inaaboɛ í rem, lafɛɛ kù to ku je inɛm. ³⁸ Inɛ iyi kù jesi ɲɲu ku so jɪi ku gaauɛ ku toom do wa, kù to ku je inɛm. ³⁹ Inɛ iyi í bi ku je kuwɛɛ do idɔɔbiɛ á na ku kuɛɛ. Amma inɛ iyi í kɔsi kuwɛɛɛ na irim, lafɛɛ á na ku báa ntɔ ntɔ.

Idei riba

(Cɔ Maaku 9:41)

⁴⁰ Jesu í ni má, inɛ iyi í gba ɲe í gbam niɪ, nɔ inɛ iyi í gbam í gba inɛ iyi í bɛm wai. ⁴¹ Inɛ iyi í gba walii si na iyi í jò Ilaaɔ í bɔɔ wa, Ilaaɔ á na ɲɲu mɔ ribai walii, nɔ inɛ iyi í gba amanɛ iyi wa ce idɔɔbii Ilaaɔ si na iyi í jò í je dee dee, Ilaaɔ á na ɲɲu mɔ ribai inɛ dee dee. ⁴² Inɛ mɔ iyi í mua taaka go baa inyi tǎtǎ si na iyi í jò í je mɔcɔm, ñ wa n sɔ ɲei, lafɛɛ kaa kua ribaɛ pai.

† 10:16 i jò í ne bisi bei njo ɲa I cɔ K.A. 3:1. Í ni njoi í ne bisi í re inɛi sako iyi Ilaaɔ í taka fei.

11

*Woo bei Zāa ŋa
(Cɔ Luku 7:18-35)*

¹ Waati iyi Jesu í sɔ mɔcɔ maateejie ŋau ide ŋau fei í tã, ŋoi í ne hai be í koo í dabii si ilui Galilee ŋau í kɔ inɛ ŋa si cio nɔ í ce nɛa waaɔo. ² Wee waati beebe Zāa woo dasi inyiú í wa piisɔɔ. Nɔ hai ile piisɔɔ be í gbɔ baauí icei Jesu iyi à ya kpe Kirisi. Nɔi í be sie mɔcɔe ɔ ŋa ³ a koo a beee a ni, awɔi í je inɛ iyi Ilaaɔ á na ku be wau? Mà ka degbe inɛ mmu ɔ. ⁴ Nɔ Jesu í je nɛa í ni, i koo í sisia Zāa mii iyi í ye do iyi í gbɔ ŋa. ⁵ Fɛɛju ŋa à waa ye ilu, woo sukute ŋa à waa ne dee dee, dinte ŋa à ba iri à je inɛ kumá, dekl ŋa à waa gbɔ ide, iku ŋa à jɪ, nɔ a waa sisia ilu are ŋa laabaau jiida. ⁶ Ilu inɔ didɔi inɛ iyi kaa nyidɔ anyi si naane ku dasie na irim.

⁷ İyi mɔcɔi Zāa ŋau à gbɔ bei Jesu í fɔ, ŋoi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, ŋoi Jesu í lɔsi ku sisia zamaau ideí Zāa í ni, mii í bɔ ku cɔ si gɔbabuau ŋa. Fɔfɔ iyi fufu wa yaya? Aawo. ⁸ To, mii í bɔ ku cɔ ŋa. Mà mɔkɔ iyi wa dasi ibɔ ku síau. Aawo, inɛ ŋa iyi à waa dasi ibɔi fia nkpɔ, aŋai à ya wa kabai ilaalu ŋa. ⁹ To, mii í bɔ ku cɔ ŋa. Mà waliíi í bɔ ku cɔ ŋa. Oo, ntɔ ntɔ an sɔ ŋe, inɛu be í re baa walií. ¹⁰ Zāai kukɔi ideí Ilaaɔ wa fāa tengi bii í ni, Ilaaɔ í ni, wee n be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɛ kpāae. ¹¹ Ntɔ ntɔ an sɔ ŋe, si inɔi inɛ ŋa iyi inaabo ŋa à bí fei, kāmā nɛa kù wɛɛ iyi í re Zāa woo dasi inyi. Amma do nɛu fei, baa inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ í roo. ¹² Hai waati iyi Zāa í sinti ku waaɔo hee do nsei fei bommai Ilaaɔ wa bɔ wajui do gɔgbā, nɔ ilu gɔgbā ŋai à ya baa*. ¹³ Moizi í fɔ ideí bommau si woodae. Nɔ walií ŋau mɔ, aŋa fei à fɔ ideɛ hee í koo í to wa si waatii Zāa woo dasi inyiú. ¹⁴ Í gbɔ ŋa iyi à ni

Elii á na ku naa. Bii í jesi í gbɔ idem ŋa, Zāai í je Eliiú. ¹⁵ Inɛ iyi í ne itɪ iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

¹⁶ Yooi an wāɔ inɛi nsei ŋau ihɛ. À yei bei amu ŋa iyi à waa buba bantuma à sɔ nje à waa ni, ¹⁷ à fā nɛe yee nɔ i kù jojo ŋa, nɔ à kɔ nɛe irii iku ŋa nɔ i kù kpata ŋa. ¹⁸ N ni beebei si na iyi í jɔ waati iyi Zāa woo dasi inyiú í naa í ya dī anu nɔ ci ya mɔ vɛɛ, nɔ à ni í ne inɛi inɔɔkoi. ¹⁹ Nɔ iyi amu Amai Amanɛ n naa, n ya n je nɔ n maa n mɔ, n inɛ ŋa à ni n bi ije nɔ n je woo mɔ atɛ, nɔ n je kpaasii woo gba fia lɛmpoo ŋa do ilu dulum ŋa. Do nɛu fei, à ye iyi bisii Ilaaɔ í je dee dee na ice ŋa iyi wa ce.

*Ilu ŋa bii inɛ ŋa à kɔ ku dasi Jesu naane
(Cɔ Luku 10:13-15)*

²⁰ Nɔ Jesu í lɔsi ku gɔgbā si inɛi ilu ŋa bii í ce maamaake nkpɔ nkpɔ ŋau si na iyi í jɔ a kù kpaasi idɔ. ²¹ Í ni, inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ŋe, inɛ inɛi Kɔrazɛɛ ŋa. Inɛ mɔ inɛi Besaida ŋa, inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ŋe. Maamaake ŋa iyi à ce si ilu nɛe ŋau ihɛ, bii í je Tii do Sidɔi †. à coo wo, inɛi ilu ŋau aa dī saaki a kpataɔ na irii dulum du ŋa nɔ a kpaasi idɔ hai ku kpe. ²² Na ŋoi í jɔ n wa n sɔ ŋe iyi si aɔi kiitii ijuukpāi inɛi Tii do Sidɔo ŋa á tia tu ŋe. ²³ Inɛ mɔ, inɛi Kaperanumu ŋa, i waa tamaa ŋa aa so ŋe hee lelei? Aawo, aa keke ŋei hee bi ku wai iku ŋa. Ntɔ ntɔ, maamaake nkpɔ nkpɔ iyi n ce si ilu nɛe, bii í je Sodomui n coo wo, iluu á wɛɛ baa nnyi. ²⁴ Na ŋoi í jɔ n wa n sɔ ŋe iyi si aɔi kiitii ijuukpāi inɛi Sodomu ŋa á tia tu ŋe.

*I naa wa bi tom i naa í gba kustmi
(Cɔ Luku 10:21-22)*

²⁵ Waati beebe ŋoi Jesu í ni, Baaba, awɔ iyi í je Lafɛi lele do ilɛ, n wa n saabue do iyi í singaa ilu bisi do woo

* **11:12** bommai Ilaaɔ...à ya baa Do yaase mmu ɔo iyi inɛ á yɔkɔ ku gbɔɔɔ má wee, inɛ ŋa à wasi ku ce kookaai a ba a je inɛi bommai Ilaaɔu. Nɔ inɛ ŋa iyi à waa jabu ntɔ ntɔ, aŋai aa lɔ si. † **11:21** Tii do Sidɔo Ilaaɔ í kpa inɛi ilu ŋau si na iyi í jɔ kuce nɛa ŋa kù sía.

mà ña mii ñau ihē nò ì nyisi amu ña.
 26 Í sía Baaba, si na iyi í jò bēēbēi ì bi.

27 Nò í sō inē ña í ni, Baam nii í daam mii fei si awo. Inē kāmā kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nò inē kāmā kù mà Baau bii kù je amu Amau do inē ña iyi ñ bi n nyisi ña.

28 Inē iyi ì gbēēji nò aso wa wò ñe fei i naa wa bi tom an mu ñe kusimi. 29 I jesi n lesi ñe zuugum nò i gba ideí ciom ña, si na iyi í jò amuu amanē kurò do woo kaye arai. Bii ì waa ce bēēbe ña, aa ba kusimii hunde ñe ña. 30 Ntò ntò, zuugum nòu kù gaabu nò aso iyi an kà ñe kù wo.

12

Jesu do ajoi kusimi

(Cò Maaku 2:23-28; Luku 6:1-5)

1 Si anyii ajò minji, ajoi kusimi gò, Jesu do mōcōe ña à waa too kōoi ilē gò. Nò wee ari wa kpa mōcōe ñau ñoi à wò amaaje iyi à gbē si ilēu à nunu ijuē si awo à waa ño. 2 Wee Farisi gò ña à wa bē. Iyi à yōo ñoi à sō Jesu à ni, cò, mōcōe ña à waa ce mii iyi a kù nē kpāai ku ce si ajoi kusimi. 3 Amma Jesu í je ñña í ni, i kù cio mii iyi Davidi í ce si waati iyi ari wa kpa ññu do inē ña? 4 Í lō kpasēi Ilaađ nò í so pēē iyi à jilēa Ilaađ í je, ññu do inē ña. Nò wee a kù nē kpāai pēēu ku je, í gbe woo weēi Ilaađ ña anja akā. 5 Mà í kù cioē si tiaí woodai Moizi ña iyi si ajoi kusimi woo wee ña iyi à ya nē icē si kpasēi Ilaađ a kù waa jirima ajoi kusimi? Do ññu fei, a kù je ilu taale ña. 6 Amma an sō ñe iyi inē gò í wa ihē iyi í nē bēere í re kpasēi Ilaađ. 7 Kukoi ideí Ilaađ wa fò í ni, Ilaađ í ni, ñ bi í ce araarei ñe ña ku re í ceem kuwee. Bii í je ì mà yaasei ideu bē ña wo í kaa maa ye taalei hai nē taale ña. 8 Nò aa mà ña iyi amu Amaí Amanēi ñ je inē ngboi ajoi kusimi.

Inē iyi awo akāe í ku

(Cò Maaku 3:1-6; Luku 6:6-11)

9 Nò Jesu í nē hai bē í koo í lō ilē bii Zuifu ña à ya ce kutótòu. 10 Wee mākò gò í wa bē, awo akāe í ku í gbe. Nò inē ña iyi à wa bēu à bee Jesu à ni, wooda í na inē kpāa ku jò inē ku ba iri si ajoi kusimi? À waa fò bēēbēi ku ba a ye taale. 11 Nò Jesu í je ñña í ni, bii inē gò ññe í nē angudā akā nò í koo í dasi ino isa baa bii ajoi kusimii, lafēē kaa nyaa? 12 Amanē í bēi í re angudā hee bii í jì. Na ññu, inē í nē kpāa ku ce mii jiida si ajoi kusimi. 13 Nò Jesu í sō mākòu í ni, tē awo. Iyi í tōo nò í baa dee dee bēi awo akāu má. 14 Nōi Farisi ñau à fita à koo à waa busi ñe bēi aa ce a kpaò Jesu. 15 Amma Jesu í mà si ña nò í nē hai bē.

Jesui í je woo ce icē iyi Ilaađ í cica

Waati iyi Jesu wa nē, zamaa nla nla gò í tooē. Nò í jò inē ña iyi à je bōo ña fei à ba iri. 16 Amma í sō ña í kōnkan du ña í ni a mà sō inē gò inē iyi ññu í je. 17 Í jò à ba iri ku ba ide iyi walii Ezai í fōu ku kō, iyi í ni, 18 Ilaađ í ni, Woo ce icēm iyi ñ cica wee.

Ññui ñ bi jiida, siēi ino didōm fei í ya wa.

An daa si Hundem,

Nò ku sisia dimi fei dee dee ku jem.

19 Kaa ce kakōo do inē gò hee ku la siē.

Bēēbe mōi kaa kosi inē ña ija si ino ilu pai.

20 Kaa tambò ama jli iyi í kōmba wa bi ku cē,

Nò kaa kpa fitila iyi inya kumāe kù la*,

Hee waati koo to si bii á jò dee dee ku jem ku kāmia inē fei,

21 nò kpāa ku coi dimi fei kù wa siē.

Jesu wa kòò arāe

(Cò Maaku 3:22-30; Luku 11:14-23)

22 Si anyii ññu, à naa Jesu mākò gò wa iyi inēi inōko í jò í fēju nò í dekl. Nò Jesu í faaba inēēu, í jò wa

* 12:20 ama jli... fitila iyi inya kumāe kù la ama jli do fitilau inē ña iyi gbugbā ñña kù lai wa fāa.

ye ilu nɔ wa fɔ ide. ²³ Nɔ zamaau fei í bití à waa ní, debei, á je tɔkui Davidiu mbe. ²⁴ Amma iyi Farisi ɲau à gbɔ ideu, ɲai à ní, mɔkɔu ihɛ wa lele inɛi inɔɔko ɲai do gbugbɔi Beelizebuu †. ilaalu ɲɲa. ²⁵ Si bei Jesu í mà lasabu ɲɲa, ɲoi í sɔ ɲa í ní, bomma iyi inɛɛ ɲa à waa ja aɲa duusɔ́ á na ku gbe ngbe. Beɛbe moi ilu walakɔ kpasɛ go iyi inɛɛ ɲa à waa ja aɲa duusɔ́ kaa na ku kpe. ²⁶ Na ɲɲu, bii Seetam wa lele araɛ, wa ce igũ do araɛi, bommaɛ kaa kpe. ²⁷ Bii í je do gbugbɔi Beelizebuu ní wa n leleò inɛi inɔɔko ɲa, to, do gbugbɔi yooi mɔɔ ɲɲe ɲa mɔ à waa leleò ɲa. Debei aɲa taka ɲɲa aa ye taale ɲɲe. ²⁸ Amma bii do gbugbɔi Hundi Ilaaɔi n wa n leleò inɛi inɔɔko ɲau, ɲɲu be wa nyisi iyi Ilaaɔ í sinti ku je bommaɛ si anini ɲɲe.

²⁹ Beirei inɛ á ce ku lɔ kpasɛi inɛ iyi í ne gbugbɔ ku coo ile bii kù je í tako í dɪ ilu gbugbɔu. Amma bii í dɔu á yɔkɔ ku coo ile.

³⁰ Inɛ iyi kù je tom, mbeem nii. Inɛ iyi kù waa bam ku tɔtɔ, wa fangaɛi. ³¹ Na ɲoi í ce n wa n sɔ ɲe, Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ide i dulum do arabu fei. Amma inɛ iyi wa bu Hundi Ilaaɔ, kaa ba a kpa ide i dulum deɛ pai. ³² Bii amanɛ wa fɔ laaloí Amai Amanɛ Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ide i dulum deɛ. Amma inɛ iyi wa fɔ taaleí Hundi Ilaaɔ kaa ba a kpa ide i dulum ndɛɛ hai nnyi hee do ala fei.

Ƶi do isoe

(Cɔ Luku 6:43-45)

³³ Jesu í sɔ ɲa má í ní, à ya mà Ƶií hai si isoe. Ƶií Ƶiida iso Ƶiidaí í ya so, amma Ƶií laalo, iso laaloí í ya so. ³⁴ Inɛ inɛ buu ɲai bei njo wukuku. Inɛ inɛ laalo ɲa, beirei aa ce í fɔ ide Ƶiida ɲa. Mii iyi wa kɔ si idɔɛ ɲɲui geɛɛ í ya fɔ. ³⁵ Inɛ Ƶiida ide Ƶiidaí í ya fɔ. Nɔ ide Ƶiidaú í ya naai hai si ide Ƶiida iyi wa singa si idɔɛ. Beɛbe moi inɛ laalo ide laaloí í ya fɔ. Nɔ ide laaloú mɔ í

ya naai hai si ide laalo iyi wa singa si idɔɛ. ³⁶ An sɔ ɲe, ide nfe iyi inɛ ɲa à waa fɔ fei, Ilaaɔ á na ku bee ɲa si aɲoi kiitiú, ³⁷ domi hai si ideɛi Ilaaɔ á kiitiɛ, nɔ ku kpee hai ne taale walakɔ ilu taale.

Inɛ ɲa à ní Jesu ku ce maamaake

(Cɔ Maaku 8:11-12; Luku 11:29-32)

³⁸ Ʋoi woo kɔ inɛ ɲa si wooda do Farisi go ɲa à sɔ Jesu á ní, Mɛɛtu, à bi í ce maamaake go iyi á nyisi wa iyi Ilaaɔi í beɛ wa. ³⁹ Amma Jesu í je ɲɲa í ní, inɛ laaloí nsei ɲa iyi a kù waa leekɪ do Ilaaɔ ɲɲu aká, maamaakei à ya maa bi, amma maamaake go kù weɛ iyi aa nyisi ɲa má bii kù je ti walii Zonasi, ⁴⁰ domi si bei Zonasi í ce dasá mɛɛta do idú mɛɛta si inoi cɛɛ nlau, beɛbe moi Amai Amanɛ á ce dasá mɛɛta do idú mɛɛta si bale. ⁴¹ Si aɲoi kiitiú, inɛi Ninivu ɲa aa dede si inɛi nnyi ɲa a ye taale ɲɲa, si na iyi í Ƶɔ à kpaasi idɔ ɲɲa na waazoi Zonasi. Wee nsei inɛ iyi wa sɔ ɲe ideu ihɛ í re Zonasi. ⁴² Si aɲoi kiitiú, ilaalu inaabo iyi í naa hai awo cangai kpai inunu á dede si inɛi nnyi ɲa ku ye taale ɲɲa, si na iyi í Ƶɔ hai Ƶií Ƶií í dede í naa ku gbɔ ide i bisii Salomɔ, ilaalu nlau. Nɔ wee nsei inɛ iyi wa sɔ ɲe ideu ihɛ í re Salomɔ.

Kunyii inɛi inɔɔko wa ma

(Cɔ Luku 11:24-26)

⁴³ Ʋoi Jesu í kpa ɲɲa mɔndau ihɛ í ní, bii inɛi inɔɔko í fita si inɛ, í ya maa dabii si gbaa ɲai ku maa de bi ku sími. Bii í kua, ⁴⁴ ɲoi í ya ní, an nyi inya nwom hai bii n fita wai. Waati iyi í nyi wa nɔ í ba inɛu í ye bei ile ngbe iyi à kpá à teeseɛ sáa sáa, ⁴⁵ á koo ku dede kpaasi laalo ɲa iyi à roo wa má bei aɲa mɛɛje, a na a lɔ si inɛu a maa wa be. Waati beɛbe kuweɛi takoi inɛu á tia baa ti ankãanyie má. Mii iyi á ba inɛ laaloí nsei ɲa mbe.

Idei iyi Jesu do ifɔɛ ɲa

(Cɔ Maaku 3:31-35; Luku 8:19-21)

† 12:24 Beelizebuu iri iyi à sɔ Seetam nii.

⁴⁶ Waati iyi Jesu wa ba zamaau ide ku fɔ, ɲɔi iyee do ifɔe ɲa à naa à leeki waduude, à waa bi a baa ide ku fɔ. ⁴⁷ Nɔ ine gɔ í naa í sɔ Jesu í ni, iyee do ifɔe ɲa wee, à wa waduude à waa bi a bae ide ku fɔ. ⁴⁸ Amma Jesu í jɛa inɛɛu í ni, yooi í jɛ iyem, nɔ yoo ɲai à jɛ ifɔm ɲa. ⁴⁹ Nɔ í tosi mɔcɔe ɲau awɔ í ni, inɛi í jɛ iyem do ifɔm ɲa. ⁵⁰ Ntɔ ntɔ ine iyi wa ce idɔɔbii Baam iyi í wa lele, lafɛi í jɛ ifɔm wala weɔm wala iyem.

13

Mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Maaku 4:1-9; Luku 8:4-8)

¹ Si aɔ akɔu be má, Jesu í fita hai kpasɛ í koo í buba itii tenku. ² Nɔ zamaa nla nla gɔ í tɔtɔ siɛ. ɲɔi í lɔ akɔi inyi gɔ í buba ku ba ku kɔ ɲa si ɔio. Nɔ zamaau fei wa leeki itii tenkuu be.

³ Nɔ í sɔ ɲa mii nkpɔ do mɔnda. Í ni, mɔkɔ gɔ í fita wa fɔ dimi. ⁴ Si bei wa fɔ dimiu, ɲɔi gɔgɔ ɲa à cuku si kpɔa nɔ yɛi ɲa à naa à jɔɔ. ⁵ Nɔ gɔgɔ ɲa mɔ à cuku si ile iyi í nɛ kuta, tengi bii sɔa kù kpɔ. Nɔ í fita be gbakɔ si na iyi í jɔ sɔa kù la be. ⁶ Amma iyi inunu wa ce, ɲɔi í joo nɔ í gbɛ, domi icɛe kù m lele. ⁷ Gɔgɔ ɲa mɔ à cuku si inɔ agɔ ɲa. ɲɔi agɔ ɲau à dede siɛ à biiɛ à kpaa. ⁸ Nɔ gɔgɔ ɲa mɔ à cuku si ile jiida nɔ à bí. Gɔgɔ ɲa à nɛ iju ɔɔ, gɔgɔ ɲa mɔ kita, gɔgɔ ɲa mɔ kuntaa. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔndau í tɔ ɲɔi í ni, ine iyi í nɛ itii iyi à gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Na mii í jɔ Jesu í ya maa kpa mɔnda
(Cɔ Maaku 4:10-12; Luku 8:9-10)

¹⁰ ɲɔi mɔcɔe ɲa à naa à beɛ à ni, na mii í ce í ya maa sɔ ine ɲa ide do mɔnda. ¹¹ Nɔ í sɔ ɲa í ni, inɛi Ilaaɔ í jɔ à mà asiii bommaɛ ɲa. Amma kù jɔ ine ɲa iyi à gbɛ ɲau a màa. ¹² Inɛ iyi í nɛ, nɲui à ya kɔɔa si, nɔ kunɛu ku la. Amma ine iyi kù nɛ, baa keeke iyi í nɛu à ya gbaai má. ¹³ Inɛ ɲau, à ya maa ɔɔ ilu amma a kù waa yɛ, nɔ à waa sɔ ɲa ide amma a kù waa gbɔ yaaseɛ. Na ɲɔi í jɔ nɔ nɔ maa n sɔ ɲa

ide do mɔnda. ¹⁴ Mii iyi í ba ɲau be Ezai í tako í ce waliɛ í ni, Aa ya desi ide itii amma í kaa gbɔ yaaseɛ ɲa, Nɔ aa maa ɔɔ ilu amma í kaa yɛ ngɔgɔ ɲa.

¹⁵ Iɔɔ ɲɲa í baa í le.

À dɔ itii ɲɲa ku ba a maà gbɔ ide gɔ, Nɔ à bii iju ɲɲa ku ba a maà yɛ ngɔgɔ, Nɔ iɔɔ ɲɲa mɔ ku maà mà ngɔgɔ.

Bii kù jɛ beɛbe aa naa a sinda wa bi Ilaaɔ nɔ ku jɔ à ba iri.

¹⁶ Amma Jesu í sɔ mɔcɔe ɲau í ni, inɛ ilu inɔ didɔ ɲai, si na iyi í jɔ iju nɲɛ wa yɛ ilu, nɔ itii nɲɛ wa gbɔ ide má.

¹⁷ Ntɔ ntɔ nɔ wa n sɔ ɲɛi, waliɛ do ine nkpɔ iyi wa jirima ideɛ Ilaaɔ, à bi aɲa à yɛ mii iyi í waa yɛu ihɛ ɲa, amma a kù yɔɔ. Nɔ à bi aɲa a gbɔ mii iyi í waa gbɔu ihɛ ɲa, a kù nɔ a kù gbɔɔ.

Yaasei mɔndai woo gbɛu

(Cɔ Maaku 4:13-20; Luku 8:11-15)

¹⁸ Jesu í sɔ ɲa má í ni, i de itii í gbɔ yaasei mɔndai woo gbɛu ɲa. ¹⁹ Inɛ iyi wa gbɔ ideɛ bommai Ilaaɔ nɔ kù gbɔ yaaseɛ, í yɛi bei kpɔa bii dimiu í cuku. Seetam ine laalɔui, i ya naa ku nya ide iyi à gbɛ si idɔɔ. ²⁰ Inɛ mɔ iyi í yɛ bei ile kuta bii dimiu í cuku, bii wa gbɔ ideu gbakɔ í ya gbaai do inɔ didɔ. ²¹ Amma ɔi ya jɔ ideu ku ce icɔ jiida si idɔɔ, nɔ kaa yɔkɔ ku leeki ku kpɛ. Bii wahala gɔ í dede, walakɔ ijuukpɔ gɔ na irii ideu, í ya fɔsi awɔi gbakɔ. ²² Inɛ mɔ iyi í gba ideu bei si ile ku nɛ agɔ ɲau, wa gbɔ ideu amma lasabu bututui mii ɲa iyi wa bitandɛ do fia ku bi iyi wa dɔ ijuɛ, aɲai à waa ganji ideu ku ce icɛ si inɛɛu. ²³ Inɛ mɔ iyi í gba ideu bei si ile jiida, nɲui í jɛ ine iyi wa gbɔ ideu nɔ í gbɔɔ do yaaseɛ, nɔ í so iso. Bi ine gɔ ɲa, dimiu í so iso ɔɔ, ine gɔ ɲa kita, ine gɔ ɲa mɔ kuntaa.

Mɔndai fɔfɔ laalɔ

²⁴ Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda má í ni, faaji iyi wa fɔ ideɛ bommai Ilaaɔ wee. Mɔkɔ gɔi í koo í gbɛ dimi jiida si ileɛ. ²⁵ Amma idu si waati iyi ine fei wa sɔ njoo, ɲɔi mbeɛi mɔkɔu í naa

í gběa fəfə laalo * si ino ilɛ nɔ í nɛɛ.
²⁶ Nɔ dimi jiidau í fita, wa la, nɔ í bí.
 Fəfə laalo mɔ í fita, nɔ anja fei à la
 ajo. ²⁷ Nɔi amaaceɛ ɲau à naa à sɔɔ à
 ni, lafɛɛ, í jɔ dimi jiidai í gbě si ilɛ
 ya. To, nɔ hai iwoi fəfə laalo ihɛ í
 fita wa má. ²⁸ Nɔi í sɔ ɲa í ni, mbɛɛ
 goi í coo. Nɔ amaaceɛ ɲau à beɛɛ à ni,
 í bi kaa logoo fəfə laalo? ²⁹ Nɔ í ni,
 aawo. Bii í waa bi í logoo fəfə laalo
 bii í kù laakai ɲa aa na í tɔtɔ í logooɔ
 dimi jiidau ɲa. ³⁰ I jɔ anja fei a dede
 ɲa hee bii kumuɛ í to. Waati beɛbe
 an sɔ woo mu ɲau a kpa fəfə laalo
 titā a dūu a dasi ina, a bei a tɔtɔ dimi
 jiidau a dasi suum.

*Məndai dimi keeke iyi à ya kpe
 mutaadi*
(Cɔ Maaku 4:30-32; Luku 13:18-19)

³¹ Nɔ Jesu í kpa ɲa mɔnda go má
 í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei ngboi
 mutaadi iyi inɛ go í so í gbě si ilɛ.
³² Ngbou í kere í re ngbo ɲa iyi à gbe
 fei, amma bii à gbɔɔ, ɲɲui í ya fita ku
 lá ku re ama jli fei, hee yei ɲa à ya
 maa ce antɛ si amaawɔɛ ɲa.

Məndai lefee
(Cɔ Luku 13:20-21)

³³ Nɔ Jesu í kpa ɲa mɔnda go má
 í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei lefee iyi
 abo go í so í dasi iyafūi pɛɛ gūa mɛɛta,
 nɔ fei í dede í kpante.

Idei mɔnda ɲau
(Cɔ Maaku 4:33-34)

³⁴ Ide ɲau be fei sāa sāa do mɔndai
 Jesu í sɔ zamaau, ci ya fɔ ide iyi kù
 je do mɔnda. ³⁵ Beɛbei ide inɛ akāi
 walii ɲau í ce iyi í ni,
 Ilaaɔ í ni,
 Do mɔndai an ya n sɔ ɲa ide,
 Nɔ si bantumai an fɔ mii iyi wa
 manji hai waati iyi n taka
 andunya.

Jesu í sisi yaasei mɔndai fəfə laalo
³⁶ Jesu í jɔ zamaau nɔ í koo í lɔ
 kpasɛ. Nɔ mɔcɛɛ ɲau à bɔ bi tɛɛ à ni,

sisi nwa yaasei mɔndai fəfə laalo.
³⁷ Nɔ í je ɲa í ni, inɛ iyi í gbě dimi
 jiidau amu Amai Amanɛi. ³⁸ Iɛui í
 je andunya. Dimi jiidau mɔ, ɲɲui í
 je inɛi bommai Ilaaɔ ɲa. Fəfə laalo
 ɲɲui í je inɛi Seetam ɲa. ³⁹ Mbɛɛ
 iyi í gbɔɔ ɲɲui í je Seetam. Ajo
 kumuu mɔi í je ajo iyi andunya á
 kpa iri, nɔ woo mu ɲau mɔ anja à je
 amaleka ɲau. ⁴⁰ Nɔ si bei à ya kpa
 fəfə laalo a dasi ina, beɛbe mɔi á je
 si ajo iyi andunya á kpa iri. ⁴¹ Amu
 Amai Amanɛ, an be amalekam ɲa
 wa a na a nya inɛ ɲa iyi à waa dasi
 inɛ ɲa kurara do woo ce laalo ɲau
 a tekɔɔ ɲa hai tengi bii an na n je
 bommam, ⁴² nɔ a dasi ɲa ina iyi ci
 ya ku. Tengi bei aa lesi awɔ si iri a
 kpataɔ. ⁴³ Nɔ waati beɛbe inɛ ɲa iyi à
 waa de idɔɔbii Ilaaɔ ku ce aa maa má
 inyai bei inunu si bommai Ilaaɔ Baa
 ɲa. Inɛ iyi í nɛ itɔ iyi á gbɔɔ ide, ku
 gbɔ.

Məndai amani iyi wa singa

⁴⁴ Nɔ Jesu í ni má, mɔnda go iyi wa
 fɔ idei bommai Ilaaɔ weɛ. Ajo ɲɲu go
 inɛ go í koo í kási amani iyi wa singa
 si ino ilɛ. Iyi í yɔɔ nɔ í teese í singaɛ
 ma. Nɔ í nɛ do ino didɔ í koo í ta mii
 iyi í nɛ fei, nɔ í naa í ra ikou.

Məndai lege

⁴⁵ Jesu í ni, bommai Ilaaɔ í yei má
 bei lege jiidai ɲa iyi woo nya sɔa go wa
 de. ⁴⁶ Iyi í ye akā iyi í je jiidai ti fia
 nkɔ go, nɔ í koo í ta mii iyi í nɛ fei í
 naa í raa.

Məndai taao

⁴⁷ Jesu í ni má, bommai Ilaaɔ í yei
 má bei taao iyi à sɔsi ino inyi ku mu
 cɛɛ dimi ikā ikā fei. ⁴⁸ Bii í mu cɛɛ
 ɲau í tā, sɔɔkɔ ɲau à ya faa wa icei.
 Nɔ a buba a cica cɛɛ jiidai ɲau a dasi
 kɔlɔ, cɛɛ ɲa iyi a kù ce nɛɛu mɔ nɔ
 a nikā ɲa. ⁴⁹ Nɔ beɛbe mɔi á ye si iri
 ku kpa andunya. Amaleka ɲa aa na
 a nya inɛ ɲa iyi à waa ce laalo hai si
 ino inɛ ɲa iyi à waa ce idɔɔbii Ilaaɔ,

* **13:25** fəfə laalo Fəfəu í jɔ dimi jiidai mam mam. Amma a ci ya je ijui fəfəu, domi bii inɛ í jɔɔ, á bía
 bɔɔ.

⁵⁰ a dasi ŋa ina iyi ci ya ku. Bei aa lesi awò si iri a kpata.

Amani titò do nwo

⁵¹ Jesu í bee ŋa í ni, ì gbò yaasei ideu fei ŋa? Nò à jẹ à ni, oo. ⁵² Nò í sò ŋa í ni, bẹbẹ mọi, woo kò inẹ ŋa si wooda baa yooma fei iyi í baa í jẹ inẹ iyi í mà ideí bommai Ilaaṣ, í yẹi bei ilu kpasẹ gò iyi wa nya mii titò ŋa do mii nwo ŋa hai si amaniẹ.

Inei Nazareti ŋa a kù dasi Jesu naanẹ

(Cò Maaku 6:1-6; Luku 4:16-30)

⁵³ Iyi Jesu í kpa nṅa mọnda ṅau be í tã, nò í nẹ hai bẹ. ⁵⁴ Í bò ilu bii í jẹ ama. Iyi í to bẹ í lósi ku kò inẹ ŋa si cio ile bii à ya maa ce kutótò hee inẹ ŋa iyi à waa gbò idee ṅau à na à bití. Nò à waa ni, hai iwoi inẹu ihě í ba dimii bisiu ihě wa. Beirei í ce wa ceò maamaake ṅau ihě. ⁵⁵ Í jò amai woo gbe jli nṅu mbe ya. Kù jẹ iyeei à ya kpe Maariu? Zaaki do Zozefu do Simṳ do Zudu ŋa si à jẹ ifṳe ŋa? ⁵⁶ Awaò wecīe ŋa fei si à wa ihě ba. Bii bẹbẹi nò hai iwoi í ba gbugbāu ihě fei wa. ⁵⁷ To, lasabu nṅu ṅau bei í ganji ŋa a dasiẹ naanẹ. Nò Jesu í sò ŋa í ni, kù nẹ bii walií ci ya nẹ bẹrẹ bii kù jẹ si ilei idee do si kpasẹ. ⁵⁸ Kù nò kù ce maamaake nkpò bẹ si na iyi í jò a kù dasiẹ naanẹ.

14

Idei ikui Zāa woo dasi inyiu

(Cò Maaku 6:14-29; Luku 9:7-9)

¹ Si waati bẹbẹi Herodu, ilaalui Galileeu í gbò laabaauí Jesu. ² Nò í sò amaacee ŋa í ni, inẹu bẹ Zāa woo dasi inyiu í jli wa hai si balẹ. Na ṅoi í jò í nẹ gbugbā wa ceò maamaake ṅau bẹ.

³⁻⁴ Mii iyi í jò Herodu í fṳ bẹbẹ wee. Herodu í tako í so Herodiasí aboi Filipu, ifṳe. Nṳi Zāa í sò í ni, kù sīa í gba aboi ifṳe í dasi kpasẹ. Ide iyi Zāa í fṳ na irii Herodiasíu í jò Herodu í ni a muu a dūu a dasiẹ piisṳ. ⁵ Nò Herodu wa bi ku kpa,

amma wa ce ṅoi inẹ ŋa si na iyi í jò aṅa fei à ni Zāa walií.

⁶ Nṳi aṳ í naa í to bii Herodu wa ce jingau ku yeò gigii aṳi kubie. Nò ama inaaboi Herodiasí wa jojo si wajui inẹ ŋa iyi à kpe ku jẹu. Nṳi í dṳa Herodu si jiida jiida ⁷ hee í ceaa kuwā nò í gbasi í ni nṅu á muaa mii iyi í bi fei. ⁸ Nṳi ama inaabou í koo í bee iyee, nò í nyi wa í naa í sò í ni, n̄ bi í muum irii Zāa woo dasi inyiu wa si perenti. ⁹ Nṳi inṳi ilaaluu í fṳ. Do nṅu fei í jesi nò í ni a koo a bu irii Zāau wa a naa a náa. Í jesii si na iyi í jò í gbasi tã do mii fei si wajui inẹ njooe ṅau. ¹⁰ Nò í bẹ inẹ ŋa ile piisṳ bẹ a koo a bu irii Zāa wa. ¹¹ Nṳi inẹ ṅau à koo à buu nò à lesi perenti wa à naa à na ama inaabou nò nṅu mṳ í koo í na iyee. ¹² Nṳi mṳcṳi Zāa ṅau à gbò ideu. Nò à naa à so ikueu à koo à suu. Nò à koo à sṳ Jesu.

Jesu í wò amanẹ dubu miu (5.000)

(Cò Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17; Zāa 6:1-14)

¹³ Iyi Jesu í gbò ideu ṅoi í nẹ hai bẹ. Í ló akoi inyí do mṳcṳe ŋa nò à bṳ ghabua gṳ. Iyi inẹ ŋa à gbò, ṅoi à fita hai inṳ ilu nṅa ŋa à da hāmee nṅa wa do ise. ¹⁴ Iyi à fita hai si akoi inyiu ṅoi Jesu í yẹ zamaau. Nò í ce araare nṅa nò í jò bṳo nṅa ŋa à ba iri.

¹⁵ Iyi alẹ wa lẹ ṅoi mṳcṳe ṅau à naa bi tẹe à ni, si ghabuai à wa ihě nò wee idū wa dū. Na nṅu, jò inẹ ṅau a nẹ ilẹko ŋa a koo a ra mii iyi aa jẹ. ¹⁶ Amma Jesu í sṳ ŋa í ni, a kù nẹ bukaatai a nẹ. Inẹ taka nṅe, i na ŋa ije a jẹ. ¹⁷ Nṳi à ni, pṳe iyi à nẹ ihě kù re ara miu do cṳe minji. ¹⁸ Nò Jesu í ni, i naam wa ihě. ¹⁹ Nò í ni zamaau ku bubu si fṳfṳu, nò í so pṳe ara miu do cṳe minjiu, í wu iju lele í saabu Ilaaṣ. Nò í bububu pṳe ṅau í na mṳcṳe ṅau nò aṅa mṳ à kpṳa zamaau. ²⁰ Nò aṅa fei à jẹ à yo hee mbṳe í gbe. Nṳi mṳcṳe ṅau à ko iyi í gbeu hee kṳṳ maateji í kṳ. ²¹ Inemṳkṳ ŋa iyi à jẹu à wṳei

zakai amanɛ dubu miu (5.000), baai inaabo do amu ɲa baasi.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cɔ Maaku 6:45-52; Zāa 6:15-21)

²² Iyi à tã ɲɔi Jesu í nì mɔcɔ ɲau à lɔ akɔi inyiu ku ba a takɔɛ a kua ice ihɔ. Iyi à waa ne nɔ í nì zamaau ku ne. ²³ Waati iyi í jò à ne nɔ í koo í gũ iri kuta gɔ ku ba ku ce kutɔɔ. Nɔ idũ í dũ í báa be ɲɲu akãɛ. ²⁴ Wee waati beɛbe akɔi inyiu í wa si aninii tenkuu tã. Nɔ kutãngãm dii inyiu í wasi ku taleɛ si na iyi í jò fufu wa ko ɲa ikpó. ²⁵ Zakai amɛɛjuma ɲɔi Jesu wa ne si antai inyiu, wa bɔ bi mɔcɔɛ ɲa. ²⁶ Waati iyi à yɔɔ wa ne si antai tenkuu wa ɲɔi zigi ɲɲa í da, njo wa mu ɲa, à waa nì, zĩii. Nɔ njou í jò à wasi ku dɔ anu. ²⁷ Bɛ gbakã Jesu í ba ɲa ide ku fɔ í sɔ ɲa í nì, i sũ laakai nɲɛ ɲa. Amui Jesu, i maà ce njo ɲa. ²⁸ ɲɔi Piɛɛ í sɔɔ í nì, Lafɛɛ, bii awɔi, jò amu mɔ n ne n naa bi tɛɛ si antai inyiu. ²⁹ Nɔ Jesu í jɛaa í nì, naa wa.

Nɔ Piɛɛ í kita hai si akɔi inyiu nɔ í ne si antai inyiu wa bɔ bi Jesu. ³⁰ Amma iyi laakaa í bɔ si fufu iyi wa ce do gbugbãu, ɲɔi njo í muu. Nɔ í sinti ku mĩle. ɲɔi í dɔ anu í nì, Lafɛɛ, faabam. ³¹ Nɔ gbakã Jesu í yɔ awɔ í muu nɔ í nì, na mii í ce ì waa sika sika má. Naanɛ kù la.

³² ɲɔi aɲa minji fei à gũ akɔi inyiu nɔ fufuu í leekĩ. ³³ Nɔ inɛ ɲa iyi à wa si inɔi akɔu à gule si wajui Jesu à nì, ntɔ ntɔ, awɔu Amai Ilaaɔi.

Jesu í jò bɔɔ ɲa à ba iri si ilei Genesareti

(Cɔ Maaku 6:53-56)

³⁴ Iyi à kua, nɔ à to ilei Genesareti. ³⁵ Si bei inɛi be ɲau à mà Jesu, ɲɔi à fɔ laabaquɛ bii fei à nì í to wa. Nɔ à naa bɔɔ fei wa. ³⁶ Nɔ à tɔɔɛ à nì ku jò aɲa a lu baa itĩi kumbooɛ, nɔ inɛ iyi í luu fei í ya ba irii.

15

Dedembai bala ɲa
(Cɔ Maaku 7:1-13)

¹ ɲɔi Farisi gɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda gɔ ɲa à naa hai Zeruzalɛmu à bɔ bi Jesu à beɛɛ à nì, ² na mii í ce mɔcɔɛ ɲa à kù waa too dedembai bala nwa ɲa. Na mii í ce a ci ya wɔɔ a bei á jɛ. ³ Nɔ Jesu í jɛ ɲɲa do ide ku bee í nì, na mii í ce inɲɛ mɔ dedemba nɲɛ ɲa ku too í jò i kù waa jirima woodai Ilaaɔ ɲa. ⁴ Ì mà sãa sãa ɲa iyi Ilaaɔ í nì, i gbɔa iyeò baa nɲɛ ɲa i jirima ɲa ɲa. Nɔ í nì má, inɛ iyi wa fɔ laaloɪ iyeò baaɛ ɲa a kpa lafɛɛ. ⁵ Amma inɲɛ ì waa fɔ ide mmu. Ì waa nì inɛ á yɔkɔ ku sɔ iyeò baaɛ ku nì, fia iyi an yɔkɔ n sobiɛ do, ñ jileaa Ilaaɔ. ⁶ Nɔ inɛ iyi í fɔ beɛbe kaa sobi iyeò baaɛ má hee ku jirima ɲa. Beɛbei ì waa kpa idei Ilaaɔ ɲa ku ba i too dedemba iyi à jò nɲɛ. ⁷ Inɲɛu ilu muafiti ɲai. Hai tako Ezai í ce waliɲɛi dee dee na iri nɲɛ waati iyi í kɔ si tiaɛ í nì, Ilaaɔ í nì,

⁸ Inɛ ɲau ihɛ à waa jirimam nii

Do geɛ ɲɲu akã.

Amma idɔ ɲɲa í jlim.

⁹ À waa tɔɔm nii si ngbe.

Woodai amanɛ ɲai à waa kɔ inɛ ɲa si Nɔ à waa nì woodam nii.

Mii iyi í ya dasi inɛ riisi

(Cɔ Maaku 7:14-23)

¹⁰ ɲɔi Jesu í kpe zamaau nɔ í nì, i de itĩ í gbɔ yaasei ideu. ¹¹ Kù jɛ mii iyi wa lɔ hai do geɛi amanɛi í ya dasiɛ riisi. Amma mii iyi í ya fita hai si geɛi amanɛi á dasiɛ riisi.

¹² Nɔ mɔcɔɛ ɲau à na à sɔɔ à nì, i kù mà ide iyi ì fɔu be í jɛa Farisi ɲau taale? ¹³ Nɔ Jesu í jɛ ɲɲa í nì, jli baa yooma iyi Baam iyi í wa lele kù lɔ fei, aa tuui. ¹⁴ I jò ɲa be. Woo mu golo fɛɛju ɲai. Nɔ bii fɛɛju wa mua fɛɛju golo aɲa minji fei à ya koo a dasi gooi. ¹⁵ ɲɔi Piɛɛ í nì, sisi nwa yaasei mɔndau be. ¹⁶ Nɔ Jesu í nì, inɲɛ mɔ, i kù ne bisi ɲai? ¹⁷ I kù mà ɲa, mii iyi wa lɔ hai do geɛi amanɛi fei, si inɔi wa bɔ? Si anyiɛ nɔ ku fita hai si ara. ¹⁸ Amma ide iyi í ya fita hai

si gele, hai si idoi wa naa. Nɲu bei wa dasi amanɛ riisi, ¹⁹ domi hai si idoi amanɛi lasabu laalo wa naa. Inɛ ku kpa, do sakara, do sɛɛ ku tɔtɔ do mudɛɛ hai ce abɔdɔ, do ile, do ibo, do inɛ ku beje, mii ɲau be fei hai si idoi wa naa, ²⁰ nɔ nɲu ɲau bei í ya dasi amanɛ riisi. Amma kù je kujɛ hai wɔɔi á dasi inɛ riisi.

Abo dimi mmu go í dasi Jesu naane (Cɔ Maaku 7:24-30)

²¹ Si anyii nɲu, Jesu í ne hai be í bɔ ikpa Tii do Sidɔ. ²² Inaaboi ilei Kanaa go iyi í wa be í naa bi tɛɛ nɔ í dɔ anu í nɔ, Lafɛɛ, tɔkui Davidi amanlu nla, ce araarem. Ama inaabom í ne inɛi inɔko, nɔ wa kpaa iju ntɔ ntɔ. ²³ Amma Jesu kù jɛaa ide kama. Nɔ mɔcɔɛ ɲa á naa á tɔɔɛ á ni, abou ihɛ wa dɔ anu wa too anyi nwa. I kaa lelee? ²⁴ Nɔ í je í ni, bi inɛi Izireli ɲa aɲa akai á bɛm wa, inɛ ɲa iyi á yɛ bei angudá ɲa iyi á nɔ. ²⁵ Amma abou í naa í gule si wajue í ni, Lafɛɛ, sobiim. ²⁶ Nɔ Jesu í ni, kù sɛa a gba ijei amu ɲa a na aja keeke ɲa. ²⁷ Nɔi abou í ni, ntɔi Lafɛɛ. Amma do nɲu fei, aja keeke ɲau á ya wa abei taabu a maa je buubuui ije iyi wa cuku wa hai si taabui lafɛɛ ɲa ɲa. ²⁸ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, abooyi, naane ku dasiɛ í la. Bɛi í bi fei á ce. Nɔ gbaká ama inaaboɛu í ba iri.

Jesu í jɔ bɔɔ nkpɔ í ba iri

²⁹ Nɔ Jesu í ne hai be í too itli tenkui Galilee, í koo í gũ antai kuta go í buba. ³⁰ Nɔ zamaa nla go í naa bi tɛɛ. Á naaɔ ilu kute aká ɲa wa, do fɛɛju ɲa, do wɛɛge ɲa, do deklí ɲa, do bɔɔ nkpɔ má nɔ á jile ɲa si wajui Jesu, nɔ í jɔ á ba iri. ³¹ Nɔi inɛ ɲau á biti iyi á yɛ deklí ɲau á waa fɔ ide, wɛɛge ɲau á ba iri, ilu kute aká ɲau á waa ne, fɛɛju ɲa á waa yɛ ilu, nɔ á waa saabu Ilaaɔ Lafɛɛi inɛi Izireli ɲa.

Jesu í wɔ amanɛ dubu mɛɛ (4.000) (Cɔ Maaku 8:1-10)

³² Jesu í kpe mɔcɔɛ ɲa í ni, araarei inɛ ɲau ihɛ wa mum, domi ajo mɛɛta nɲai ihɛ iyi á wa bi tom, nɔ sɔnda

kama kù gbe ɲa má. Nɔ n kù bi n jɔ a nɛɔ ariu ku ba a maá na a koo a cuku kpaa. ³³ Nɔ mɔcɔɛ ɲau mɔ á beɛ á ni, to, iwoi aa ka ba ije si gɔɔɔɔu ihɛ iyi á yo zamaa nla nla ihɛ. ³⁴ Nɔ Jesu í beɛ ɲa í ni, pɛɛ fɛloi í ne ɲa. Nɔi á ni, pɛɛ ara mɛɛjei do cɛɛ wɛwɛɛ go ɲa. ³⁵ Nɔ Jesu í ni inɛ ɲau a buba ile. ³⁶ Nɔ í so pɛɛ ara mɛɛjeu do cɛɛ ɲau, í saabu Ilaaɔ titá í bei í bububue í na mɔcɔɛ ɲa a kpɛ ɲa. Nɔi á kpɛa inɛ ɲau. ³⁷ Nɔ aɲa fei á je á yo hee pɛɛu í gbe. Nɔi á ko pɛɛ iyi í gbeu nɔ í ce kɔlɔ mɛɛje. ³⁸ Inɛ ɲa iyi á jeu á wɛɛi zakai amanɛ dubu mɛɛ (4.000), baai inaabo do ama keeke ɲa baasi. ³⁹ Nɔi Jesu í jɔ inɛ ɲau á ne í bei í lɔ akoi inyi í ne ikpa ilei Magadãa.

16

Farisi do Sadusi ɲa á bi Jesu ku ce maamaake

(Cɔ Maaku 8:11-13; Luku 12:54-56)

¹ Si anyii nɲu, Farisi do Sadusi ɲa á naa bi Jesu a cɔ laakaɛ. Á tɔɔɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gɔɔɔɔɛ hai bi Ilaaɔi wa naa. ² Nɔi Jesu í je ɲa í ni, bii inunu wa bɔ ku lɔ nɔ lele í kpá í ya ni ɲa, iju iyi á má ala á dɔ. ³ Bii daakoi í ya ni ɲa, ijlí á rɔ domi ijlí dũ í we mango. Í waa má yaasei lele ɲa amma í kù waa má yaasei waati iyi á wa si nsei ɲa. ⁴ Inɛ laaloí nsei ɲa iyi á kù leeklɔ Ilaaɔ nɲu aká, nyindai á ya maa bi ku yɛ. Amma nyinda go kù wɛɛ iyi aa nyisi ɲa má bii kù je ide iyi í ba walii Zonasíu.

Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ɲoi í jɔ ɲa í ne.

Lefeei Farisi do Sadusi ɲa

(Cɔ Maaku 8:14-21)

⁵ Si anyii nɲu, Jesu do mɔcɔɛ ɲau á koo á lɔ akoi inyi á waa bɔ ikpa icei tenkuu ikpa ihɔ. Nɔ weɛ mɔcɔɛ ɲau á gbeje ku so pɛɛ kosla. ⁶ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, to, í ce laakai do lefeeí Farisi do Sadusi ɲau. ⁷ Nɔi mɔcɔ ɲau á waa lasabu si idɔ ɲa á waa ni, na iyi í

jò a kù so pɛɛ kosɫai í jò wa fɔ bɛɛbɛ.
 8 Amma Jesu í mà lasabu nɲa iyi à waa ce nɔ í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa ni ɲa, na iyi í jò inɛ í kù so pɛɛ kosɫai í jò n wa n fɔ bɛɛbɛ. Naane nɲe kù la. 9 Í kù gbɔ yaasee hee nsei ɲa? Í kù waa ye gigii pɛɛ ara miu iyi n bu n kpɛa amanɛ dubu miu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má ɲa? 10 Mà i kù waa ye gigii pɛɛ ara mɛɛje iyi n bububu n na amanɛ dubu mɛɛ ɲau do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má ɲa? 11 Na mii í ce i kù mà ɲa iyi pɛɛ si n wa n fãa. I ce laakai do lefeei Farisi ɲa do Sadusi ɲau.

12 Bebei mɔcɔ ɲau à mà iyi kù je lefee iyi í ya jò pɛɛ ku wui wa fãa, amma à mà iyi cioi Farisi do ti Sadusi ɲauí wa fãa.

*Piɛɛ í ni Jesu í je inɛ iyi Ilaaɔ í cica
 (Cɔ Maaku 8:27-30; Luku 9:18-21)*

13 Nɔ Jesu í to Sezaree si ilei Filipee. Nɔ í bee mɔcɔɛ ɲa í ni, yooi inɛ ɲa à ya ni amu Amaí Amanɛ n je. 14 Nɔi à jeaa à ni, inɛ gɔ ɲa à ya ni awɔu Zãa woo dasi inyiui. Inɛ gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu Elii walii nlai takoui. Inɛ gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu Zeremiii, walakɔ walii mmu gɔ má. 15 Nɔ Jesu í bee ɲa í ni, inɛ mɔ ni, yooi ì ni n je ɲa. 16 Nɔ Simɔɔ Piɛɛ í jeaa í ni, awɔu Amaí Ilaaɔ nɲu iyi í je irii kuwɛɛui. Awɔi ì je inɛ iyi í cicaui. 17 Nɔi Jesu í ni, Simɔɔ, amai Zãa, awɔu ilu inɔ didɔi. Kù je amanɛi í sɔɛ, bii ku je Baam iyi í wa lele. 18 Amui n wa n sɔɛ iyi awɔu Piɛɛi, waatɔ kuta. Si antai kutaui an jile igbem, nɔ baa iku takae kaa yɔkɔ ku ganji igbeu *. 19 Awɔi an na yiiko si kpãai bommai Ilaaɔ. Mii iyi í kɔsi si andunya, lele mɔ à kɔsii. Nɔ mii iyi ì jesi si andunyau, lele mɔ á jesii.

20 Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲau do kugaabu í ni a maà na a sɔ inɛ gɔ iyi nɲu í je inɛ iyi Ilaaɔ í cicaui.

*Jesu wa fɔ idei ikuɛ do kujɛ
 (Cɔ Maaku 8:31-9:1; Luku 9:22-27)*

21 Hai waati bɛɛbei Jesu í sinti ku sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni tilasii nɲu ku bɔ Zeruzalemu. Tengi bei inɛ ngbo ɲa do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa aa kpã nɲu iju. Aa kpa nɲu, amma si ajɔ mɛɛtasia nɲu á jɪ má hai si bale. 22 Nɔi Piɛɛ í gbãa í bɔdɛ kɔkɔle í sɔɔ í ni, Ilaaɔ ku waasu ideu, Lafɛɛ. Ide dimi bɛɛbɛ kaa bae pai. 23 Amma Jesu í sinda í sɔ Piɛɛ í ni, sɛkɛɛ hai bi tom Seetam. Í waa bi i jɛɛm bi ku koosɛ, domi í kù waa ce lasabui Ilaaɔ, í gbe ti amanɛ ɲa. 24 Si anyii nɲu Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, inɛ iyi wa bi ku toom, ku jò idɔɔbie nɔ ku so jɪi ku gaauɛ ku toom wa. 25 Nɔ inɛ iyi wa bi ku ba kuwɛɛ do idɔɔbie, kaa baa. Amma inɛ iyi í nɔ kuwɛɛɛ na irim, lafɛɛ á baa do ntɔ. 26 Aranfãani yoomai amanɛ í nɛ bii í ba amanii andunya fei nɔ í kua kuwɛɛɛ. Mà mii í weɛ iyi amanɛ á kpaasiɔ kuwɛɛɛ. 27 Amu Amaí Amanɛ an nyi wa má dei kam kam do amboei Baam do amalekam ɲa ajɔ. Si waati bɛɛbei an sãa inɛ fei si yaase bei í jeɔ kuwɛɛɛ. 28 Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲɛi, inɛ ɲa iyi à wa ihɛ, gɔgɔ ɲɲa ɲa aa ye amu Amaí Amanɛ n na n je bommam hee aɲa fei a maa ku.

17

*Arai Jesu í daana
 (Cɔ Maaku 9:2-13; Luku 9:28-36)*

1 Si anyii ajɔ mɛɛfa Jesu í kpe Piɛɛ do Zaaki do Zãa ifɔɛ í nya ɲa ikã nɔ à koo à gũ iri kuta nla gɔ aɲa ɲɲa. 2 Nɔi à ba wee araɛ í kpaasi. Wajue wa daana jiida jiida, nɔ jaɛ ɲa í fũuta pai pai bei inya kumá. 3 Si anyie ɲɔi Moizi do Elii à faata wa anu akã à waa baa ide ku fɔ. 4 Nɔi Piɛɛ í sɔ Jesu í ni, Lafɛɛ, í sɫa ka maa wa ihɛ. Bii ì bi, jò ka ce ilei acɔ mɛɛta,

* 16:18 baa iku takae kaa yɔkɔ ku ganji igbeu Yaasei isɛɛdeu ihɛ kù má sãa sãa. Yaase bei inɛ gɔ ɲa à gbɔɔ weɛ. Nkãma kaa yɔkɔ ku cea ngogo, baa gbugbãi iku takae.

akā titee, akā mō ti Moizi, akā mō ti Elii. ⁵ Wa fō ideu kù tā mām nō inya kumā gō í naa si ña bei bukō. Nō à gbō ide ku fō gō hai si inōe í ni, inē ihēi í je amam. Ñ buu jiida jiida, siei inō didām fei í ya wa. I ya gbō idee ña. ⁶ Iyi mōcō ñau à gbō ide ku fōu ñoi njo í mu ña hee à seebata ile. ⁷ Amma Jesu í naa bi tu ña í lu ña í ni, i dede ña i maà jò njo ku mu ñe. ⁸ Nō à wu iju lele, amma a kù ye inē gō bii kù je Jesu ññu akā.

⁹ Ñoi à waa kita wa hai antai iri kutau nō Jesu í sñ ña í ni, i maà sñ inē gō mii iyi í yeu be ña hee amu Amai Amane n koo n ku nō n jì hai si bale má. ¹⁰ Ñoi mōcō ñau à bee Jesu à ni, nō na mii í ce woo kō inē ña si wooda ñau à ya ni Eliii á tako inē iyi Ilaaḍ í cicau ku naa. ¹¹ Nō í je ñña í ni, ntōi Eliii á tako ku naa nō ku teese mii fei sãa sãa. ¹² Amma an sñ ñe iyi Elii í naa tā, inē ña a kù màa, nō à ceaà bei à bi. Beebe mōi amu Amai Amane an ba ijuukpā si awō ñña.

¹³ Ñoi mōcō ñau à mà bebei iyi Zāa woo dasi inyii wa fāa.

Jesu í faaba ama gō iyi í ne inēi inōko
(Cō Maaku 9:14-29; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Iyi à to wa bii zamaa í wau, ñoi mōkō gō í naa í gule si wajui Jesu ¹⁵ í ni, Lafēe, ce araarei ama inemōkōm nōu ihē. Inēi inōko gō í sōsie bōi cukuuna, wa wahalae mōi jiida jiida. Ajō gō ña í ya dasie inō ina walakō inō inyi. ¹⁶ Ñ soo ñ naae wa bi mōcōe ñau ihē amma à mōngō ku faabae. ¹⁷ Jesu í ni, inē inē laalō hai dasi naane ña, hee waati yoomai an maa ñ wa inō ññe. Mà hee waati yoomai an maa ñ temuadō ñe. I naam amau wa ihē ña. ¹⁸ Nō à naa Jesu amau wa, ñoi í la si inēi inōkou nō í fita sie nō amau í ba iri tengi beu be.

¹⁹ Ñoi mōcōi Jesu ñau à bō bi tēe aña duusōō à beee à ni, na mii í ce

awa a kù yōkō a kù lele inēi inōkou. ²⁰ Nō Jesu í je ñña í ni, si na iyi í jò naane ññe kù lai. Ntō ntō ñ wa n sñ ñei, bii naane ññe í la í to baa dimii mii ku gbē iyi í kere í re, aa yōkō i sñ iri kutau ihē ña í ni ku dede hai be ku bō ihē, nō beebē mōi á dede. Nkāma kù wēe iyi aa mōngō ku ce ña. [²¹ Amma dimii inēi inōko beebē ci ya fita bii kù je do kutō do anu ku ñi.]

Jesu í nyi wa fō idei ikue do kujē má
(Cō Maaku 9:30-32; Luku 9:43b-45)

²² Ajō ññu gō si bei mōcō ñau à tōtō Galilee be ñoi Jesu í sñ ña í ni, aa mu amu Amai Amane a daa inē ña si awō. ²³ Aa kpam, amma si ajō meetasia an jì hai si bale má.

Ñoi inōi mōcō ñau í fō ntō ntō.

Fia iyi à ne ku sã na icei kpasēi Ilaaḍ

²⁴ Si anyii ññu Jesu do mōcōe ña à bō Kaperanumu, ñoi woo gba fia iyi à ne ku sã na icei kpasēi Ilaaḍ ñau à naa bi Piee à beee à ni, Mēetu ññe ci ya sã fiai kpasēi Ilaaḍ? ²⁵ Nō Piee í ni, áá, í ya sã. Ñoi Piee í ne kpasē. Iyi í lō ile nō Jesu í tako í beee í ni, Simō, beirei í waa lasabu. Ilaalui andunya ñau ihē, hai bi yooi à ya gba fiai lēmpoo. Hai bi amaalu ña de, mà hai bi inē njoo ña. ²⁶ Nō Piee í je í ni, hai bi inē njoo ñai. Ñoi Jesu í ni, na ññu, amaalu ña a kaa sã *. ²⁷ Amma do ññu fei, kù sía ka je ñña bi ku koose. Na ññu, bō tenku be i koo i le kootia, cēe iyi í tako í muu, la geleē. Aa ye kpekele be iyi á to fia ku sãi awae fei. Nyaa i koo i sã ñña.

18

Yooi í je inē ngbo

(Cō Maaku 9:33-37, 42-48; Luku 9:46-48; 17:1-2)

¹ Waati ññu, mōcōi Jesu ñau à naa bi tēe à beee à ni, si bommai Ilaaḍ yooi í je inē ngbo. ² Ñoi Jesu í kpe

* **17:26** na ññu, amaalu ña a kaa sã Si fee ñña à ni, amai aña taka ñña ña a kù ne ku sã. Nō do yaase beebē inē ña aa mà iyi Jesu ññu iyi í je Amai Ilaaḍ kù ne ku sã.

ama keeke go í leekíe si anini nja. ³ Nò í ni, ntò ntò ñ wa n sò ñei, bii í kù kpaasi idò nje nò í kù ye bei ama keeke ña, í kaa lo tengi bii Ilaađ í je bommae. ⁴ Ine iyi á je ine ngbo si bommai Ilaađ nñui í je ine iyi í kaye arae í baa í ye bei amau ihē. ⁵ Ine iyi í nò í gba ama keeke bei ine ihē na irim, amui í gba.

⁶ Ine iyi í dasi ine akāi ama keeke ña iyi á dasim naaneu ihē dulum, á tia a dfa lafēeu alo si kōo a tale sie ino tenku inyi ku jōo. ⁷ Ijuukpā nla nlaí ineí andunya ña aa ye si na iyi í jō á ya maa dasi kpaasi nja ña dulum. Kù nò kù ne bei á ce iyi ine go ña a kù dasi kpaasi nja ña dulum, amma ine iyi í ce beebe á ye ijuukpā ntò ntò.

⁸ Bii í je awoe walako isee wa dasie dulum, buu í nyoo ku jldē. Á tiae í lo si kuwee iyi ci ya tā do awo akā walako kute akā do iyi aa ne awo minji do kute minjiu fei nò a dasie ina iyi ci ya ku. ⁹ Bii í nò í je ijuēi wa dasie dulum, nyaa í nyoo ku jldē. Á tiae í lo si kuwee iyi ci ya tā do iju akā do iyi aa ne iju minji fei nò a dasieđ ina iyi ci ya ku.

*Mōndai angudā iyi í nyō à tasieu
(Cō Luku 15:3-7)*

¹⁰ Jesu í sō ña má í ni, í ce laakai í maā donda baa ine akāi amu ñau ña. Ntò ntò ñ wa n sō ñei, amaleka woo degbe ña ña à ya maa leekíi ajo fei si wajui Baam iyi í wa lele. [¹¹ Amu Amaí Amanē ñ naa ku faaba ine ña iyi á nyoi.]

¹² Beireí ñ waa lasabu ña. Bii ine go í ne angudā cfo nò akāe í nyō, kaa jō cfo fakā kù wa siu titā si geete bii á wau koo dede akā iyi í nyōu wa? ¹³ Ntò ntò ñ wa n sō ñei, bii í yōo, á ne ino didō nla nla ña irie ku re baa cfo fakā kù wa si iyi kù nyōu. ¹⁴ Beebe moi, Baa nje iyi í wa lele kù bi baa ine akāi ama keeke ñau ku nyō.

Bei aa ce bii woo dasi naane go í rara

¹⁵ Jesu í ni má, bii kpaasi woo dasi naane go í ce dulum, bō bi tee awo akā nò í jō ku mà yaasei dulum nōu. Bii í gbō idee, í baee wa má si kpāa jiidai. ¹⁶ Amma bii í kō ku gbō idee, dede ine akā wala minji si bei kukoi idei Ilaađ wa fō. I bō bi tee ña, nò ine ñau aa je seēdai ideu fei. ¹⁷ Bii í kō ku gbō ide ña, sō ineí igbe ñau. Bii í nò í kō ku gbō baa idei ineí igbe ñau, í dooe bei hai dasi naane walako bei woo gba fiái lempoo.

¹⁸ Ntò ntò ñ wa n sō ñei, mii iyi í kōsi si andunya fei ña, lele mō á kōsi. Nò mii iyi í jesi si andunya fei ña lele mō á jesi.

¹⁹ Ñ wa n sō ñe má iyi bii amane minji í ce anu akā si andunya ihē a tōo ngōo, Baam iyi í wa lele á mu ña, ²⁰ domi tengi bii amane minji wala meeta í tōtōo à waa ce kutōo do irim, ñ wa si anini nja.

*Amaace iyi í kō ku cea kpaasie su-
uru*

²¹ Nōi Piee í bō bi Jesu í beee í ni, Lafēe, bii kpaasim í ceem kurara ise feloi an cea suuru. Hee ise gbeeje?

²² Nōi Jesu í jeaa í ni, aawo. N kaa n sōe iyi andi ise gbeejei, amma aa cea suuru ise kitaō feewa tuuba meeje.

²³ Sotí í gbō faaji go iyi wa nyisi bei bommai Ilaađ í ye. Ilaalu go wa bi ku ce dooi gbesee iyi amaacee ña à waa mu. ²⁴ Iyi í sinti ku ce dooi gbeseu, ñoi à naađ ine go wa be, iyi wa mu gbesee í to baa fōto ciwa nkpō nkpō *. ²⁵ Si bei ineu kù ne mii iyi á são gbeseu, ñoi lafēee í ni a taa bei aru, nju do aboe do amaē ña do mii iyi í ne fei á são gbeseu.

²⁶ Nōi amaaceu í gule si wajui lafēeeu wa tōoe suuru í ni, yōkōm suuru an sãe mbe fei. ²⁷ Nō lafēeeu í ce araaree í kpa gbeseu nò í jōe í ne.

²⁸ Iyi amaaceu í fita hai be gbakā, nò í kō amaace kpaasie go iyi wa mu gbesee zakai kpekele cfo. Nōi í batae í te kōoe í ni, sãam gbesem iyi í waa

* **18:24** dubu ciwa nkpō nkpō Si fee ña à ni talā dubu meewa. Talā akā fei fiái icei adō maatū iyi à ya sãa ine akā.

muu. ²⁹ Nɔi kpaasieu í gule si wajue í tɔɔe suuru í ni, yɔkɔɔm suuru an sãe gbeseɛ. ³⁰ Amma kù je, nɔ í jò à dasi kpaasieu piisɔɔ hee koo sãɔ gbeseu fei ku tā. ³¹ Nɔi amaace iyi à gbe nɔu à ye bei í ce nɔ inɔ nɔa fei í fɔ, nɔi à koo à sisia lafɛɛ nɔa yaasei ideu fei. ³² Nɔi lafɛɛu í kpoo í ni, awɔ amaace laalo, í jò iyi ì tɔɔm suuru n kpa gbeseu fei mee. ³³ Awɔ mɔ ì ne í ce araareí amaace kpaasiei wo si bei n ceɛ. ³⁴ Nɔ idoi lafɛɛu í kɔ, nɔi í jò à dasie piisɔɔ si awoi woo kpā ine nɔa iju hee koo sãɔ gbeseu fei ku tāu.

³⁵ Nɔi Jesu í ni, bɛɛbe moi Baam iyi í wa lele á ce nɔe, inɛ iyi í ci ya cea kpaasi nɔe nɔa suuru do inɔ akā.

19

Jesu wa fɔ ideí nɔe ku koi abo do mɔkɔ
(Cɔ Maaku 10:1-12)

¹ Iyi Jesu í fɔ ideu í tā nɔ í ne hai ilei Galilee í bɔ ikpa ilei Zudee iyi í wa icei idoi Zuudɛɛu. ² Nɔi zamaa nla gɔ wa tooe nɔ í jò bɔɔ nɔa à ba iri.

³ Nɔi Farisi gɔ nɔa à naa bi tɛɛ ku ba a cɔ laakaɛ. Nɔ à beɛɛ í ni, amanɛ í ne kpāa ku kɔsi aboe si ide baa yooma fei? ⁴ Nɔ í je nɔa í ni, i kù cio iyi kukoi ideí Ilaaɔ wa fɔ nɔa? Í ni, hai sinte, Woo taka í ce nɔi inemɔkɔ do inaabo. ⁵ Nɔ í ni má, na nɔu, mɔkɔ á jò iyeɔ baɛe nɔ nɔu do aboe a maa weɛ nɔ nɔa minji fei a baa a je ara akā. ⁶ Si bɛɛbe a kù je nɔa minji má, ara akā dei à je. Na nɔu, amanɛ kù ne ku fɛɛfe mii iyi Ilaaɔ í tɔtɔɔ. ⁷ Nɔ Farisi nɔu à beɛɛ à ni, bii bɛɛbei, na mii í ce Moizi í na wooda í ni ine iyi wa bi ku kɔsi aboe ku ceaai tiai nɔe ku kɔ ku bei ku kɔsie. ⁸ Nɔ Jesu í je nɔa í ni, Moizi í jò ì waa lele abo nɔe nɔi na idɔ kulele nɔe. Amma waati iyi Ilaaɔ í taka amanɛ kù je bɛɛbe. ⁹ An sɔ nɔe, ine iyi í kɔsi aboe nɔ kù je na sakara, nɔ í so mmue, nɔu takɛ í ce sakarai.

¹⁰ Nɔi mɔcɔe nɔu à sɔɔ à ni, bii bɛɛbei si gāmei aboɔ mɔkɔ í tia a maà

ya so nɔe. ¹¹ Nɔ Jesu í ni, ide iyi ì wa n fɔ nsei, kù je ine feii á yɔkɔ ku gbɔ yaaseɛ, bii kù je ine nɔa iyi Ilaaɔ í mu nɔa gbugbāɛ. ¹² Mii ikā ikā iyi wa ganji ine nɔa nɔe ku so í kpɔ. Ine gɔ nɔa bɛɛbei à bí nɔa do, a kaa yɔkɔ dei. Ine gɔ nɔa mɔ amanɛ nɔi à ce nɔa bɛɛbe. Ine gɔ nɔa mɔ a kù bi abo ku so ku ba a ce icei bommai Ilaaɔ jiida jiida. Ine iyi á yɔkɔ ku gba ideu ku gbāa.

Jesu í weea ama keeke nɔa
(Cɔ Maaku 10:13-16; Luku 18:15-17)

¹³ Si anyii nɔu, ine nɔa à gbā ama keeke nɔa à naa Jesu wa ku le si nɔa awɔ nɔ ku ce nɔa kutɔɔ. Amma mɔcɔe nɔa à waa gbagba si nɔa. ¹⁴ Nɔi Jesu í sɔ nɔa í ni, í jò amu nɔu a naa bi tom, i maà ganji nɔa, domi bommai Ilaaɔ í je ti ine nɔa iyi à jò nɔa. ¹⁵ Nɔi í le nɔa awɔ si iri nɔ í ce nɔa kutɔɔ í bei í ne hai be.

Idei awaasɔ ilu fia gɔ
(Cɔ Maaku 10:17-31; Luku 18:18-30)

¹⁶ Ajɔ nɔu gɔ mɔkɔ gɔ í naa bi Jesu nɔ í beɛɛ í ni, Mɛɛtu, mii jiida yoomai an ce n baɔ kuwɛɛ hai tā. ¹⁷ Nɔ Jesu í beɛɛ í ni, na mii í ce ì waa beem ideí jiida ku ce. Ilaaɔ nɔu akāi í je jiida. Bii ì bi i ba kuwɛɛ iyi ci ya tā, jirima woodai Ilaaɔ nɔu. ¹⁸ Nɔ í bee Jesu í ni, wooda yooma nɔi. Nɔ í sɔɔ í ni, maà kpa ine, maà ce sakara, maà ce ile, nɔ i maà jea ine gɔ seɛda ibo. ¹⁹ Jirima iyeɔ baɛɛ, nɔ i bi kpaasie bei í bi araɛ. ²⁰ Nɔ awaasɔu í ni, ì wa n jirima iyi be fei tā, mii í gbe n ce má. ²¹ Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, bii ì bi i kɔ dee dee, koo ta mii iyi ì ne fei, nɔ i kpɛa ilu are nɔa fiaɔ. Bii ì ce bɛɛbe aa ba amani jiida lelei Aɔ. Si anyie nɔ i naa i toom. ²² Iyi awaasɔu í gbɔ bɛɛbe nɔi í sinda í ne do inɔ kufɔ domi ilu amani nla nlaí.

²³ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔe nɔa í ni, ntɔ ntɔ ì wa n sɔ nɔe, á gaabua ilu fia ku lɔ tengi bii Ilaaɔ í je bommaɛ. ²⁴ Nɔ an sɔ nɔe má iyi á faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á lɔɔ

tengi bii Ilaaḥ í je bommae. ²⁵ Iyi mɔcɔ ɲau à gbɔ ideu ɲɔi à bitɪ kaa kaa, nɔ à nɪ, bii bɛɛbɛi, to, yooi á ba faaba. ²⁶ Nɔi Jesu í cɔ ɲa nɔ í nɪ, bi amanɛ ɲai kaa ce, amma Ilaaḥ á yɔkɔ ku ce fei ndɛɛ.

²⁷ Nɔi Piɛɛ í sɔɔ í nɪ, wee á jò mii fei tã à waa tooɛ. To, yoomai á na ku je tu wa. ²⁸ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í nɪ, ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲɛi, waati iyi Ilaaḥ á ce mii fei titɔ nɔ amu Amaɪ Amanɛ n maa n buba si batai bomma ilu amboem, inɛ amanɛ maateɛji iyi í waa toom ɲau ihɛ, inɛ mɔ aa buba si batai bommau í kiitiò dimi maateɛjii inɛi Izireli ɲau. ²⁹ Nɔ inɛ baa yooma iyi í jò kpasɛɛ wa, walakɔ igbã do ifɔɛ ɲa, walakɔ weɔɛ ɲa, walakɔ baɛɛ, walakɔ iyee, walakɔ amaaɛ ɲa, walakɔ ikoe ɲa na irim, á ba ribaɛ ikɔ cɪɔ, nɔ ku ba kuwɛɛ hai tã má. ³⁰ Amma inɛ ɲa iyi á je inɛi waju ɲa si nɛi, nkɔɔ ɲa á na ku je inɛi anyi, nɔ inɛi anyi ɲa mɔ, nkɔɔ ɲa á na ku je inɛi waju.

20

Mɔndai ilu kpasɛ do gaanɔɔmaɛ ɲa

¹ Jesu í kpa ɲa ɲa mɔndau ihɛ í nɪ, ideɪ bommai Ilaaḥ í jò ideɪ ilu kpasɛ gɔ iyi í fita daadaakɔ wa dɛɛ amaaɛ ku bɔɔ ɲa ikoe. ² Waati iyi í ba amaaɛ ɲau aɲaɔ ɲa à fɔ à gbɔa nje ku sã ɲa si bei à ya sã woo ce ice si aɲo akã, nɔ í nɪ a bɔ ikoi ɲɲu a koo a ce ice. Nɔ à koo. ³ Nɔ zakai iso mɛɛsã í fita má í koo í ba inɛ gɔ ɲa à waa buba si tafã a kù waa ce nkãma. ⁴ Nɔ í sɔ ɲa í nɪ, inɛ mɔ, í bɔ ikom í koo í ce ice ɲa. An sã ɲɲɛ si bei í jɔ. ⁵ Nɔi à koo. Nɔi ilu kpasɛu í fita má zakai dasɔ, do ale zakai inunu ku sinda ma, nɔ ide dimi akãui í ya fɔ. ⁶ Ale zakai iso miu ɲɔi í fita nɔ í ye inɛ gɔ ɲa má à waa buba. Nɔi í bee ɲa í nɪ, na mii í ce í waa buba ihɛ ngbɛ ngbɛ hai daakɔ ɲa. ⁷ Nɔi à jɛaa à nɪ, si na iyi í jò inɛ kãma kù dasi wa icei. Nɔi í nɪ, to, inɛ mɔ í bɔ ikom í koo í ce ice ɲa. ⁸ Iyi í to ale zakai kulɔi inunu ɲɔi ilu kpasɛu í kpe inɛ ngboi amaaɛɛ ɲau í sɔɔ í nɪ, kpe gaanɔɔma

ɲau wa, sã ɲa fia ɲa, sinti hai bi inɛi ankãanyi ɲau hee ku koo si inɛ sinte ɲau. ⁹ Inɛ ɲa iyi á sinti ice ale zakai iso miu ɲau à naa à gba fia icei aɲo akã. ¹⁰ Amma iyi á to si inɛ sinte ɲau à tamaa bei tí aɲa á re bɛɛbɛi. Amma fia icei aɲo akã à sãa aɲa mɔ. ¹¹ Iyi à ye fiaɪ bɛɛbɛ ɲɔi à wasi ku gbagba si ilu kpasɛu. ¹² Á waa nɪ, inɛ ɲa iyi á naa ankãanyiu iso akã à ce ice nɔ í sã ɲa bei awa iyi á ce ice si inɛ gbãa hai daakɔ hee à gbɛɛji. ¹³ Nɔi ilu kpasɛu í sɔ inɛ akã ɲa í nɪ, kpaasim, n kù takie, domi í jesi í gba fia icei aɲo akã, mà kù je bɛɛbɛ. ¹⁴ To, gba fiaɛ í nɛ. N bi n sãa inɛi ankãanyiu ihɛ bei awɔ mɔ. ¹⁵ Kù je bei n bii an ceɔ fiam? Mà í waa ce igu si na iyi í jò n ce jiidaɪ.

¹⁶ Nɔi Jesu í nɪ, bɛɛbɛ mɔi inɛi anyi ɲa aa na á je inɛi waju, nɔ inɛi waju ɲa mɔ a na á je inɛi anyi ɲa.

Jesu wa fɔ ideɪ ikue do kujɛ ise gbɛɛtasia

(Cɔ Maaku 10:32-34; Luku 18:31-34)

¹⁷ Nɔi Jesu í dasi kpãa wa bɔ Zeruzalemu. Nɔ í nya mɔcɔ maateɛji ɲau ikã, ɲɔi í sɔ ɲa si kpãa í nɪ, ¹⁸ wee à waa bɔ Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amaɪ Amanɛ a dasim awɔi inɛ ngboi woo wee Ilaaḥ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa. Aa ye taalem a nɪ a kpam. ¹⁹ Si anyie nɔ a dasim si awɔi dimi mmu ɲa, aa yaakom, nɔ a tɛem kpɔtɔɔ, nɔ a kpakpam si jɪi ku gaau. Nɔ si aɲo mɛɛtasia an jɪi má hai si bale.

Mii iyi iyei Zaaki do Zãa í tɔɔ Jesu
(Cɔ Maaku 10:35-45)

²⁰ Si anyii ɲɲu ɲɔi iyei amai Zebedee ɲa í naa bi Jesu do amaaɛ ɲa nɔ í gule si wajue ku tɔɛ ngɔɔ. ²¹ Nɔ Jesu í beɛ í nɪ, mii í bi. Nɔi í nɪ, si waati iyi aa naa í je bomma, jò ama minjim ɲau ihɛ, inɛ akã ku buba awɔ njeɛ, inɛ akã mɔ awɔ cangaaɛ. ²² Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔ minji ɲau í nɪ, í kù mà mii iyi í waa tɔɔm ɲa mɔm. Aa yɔkɔ í temuaɔ ijuukpã iyi an ye

ɲa? Nɔ à ni aɲa aa yoka. ²³ Nɔ í sɔ ɲa má í ni, ntɔi, aa ye ijuukpā iyi an ye ɲa. Amma kù je amui an cica ine ɲa iyi aa buba si canga do njem. Bi ku bubau be, ine ɲa iyi Ilaaɔ Baam í cea sɔɔlue ɲai aa buba si.

²⁴ Nɔi mɔcɔ mɛɛwa iyi à gbe ɲau à gbɔ ideu nɔ idɔ ɲɲa í kɔɔ minji ɲau. ²⁵ Nɔi Jesu í kpe aɲa fei í sɔ ɲa í ni, inje mɔ ì mà ɲa si andunyau ihē ilaalu ɲau à ya maa taa ine ɲɲa ɲa gbugbāi. Nɔ ine ngbo ɲɲa ɲa mɔ a maa nyisi yiiko ɲɲa. ²⁶ Amma bi tu ɲe kaa ce beɛbe. Ine ɲɲe iyi wa bi ɲɲu ku je ine ngbo, ɲɲui á je woo ce ɲɲe ice. ²⁷ Beɛbe mɔi ine iyi wa bi ɲɲu ku je woo cua ɲɲe, á je aru ɲɲe. ²⁸ Beɛbe mɔi amu Amai Amanɛ n kù naa ine ɲa a ceem ice, amma amui an ce ɲɲa ice, nɔ n na kuwɛem n yaɔ ine nkɔɔ hai si dulum.

Jesu í jò fɛɛju minji gɔ ɲa à ye ilu

(Cɔ Maaku 10:46-52; Luku 18:35-43)

²⁹ Si isɛnɛu Jesu do mɔcɔɛ ɲa à to Zeriko nɔ à waa fita hai be. Waati iyi a waa fitau, zamaa nla gɔ wa too ɲa. ³⁰ Wee fɛɛju minji gɔ ɲa à waa buba ití kpāa be, nɔ à gbɔ iyi Jesu wa lɔ. Nɔi à dɔ anu à maa ni, Lafɛɛ, tɔkui ilaalu Davidi, ce araare nwa. ³¹ Nɔ zamaa wa la si ɲa wa ni a coko. Amma bɛi à waa ni a cokou, beɛbe mɔi à ya dɔ anu hee lele à maa ni, Lafɛɛ, tɔkui Davidi, ce araare nwa. ³² Nɔi Jesu í leekí í kpe ɲa í bee ɲa í ni, mii ì bi n ce ɲɲe. ³³ Nɔi à jeaa à ni, Lafɛɛ, à bi ka ye ilui. ³⁴ Nɔ Jesu í ce araare ɲɲa í lu iju ɲɲau. Nɔ gbakā ine ɲau à ye ilu nɔ à waa tooɛ.

21

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40; Zāa 12:12-19)

¹ Nɔi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à mɔsi isɛnɛ ɲɲa nɔ à maai Zeruzalemu wa. À to Betifaje si geete iyi à ya kpe Olivie. Nɔ Jesu í be mɔcɔ minji gɔ ɲa

² í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju ɲɲe be, aa ye bii gbankɛɛ gɔ wa so do amaɛ. I fū ɲa i naam wa ɲa. ³ Bii ine gɔ wa bee ɲe ide gɔ, i jeaa í ni, Lafɛɛ í nɛ bukaata ɲɲa. Inɛu á jò í naaɔ ɲa wa ɲa.

⁴ Nɲu ɲau be í cei ku ba idei waliu ku kɔ iyi í ni,

⁵ I sɔ inɛi Sɔɔ ɲa, i ni,

I cɔ ilaalu ɲɲe wa naa bi tu ɲe.

Amanɛ kurɔi.

Si gbankɛɛui í gū,

Si amaɛ.

Mɛɛmu ku so asoi.

⁶ Nɔ mɔcɔ ɲau à koo à ce bɛi í sɔ

ɲau. ⁷ À naaɔ gbankɛɛu do amaɛ wa, à tɛ aɔɔ ɲɲa si antaɛ nɔ Jesu í gū.

⁸ Nɔ si zamaa ine nkɔɔ í tɛ ibɔɛ si kpāau. Ine gɔ ɲa mɔ à da amaawɔi jii ɲa à tɔɔ si kpāau. ⁹ Ine ɲa iyi à

waa cua Jesu do ine ɲa iyi à waa tooɛ fei à wasi ku dɔ anu à waa ni, tɔkui Davidi, à waa saabue. Aɔ Lafɛɛ ku

weeɛ, awo iyi ì waa naa do iriɛ. Ka saabu Ilaaɔ hee lele *

¹⁰ Iyi Jesu í lɔ inɔ ilu Zeruzalemu, inɛi iluu fei í biti. Nɔ à wasi ku ni, yooi ihē. ¹¹ Nɔi zamaa í je í ni, Jesu waliuui, inɛi Nazareti si ilei Galilee.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Maaku 11:15-19; Luku 19:45-48; Zāa 2:13-22)

¹² Nɔi Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Iyi í to be í lele woo ta iwò ɲa

do woo ra ɲa iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia ɲa, do kitāi

woo ta ankasiidi ɲa. ¹³ Nɔ í sɔ ɲa í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei ɲɲu ile bi

ku tɔɔi á je. Amma inje wee ì coo bi ku tɔtɔi ile ɲa.

¹⁴ Nɔi fɛɛju do ilu kute akā gɔ ɲa à naa bi Jesu kpasɛi Ilaaɔ be nɔ í jò à

ba iri. ¹⁵ Amma ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda

ɲau, idɔ ɲɲa í kɔ iyi à ye maamaake ɲa iyi í ce, nɔ à gbɔ amu ɲa à wasi ku

dɔ anu à waa ni, tɔkui ilaalu Davidi, à waa saabue. ¹⁶ Nɔ à bee Jesu à ni, ì

bei ì gbɔ iyi à waa fɔ mbe? Nɔ í je ɲɲa

* **21:9** à waa saabue Do feei gereki hozanai à ya ni.

í ni, oo. Mii iyi wa ceu ihě, i kù cio idee ña tengi bii à ni, Ilaađ í jò à gbò saabue hai si geleí amu ña do si geleí ama kpòtò ña. ¹⁷ Si anyii nñu, í jò ña í ne hai ilu be í koo í sũ Betani.

Jesu í ceekpe jli ndii figi
(Cò Maaku 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Iju kumáe daadaako Jesu í ne hai Betani wa nyi Zeruzalemu, nò ari wa kpaa. ¹⁹ Njoi í ye jli ndii figi go ití kpāa be, nò í yaa sie. Amma iyi í to kòkòe í ba wee wua ñai í ne. Njoi í sũ jli nòu í ni, awò i kaa so má ajò kāmá. Nò gbakā jli nòu í gbè. ²⁰ Iyi mòcò ñau à yoo, ñoi à bití. Á bee Jesu à ni, beirei í ce jli ndii figiu ihě í gbè anu akā beebè. ²¹ Njoi Jesu í je ñña í ni, ntò ntò ñ wa n sũ ñei, bii ì dasi naane nò i kù waa sika ña, aa yòkò i ce bei ñ cèa jli nòu ihě ña. Nò kaa je baa iyi be nñu akā, aa yòkò i sũ iri kutau ihě ña í ni ku dede hai be koo dási tenku, á nò ku koo. ²² Bii ì dasi naane ña, mii iyi ì tò Ilaađ fei, aa ba ña.

Hai iwoi yiiko Jesu wa naa

(Cò Maaku 11:27-33; Luku 20:1-8)

²³ Njoi Jesu í to Zeruzalemu nò í bò bantumai kpasèi Ilaađ má wa kò ine ña si cio. Njoi ine ngboi woo weei Ilaađ ña do ine ngbo ña à naa bi tée, à beee à ni, mii ña iyi i waa ceu ihě, yooi í nae kpāa iyi i waa coodò. Do yiikoi yooi i waa coodò. ²⁴ Njoi Jesu í je ñña í ni, amu mò an bee ñe ide go. Bii ì yòkò i jèem ña, amu mò an sũ ñe ine iyi í nam yiiko ñ wa n ceò mii ñau ihě. ²⁵ Hai iwoi Zāa í ba yiikoi iyi í dasiò ine ña inyí. Hai bi Ilaađ de, mà hai bi amanè ña. Njoi à busi nje à waa ni, beirei aa ka jèaa. Nsei nòò, bii à jèaa à ni Ilaađi, á bee wa na mii í ce a kù dasi Zāa naane. ²⁶ Nò wee njo kaa jò ka ni hai bi amanè ñai. Bii à ni hai bi amanè ñai, zamaau á ye taale nwa si na iyi í jò ine fei í jesi iyi Zāa waliíi kam kam. ²⁷ Njoi à jèa Jesu à ni, a kù mà. Nò Jesu mò í sũ ña í ni, debèi, amu mò n kaa n sũ ñe yiikoi ine iyi ñ wa n ceò mii ñau ihě.

Mòndai ama minji

²⁸ Jesu í kpa ñña mòndau ihě í ni, beirei i waa lasabu ña. Mòkò go í ne ama inemòkò minji. Nò í sũ ine sinteu í ni, amaayi, bò ikom i koo i ce ice nnyi. ²⁹ Nò í ni, n kaa n koo. Amma do ankāanyi í ce lasabu mmu nò í koo. ³⁰ Nò mòkòu í koo í sũ ama minjisiaeu mò beebè, nò amau í jèaa í ni, to, an koo, baaba. Amma kù koo. ³¹ Si ama minji ñau yoo ñjai í ce idòbii baàe. Njoi à ni, ine sinteui. Njoi Jesu í sũ ña í ni, ntò ntò ñ wa n sũ ñei, woo gba fiái lempoo do inaabo woo ta icu ña aa tako ñe a ló si tengi bii Ilaađ í je bomma. ³² N wa n fò beebèi si na iyi í jò Zāa í naa ku nyisi ñe kpāa jiida, nò i kù dasie naane ña. Woo gba fiái lempoo do woo ta icu ñai à dasie naane. Amma ñe, do iyi i ye idò ku kpaasi ñña ña fei i kù kpaasi idò ññe i dasie naane ña.

Mòndai gaanòoma laalo ña

(Cò Maaku 12:1-12; Luku 20:9-19)

³³ Njoi Jesu í sũ ña má í ni, i gbò mònda go má ña. Ilu kpasè go í ce ikoè, nò í ló si jli ndii rezèe ña nò í ce kaa í kaakooeò. Nò í ce bi ku fò inyii isoè. Nò í cá tafa bii ku degbe ikou. Njoi í so gaanòoma ña í dasi ña si ikou a maa logooe, í bei í bò ilu koo kpe be. ³⁴ Waati iyi isoi jli nòu í jla í to ku ka, ñoi í be amaace ña wa bi woo logoo ñau a koo a gba iyi í je ti nñu wa. ³⁵ Amma gaanòoma ñau à dede à wo si ña, à cá ine akā, nò à kpa ine akā má, nò à ta ine meetasiauu mò kuta à kpaa. ³⁶ Nò ilu ileu í be si ña amaace go ña wa má. Ine nñu ña à kpò à re baa inei tako ñau. Do nñu fei, à ce ñña bei à cèa inei tako ñau. ³⁷ Si anyii aña fei í be si ña ama abíe wa, í ni, aa jirima amam. ³⁸ Amma iyi gaanòoma ñau à ye amau à fò aña duusò à waa ni, i cò ine iyi á na ku je tubuu. I naa wa ka kpaa nò ileu ku baa ku je tu wa. ³⁹ Njoi à muu à fitae hai inò kaa à koo à kpaa.

⁴⁰ To, waati iyi ilu ileu á naa, beirei á cèa gaanòoma ñau. ⁴¹ Njoi à jèaa à

ni, á kpa ine laalɔ ɲau i kaa ce araare ɲɲa nɔ ku de gaanaɔma mmu ɲa ku dasi ɲa si ilɛɛu, ine ɲa iyi bii isoi ʒi nɔu í ʒla aa ya náa iyi í je tɛɛ. ⁴² Ɖɔi Jesu í bee ɲa í ni, í kù cio iyi ihɛ si kukɔi ide i Ilaaɔ ɲa ba. Í ni, Kuta iyi woo ma ɲa à kɔsiu Nɲui í baa í je kuta sintei icui ileu. Aɔ Lafɛi í coo, nɔ í mu wa biti.

⁴³ Nɔ Jesu í ni má, n̄ wa n sɔ ɲɛi, Ilaaɔ á gba bommaɛ hai bi tu ɲɛ ku na dimi mmu ɲa iyi à waa ce idɔɔbie. [⁴⁴ Ine iyi í cuku si kutau ihɛ, kutau á legɛɛi. Ine iyi í nɔ í bata mɔ á lɔlɔ lafɛi nekɔ nekɔ.]

⁴⁵ Iyi ine nɲɔi woo weei Ilaaɔ ɲau do Farisi ɲau à gbɔ mɔndai Jesu ɲau, à mà iyi aɲai wa fãa. ⁴⁶ Ɖɔi à waa de kpãa bei aa ce a muu. Amma à waa ce nɲoi zamaau si na iyi í jò à dasi naane iyi waliii ntɔ ntɔ.

22

Mɔndai ijei abɔdɔ

(Cɔ Luku 14:15-25)

¹ Ɖɔi Jesu í sɔ ɲa ide do mɔnda ɲa má í ni, ² í gbɔ faaji gɔ iyi wa nyisi ɲɛ bei bommai Ilaaɔ í yɛ. Ilaalu gɔ wa cea amaɛ abɔdɔ, ³ nɔ í be amaaceɛ ɲa í ni a koo a kpe ine ɲa iyi à kpe abɔdɔu wa. Amma ine ɲau a kù waa bi ku naa. ⁴ Nɔ í be amaace mmu gɔ ɲa má í ni, í koo í sɔ ine ɲa iyi n̄ kpe ɲau í ni n̄ tã sɔɔlu. Ketɛ kombo ɲa do mɛemu ku nɛ ikpo gɔ ɲai n̄ kpa nɔ à ce icei fei ndɛɛ à tã, a naa wa bi ku ce abɔdɔu. ⁵ Amma ine ɲa iyi à kpe ɲau a kù saaluɛ mɔm, ine fei í nɛ wũaɛ. Ine gɔ ɲa à nɛ iko ɲɲa, ine gɔ ɲa mɔ à nɛ sɛla ɲɲa. ⁶ Gɔgɔ ɲa à mu amaace ɲau à cã ɲa à kpa ɲa. ⁷ Ɖɔi idɔi ilaalu í kɔ nɔ í be soogɛɛ ɲa à koo à kpa woo kpa ine ɲau nɔ à dasi ilu ɲɲau ina. ⁸ Ɖɔi í sɔ amaaceɛ ɲau má í ni, to, ijei abɔdɔu í ʒla, amma ine ɲa iyi n̄ tako n̄ kpe ɲau a kù jɔɔ ijeu bɛ má. ⁹ Na nɲu, í bɔ si tafa ɲa í kpe ine ɲa iyi à wa bɛ fei wa ɲa. ¹⁰ Nɔ amaace ɲau à bɔ si tafa ɲau à tɔtɔ ine

ɲa iyi à wa bɛ fei wa, hai ine ʒiida do ine laalɔ ɲa, nɔ abɔdɔu í kɔ do amane.

¹¹ Iyi ilaalu í lɔ ile bi ku ce abɔdɔu, í cɔ ine ɲa iyi à naa ku jeu, nɔ í ba wee, ine akã kù waa dasi ʒine i abɔdɔ iyi í na ɲa. ¹² Ɖɔi í beɛɛ í ni, kpaasi, beirei í ce í lɔ wa ihɛ í kù waa dasi ʒine i abɔdɔ. Nɔ ineɛu kù ni ide kãma. ¹³ Ɖɔi ilaalu í sɔ amaaceɛ ɲa í ni, í d̄i awɔɛ do isɛɛ ɲa nɔ í soo í nyɔɔ angule si ilu kuku, tengi bii ine ɲa aa lesi awɔ si iri a kpata. ¹⁴ Nɔ Jesu í ni má, do iyi Ilaaɔ í kpe ine nkpɔ fei, ine iyi í cica kù kpɔ.

Fiai lempoo ku sã

(Cɔ Maaku 12:13-17; Luku 20:20-26)

¹⁵ Waati beɛbe Farisi ɲa à koo à tɔtɔ à waa busi nje a ba a lea Jesu taai ide. ¹⁶ Ɖɔi à bɛ mɔcɔ ɲɲa gɔ ɲa do ine i Herodu gɔ ɲa bi tɛɛ. Iyi à to ɲɔi à ni, Mɛɛtu, à mà iyi í ya fɔ ntɔ, nɔ í waa kɔ ine ɲa si ide i Ilaaɔ do ntɔ. Beɛbe mɔi í kù waa ce nɲoi ine gɔ, domi í ci ya cɔ iju i amane ɲa. ¹⁷ Na nɲu, sɔ wa bei í yɛ. Í sɛla ka sãa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Ma ka maà sãa. ¹⁸ Wee Jesu í mà lasabu ɲɲa iyi à waa ce tã, ɲɔi í sɔ ɲa í ni, inje ilu muafiti ɲa, na mii í ce í waa leem taai ide ɲa. ¹⁹ I nyisim kpekele iyi í ya sãɔ lempoou wa ɲa. Nɔ à nyisie kpekele gɔ. ²⁰ Nɔ Jesu í bee ɲa í ni, fotooi yooi í wa si kpekeleu ihɛ nɔ irii yooi à kɔ si. ²¹ Nɔ à ni, ti Sezaai. Ɖɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, to, debɛi í sãa Sezaa iyi í je tɛɛ ɲa, nɔ í sãa Ilaaɔ mɔ iyi í je tɛɛ ɲa.

²² Iyi à gbɔ ideu beɛbe, ɲɔi à biti à jò à nɛ.

Idei kujɛi iku ɲa

(Cɔ Maaku 12:18-27; Luku 20:27-40)

²³ Si ajɔ akãu Sadusi gɔ ɲa mɔ à naa bi Jesu má. Aɲai à ya maa ni iku ɲa a kaa ʒi. Iyi à to wa bi Jesu ɲɔi à beɛɛ à ni, ²⁴ Mɛɛtu, Moizi í ni bii ine gɔ í ku í jò abɔɛ nɔ kù bíɔ ama, ifɔɛ ku so jaaɔu ku ba ku bíá igbãɛ ama. ²⁵ Wee si inɔ nwa ine mɛɛje gɔ ɲa à wɛɛ iyi

à je amai baa akā. Igbā n̄a í so abo n̄o kù biò ama n̄o í ku í j̄à íf̄əe jaaðu. ²⁶ B̄ebei in̄e minjisiau m̄o í ce, do m̄eetasiau, hee í koo í k̄asiò amane m̄ejesiau. ²⁷ Si anyii āna fei n̄o abou m̄o í na í ku. ²⁸ To, āj̄o iyi iku n̄a aa na a j̄l, aboi yoo n̄nai á je, si bei āna fei à soo aboi.

²⁹ Amma Jesu í je n̄a í ni, ì waa rara n̄ai si na iyi í j̄ò í kù mà gbugb̄ai Ilaās n̄a hee má je m̄ii iyi kuk̄ai idēe wa f̄o. ³⁰ Nt̄o nt̄o, si waati iyi iku n̄a aa naa a j̄l, waati b̄ebei in̄em̄ok̄o n̄a do inaabo n̄a a kaa so n̄je má, amma aa ȳei bei amaleka n̄a. ³¹⁻³² Iyi í je ti ideí kuf̄li iku n̄a, à k̄ə wo à ni, Ilaās í ni n̄ju Ilaās, Laf̄̄ei Aburah̄amui, do ti Izaaki, do ti Zak̄abu. I kù cio ideu b̄e n̄a iyi Ilaās í s̄o n̄ei? Ilaās kù je Laf̄̄ei iku n̄a, Laf̄̄ei in̄e n̄a iyi à w̄ei.

³³ N̄o zamaa iyi í wa b̄e fei í gb̄o cioi idēe n̄o ideu í tosi n̄a.

Wooda iyi í re

(C̄o Maaku 12:28-34; Luku 10:25-28)

³⁴ N̄oi Farisi n̄au à gb̄o iyi Jesu í k̄amia Sadusi n̄au si ideu n̄o à t̄ot̄o má. ³⁵ In̄e akā n̄a iyi wa je woo k̄o in̄e n̄a si woodau wa bi ku c̄o laakai Jesu n̄o í b̄ebei í ni, ³⁶ M̄eetu, si wooda n̄au fei, yoomai í re. ³⁷ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, bi Ās Laf̄̄e do id̄ə fei do lasabūe fei. ³⁸ N̄ju bei í je wooda sinte, n̄ju í n̄o í re n̄a. ³⁹ Minjisia iyi í too wee. Bi in̄e mmu n̄a bei ì bi arāe. ⁴⁰ Wooda minji n̄au bei à je icui ideí woodai Moizi do ti ideí walii n̄a fei.

Davidi do in̄e iyi Ilaās í cica

(C̄o Maaku 12:35-39; Luku 20:41-44)

⁴¹ Si bei Farisi n̄au à t̄ot̄o, n̄oi Jesu í b̄e n̄a ideu ih̄e ⁴² í ni, b̄ebei ì waa lasabu si ideí in̄e iyi Ilaās í cica n̄a. T̄okui yooi í je. N̄oi à j̄eaa à ni, t̄okui ilaalu Davidii. ⁴³ N̄o Jesu í b̄e n̄a í ni, bii b̄ebei, b̄ebei í ce Davidi wa

kpoo Laf̄̄e waati iyi í f̄o do gbugb̄ai Hundi Ilaās í ni,

⁴⁴ Ās Laf̄̄e í s̄o Laf̄̄em í ni,

Buba si aw̄o n̄jem ih̄e

Hee n ce mb̄ēe n̄a bi ku lesi is̄ēe.

⁴⁵ N̄o Jesu í ni má, to, bii Davidi wa kpoo Laf̄̄ēe, b̄ebei á ce ku je t̄okue má.

⁴⁶ N̄o baa in̄e akā n̄a kù ȳok̄o ku j̄eaa ide k̄ama. N̄o hai waati b̄ebei in̄e ḡo kù b̄ēe ide ḡo má.

23

Muaf̄itii Farisi do woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄a

(C̄o Maaku 12:38-39; Luku 11:43,46; 20:45-46)

¹ N̄oi Jesu í s̄o zamaa do m̄oc̄ə n̄au, ² í ni, woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄au do Farisi n̄au, ānai à s̄asi agbei Moizi à waa sisi woodāe. ³ Na n̄ju, i ya gb̄o ide n̄a n̄o í ce m̄ii iyi à waa s̄o n̄e fei. Amma i maà ya ce kookoosu bei à waa ce, domi ide iyi à ya f̄o a ci ya ceò ic̄e. ⁴ À ya d̄i aso ku wo a maa k̄aa in̄e n̄a, amma āna taka n̄a a ci ya j̄esi a luu baa do amaaw̄o akā. ⁵ Kookoosu n̄a iyi à waa ce fei à waa cooi ku ba a ȳe n̄aò. B̄ebei à ya d̄i ama tia iyi í la í re ti kpaasi n̄a n̄o a dasi jaba n̄a ik̄u sis̄o iyi í re ti kpaasi n̄a si it̄i do il̄e *. ⁶ N̄o a ci ya bi kaa in̄ya sinte bi ku je j̄ingau n̄a do kit̄ai in̄e ngbo n̄a ile bii à ya ce kut̄ot̄o n̄a. ⁷ À ya bi in̄e n̄a a maa ce āna f̄o si bantuma do b̄ēe n̄o a maa kpe n̄a laf̄̄e. ⁸ Amma in̄e, i maà ya j̄ò a kpe n̄e laf̄̄e, domi in̄e fei saa n̄ai, n̄o Laf̄̄e akā lege legei ì n̄e n̄a. ⁹ N̄o i maà kpe in̄e k̄ama Baaba si il̄e ih̄e n̄a, domi in̄e akāi í je Baa n̄je. N̄ju í wa lele. ¹⁰ N̄o i maà ya j̄ò a kpe n̄e ilaalu n̄a domi ilaalu akā lege legei ì n̄e n̄a, n̄ju í je in̄e iyi Ilaās í cica. ¹¹ In̄e iyi í je in̄e ngbo n̄je n̄ju í n̄e ku je woo ce ic̄e n̄je. ¹² In̄e iyi í so arāe lele, aa kayeei, in̄e m̄o iyi í kaye arāe aa soo lelei.

* **23:5** ama tia ama tia iyi à ya d̄u is̄ēe n̄a iyi à wa si tiaí ideí Ilaās à ya k̄o si, n̄o a d̄u si ikpo n̄a walako si aw̄o.

Jesu í ye taalei Farisi na do woo kò iné na si wooda na na muafiti nai

(Cɔ Maaku 12:40; Luku 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Jesu í ni, iné woo kò iné na si wooda na do Farisi na, iné ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa cɔmboa iné na kpāai bommai Ilaaɔ na. Iné taka nne, i kù jesi i lɔ na, nɔ iné na iyi à bi ku lɔ, ì waa ganji na na. [¹⁴ Iné woo kò iné na si wooda na do Farisi na, iné ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì ya maa ce kutɔ sisɔ na ku ba iné na a ni inéu iné jiida nai. Nɔ wee mii iyi jaaɔ na à nɛ fei ì ya gbaa nai. Na nɔi í jò ijuukpā nne á la ku re.]

¹⁵ Iné woo kò iné na si wooda na do Farisi na, iné ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa dabii bii fei na, ì waa nɛ si tenku do si ile fei ì waa dede baa iné na iyi aa ba i kpaasi idɔ nna na. Nɔ bii ì ba na ì ya sinda lafɛe nai ku je iné iyi à nɛ a dasie ina iyi ci ya ku ku re baa iné taka nne ise gbeeji.

¹⁶ Iné fɛɛju nai iyi ì waa mu goloi fɛɛju na, aa ye ijuukpā na. Ì ya maa ni na, bii iné í ceekpe do kpasɛi Ilaaɔ kù je taale baa bii kù kɔɔ. Amma bii í ceekpe do wurai kpasɛu, tilasii ku kɔ ideu. ¹⁷ Iné fɛɛju nnyeí nai. Yoomai í la í re. Wurau? Mā kpasɛ iyi í jò wurau í je ti Ilaaɔ. ¹⁸ Nɔ ì waa ni má na, bii iné í ceekpe do bi kuwee kù je taale baa bii kù kɔɔ, amma bii í ceekpe do inai kuweeu, tilasii ku kɔ ideu. ¹⁹ Iné fɛɛju nai. Yoomai í la í re. Inai kuweeu? Mā bi kuwee iyi í jò inai kuweeu í je ti Ilaaɔ. ²⁰ Na nɔu, iné iyi í ceekpe do bi kuwee, hee do mii iyi wa lesi feii í ceekpeɔ. ²¹ Iné mɔ iyi í ceekpe do kpasɛi Ilaaɔ, hee do Ilaaɔ iyi í wa bɛ feii í ceekpeɔ. ²² Iné mɔ iyi í nɔ í ceekpe do lele, hee do batai bommai Ilaaɔ do Ilaaɔ takae iyi wa bubu bei í ceekpeɔ.

²³ Iné woo kò iné na si wooda na do Farisi na, iné ilu muafiti nai. Aa

ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa na Ilaaɔ hee do zakaai nyaui aye na, amma ì waa gbeje mii iyi í la í re si wooda na. Mii naui í je idɔɔbii Ilaaɔ ku ce do araare ku nyisi do ilu naane ku je. Nɔu nau bei í jò ì ce na, nɔ ì maa gbeje iyi í gbe nau. ²⁴ Iné fɛɛju nai iyi ì waa mu goloi fɛɛju na. Ì waa coo inyi nne na kokoo na nɔ ì bei ì waa miɔ kpoockpo na.

²⁵ Iné woo kò iné na si wooda na do Farisi na, iné ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na si na iyi í jò anyii kɔɔfu do ti jee nai ì ya wie na, amma hai si bine laalo do ilei ì baɔ mii ndii inɔe na. ²⁶ Awɔ Farisi fɛɛju, wie inɔi jee titā, anyiu mɔ ku bei ku má.

²⁷ Iné woo kò iné na si wooda na do Farisi na, iné ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì ye nai bei bale iyi à josi mii fufu ku ba anyie ku sɛa, amma inɔe kùkui amanɛ do konkombi wa kɔ si. ²⁸ Bɛɛɛ mɔi iné taka nne, bii iné na à waa ye nne, iné iné jiida nai, amma si idɔ nne muafiti do laaloí wa kɔ.

²⁹ Iné woo kò iné na si wooda na do Farisi na, iné ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa teese balei walii nau, nɔ ì waa ce booda si ti iné dee dee nau mɔ má na. ³⁰ Nɔ ì waa ni na, bii í je si waatii bala nwa nai à dede wo a kaa ka dasi baa nwa si walii nau ku kpa. ³¹ Iné taka nne ì waa nyisi iyi iné tokui iné na iyi à kpa walii nau. ³² To, i hanya i tambɔ laalo iyi bala nne na à sintiu. ³³ Iné iné buu na bei njo wukuku. I kù nɛ bei aa ce i saa ina iyi ci ya kuu na. ³⁴ Na nɔu, i de itɛ ì gbɔ, an bɛ nne walii na wa do ilu bisi na do woo mà tia na. Si inɔ nna aa kpa gɔgɔ na, nɔ ì kpakpa gɔgɔ na mɔ si ji ku gaau, gɔgɔ na mɔ nɔ ì tɛ nna kpɔtɔɔ ile bii ì ya ce kutɔtɔɔ nne na, nɔ ì lele na si ilu na fei. ³⁵ Na nɔu, ijuukpāi woo kpa iné dee dee nau fei á je si iri nne. Abɛlii í je iné dee dee sinte iyi ì kpa na. Zakari amai Baraki iyi ì kpa si afei kpasɛi Ilaaɔ do bi kuweeu

ɲa, nɲui í je ine ankãanyi iyi ì kpa ɲa. Ikui ine dee dee ɲau be fei, hai Abeli hee ku koo si Zakari, inɛi aa ye ijuukpãe ɲa. ³⁶ Ntɔ ntɔ, n̄ wa n sɔ ɲei, ijuukpãi mii ɲau be fei si inei nnyi ɲau ihɛi á baa ku je si.

Jesu do Zeruzalemu
(Cɔ Luku 13:34-35)

³⁷ Jesu í ni, inɛ inei Zeruzalemu ɲa, inɛ iyi ì ya kpa walii ɲa nɔ ì ta ama abei Ilaaɔ ɲa mɔ kuta ì kpa ɲa ɲa. Ise feloi n̄ ya n bi n tɔtɔ ɲe si abem bei ajɛe í ya tɔtɔ amae ɲa si ikpae, amma ì kù je ɲa. ³⁸ Wee nsei Ilaaɔ á fũ nɲe kpasɛ nɲe si awɔ. ³⁹ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, hai nsei ì kaa yem má ɲa í gbe hee ajɔ iyi aa ni ɲa, Ilaaɔ ku weea ine iyi wa naa do irii Lafɛɛ.

24

Jesu wa fɔ ideí kpasɛi Ilaaɔ ku lege
(Cɔ Maaku 13:1-2; Luku 21:5-6)

¹ Nɔi Jesu í fita hai kpasɛi Ilaaɔ. Iyi wa nɛ ɲoi mɔcɔɛ ɲa á koo à baa à nyisie bei á ma kpasɛi Ilaaɔu do ileɛ ɲa sãa sãa. ² Nɔi í sɔ ɲa í ni, ì waa ye mii ɲau be fei ɲa ya. Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, kuta baa akã kaa naa ku maa lesi nɲe be má, aa kɛkɛɛ mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi
(Cɔ Maaku 13:3-13; Luku 21:7-19)

³ Jesu í koo í buba iri kutai Olivie. Nɔi mɔcɔɛ ɲa á bɔ bi tɛɛ aɲa duusɔɔ à beɛɛ à ni, sɔ wa waatii iyi mii nɔu be á ce. Nyinda yoomai á nyisi kunyie wa do waatii ankãanyi.

⁴ Nɔ Jesu í je nɲa í ni, ì ce laakai ɲa ine gɔ ku maà naa ku dɛi iju nɲe, ⁵ domi ine ɲa iyi aa na a maa naa akã akã a maa ni aɲai á je ine iyi Ilaaɔ í cicau aa kpɔ. Aa dɛi ijui ine nkɔ. ⁶ Nɔ aa maa gbɔ ibai igũ amɛɛ amɛɛ do jɛijɛ ɲa. I maà jɔ ku da zigi nɲe, domi í gbe mii ɲau be fei ku ce. Amma kù je waatii ankãanyiu be titã. ⁷ Dimi gɔ ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa. Ilaalu gɔ ɲa mɔ aa maa ja do

ilaalu mmu ɲa. Nɔ ile á yaya si ilu gɔ ɲa, nɔ ari á ce. ⁸ Ine nɲu be fei á yei bei ara kuro sintei bãasɛi ku bei ku bí.

⁹ Si waati nɲu, aa dasi ɲe si awɔi ine ɲa a kpã ɲe iju, aa kpa ɲe mɔm. Dimi fei á cé ɲei na irim. ¹⁰ Waati beɛbe, ine nkɔ á nyið anyi, aa maa zamba nɲe nɔ a cé nɲe. ¹¹ Walii ibo nkɔ ɲai aa na a naa a maa wa inyii itfi ine nkɔ. ¹² Laalo ku ce á kɔɔsi hee ku jò ine nkɔ kaa nɛ kubii kpaasi ɲa má. ¹³ Amma ine iyi í temua hee kɔɔɛ á ba faaba. ¹⁴ Aa waazo laabaaui jiidai bommai Ilaaɔu si andunya fei ku ba dimi fei ku gbɔɔ, andunya ku bei ku kpa iri.

Faajii mii laalo iyi wa riisi kpasɛi Ilaaɔ
(Cɔ Maaku 13:14-23; Luku 21:20-24)

¹⁵ Jesu í ni, walii Danieli í fɔ ideí mii laalo gɔ wo iyi á riisi kpasɛi Ilaaɔ. Nɲui aa ye ɲa í wa si inya iyi í je ti Ilaaɔ. Ine iyi wa cio ideí mii laalo, ku ce laakai ku gbɔɔ sãa sãa. ¹⁶ Waati beɛbe ine ɲa iyi á wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ɲa. ¹⁷ Nɔ ine iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maà bɔ ngɔgɔ ku so inɔ ileɛ. ¹⁸ Nɔ ine mɔ iyi í wa iko ku maà nyi kpasɛ koo so kumbooɛ má. ¹⁹ Waati beɛbe wahalai bãasɛi ɲa do ayawo ɲa á caa mɔm. ²⁰ I ce kutɔɔ ɲa ku ba waatii kusau ku maà na ku je sukui tɛtɛ walakɔ ajɔi kusɛmi *. ²¹ Ntɔ ntɔ, waati beɛbe wahala nla nlaí á naa iyi a kù ye dimie hai sintei andunya hee do nnyi, nɔ a kaa ka ye dimie má hee do ajɔ fei. ²² Bii Ilaaɔ kù jile si nɲu ku kaye kukpɔi ajɔu wo ine gɔ kaa weɛ. Amma í kayeei na irii ine ɲa iyi í cicau.

²³ Waati beɛbe, bii ine gɔ í sɔ ɲe í ni, ì cɔ ine iyi Ilaaɔ í cicau í wa ihɛ, walakɔ ine mmu gɔ ku ni, í wa ihɔ, ì maà dasi lafɛɛ naane ɲa. ²⁴ Ine gɔ ɲa aa na a naa akã akã a maa ni aɲai á je ine iyi Ilaaɔ í cicau walakɔ a ni aɲai

* **24:20** sukui tɛtɛ sukui tɛtɛ ɲa sukui atɛi, nɔ bii gɔ ku bɔ í ya gaabu.

à je walii ña amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ña ku ba a dī hee do ijui ine ña iyi Ilaaḍ í cicau bii aa yókò. ²⁵ Na ñoi í jò ñ wa n sō ñe fei nde do njuma.

²⁶ Na ññu, bii à na à sō ñe à ni, ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa gbabua, i maà koo. Walakò bii à sō ñe à ni, wa manji ilaawa, i maà dasi naane. ²⁷ Si bei kunjoi ijl í ya má inya hai nunui daakò hee ku bò nunui ale anu akā, beebe mōi kunaai amu Amai Amane á je. ²⁸ Tengi bii iku í wa, bei yem-beeku ña à ya totò.

Kunaai Amai Amane

(Cò Maaku 13:24-27; Luku 21:25-28)

²⁹ Jesu í ni, si anyii wahalau gbakā, nunu á kuku inyai, nò cukpa mō kaa má inya má, andaiya ña aa cuku wa hai lele nò gbugbāi lele ña a yaya. ³⁰ Waati beebe nyindai Amai Amane á fita lelei Aḍ. Nò dimii andunya ña fei aa le awò si iri a maa kpata. Aa ye amu Amai Amane ñ wa n naa si kudūi ijl do gbugbā nla nla do amboe. ³¹ Kāakāakī nla nla á dḥ anu nò n be amalekam ña wa si andunya gonta meeu. Anjai aa totò ine ña iyi ñ cica si andunyau fei.

Mii iyi jli ndii figi wa kò wa si

(Cò Maaku 13:28-31; Luku 21:29-33)

³² Jesu í ni, i cò mii iyi jli ndii figi wa kò ñe si ña. Bii ñ na ñ ye amaawḥe ña à sinti ku wu wua kpḥtò, ñ ya mà iyi ate í maai wa mbe. ³³ Beebe mōi, bii ñ ye mii ñau be fei wa ce, i mà ña iyi kubaai amu Amai Amane kaa kpe má, ajou í maai wa mōm. ³⁴ Ntò ntò ñ wa n sō ñei, kù je inei nsei ña feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³⁵ Lele do ile fei á na ku tā, amma idem ña a kaa tā pai.

Ilaaḍ ññu akāi í mà ajou

(Cò Maaku 13:32-37; Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Jesu í sō ña má í ni, ine kāma kù mà waatiu hee má je ajò iyi mii ñau á ce, baa amaleka ña iyi á wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaḍ Baaba ññu

akā. ³⁷ Si bei í ce si waatii Noweeu, beebe mōi á ce si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa. ³⁸ Hee kukōi inyi nlau ku maa naa, ine ña à waa je, à waa mō, à waa ce abḥdḥ ña, à waa mua ama ñña ña mōkò hee í koo í to si ajò iyi Nowee í koo í lḥ akōi inyi. ³⁹ A kù waa lasabu do wahala dimi beebe hee í to kukōi inyi nlau í je ña fei. Beebe mōi á je si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa. ⁴⁰ Si waati ññu, amanē minji á wa iko nò aa so ine akā a jò ine akā. ⁴¹ Inaabo minji á maa lḥlḥ, aa so ine akā a jò ine akā. ⁴² Na ññu, i weeḥ sḥlḥ ña, domi i kù mà ajò iyi Lafēe ññe á nyi wa. ⁴³ I gbò iyi ihē má ña. Bii ilu kpasē í mà idū zaka iyi ile á naa, á wḥ njoo nò ku ganjiē ku lḥ kpasē. ⁴⁴ Na ññu, iñe mō, i weeḥ sḥlḥ ña, domi amu Amai Amane an nyi wa si waati iyi i kù waa tamaa ña.

Amaace jiida do amaace laalo

(Cò Luku 12:41-48)

⁴⁵ Í sō ña má í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafēe í je ine iyi ilu kpasē gḥ í kpe í so amaace kpaasie ña í daa si awḥ ku maa cḥ ña ku na ña ije si bei í jḥ. ⁴⁶ Inḥ didḥi á je ti amaaceu bii lafēe í bàa í naa í báa wa ce beebe. ⁴⁷ Ntḥ ntḥ, lafēu á daa amaaceu mii nde fei si awḥ. ⁴⁸ Amma bii í je amaace laalḥi, á lasabui ku ni, lafēm kaa baa rya má, ⁴⁹ nò ku dede ku maa cā amaace kpaasie ña nò ku maa je ku maa mō do woo mō atē ña ajḥ. ⁵⁰ Beebei, lafēu á na ku baa si ajḥ iyi kù waa cḥ kpāae, do si waati iyi kù waa tamaa, ⁵¹ nò á kpāa iju jiida jiida, nò ññu do ilu muafiti ñau fei wahala ñña á je inya akā. Tengi bei á le awḥ si iri ku maa kpataḥ.

25

Mḥndai mudēe gḥ ña

¹ Jesu í ni, ajḥ iyi an naa n je bommam á yei bei faajii mudēe meewa gḥ ña iyi á so fitila ñña ña à bḥ mōkò titḥ ku ko. ² Si inḥ ñña amanē

miu í je ilu laakai, amane miu mɔ̀ kù ne laakai. ³ Mudɛɛ miu hai ne laakai nau à so fitila nɔ̀a na nɔ̀ a kù so ikpo kosɩa. ⁴ Amma ilu laakai nau à so fitila nɔ̀a na do ikpo kosɩa. ⁵ Wee mɔ̀kɔ̀ titɔ̀u kù to wa nɩya. Si bei wa kpe, nɔ̀i mudɛɛ mɛɛwa nau à siiko à waa sɩ njoo.

⁶ Hee zakai laja nɔ̀i à gbɔ̀ anu ku dɔ̀i ine na. À waa ni, mɔ̀kɔ̀ titɔ̀u wee wa to wa, i dede ka koo. ⁷ Nɔ̀i mudɛɛ mɛɛwa nau à jɩ à waa teese fitila nɔ̀a na. ⁸ Hai ne laakai nau à tɔ̀o ine ihɔ̀ nau à ni, i mu nwa ikpo domi fitila nwa na à waa ku. ⁹ Nɔ̀i ilu laakai nau à ni, aawo, kaa to awa fei. I koo i ra tu nɛ gbakã. ¹⁰ Iyi à bɔ̀ ikpou ku ra nɔ̀i mɔ̀kɔ̀ titɔ̀u í to wa. Ine ngu na iyi à ce sɔ̀olu jiida nau à tooɛ à lɔ̀ bi ku ce abɔ̀dɔ̀u nɔ̀ à cɩmbo gambou. ¹¹ Si anyie nɔ̀i woo bɔ̀ ikpo ku ra nau mɔ̀ à to wa, à wasi ku dɔ̀ anu à waa ni, lafɛɛ, lafɛɛ, cɩ nwa gambo. ¹² Amma mɔ̀kɔ̀ titɔ̀u í ni, ntɔ̀ ntɔ̀, n kù mà nɛ.

¹³ Nɔ̀i Jesu í ni má, to, na nɔ̀u, i maa cɔ̀ kpãa na domi i kù mà ajɔ̀ iyi an nyi wa na hee má je waatiu.

*Mɔ̀ndai amaace mɛɛta gɔ̀ na
(Cɔ̀ Luku 19:11-27)*

¹⁴ Jesu í sɔ̀ na má, í ni, bommai llaaɔ̀ í yei má bei faajii mɔ̀kɔ̀ gɔ̀ iyi wa bi ku bɔ̀ ilu koo kpe be. Nɔ̀ í kpe amaaceɛ na í so amanie fei í da nɔ̀a si awɔ̀. ¹⁵ Í na ine akã fiaɩ wura kpekele nla miu, ine akã mɔ̀ minji, ine mɛɛtasiau mɔ̀ akã, í na anɔ̀a feii si bei gbugbãi ine fei í to, í bei í neɛ. ¹⁶ Nɔ̀i gbakã amaace iyi à na fia kpekele miuu í so fiaɩ wa ceɔ̀ sɩa, nɔ̀ í ba riba miu má. ¹⁷ Bɛɛbe mɔ̀i ine iyi à na minjiu mɔ̀, í ba riba minji má. ¹⁸ Amma ine iyi à na akãu í koo í tu isai í singa fiaɩ lafɛɛu.

¹⁹ Si bɛɛbe ajɔ̀ í koo wa baa nɔ̀i lafɛɛi ine nau í baa nɔ̀ í kpe na a na a sisia nɔ̀u bei à cea fiaɩ. ²⁰ Amaace iyi í na fia kpekele miuu í naaɔ̀ miu mmue wa má, nɔ̀ í sɔ̀ í ni, lafɛɛ, fia kpekele miu iyi í nam nɔ̀u n ceɔ̀ sɩa hee n ba riba miu má. ²¹ Nɔ̀i lafɛɛɛ

í sɔ̀ í ni, í sɩa, awɔ̀u amaace jiida ilu naaneɩ. Si mii keekeu ihɛ̀ n̄ yɛ iyi í je ilu naane, na nɔ̀u, an daaɛ mii nla si awɔ̀. Naa wa ka je jingau. ²² Inɛ iyi í na kpekele minjiu mɔ̀ í naa í ni, lafɛɛ, fia kpekele minji iyi í nam nɔ̀u, n ba riba minji ma. ²³ Nɔ̀ lafɛɛɛ í ni, í sɩa, awɔ̀u amaace jiida ilu naaneɩ. Si mii keekeu ihɛ̀ n̄ yɛ iyi í je ilu naane, na nɔ̀u, an daaɛ mii nla si awɔ̀. Naa wa ka je jingau. ²⁴ Si anyii nɔ̀u nɔ̀i amaace iyi í na kpekele akãu mɔ̀ í naa í ni, lafɛɛ, n mà iyi awɔ̀u ine ku gaabui. Bii i kù gbɛ̀ bei í ya da, nɔ̀ tengi bii i kù fã dimi, bei í ya mu. ²⁵ Nɔ̀i nɔ̀u dei í mum be, nɔ̀ n̄ koo n̄ si fiaɛu ile. To, fiaɛ wee. ²⁶ Nɔ̀i lafɛɛɛu í sɔ̀ í ni, awɔ̀u amaace yaamɔ̀ ilu ikai, awɔ̀i mà iyi n̄ ya n da baa bii n kù gbɛ̀, nɔ̀ bei n kù fã dimi n̄ ya n mui. ²⁷ To, iyi í mà bɛɛbe wo, aa na ine gɔ̀ fiam nɔ̀ui, nɔ̀ i daa si inyi. Bii í ce bɛɛbe wo an yɛ ndom do ribaɛ fei waati iyi n̄ baa. ²⁸ Si anyie nɔ̀i í sɔ̀ amaace kpaasi nau í ni, i gba fia kpekele akãu í na ine iyi í ne mɛɛwau, ²⁹ domi ine iyi í ne, nɔ̀ui à ya kɔ̀ɔa si ku ba iyi í neu ku kɔ̀ɔsi má. Amma ine iyi kù ne, baa keeke iyi í neu má à ya gbaai. ³⁰ Amaace nfeu mɔ̀, i soo í nyɔ̀ angule si ilu kuku tengi bii ine na aa lesi awɔ̀ si iri a kpata.

Kiitii ankãanyi

³¹ Nɔ̀i Jesu í ni má, si waati iyi amu Amaɩ Amana an naa do amboem do amaleka nau fei, an buba si batai bomma ilu amboem. ³² Dimii andunya fei á tatɔ̀ si wajum, nɔ̀ an fɛɛfe ine na bei woo degbe í ya fɛɛfe angudã do iwo na. ³³ An jile ine dee dee nau ikpa awɔ̀ njem, ine laaɔ̀ nau mɔ̀ ikpa awɔ̀ cangam. ³⁴ Waati bɛɛbe amu ilaaluu an sɔ̀ ine na iyi à wa awɔ̀ njem n ni, i naa wa na, inɛ iyi í ba kuweei Baam. I naa i buba si bomma iyi à ce nɛ sɔ̀luɛ hai waatii kusintii andunya. ³⁵ Bommau tu nɛi si na iyi í jɔ̀ si waati iyi ari wa kpm, í muum ije n̄ je na. Nɔ̀ si waati iyi

agbe wa kpam má, ì muum inyi ñ mō ña. Nō si waati iyi ñ je ine njoo ñ gbam si kpasē nñe ña. ³⁶ Nō si waati iyi ñ wēe bašì ñ bii anyim ña. Nō iyi ñ wa n ce bōō ñ gboōm ña. Nō si waati iyi ñ wa ile piisōō ñ ya naa ku cōm ña. ³⁷ Waati nñu, ine dee dee ñau aa jēem a ni, Lafē, waati yoomai à yē ari wa kpaē nō à naē ije ñ je wala agbe wa kpaē à naē inyi ñ mō. ³⁸ Waati yoomai à yē ñ je ine njoo à gbaē si kpāse nwa, walakō à yē bašì nō à bii anyiē. ³⁹ Mā waati yoomai à yē ñ waa ce bōō walakō ñ wa ile piisōō nō à naa ku cōē. ⁴⁰ Amu ilaaluu an je nñā n ni, ntō ntō, bii ñ cea ine akāi inem ña iyi à kere à re ñau ihē bēēbe ña, amui ñ cea ña.

⁴¹ Si anyii nñu, n bei n sō inei awō cangam ñau mō n ni, ñ fa ara nñe hai kōkōm, inje iyi llaaš ñ ceekpe. Ì bō si ina iyi ci ya ku, iyi à koa Seetam do amalekaē ña. ⁴² Aa lō si ina ñai si na iyi í jō waati iyi ari wa kpam wo ñ kù muum ije ñ je ña. Nō waati iyi agbe wa kpam ñ kù muum inyi ñ mō ña. ⁴³ Waati iyi ñ je ine njoo ñ kù gbam si kpasē nñe ña. Nō si waati iyi ñ wēe bašì ñ kù bii anyim ña. Iyi ñ wa n ce bōō nō ñ wa ile piisōō, ñ ci ya naa ku cōm ña mām. ⁴⁴ Anja mō aa jēem a ni, Lafē, waati yoomai à yē ari wa kpaē, walakō agbe, walakō ñ je ine njoo, walakō bašì, walakō si bōō, walakō ile piisōō nō a kù sobiē. ⁴⁵ An je nñā n ni, ntō ntō ñ wa n sō ñei, si bei ñ kù cea ine akāi ine ña iyi à kere à re ñau ihē bēēbe, amui ñ kù cea ña. ⁴⁶ Na nñu, aa yē ijuukpā ñai si ina iyi ci ya ku. Amma ine dee dee ñau aa lō si kuwēe iyi ci ya tā.

26

Ine ngbo ñau à waa busi nje a kpa Jesu

(Cō Maaku 14:1-2; Luku 22:1-2; Zāa 11:45-53)

¹ Iyi Jesu í fō ide ñau fei í tā, ñoi í sō mōcōe ña í ni, ² ñ mā ña iyi ajō minjii í gbe ka jēò jingauí Iku ku

kua. Nō waati bēēbei aa dasi amu Amai Amanē si awōi ine ña a kpam si jli ku gaau.

³ Waati iyi Jesu wa sō mōcōe ña ideu, ine ngboi woo weei llaaš ñau do ine ngbo ñau à tatōō kabai Kaifu woo wee nlau. ⁴ Bei à waa busi nje bēi aa ce a ba a mu Jesu do bisi a kpaā. ⁵ Amma à waa ni, kù sīa ku je si ajōi jingauu ku ba hoyā hoyā ku maā dede si zamaau.

Abo gō í fāsi irii Jesu tulare

(Cō Maaku 14:3-9; Zāa 12:1-8)

⁶ Jesu í wa Betani kpasēi Simōō iyi í tako í ce bōōi dintēu, ⁷ ñoi abo gō í naa bi tēe waati iyi à waa jē. Wa mu ama caka ku sīa gō iyi í nē tulare ku nē fia gō, nō í fāsi tulareu si irii Jesu. ⁸ Iyi mōcō ñau à yōō, ñoi idō ñña í kō à ni, na mii í ce abou í koo í ce asōōi tulareu ihē. ⁹ Aa ka taai wo fia nkpō nkpō ka kpēa ilu are ña fia. ¹⁰ Iyi Jesu í gbo à waa fō bēēbe ñoi í bee ña í ni, na mii í ce ñ waa yē taalei abou ña. Mii jiidai í ceem bē. ¹¹ Ntō ntō, ilu are ña aa maa wēe do inje waati kama fei, amma amu n kaa n maa n wēe do inje hee do ajō fei. ¹² Abou í fāsi aram tulare do njuma ku ceò sōlui kusim. ¹³ Ntō ntō, tengi bii ine ña aa koo a maa waaōi laabaau jiidau si andunyau fei, aa sisi ide iyi abou ihē í ce a maa yeò gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cō Maaku 14:10-11; Luku 22:3-6)

¹⁴ Nōi Zudasi Isikarioti, ine akāi mōcō maateeji ñau, í bō bi ine ngboi woo weei llaaš ñau, ¹⁵ í bee ña í ni, mii aa muum ña bii ñ da nñe Jesu si awō. Nō à ka fia isō fūfū ara kuntaa à naa. ¹⁶ Hai waati bēēbei, Zudasi wa de kpāa bēi á ce ku zambaō Jesu ku na ine ñau.

Jesu wa jē ijei jingauí Iku ku kua do mōcōe ña

(Cō Maaku 14:12-21; Luku 22:7-14, 21-23; Zāa 13:21-30)

¹⁷ Si ajō sintei jingauí Pēē hai nē lefeeu mōcōi Jesu ñau à naa à bēēe à ni, iwoi ñ bi kaa ceeē sōlui jingauí

Iku ku kuau. ¹⁸ Nɔi í je nɔa í ni, i bɔ inɔ ilu bi wāane kasa í sɔɔ í ni, amu Mɛetu n̄ ni, waatim í to. Bi tɛɛi an je jingauí Iku ku kua do mɔcɔm n̄a. ¹⁹ Nɔ mɔcɔ n̄au à ce bei Jesu í sɔ n̄a, à ce sɔɔlui jingauu.

²⁰ Iyi aɛ í lɛ Jesu do mɔcɔ maateeji n̄au à waa jɛ. ²¹ Waati iyi à waa jɛ n̄oi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ akā n̄jɛ á zambam. ²² N̄oi in̄oi mɔcɔ n̄au í fɔ ntɔ ntɔ, à wasi ku beɛ akā akā à waa ni, isa kù je amu ya Lafɛɛ. ²³ N̄oi Jesu í je n̄ja í ni, inɛ iyi í g̃si p̄ɛ si inɔ jɛɛ awaɔ ajɔ, lafɛɛi á zambam. ²⁴ Amu Amaí Amanɛ an ku si bei kukɔi ideí llaaɔ wa fɔ. Amma inɛ iyi á zambam á yɛ ijuukpā nla nla. Á tiaa inɛɛu bii í je a kù buu m̄m wo. ²⁵ Zudasi iyi á zambaɛu m̄o í so ide í ni, isa kù nɔ kù je amu ya Mɛetu. Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, awɔi aa coo.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cɔ Maaku 14:22-26; Luku 22:14-20; Kɔr. 1, 11:23-35)

²⁶ Waati iyi à waa jɛ, n̄oi Jesu í so p̄ɛ nɔ í saabu llaaɔ titā í bei í bububue í na mɔcɔɛ n̄au, í ni, iyi ih̄ɛi í je aram, i gba í je n̄a. ²⁷⁻²⁸ Si anyii n̄ju, nɔ í so kɔɔfu si bii à dasi v̄ɛɛ í saabu llaaɔ nɔ í na n̄a í ni, iyi ih̄ɛi í je njem. N̄juí í je nyindai akabuu iyi llaaɔ í d̄i do amanɛ n̄a. An nikāɛ na irii inɛ nkɔɔ ku ba n kpa ideí dulum du n̄a. In̄jɛ fei, i m̄o n̄a. ²⁹ An s̄o n̄jɛ, hai nnyi n kaa n m̄o atɛ v̄ɛɛ má í gbe hee ajɔ iyi awaɛ n̄a fei aa ka m̄o v̄ɛɛ titɔ si bommai Baam. ³⁰ Si anyiɛ à kɔ iri n̄a nɔ à fita à bɔ iri kutai Olivieu.

Piɛ á j̄a ku ni n̄ju ku mà Jesu

(Cɔ Maaku 14:27-31; Luku 22:31-34; Z̄aa 13:36-38)

³¹ N̄oi Jesu í s̄o mɔcɔɛ n̄a í ni, id̄uuyi m̄m, in̄jɛ fei aa nyiɔ anyi na irim. B̄ei llaaɔ í fɔ si kukɔi ideɛ, b̄ɛɛbei á ce. I ni, á kpa woo degbeu nɔ angudā n̄au a fangaa bii fei. ³² Amma an j̄i hai si bale nɔ n cua n̄jɛ n bɔ ilɛi Galilee. ³³ N̄oi Piɛɛ í s̄o í ni, baa bii inɛ fei wa nyiɔ anyi na iriɛ, amu n kaa n nyiɔ anyi pai.

³⁴ N̄oi Jesu í s̄o í ni, ntɔ ntɔ, id̄uuyi m̄m, hee ajɛɛ ku maa kɔ, aa j̄a isɛ gbɛɛta í ni i kù m̄m. ³⁵ Amma Piɛɛ í j̄ɛaa í ni, n kaa n kɔsɛ pai, baa bii í je an ku do awɔ ajɔi. Nɔ mɔcɔ n̄au m̄o fei à fɔ b̄ɛɛɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ Gɛsemanee

(Cɔ Maaku 14:32-42; Luku 22:39-46)

³⁶ N̄oi Jesu do mɔcɔɛ n̄a à bɔ inya go iyi à ya kpe Gɛsemanee. Iyi à to bɛ nɔ í s̄o n̄a í ni, i buba ih̄ɛ titā n̄a n koo n ce kutɔɔ wa. ³⁷ N̄oi í gbā Piɛɛ do ama minjii Zebedee n̄au à bɔ waju. Nɔ inɔ kufɔ í naa siɛ hee arɔɛ fei í rɔ. ³⁸ N̄oi í s̄o n̄a í ni, inɔ kufɔ í naa sim nla nla hee wa bi ku kpam. I wa ih̄ɛ, i bam njoo ku wɔ n̄a. ³⁹ Iyi í fɔ b̄ɛɛɛ í tā, n̄oi í bɔ waju keeke í koo í s̄ɛɛbata ilɛ wa ce kutɔɔ í ni, Baam, bii á ce, j̄o wahalau ih̄ɛ ku j̄lim. Amma do n̄ju fei, ku maɔ ti ku je ti id̄ɔɔbim, j̄o id̄ɔɔbiɛ ku ce.

⁴⁰ Si anyiɛ n̄oi í nyi wa bi mɔcɔ m̄ɛeta n̄au í ba n̄a à waa s̄i njoo. N̄oi í bee Piɛɛ í ni, debɛi, i kù yɔkɔ i kù bam njoo ku wɔ baa lɛɛu akā n̄a? ⁴¹ I wɔ njoo nɔ í maa ce kutɔɔ n̄a ku ba i maɔ dasi kulelei inɛ n̄a. Id̄oi amanɛ í bi, amma araɛ í kua gbeugbāɛ.

⁴² Nɔ í j̄lɔ n̄a isɛ gbɛɛjisia má í koo í ce kutɔɔ í ni, Baam, bii í je wahalau ih̄ɛ kaa j̄lim, bii í je kù nɛ bei á ce iyi n kù yɔɔi, j̄o id̄ɔɔbiɛ ku ce. ⁴³ Iyi í ce kutɔɔ í tā n̄oi í nyi wa bi tu n̄a má nɔ í ba n̄a à waa s̄i njoo má, domi njoo wa kpa n̄a. ⁴⁴ Jesu í j̄o n̄a má, í koo í ce kutɔɔ isɛ gbɛɛtasiaɛ si ide akāu. ⁴⁵ Nɔ í nyi wa bi tu n̄a má í s̄o n̄a í ni, i s̄u i waa s̄imi n̄ai hee n̄sɛi? I cɔ, waati í gbe keeke iyi aa mu amu Amaí Amanɛ a daa ilu dulum n̄a si awɔ. ⁴⁶ Inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede kaa k̄o n̄a.

À mu Jesu

(Cɔ Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53; Z̄aa 18:3-12)

⁴⁷ Iyi Jesu wa fɔ b̄ɛɛɛ gbakā, n̄oi Zudasi, inɛ akāi mɔcɔ maateeji n̄au í to wa. Zama nla go wa tooɛ wa à

waa mu taakuba ɲa do golo ɲa. Ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲa do ine ngbo ɲau i bɛ ɲa wa. ⁴⁸ Waati iyi Zudasi i dasi ido ɲɲu ku zamba Jesuu, i sɔ ine ɲau nyinda go iyi ɲɲu a ce. I ni, ine iyi an koo n ya n baabaɛ, Lafɛɛ mbe, i muu. ⁴⁹ Hai Zudasi i to wa gbakā, i sekeɛi si Jesu i ni, irei i caale, Mɛetu. Nɔ i baabaɛ. ⁵⁰ Nɔi Jesu i sɔɔ i ni, kpaasim, iyi i naa ku ceu, coo.

Nɔ ine ɲau a to Jesu awo gbakā a muu. ⁵¹ Nɔi ine akāi mɔcɔi Jesu ɲau i yɔ taakubae i café itii amaacei woo wee nlai Ilaaɗu i buu. ⁵² Amma Jesu i sɔɔ i ni, sindo taakubae si ankɔɔɛ. Ine iyi wa kpa ine do taakuba fei, taakubai a na ku kpa lafɛɛ mɔ. ⁵³ I kù mà iyi bii n bi an yɔkɔ n tɔɔ Baam, nɔ gbakā ku sambaam amaleka dubu nkɔɔ nkɔɔ wa a naa a sobim? ⁵⁴ Amma bii n ce beɛbe, kukɔi idei Ilaaɗ iyi i ni mii ɲau ihɛ fei a bam nii kaa kɔ.

⁵⁵ Nɔi Jesu i bee zamaau i ni, amui i naa ku mu bɛ ɲa do taakuba do golo ɲa bei woo ce ile? N ya n wa si inɔ nɲɛ aɲo fei n maa n kɔ ine ɲa si cio kpasɛi Ilaaɗ, nɔ i kù mum ɲa. ⁵⁶ Amma ɲɲu ɲau bɛ fei i cei ku ba ide iyi walii ɲau a fɔ si tiai idei Ilaaɗ ku kɔ.

Nɔi mɔcɔ ɲau fei a jɔɔ a sa.

Jesu i wa wajui igbei woo kiiti ɲa

(Cɔ Maaku 14:53-65; Luku 22:54-55, 63-71; Zaa 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ine ɲa iyi a mu Jesuu a bɔɔɛ bi Kaifu woo wee nlai Ilaaɗ. Tengi bei woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau do ine ngbo ɲau a tɔtɔɔ. ⁵⁸ Nɔ Piɛɛ i wa hee jiliji wa too Jesu wa do anyi hee i bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nlau. Nɔi i buba bɛ do woo degbe andɛ koofa ɲau na ku yeɔ bei ideu a kpaɔ iri.

⁵⁹ Waati ɲɲu ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲa do igbei woo kiiti ɲau fei a waa de a má Jesu ide iyi aa yeɔ taaleɛ ku ba a kpaa. ⁶⁰ Amma a kù ba ide iyi aa yeɔ taaleɛ baa do iyi ilu seɛda

ibo nkɔɔ i naa i máa ide fei. Si anyii ɲɲu, amanɛ minji go ɲa a naa. ⁶¹ A ni, mɔkɔu ihɛ i ni ɲɲu á yɔkɔ ku lege kpasɛi Ilaaɗ nɔ si afei aɲo mɛeta ɲɲu ku ma mmue má.

⁶² Nɔi woo wee nlai Ilaaɗu i dede i bee Jesu i ni, i kù waa ni ide go? Ide mii ine ɲau ihɛ a waa yeɔ taaleɛ.

⁶³ Amma Jesu wa cokoe. Nɔi woo wee nlau i sɔɔ i ni, do irii Ilaaɗ, fɔ bii awou Amai Ilaaɗ ine iyi Ilaaɗ i cicau *

⁶⁴ Nɔi Jesu i jɛaa i ni, oo, amui, si bei i fɔ. Nɔ n wa n sɔ ɲɛi, aa ye amu Amai Amanɛ n wa n buba awo nɲɛi Ilaaɗ ilu gbugbā fei. Beɛbe mɔi aa na i yem ɲa aɲo akā n naa si kudui iji má. ⁶⁵ Nɔi woo wee nlau i ga ibɔɛ ku nyisiɔ idɔɔkɔɛ. Nɔi i ni, wa bu Ilaaɗ. A kù waa de ilu seɛda káma má. I gbɔ bei wa bu Ilaaɗ ɲa. ⁶⁶ Beirei i ye a cea mɔkɔu ɲa. Nɔi aɲa fei a ye taaleɛ a ni i to a kpaa.

⁶⁷ Nɔi a wasi ku tu si wajui Jesu antɔ nɔ a waa daa kutu, ine go ɲa mɔ a waa sambalae. ⁶⁸ Nɔ a ni, awo iyi i waa kpe araɛ ine iyi Ilaaɗ i cicau, sɔ wa ine iyi i cɛɛ.

Piɛɛ i já i ni ɲɲu kù mà Jesu

(Cɔ Maaku 14:66-72; Luku 22:56-62; Zaa 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Waati beɛbe Piɛɛ wa buba bantumai kpasɛu. Nɔi mudɛɛ woo ce ice go i sekeɛ sie wa i ni, awo mɔ i tako i weɛ do Jesu inei Galileeu.

⁷⁰ Amma i já si wajui aɲa fei i ni, n kù mà iyi i waa fɔ. ⁷¹ Si anyiɛ, nɔ i dede i bɔ ikpa andɛ kabau. Nɔi mudɛɛ amaace mmu go i yɔɔ má, nɔ i sɔ ine ɲa iyi a wa beu i ni, ineu ihɛ i tako i weɛ do Jesu inei Nazaretii.

⁷² Nɔi Piɛɛ i já má nɔ i ceekpe i ni, n kù mà ineu bɛ. ⁷³ Iyi i kɔɔsi má, ɲɔi ine ɲa iyi a wa beu a sekeɛ si Piɛɛ a ni, ntɔ ntɔ awou ine akā ɲɲai. Ide ku fɔɛ wa nyisi iyi awou inei Galileei.

⁷⁴ Nɔi i teese i ceekpe i ni, n kù mà mɔkɔu. Bɛ gbakā ajɛɛ wa kɔ. ⁷⁵ Nɔ Piɛɛ i ye gigii ide iyi Jesu i sɔɔu wo i ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ aa já ise gbɛeta

* **26:63** do irii Ilaaɗ Do Gereki a ni, do irii Ilaaɗ iyi i weɛ.

i ni i kù màm. Nɔi í fita í koo wa kpata ntɔ ntɔ.

27

À bɔ̀ò Jesu wajui Pilati

(Cɔ Maaku 15:1; Luku 23:1-2; Zāa 18:28-32)

¹ Nɔi daadaakɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do inɛ ngbo ɲa fei à jilɔ si aɲa a kpa Jesu. ² Nɔ à dũu à koo à daa Pilati ilu ileu si awɔ.

Ikui Zudasi

(Cɔ IWB 1:18-19)

³ Zudasi, nɲu iyi í zamba Jesuu, í yɛ bɛi à yɛ taaleɛ a kpaa, ɲɔi inɔɛ í fɔ. Nɔ í nyiò fiai isɔ fufũ kuntaau bi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do inɛ ngbo ɲau. ⁴ Í sɔ ɲa í ni, n ce dulum si bɛi n zamba inɛ dee deeu ihɛ a kpaa. Amma à jɛaa à ni, yoomai í yɛ wa. Í jɛ ideɪ iriɛ. ⁵ Nɔi Zudasi í nyɔ fiau si kpasɛi Ilaaɔ bɛ í nɛɛ. Nɔ í koo í dasi kɔɔɛ ikũ lele í kpa araɛ.

⁶ Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à tasi fiau à ni, beirei aa ka ceò fiau ihɛ. A kù nɛ kpāa ka dasi kpakoi kpasɛi Ilaaɔ si na iyi í jò fia iyi à sã na a nikāò nɛi inɛ goi. ⁷ Iyi à busi nɛ à tã, nɔ à so fiau à raò ikoi woo ma caka go, à ce bi ku si inɛ njoo ɲa. ⁸ Na ɲɔi í jò à ya kpe ikou ikoi nɛ baa nnyi. ⁹ Bɛɛbɛi ideɪ Zeremii waliu í ce si bɛi í ni, à so fiai isɔ fufũ kuntaau, fia iyi inɛi Izireli ɲa à jɛsi aɲa a sã na iriɛu, ¹⁰ nɔ à raò ikoi woo ma cakau, si bɛi Aɔ Lafɛɛ í dasim.

Pilati wa bee Jesu ide ɲa

(Cɔ Maaku 15:2-5; Luku 23:3-5; Zāa 18:33-38)

¹¹ Nɔi à koo à leekĩ Jesu si wajui Pilati ilu ileu, nɔ í beɛɛ í ni, awɔi ì jɛ ilaalui Zuifu ɲa? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bɛi í fɔ. ¹² Si anyii nɲu, inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do inɛ ngbo ɲau à waa máa ide, nɔ kù ni nɲa ide kãma. ¹³ Nɔi Pilati í beɛɛ í ni, i kù waa gbɔ ide ɲa iyi inɛ ɲa à fɔ à waa yɛò taaleɛ ba. ¹⁴ Amma Jesu kù jɛaa baa gbakã hee biti í muu.

À yɛ taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Maaku 15:6-15; Luku 23:13-25; Zāa 18:39-19:16)

¹⁵ Wee si jingau iku ku kua fei ilu ileu í ya jò inɛi piisɔ akã iyi zamaa í bii. ¹⁶ Wee, waati bɛɛbɛ inɛ go í wa ile piisɔ bɛ, à ya kpoo Barabaa, nɔ inɛ fei í maa. ¹⁷ Nɔi í jò iyi zamaau í tɔtɔ, Pilati í bee ɲa í ni, yooi ì bi n jò nɲɛ, Barabaa de, mà Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. ¹⁸ Í fɔ bɛɛbɛi si na iyi í jò wa mà sãa sãa iyi na igui í jò à daa nɲu Jesu si awɔ.

¹⁹ Waati iyi Pilati wa buba bi ku ce kiituu, ɲɔi aboɛ í bɛ siɛ inɛ go wa í ni, màdasi ideɪ inɛ dee deeu bɛ baa, domi idũ, iyi n wa n sũ, n yɛ wahala jiida jiida si ala na iriɛ.

²⁰ Amma inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do inɛ ngbo ɲau à wasi ku mante zamaau à waa ni à sɔ Pilati ku nyaa aɲa Barabaa nɔ ku jò a kpa Jesu. ²¹ Nɔ Pilati í bee ɲa í ni, si amane minji ɲau bɛ, yoo nɲai ì bi n jò nɲɛ. Nɔ à ni, Barabaa. ²² Nɔ Pilati í ni, to, beirei an cea Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. Nɔi aɲa fei à ni, kpakpae si jli ku gaau. ²³ Nɔi Pilati í bee ɲa í ni, laaɔ yoomai í bɛi í ce. Amma bɛi Pilati wa fɔ fei, bɛɛbɛ mɔi inɛ ɲau à ya dɔ anu hee lele a ni, kpakpae si jli ku gaau. ²⁴ Iyi Pilati í yɛ mii iyi nɲu wa ce fei ngbɛi, wakatau wa kɔɔsi mɔm nii, ɲɔi í bu inyi í wɔɔ si wajui zamaau í nyisi iyi baai nɲu kù wa si ideu, í ni, nɛi mɔkɔ dee deeu ihɛ ku nikāɛ kù yem, í jɛ ideɪ irii nɲɛ. ²⁵ Nɔi inɛ ɲau fei à jɛ à ni, kunikāi nɲɛu ku jɛ ideɪ irii awa do ama nwa ɲa. ²⁶ Nɔi Pilati í jò nɲa Barabaa, nɔ í jò à tea Jesu kpɔtɔ. Si anyii nɲu, nɔ í da nɲa si awɔ a koo a kpakpae si jli.

Sooge ɲa à waa yaako Jesu

(Cɔ Maaku 15:16-20; Zāa 19:2-3)

²⁷ Si anyii nɲu ɲɔi sooge ɲa à gbã Jesu à lɔɔɛ kabai ilu ileu, nɔ à tɔtɔ soogee ɲa iyi à gbe ɲau fei bɛ. ²⁸ À bɔ nyaue ɲa nɔ à daa si ibɔ nkpa sisɔ go. ²⁹ Nɔ à ba fulai agũ à lea si iri, nɔ à naa kpokpoo si awɔ nɲɛ, à bɛi à gule

si wajue à waa yaakoe à waa ni, fəɔ ilaalui Zuifu ɲa. ³⁰ Nɔi à tu sie anto nɔ à gba kpokpoou à cāa si iriɛ. ³¹ Iyi à yaakoe à tā, ɲoi à bɔaa ibo nkpau à bei à daa si ibɔɛ à gbāa à waa bɔ ku kpakpae si jli ku gaau.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau

(Cɔ Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43; Zaa 19:17-27)

³² Waati iyi à waa fita hai ino iluu ɲoi à koinei Sireni go à ya kpoo Simɔɔ. Nɔi sooge ɲau à tilasie à kaa jli ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ³³ Nɔ à waa bɔ inya go iyi à ya kpe Gəɔgota, waato inya iyi í jo kokoi iri. Waati iyi à to be, ³⁴ à na Jesu atɛ vɛɛ iyi à yagɛɛ do alolo. Amma iyi í tieɛ kù bi nɲu ku mɔɔ.

³⁵ Nɔi à kpakpae si jli ku gaauu nɔ à ta kpasa si jline ɲau à ce ikpɛɛ.

³⁶ Nɔ à buba à waa degbeɛ. ³⁷ Si antai iriɛ do lele, à kɔ ide iyi wa fə taale iyi í ce à ni, ine ihɛi í je Jesu, ilaalui Zuifu ɲa. ³⁸ Nɔi à kpakpa ile minji go ɲa be má, ine akā ikpa awɔ njeɛ, ine akā mɔ ikpa awɔ cangae.

³⁹ Ine ɲa iyi à waa too do be à ya gbugbā irii a maa buu, ⁴⁰ a maa ni, kù je awɔi í ni aa lege kpasɛi Ilaaɔ nɔ í maa má si afei ajo mɛɛta? To, bii awɔu Amai Ilaaɔi, faaba arae be, kita wa hai si antai jli ku gaauu. ⁴¹ Bɛɛbei ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do ine ngbo ɲau à ya maa yaakoe a maa ni, ⁴² í faaba ine go ɲa amma í mɔngɔ ku faaba arae. Kù je í ni nɲu ilaalui inei Izireli ɲai? To, ku kita wa hai si antai jli nɔu ku ba ka dasie naane. ⁴³ Í dasi Ilaaɔ naane nɔ í ni nɲu Amai Ilaaɔi. Debei, bii Ilaaɔ í ne kubie ntɔ ntɔi ku faabaɛ. ⁴⁴ Bɛɛbe moi ile ɲa iyi à kpakpa do Jesu ajɔu à ya maa yaakoe.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49; Zaa 19:28-30)

⁴⁵ Nɔi dasā nkpau ilu í kuku si ile fei hee í koo í to iso mɛɛtai ale. ⁴⁶ Nɔ si iso mɛɛtau Jesu í dɔ anu hee lele

í ni, Eli, Eli, lama sabatani, waato Ilaaɔ, Ilaaɔ, na mii í ce í fūsim awɔ.

⁴⁷ Nɔi ine go ɲa iyi à wa beu à gbɔ ideu. Nɔ à ni, wa kpe Elii. ⁴⁸ Nɔi gbakā ine akā ɲɲa í sei í koo í dɔ kanya si golo go í sɔsi inyikā í bei í naa í toa Jesu ku cɔɔcɔɔɛ. ⁴⁹ Amma ine ɲa iyi à gbe ɲau à ni, jɔɔ titā, ka cɔ bii Elii á na ku faabaɛ. ⁵⁰ Nɔ Jesu í dɔ anu má hee lele í bei í ku.

⁵¹ Asee, waati bɛɛbe si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpasɛi Ilaaɔu í ga í kpɛ minji hai lele hee ku bɔ ile, nɔ ile í yaya hee kuta ɲa à la. ⁵²⁻⁵³ Bale ɲa à cɔ, nɔ woo dasi Ilaaɔ naane nkpɔ ɲa iyi à tako à ku wo à jli má, à fita hai ino bale. Si anyii kujji Jesu nɔ à bɔ Zeruzalemu ilu kumáu à tuse ara ɲɲa bi ine nkpɔ.

⁵⁴ Nɔi ine ngboi sooge ɲa do ine ɲa iyi à wa bi tee à waa degbe Jesuu à ye kuyayai ileu do mii ɲa iyi í ce fei ɲoi njo nla nla í mu ɲa à waa ni, ntɔ ntɔ, ineɛu ihɛ Amai Ilaaɔi. ⁵⁵ Inaabo nkpɔ go ɲa à wa be, à waa cɔ Jesu wa hai jlii. À too Jesu wai hai Galilee a naa a gbɔa. ⁵⁶ Si ino ɲɲa Maari inei Madalau do Maari iyei Zaaki do Zozefu, do iyei amai Zebedee ɲa, anja fei à wa be.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56; Zaa 19:38-42)

⁵⁷ Iyi ale í le, ɲoi mɔko ilu fia go í naa be. À ya kpoo Zozefu, inei Arimateei. Wee nɲu mɔ mɔcɔi Jesui wa je. ⁵⁸ Nɔi í bɔ bi Pilati í tɔɔɛ ikui Jesu. Nɔ Pilati í yɔɔdaa í ni a naa. ⁵⁹ Zozefu í so ikuu í woo do aɔɔ fūfū titɔ go. ⁶⁰ Nɔ í koo í suu si isai kuta go iyi í jɔ à gbea nɲu takae wo, amma a kù dasi ine go titā. Si anyie nɔ í bimbili kuta nla go í dɔɔ andei baleu í bei í ne. ⁶¹ Maari inei Madalau do Maari iyi ihɔu à wa be à waa buba kəkɔi baleu.

Bale ku degbe

⁶² Iyi ajoi sɔɔlui kusimiu í kpa iri, ɲoi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do Farisi ɲau à bɔ bi Pilati ajo

*. ⁶³ À ni, lafɛɛ, à ye gigii ide iyi ilu ibou í fɔ si waati iyi í wɛɛ si andunya í ni si ajo mɛɛtasia nɲu á jɪ hai si bale má. ⁶⁴ Na nɲu, jò a maa degbe baleu hee ku to zakai ajo mɛɛta, ku ba mɔcɔɛ ɲa a maà na a nya ikuu, a bei a koo a sɔ inɛ ɲa a ni, í jɪ hai si bale. Waati bɛɛbɛ iboi ankãanyiu ihɛ á na ku re baa ti takou má. ⁶⁵ Nɔi Pilati í sɔ ɲa í ni, i gbã sooge ɲau a koo a degbɛɛ bei í bi ɲa. ⁶⁶ Nɔ aɲað ɲa fei à bɔ bi baleu. À ce nyindai amanlu si kutau ku ba inɛ gɔ ku maà cɔu. Nɔ à jilɛ sooge ɲa bɛ à waa degbɛɛ.

28

Kujti Jesu hai si bale

(Cɔ Maaku 16:1-10; Luku 24:1-12; Zãa 20:1-10)

¹ Iyi ajoɪ kusɪmiu í lɔ, ajo amaazuma daadaakɔ Maari inɛi Madalau do Maari iyi ihɔ à bɔ baleu ku cɔ. ² Nɔi gbakã ilɛ kuyaya nla gɔ í dede nɔ amalekai Aɔ Lafɛɛ gɔ í kita wa hai lele í naa í tale kutau wa buba si. ³ Wajue wa daana bei kuɲɔi iɲi nɔ nyaue ɲa mɔ wa fũuta bei iwu tafa. ⁴ Nɔi njo í mu woo degbe ɲau hee à waa yaya nɔ à cuku ilɛ bei iku ɲa. ⁵ Nɔi amalekau í sɔ inaabo ɲau í ni, inɛ, i maà jò njo ku mu ɲɛ. N̄ ma iyi Jesu inɛ iyi à kpakpa si jɪi ku gaauui í waa de ɲa. ⁶ Kù wa ihɛ má, í jɪ hai si bale si bei í tako í fɔu. I naa i cɔ bii í tako wa sũ wo, ⁷ nɔ i koo ɲya ɲya i koo í sɔ mɔcɔɛ ɲa i ni, í jɪ hai si bale. Á cua nɲɛ ikpa Galilee. Bei aa yɔɔ ɲa. Iyi n̄ nɛ an sɔ ɲɛ mbɛ.

⁸ Nɔi à sinda ɲya ɲya hai bi baleu do njo. Nɔ baa do iyi à waa ce njo fei à nɛ inɔ didɔ nla nla má. Nɔi à sei à koo à sɔ mɔcɔɛ ɲa laabaauu. ⁹ Nɔi Jesu í kò ɲa í ni, i fɔɔ. Nɔi à sɛkɛɛ siɛ wa à naa à mu kutɛɛ à sɛɛbata si wajue. ¹⁰ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, i maà jò

njo ku mu ɲɛ. I koo i sɔ kpaasim ɲa a bɔ Galilee, bei aa yɛm.

Idei woo degbe ɲa

¹¹ Waati iyi à wa si kpãa à waa nɛu, inɛ gɔ ɲa si woo degbe ɲau à bɔ inɔ ilu à koo à sisia inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa mii iyi í ceu fei. ¹² Nɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à ce kutɔtɔ do inɛ ngbo ɲau à busi nɲɛ nɔ à mua sooge ɲau fia nkpɔ gɔ, ¹³ à sɔ ɲa à ni, i sɔ inɛ ɲa i ni mɔcɔɛ ɲa à naa idũ laja à naa à ce ilei ikuu waati iyi í waa sɪ njoo ɲa. ¹⁴ Bii ilu ilɛu í gbɔ ideu, à mà bei aa ka ce ku ba ku maà kpã ɲɛ iju. ¹⁵ Sooge ɲau à gba fiaw nɔ à ce bei à tɔɔ ɲau. Nɔi í jò ideu í fangaa si inɔi Zuifu ɲa hee do nnyi fei.

Icɛ iyi Jesu í jɔa mɔcɔɛ ɲa

(Cɔ Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁶ Jesu í bɔ Galilee. Si anyii nɲu nɔ mɔcɔ maatakã ɲau à koo à baa bɛ si iri kuta bii í tako í sɔ ɲa wou. ¹⁷ Iyi à yɔɔ, ɲɔi à waa guleaa. Amma gɔgɔ ɲa à waa sika sika. ¹⁸ Nɔi Jesu í sɛkɛɛ si ɲa wa í ni, yiikoi lele do ti ilɛ fei à nam nii. ¹⁹ Na nɲu, i koo si dimi fei, i ce ɲa mɔcɔm ɲa. Nɔ i dasi ɲa inyi do irii Baaba do ti Ama do ti Hundei Ilaaɔ. ²⁰ Nɔ ide ɲa iyi n̄ sɔ ɲɛ fei, i kò ɲa si ide ɲau ku jirima ɲa. Nɔ an maa n wɛɛ do inɛ ajo fei hee kɔɔi andunya

* **27:62** iyi ajoɪ sɔɔlui kusɪmiu í kpa iri Bi Zuifu ɲa ajo mmu í ya sintii hai isɔ mɛɛfai alɛ.

Laabaau jiiida iyi Maaku í kò si tiæ

Waazoi Zāa woo dasi inyi

(Cò Matie 3:1-12; Luku 3:1-18; Zāa 1:19-28)

¹ Kusintii laabaau jiidai Jesu Kirisi Amaí Ilaaḥ wee. ² Í sinti si bei Ezai walii í tako í kò si tiæ í ni, Ilaaḥ í ni, cò, an be woo sisi idem wa si wajuæ, iyi á teeseé kpāæ.

³ Nḡui á dḥ anu si ghabuau ku ni, I teese kpāai Lafē ku te ḡa.

⁴ Bēbēi Zāa í naa si ghabua wa dasi iné ḡa iyi á koo bi tē inyi. Wa waazoa iné ḡa wa ni, i kpaasi idò ku ba Ilaaḥ ku kpa ideí kurara nḡe nò a dasi ḡe inyi. ⁵ Nò iné ḡa á naa bi tē ḡai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei. Á ce tuubai dulum du ḡa nò á jò Zāa í dasi ḡa inyi idoi Zuudēu.

⁶ Zāa wa dasi iboi ntoi kpookpo, nò wa dī santikii bata. Ketengbo do nyikōi sakoi í je ijē. ⁷ Wa waazoa zamaa wa ni, iné ḡo á naa si anyim iyi í ne gbugbā í rem. N kù to baa n bate n fū ikūi baatae si kutē. ⁸ Amu n dasi ḡe inyi, amma nḡe Hundeí Ilaaḥi á da nḡe si.

Á dasi Jesu inyi nò Seetam í lelé

(Cò Matie 3:13-4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Waati bēbē Jesu í dede wa hai Nazareti si ilei Galilee í naa bi Zāa. Iyi í to wa nò Zāa í dasi inyi si idoi Zuudē. ¹⁰ Waati iyi Jesu wa fita wa hai si inyi gbakā nḡi í ba lelei Aḥ í cī. Nò Hundeí Ilaaḥ í de sié wa bei ankasiidi. ¹¹ Nò á gbò ide ku fò wa hai lele í ni, awòu amam nii, ñ bie jiiida jiiida. Siei inò didōm fei í ya wa.

¹² Nḡi gbakā, Hundeí í tale sié ghabua. ¹³ Bei í ce ajò ciiji nò Seetam wa lelé ku ce laalo. Í wa be do inḡai sako ḡa nò amaleka ḡa á sobie.

Jesu í kpe sòkò mēe ḡo ḡa a tooe

(Cò Matie 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Si anyie nḡi á dasi Zāa piisḥ. Nò waati bēbē Jesu í bò ilei Galilee wa waazoa laabaau jiiida iyi wa naa hai bi Ilaaḥ. ¹⁵ Í ni, awaati í to iyi Ilaaḥ á na ku je bommae. I kpaasi idò nḡe nò i dasi laabaau jiidau naane ḡa.

¹⁶ Ajò nḡu ḡo Jesu wa too tenku sisoi Galileeu. Nḡi í ye Simḥ do ifōe Anderee, sòkò ḡa, á waa le taao si inò tenkuu. ¹⁷ Nḡi Jesu í sḥ ḡa í ni, i toom wa ḡa nò n ce ḡe woo dede iné ḡa iyi aa je ti Ilaaḥ. ¹⁸ Nḡi gbakā á jò taao nḡa ḡa á waa tooe.

¹⁹ Nḡi Jesu í ne í jī keeke nò í ye Zaaki do ifōe Zāa, amai Zebedee ḡa. Aḡa mò á wa si inò akoi inyi nḡa, á waa teese taao nḡa ḡa. ²⁰ Nḡi gbakā í kpe ḡa. Nò á jò Zebedee baa nḡa si inoi akoi inyi be do woo ce icee ḡa, nò á waa tooe.

Jesu í lele inei inòko hai si iné ḡo

(Cò Luku 4:31-37)

²¹ Nḡi Jesu do mōcōe ḡa á bò Kaperanum. Nò ajoi kusimi Jesu í bò ile bii Zuifu ḡa á ya ce kutòḥu, wa kò iné ḡa si cioi ideí Ilaaḥ. ²² Wa kò nḡa si cio do yiiko. Kù waa kò nḡa si bei woo kò iné ḡa si wooda ḡa. Nḡui í jò á bití.

²³ Wee iné ḡo í wa ile be, í ne inei inòko. Nò í dḥ anu hee lele í ni,

²⁴ mii í wa si gāmei awae ḡa, Jesu, awò inei Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ñ mà iné iyi ñ je. Awò ñ je Ine kumá iyi Ilaaḥ í be wa. ²⁵ Nḡi Jesu í la sié í ni, koko, fita hai si inéu be. ²⁶ Nḡi inei inòkou í dḥ anu nla nla, í yayae do gbugbā nò í fita sié. ²⁷ Nò aḡa fei á bití ntò ntò hee á waa bee nḡe ide á waa ni, dimii mii iyi ihē. Inéu wa kò wa si cio titḥ do yiiko. Wa jileā hee do inei inòko ḡa fei ide nò á waa jirimae. ²⁸ Nḡi gbakā í nya iri si ilei Galilee fei.

Jesu í jò bḥò nkpo í ba iri

(Cò Matie 8:14-17; Luku 4:38-41)

²⁹ Nḡi Jesu í fita hai ile bii Zuifu ḡa á ya ce kutòḥu, nḡu do Zaaki do Zāa nò á bò kpaḥi Simḥ do Anderee.

³⁰ Wee iyei aboi Simɔɔ wa sũ domi wa ce ara gbãa. Iyi à to wa gbakã ɲɔi à koo à sɔ Jesu à ni abou kù waa ne baani. ³¹ Ɗɔi í sekɛɛ siɛ wa í mu aɔwɛ í dedeɛ. Be gbakã ara gbãau í nya nɔ abou í yaaɛ ɲa.

³² Alɛ ajɔ ɲɲu iyi inunu í lɔ ɲɔi inɛ ɲa à naaa Jesu bɔɔ ɲa wa do inɛ ɲa iyi à nɛ inɛi inɔɔko ɲa fei. ³³ Nɔ inɛi ilu ɲau fei à naa à tɔtɔɔ si andɛ koofau. ³⁴ Í jɔ inɛ nkpɔ í ba iri si bɔɔ ikã ikã ɲa, nɔ í lele inɛi inɔɔko nkpɔ nkpɔ. Amma ci ya je inɛi inɔɔko ɲau a fɔ ide domi à mã.

Jesu í dabii si ilɛi Galilee

³⁵ Daadaakɔu, hee inya ku maa má, Jesu í dede í fita hai kpasɛu í bɔ si ghabua gɔ, í koo í ce kutɔɔ bɛ. ³⁶ Ɗɔi Simɔɔ do kpaasie ɲa à wasi ku dedeɛ. ³⁷ Iyi à na à yɔɔ, ɲɔi à sɔɔ à ni, inɛ fei wa dedeɛ. ³⁸ Ɗɔi í je ɲɲa í ni, ka bɔ waju si ilu mmu ɲa ku ba n waazo ideɛi Ilaaɔ bɛ, domi na ɲɔi í jɔ n naa. ³⁹ Nɔ à koo à dabii si ilɛi Galilee fei. Í ya maa waazo ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔ ɲau, nɔ í ya maa lele inɛi inɔɔko ɲa.

Jesu í jɔ dinte gɔ í ba iri (Cɔ Matie 8:1-4; Luku 5:12-16)

⁴⁰ Ɗɔi dinte gɔ í naa bi Jesu í naa í gule si wajue, wa tɔɔɛ wa ni, bii í bi, aa yɔkɔ í jɔ n ba iri nɔ n je inɛ iyi í má. ⁴¹ Ɗɔi Jesu í ce araareɛ. Í yɔ aɔwɛ í luu nɔ í ni, n bi. Ba iri nɔ í je inɛ kumá. ⁴² Be gbakã bɔɔi dinteɛu í nya sie nɔ í je inɛ iyi í má. ⁴³⁻⁴⁴ Ɗɔi Jesu í sɔɔ ide do gbugbã í ni, gbɔ. Maà sɔ inɛ gɔ ideu ihɛ, amma koo nyisi araɛ bi woo weei Ilaaɔu. Nɔ i ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuweeu beɛ á nyisi ɲa iyi í je inɛ iyi í má bɛbɛi. Iyi í sɔɔ bɛɛbɛ í tã nɔ í ni ku nɛ. ⁴⁵ Do ɲɲu fei inɛɛu, iyi í nɛ, í koo í wasi ku sisi ideu bantuma hee lele, ɲɲui í jɔ Jesu kù yɔkɔ ku lɔ si inɔ ilu do gaaze má. I ya maa mu araɛi angule si ghabua ɲa. Nɔ inɛ ɲa a ya maa koo bi tɛɛ bɛ hai bii fei.

2

Jesu í jɔ wɛɛgɛ gɔ í ba iri (Cɔ Matie 9:1-8; Luku 5:17-26)

¹ Iyi í ce ajɔ minji má Jesu í nyi wa Kaperanumu. Ɗɔi inɛ ɲa à gbɔ iyi í wa kpasɛ gɔ bɛ. ² Nɔ à tɔtɔɔ bɛ bututu hee andɛi ileu kaa yɔkɔ ku gba ɲa. Ɗɔi wa sɔ ɲa ideɛi Ilaaɔ. ³ Nɔ inɛ mɛɛ gɔ ɲa mɔ à naa bi tɛɛ à waa so wɛɛgɛ gɔ wa. ⁴ Wee a kaa ba a to wa bi Jesu na irii zamaau. Ɗɔi à gũ antai ileu à lu antai sikifai tengi bii Jesu í wau. Ɗɔi à to wɛɛgɛu do makeɛ si bii wa sũ siu hai do ikpa andɛ bii à luɔ sikifau. ⁵ Iyi Jesu í yɛ naaneɛ inɛ ɲau ɲɔi í sɔ wɛɛgɛu í ni, baakɔɔm, n kpa ideɛi dulum dɛɛ. ⁶ Wee woo kɔ inɛ ɲa si wooda gɔ ɲa à waa buba bɛ à waa lasabu si idɔ ɲɲa à waa ni, ⁷ bɛirei inɛɛu í ce wa fɔ bɛɛbɛ. Wa bu Ilaaɔ. Yooi á yɔkɔ ku kpa ideɛi dulum dii inɛ gɔ bii kù je Ilaaɔ ɲɲu akã. ⁸ Jesu í mà gbakã si idɔɛ mii iyi à waa lasabu, ɲɔi í sɔ ɲa í ni, na mii í ce í waa ce dimii lasabuu bɛ si idɔ nɲɛ ɲa. ⁹ Yoomai í faala í re, inɛ ku sɔ wɛɛgɛ ku ni n kpa ideɛi dulum dɛɛ, walakɔ ku ni ku dede ku so makeɛɛ ku nɛ. ¹⁰ Amma n bi í mà ɲa iyi amu Amaí Amanɛ n nɛ gbugbã n kpa ideɛi dulum dii inɛ ɲa si andunya.

Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲɔi í sɔ wɛɛgɛu í ni, ¹¹ dede í so makeɛɛ í bɔ kpasɛɛ.

¹² Ɗɔi gbakã wɛɛgɛu í dede í so makeɛɛ í nɛ wa fita hai inɔ kpasɛu. Fei ndɛɛ í cei si wajui inɛ ɲa hee í mu aɲa fei biti. Nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni aɲa a kù yɛ dimie ajɔ kãma.

Jesu í kpe Levi (Cɔ Matie 9:9-13; Luku 5:27-32)

¹³ Ɗɔi Jesu í nyi itãi tenkuu má. Ɗɔi zamaa fei í naa bi tɛɛ. Wa cio ɲɲa ideɛi Ilaaɔ. ¹⁴ Ɗɔi í gbe wa lɔ kɔkɔi ile bi ku gba fiaɛi lempoo nɔ í yɛ Levi, amaí Alifɛɛ wa buba bɛ. Ɗɔi í sɔɔ í ni, toom wa. Nɔ Levi í dede í toɔɛ.

¹⁵ Si anyie Jesu wa je kpasɛi Levi. Nɔ wee, woo gba fiaɛi lempoo do inɛ laalɔ nkpɔ wa je do ɲɲu do mɔɔɛ ɲa ajɔ, si na iyi í jɔ aɲa nkpɔ nkpɔi à waa

tooε. ¹⁶ To, wee Farisi gɔ ɲa à wa be iyi à je woo kɔ inε ɲa si wooda. Iyi à yɔɔ wa je do woo gba fiati lempoo ɲa do inε laalo ɲau nɔ à bee mɔcɔε ɲau à ni, beirei í ce wa je nɔ wa mɔ do woo gba fiati lempoo ɲa do inε laalo ɲau. ¹⁷ Iyi Jesu í gbɔ beεbe, ɲoi í sɔ ɲa í ni, ilu baani ɲa a kù ne bukaatai ilu iwɔ bii kù je bɔɔ ɲa. Beεbe mɔi n kù naa ku kpe inε dee dee ɲa, amma ilu dulum ɲai n naa ku kpe.

Jesu wa fɔ idei anu ku dɪ

(Cɔ Matie 9:14-17; Luku 5:33-39)

¹⁸ Ajo ɲɲu gɔ mɔcɔi Zaa ɲa do ti Farisi ɲa à waa dɪ anu ɲoi inε gɔ ɲɲa ɲa à naa à bee Jesu à ni, beirei í ce mɔcɔi Zaa do ti Farisi ɲa à ya dɪ anu, nɔ wee mɔcɔε ɲa a ci ya dɪ anu. ¹⁹ ɲoi Jesu í je ɲɲa í ni, kpaasii mɔkɔ titɔ ɲa aa yɔkɔ a dɪ anu waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ɲɲa? Ntɔ ntɔ, waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ɲɲa fei, a kaa yɔkɔ a dɪ anu. ²⁰ Amma ajo wa naa iyi aa nya mɔkɔ titɔu hai si inɔ ɲɲa. Waati beεbei aa dɪ anu.

²¹ Ntɔ ntɔ, inε gɔ kaa sɔ jaaε ngbo do titɔε ku tɔtɔε. Bii í ce beεbe, titɔu á ga jaaε ngbou ku kɔsɔii. ²² Beεbe mɔi a ci ya dasi vεε titɔ iyi wa gba si bɔgɔ bata ngbo ɲa. Bii í ce beεbe, bɔgɔ bata ngbo ɲau aa gai, nɔ vεεu ku nikā. Nɔ bɔgɔ ɲau do vεεu fei ku ce nfe. Amma à ya dasi vεε titɔi si bɔgɔ titɔ ɲa.

Jesu wa fɔ idei ajɔi kusɪmi

(Cɔ Matie 12:1-8; Luku 6:1-5)

²³ Si ajɔi kusɪmi gɔ Jesu do mɔcɔε ɲa à waa too kɔi ile gɔ. Si isεene ɲɲau ɲoi mɔcɔε ɲau à wɔ amaaε iyi à gbε si ileu à nunu ijue si awɔ à waa ɲɔ. ²⁴ ɲoi Farisi ɲau à bee Jesu à ni, i kù waa yɔɔi? Na mii í ce à waa ce mii iyi a kù ne kpāai ku ce si ajɔi kusɪmi. ²⁵ Nɔ í je ɲɲa í ni, i kù cio ajo kāmā ɲa mii iyi Davidi í ce si waati iyi í wa si wahala nɔ ari wa kpa ɲɲu do inεε ɲa? ²⁶ Í lɔ kpasεi Ilaaɔ nɔ í je pεε iyi à jileε Ilaaɔ iyi à ganji inε fei ku je bii kù je woo weei Ilaaɔ ɲa aɲa akā. Amma Davidi í so pεεu nɔ í na do

inεε ɲa fei à je. Waati beεbe Abiatai wa je woo wee nlau. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, Ilaaɔ í jileε ajɔi kusɪmii na aranfaani amane ɲa. Kù je amane ɲai aa na a je arui ajɔi kusɪmiu. ²⁸ Na ɲɲu, i mà ɲa iyi amu Amaí Amanε n je inε ngboi ajɔi kusɪmi.

3

Idei inε iyi awɔ akāε í ku

(Cɔ Matie 12:9-14; Luku 6:6-11)

¹ Si anyii ɲɲu ɲoi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔu má. Wee inε gɔ í wa be, awɔ akāε í ku í gbε. ² Nɔ inε ɲa iyi à wa be à kāsɪ Jesu iju, à waa cɔ mà á jɔ inεεu ku ba iri si ajɔi kusɪmi. À waa cɔɔ domi à waa bi a ye taaleεi. ³ ɲoi Jesu í sɔ inε iyi awɔε í kuu í ni, dede i leekɪ si anini ɲɲa be. ⁴ Nɔ í bee inε ɲau í ni, si ajɔi kusɪmi, í sɪa amane ku ce jiiɔa de mà laalo, ku faaba inε de, mà ku kpaa. ɲoi aɲa fei à koko. ⁵ ɲoi Jesu wa cɔ aɲa fei do idɔakɔ, nɔ inεε í fɔ ntɔ ntɔ domi í ye idɔ ɲɲa í le. ɲoi í sɔ inεεu í ni, te awɔε. Iyi í tɔɔ nɔ awɔu í baa dee dee. ⁶ Na ɲɲu, Farisi ɲau à fita hai ileu be. Nɔ à tɔtɔ do inεi Herodu ɲa. À waa busi nje bei aa ce a kpaɔ Jesu.

Zamaa nla gɔ wa naa bi Jesu

⁷ ɲoi Jesu do mɔcɔε ɲa à fa ara ɲɲa à bɔ ikpa tenkui Galilee, nɔ zamaa nla gɔ wa tooε wa hai ilei Galilee. ⁸ Nɔ inεi Zeruzalemu ɲa do inεi ilu mmu gɔ ɲa iyi à wa si ilei Zudee má, do inεi ilei Idumee ɲa, do inεi icei idoi Zuudεε ɲa, do inεi ilεekoi Tii do Sidɔɔ ɲa à gbɔ mii iyi wa ce nɔ à naa bi tεε aɲa nkpɔ nkpɔ. ⁹ ɲoi í ni mɔcɔ ɲau a jileε ɲɲu akɔi inyi na bii zamaa í na wa manteε wa. ¹⁰ Ntɔi, si bei í jɔ inε nkpɔ í ba iri, ɲɲui í jɔ bɔɔ ɲa fei à ya maa naa bi tεε a maa tale nje a ba a luu ku ba a ba iri. ¹¹ Nɔ bii inε ɲa iyi à ne inεi inɔkɔ ɲa à yɔɔ à ya na a gule si wajuei a dɔ anu a maa ni, awɔi í je Amaí Ilaaɔ. ¹² Amma Jesu í ya sɔ inεi inɔkɔ ɲau ide do

kugaabu ku ba a maà sǝ inɛ ɲa inɛ iyi nɲu í jɛ.

*Jesu í cica woo bɛ maateɛji ɲa
(Cǝ Matie 10:1-4; Luku 6:12-16)*

¹³ Si anyii nɲu, Jesu í gũ iri kuta gǝ, ɲɔi í kpe inɛ ɲa iyi í bǐ. Nǝ à naa bi tɛɛ. ¹⁴ ɲɔi í cica amanɛ maateɛji ku ba a ya maa wa bi tɛɛ, nǝ ku bɛ ɲa a koo a waazoa inɛ ɲa. Nǝ í sǝ ɲa woo bɛ ɲa. ¹⁵ Nǝ í mu nɲa gbugbǎ a leleð inɛi inǝko ɲa. ¹⁶ Amanɛ maateɛji ɲa iyi í cicaa weɛ. Sinte titǎ í cica Simǝ nǝ í sǝ Piɛɛ, waato kuta. ¹⁷ Si anyii nɲu, ɲɔi í cica Zaaki, do Zǎa ifǝɛ, amai Zebedee ɲa, nǝ í sǝ ɲa Boanɛzɛɛ, waato inɛ ɲa iyi à jǝ ibai ijǐ. ¹⁸ Si anyii nɲu í bei í cica Anderee, do Filipu, do Baatelemi, do Matie, do Tomaa, do Zaaki amai Alifɛɛ, do Tadee, do Simǝ inɛi igbei Zelǝtu *, ¹⁹ do Zudasí Isikariǝti, inɛ iyi á na ku zambæu.

Nyaanzei Jesu ɲa à waa bi a nɛðɛ

²⁰ ɲɔi Jesu do mǝcǝɛ ɲa à bǝ kpasɛ. Nǝ zamaa í tǝtǝɔ bɛ hee a kù ba baa fayai ku jɛ. ²¹ ɲɔi nyaanzei Jesu ɲa à gbǝ mii iyi wa ce, nǝ à waa naa ku muu, domi à ni kù wɛɛ dee dee mai.

Jesu í jɛa inɛ ɲa iyi à mǎa ide

(Cǝ Matie 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

²² Wee, woo kǝ inɛ ɲa si wooda gǝ ɲa à wa bɛ iyi à naa hai Zeruzalemu. À ni, Bɛelizebu, waato Seetam inɛ ngboi inɛi inǝko ɲai í wa siɛ. Nɲui í mua gbugbǎ wa leleð inɛi inǝko ɲa. ²³ ɲɔi Jesu í kpe ɲa í beɛ ɲa ide do mǝnda í ni, bɛirei Seetam á ce ku lele aræ. ²⁴ Bii inɛi bomma akǎ ɲa à waa jað nje, bommau bɛ kaa yǝkǝ ku bǝ waju má. ²⁵ Bii inɛi kpasɛ akǎ ɲa à waa jað nje, kpasɛu bɛ kaa yǝkǝ ku bǝ waju má. ²⁶ Bɛɛbɛ mǝi bii Seetam wa ja do aræ, bommaɛ á kpɛi nǝ kaa bǝ waju má, á tǎi.

²⁷ Inɛ gǝ kaa yǝkǝ ku lǝ kpasɛi inɛ iyi í nɛ gbugbǎ ku coo ile, bii kù jɛ í

tako í dǐ lafɛɛ. Amma bii í dǝu á yǝkǝ ku coo ile.

²⁸ Ntǝ ntǝ an sǝ ɲɛ, alabu do dulum ɲa iyi amanɛ í ce fei, Ilaaǝ á yǝkǝ ku cea suuru ku kpa ideu. ²⁹ Amma inɛ iyi á bu Hundei Ilaaǝ, Ilaaǝ kaa kpa idei dulum dii lafɛɛ ajǝ kǎma. Dulum dɛɛu á maa wɛɛai hee do ajǝ fei. ³⁰ Jesu í sǝ ɲa bɛɛbei si na iyi í jǝ inɛ ɲa à waa ni í nɛ inɛi inǝko.

Idei iyei Jesu do ifǝɛ ɲa

(Cǝ Matie 12:46-50; Luku 8:19-21)

³¹ ɲɔi iyei Jesu do ifǝɛ ɲa à to wa à waa leekǐ waduude. Nǝ à bɛ inɛ gǝ koo kpoo wa. ³² Wee zamaa í buba í kaakoɛ. ɲɔi à sǝɔ à ni, cǝ, iyeɛ do ifǝɛ ɲa à wa waduude, à waa kpeɛ. ³³ ɲɔi Jesu í jɛ ɲɲa í ni, yooi í jɛ iyem, nǝ yoo ɲai à jɛ ifǝm ɲa. ³⁴ Nǝ í cǝ inɛ ɲa iyi à buba à kaakoɛu nǝ í ni, inɛi í jɛ iyem do ifǝm ɲa. ³⁵ Nǝ í ni mǎ, inɛ iyi wa ce idǝɔbii Ilaaǝ fei, lafɛɛi í jɛ ifǝm, wala weɛim wala iyem.

4

Mǝndai woo gbɛ

(Cǝ Matie 13:1-9; Luku 8:4-8)

¹ ɲɔi Jesu í lǝsi ku cioa inɛ ɲa ideí Ilaaǝ má kǝkǝi tenkuu. Nǝ zamaa nla gǝ í naa í tǝtǝɔ siɛ í kaakoɛ ɲɔi í jǝ í gũ akoi inyiui í buba. Akoi inyiui í wa si tenkuu nǝ zamaa fei wa leekǐ itǝi tenkuu. ² Wa kǝ ɲa si mii nkpa do mǝnda. Si bei wa kǝ ɲa si ciou í sǝ ɲa í ni, ³ í sotǐ í gbǝ mǝnda gǝ ɲa. Mǝkǝ gǝ í fita wa fǎ dimi. ⁴ Si bei wa fǎ dimiu, ɲɔi gǝgǝ ɲa à cuku si kpǎa, nǝ yei ɲa à naa à jǝɔ. ⁵ Nǝ gǝgǝ ɲa mǝ à cuku si ilɛ iyi í nɛ kuta, tengi bii sǎa kù kpǝ. Nǝ í fita bɛ gbakǎ, amma si bei sǎa kù la bɛ, ɲɔi í jǝ icǎɛ kù ba ku mi lele. ⁶ Iyi inunu wa ce, ɲɔi í joo nǝ í gbɛ, domi icǎɛ kù mi lele. ⁷ Gǝgǝ ɲa mǝ à cuku si inǝ agũ ɲa. ɲɔi agũ ɲau à dede siɛ à biie, nǝ à ganjiɛ ku bí. ⁸ Nǝ gǝgǝ ɲa mǝ à cuku si ilɛ jiida. ɲɔi à fita à la, à bí jiida. Dimi gǝ ɲa à so kuntaa, gǝgǝ ɲa mǝ kita, gǝgǝ ɲa

* **3:18** igbei Zelǝtu inɛi igbei Zelǝtu ɲai à waa jabu ku ba Zuifu ɲa a nɛ ara ɲɲa hai si awoi inɛi Romu ɲa.

mə cɔ. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔndau í tā nɔi í ni, inɛ iyi í nɛ itɔ iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Mii iyi í jɔ Jesu í ya maa kpa mɔnda
(Cɔ Matie 13:10-17; Luku 8:9-10)

¹⁰ Waati iyi Jesu í kpa zamaau mɔnda nkpɔ í tā nɔi í jɔ inɛ nɔu à nɛ. Nɔ inɛ nɔ iyi à gbe bi tɛɛ do mɔcɔ maateji nɔu à waa beɛ yaasei mɔnda nɔu. ¹¹ Nɔi í jɛ nɔa í ni, inɛi llaaɔ í jɔ í mɔ asiii bommaɛ nɔa. Amma inɛ nɔa iyi à gbe fei à waa gbɔ ideu do mɔndai. ¹² Nɔ ya n fɔ nɔa ide do mɔndai ku ba
“Baa bii à cɔ ilu a maà yɛ.

Nɔ baa bii à gbɔ ide a kaa mɔ yaaseɛ. Bii kù jɛ bɛɛɛ aa na a sinda wa bi llaaɔ, nɔ llaaɔ ku kpa ide i dulum du nɔa.”

Yaasei mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:18-23; Luku 8:11-15)

¹³ Nɔi Jesu í bee nɔa mɔ í ni, debɛi í kù gbɔ yaasei mɔndau bɛ nɔ? Nɔ bɛirɛi aa ce í gbɔ yaasei mɔnda nɔa iyi à gbe fei. ¹⁴ Yaaseɛ wee. Mɔkɔu, ide i llaaɔi wa fɔ. ¹⁵ Inɛ gɔ nɔ à yɛi bɛi inɔa nɔa bii ideu í cuku si kpɔau. Iyi à gbɔ ideu gbakɔ Seetam í naa í nyaa hai si idɔ nɔa. ¹⁶ Bɛɛɛ mɔi inɛ gɔ nɔ à yɛi bɛi inɔa nɔa bii ideu í cuku si ilɛ iyi í nɛ kuta. Iyi à gbɔ ideu gbakɔ à gbaai do inɔ didɔ. ¹⁷ Amma a kù jɔ kù ce icɔ si idɔ nɔa. Inɛ dimi bɛɛɛ nɔa a ci ya leeki ku kpɛ. Waati iyi ijuukpɔ do wahala gɔ í naa si nɔa nɔ irii ide i llaaɔ gbakɔ, à ya fɔsi awɔi. ¹⁸ Inɛ gɔ nɔa mɔ à yɛi bɛi dimi nɔa iyi à cuku si inɔ agɔ nɔa. Anɔi à jɛ inɛ nɔa iyi à gbɔ ide i llaaɔ, ¹⁹ amma lasabu bututui mii nɔa wa bitandi nɔa. Fia ku bi wa dɔ iju nɔa nɔ à nɛ kɔdɛi mii nkpɔ. Mii nɔu bɛi wa ganji ideu ku ce icɛ si nɔa. ²⁰ Inɛ gɔ nɔa mɔ à yɛi bɛi dimi nɔa iyi à cuku si ilɛ nɛɛɛ. Iyi à gbɔ ide i llaaɔ à gbaa nɔ wa so. Si inɔ nɔa inɛ gɔ nɔa à so kuntaa, inɛ gɔ nɔa mɔ kita, inɛ gɔ nɔa mɔ cɔ.

Mɔndai fitila

(Cɔ Luku 8:16-18)

²¹ Nɔi Jesu í sɔ nɔa mɔ í ni, a ci ya mɔ fitila a bii do caka walakɔ a dasi abɛ daayi. Amma si antai taabui à ya lesi. Mɔ kù jɛ bɛɛɛ. ²² Mii iyi wa manji fei á fita gbugbɔa nɔ asiii ide gɔ mɔ kù wɛɛ iyi a kɔa fɔɔ. ²³ Inɛ iyi í nɛ itɔ iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

²⁴ Nɔi í sɔ nɔa mɔ í ni, í ce laakai nɔa do ide iyi í gbɔ nɔa. Si gɔa iyi í wɔaɔ kpaa si nɔa nɔa, si bɛi llaaɔ á wɔaɔ inɛ mɔ nɔ ku kɔɔsi mɔ ku re bɛɛɛ. ²⁵ Nɔ wa n sɔ nɔi, inɛ iyi í nɛ, nɔui à ya na mɔ, amma inɛ iyi kù nɛ, baa andi iyi í nɛu mɔ à ya gbaai.

Mɔndai kugbɛ iyi wa fita do araɛ

²⁶ Nɔi Jesu í fɔ mɔ í ni, ide iyi aa ka wɔɔ bommai llaaɔ wee. Inɛ gɔ í fɔ dimi si ikɔɛ. ²⁷ Si anyiɛ, baa bii wa sɔ walakɔ wa cɔ ilu, alɛɔ daakɔ, waati kama fei dimiu í fita wa la. Kù mɔ baa bɛi wa ce. ²⁸ Ilɛ í ya jɔ amaaɛ ku fitai do araɛ. Í ya ce wuai titɔ, ku bɛi ku ce asɔ nɔ ku bí. ²⁹ Bii amaaɛu í jla nɔ a muu do kɔɔma, domi waatii kumui í to.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi

(Cɔ Matie 13:31-32, 34; Luku 13:18-19)

³⁰ Nɔi Jesu í fɔ mɔ í ni, mii aa ka wɔɔ bommai llaaɔ. Do mɔnda yoomai aa ka sisiɔ yaaseɛ. ³¹ Í yɛi bɛi ngboi mutaadi iyi waati iyi à waa gbɔɔ, nɔui í kere í re ngboi mii ku gbɛ fei si ilɛ. ³² Amma waati iyi à gbɔɔ à tā, nɔui í ya dede ku la ku re ama jli fei. Nɔ í ya ce amaawɔ nla nla hee yɛi nɔa a maa ce ante si amaawɔɛ nɔa, nɔ a wa si jjiɛ.

³³ Do mɔnda nkpɔ bɛɛɛi Jesu í kɔ inɛ nɔa si cɔ, zaka bɛi à yɔkɔ à gbɔɔ. ³⁴ Ci ya sɔ nɔa ide hai nɛ mɔnda, amma bii í gbe nɔu do mɔcɛ nɔa í ya tuse nɔa fei.

Jesu í leeki fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Luku 8:22-25)

³⁵ Alɛ aɔ nɔu, Jesu í sɔ mɔcɛ nɔa í ni, ka bɔ ice ihɔ. ³⁶ Iyi à jɔ zamaau

í ne ɲɔi à lo akɔi inyi bii Jesu í tako í wau ku ba a kua ice ajɔ. Nɔ akɔ mmu gɔ ɲa mɔ à waa too ɲa má. ³⁷ ɲɔi fufu nla gɔ í dede, í jɔ inyi wa lo inɔ akɔu hee í maai ku kɔ. ³⁸ Amma Jesu wa sɪ njoo si anyii akɔu, í lesi iriɛ si lɛfɛu gɔ. ɲɔi à jũu à beɛ à ni, Mɛɛtu, kù jɛɛ ide kãma bii à waa bi ka ce nfe? ³⁹ Iyi Jesu í jɪ, ɲɔi í la si fufuu, nɔ í sɔ tenkuu í ni, í to beɛbe, i coko. Nɔ fufuu í leekɪ nɔ inyau í coko cau. ⁴⁰ ɲɔi Jesu í bee mɔcɔɛ ɲa í ni, na mii í ce ì jɔ njo wa mu ɲɛ ɲa. Mii í ce í kù dasim naane ɲa. ⁴¹ ɲɔi njo nla nla wa mu ɲa nɔ à sɔ ɲɛ à waa ni, inɛ dimi yoomai ihɛ, iyi fufu do inyi fei wa jirimæ.

5

Jesu í jɔ inɛ gɔ iyi í ne inɛi inɔko í ba iri

(Cɔ Matie 8:28-34; Luku 8:26-39)

¹ ɲɔi à to icei tenkuu do ikpa ihɔ si ilei ilui Zerazee. ² Nɔ Jesu í kita wa hai si antai akɔi inyi. Nɔ gbakã inɛ gɔ iyi í ne inɛi inɔko í fita wa hai ikpa bi ku si iku ɲa wa koo wa *. ³ Bi ku si iku ɲai í jɛ ideɛ. Nɔ wee í ne gbugbã hee í jɔ inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku dũu, baa do sesee. ⁴ À ya daa si kpemkpem, nɔ a dɪ isɛɛ do sesee amma í ya da seseeui nɔ ku cɛ kpemkpem nɔu. Wee, inɛ gɔ kù ne gbugbã iyi á yɔkɔ ku nɔ. ⁵ Waati kãma fei, dasã do idũ, si aninii iri kuta ɲa do bi ku si iku ɲai í ya wa ku maa dɔ anu, nɔ ku maa mɛɛ aræ do kuta ɲa. ⁶ Iyi í yɛ Jesu wa hai jɪjɪ ɲɔi í sei, í koo í gule si wajue. ⁷ ɲɔi í dɔ anu hee lele í ni, mii í wa aninii awæ, Jesu, awɔ Amaí Ilaaɔ. Ilaaɔ í re fei, nɔ n wa n tɔɔɛ do iriɛ, maà wahalam. ⁸ Í fɔ beɛbe si na iyi í jɔ Jesu í ni inɛi inɔkou kù fita sɛ. ⁹ Nɔ Jesu í beɛɛ í ni, irei iriɛ. ɲɔi í jɛaa í ni, irim nii Zamaa, domi à kpɔ. ¹⁰ ɲɔi í tɔɔ Jesu suuru ku maà nyɔ aɲa ikpa angule.

¹¹ Wee à yɛ kusɔɔ gaa ɲa à waa jɛ ikpa iri kutau bɛ. ¹² ɲɔi inɛi inɔko ɲau à tɔɔ Jesu à ni, jɔ kaa mu kusɔɔ ɲau ihɔ, ku ba ka maa wa bɛ. ¹³ Nɔ Jesu í yɔɔda ɲa. ɲɔi à fita hai si inɛɛu à koo à mu kusɔɔ ɲau à tale si ɲa hai antai iri kutau à dasi inyi nɔ inyi i jɛ ɲa. Kukpɔ ɲa í to dubu minji (2.000).

¹⁴ Woo degbe kusɔɔ ɲau à sa à koo à waa sisi laabaauí ideu si ilu nlau do si ilɛɛko ɲa. Nɔ inɛ ɲa à fita à bɔ ku cɔ mii iyi í ceu. ¹⁵ Iyi à naa bi Jesu, à yɛ inɛ iyi í tako í ne inɛi inɔko bututuú í baa si laakaɛ í dasi jɪnɛ ɲa wa buba. ɲɔi à biti, njo í mu ɲa jiida. ¹⁶ Inɛ ɲa iyi ideu í ce iju ɲa à waa sisia inɛ ɲa. ¹⁷ Nɔ inɛ ɲau à tɔɔ Jesu ku fita hai ilei ilu ɲa.

¹⁸ Waati iyi Jesu wa lo akɔi inyi, ɲɔi inɛ iyi í tako í ne inɛi inɔko ɲau waa tɔɔɛ í ni ku jɔ nɲu ku tooɛ. ¹⁹ Amma Jesu í kɔ. Nɔ í sɔɔ í ni, bɔ kpasɛɛ bi inɛɛ ɲa koo sɔ ɲa mii iyi Lafɛɛ í cɛɛ, do yaase beí í ce araareɛ. ²⁰ ɲɔi inɛɛu í ne, í wasi ku sisia inɛi ile iyi à ya kpe Ilu Mɛɛwa ɲau mii iyi Jesu í cea nɲu fei. ɲɔi aɲa fei à biti jiida jiida. Nɔ Jesu mɔ í dede wa hai bɛ.

Idei ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu ibɔi Jesu

(Cɔ Matie 9:18-26; Luku 8:40-56)

²¹ Jesu í baa hai ice ikpa ihɔ do akɔi inyi. Í wa itli tenkuu bɛ nɔ zamaa nla gɔ í naa í tɔtɔɔ bi tɛɛ. ²² ɲɔi inɛ gɔ í naa bi tɛɛ. À ya kpoo Zairusi. Inɛ ngboi ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutatɔi. Iyi í yɛ Jesu, ɲɔi í sɛɛbata si wajue. ²³ ɲɔi í tɔɔɛ ku sobi nɲu í ni, ama inaabom wa bi ku ku. Ñ wa n tɔɔɛ, i naa í lesiɛ awɔ, nɔ ku ba iri ku maa wɛɛ baani. ²⁴ ɲɔi aɲaɔ Jesu à waa nɛ. Nɔ zamaa nla gɔ wa tooɛ hee à waa mantee.

²⁵ Wee si inɔi inɛ ɲau inaabo gɔ í wa bɛ iyi wa ce bɔɔi awɔ ku mu hai adɔ maateji wa. ²⁶ Í wahala jiida si awɔi lokotoro nkpɔ hee andi

* 5:2 bi ku si iku ɲa Si waati ɲa, si isai kuta ɲai à ya si iku ɲa.

fia iyi í ne fei í jɔɔ, kù nɔ kù ce baa daama, amma bɔɔɛu í teese wa kɔɔsii. ²⁷ Abou í gbɔ laabaauu Jesu wo, ɲoi í jɔ í naa do anyie si inɔi zamaau í lu jaaɛ. ²⁸ Í ce beɛbei domi í fɔ si idɛ í ni, baa bii jaaɛi n̄ lu an ba iri. ²⁹ Ʋoi gbakā bɔɔi awɔ ku muɛu í leekɪ. Ʋoi í gbɔ fufui baani si araɛ. ³⁰ Ʋoi Jesu í mà gbakā iyi gbugbā gɔ í fita hai si arai n̄u nɔ í sinda wa cɔ zamaau nɔ í ni, yooi í lu jaaɛm. ³¹ Ʋoi mɔcɔɛ ɲa à sɔɔ à ni, debei i kù waa ye zamaa iyi wa manteɛi, nɔ í waa ni yooi í luɛ?

³² Ʋoi Jesu í sinda í cɔ inɛ ɲau ku ba ku ye inɛ iyi í ce beɛɛu. ³³ Ʋoi abou wa yaya do n̄o, domi í mà mii iyi n̄u í ce. Ʋoi í naa í gule si wajue í sɔɔ ntɔ si mii iyi í ba n̄u fei. ³⁴ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanɛi í faabaɛ. Koo weɛ si laakaɛ, ì ba iri si bɔɔɛu mbe.

³⁵ Si bei Jesu wa fɔ ideu, inɛ gɔ ɲa à naa hai kpasɛi Zairusi inɛ ngbou, à sɔɔ à ni, ama inaaboɛu í ku. Maà wahala Mɛɛtu má. ³⁶ Amma Jesu kù dasi ide n̄u. Nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jɔ zigie ku da, awɔ de dasi naane. ³⁷ Ʋoi í ni inɛ gɔ ku maà si n̄u kpasɛi Zairusi wa bii kù je Pieɛ do Zaaki, do Zāa ifoi Zaaki. ³⁸ Iyi à to nɔ Jesu í ye zamaa nla gɔ be à waa cā kpokpoo, à waa kpata à waa dɔ anu nla nla. ³⁹ Ʋoi í lɔ kpasɛu í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa dɔ anu beɛbe ɲa. Na mii í jɔ ì waa kpata ɲa. Amau kù ku mɛɛ, wa s̄i njooi. ⁴⁰ Nɔ à waa yaakoɛ. Ʋoi Jesu í jɔ aɲa fei à fita, í gbe baau do iyei amau do mɔcɔ mɛɛta ɲa iyi à suu wau, ɲoi à lɔ bii amau í wa. ⁴¹ Ʋoi Jesu í mu awɔi amau í fɔ do feeɛ í ni, talita kumi, waatɔ ama inaabo, dede. Amui, n̄ sɔɛ. ⁴² Ʋoi gbakā ama inaabou í dede nɔ wa ne. Í ne zakai adɔ maateɛi. Iyi inɛ ɲau à yɔɔ ɲoi à bitɔ ntɔ ntɔ. ⁴³ Ʋoi Jesu í sɔ ɲa í ni à náa ije ku je. Nɔ í sɔ ɲa má do kugaabu í ni à maà jɔ inɛ gɔ ku gbɔ ideu.

6

Inɛi Nazareti ɲa a kù dasi Jesu naanɛ
(Cɔ Matie 13:53-58; Luku 4:16-30)

¹ Ʋoi Jesu í ne hai kpasɛi Zairusi be í bɔ ilu bii í je ama. Nɔ mɔcɔɛ ɲa à suu. ² Iyi aɲoi kusimi í naa ɲoi í lɔsi ku sisia inɛ ɲa ide ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔu. Ʋoi inɛ nkpɔ nkpɔ í gbɔ ideu nɔ à bitɔ à waa ni, hai iwoi n̄u í ba dimii lasabu jiidau be. Dimii bisi yoomai à mua n̄u. Beirei í ce wa ce dimii maamaakeu ihɛ. ³ Kù je woo gbe j̄i n̄u mbe ya, amai Maariu mɛɛ. Mà kù je igbāi Zaaki do Zozee, do Zudu do Simɔɔ mbe ba. Nɔ weɛɛ ɲa a kù wa inɔ nwa ihɛ? To, lasabu n̄u ɲau bei wa ganji ɲa a dasiɛɔ naanɛ. ⁴ Ʋoi Jesu í sɔ ɲa í ni, kù ne bii walli ci ya ne beɛɛ bii kù je si ilei ideɛ do si inɔi inɛɛ ɲa do kpasɛɛ. ⁵⁻⁶ Ʋoi Jesu í bitɔ domi a kù dasiɛ naanɛ. Beɛbei kù yɔkɔ kù ce maamaake be, bii kù je bɔɔ gɔ ɲa iyi í lesi awɔ nɔ à ba iri.

Jesu í be mɔcɔ maateɛi ɲau minji minji

(Cɔ Matie 10:5-15; Luku 9:1-6)

Si anyie, Jesu í ya maa dabii dabii si ilɛɛko ɲau ku maa sisia inɛ ɲa idei Ilaaɔ. ⁷ Ʋoi í kpe woo be maateɛie ɲau nɔ í be ɲa minji minji, í mu ɲa gbugbā a leleɔ inɛi inɔɔko ɲa. ⁸ Í sɔ ɲa í ni, í maà so nkāma si isɛne n̄ɛu. I maà so ije hee má je bɔgɔ, hee má je fia, í gbe golo. ⁹ I dasi baata n̄ɛ amma í maà kpele ibɔ minji. ¹⁰ Ʋoi í sɔ ɲa má í ni, bii í to ilu bii ì waa bɔ ɲa, í wa kpasɛ bii à dasi ɲe hee í koo í neɔ hai ilu be ɲa. ¹¹ Bii í je bii gɔ ɲa inɛ ɲa a kù gba ɲe hee má je a gbɔ ide n̄ɛ, í fita hai be ɲa, nɔ í gbugbā ɲa irurui baata n̄ɛ ɲa ku ba ku je ɲa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ɲa. ¹² Nɔ mɔcɔ ɲau à ne nɔ à waa waazoa inɛ ɲa à waa ni a kpaasi idɔ. ¹³ Nɔ à lele inɛi inɔɔko nkpɔ nkpɔ, nɔ à ya tontooa bɔɔ nkpɔ nkpɔ ikpo si iri. Nɔ à ba iri.

Idei ikui Zāa woo dasi inyiui
(Cɔ Matie 14:1-12; Luku 9:7-9)

¹⁴ Ilaalu Herodu í gbɔ baauí Jesu, si na iyi í jò iriɛ í fangaa bii fei. Nɔ inɛ gɔ ɲa à nia Jesu, Zāa woo dasi inyiui í jì hai si balɛ. Na ɲoi í jò í nɛ gbugbā wa cɛɔ maamaake. ¹⁵ Inɛ gɔ ɲa mɔ à waa nia Jesu, Elii walii nlaí takoui. Nɔ inɛ gɔ ɲa mɔ à waa niaa, nɲu mɔ waliii bei tí tako ɲauí.

¹⁶ Amma iyi Herodu í gbɔ ideu ɲoi í nì, Zāa woo dasi inyiui. N jò à bu iriɛ wo. Debei nɲui í jì hai si balɛ. ¹⁷ Mii iyi í jò Herodu wa fɔ bɛɛbɛ wee. Hai tako Herodu takæ í nì a mu Zāa a dūu a dasiɛ piisɔɔ na ku tūò idoi Herodiasí. Wee Herodu í tako í so Herodiasí aboi Filipu, ifæ. ¹⁸ ɲoi Zāa í sɔɔ í nì, kù sɛa í gba aboi ifæ í dasi kpasɛɛ. ¹⁹ Na ɲoi í jò Herodiasí wa mu Zāa do idɔɔkɔ. Wa bi ku kpaa amma kù ba kpāa ²⁰ si na iyi í jò Herodu í mǎ bɛɛɛi Zāa. Bii wa gbɔ ideɛ idɔɛ í ya dedei, amma do nɲu fei í ya bi nɲu ku gbɔɔ. Í mǎ iyi amanɛ dee deeí nɔ kuwɛɛɛ kù nɛ taale kāmá. Na ɲoi í jò í bii anyiɛ.

²¹ Do nɲu fei, aɔ nɲu gɔ Herodiasí í ba kpāaɛ. Aɔ nɲu Herodu í nya jingau nla nla ku yeð gigii aɔi kubíɛ. ɲoi í kpe akawe nlaɛ ɲa do inɛ ngboi soogɛɛ ɲa, do inɛ ngboi ilei Galilee ɲa fei. ²² ɲoi ama inaaboi Herodiasí í lɔ ileu wa jojo, ɲoi í dɔa Herodu si do inɛ ɲa iyi í kpe wa ɲau fei. ɲoi Herodu í sɔ mudɛɛu í nì, tɔɔm mii iyi í bi fei, an muuɛ. ²³ Nɔ í gbasi do mii fei í nì, mii iyi í tɔɔm fei, an muuɛ, baa bii í jɛ bubui bommam nii. ²⁴ ɲoi ama inaabou í koo í bee iyeɛ í nì, mii í jɔ n tɔɔɛ. ɲoi iyeɛ í jɛ í nì, tɔɔɛ irii Zāa woo dasi inyiui. ²⁵ ɲoi gbakā ama inaabou í naa bi ilaalu í sɔɔ í nì, n bi i muum irii Zāa woo dasi inyiui nsei nsei si pɛrɛnti. ²⁶ Baa do iyi inɔi ilaalu í fɔ ntɔ ntɔ fei kù bi ku kɔɔ, si na iyi í jò í gbasi do mii fei si wajui inɛ njooɛ ɲau. ²⁷ ɲoi gbakā í bɛ sooge gɔ koo bù irii Zāa woo dasi inyiui wa. ɲoi soogeu í koo í bu irii

Zāa wa hai ile piisɔɔ. ²⁸ Nɔ í naaɔ wa si pɛrɛntiui í naa í na ama inaabou. Nɔ ama inaabou mɔ í koo í na iyeɛ. ²⁹ Iyi mǎcɔi Zāa ɲa à gbɔ iyi í ku, ɲoi à naa à soo à koo à suu.

Jesu í wò amanɛ dubu miu (5.000)
(Cɔ Matie 14:13-21; Luku 9:10-17; Zāa 6:1-14)

³⁰ Nɔ woo bɛ maateeji ɲa iyi Jesu í tako í bɛ ɲau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ɲa iyi aɲa à ce fei do cio iyi à kɔ inɛ ɲa si fei. ³¹ Nɔ inɛ ɲa à wasi ku naa ku nɛ hee Jesu do mǎcɔɛ ɲa a kù ba fayai ku jɛ. Na ɲoi í jò í sɔ ɲa í nì, í jò ka nya ara nwa ka bɔ ikpa ghabua ku ba í sɛmi keeke ɲa. ³² ɲoi à jò inɛ ɲau bɛ, nɔ à koo à lɔ akoi inyiui à bɔ ikpa ghabuau. ³³ Amma inɛ nkpɔ í yɛ ɲa waati iyi à waa nɛ, nɔ à mǎ ɲa. ɲoi à mǎ tengi bii à waa bɔu. Nɔ inɛ ɲa à sei wa do isɛ hai ilu ɲa fei à cua nɲa tengi bii à waa bɔu.

³⁴ Iyi Jesu í to wa ɲoi í fita hai inɔ akɔu. Nɔ í yɛ zamaa nkpɔu. ɲoi í ce araare nɲa, domi à yɛi bei angudā ɲa iyi a kù nɛ woo degbe. ɲoi í lɔsi ku kɔ ɲa si cio nkpɔ. ³⁵ Si bei alɛ wa lɛ, ɲoi mǎcɔɛ ɲa à naa bi tɛɛ à nì, inyau wee ghabuai, nɔ idū wa dū. ³⁶ Na nɲu, da inɛ ɲau a bɔ ilɛɛko ɲa do inɔ ilu ɲa iyi à wa amɛɛ, ku ba a koo a ra mii iyi aa jɛ. ³⁷ Amma í sɔ ɲa í nì, inɛ taka nɲɛ í na ɲa ije a jɛ. ɲoi à jɛaa à nì, í kù mǎ baa bii à so fiaí icei cukpa mɛɛjɔ, kaa to ka ra nɲa pɛɛ ka na ɲa a jɛ. ³⁸ ɲoi Jesu í bee ɲa í nì, pɛɛ fɛloi í nɛ ɲa. Í koo í cɔ wa. Iyi à koo à cɔ, ɲoi à nì, pɛɛ miui à nɛ do cɛɛ minji.

³⁹ Nɔ Jesu í sɔ mǎcɔɛ ɲau í nì a jò inɛ ɲau a buba si fɔfɔ tūtūu bɛ ikā ikā. ⁴⁰ ɲoi à buba ikā ikā, tuuba gɔ ɲa amanɛ cɔɔ, tuuba gɔ ɲa mɔ amanɛ ciitaa. ⁴¹ ɲoi Jesu í so pɛɛ miuu do cɛɛ minjiu, nɔ í wu iju lele í saabu Ilaaɔ. ɲoi í bububu pɛɛu nɔ í na mǎcɔ ɲau a kpɛa zamaau. Nɔ í kpɛ ɲa cɛɛ minjiu mɔ inɛ fei í ba. ⁴² Aɲa fei à jɛ à yo. ⁴³ ɲoi à kɔ pɛɛ do cɛɛ bubu iyi í gbeu kɔlɔ maateeji í kɔ. ⁴⁴ Inɛmǎkɔ ɲa iyi à jɛ pɛɛu à

wɛɛi amanɛ dubu miu (5.000) bàkà inaabo do amu ɲa baasi.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cɔ Matie 14:22-33; Zaa 6:15-21)

⁴⁵ Iyi à tã gbakã ɲoi Jesu í jò mɔcɔɛ ɲau à lɔ akɔi inyi u ku ba a takɔɛ a kua ice ihɔ, ikpa Besaida. Iyi à waa ne nɔ í ni zamaa u ku ne. ⁴⁶ Waati iyi í jò à ne ɲoi í koo í gũ iri kuta gɔ ku ba ku ce kutɔɔ. ⁴⁷ Nɔ í wa bɛ hee idũ í koo í dũ, nɔ akɔi inyi u í wa si aninii tenkuu do mɔcɔ ɲau nɔ Jesu mɔ í wa ile nɲu akã. ⁴⁸ Í yɛ mɔcɔɛ ɲau à wa si wahalai ku wai akɔi inyi u, domi fufuu wa kò ɲa. Zakai amɛɛjumá ɲoi í maai si ɲa, wa ne si antai inyi u wa bi ku cua ɲa. ⁴⁹ Amma waati iyi à yɔɔ wa ne si antai tenkuu ɲoi à tamaa bei zlii, ɲoi à waa dɔ anu. ⁵⁰ Anja fei à yɔɔ ɲoi njo wa mu ɲa. Nɔi gbakã Jesu í ba ɲa ide ku fɔ í sɔ ɲa í ni, i sũ laakai nɲɛ ɲa. Amui Jesu, i maà ce njo ɲa.

⁵¹ Nɔi í lɔ inɔ akɔu í ba ɲa bɛ, nɔ fufuu í leeki. Nɔi zigi ɲa fei í da à bití hee, ⁵² domi a kù gbɔ yaasei maamaakei pɛɛu si na iyi í jò idɔ ɲa í le.

Jesu í jò bɔɔ ɲa à ba iri si ilei Genesareti

(Cɔ Matie 14:34-36)

⁵³ Iyi à kua tenkuu à tã ɲoi à to ilei Genesareti à koo à dɛ akɔ ɲa bi ku leeki. ⁵⁴ Wee ine gɔ ɲa à wa bɛ. Iyi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à fita hai si akɔu gbakã ɲoi ine ɲau à mà Jesu. ⁵⁵ Nɔi anja fei à sei à waa naaɔ bɔɔ ɲa wa hai inɔ ilu ɲa. À ya so ɲa wai si sɛɛ ɲa a naaɔ ɲa wa tengi bii à gbɔ í wau. ⁵⁶ Bii Jesu í to fei, hai ileeko ɲa do ilu nla ɲa do iko bii ine ɲa à waa sũ fei, à ya maa naaɔ bɔɔ ɲa wai si bantuma bii í wau. Nɔi à ya tɔɔɛ ku jò anja a lu baa itɛi kumbooɛ. Nɔ ine ɲa iyi à luu fei à ya ba irii.

7

Dedembai bala ɲa
(Cɔ Matie 15:1-9)

¹ Nɔi Farisi ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda gɔgɔ ɲa à naa hai Zeruzalemu nɔ à tɔtɔɔ kɔkɔi Jesu. ² Nɔi à yɛ mɔcɔɛ gɔ ɲa à waa je do awo riisi, waatɔ a kù wɔɔ si bei à ya ce si dedemba ɲa.

³ Wee Farisi ɲa do Zuifu ɲa iyi à gbe fei, à waa too dedembai bala ɲa ɲa. Bii kù je à wɔɔ sãa sãa a ci ya je ngɔgɔ. ⁴ Bɛɛbɛ mai, bii à baa hai aja nɔ a kù wɔɔ a ci ya je. Mii nkɔ nkɔi à ya ce má iyi í je dedemba ɲa. Mii ɲau gɔgɔ ɲa wee, kɔɔfu ku wiɛ do boonyi do cakai isɔ nkpa ɲa.

⁵ To, si bei Farisi ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à yɛ mɔcɔ ɲau à waa jeɔ awo riisi ɲoi í jò à bee Jesu à ni, na mii í ce mɔcɔɛ ɲa a kù waa too dedembai bala nwa ɲa. Na mii í jò à ya je do awo riisi. ⁶ Nɔ Jesu í je ɲa í ni, inɛ ilu muafiti ɲa, hai tako Ezai í ce waliie dee dee na iri nɲɛ waati iyi í kɔ si tiaɛ í ni,

“Ilaaɔ í ni,

Ine ɲau ihɛ à waa ceem bɛɛɛi do gele nɲu akã.

Amma idɔ ɲa í jlim.

⁷ Kutɔɔ iyi à waa ceem ngbei,

Domi woodai amanɛ ɲai à waa kɔ ine ɲa si nɔ à waa ni woodam nii.”

⁸ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, ì waa jò woodai Ilaaɔ ɲa nɔ ì waa too dedembai amanɛ ɲa.

⁹ Do ntɔ í waa kpa woodai Ilaaɔ ɲai ku ba í sãsi dedemba nɲɛ ɲa.

¹⁰ Moizi í ni, “i jirima iyeɔ baa nɲɛ ɲa”. Nɔ í ni má, “ine iyi wa fɔ laalɔi iyeɔ baaɛ ɲa, a kpa lafɛɛ.”

¹¹ Amma inɛ, ì waa fɔ ide mmu. Ì waa ni ine á yɔkɔ ku sɔ iyeɔ baaɛ ku ni fia iyi nɲu á sobi ɲa do, ti Ilaaɔi. Fiaui ì waa kpe kɔɔbãa ɲa. ¹² Nɔ bii ine í dɔ bɛɛbɛ, i kaa náa kpãa ku sobiɔ iyeɔ baaɛ má ɲa. ¹³ Bɛɛbɛ, ì waa kpa idei Ilaaɔ ɲa nɔ ì waa too dedemba iyi à jò nɲɛ ɲa. Nɔ ì waa ce mii laalɔ nkɔ má iyi í jò dimi bɛɛbɛ ɲa.

Mii iyi í ya dasi ine riisi
(Cɔ Matie 15:10-20)

¹⁴ Nɔi Jesu í kpe zamaau má bi tɛɛ nɔi í sɔ̃ nɔ́ í ni, inɛ fei i sɔtí i gbɔ yaasei idem nɔ́. ¹⁵ Nk̄ama kù wɛɛ iyi á lɔ do geɛlɛ amane ku dasie riisi. Amma iyi á fita hai si idoi amane, nɔ̄nui á dasie riisi. [¹⁶ Ine iyi í nɛ ití iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.]

¹⁷ Nɔi Jesu í nya araɛ hai bi zamaau í koo í lɔ kpasɛ. Waati iyi í lɔ kpasɛu nɔi mɔcɔɛ nɔ́u à beɛɛ yaasei mɔndau. ¹⁸ Nɔi í bee nɔ́ í ni, i kù nɛ bisi nɔ́i? I kù mà nɔ́ mii iyi á lɔ inoi amane hai waduude kaa dasie riisi? ¹⁹ Kaa dasie riisi, domi ije kaa lɔ si idoi ine bii kù je si inɔɛ, nɔ́ ku yó ku bei ku fita. Jesu í fɔ beɛbei ku ba ku sɔ̃ nɔ́ iyi ije k̄ama kù je iwò. ²⁰ Nɔ́ í ni má, mii iyi wa fita hai si idoi amane í ya dasie riisi, ²¹ domi hai si idoi amane lasabu laalɔ do icu ku kɔ, do ile ku ce, do ine ku kpa, ²² do sakara, do kɔdɛɛ, do inɔ́ ku k̄a, do takii, do daa iyi í lɔ zaka, do igu, do funei ine ku nya, do faao, do idɔ ku le í ya fita. ²³ Mii laalɔ nɔ́u bɛ fei hai si idoi amane í wa fita nɔ́ anɔ́i à ya dasi ine riisi.

*Abo dimi mmu gɔ í dasi Jesu naane
(Cɔ Matie 15:21-28)*

²⁴ Iyi Jesu í fɔ beɛɛ í t̄a nɔ́i í dasi kp̄aa í bɔ ilɛkoi Tii, nɔ́i í lɔ kpasɛ gɔ. Wee kù waa bi ine gɔ ku mà, amma kaa yɔkɔ ku manji. ²⁵ Abo gɔ í wa bɛ, ama inaaboɛ í nɛ inei inɔ̄kɔ. Iyi í gbɔ Jesu í to wa bɛ gbak̄a, nɔ́i í naa í gule si wajue. ²⁶ Abou í bei í je dimi mmu. À buui Fenisi si ilei Siri. Nɔ́i wa tɔ̄ Jesu ku lelea nɔ́u inei inɔ̄kou hai si amaɛu. ²⁷ Amma Jesu í sɔ̄ í ni, jò amu nɔ́ a je a yo tit̄a, domi kù sl̄a a gba ijei amu nɔ́ a na aja keeke nɔ́. ²⁸ Nɔ́i abou í ni, ntɔi Lafɛɛ. Amma baa do nɔ́u fei, aja keeke nɔ́u à ya wa abei taabu a maa je buubuui ijei amu nɔ́ iyi wa cuku wa. ²⁹ Nɔ́i Jesu í sɔ̄ í ni, na ide iyi í fɔu bɛ, nɛ. Inei inɔ̄kou í fita siɛ mbɛ. ³⁰ Iyi í nyi kpasɛɛ nɔ́i í koo í ba amau wa sũ si daayi, inei inɔ́ ikou í fita siɛ t̄a.

Jesu í jò dekl̄ gɔ í ba iri

³¹ Nɔi Jesu í dede hai ilɛkoi Tii í too do Sid̄ɔ, í bei í bɔ tenkui Galilee si ile iyi á ya kpe Ilu Mɛɛwa nɔ́u. ³² Iyi í to, nɔ́i ine gɔ nɔ́ à naaɔ dekl̄ gɔ wa, iyi ci ya yɔkɔ ku fɔ ide s̄aa s̄aa, nɔ́i à tɔ̄ Jesu ku lesie awɔ. ³³ Nɔi Jesu í bɔɔɛ hee bii í j̄lɔ zamaau. Nɔ́i í dasi amaawɔɛ si it̄i dekl̄u, nɔ́ í tu antɔ, í jɔa si amɛɛ. ³⁴ Nɔ́ í wu iju lele í j̄ile idɔ í fɔ do fee nɔ́a í ni, efata, waato, c̄l. ³⁵ Nɔi gbak̄a it̄i m̄akɔu í c̄l nɔ́ amɛɛ í tɛ, nɔ́ í sinti ku fɔ ide dee dee. ³⁶ Jesu í sɔ̃ nɔ́ í ni a maà s̄ɔ ine gɔ, amma si bei wa s̄ɔ nɔ́u, beɛbe m̄oi anɔ́ m̄o à wasi ku s̄ɔ ine nɔ́. ³⁷ Nɔi ine nɔ́u à biti hee í caa à waa ni, mii iyi wa ce fei í sl̄ai. Í jò baa dekl̄ nɔ́ à waa gbɔ ide, ine nɔ́ iyi a ci ya yɔkɔ a fɔ ide wo à waa fɔ bebei.

8

*Jesu í wò amane dubu mɛɛ (4.000)
(Cɔ Matie 15:32-39)*

¹ Iyi í ce ajɔ minji nɔ́i zamaa nla gɔ í tɔtɔ bi tɛɛ má. Nɔ́ wee a kù nɛ mii iyi aa je. Nɔi Jesu í kpe mɔcɔɛ nɔ́u í sɔ̃ nɔ́ í ni, ² araarei zamaau ih̄ɛ wa mum domi ajɔ mɛɛta nɔ́i ih̄ɛ iyi á wa bi tom, nɔ́ sɔnda k̄ama kù gbe nɔ́a má. ³ Bii n̄ jò à nɛɔ ari aa koo a cuku kp̄aa, si bei idei ine gɔ nɔ́ í j̄l. ⁴ Nɔi mɔcɔɛ nɔ́u à beɛɛ à ni, iwoi aa ka ba p̄ɛ si gbabuau ih̄ɛ iyi aa je a yoɔ. ⁵ Nɔi Jesu í bee nɔ́ í ni, p̄ɛ feloi í nɛ nɔ́. Nɔ́i à ni, ara mɛɛjei.

⁶ Nɔi Jesu í ni zamaau fei ku buba ile. Nɔ́ í so p̄ɛ ara mɛɛjeu í bei í saabu llaaɔ, nɔ́ í bububue í na mɔcɔɛ nɔ́u a kp̄ɛ nɔ́a. Nɔ́i à kp̄ɛa zamaau. ⁷ Wee à nɛ c̄ɛ keeke gɔ nɔ́ bɛ má. Nɔi Jesu í saabu llaaɔ má, í bei í ni a kp̄ɛ nɔ́a, nɔ́ à kp̄ɛ nɔ́a c̄ɛ nɔ́u má. ⁸ Nɔ́ anɔ́ fei à je à yo. Nɔ́i à naa à kɔ bubui p̄ɛ nɔ́ iyi í gbɛu k̄lɔ mɛɛje. ⁹ Jiai ine nɔ́u í to zakai anɔ́ dubu mɛɛ (4.000). Nɔi Jesu í bei í jò ine nɔ́u à nɛ. ¹⁰ Nɔi gbak̄a í koo í lɔ akoi inyi do mɔcɔɛ nɔ́ à bɔ ikpa Daamanuta.

*Farisi nɔ́ à bi Jesu ku ce maamaake
(Cɔ Matie 16:1-4)*

¹¹ Nɔi Farisi gɔ ɲa à naa bi Jesu à wasi ku baa kakɔɔ ku ce. À cɔ laakaɛ, à tɔɔɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugbãɛ hai bi Ilaaɔi wa naa. ¹² Nɔi Jesu í jilɛ idɔɛ í ni, na mii í ce inɛi nsei ɲau ihɛ à waa tɔɔm n ce maamaake. Ntɔ ntɔ, n kaa n nyisi ɲɛ maamaake kãma gɔ. ¹³ Nɔi í jò ɲa í koo í lɔ akɔu do mɔcɔɛ ɲa a kua do ice ihɔ.

Lefeei Farisi ɲa do ti inɛi Herodu ɲa

(Cɔ Matie 16:5-12)

¹⁴ Wee mɔcɔɛ ɲau à gbɛjɛ ije ku so, pɛɛ akãi à nɛ si akɔu bɛ. ¹⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, i ce laakai i nya ara nɲɛ hai bi lefɛɛi Farisi ɲa do ti inɛi Herodu ɲa. ¹⁶ Nɔi mɔcɔ ɲau à waa sɔ nɲɛ ide à waa ni, si na iyi í jò a kù nɛ ijei í jò wa dɔ bɛɛbɛ. ¹⁷ Wee Jesu í mà iyi à waa fɔ ɲɔi í ni, na mii í ce í fɔ í waa ni ɲa, si na iyi í jò a kù nɛ pɛɛi. Inɛ mɔ i kù mà ɲa hee nsei? I kù gbɔ yaasei ideu ɲai? I kù nɛ bisi ɲai? Idɔ nɲɛ mɔ í lei? ¹⁸ Í jò í nɛ iju ɲa mɛɛ, i ci ya yɛ ilu ɲai? I kù nɛ ití ɲa ba. I ci ya gbɔ ide ɲai? I ci ya yɛ gɪgɪ ɲai? ¹⁹ Waati iyi ñ kpɛã amanɛ dubu miu pɛɛ ara miuu, pɛɛ kɔlɔ feloi búbù iyi í gbeu í ce. Nɔi à jɛaa à ni, kɔlɔ maateejii. ²⁰ Nɔi Jesu í bee ɲa má í ni, si waati iyi ñ bu pɛɛ ara mɛɛjeu ñ na amanɛ dubu mɛɛ ɲau, pɛɛ bubu iyi í gbeu kɔlɔ feloi ñ kóo ɲa. Nɔi à jɛaa à ni, kɔlɔ mɛɛjei. ²¹ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, i kù gbɔ hee nsei ɲa?

Jesu í jò fɛɛju gɔ í ba iri Besaida

²² Nɔi à to ilu gɔ iyi à ya kpe Besaida, nɔ inɛ gɔ ɲa à náaa Jesu fɛɛju gɔ wa, à tɔɔɛ ku luu. ²³ Nɔi í mu awɔi fɛɛjuu í bɔɔɛ alalai iluu. Nɔi í daa antɔ si ijuɛ í lesiɛ awɔ í ni, ñ waa yɛ ngɔgɔ? ²⁴ Nɔi fɛɛjuu í cɔ ilu í ni, ñ wa n yɛ amanɛ ɲa à waa nɛ, amma à yɛi bɛi jii ɲa. ²⁵ Nɔi Jesu í lea awɔ si iju má. Iyi inɛɛu í cɔ ilu má nɔ í ba wee nɲu í ba iri, wa yɛ ilu wau wau. ²⁶ Nɔi Jesu í ni ku nɛ kpasɛɛ, amma ku maà too do inɔ ilu má.

Piɛɛ í ni Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cica
(Cɔ Matie 16:13-20; Luku 9:18-21)

²⁷ Nɔi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à nɛ ikpa ilu ɲa iyi à wa kɔkɔi Sezaree, si ilɛi Filipi. Nɔi si kpãau í bee mɔcɔɛ ɲa í ni, yooi inɛ ɲa à ya ni ñ jɛ. ²⁸ Nɔ à jɛaa à ni, inɛ gɔ ɲa à ya ni awɔu Zã woo dasi inyii. Inɛ gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu Elii walii nlai takoui. Inɛ gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu inɛ akãi walii ɲauí. ²⁹ Nɔi Jesu í bee ɲa í ni, inɛ mɔ ni, yooi ñ ni ñ jɛ ɲa. Nɔi Piɛɛ í jɛaa í ni, awɔu Kirisii, inɛ iyi Ilaaɔ í cica. ³⁰ Nɔi Jesu í sɔ ɲa do kugaabu í ni a maà sɔ inɛ gɔ.

Jesu wa fɔ ideɪ ikuɛ do kujɛ

(Cɔ Matie 16:21-28; Luku 9:22-27)

³¹ Nɔi Jesu í sinti ku sɔ mɔcɔɛ ɲau í ni nɲu Amai Amanɛ, í gbe nɲu ku ce wahala jiiida. Inɛ ngbo ɲa do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa aa kɔsi nɲu a kpa nɲu, amma nɲu á jii hai si bale si ajɔ mɛɛtasia. ³² Í fɔ ideui sãa sãa, kù singaɛ. Nɔi Piɛɛ í gbãa í bɔɔɛ kɔkɔlɛ nɔ í ni ku maà fɔ bɛɛbɛ. ³³ Amma Jesu í sinda í cɔ mɔcɔɛ ɲa, nɔ í la si Piɛɛ í ni, sekeɛ hai bi tom, Seetam, domi i kù waa ce lasabui Ilaaɔ, í gbe ti amanɛ ɲa.

³⁴ Si anyiɛ, í kpe zamaau do mɔcɔɛ ɲa, í sɔ ɲa í ni, inɛ iyi wa bi ku toom, ku jò idɔɔbiɛ nɔ ku so jii ku gaauɛ ku toom wa. ³⁵ Nɔ inɛ iyi wa bi ku ba kuweɛ do idɔɔbiɛ, kaa baa. Amma inɛ iyi í nyɔ kuweɛɛ na irim do na laabaau jiidau, lafɛɛ á baa do ntɔ. ³⁶ Aranfãani yoomai amanɛ í nɛ bii í ba amanii andunya fei nɔ í kua kuweɛɛ. ³⁷ Mà mii í weɛ iyi amanɛ á kpaasiɔ kuweɛɛ. ³⁸ Nɔ Jesu í ni má, inɛi nsei ɲa ilu dulum ɲai iyi a kù leekɔ Ilaaɔ nɲu akã. Na nɲu, inɛ iyi wa ce anyɔi amu Amai Amanɛ, walakɔ wa ce anyɔi idem si waju ɲa, amu mɔ an ce anyɔi lafɛɛ waati iyi an nyi wa. Nɔ waati iyi an nyi wa an nyi wai do amboei Baam do amalekaɛ ɲa ajɔ.

9

¹ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, ntɔ ntɔ, ine ɲa iyi à wa ihɛ si nsei, ɔɔɔ ɲa ɲa aa yɛ hommai Ilaaɔ wa naa do gbugbã a bei a ku.

Arai Jesu í daana

(Cɔ Matie 17:1-13; Luku 9:28-36)

² Si anyii aɔ mɛɛfa Jesu í kpe Pɛɛ do Zaaki do Zãa í nya ɲa ikã nɔ à koo à gũ iri kuta nla ɔ ɲa duusɔ. Si bei à waa cɔ ɲɔi à ba arae í kpaasi. ³ Nɔi jaae ɲa wa daana jiida í fũuta pai pai hee ine ɔ kù wɛɛ si andunya ihɛ iyi á yɔkɔ ku fɔ acɛ ku fũuta bɛɛbɛ má. ⁴ Si anyiɛ ɲɔi Elii do Moizi à faata wa à waa baa ide ku fɔ. ⁵ Nɔ Pɛɛ í sɔ Jesu í ni, Mɛetu, á sɪa ka maa wa ihɛ. Jɔ ka ce ilei acɔ mɛeta, akã titɛɛ, akã mɔ ti Moizi, akã mɔ ti Elii. ⁶ Wa fɔ bɛɛbei si na iyi í jɔ ɲɔi í mu ɲa hee í jɔ kù mà baa bei á ni. ⁷ Nɔi bukɔ ɔ í naa í bii ɲa, nɔ hai si bukɔ ɔ à gbɔ ide ku fɔ ɔ í ni, ine ihɛi í je amam, ñ buu jiida jiida. I ya gbɔ ideɛ ɲa. ⁸ Nɔi gbakã mɔcɛ ɲau à cɔ bii fei, nɔ a kù yɛ ine ɔ bii kù je Jesu nɲu akã do ɲa taka ɲa.

⁹ Nɔi à waa kita wa hai iri kutau nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni a maà sɔ ine ɔ mii iyi à yɛ hee nɲu Amaí Amanɛ koo ku nɔ ku jɪ hai si bale má. ¹⁰ Nɔ à jirima ide iyi í sɔ ɲau amma à waa bee nje ide à waa ni, yoomai í je ine ku ku nɔ ku jɪ má. ¹¹ Nɔ à bee Jesu à ni, na mii í ce woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à ni Elii á tako Kirisi ku naa. ¹² Nɔi í je ɲa í ni, ntɔi Elii á tako ku naa ku teese mii fei sãa sãa. Amma kukɔi idei Ilaaɔ í ni má, ine ɲa aa kpã Amaí Amanɛ iju jiida nɔ a dondaɛ, mà iboi. ¹³ Amma ñ wa n sɔ ɲe iyi Elii í naa tã, nɔ ine ɲa à wahalae bei à bi, si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ.

Jesu í faaba ama ɔ iyi í ne inei inɔko

(Cɔ Matie 17:14-21; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Waati iyi Jesu do mɔcɔ mɛeta ɲau à waa to wa kɔkɔi mɔcɔ bubu ɲau, ɲɔi à yɛ zamaa nla nla ɔ í kaako

ɲa, do woo kɔ ine ɲa si wooda ɔ ɲa iyi à waa ba ɲa kakɔ ku ce. ¹⁵ Iyi ine ɲau à yɛ Jesu gbakã à biti nɔ à sei à koo à cɔo fɔ. ¹⁶ Nɔi Jesu í bee mɔcɛ ɲa í ni, kakɔi mii í waa ce ineɔ ɲa. ¹⁷ Nɔi si inɔi zamaa ine akã í jɛaa í ni, Mɛetu, ñ naae ama inɛmɔkɔm wa si na iyi í jɔ í ne inei inɔko iyi í jɔ ci ya fɔ ide. ¹⁸ Waati iyi í dede sie fei í ya kekeɛ ilei nɔ geɛɛ ku ce antɔ foko ku maa ɲɔ inyi nɔ ku kasãm. Wee ñ tɔ mɔcɛ ɲa a leleaa, amma a kù yɔkɔ. ¹⁹ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, inɛ hai dasi naane ɲa, hee waati yoomai an maa n wa inɔ nɲɛ. Ma hee waati yoomai an maa n temuaɔ ɲɛ. I naam amau wa ihɛ ɲa. ²⁰ Nɔ à naae wa. Iyi amau í yɛ Jesu gbakã, ɲɔi inei inɔkou í yayae do gbugbã, nɔ amau í cuku ile wa bimbili í ce antɔ foko si geɛɛ. ²¹ Nɔ Jesu í bee baɛ í ni, hai waati yoomai inei inɔkou ihɛ í muu. Nɔi baau í jɛaa í ni, hai waati iyi í wɛɛ kekei. ²² Nɔ inei inɔkou í ne dɔnɛɛi ku dasiɛ inɔ inai walakɔ inɔ inyi ku ba ku kpaa. Amma, bii aa yɔkɔ í ce nɔɔɔ, ce araare nwa, i sobi wa. ²³ Nɔi Jesu í sɔ í ni, ñ ni bii an yɔkɔ wó. Ine iyi í dasi naane á yɔkɔ ku ce fei ndɛɛ. ²⁴ Nɔi gbakã baai amau í dɔ anu nla ɔ í ni, ñ dasi naane. Sobim ku ba n maà n sika si naane ku dasim.

²⁵ Iyi Jesu í yɛ akpɔi ine ɲau wa kɔɔsi à sei à waa naa bi ti nɲu ɲɔi í lasi inei inɔkou í ni, awɔ iyi í ya dasi ine deki ku mɔngɔ ide ku fɔ, amui ñ ni, fita si amau nɔ i maà nyi wa sie má. ²⁶ Nɔi inei inɔkou í dɔ anu nɔ í yaya amau do gbugbã í bei í fita. Nɔi amau í kasãm hee ine nkpɔ í ni í kui. ²⁷ Amma Jesu í mu awɔɛ í dedeɛ nɔ amau í leeki.

²⁸ Si anyiɛ Jesu í lɔ kpasɛ ɔ, nɲu do mɔcɛ ɲa ɲa duusɔ. Nɔi mɔcɛ ɲau à beɛ à ni, na mii í ce awa a kù yɔkɔ a kù lele inei inɔkou. ²⁹ Nɔi Jesu í je ɲa í ni, do kutɔ nɲu akãi aa yɔkɔ í nyaɔ dimii inei inɔkou be ɲa.

Jesu í nyi wa fɔ idei ikue do kujɛ má
(Cɔ Matie 17:22-23; Luku 9:43b-45)

³⁰ Si anyie, Jesu do mɔcɔe ɲa à ne hai be nɔ à koo à dabii dabii si ilei Galilee. Wee Jesu kù bi inɛ ɲa a mà bii ɲɲu í wa, ³¹ domi wa kɔ mɔcɔe ɲau si cio nɔ í sɔ ɲa í ni, aa mu amu Amaí Amanɛ a daa inɛ ɲa si awɔ. Aa kpam, amma si ajɔ mɛɛtasia an jɪ hai si bale má. ³² Amma mɔcɔe ɲau a kù gbɔ yaasei ideu, nɔ à waa ce njoí ku beee.

Yooi í je inɛ ngbo

(Cɔ Matie 18:1-5; Luku 9:46-48)

³³ Ʋɔi à tò wa Kaperanumu. Waati iyi à tò kpasɛ ɲoi Jesu í bee mɔcɔe ɲa í ni, kakɔɔi mii ì waa ce wa si kpāau be ɲa. ³⁴ Ʋɔi à koko, domi hai kpāa à waa ce kakɔ wai aɲa duusɔ a ba a mà inɛ iyi í je inɛ ngbo. ³⁵ Ʋɔi Jesu í buba, nɔ í kpe amanɛ maateei ɲau í sɔ ɲa í ni, inɛ iyi wa bi ɲɲu ku je inɛ sinte, lafɛɛi á je inɛi ankāanyii inɛ fei nɔ ku je woo ce icei inɛ fei. ³⁶ Ʋɔi í so ama keeke go í leekɛ si anini ɲɲa, nɔ í so amau si ikpae, í bei í sɔ ɲa í ni, ³⁷ inɛ iyi í gba ama keeke bei inɛ ihɛ na irim, amui í gba. Inɛ mɔ iyi í gbam, kù je amu akāi í gba, inɛ iyi í bem wai í gba.

Inɛ iyi kù je mbɛɛ nwa inɛ nwai
(Cɔ Luku 9:49-50)

³⁸ Ʋɔi Zāa í sɔɔ í ni, Mɛetu, à ye inɛ go iyi í ya maa lele inɛi inɔɔko ɲa do irie, nɔ à kɔa domi kù waa tooe kù je inɛ nwa. ³⁹ Amma Jesu í jeaa í ni, i maà kɔa ɲa. Inɛ go kaa yɔkɔ ku ce maamaake do irim nɔ bii í tekɛ gbakā ku fɔ laalom má. ⁴⁰ Do ntɔ, inɛ iyi kù je mbɛɛ nwa inɛ nwai. ⁴¹ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í mu nɲe inyi ku mɔ na irim, si na iyi í jò ì je titom ɲa, lafɛɛ kaa kua ribae pai.

Idei dulum

(Cɔ Matie 18:6-9; Luku 17:1-2)

⁴² Ʋɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, inɛ iyi í dasi inɛ akāi ama keeke ɲa iyi à dasim naaneu ihɛ kurara, í tia a dɪa

lafɛɛ alo go si kɔɔe, nɔ a sɔsie si tenku. ⁴³ Bii í je awɔ akāei wa dasie kurara, buu. Á tia i lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tā do awɔ akā do iyi aa ne awɔ minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala si ina iyi ci ya ku. [⁴⁴ Tengi be kokoo ku ɲɔ ara ɲa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.] ⁴⁵ Bii í je kute akāei wa dasie kurara, buu. Á tia i lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tā do kute akā do iyi aa ne kute minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala. [⁴⁶ Tengi be kokoo ku ɲɔ ara ɲa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.] ⁴⁷ Nɔ bii í je iju akāei wa dasie kurara, nyaa. Á tia i lɔ si bommai llaaɔ do iju akā do iyi aa ne iju minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala. ⁴⁸ Tengi be kokoo ku ɲɔ ara ɲa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.

⁴⁹ Ntɔ ntɔ si bei à ya fāsi inja fei imu, beɛbe mɔi inɛ fei à ye ijuukpā iyi í ye bei ina ku cɔ laakae.

⁵⁰ Imu mii nɛɛi, amma bii didɔi imu í ku, mii aa dasi í jò ku dɔ má ɲa.

⁵¹ Inɛ fei í sɪa i ye bei imu ɲa, i maa gbɔ si nje ɲa.

10

Jesu wa fɔ idei nje ku koi abo do mɔko
(Cɔ Matie 19:1-12; Luku 16:18)

¹ Ʋɔi Jesu í ne hai be í bɔ ilei Zudee. Si anyie nɔ í kua í bɔ ikpa icei idoi Zuudɛɛ. Ʋɔi zamaa go í tɔtɔ kɔkɔe má, ɲoi í lɔsi ku kɔ ɲɲa si cioi idei llaaɔ si bei í ne dɔɔnɛɛi ku ce.

² Ʋɔi Farisi go ɲa à naa bi tɛɛ ku ba a cɔ laakae, nɔ à beee bii í je amanɛ í ne kpāa ku kasi aboe. ³ Ʋɔi Jesu í je ɲɲa í ni, si ideu be, wooda yoomai Moizi í kɔ nɲe wo. ⁴ Ʋɔi à ni, Moizi í ni, bii ì waa kasi aboe aa ceaai tiai nje ku kɔ i bei í kasi. ⁵ Ʋɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, na idɔ ku le nɲei í jò Moizi í kɔ nɲe beɛbe. ⁶ Amma hai sinte, waati iyi llaaɔ í taka andunya, í ce inemakɔi do inaabo. ⁷ Na ɲɲu, mɔkɔ á jò iyeɔ baɛe nɔ ɲɲu do aboe a maa wɛɛ ⁸ nɔ aɲa minji fei a baa a je ara akā. Si beɛbe a kù je aɲa minji má,

ara akā dei à je. ⁹ Na n̄ju, aman̄e ku ne ku fēfē mii iyi llaaḥ í tətə.

¹⁰ Iyi í fə bēbē í tā n̄jì à bə kpasē nə məcəe n̄au à waa beee ide si ide akāu má. ¹¹ N̄jì Jesu í s̄n̄ n̄a í ni, in̄e iyi í k̄sì aboe n̄o í so mmue dulum n̄i í ce bi abo sinteu si na iyi í j̄ò í ce sakara. ¹² Bēbē m̄jì bii inaabo í k̄o mək̄əe n̄o í so mək̄o tit̄ò í ce sakarai.

Jesu í weea ama keeke n̄a

(Cə Matie 19:13-15; Luku 18:15-17)

¹³ N̄jì in̄e n̄a à gbā ama keeke n̄a à naaa Jesu wa ku lu n̄a. Amma məcəe n̄au à waa lasi in̄e n̄a iyi à naaḥ n̄a wa. ¹⁴ Iyi Jesu í ye mii iyi à waa ceu, n̄jì id̄əe í k̄o, í s̄n̄ n̄a í ni, í j̄ò amu n̄au a naa bi tom, í maà ganji n̄a. Domi llaaḥ í je ilaalui in̄e n̄a iyi à j̄o n̄a. ¹⁵ Nt̄o nt̄o, in̄e iyi k̄u waa s̄ūa llaaḥ iri il̄e bei ama keeke, llaaḥ kaa je ilaalui laf̄ēe pai. ¹⁶ N̄jì í so amu n̄au si ikp̄ae í lesi ān̄a fei awo, n̄o í wee n̄a.

Idei ilu fia ḡo

(Cə Matie 19:16-30; Luku 18:18-30)

¹⁷ N̄jì Jesu í dasi kpāa. Iyi wa n̄e, n̄jì in̄e ḡo í sei wa í naa í gule si wajue í ni, M̄ēt̄u, awo in̄e n̄c̄ēe, mii an ce n baḥ kuw̄ee hai tā. ¹⁸ N̄jì Jesu í beee í ni, na mii í ce ì waa kpem in̄e n̄c̄ēe. In̄e ḡo k̄u wee iyi í je n̄c̄ēe bii k̄u je llaaḥ n̄ju akā. ¹⁹ Ì mà s̄āa s̄āa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà kpa in̄e, maà ce sakara, maà ce ile, maà jea in̄e ḡo s̄ēda ibo, maà takii in̄e ḡo, jirima iyeḥ baac̄. ²⁰ N̄o in̄ēu í ni, M̄ēt̄u, n̄ wa n̄ jirima iyi b̄e fei tā hai keekem. ²¹ N̄jì Jesu í c̄o in̄ēu do kubi n̄o í ni, í gb̄ee mii akā. Koo í ta mii iyi ì n̄e fei n̄o í kp̄ēa ilu are n̄a fia. Bii ì ce bēbē aa ba amani jiida lelei Aḥ. Si anyie n̄o í naa i toom. ²² Ide iyi Jesu í f̄ou k̄u d̄āa in̄ēu si. N̄o si bei í je ilu amani nla nla n̄jì í sinda wa n̄e do in̄o ku f̄o.

²³ N̄jì Jesu í c̄o in̄e n̄a iyi à kaakōeu n̄o í s̄n̄ məcəe n̄a í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi llaaḥ ku je ilaalue. ²⁴ N̄jì məc̄o n̄au à biti do ide iyi Jesu

í f̄ou. N̄o Jesu í ni má, kpaasim n̄a, á gaabu hee ku caa in̄e ku jesi llaaḥ ku je ilaalue. ²⁵ Í faalaa kpookpo ku l̄o si iwoi ab̄ee do iyi ilu amani á jesi llaaḥ ku je ilaalue. ²⁶ N̄jì məc̄o n̄au à biti hee í caa n̄o à bee n̄je à waa ni, bii bēbēi n̄o yooi á ba faaba. ²⁷ N̄jì Jesu í c̄o n̄a tii, n̄o í ni, bi aman̄e n̄jì kaa ce, amma bi llaaḥ á ce, domi llaaḥ ci ya m̄anḡo nḡoḡo.

²⁸ N̄jì P̄iēe í s̄ōo í ni, wee, à j̄ò mii fei tā à waa tooe. ²⁹ N̄jì Jesu í ni, nt̄o nt̄o, in̄e iyi í j̄ò kpas̄ēe wa, walak̄o igb̄āe n̄a walak̄o if̄ōe n̄a walak̄o wec̄īe n̄a, walak̄o iyeḥ baac̄, walak̄o amae n̄a, walak̄o ik̄oe n̄a na irim do na laabaau jiida, ³⁰ baa hai si andunyau ih̄ē á ba mii n̄au b̄e fei ik̄o c̄īo. Á ba kpas̄ēe n̄a, do igb̄a do if̄o n̄a do wec̄ī n̄a, do iye n̄a, do amu n̄a, do iko n̄a, n̄o si ant̄ae á ba wahala m̄o má. N̄o ala á ba kuw̄ee iyi ci ya tā. ³¹ Amma in̄e n̄a iyi à je in̄ēi waju n̄a si n̄sei, nk̄p̄o n̄jā á na ku je in̄ēi anyi n̄a n̄o in̄ēi anyi n̄a m̄o aa na a je in̄ēi waju n̄a.

Jesu wa f̄o idei ikue do kuj̄te is̄e gb̄et̄asia

(Cə Matie 20:17-19; Luku 18:31-34)

³² N̄o Jesu do məc̄o n̄a à dasi kpāa má, n̄ju takae wa cua n̄jā. À waa b̄o Zeruzalemu. N̄jì n̄jō í mu məc̄o n̄au n̄o in̄e mmu n̄a iyi à waa too anyi n̄jā, zigi n̄jā í da. N̄jì Jesu í nya məc̄o maateeji n̄au ik̄ā í l̄osi ku s̄ō n̄a mii iyi á na ku ba n̄ju. ³³ Í ni, wee à waa b̄o Zeruzalemu. Bei aa mu amu Am̄ai Am̄an̄e a dasim awoi in̄e nḡboi woo wee llaaḥ n̄a do woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄a. Aa ye taalem a ni a kpam. Si anyie n̄o a dasim si awoi dimi mmu n̄a, ³⁴ aa yaakom n̄o a tusim ant̄o, aa t̄eem kp̄ot̄o, n̄o a kpam. N̄o si ājō m̄et̄asia an̄ j̄i má hai si bale.

Kut̄ōi Zaaki do Z̄āa
(Cə Matie 20:20-28)

³⁵ N̄jì Zaaki do Z̄āa, am̄ai Zebedee n̄a, à b̄o bi Jesu à s̄ōo à ni, M̄ēt̄u, à

waa bi i ce nwa mii iyi à waa tɔɔɛ. ³⁶ Nɔ́ í bee ɲa í ni, mii ì bi n ce ɲɛ ɲa. ³⁷ Nɔ́i à jɛaa à ni, waati iyi aa na i je bomma do amboe, jò ka buba inɛ akā awɔ ɲɛɛ, inɛ akā mɔ awɔ cangae. ³⁸ Nɔ́ Jesu í ni, i kù mà mii iyi ì waa tɔɔm ɲa mɔm. Aa yɔkɔ i temuað ijuukpā iyi an ye ɲa? Zaka bei inɛ ɲa aa kpām iju á caa. Aa jesi aa ce ɲɛ dimiɛ ɲa? ³⁹ Nɔ́ à ni aɲa aa yɔkɔ. Nɔ́ í sɔ́ ɲa má í ni, ntai, aa ye ijuukpā iyi an ye ɲa. Zaka bei inɛ ɲa aa kpām iju, bɛɛbei aa cea inɛ mɔ. ⁴⁰ Amma kù je amui an cica inɛ ɲa iyi aa buba canga do ɲɛm. Bi ku bubau bɛ, inɛ ɲa iyi à cea sɔɔluɛ, aɲai aa buba si.

⁴¹ Nɔ́i mɔcɔ mɛɛwa ɲau à gbɔ ideu nɔ idɔ ɲɲa í kɔð Zaaki do Zāa. ⁴² Nɔ́i Jesu í kpe ɲa í ni, inɛ mɔ ì mà ɲa si andunyau ihɛ ilaalu ɲa à ya maa taa inɛ ɲɲa ɲa gbugbāi. Nɔ́ inɛ ngbo ɲa mɔ a maa nyisi yiiko ɲɲa. ⁴³ Amma bi tu ɲɛ kaa ce bɛɛbɛ. Inɛ ɲɲɛ iyi wa bi ɲɲu ku je inɛ ngbo, ɲɲui á je woo ce ɲɲɛ icɛ. ⁴⁴ Bɛɛbɛ mɔi inɛ iyi wa bi ɲɲu ku je woo cua ɲɲɛ, ɲɲui á je arui inɛ fei. ⁴⁵ Bɛɛbɛ mɔi baa amu Amai Amanɛ n kù naa inɛ ɲa a ceem icɛ, amma amui an ce ɲɲa icɛ, nɔ́ n na kuwɛem n yað inɛ nkpɔ hai si dulum.

Jesu í jò fɛɛju gɔ iyi à ya kpe Baatimee í ye ilu

(Cɔ Matie 20:29-34; Luku 18:35-43)

⁴⁶ Si isɛɛɛɛu Jesu do mɔcɔɛ ɲa à to Zeriko nɔ à waa fita hai bɛ. Waati iyi à waa fitau zamaa nla gɔ wa too ɲa. Wee fɛɛju woo bara gɔ iyi à ya kpe Baatimee, amai Timee, wa buba itɔ́ kpāa wa bara. ⁴⁷ Iyi í gbɔ à ni Jesu inɛi Nazaretiui wa lɔ, ɲɔ́i í wasi ku dɔ́ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁸ Nɔ́ inɛ nkpɔ wa la siɛ à waa ni ku koko. Amma bɛi à waa ni ku cokou, bɛɛbɛ mɔi í ya dɔ́ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁹ Nɔ́i Jesu í leekɔ́ í ni a kpoo wa. Nɔ́ à kpe fɛɛjuu wa à sɔ́

à ni, maà jò inɔɛ ku fɔ, dede wa. Jesu wa kpeɛ. ⁵⁰ Nɔ́i fɛɛjuu í nyo kumbooɛ í dede gbakā í koo bi Jesu. ⁵¹ Nɔ́ Jesu í beɛɛ í ni, mii ì bi n ceɛɛ. Nɔ́i fɛɛjuu í jɛaa í ni, Mɛɛtu, n bi n ye ilui. ⁵² Nɔ́ Jesu í sɔ́ í ni, koo. Naanɛɛ í faabaɛ.

Nɔ́i gbakā í yɔkɔ í ye ilu, nɔ́ í too Jesu si isɛɛɛɛu.

11

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Matie 21:1-11; Luku 19:28-40; Zāa 12:12-19)

¹ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à maai Zeruzalemu wa. À wa tengii Betifaze do Betani, nɔ́ à to Geetei Olivie ɲau. Nɔ́i Jesu í bɛ mɔcɔ minjie gɔ ɲa, ² í sɔ́ ɲa í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju ɲɲɛu bɛ. Bii í lɔ iluu gbakā ɲa aa ye ama gbankele gɔ wa so bɛ iyi inɛ gɔ kù gūu titā. I fūu nɔ́ i naam wa ihɛ ɲa. ³ Bii inɛ gɔ í bee ɲɛ í ni, na mii í ce ì waa fūu ɲa, i ni Lafɛi í nɛ bukaataɛ nɔ́ á sindo wa ihɛ nsei.

⁴ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tā ɲɔ́i inɛ ɲau à koo. Nɔ́ à ba ama gbankeleu wa so si andɛi ile gɔ itɔ́ kpāa, ɲɔ́i à fūu wa. ⁵ Nɔ́ si inɔ́i inɛ ɲa iyi à wa beu inɛ gɔ ɲa à bee ɲa à ni, mii ì waa ce bɛ ɲa. Beirei í ce ì waa fū ama gbankeleu ɲa. ⁶ Nɔ́i à je ɲɲa si bei Jesu í fɔu wo. Nɔ́ inɛ ɲau à jò à nɛð. ⁷ Nɔ́i à naaa Jesu ama gbankeleu wa. Nɔ́ à tɛ si ibɔ ɲɲa ɲa Jesu í bei í gū antae í buba si. ⁸ Nɔ́i inɛ nkpɔ gɔ ɲa à tɛ jaɛɛ ɲɲa ɲa si kpāa, inɛ gɔ ɲa mɔ à da wua ɲa wa hai iko ɲa à waa tɔɔ si kpāau. ⁹ Inɛ ɲa iyi à waa cua Jesu do inɛ ɲa iyi à waa tooɛ fei à wasi ku dɔ́ anu à waa ni, à waa saabue. Að Lafɛɛ ku weee, awɔ iyi ì waa naa do irie *. ¹⁰ Ilaaɔ́ ku weea bomma iyi wa naa. Ku weea bommai Davidi, bala nwa. Ka saabu Ilaaɔ́ hee lele.

¹¹ Nɔ́i Jesu í to Zeruzalemu, í koo í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ́. Nɔ́i í cɔ mii fei í kaakoɛ. Iyi í ye idū wa dū ɲɔ́i í bɔ Betani do mɔcɔ maateɛji ɲau.

* 11:9 à waa saabue do feei gereki hozanai à ya ni.

Jesu í ceekpe jli ndii figi

(Cɔ Matie 21:18-19)

¹² Iju kumáe Jesu do mɔcɔe ɲa à waa ne hai Betani ku ba a bɔ Zeruzalemu má. Nɔi ari wa kpa Jesu. ¹³ Nɔ í hɔnnɛ jli ndii figi gɔ do wuaɛ ɲa. Nɔi wa bɔ ku cɔ mà á ba sie iso. Amma iyi í to kɔkɔe í ba wee wua ɲai fei domi kù je waatii kusoi figi. ¹⁴ Nɔi í sɔ jli nɔu í ni, ine gɔ kaa je isoe má ajɔ káma.

Nɔ mɔcɔe ɲau à gbɔ ideu.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Matie 21:12-17; Luku 19:45-48; Zãa 2:13-22)

¹⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔ í lɔsi ku lele woo ta iwò ɲa do woo ra iwo ɲa iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia ɲa do kitái woo ta ankasiidi ɲa. ¹⁶ Kù je ine káma ku so aso gɔ si inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ be. ¹⁷ Nɔi í sinti ku kɔ ine ɲau si cio í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei ɲɲu ile bi ku tɔɔi ine feii á je. Amma ine wee í coo bi ku tɔtɔɔi ile ɲa.

¹⁸ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à gbɔ ideu be, ɲɔi à waa de kpāa iyi aa kpaò Jesu, domi à waa ce njoe si na iyi í jò zamaau fei í biti do saabui cioe.

¹⁹ Iyi ale í le ɲɔi Jesu do mɔcɔe ɲa à fita hai inɔ iluu.

Idei Jesu do jli ngbe

(Cɔ Matie 21:20-22)

²⁰ Nɔi à waa lɔ daakɔ, nɔ à ye jli ndii figiu í gbɛ hee do icáe ɲa fei. ²¹ Wee Piɛɛ wa ye gigii mii ɲa iyi í tako í ceu, ɲɔi í sɔ Jesu í ni, Mɛetu, cɔ jli iyi í ceekpeu í gbɛ. ²² Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔe ɲa í ni, i dasi Ilaaɔ naane ɲa. ²³ Ntɔ ntɔ, bii ine gɔ í sɔ iri kutau ihɛ í ni, dede hai be í koo í dasi tenku nɔ kù waa sika sika si idɔe, bii í dasi naane, beɛbe mɔi á ce. ²⁴ Na iyi ihɛi n wa n sɔ ɲɛ, mii iyi í waa tɔɔ si kutɔɔ ɲɛ fei, i dasi naane iyi í baa tã ɲa nɔ beɛbe mɔi á ce ɲɛ. ²⁵ Waati iyi í dede í leekí í waa bi í ce kutɔɔ ɲa, bii í ne ide gɔ do ine gɔ ɲa í kpa ide

kurara iyi í wa si gāmei ineò ɲa titã ku ba Baa ɲɛ mɔ iyi í wa lele ku kpa idei dulum du ɲɛ. [²⁶ Amma bii ine taka ɲɛ í kù waa kpa idei kurara iyi ine ɲa à ce ɲɛ, Baa ɲɛ mɔ iyi í wa lele kaa kpe idei kurara ɲɛ.]

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Cɔ Matie 21:23-27; Luku 20:1-8)

²⁷ Nɔi à nyi à bɔ Zeruzalemu má. Iyi Jesu wa dabii si bantumai kpasɛi Ilaaɔ ɲɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau do ine ngbo ɲau à naa bi tɛɛ, ²⁸ à beɛɛ à ni, mii ɲa iyi í waa ceu ihɛ, yooi í nae kpāa iyi í waa cooò. Do yiikoi yooi í waa cooò. ²⁹ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, amu mɔ an bee ɲɛ ide gɔ. Bii í yɔkɔ í jɛem ɲa, an sɔ ɲɛ ine iyi í nam yiiko n wa n ceò mii ɲau ihɛ. ³⁰ Hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiò ine ɲa inyi. Hai bi Ilaaɔ de, ma hai bi amanɛ ɲa. I jɛem ɲa. ³¹ Nɔ à busi nje à waa ni, beirei aa ka jɛaa. Nsei nɔɔ, bii à jɛaa à ni hai bi Ilaaɔi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zãa naane. ³² Bii à nɔ à ni hai bi amanɛ ɲai, to. Wee à fɔ beɛbe si na iyi í jò à waa ce njoi zamaau, domi zamaau fei í jesi iyi Zãa waliíi kam kam. ³³ Nɔi í jò à jɛa Jesu à ni, a kù mà. Nɔ Jesu mɔ í sɔ ɲa í ni, to, debei amu mɔ, n kaa n sɔ ɲɛ yiikoi ine iyi n wa n ceò mii ɲau ihɛ.

12

Mɔndai gaanɔɔma laalo ɲa

(Cɔ Matie 21:33-46; Luku 20:9-19)

¹ Si anyii ɲɲu, Jesu í lɔsi ku sɔ ɲa ide do mɔnda. Í ni, ine gɔ í ce ikoe, í lɔ si jli ndii rezɛɛ ɲa nɔ í ce kaa í kaakoò. Nɔ í ce bi ku fɔ inyi isoe. Nɔ í cã tafa bii ku degbe ikou. Nɔi í so gaanɔɔma ɲa í dasi ɲa si ikou a maa logooe, í bei í bɔ ilu koo kpe be. ² Waati iyi jli nɔu í so í to ku ka ɲɔi í be woo ce ice gɔ bi gaanɔɔma ɲau koo gba iyi í je ti ɲɲu wa. ³ Nɔi à muu à cãa nɔ à lelee í ne awɔ ngbe. ⁴ Nɔ ilu ikou í be woo ce ice mmu má bi tu

ɲa. Ɗɔi à bu ɲɲu mɔ nɔ à cãa si iriɛ.
⁵ Nɔ í bɛ amane mɛɛtasia nɔ à cãa à kpaa. Bɛɛbɛi à cɛa inɛ nkpɔ má. Á cã inɛ gɔ ɲa nɔ à kpa inɛ gɔ ɲa mɔ.
⁶ Nɛi í gbe ama abíi ilu ilu iyi í bi jiida jiida. Ɗɲui í bɛ do ankãanyi í ni, aa jirima amam. ⁷ Amma waati iyi amaɛu wa to, woo ce icɛ ɲau à fɔ aɲa duusɔɔ à waa ni, i cɔ inɛ iyi á na ku jɛ tubuu. Ka kpaa nɔ tubuu ku baa ku jɛ tu wa. ⁸ Ɗɔi à muu à kpaa nɔ à soo à koo à nyɔɔ do alalai kaau.

⁹ Ɗɔi Jesu í ni, to, bɛbɛi bɛirei ilu ikou takæ á ce ɲɲa. Á koo ku kpa ɲai nɔ ku dɛ inɛ mmu ɲa ku dasi ɲa ikou. ¹⁰ To, i kù cio kukɔi idei Ilaaɔu ɲa tengi bií í ni,

Kuta iyi woo ma ɲa à kɔsiu
 Ɗɲui í baa í jɛ kuta sintei icui ileu.

¹¹ Aɔ Lafɛi í coo, nɔ í mu wa biti.

¹² Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲɔi inɛ ngboi Zuifu ɲau à waa dɛ Jesu ku mu, domi à mà na irii aɲai í kpa mɔndau. Amma si bɛi à waa ce ɲɔi zamaau, ɲɔi í jɔ à jɔɔ à nɛ.

Fiai lempoo ku sã

(Cɔ Matie 22:15-22; Luku 20:20-26)

¹³ Ɗɔi inɛ ngboi Zuifu ɲau à bɛ Farisi gɔ ɲa do inɛi Herodu gɔ ɲa bi Jesu a koo a lea taai ide. ¹⁴ Iyi à to bi tɛɛ nɔ à sɔɔ à ni, Mɛɛtu, à mà iyi í ya fɔ ntɔ. Bɛɛbɛ mɔi i kù waa ce ɲɔi inɛ gɔ, domi í ci ya cɔ iɲui amane ɲa, amma í waa kɔ inɛ ɲa si idei Ilaaɔ do ntɔ. Í sɪa ka sã ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka maà sãa. ¹⁵ Amma Jesu í mà muafiti ɲɲa, nɔ í ni, bɛirei í ce ì waa leem taai ide ɲa. I naam kpekele akã wa n cɔ ɲa. ¹⁶ Ɗɔi à naa akã wa. Nɔ Jesu í bee ɲa í ni, fotooi yooi í wa si kpekeleu ihɛ nɔ irii yooi à kɔ si. Ɗɔi à jɛaa à ni, ti Sezaa. ¹⁷ Ɗɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, to, i sãa Sezaa iyi í jɛ tɛɛ ɲa. Nɔ i sãa Ilaaɔ mɔ iyi í jɛ tɛɛ ɲa. Ɗɔi inɛ ɲa à biti ntɔ ntɔ do yaase bɛi í fɔɔ ide.

Idei kujiti iku ɲa

(Cɔ Matie 22:23-33; Luku 20:27-40)

¹⁸ Ɗɔi Sadusi gɔ ɲa à naa bi Jesu. Aɲai à ya maa ni iku ɲa a kaa jì. Iyi à to wa bi Jesu ɲɔi à bɛɛɛ à ni, ¹⁹ Mɛɛtu, tako wo Moizi í kɔ nwa í ni, bii inɛ gɔ í ku í jɔ aboɛ, nɔ ɲɲu do aboɛu a kù nɛ ama, ifɔɛ ku so jaaɔu ku ba ku bía igbãɛ ama. ²⁰ Wee, inɛ mɛɛje gɔ ɲa à wɛɛ iyi à jɛ amai baa akã. Igbã ɲɲa í so abo nɔ í ku, ɲɲu do aboɛ a kù nɛ ama. ²¹ Ɗɔi inɛ minjisiau í so jaaɔu nɔ ɲɲu mɔ í ku, kù ba ama. Ɗɔi inɛ mɛɛtasia mɔ í ce bɛɛbɛ má. ²² Nɔ aɲa mɛɛje iyi à so abou fei à kù, baa inɛ akã ɲɲa kù ba ama. Si anyi ɲɲa, ɲɔi abou mɔ í na í ku. ²³ To, aɲo iyi iku ɲa aa na a jì, aboi yoo ɲɲai á jɛ, si bɛi aɲa mɛɛjeu fei à soo aboi. ²⁴ Ɗɔi Jesu í jɛ ɲɲa í ni, ì waa rara ɲai si na iyi í jɔ ì kù mà gbugbãi Ilaaɔ ɲa hee ma jɛ mii iyi kukɔi ideɛ wa fɔ. ²⁵ Ntɔ ntɔ, si waati iyi iku ɲa aa na a jì, waati bɛɛbɛ inemakɔ do inaabo ɲa a kaa so nɲɛ má, amma aa yɛi bɛi amaleka ɲa. ²⁶ Iyi í jɛ ti idei kujiti iku ɲa, Moizi í kɔ si tiaɛ tengi bii wa fɔ idei ama jii nɔu. Tengi bɛi Ilaaɔ í sɔɔ ide gɔ. Í ni ɲɲu Aɔ Lafɛi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zakɔbu. I kù cio ideu bɛ ɲa? ²⁷ Bii Ilaaɔ í ni ɲɲu í jɛ Lafɛi inɛ gɔ ɲa iyi à kù, iyi bɛ wa nyisi iyi inɛ ɲau à wɛɛ baa bii à ku. Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ kù jɛ Lafɛi iku ɲa, Lafɛi inɛ ɲa iyi à wɛɛi. Debei i kù yɛ iyi ì wa si kurara nla nla ɲa?

Wooda iyi í re

(Cɔ Matie 22:34-40; Luku 10:25-28)

²⁸ Ɗɔi inɛ akã woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau í gbɔ à waa ce kakɔu. Í yɛ iyi Jesu í jɛa Sadusi ɲau í ce nɛɛɛ. Ɗɔi í bɔ bi Jesu í bɛɛɛ í ni, si wooda ɲau fei yoomai í re. ²⁹ Ɗɔi Jesu í jɛaa í ni, wooda iyi í reu wee. I de ití i gbɔ, inɛ inɛi Izireli ɲa. Ilaaɔ Lafɛɛ nwa, ɲɲu akã í jɛ Lafɛɛ. ³⁰ Bi Aɔ Lafɛɛɛ do idɔɛ fei, do lasabue fei, do gbugbãɛ fei. ³¹ Minjisiau wee. Bi inɛ mmu ɲa bɛi ì bi araɛ. Wooda gɔ kù wɛɛ iyi í re bɛɛbɛ má. ³² Ɗɔi woo kɔ

ine ɲa si woodau í sɔ Jesu í ni, í sɫa Mɛɛtu. Ide iyi í fɔu ntɔi. Ilaaɔ akāi í wɛɛ, nɔ Lafɛɛ go kù wɛɛ má bii kù je ɲɲu akāu. ³³ Amanɛ ku bi Ilaaɔ do idɛ fei, do lasabue fei, do gbugbāe fei, nɔ ku bi ine ɲa bei í bi araɛ, ine ɲɲu bei í sɫa í re kuwee iyi à ya jo si ina fei sãa sãa do kuwee ɲa iyi à gbe fei. ³⁴ Iyi Jesu í yɛ í je do lasabu jiida, ɲɔi í sɔɔ í ni, í gbe keeke í jesi Ilaaɔ ku je ilaalue.

Si anyii ɲɲu, ine kãma kù je ku bee Jesu ide go má.

Davidi do ine iyi Ilaaɔ í cica

(Cɔ Matie 22:41-46; Luku 20:41-44)

³⁵ Si anyii ɲɲu, Jesu í wasi ku kɔa ine ɲa si cio inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ í bee ɲa í ni, beirei í ce woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à ni ine iyi Ilaaɔ í cicau takui ilaalu Davidii.

³⁶ Davidi takɛ í fɔ do gbugbāi Hundeni Ilaaɔ í ni,

Aɔ Lafɛɛ í sɔ Lafɛɛm í ni,

Buba si awɔ ɲjem,

Hee n ce mbeɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ.

³⁷ Nɔ Jesu í ni má, to, bii Davidi takɛ wa kpoo Lafɛɛ, beirei á ce ku je takue má.

I mu ara ɲɲe do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa

(Cɔ Matie 23:1-36; Luku 20:45-47)

Nɔ zamaa nkpɔ go wa gbɔ idej Jesu do inɔ didɔ. ³⁸ Wa sɔ ɲa si cioɛu wa ni, i mu ara ɲɲe do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau, aɲa iyi à ya bi a maa dabii do jaba ɲau nɔ à bi ine ɲa a ya ce aɲa fɔɔ do jirima si bantuma. ³⁹ À ci ya bi kaa kitāi ine ngbo ɲa ile bi ku ce kutɔtɔɔ, do inya sinte bi ku ce jingau ɲa. ⁴⁰ À ya takii jaaɔ ɲa a gba mii ndu ɲa ɲa fei, nɔ à ya maa ce kutɔɔ sisɔ ku ba a yɛ ɲa ɲɲu akā. Na ɲɔi í jɔ ijuukpā ɲa a la ku caa.

Idei fia iyi abo jaaɔ go í dasi

(Cɔ Luku 21:1-4)

⁴¹ Nɔi Jesu í koo í buba kɔkɔi kpakoi kɔletiu wa cɔ bei ine ɲa à waa dasi fia. Ilu fia go ɲa à dasi fia nkpɔ.

⁴² Nɔi jaaɔ ilu are go mɔ í naa, ɲɔi í dasi kpekɛɛ keeke minji go ɲa iyi kù re baa dala. ⁴³ Nɔi Jesu í kpe mɔcɔɛ ɲau í sɔ ɲa í ni, ntɔ ntɔ, jaaɔ ilu areu í dasi fia si kpakoi kɔletiu ihɛ í re ine fei, ⁴⁴ domi aɲa fei, iyi í lesi antai fia ɲɲa ɲai à dasi, amma abou baa do iyi í je ilu are, í dasii andi iyi í ne fei, nkãma kù gbea iyi á maa wɛɛɔ má.

13

Jesu wa fɔ idej kpasɛi Ilaaɔ ku lɛɛ
(Cɔ Matie 24:1-2; Luku 21:5-6)

¹ Nɔi Jesu wa fita wa hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ mɔcɔ akāɛ go í ni, Mɛɛtu, cɔ bei kpasɛi Ilaaɔ ihɛ í la nɔ à maa do kuta kusɫa ɲa. ² Nɔi Jesu í ni, i waa yɛ ile nla ɲau ihɛ? Kuta baa akā kaa na ku maa lesi nje be má, aa kekeɛ mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankāanyii
(Cɔ Matie 24:3-14; Luku 21:7-19)

³ Nɔi Jesu í koo í buba si iri kutai Olivieu wa cɔ ikpa kpasɛi Ilaaɔ. Nɔi Píɛɛ do Zaaki do Zāa do Anderee à wa bi Jesu aɲa ɲa. Nɔi à beɛɛ à ni, ⁴ sɔ wa waatii iyi mii nɔu be á ce. Nyinda yoomai aa ka yɛ ka ba ka mà iyi waatii í to.

⁵ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, i ce laakai ɲa ine go ku maɔ na ku dɛ iju ɲɲe,

⁶ domi ine ɲa iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni aɲai à je ine iyi Ilaaɔ í cicau aa kpɔ. Aa dɛ ijui ine nkpɔ.

⁷ Bii í gbɔ ibai igū amɛɛ amɛɛ ɲa do baau igū ɲa hee jɫijɫi i maɔ jɔ idɔ ɲɲe ku dede, domi í gbe mii ɲau be fei ku cei. Amma kù nɔ kù je waatii ankāanyiu be titā. ⁸ Dimi go ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa, nɔ ilaalɔ go ɲa mɔ aa maa ja do ilaalɔ mmu ɲa. Nɔ ile á yaya si ilu go ɲa, nɔ ari á ce. Nɲu be á yɛi bei ara kuro sinte bāasɫi ku bei ku bí.

⁹ Amma inɛ taka ɲɲe í ce laakai. Aa na a mu ɲe a koo a na woo kiiti ɲa, nɔ a tɛ ɲɲe kpɔtɔɔ ile bi kutɔtɔɔ ɲa. Nɔ aa bɔɔ ɲe bi ilaalɔ ɲa do bi ilu ile ɲa na irim ku ba í je ɲɲa seɛda ɲa. ¹⁰ Amma í gbe a waazoa ine ɲa

laabaau jiidai Ilaaḥ si dimi fei waatii ankāanyiu ku bei ku to wa. ¹¹ Waati iyi á mu n̄e á waa b̄o ku na woo ce kiiti n̄au, i maà ti i biti do ide iyi aa f̄o n̄a, amma bii awaatiu í to i f̄o ide iyi í naa n̄e si id̄o. N̄o ide n̄a iyi aa f̄o n̄a kaa j̄e ide n̄e, Hundi Ilaaḥi á f̄o. ¹² Ine ḡo n̄a aa zamba if̄o n̄a n̄a walak̄o igb̄a n̄a n̄a ku ba a kpa n̄a. B̄e b̄e m̄oi baa n̄a aa maa cea ama n̄a n̄a. Amu n̄a m̄o aa dede si baa n̄a n̄a ku ba a kpa n̄a. ¹³ Ine fei á cé n̄e na irim. Amma ine iyi í temua hee k̄o á ba faaba.

Faajii ide laalo iyi í ya beje mii n̄a

(C̄o Matie 24:15-28; Luku 21:20-24)

¹⁴ N̄o Jesu í ni m̄a, aa ȳe mii laalo iyi wa beje mii n̄a tengi bii k̄u j̄o ku wa n̄a. Ine iyi wa cio ide mii laalo ku ce laakai ku gb̄o s̄a s̄a. Waati b̄e b̄e ine n̄a iyi á wa il̄e Zudee a sa a b̄o iri kuta n̄au. ¹⁵ N̄o ine iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maà b̄o nḡo ku so in̄o ile. ¹⁶ N̄o ine m̄o iyi í wa iko ku maà nyi kpas̄e koo so kumboo m̄a. ¹⁷ Waatii b̄e b̄e wahalai b̄aas̄i n̄a do ayawo n̄a á caa m̄m. ¹⁸ I ce kut̄o n̄a ku ba ide s̄am̄iu b̄e ku maà j̄e si sukui t̄ut̄u. ¹⁹ Nt̄o nt̄o, aj̄o n̄u wahala n̄a n̄ai á naa iyi a k̄u ȳe dimi hai sinte waati iyi Ilaaḥ í taka andunya hee ku baa n̄ei. N̄o a kaa ka ȳe dimi m̄a hee do aj̄o fei. ²⁰ N̄o bii Aḥ Laf̄e k̄u j̄ile si n̄u ku kaye kukp̄i aj̄o wo ine ḡo kaa w̄e m̄a. Amma í kaye na irii ine n̄a iyi í cicau.

²¹ Waati b̄e b̄e bii ine ḡo í s̄o n̄e í ni, i c̄o, ine iyi Ilaaḥ í cicau í wa ih̄e, walak̄o ine mmu ḡo ku ni í wa ih̄e, i maà dasi laf̄e naane. ²² Ine ḡo n̄a aa na a naa ak̄a ak̄a a maa ni an̄ai á j̄e ine iyi Ilaaḥ í cicau walak̄o a ni an̄ai á j̄e walii n̄a amma iboi. Aa maa ce do bu do bu do maamaake n̄a ku ba a d̄i hee do iui ine n̄a iyi Ilaaḥ í cicau bii aa ȳk̄o. ²³ To, in̄e, i m̄a ce laakai n̄a. Na n̄i á ce n̄ wa n̄ s̄o n̄e fei nd̄e do njuma.

Kunaai Amai Aman̄e

(C̄o Matie 24:29-31; Luku 21:25-28)

²⁴ Amma si aj̄o n̄u si anyii wahalau, inunu á kuku in̄ya, cukpa m̄o kaa m̄a in̄ya m̄a, ²⁵ andaiya n̄a aa cuku wa hai lele, n̄o gb̄ugb̄a lele n̄a a yaya. ²⁶ Waati b̄e b̄e ine n̄a aa ȳe amu Amai Aman̄e, n̄ wa n̄ naa si kud̄i iji do gb̄ugb̄a n̄a ḡo do amboe. ²⁷ Si anyii n̄u, an̄ b̄e amaleka n̄a wa si andunya gonta m̄e u. An̄ai aa b̄o bii fei a t̄ot̄o ine n̄a iyi n̄ cicau. Aa t̄ot̄o n̄a si andunyau fei.

Yaase iyi j̄i ndii figi wa nyisi

(C̄o Matie 24:32-35; Luku 21:29-33)

²⁸ Jesu í ni, i c̄o mii iyi j̄i ndii figi wa k̄o n̄e si n̄a. Bii í na í ȳe amaaw̄e n̄a á sinti ku wu wua kp̄ot̄o í ya m̄a iyi ate í maa wa m̄b̄e. ²⁹ B̄e b̄e m̄oi, bii í ȳe mii n̄au b̄e fei wa ce, i m̄a n̄a iyi kubaai amu Amai Aman̄e kaa kpe m̄a, aj̄o í maa wa m̄m. ³⁰ Nt̄o nt̄o, n̄ wa n̄ s̄o n̄e, k̄u j̄e ine n̄e n̄a fei aa ku ideu ku bei ku ce. ³¹ Lele do ile fei á na ku t̄a, amma idem n̄a kaa t̄a pai.

Ilaaḥ n̄u ak̄ai í m̄a aj̄o iyi mii n̄au á ce

(C̄o Matie 24:36-44)

³² Jesu í s̄o n̄a m̄a í ni, ine k̄ama k̄u m̄a waatiu hee ma j̄e aj̄o iyi mii n̄au á ce, baa amaleka n̄a iyi á wa lele, baa amu Am̄au, í gbe Ilaaḥ Baaba n̄u ak̄a. ³³ I ce laakai n̄a, i ya maa c̄o kp̄a n̄o i ya ce kut̄o n̄a si na iyi í j̄o í k̄u m̄a waati iyi aj̄o á to wa n̄a. ³⁴ Á ȳe bei ine iyi wa b̄o ilu n̄o í j̄o woo ce icee n̄a kpas̄e í na ine fei icee, n̄o í s̄o woo degbe and̄e koofau ku maa c̄o kpas̄e u. ³⁵ Si na iyi í j̄o í k̄u m̄a n̄a ma alei ilu kpas̄e u á na ku to wa walak̄o id̄u laja, walak̄o waatii kuk̄ai j̄e, walak̄o daadaak̄o, na n̄u, i m̄a c̄o kp̄a n̄a, ³⁶ ku ba ku maà naa ku ba n̄e í waa s̄i njoo n̄a, n̄o ku maà naa ku boe n̄e. ³⁷ Ide iyi n̄ wa n̄ s̄o n̄e u ih̄e, n̄u m̄oi n̄ wa n̄ s̄o ine fei. I m̄a c̄o kp̄a n̄a.

14

Ine ngbo ɲa à waa busi ɲje a kpa Jesu

(Cɔ Matie 26:1-5; Luku 22:1-2; Zāa 11:45-53)

¹ Si afeɪ aɔ minji jingauɪ Iku ku kua do ti Pɛɛ hai nɛ lefee á to wa. Ɗɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau á waa de kpāa beɪ aa ce a mu Jesu do bisi a kpaa. ² Amma á waa ni, kù sɪa ku je si aɔi jingauu ku ba hoya hoyu ku maà dede si zamaau.

Abo go í fási irii Jesu tulare

(Cɔ Matie 26:6-13; Zāa 12:1-8)

³ Jesu í wa Betani kpasɛi Simɔɔ iyi í tako í ce bɔɔi dintɛu, ɲɔi abo go í lɔ wa bi tɛɛ waati iyi á waa je. Wa mu ama caka ku sɪa go iyi á ce do abatii, iyi í nɛ tulare ku nɛ fia iyi á ce do ikpoi naadi. Tulareu í beɪ í caada. Ɗɔi í lɛge ama cakau nɔ í fási tulareu si irii Jesu. ⁴ Nɔ inɛ go ɲa á wa bɛ. Á sɔ ɲje do idɔakɔ á waa ni, na mii í ce abou ihɛ í koo í ce asɔɔi tulareu ihɛ. ⁵ Aa ka taai wo zakai fiaɪ icɛi adɔ akā nɔ ka mua ilu are ɲa. Ɗɔi á waa la si abou do kugaabu. ⁶ Amma Jesu í ni, i jɔ abou. Na mii í ce ì waa ye taaleɛ ɲa. Mii jiidai í ceem bɛ. ⁷ Ntɔ ntɔ, ilu are ɲa aa maa wɛɛ do inɛ waati kama fei, nɔ waati iyi ì bi fei aa yɔkɔ i ce ɲɲa jiidu ɲa, amma amu n kaa n na n wɛɛ do inɛ hee do aɔ fei. ⁸ Abou í ce andi gbughāɛ iyi á yɔkɔ mbɛ, í fási aram tulare do njuuma beɪ á ya fási arai iku ɲa á beɪ á si ɲa. ⁹ Ntɔ ntɔ, tengi bii inɛ ɲa aa koo á maa waazo laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihɛ í ce a maa yeɔ gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ Matie 26:14-16; Luku 22:3-6)

¹⁰ Ɗɔi Zudasi Isikarioti, inɛ akāi mɔcɔ maateɛji ɲau, í bɔ bi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau í ni ɲɲu á da ɲɲa Jesu si awɔ. ¹¹ Iyi á gbɔ ideu, ɲɔi inɔ ɲɲa í dɔ nɔ á ni aɲa aa muua fia. Ɗɔi Zudasi wa de kpāa beɪ á ce ku zambaɔ Jesu ku na inɛ ɲau.

Jesu wa je jingauɪ Iku ku kua do mɔcɔɛ ɲa

(Cɔ Matie 26:17-25; Luku 22:7-14, 21-23; Zāa 13:21-30)

¹² Si aɔ sintei jingauɪ Pɛɛ hai nɛ lefeeu, si waati iyi inɛ ɲa á ya saka angudāi jingauɪ Iku ku kua a ceɔ kuwee, ɲɔi mɔcɔi Jesu ɲau á beɛ á ni, iwoi ì bi kaa ceɛ ijei jingauu. ¹³ Ɗɔi í bɛ amanɛ minji si inɔi mɔcɔɛ ɲau í sɔ ɲa í ni, i bɔ inɔ ilu, aa ye mākɔ go wa so inyɪ jɔlɔ. I tooɛ. ¹⁴ Mākɔ á koo ku lɔ kpasɛ go. Kpasɛ bii á lɔu, i koo í sɔ ilu kpasɛu í ni ɲa, Mɛɛtu í ni ka beɛ ile bii ɲɲu á je jingauɪ Iku ku kua do mɔcɔi ɲɲu ɲa. ¹⁵ Mākɔ á bɔɔ ɲɛ si antai ile ku kpeke go nɔ á nyisi ɲɛ ilaawa nla go iyi á ce sɔɔlui fei ndɛɛ tā. Beɪ aa ce nwa sɔɔlui jingauu ɲa. ¹⁶ Ɗɔi mɔcɔ ɲau á dasi kpāa á nɛ. Iyi á to inɔ iluu nɔ á ye ideu í ce beɪ Jesu í sɔ ɲau, ɲɔi á ce ijei jingauu bɛ.

¹⁷ Iyi alɛ í lɛ, ɲɔi Jesu í to wa do mɔcɔ maateɛji ɲau. ¹⁸ Waati iyi á waa je ɲɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ akā ɲɲɛ iyi awɔɔ á waa je, ɲɲui á zambam. ¹⁹ Ɗɔi inɔi aɲa fei í fɔ, nɔ á wasi ku beɛ akā akā á waa ni, isa kù je amu ya. ²⁰ Ɗɔi Jesu í je ɲɲa í ni, si inɔi inɛ maateɛjiu, inɛ akā ɲɲɛ á gūsi pɛɛ si inɔ jɛɛ awɔɔ aɔ. Lafɛi á zambam. ²¹ Do ntɔ amu Amaɪ Amanɛ an ku si beɪ kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ. Amma inɛ iyi á zambam á ye ijuukpā nla nla. Á tiaa inɛɛu bii í je á kù búu mɔm wo.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cɔ Matie 26:26-30; Luku 22:14-20; Kɔr. 1, 11:23-25)

²² Waati iyi á waa je, ɲɔi Jesu í so pɛɛ í saabu Ilaaɔ titā í beɪ í bububue í na mɔcɔɛ ɲau í ni, i gba ɲa. Iyi ihɛi í je aram. ²³ Ɗɔi í so kɔɔfu má si bii á dasi vɛɛ í saabu Ilaaɔ nɔ í na ɲa aɲa fei á mɔ. ²⁴ Ɗɔi í sɔ ɲa í ni, iyi ihɛi í je njem. Ɗɲui í je nyindai akabuu iyi Ilaaɔ í dɪ do amanɛ ɲa. An nikāɛ na irii dulum dii inɛ nkɔ. ²⁵ Ntɔ ntɔ, n kaa n mɔ atɛ vɛɛ má í gbe hee aɔ iyi an mɔ vɛɛ titɔ si andunya titɔi Ilaaɔ.

²⁶ Si anyie à kɔ iri ɲa nɔ à fita à bɔ iri kutai Olivie ɲa.

Jesu wa fɔ iyi Pieɛ á já ku ni kù mà nɲu

(Cɔ Matie 26:31-35; Luku 22:31-34; Zaa 13:36-38)

²⁷ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔe ɲa í ni, inɛ fei aa nyiò anyi na irim. Bɛi Ilaaɔ í fɔ si kukɔi ideɛ, bɛɛbɛi á ce. Í ni nɲu á kpa woo degbeu nɔ angudá ɲau a fangaa bii fei. ²⁸ Amma an jì hai si balɛ nɔ n cua nɲɛ n bɔ ilei Galilee. ²⁹ Nɔi Pieɛ í sɔɔ í ni, baa bii inɛ fei wa nyiò anyi na iriɛ, amu n kaa n nyiò anyi pai. ³⁰ Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, ntɔ ntɔ, nnyi, idɔuyi mɔm, hee ajɛɛ ku maa kɔ isɛ gbɛɛji, aa já isɛ gbɛɛta í ni i kù màm. ³¹ Amma bɛi Jesu wa fɔ, bɛɛbɛ mɔi Pieɛ í ya fɔ hee lele ku ni, n kaa n kɔsiɛ pai, baa bii í jɛ an ku do awɔ ajɔi. Nɔi aɲa fei á fɔ bɛɛbɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ Gesemanee

(Cɔ Matie 26:36-46; Luku 22:39-46)

³² Nɔi Jesu do mɔcɔe ɲa à bɔ inya gɔ iyi à ya kpe Gesemanee. Iyi à to bɛ nɔ í sɔ ɲa í ni, i buba ihɛ titá ɲa n koo n ce kutɔɔ wa. ³³ Nɔi í gbá Pieɛ do Zaaki do Zaa à bɔ waju. Nɔ njo í muu hee arae fei í rɔ. ³⁴ Nɔi í sɔ ɲa í ni, inɔ ku fɔ í naa sim nla nla hee wa bi ku kpam. I wa ihɛ, i wɔ njoo ɲa. ³⁵ Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲoi í bɔ waju keeke í koo í sɛɛbata ile wa ce kutɔɔ, bii á ce, wahalau ku jìò nɲu. ³⁶ Wa ni, Baam, aa yɔkɔ í ce mii fei. Jò wahalau ihɛ ku jìim. Amma do nɲu fei, ku maà ti ku jɛ ti idɔɔbim, jò idɔɔbie ku ce.

³⁷ Si anyie ɲoi í nyi wa bi mɔcɔ mɛɛta ɲau í ba ɲa à waa sɪ njoo. Nɔi í bee Pieɛ í ni, Simɔɔ, ì waa sɪ njooi? Debei, i kù yɔkɔ í kù wɔ njoo baa lɛɛu aká? ³⁸ I wɔ njoo nɔ i maa ce kutɔɔ ɲa ku ba i maà dasi kulelei inɛ ɲa. Idɔi amanɛ í bi, amma arae í kua gbɛgbɛ. ³⁹ Nɔi í nyi má í koo í ce kutɔɔ si ide akáu. ⁴⁰ Iyi í nyi wa bi tu ɲa má, nɔ í ba ɲa à waa sɪ njoo má, domi njoo wa kpa ɲa. Iyi í jì ɲa nɔ a kù mà bɛi aa sɔɔ má.

⁴¹ Nɔi í nyi í koo í ce kutɔɔ má nɔ í baa bi tu ɲa isɛ gbɛɛtasiaɛ í bee ɲa í ni, ì sũ ì waa sɪmi ɲai hee nsei? Í to bɛɛbɛ. Wee, awaatiu í to tã, iyi aa mu amu Amaí Amanɛ, á daa ilu dulum ɲa si awɔ. ⁴² Wee, inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede ka kòò ɲa.

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Luku 22:47-53; Zaa 18:3-12)

⁴³ Iyi Jesu wa fɔ bɛɛbɛ, gbakā ɲoi Zudasi, inɛ akāi mɔcɔ maateɛji ɲau, í to wa. Zamaa nla gɔ wa tooɛ wa à waa mu taakuba ɲa do golo ɲa. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do inɛ ngbo ɲau í bɛ ɲa wa. ⁴⁴ Waati iyi Zudasi í dasi idɔ nɲu ku zamba Jesuu, í sɔ inɛ ɲau nyinda gɔ iyi nɲu á ce. Í ni, inɛ iyi an koo n ya n baabae, lafɛɛ mɛɛ. I muu dim dim i nɛɛ ɲa. ⁴⁵ Hai Zudasi í to wa gbakā, í sɛkɛɛ si Jesu í ni, Mɛɛtu. Nɔi í baabae. ⁴⁶ Nɔi inɛ ɲau à to Jesu awɔ à muu. ⁴⁷ Nɔi inɛ akāi mɔcɔ ɲau í yɔ taakubae í cafe itli amaacei woo wee nlaí Ilaaɔu í buu. ⁴⁸ Nɔi Jesu í bee ɲa í ni, amui ì naa ku mu ɲa do taakuba do golo ɲa bei woo ce ile? ⁴⁹ Ñ ya n wa si inɔ nɲɛ ajɔ fei n maa n kɔ inɛ ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ i kù mum ɲa. Amma nɲu ɲau bɛ fei í ce ku ba kukɔi idei Ilaaɔ ku kɔ. ⁵⁰ Nɔi mɔcɔ ɲau fei á jòɔ à sa.

⁵¹ Nɔi ama awaasũ gɔ mɔ wa too Jesu, wa kpaka acɔ. Nɔi inɛ gɔ wa dɛ ku muu, ⁵² amma í sa basí í jò acɔu.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ɲa

(Cɔ Matie 26:57-68; Luku 22:54-44, 63-71; Zaa 18:13-14, 19-24)

⁵³ Nɔi à bɔò Jesu bi woo wee nlaí Ilaaɔu. Tengi bei inɛ ngboi woo wee ɲau do inɛ ngbo ɲau do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à tɔtɔɔ. ⁵⁴ Nɔ Pieɛ í wa hee jìijì wa too Jesu wa do anyi hee í bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nlaui. Nɔi í buba bɛ do woo degbe andɛ koofa ɲau, wa nyia kɔkɔi ina.

⁵⁵ Waati n̄u in̄e ngboi woo wee ña do igbei woo kiiti ñau fei à waa de ide gò iyi aa yeò taalei Jesu a ba a kpaa. Amma a kù ba. ⁵⁶ In̄e nkpo í wasi ku máa ide, amma ide n̄u kù waa so n̄e. ⁵⁷ N̄oi in̄e gò ña à dede à máa ide à ni, ⁵⁸ à gbò iyi í ni n̄u á lege kpas̄ei Ilaāu n̄o si afei ajo m̄eta n̄u á be ku ma mmue iyi kaa je do aw̄oi aman̄e. ⁵⁹ Amma baa si b̄e, ide n̄u kù so n̄e. ⁶⁰ N̄oi woo wee n̄lau í dede í leek̄i si wajui aña fei, n̄o í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gò? Ide mii in̄e ñau ih̄e à waa yeò taalee. ⁶¹ Amma Jesu wa cokoe, kù f̄o ide gò. N̄oi woo wee n̄lau í beee má í ni, aw̄oi í je in̄e iyi Ilaā í cica, Am̄ai Ilaā? ⁶² N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, oo, amui. N̄o aa ye ña amu Am̄ai Aman̄e n̄ wa n buba si aw̄o n̄ei Ilaā ílu gbugb̄a fei. N̄o ajo ak̄a aa na i yem ña n̄ wa n naa si kud̄ui ijl̄ má. ⁶³ N̄oi woo wee n̄lau í ga ib̄e ku nyisiò id̄ok̄de. N̄o í ni, a kù waa de sie ílu sēeda k̄ama má. ⁶⁴ Í gbò bei wa bu Ilaā ña. Beirei í ye a cea mak̄ou ña. N̄oi aña fei à ye taalee à ni a kpaa.

⁶⁵ N̄oi in̄e gò ña à wasi ku tusi Jesu ant̄o gbak̄a n̄o à bii ijue à bei à waa daa kutu à beee à waa ni, aw̄o walii, s̄s wa in̄e iyi í c̄ae. N̄oi sooge ñau à mu Jesu à wasi ku sambalae.

Pīe í j̄a í ni n̄u kù mà Jesu

(C̄o Matie 26:69-75; Luku 22:56-62; Z̄aa 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Waati iyi Pīe í wa bantumai kpas̄eu, ñoi in̄e ak̄ai ama inaabo woo ce icei woo wee n̄lai Ilaāu í naa b̄e. ⁶⁷ Iyi í ye Pīe wa nyia, ñoi í c̄o s̄ēe í ni, aw̄o m̄o, í tako í wēe do Jesu in̄ei Nazaret̄iu. ⁶⁸ Amma í j̄a í ni, n kù m̄a f̄o, n kù gbò ide iyi í waa f̄o. N̄oi í fita í b̄o ikpa and̄e kabau. Waati b̄ebei j̄e wa k̄o. ⁶⁹ N̄oi ama inaabo woo ce iceu í ȳo b̄e má, ñoi í wasi ku s̄s in̄e ña iyi à wa beu wa ni, in̄eu ih̄e in̄e ak̄a n̄ai. ⁷⁰ N̄oi Pīe í j̄a má. Iyi í k̄e keeke, ñoi in̄e ña iyi à wa beu à s̄s Pīe à ni, nt̄o nt̄o, aw̄ou in̄e ak̄a n̄ai, domi aw̄o m̄o in̄ei Galileei. ⁷¹ N̄oi

Pīe í ceekpe í ni, n kù mà mak̄o iyi í waa f̄aau b̄e ña. ⁷² B̄e gbak̄a aj̄e í k̄o is̄e gb̄eejis̄iae. N̄oi Pīe í ye gigii ide iyi Jesu í s̄s̄u wo í ni, hee aj̄e ku maa k̄o is̄e gb̄eeji aa j̄a is̄e gb̄eta í ni i kù mà̄m. N̄oi Pīe í l̄osi ku kpata.

15

À b̄o Jesu si wajui Pilati

(C̄o Matie 27:1-2, 11-14; Luku 23:1-5; Z̄aa 18:28-38)

¹ N̄oi daadaak̄o in̄e ngboi woo weei Ilaā ñau do in̄e ngbo ñau do woo k̄o in̄e ña si wooda ñau do in̄e ña iyi à gbe si igbei woo kiiti ñau fei à tot̄o à w̄ia ideu ajo. N̄o à d̄i Jesu à koo à daa Pilati si aw̄o. ² N̄oi Pilati í beee í ni, aw̄oi í je ilaalui Zuifu ña? N̄o Jesu í j̄eaa í ni, oo, si bei í f̄o. ³ N̄oi in̄e ngboi woo wee ñau à má Jesu ide ik̄a ik̄a fei. ⁴ N̄oi Pilati í beee má í ni, i kù waa f̄o ide gò? I kù gbò bei à waa nie? ⁵ Amma Jesu kù j̄e ide k̄ama má hee biti í mu Pilati.

À ye taalei Jesu a ba a kpaa

(C̄o Matie 27:15-26; Luku 23:13-25; Z̄aa 18:39-19:16)

⁶ Wee si jingauí Iku ku kua fei Pilati í ya j̄o in̄ei piis̄s̄o ak̄a iyi zamaa í bii. ⁷ Wee in̄e gò í wa ile piis̄s̄o b̄e do kpaas̄ie ña si na iyi í j̄o à kpa in̄e gò si waatii ide ku k̄o n̄u. Iriei Barabasi. ⁸ N̄oi zamaau í b̄o bi Pilati à waa t̄oe ku cea aña bei í ya ce n̄u ad̄s̄ fei si jingauu. ⁹ N̄oi Pilati í bee ña í ni, í bi n j̄o n̄e ilaalui Zuifu ñau ña? ¹⁰ Í f̄o b̄ebei si na iyi í j̄o wa mà s̄a s̄a iyi na igui í j̄o in̄e ngboi woo weei Ilaā ñau à daa n̄u Jesu si aw̄o. ¹¹ Amma in̄e ngboi woo weei Ilaā ñau à wasi ku mante zamaau à ni a s̄s Pilati ku nya n̄u Barabasi. ¹² N̄o Pilati í bee ña má í ni, to, beirei í bi n cea in̄e iyi í ya maa k̄e ilaalui Zuifu ñau. ¹³ N̄oi à d̄s̄ anu à ni, kpakpae si jl̄i ku gaau. ¹⁴ N̄o Pilati í bee ña í ni, laal̄o yoomai í bei í ce. Amma b̄ei Pilati wa f̄o fei, b̄ebei m̄oi in̄e ñau à ya d̄s̄ anu hee lele a ni, kpakpae si jl̄i ku gaau. ¹⁵ Si na iyi í j̄o Pilati í bi ku ce

iyi á d̄sa zamaau si, n̄hui í jò í nya n̄ja Barabasi n̄o í mu Jesu í jò à t̄eaa kp̄ot̄o. Si anyie, n̄o í daa sooge n̄a si aw̄o a koo a kpakpae si j̄li ku gaau.

Sooge n̄a à waa yaako Jesu

(C̄o Matie 27:27-31; Z̄aa 19:2-3)

¹⁶ N̄oi sooge n̄au à gb̄a Jesu à b̄òde kabai ilaalu, n̄o à t̄ot̄o sooge n̄a iyi à gbe n̄au fei b̄e. ¹⁷ N̄oi à daa Jesu si ib̄o nkpa sis̄o ḡo, n̄o à ba fulai aḡu à daa si irie. ¹⁸ N̄oi à yaako à waa ni, f̄o ilaalui Zuifu n̄a. ¹⁹ N̄oi à ya maa c̄aa kpokpoo si irie, a maa tusie ant̄o, n̄o à waa gulea à waa s̄ebata si wajue. ²⁰ Iyi à yaako à t̄a, n̄oi à nyaa ib̄o nkpa à b̄ei à daa si ib̄o, n̄o à b̄òde waduude à koo à kpakpae si j̄li ku gaau.

À kpakpa Jesu si j̄li ku gaau

(C̄o Matie 27:32-44; Luku 23:26-43; Z̄aa 19:17-27)

²¹ Wee inei Sireni ḡo iyi à ya kpe Sim̄o wa baa hai iko, n̄o í to wa b̄e. Baai Alesandu do Rufusui. Iyi í to wa n̄o sooge n̄au à muu do gbugb̄a à k̄aa j̄li ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ²² N̄oi à b̄ò n̄ju do Jesu si inya ḡo iyi à ya kpe Ḡoḡota, waat̄o inya iyi í j̄o kokoi iri. ²³ N̄o à ná Jesu at̄e v̄e iyi à ȳoḡe do iw̄o iyi à ya kpe miru, amma í k̄o ku m̄o. ²⁴ N̄oi à kpakpae si j̄li n̄o. Si anyie sooge n̄au à ta kpasa si j̄ine n̄a a ba a ȳe iyi ine fei á ba. B̄ebei à ce ikp̄e jaae n̄au. ²⁵ Daako zakai b̄ei is̄o m̄es̄ai à kpakpae si j̄li n̄o. ²⁶ N̄oi à k̄o kurarae si j̄li ḡo à masi j̄li bii à kpakpae, à ni ilaalui Zuifu n̄a. ²⁷ N̄oi à kpakpa ile minji ḡo n̄a b̄e m̄a, ine ak̄a ikpa aw̄o nj̄e, ine ak̄a m̄o ikpa aw̄o cangae. [²⁸ B̄ebei kuk̄oi ideí Ilaa í k̄o iyi í ni, à dooae si ine laalo n̄a.]

²⁹ Woo l̄o n̄a à ya maa gugb̄a iri a buu a maa ni, ah̄, k̄u je aw̄oi ì ni aa lege kpas̄e Ilaāu n̄o i maa ma si afei aj̄o m̄eta? ³⁰ To, faaba arae b̄e, kita hai si antai j̄li ku gaau. ³¹ B̄ebei m̄oi ine ngboi woo weei Ilaā n̄au do woo k̄o ine n̄a si wooda n̄au à waa

yaako. À s̄o n̄je à waa ni, í faaba ine ḡo n̄a amma kaa ȳok̄o ku faaba arae. ³² B̄ebei, n̄ju Kirisi ilaalui Izireliu ku kita wa hai si j̄li n̄o ku ba ka ȳo, n̄o ka dasie naane. B̄ebei m̄oi, ine n̄a iyi à kpakpa do Jesu aj̄o à ya maa yaako.

Waati iyi Jesu í ku

(C̄o Matie 27:45-56; Luku 23:44-49; Z̄aa 19:28-30)

³³ N̄oi das̄a nkpa ilu í kuku si ile fei hee í koo í to is̄o m̄etai ale. ³⁴ N̄oi si is̄o m̄etau Jesu í d̄s̄o anu hee lele í ni, Eloí, Eloí, lama sabatani, waat̄o Ilaā, Ilaā, na mii í ce ì f̄usim aw̄o. ³⁵ N̄oi ine ḡo n̄a iyi à wa b̄e à gb̄o ideu. N̄o à ni, í gb̄o, wa kpe Elii. ³⁶ N̄oi ine ak̄a n̄ja í sei í koo í d̄i kanya si golo ḡo í s̄asi inyik̄a í b̄ei í naa í toa Jesu ku c̄ōc̄ō, n̄o í ni, ka leek̄i, ka c̄o ma Elii á naa ku kitae hai si j̄li ku gaau. ³⁷ N̄oi Jesu í d̄s̄o anu hee lele í b̄ei í ku.

³⁸ Asee, waati b̄ebei si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpas̄e Ilaāu í ga í kp̄e minji hai lele hee ku b̄o ile. ³⁹ Ine ngboi sooge n̄a iyi í wa wajui Jesu í ȳe yaase b̄ei í ce í b̄ei í ku, n̄o í ni, nt̄o nt̄o, ineu ih̄e Am̄ai Ilaāi.

⁴⁰ N̄oi inaabo ḡo n̄a m̄o à wa b̄e à waa c̄o ilu wa hai j̄lij̄. Si in̄o n̄ja Maari inei Madalau í wa b̄e do Salomee do Maari, iyei Zozee do Zaaki iyi í je ama awaas̄u. ⁴¹ Wee hai tako, waati iyi Jesu í wa ilei Galilee, an̄ai à tooe à ya maa cea ice. N̄o inaabo nk̄o ḡo n̄a m̄o à wa b̄e, iyi an̄ad̄ n̄a à s̄i Jesu wa iyi wa naa Zeruzalemu.

À dasi ikui Jesu bale

(C̄o Matie 27:57-61; Luku 23:50-56; Z̄aa 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Iyi ale í le, n̄oi Zozefu inei Arimateeu í naa b̄e. Í b̄ei í je ilu b̄ere si in̄oi Zuifu woo kiiti n̄au, n̄o wa c̄o kp̄aa iyi Ilaā á na ku je bomma. Wee aj̄oi s̄oolui jingau. Iju kum̄ae aj̄oi kus̄mii á je. Na n̄oi í j̄o Zozefu í b̄o bi Pilati do w̄ok̄o ku t̄ōe ikui Jesu. ⁴⁴ N̄oi Pilati í bit̄i do iyi í gb̄o à

ni í kú tã. Njoi í kpe ine ngboi sooge njau í beee ma Jesu í kú í kpe. ⁴⁵ Iyi ine ngboi sooge njau í sisiaa yaase bei Jesu í kuò, njoi í jesi Zozefu koo so ikuu. ⁴⁶ Njoi Zozefu í koo í ra acò fufu, nò í nya ikui Jesu wa hai si jli ku gaauu, í woo do acò. Nò í suu si isai kuta gò iyi à gbe wo. Si anyie í bimbili kuta nla gò í diò andei baleu. ⁴⁷ Njoi Maari inei Madalau do Maari iyei Zozee à ye bii à waa dasi ikui Jesuu.

16

Kujti Jesu hai si bale

(Cò Matie 28:1-8; Luku 24:1-12; Zaa 20:1-10)

¹ Iyi ajò kusimi í lò, njoi Maari inei Madalau do Salomee do Maari iyei Zaaki, à ra tulare iyi aa koo a fãsi ikui Jesu. ² Njoi ajò amaazuma daadaakòu abo njau à bò bi baleu, ³ njoi à waa bee nje si kpāau à waa ni, yooi á tale nwa kutau hai si andei baleu ya. ⁴ À waa fò beebèi si na iyi í jò kutau í la í caa. Amma iyi à cò waju à ye kutau í bimbili. ⁵ Njoi à lò inò baleu nò à ye awaasù gò wa buba do awò nje be, wa dasi jaba fufu, nò njo í mu njau jiiida jiiida. ⁶ Njoi í sò njau í ni, i maà jò njo ku mu njau. N maà iyi Jesu, inei Nazaretiui i waa dede njau, iyi à kpakpa si jli ku gaauu. Í jli hai si bale, kù wa ihē má. I cò tengi bii à dasieu wo. ⁷ Amma i koo bebei i koo í sò mɔcɔe njau do Píe takae í ni, á cua nne ku bò ilei Galilee. Bei aa koo í yòò njau si bei í sò njau wo.

⁸ Njoi à fita wa à sa hai bi baleu do kuyaya domi njo í mu njau ntò ntò. A kù nò a kù sò ine gò ideu na irii njau iyi í mu njau.

Jesu í tusea Maari inei Madalau arae

(Cò Matie 28:9-10; Zaa 20:11-18)

[⁹ Iyi Jesu í jli hai si bale ajò amaazuma daadaakòu, bi Maari inei Madalau í tako í nyisi arae. Maariui Jesu í tako í lelea inei inòko meeje wo. ¹⁰ Njoi abou í koo í sò kpaasie njau

laabaauu. Anjai à waa too Jesu wo nò à weèò inò kufò à wasi ku kpata. ¹¹ Iyi í ni Jesu í jli má, njau í yòò, a kù dasie naane.

Jesu í tusea mɔcɔ minji gò njau arae
(Cò Luku 24:13-35)

¹² Si anyii njau, njoi Jesu í tuse arae bi mɔcɔ minjie gò njau iyi à waa ne si kpāa, à waa bò ileeko. Amma í kpaasi arae si kuye njau. ¹³ Njoi ine njau à baa inò ilu nò à koo à sò ine bubu njau, amma kpaasi njau a kù dasi anja mò naane má.

Jesu í tusea mɔcɔ maatakā njau arae
(Cò Matie 28:16-20; Luku 24:36-49; Zaa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁴ Si anyie Jesu í koo í tuse arae bi mɔcɔ maatakā njau bii à waa je. Njoi í gbagba si njau na naane hai dasi njau do idò kule njau, si na iyi í jò a kù jesi idei ine njau iyi à yòò í jli hai si baleu. ¹⁵ Njoi í sò njau í ni, i bò si andunya fei, nò i waazoa ine baa yooma fei laabaau jiiidau njau. ¹⁶ Ine iyi í dasi naane nò í jò à dasie inyí á ba faaba, amma ine iyi kù dasi naane, Ilaaā á ye taalee ku kpāa iju. ¹⁷ I cò maamaake gò njau iyi woo dasim naane njau aa ce. Aa lele inei inòko njau do irim, nò aa fò ide do fee njau iyi i kù waa gbò njau. ¹⁸ Aa mu njau do awò, nò baa bii à mò kòtē gò kaa ce njau ide kama. Aa lesi bò njau awò nò a ba iri.

Jesu í nyi bi Ilaaā má

(Cò Luku 24:50-53; IWB 1:9-11)

¹⁹ Iyi Lafē Jesu í sò njau ideu í tā, njoi à soo lele í koo í buba si awò njei Ilaaā. ²⁰ Njoi mɔcɔ njau à koo à waa waazoa ine njau bii fei. Nò Lafē wa sobi njau si icèu, í jò à ya maa ce maamaake njau ku ba ine njau a mà iyi ide njau í je ntò.]

Laabaau jiiida iyi Luku í kò

Ide Sinte

¹⁻⁴ Baakòom Teofilu, ilu beere nla, ñ wa n ce fò.

Í słaam si n kòe tiaa ihē wa n sōe dee dee mii iyi í ce si anini nwa. Ine ña iyi à yòò hai sinte, nò à baa à je woo ce icei ideu, anai à sō wa. Iyi ine ña à gbòò, ine nkpo nkpoi í ce kookaai ku ba a kòò dee dee. Nò í słaam si amu mò n kòe wa ku ba i mà kam kam iyi ide ña iyi à kòe siu ntòí, domi ñ wúa ideu fei hai sinte.

Amaleka gò wa fò idei kubí Zaa woo dasi iyi

⁵ Si waati iyi Herodu í je ilaalui Zudee, woo weei Ilaađ gò í wa be à ya kpoo Zakari. Si wuaí woo weei Ilaađ ña iyi í je ti Abiai í wa. Aboei à ya kpe Elizabeti. Si dimii Arđò iyi í je woo wee nla sintei Ilaađui í wa. ⁶ Anja minji fei à je dee dee si wajui Ilaađ nò à waa jirima woodai Lafēe do idee fei mam mam. ⁷ Amma a kù ne ama domi Elizabeti gbendai, nò anja minji fei à gbo tā.

⁸ Ajò nñu gò, Zakari wa ce icei kuwee si wajui Ilaađ domi si wuaí kuweeu í to si. ⁹ Wee, à ya ta kpasai ku ba a mà ine iyi á ló si kpasēi Ilaađ koo jo tularé. Nòí ajò nñu be, kpasau í so Zakari, ñoi í jò í ló ino ileu koo jo tularéu. ¹⁰ Nò zamaau fei wa ce kutòò waduude si waati iyi wa jo tularéu. ¹¹ Nòí amalekai Ilaađ gò í naa sié, wa leekí si awò njei bi ku jo tularéu. ¹² Iyi Zakari í yòò ñoi zigie í da, nò njo í muu hee í caa. ¹³ Amma amalekau í sōó í ni, màà jò njo ku mué, Zakari. Ilaađ í gbò kutòò. Elizabeti aboe á bíe ama inemòkò nò í sòò Zāa. ¹⁴ Aa ne ino didò nla nla nò ine nkpo á wēe do ino didò na kubie, ¹⁵ si na iyi í jò ine nlaí á je si wajui Ađ Lafēe. Kaa mò vēe,

hee má je atē kulele mmu gò. Nò á kōò Hundei Ilaađ hai inoi iyee. ¹⁶ Á jò inei Izireli nkpo ku kpaasi idò nò a nyi wa bi Ađ Lafēe ñña. ¹⁷ Nñui á cuaa Ilaađ nò ku ye bei Elii walii nlaí takou. Gbugbāe mò á yei bei ti Elii. Á jò baa do ama ñña ña a gbasi nje, nò á jò hai gbò ide ña mò a ce lasabu bei ine dee dee ña.

¹⁸ Amma Zakari í sō amalekau í ni, amu wee ñ gbo tā nò abom mò í ce ine ngbo. To, beirei an ce n mà iyi ideu á ce. ¹⁹ Nòí amalekau í jeaa í ni, amui Gabiēli. Amui ñ ya n wa bi Ilaađ n maa n ceaa ice. Nñui í bēm wa n na n baé ide ku fò nò n sisie laabaau jiiidu ihē. ²⁰ Amma í kù dasi idem nòu naane baa do iyi á na ku ce bii waatie í to. Na nñu, aa deki, i kaa yòkò i fò ide má í gbe ajò iyi ideu í cei.

²¹ Wee ine ña à waa degbe Zakari, nò à biti do iyi wa kpe ino kpasēi Ilaađ be. ²² Iyi í fita wa, kù yòkò ku ba ña ide ku fò má, ñoi à mà iyi í ce kuye gòí si ino ileu be. Wa ba ña ide ku fò do awò ku nyisi iyi ntòí, amma kù yòkò ku fò ide do gele.

²³ Si anyii kuyeu, Zakari í mōsi icee má hee í koo í to ajò iyi icee í kpa iri ino kpasē be. Nòí í nyi idee. ²⁴ Si anyie, Elizabeti aboe í ba aśí, nò wa singa arae zakai cukpa miu, í ni *, ²⁵ cò mii iyi Ilaađ í ceem. Í còm do iju jiiida nò í nyaam anyò si wajui amane ña.

Amaleka wa fò idei kubí Jesu

²⁶ Iyi aśii Elizabeti í ba cukpa mēefa, ñoi Ilaađ í be amaleka Gabiēli Nazareti si ilei Galilee. ²⁷ Í bōoi bi mudēe gò iyi kù mà mōkò, amma à mua awaasū gò iyi à ya kpe Zozefu, si dimii ilaalu Davidi. Irii mudēgui í je Maari. ²⁸ Amalekau í ló bi tēe í sōó í ni, ñ wa n ce fò, awò iyi Ilaađ í cea didò. Ađ Lafēe í wēe do awò.

²⁹ Nòí Maari í biti do ideu nò wa bee arae ide wa ni, yoomai í je yaasei

* **1:24** wa singa arae Ara ku singaēu kù je na anyò. Á yòkò ku je wa bi ku maa wēe nñu aká ku ba ku saabu Ilaađ.

fɔɔu ihɛ. ³⁰ Nɔi amalekau í sɔɔ í ni, maã jò njo ku muɛ Maari. Ilaaɔ í ceɛ didɔ. ³¹ Aa ba aɔi í bí ama inɛmɔkɔ nɔ í sɔɔ Jesu. ³² Á na ku je inɛ nla. Amai Ilaaɔi aa ya kpoo, nɔu iyi kù ne saa. Aɔ Lafɛɛ á coo ilaalu, á náa bommai Davidi balae. ³³ Nɔui á je bomma si dimii Zakɔbu do ajo fei. Bommae kaa ne kɔɔ †. ³⁴ Nɔi Maari í bee amalekau í ni, beirei á ce ku ce, si bei n kù mà mɔkɔ.

³⁵ Nɔi amalekau í jɛaa í ni, Hun-dei Ilaaɔi á naa siɛ, nɔ gbugbɛ ku biie bei jiji. Nɔui í jò aa kpe ama kumá iyi aa na í biu Amai Ilaaɔ. ³⁶ Elizabeti nyaanzɛu mɔ iyi à ya maa kpe gbɛndau, do si agboɛu fei, í ne aɔi ama inɛmɔkɔ. Í wɛɛ si cukpa mɛɛfasiaɛ nsei. ³⁷ Maari, jò í mà iyi nkãma kù wɛɛ iyi Ilaaɔ í mɔngɔ.

³⁸ Nɔi Maari í ni, amu woo ce icei Aɔ Lafɛɛi. Fei ndɛɛ ku ceem bei ì sɔm nɔu. Nɔi amalekau í ne.

Maari í bɔ Elizabeti ku cɔ

³⁹ Si anyii nɔu, nɔi Maari í dede do saasa í dasi kpãa wa ne ikpa geete ɔa, í bɔ ilu gɔ si ilei Zudee. ⁴⁰ Iyi í to be nɔi í lɔ kpasɛi Zakari nɔ í ce Elizabeti fɔɔ. ⁴¹ Waati iyi Elizabeti í gbɔ fɔɔi Maariu, nɔi amau í yaga si inɔɛ, nɔ Elizabeti í kɔɔ Hundi Ilaaɔ. ⁴² Nɔ í dɔ anu hee lele í ni, Ilaaɔ í weɛ í re inaabo fei, nɔ kuweeu á sɔ si ama iyi aa na í bíu. ⁴³ Yooi n je hee iyei Lafɛɛm í naa bi tom. ⁴⁴ Waati iyi n gbɔ fɔɔɛu be, ama iyi í wa inɔm í yaga do inɔ didɔ. ⁴⁵ Ilu inɔ didɔi awo iyi ì dasi naane iyi mii iyi Ilaaɔ í sɔɛ á na ku ce.

Iri ku kɔi Maari

⁴⁶ Nɔ Maari í ni, Idɔm wa saabu Aɔ Lafɛɛ. ⁴⁷ Nɔ n wɛɛɔ inɔ didɔ na irii Ilaaɔ Woo faabam, ⁴⁸ Si na iyi í jò í kãsim iju jiidae, amu woo ce iceɛ iyi n kù je ngɔgɔ. Nɔ hai nsei inɛi andunya ɔa fei aa maa ni amuu ilu inɔ didɔi,

⁴⁹ Domi Ilaaɔ, ilu gbugbɔ fei í ceem mii nla nla.

Iriɛ í má.

⁵⁰ Í ya ce araarei inɛ ɔa iyi à waa jirimae hee do ajo fei.

⁵¹ Í ce ice gbugbɔ ɔa do gbugbɔi awoɛ Nɔ í fangaa inɛ ɔa iyi lasabui idɔ nɔa í ne faao.

⁵² Í kɛkɛ ilaalu ɔa si batai bomma nɔa ɔa,

Nɔ í so ilu are ɔa lele.

⁵³ Í jò inɛ ɔa iyi ari wa kpa à je mii jiiida ɔa à yo,

Amma í lele ilu fia ɔa awo ngbɛ.

⁵⁴⁻⁵⁵ Í sobi inɛi Izireli woo ce iceɛ ɔa, Í ce araare nɔa hee do ajo fei Bei í tako í sɔ Aburahamu do tɔkue ɔa

Aɔa iyi à je bala nwa ɔa.

⁵⁶ Iri iyi Maari í kɔu mbe. Si anyie nɔ í buba bi Elizabeti be zakai cukpa mɛɛta, í bei í nyi idee.

Kubí Zãa woo dasi inyiu

⁵⁷ Awaati í to bii Elizabeti á bí amae, nɔ í bí ama inɛmɔkɔ.

⁵⁸ Kpaasie ɔa do nyaanzɛɛ ɔa à gbɔ iyi Aɔ Lafɛɛ í ce araareɛ ntɔ ntɔ, nɔ aɔaɔ ɔa à wɛɛɔ inɔ didɔ ajo. ⁵⁹ Si ajo mɛɛjɔsia à naa ku dasi amau bango, nɔ à waa bi à kpoo Zakari, irii baaɛu. ⁶⁰ Amma iyeɛ í so ide í ni, aawo, Zãai aa kpoo. ⁶¹ Nɔi à sɔɔ à ni, si nyaanzɛɛ inɛ kãma kù ne dimii iriu be.

⁶² Nɔ à bee baaɛ do awo ku ba a mà bei í bí a kpe amau. ⁶³ Nɔi Zakari í tɔɔ mii gɔ si bii á kɔ si, nɔ í kɔ í ni, Zãai í je iriɛ. Nɔ aɔa fei à biti. ⁶⁴ Nɔi gbakã Zakari í yɔkɔ í fɔ ide do gelee, nɔ í lɔsi ide ku fɔ wa saabuɔ Ilaaɔ. ⁶⁵ Nɔi njo í mu hee do inɛ ɔa iyi à wa amɛɛ amɛɛ fei. Nɔ si ilɛkɔi geetei Zudee ɔa fei inɛ ɔa à wasi ku ce faajii ideu. ⁶⁶ Inɛ ɔa iyi à gbɔ ideu fei à ya maa muui si idɔ nɔa nɔ a maa ni, debei, beirei amau ihɛ á na ku je.

Mii ɔa iyi í ceu ihɛ fei wa nyisi iyi gbugbɔi Ilaaɔ í wɛɛ do nɔu.

Iri ku kɔi Zakari

† **1:33** Zakɔbu Zakɔbui à ya kpe Izireli má. Bii à ni á je bomma si dimii Zakɔbu, si dimii inɛi Izireli ɔa feii à waa fãa.

67 Nɔi Zakari baai amau í kɔ̀ò Hun-dei Ilaaɔ, nɔ í ce walii í ni,

68 Saabui í je ti Ilaaɔ Lafɛɛi inɛi Izireli ɲa

Si na iyi í jò í naa bi inɛɛ ɲa í na í ya ɲa.

69 Nɔ í naa nwa Woo faaba ilu gbugbā wa si nyaanzei ilaalu Davidi amaaceɛu,

70 Si beɪ í jò walii kumáɛ ɲau à fɔ wo hai ku kpɛ.

71 Nɲui á faaba wa hai si awɔi mbɛɛ nwa ɲa,

Do hai bi inɛ ɲa iyi à cé wa fei.

72 Bɛɛbeɪ í nyisi bala nwa ɲa araareɛ, Nɔ wa yeð gigii akabuu kumáɛ.

73 Akabuuui í je kuwā iyi í cea Aburhamu bala nwa,

74 Í ni nɲu á nya wa hai si awɔi mbɛɛ nwa ɲa,

Nɔ nɲu ku jò ka cea nɲu icɛ do wɔ̀ɔkɔ.

75 Nɔ icɛ iyi aa ka ceau ku je do idɔ kumá nɔ ka je dee dee si wajue do ajɔ fei si kuwɛɛ nwa.

76 Nɔ awɔ amam, aa kpee waliiii Ilaaɔ, nɲu iyi kù ne saa,

Domi aa cuaa Lafɛɛ i maa teesea kpāa,

77 Nɔ aa jò inɛɛ ɲa a mà iyi aɲa aa ba faaba waati iyi Ilaaɔ á nya dulum du ɲa.

78 Ntɔ ntɔ, araarei Ilaaɔ Lafɛɛ nwa í lá si wa.

Na saabui araareui í jò inya kumá í naa si wa hai lele beɪ nunui daakɔ,

79 Ku ba ku má inya si inɛ ɲa iyi à waa buba si ilu kuku do si jɲɲi iku

Ku maa nɛ̀ò awa fei si kpāai laakai akā.

80 Iri iyi Zakari í kɔ̀u mbɛ. Si anyii nɲu amau wa la, nɔ bisie wa kɔ̀osi nɔ í koo í wa gɔ́abua hee í koo í tóò ajɔ iyi í nyisi araɛ bantuma si wajui inɛi Izireli ɲa.

2

Kubú Jesu

(Cɔ Matie 1:18-25)

* 2:5 Maari aboe à ni Maari í je aboe si na iyi í jò aɲaò à wɛɛ, amma aɲaò a kù tɔ̀tɔ̀ sɛɛ hee í koo í biò Jesu.

1 Waati bɛɛbe, ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Ogusitu í na wooda í ni a ce inɛ ɲa kuka si ilɛɛ fei. 2 Kuka sinteu ihɛ à cooi si waati iyi Kiriniusi wa je ilu ilɛ si ilɛi Siri. 3 Nɔ inɛ fei í ne si ilue koo na irie a kɔ̀ɔ si tia.

4 Nɔi Zozefu mɔ́ í ne hai Nazareti si ilɛi Galilee, í bɔ ilɛi Zudee si ilui Davidi iyi à ya kpe Betelehemu, domi nɲu mɔ́ nyaanzei Davidii wa je. 5 Í bɔ ku na irie, nɲu do Maari aboe iyi í ne asɪ *. 6 Si waati iyi à wa be, ajɔ í na í to bii á bí amaɛ. 7 Nɔ í bí ama sintee, ama inɛmɔ́kɔ. Í biiɛ do aco nɔ í tɔ̀ɔ si bi ku jei angudā ɲa, si na iyi í jò inya kù wɛɛ bii inɛ njoo ɲa aa sɔ.

Amaleka gɔ́ ɲa à naa bi woo degbe ɲa

8 Woo degbe gɔ́ ɲa à wa inɔ sako be, à waa degbe angudā ɲa idū. 9 Nɔi amalekai Aɔ Lafɛɛ gɔ́ í faata si ɲa wa, nɔ inya kumá nla gɔ́ í kaako ɲa. Inya kumáu amboei Lafɛɛui. Nɔi njo í mu ɲa jiida. 10 Amma amalekau í sɔ́ ɲa í ni, i maà jò njo ku mu ɲɛ. Laabaau jiidaɪ n̄ naa ku sisi nɲɛ, iyi á jea inɛ fei inɔ didɔ́ nla nla. 11 Laabaauu wee. Nnyi, si ilui Davidi, à bí nɲɛ Woo faaba. Nɲui í je Lafɛɛ, inɛ iyi Ilaaɔ í cicau. 12 Yaase beɪ aa m̄au ɲa wee. Aa ye ama kpɔ̀tɔ̀ gɔ́ be à biie do aco, wa sū si bi ku jei angudā ɲa.

13 Iyi í fɔ́ bɛɛbe í tā ɲɔi gbakā amaleka mmu gɔ́ ɲa à naa bi tɛɛ aɲa nkpɔ́ nkpɔ́ nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni, 14 ka jò irii Ilaaɔ ku ne amboe hee lele. Nɔ laakai ku sū ku wa si ilɛ si inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í bi.

Woo degbe ɲau à bɔ Betelehemu

15 Nɔi amaleka ɲau à jò ɲa à nyi lele. Si anyii nɲu, woo degbe ɲau à sabuu nje à waa ni, debeɪ, ka bɔ Betelehemu, kaa cɔ́ mii iyi í ce, iyi Aɔ Lafɛɛ í jò à mà.

16 Nɔ à ce saasa à sei à koo. Nɔi à to nɔ à ye Maari do Zozefu, do

ama kpɔtɔɔu bii wa sũ si bi ku jei angudã ña. ¹⁷ Iyi à yɔɔ, à waa sisi mii iyi amalekau í sɔ ña si gãmei amau. ¹⁸ Nɔ inɛ ña iyi à gbɔ idei woo degbe ñau fei ideu í ya mu ña bitii. ¹⁹ Amma Maari nje wa mu fei ndɛɛ si idɛɛ, nɔ wa lasabu si do laakai. ²⁰ Nɔi woo degbe ñau à sinda à waa nɛ. Nɔ à waa nyisi amboei Ilaaɔ, à waa saabuɛ na irii mii iyi à gbɔ do iyi à yɛ fei, domi fei ndɛɛ í cei si bei amalekau í sisi ñña.

À bɔɔ Jesu kpasɛi Ilaaɔ

²¹ Si ajo mɛɛjɔsia ñɔi à sɔɔ Jesu, iri iyi amalekau í ni a kpoo hai waati iyi iyeɛ kù nɛ aɖu. Ajo nñu bɛ mɔi aa dasiɛ bango.

²²⁻²³ Mii iyi Moizi í kɔ si woodaɛ wee. Í ni, ama inɛmɔkɔ iyi à bí sinte fei aa nyaa ikai ku je ti Aɔ Lafɛɛ. Na ñɔi í jɔ iyi waati í to si bii aa ce kuwee Maari ku bei ku má si ayawo iyi í ceu Zozɛfu do Maari à so amau à bɔɔ Zeruzalɛmu ku ba a nyisi Aɔ Lafɛɛ ²⁴ nɔ a ce kuwee. Kuweeu do kufe minji wala do ankasiidi minjii à ya cooɔ si bei à kɔɔ si woodai Aɔ Lafɛɛ.

²⁵ Wee mɔkɔ gɔ í wa Zeruzalɛmu bɛ à ya kpoo Simeɔ. Mɔkɔu í je inɛ dee dee nɔ í mà bɛɛɛɛ Ilaaɔ. Wa degbe inɛ iyi á na ku tũ idɔi inɛi Izireli ña nɔ Hundei Ilaaɔ í wee do nñu. ²⁶ Hundei Ilaaɔu í sɔɔ wo í ni á yɛ inɛ iyi Aɔ Lafɛɛ í cicau ku bei ku ku. ²⁷ Nɔi Hundeu í tale siɛ kpasɛi Ilaaɔ ku bɔ. Iyi iyeɔ baai Jesu ña à lɔɔɛ bɛ ku ba a cea bei wooda í fɔ, ²⁸ ñɔi Simeɔ í gbha í muu si awɔɛ í saabu Ilaaɔ wa ni,

²⁹ Lafɛɛ, nsei jɔ amu woo ce icɛɛ n jɔ andunya do laakai ku sũ si bei í sɔm wo,

³⁰ Domi ijum í yɛ faabaɛ,

³¹ Iyi í ce sɔɔluɛ si wajui dimi fei.

³² Nñui í je inya kumá iyi á nyisi dimi mmu ña kpãaɛ.

Nɔ nñui í je amboei inɛɛ ña, inɛi Izireli ña.

Walii iyi Simeɔ í ce

³³ Ide iyi Simeɔ wa fɔ si gãmei amau í mu iyeɔ baɛ fei bitii. ³⁴ Simeɔ í wee ñña nɔ í sɔ Maari iyei Jesuu í ni, Ilaaɔ í cica amau ihɛi ku kɛkɛ inɛ nkpɔ nɔ ku dede inɛ nkpɔ mɔ si inɔi inɛi Izireli ña. Nñui Ilaaɔ í bɛ wa ku je bei nyinda, amma inɛ ña aa kɔ siɛ. ³⁵ Nɔ lasabui idɔi inɛ nkpɔ kú fita gbughbãa. Awɔ takaaɛ, inɔ ku fɔ á gũɛ ajo akã si idɛɛ bei taakuba.

Ana walii inaabo

³⁶ Inaabo walii gɔ mɔ í wa bɛ à ya kpoo Ana, amai Fanueli si dimii Azɛɛ ña. Abou í gbɔ ntɔ ntɔ. Í ce muau zakai adɔ mɛɛje mɔkɔɛ kù bei kù na kù wee, ³⁷ nɔ í buba jaaɔ adɔ nkpɔ nkpɔ. Nsei abou í nɛ adɔ cinɛ do mɛɛ, nɔ ci ya fita hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Dasã do idũ fei, í ya maa cea Ilaaɔ icɛi do anu kudɔ do kutɔɔ. ³⁸ Waati bɛɛɛ nñu mɔ í sekeɛ si ña wa, wa saabu Ilaaɔ, nɔ í lɔsi idei amau ku sisia inɛ ña iyi à waa degbe inɛ iyi á na ku faaba inɛi Zeruzalɛmu ña fei.

³⁹ Waati iyi iyeɔ baai Jesu ña à tã mii ña iyi woodai Aɔ Lafɛɛ í ni a ceu fei, ñɔi à nyi Nazareti ilu ñña si ilei Galilee. ⁴⁰ Nɔ amau wa la, gbughbãɛ wa kɔɔsi nɔ í kɔɔ bisi. Nɔ didɔi Ilaaɔ í weeɛ.

Jesu í bɔ kpasɛi Ilaaɔ si waati iyi í nɛ adɔ maateeji

⁴¹ Adɔ fei iyeɔ baai Jesu ña à ya bɔ jingauí Iku ku kuai Zeruzalɛmu. ⁴² Si waati iyi Jesu í nɛ adɔ maateeji ñɔi à bɔ jingauu si bei à nɛ dɔɔnɛɛ. ⁴³ Iyi jingauu í tã à waa nɛ, nɔi Jesu í gbe Zeruzalɛmu bɛ, amma baɛ ña a kù mà. ⁴⁴ A waa tamaa bei í wa si inɔ nñai. Wee à nei zakai ajo akã, ñɔi à dedɛɛ si inɔi nyaanze ñña ña do kpaasi ñña ña. ⁴⁵ Amma a kù yɔɔ, nɔ à sinda à nyi ikpa Zeruzalɛmu à waa dedɛɛ. ⁴⁶ Si ajo mɛɛtasia ñɔi à yɔɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Wa buba si aninii woo kɔ inɛ ña si wooda ña, wa gbɔ ide ñña nɔ wa bee ña ide. ⁴⁷ Inɛ ña iyi à waa gbɔ idee fei à bitii bisie do si bei wa je ñña ide. ⁴⁸ Iyi baɛɛ

ηαυ à yɔɔ bɛ, ηοι αηα μɔ à bitɪ, nɔ iyeɛ í nɪ, amam, na mii í ce ì ce nwa bɛɛbɛ. Amu do baɛ wee, à wasi ku dɛdɛɛ do inɔ ku fɔnla nla. ⁴⁹ Nɔi í bee ηα í nɪ, na mii í ce ì waa dɛdɛɛm ηα. I kù mà ηα iyi wúai Baam nii ñ nɛ n ce? ⁵⁰ Amma ide iyi wa sɔ ηαυ a kù gbɔ yaaseɛ.

⁵¹ Nɔi í too ηα à nɛ Nazareti nɔ wa gbɔ ide ηηα. Wee iyeu wa mu ide ηαυ ihɛ fei si idɔɛ. ⁵² Jesu í lá wa koo nɔ bisie μɔ wa kɔɔsi nɔ wa dɔa Ilaaɔ si hee do amanɛ ηα fei.

3

Waaɔi Zāa woo dasi inyi

(Cɔ Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Zāa 1:19-28)

¹ Iyi ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Tibɛɛ í ce adɔ maatū si bommaɛ, waati bɛɛbɛ Ponsu Pilatii wa je ilu ilei Zudee, nɔ Herodu μɔ wa je inɛ ngbo si ilei Galilee, nɔ Filipu ifɛu μɔ wa je inɛ ngbo si ilei Iture do Takoniti, nɔ Lisania μɔ wa je inɛ ngbo si ilei Abileni. ² Ani do Kaifu ηα μɔ à waa je woo wee nlai Ilaaɔ. Waati, bɛɛbei Ilaaɔ í sɔ Zāa amai Zakari ide si gɔɔɔɔ. ³ Nɔ Zāa í bɔ si ilu ηα iyi à wa kɔkɔi idoi Zuudɛɛ fei wa waaɔo ηηα wa ni, i kpaasi idɔ ku ba Ilaaɔ ku kpa ideɪ dulum du ηɛ nɔ a dasi ηɛ inyi. ⁴ Bɛɛbei ide iyi walii Ezai í kɔ si tiaɛu í ce. í nɪ, Imui inɛ gɔ wa dɔ anu si gɔɔɔɔ wa ni,

I teese kpāai Lafɛɛ ku tɛ ηα.

⁵ Nɔ aa dɪ lɔɔma ηαυ fei.

Nɔ geete do iri kuta fei á munga anu, Nɔ kpāa ku ka ηα fei aa tɛ,

Kpāa iyi í sāmɪ fei á sɪa.

⁶ Inɛ fei á yɛ bɛi Ilaaɔ wa faaba wa.

⁷ Zamaa nkpɔ nkpɔi wa koo bi Zāa ku dasi ηα inyi. Nɔ í sɔ ηα í nɪ, inɛ inɛ buu ηα bei njo wukuku, yooi í sɔ ηɛ í nɪ í saa idɔɔkɔi kiitii Ilaaɔ iyi á na ku naau. ⁸ Na ηηu, i ce kookoosu jiida í nyisið iyi ì kpaasi idɔ ηα, nɔ í maà tamaa ma aa ba faaba ηα si na iyi í jò ì ya maa ni inɛ ì je ðimii Aburahamu ηα. Ñ wa n sɔ ηɛ, Ilaaɔ

á yɔkɔ ku so kuta ηαυ ihɛ ku ce ηα ðimii Aburahamu ηα. ⁹ Wee dagba wa kã si jli tã mɔm a dað icuɛ. Na ηηu, jli iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina.

¹⁰ Nɔi zamaau í beɛɛ wa ni, debɛi, beirei aa ka ce. ¹¹ Nɔ í je ηηα í nɪ, inɛ iyi í nɛ ibɔ minji ku so akã ku mua kpaasie iyi kù nɛ, nɔ inɛ μɔ iyi í nɛ ije ku kpɔɔ do kpaasie. ¹² Woo gba fiaɪ lɛmpoo gɔ ηα μɔ à naa a dasi aηα μɔ inyi, ηɔi à beɛɛ à ni, Mɛɛtu, beirei aa ka ce. ¹³ Nɔi í sɔ ηα í nɪ, i maà gba ku lɔ zaka bei à da ηηɛ. ¹⁴ Nɔi sooge gɔ ηα μɔ à beɛɛ à ni, awa μɔ ni, beirei aa ka ce. ¹⁵ Nɔ í sɔ ηα í nɪ, i maà ya gba fiaɪ inɛ gɔ do gbugbã ηα, nɔ í maà ya má inɛ gɔ ide, nɔ í maà ya donda iyi à waa sã ηηɛ.

¹⁵ Inɛ ηαυ à waa cɔ kpāai inɛ iyi Ilaaɔ í cɪcau nɔ à waa lasabu si idɔ ηηα mà Zāai í je inɛɛu. ¹⁶ Nɔ Zāa í sɔ aηα fei í nɪ, inyii amu ñ wa n dasi ηɛ, amma inɛ gɔ wa naa iyi í rem do gbugbã. N kù to n fũ baa ikũi baataɛ. Nηui á da ηηɛ si Hundei Ilaaɔ do ina. ¹⁷ Wa mu kaale ku fɛ bileɛɛ si awɔ, nɔ ku kpã bileeu bii à kpokpoɛ, nɔ ku kɔ yɔyɔu ku dasi aka, sakou μɔ ku dasi ina iyi ci ya ku.

¹⁸ Do faaji nkpɔ gɔ ηα mɔi Zāa wa ceað inɛ ηα waaɔi laabaau jiidau.

¹⁹ Amma hai tako ilaalu Herodu í so Heriodiasi, aboi ifɔɛ, í je aboɛ, ηɔi Zāa í gɔɔɔɔ siɛ na ideu do na daa laalo ηα iyi í ce fei wo. ²⁰ Si antai laalo ηα iyi Herodu wa ce, do ankāanyi í na í jò à mu Zāa à dasie piisɔɔ má.

Inyi ku dasi Jesu

(Cɔ Matie 3:13-17; Maaku 1:9-11)

²¹ Zāa í wasi inɛ nkpɔ nkpɔ ku dasi inyi si waati iyi a kù dasie piisɔɔ, ηɔi Jesu μɔ í naa bi tɛɛ, nɔ í dasi Jesu μɔ inyi. Nɔi Jesu wa ce kutɔɔ nɔ lelei Aɔ í cɪ, ²² nɔ Hundei Ilaaɔ í de siɛ wa hai lele do ara gɔ bei ankasiidi. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í nɪ, awɔu amam nii, ñ bie jiida jiida. Siei inɔ didām fei í ya wa.

Balai Jesu ŋa
(*Cɔ Matie 1:1-17*)

²³ Jesu í to adɔ kuntaa í bei í sinti icɛɛ. Inɛ ŋa à ya maa cɔɔi bei amai Zozefu *. Balai Zozefu † ŋa wee ²⁴ Heli do Matati do Levi do Meliki do Zanai Zozefu, ²⁵ do Matatia do Amosu do Naumu do Esili do Nagai, ²⁶ do Maatu do Matatia do Semeni do Zozeki do Zoda, ²⁷ do Zoanani do Reza do Zorobabeli do Salateli do Neri, ²⁸ do Meliki do Adi do Kosamu do Elimadamu do Eɛ, ²⁹ do Zozue do Eliezɛɛ do Zorimu do Matati do Levi, ³⁰ do Simeɔ do Zuda do Zozefu do Zonamui do Eliakimu, ³¹ do Melea do Mena do Matata do Natāa do Davidi, ³² do Izai do Obɛdi do Boazi do Salumɔ do Nasɔ, ³³ do Aminadabu do Adimi do Aani do Esiromu do Perezi do Zuda, ³⁴ do Zakabu do Izaaki do Aburahamu do Tera do Nakɔ, ³⁵ do Seruku do Ragau do Faleki do Ebeɛ do Sala, ³⁶ do Kainamu do Aafasadi do Semu do Nowee do Lameki, ³⁷ do Matusala do Enaku do Zeredi do Maleleli do Kainamu, ³⁸ do Enosi do Seti do Adamu do Ilaaɔ.

4

Seetam í leɛ Jesu
(*Cɔ Matie 4:1-11; Maaku 1:12-13*)

¹ Jesu í kɔɔ Hundi Ilaaɔ nɔ í baa hai idoi Zuudɛɛ. Nɔ Hundi í bɔɔɛ si ghabua. ² Nɔ Seetam í leɛɛ bɛ zakai aɔ ciiji. Nɔ si aɔɔ bɛ fei kù je nkāma. Iyi baai nɔ í lɔ, ŋɔi ari wa kpaa. ³ Nɔ Seetam í sɔɔ í ni, bii awɔu Amai Ilaaɔi do nto, jɔ kutau ihɛ ku kpɔɔ pɛɛ. ⁴ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, kukɔi ideɛ Ilaaɔ í ni, amane ci ya wee na ije nɔ akā.

⁵ Nɔ Seetam í bɔɔɛ hee antai iri kuta gɔ, í nyisɛ bommai andunya fei si iju kāmɛɛ. ⁶ Nɔ í sɔɔ í ni, amboei bomma ŋau fei an muue nɔ an jɔ í ne yiiko si ŋa. Inɛ iyi à bi, lafɛɛi an mua, si na iyi í jɔ à nam nii. ⁷ Na nɔ, bii à naa à gule si wajum, fei ndɛɛ á je tɛɛ. ⁸ Nɔ Jesu í jɛaa í

ni, kukɔi ideɛ Ilaaɔ í ni, Aɔ Lafɛɛi aa gulea, nɔ nɔ akā aa tɔɔ.

⁹ Nɔ Seetam í gbāa í bɔɔɛ Zeruzalemu nɔ í gɔɔ hee si antai ile lelei kpasɛi Ilaaɔ nɔ í sɔɔ í ni, bii awɔu amai Ilaaɔi, fo i dinga ile, ¹⁰ domi kukɔi ideɛ Ilaaɔ í ni, Ilaaɔ á na amalekaɛ ŋa wooda na iriɛ a maa degbeɛ, ¹¹ nɔ a maa muɛ si awɔ ku ba i maà ti i koose si kuta. ¹² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, kukɔi ideɛ Ilaaɔ í ni, maà ti i sii Aɔ Lafɛɛɛ. ¹³ Iyi Seetam í leɛɛ si bisie ŋau bɛ fei í tã, ŋɔi í jɔɔ titã í ne hee waati mmu gɔ má.

Jesu í sinti icɛɛ Galilee

(*Cɔ Matie 4:12-17; Maaku 1:14-15*)

¹⁴ Nɔ Jesu í nyi ikpa ilei Galilee do gbughāi Hundi Ilaaɔ, nɔ iriɛ í fangaa si ileu fei. ¹⁵ Wa kɔ ŋa si cioi ideɛ Ilaaɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ nɔ ŋa, nɔ inɛ fei wa saabue.

À kɔsi Jesu Nazareti bɛ

(*Cɔ Matie 13:53-68; Maaku 6:1-6*)

¹⁶ Nɔ Jesu í bɔ Nazareti ilu bii í je amau. Nɔi si aɔi kusimi í bɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ si bei í ne dɔɔnɛɛ. Nɔi í dede ku cio tia. ¹⁷ Nɔi à náa tia iyi Ezai waliu í kɔ. Si bei wa fūu ŋɔi í kã si kuko gɔ iyi wa ni, ¹⁸ Hundi Aɔ Lafɛɛ í wa sim.

Í cicaam n sisiaɔ ilu are ŋa laabaau jiida.

Í bɛm n koo n sɔ inɛ piisɔ ŋa n ni aa jɔ ŋa a ne

Nɔ n sɔ fɛɛju ŋa n ni aa yɛ ilu má, Nɔ n jɔ inɛ ŋa iyi inɛ ŋa à waa taa gbughā a ne ara ŋa.

¹⁹ Nɔ n sisia inɛ ŋa n ni awaatii didɔi Lafɛɛ í to wa.

²⁰ Nɔi Jesu í ka tiaa má í sindoa woo ce icɛu nɔ í buba. Nɔi inɛ ŋa iyi à tɔtɔ bɛ fei à kāsie iju. ²¹ Nɔi í sinti ideɛ ku sɔ ŋa í ni, nnyii kukɔi ideɛ Ilaaɔ iyi à gbɔ nseiu ŋa í kɔ.

²² Nɔi aŋa fei à waa jɛaa sɛɛda jiida, nɔ biti í mu ŋa do ide didɔ iyi wa

* **3:23** à ya maa cɔɔi bei amai Zozefu Nto nto Zozefu kù tɔtɔ sɛɛ do Maari à bei à bí Jesu. Ilaaɔi í je baɛɛ. † **3:23** balai Zozefu Tengi ihɛ ideɛ balai Maarii à waa fɔ. Bii à ni balai Zozefu, na iyi aŋaɔ Maari à so njei.

fita hai si geleeu. À ni, kù je amai Zozefuu mbe ya. ²³ Nò Jesu í sǝ ña í ni, kù ne sika aa kpaam mǝndau ihǝ í ni ña, awǝ lokotoro, faaba araǝ. Ce ilue ihǝ mii ña iyi á gbǝ í ce Kaperanumu fei. ²⁴ Amma an sǝ ñe, walii kǝma kù wee iyi í ya ne beere si ilui nñu takae. ²⁵ Ì mà sǝa sǝa ña iyi ari nla gǝ í ce si ileu fei si waatii Elii walii nlau. Iji kù rǝ si afei adǝ meeta do cukpa meefa, ma irei. Waati beebe inaabo jaaǝ nkpǝ í wa si ilei Izireli. ²⁶ Do nñu fei, Ilaaǝ kù be Elii walii nlau bi kǝma nñu bii kù je bi jaaǝ gǝ í wa Sareputa si ilei Sidǝo* . ²⁷ Nò dinte nkpǝ mai í wee wo si ilei Izireli si waatii Elizee waliuu. Do nñu fei, kù jǝ gǝgǝ nñu gǝ ku ba iri, bii kù je Naama inei ilei Siriu.

²⁸ Iyi Jesu í fǝ beebe í tǝ ñoi idoi ine ña iyi á wa ile bii á ya ce kutǝtǝu be fei í kǝ. ²⁹ Ñoi á dede á lelee hai inǝ iluu á bǝǝ hee si antai iri kuta si bii á ma ilu nñu ku ba a talee wa ile. ³⁰ Amma í lǝ anini nñu be í nee.

Jesu í lele inei inǝkoi ine gǝ
(Cǝ Maaku 1:21-18)

³¹ Nò Jesu í bǝ Kaperanumu, ilui Galilee gǝ nǝ wa kǝ ine ña si cioi idei Ilaaǝ si aǝi kusǝmi. ³² Wa kǝ ña si cio do yiiko. Nñui í jǝ ideu í tosi ña. ³³ Wee mǝkǝ gǝ í wa ile bii Zuifu ña á ya ce kutǝtǝu be í ne inei inǝkǝ, ñoi í dǝ anu hee lele í ni, ³⁴ mii í wa si gǝmei awae ña awǝ Jesu inei Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ñ mà ine iyi Ì je. Awǝi Ì je ine kumá iyi Ilaaǝ í be wa. ³⁵ Ñoi Jesu í la sie í ni, koko, fita hai si mǝkǝu. Ñoi inei inǝkǝu í ta mǝkǝu ile si anini nñu, nǝ í fita sie, kù mee. ³⁶ Ñoi aña fei á biti, á bee nje aña duusǝ á waa ni, ide dimi yoomai ihǝ. Mǝkǝu wee wa sǝ inei inǝkǝ ña ide do yiiko do gbubǝ nǝ á waa fita. ³⁷ Ñoi irie í fangaa si ilekoi iluu fei.

* **4:26** Sareputa si ilei Sidǝo Sareputa do Sidǝo fei irii ilu ñai, amma bii á waa fǝ ideu ilu ña iyi á wa kǝkoi Sidǝo, si ilei Sidǝoi á ya ni á wa.

Jesu í jǝ bǝǝ nkpǝ í ba iri
(Cǝ Matie 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ Ñoi Jesu í fita hai ile bii á ya ce kutǝtǝu, nǝ í bǝ kpasǝi Simǝo. Wee iyei aboi Simǝu wa ce bǝǝi ara gbǝa ntǝ ntǝ. Ñoi á tǝǝ ku jǝ ku ba iri. ³⁹ Ñoi í kǝmba si abou í la si ara gbǝau nǝ í nya. Nǝ abou í dede gbakǝ í yaae ña.

⁴⁰ Alei aǝ nñu iyi inunu í lǝ, ñoi ine ña iyi ine nñu ña á waa ce bǝǝ dimi ikǝ ikǝ fei á wasi ku naaǝ ña wa bi tee. Nǝ í lesi aña fei awǝ í jǝ á ba iri. ⁴¹ Inei inǝkǝ ña mǝ á fita hai si ine nkpǝ, á dǝǝ anu á waa ni, awǝi Ì je Amai Ilaaǝ. Amma Jesu í la si ña nǝ wa ganji ña ide ku fǝ domi á mà iyi nñuu ine iyi Ilaaǝ í cicai.

Jesu wa waazo ilei Zudee
(Cǝ Maaku 1:35-39)

⁴² Iyi iju í má ñoi Jesu í fita hai inǝ ilu í bǝ ghabua. Ñoi zamaa nkpǝ nkpǝ gǝ wa dedee. Iyi á to bi tee ñoi á tǝǝ suuru ku maà ne ku jǝ aña. ⁴³ Amma í sǝ ña í ni, kù ne bei an ce iyi n kù waazo laabaau jiidai bommai Ilaaǝ si ilu mmu ña má, domi na nñui á bem wa. ⁴⁴ Iyi í fǝ beebe í tǝ nǝ í koo í dabii wa ce waazo ile bii Zuifu ña á ya ce kutǝtǝ ña ilei Zudee.

5

Jesu wa kpe mǝcǝ sintee ña
(Cǝ Matie 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ Aǝ nñu gǝ Jesu wa leekl kǝkoi tenku iyi á ya kpe Genesareti, nǝ zamaa nla gǝ wa mantee ku ba a gbǝ ideu Ilaaǝ. ² Nǝ í ye akoi inyi minji itfi tenkuu be. Amma sǝkǝ ñau á fita á waa wie taao nñu ña. ³ Nò Jesu í lǝ inǝ akoi inyi akǝ. Akoi inyi iyi í lǝ siu ine nñu ti Simǝi. Nǝ í kpe Simǝ í tǝǝ í ni ku na ku sekǝǝ akǝu hai itfi inyi keeke. Ñoi í buba si inǝi akǝu, wa kǝ zamaau si cio.

⁴ Iyi í fò ideé í tã nò í sã Simwó í ni, bɔɔ akɔu si bua, nò í le taao nɛɛ ɛɛ ɛɛ si inyiú í mu cɛɛ ɛɛ. ⁵ Nɔi Simwó í sɔɔ í ni, Mɛɛtu, à ce icɛ do idú fei a kù mu ngɔɔ. Amma si bei awɔi í fò, an dasi taao ɛɛ ino inyi.

⁶ Nɔi à dasi taao nɛɛ ɛɛ ɛɛ ino inyi. Iyi à dasi nɔi à mu cɛɛ bututu hee taao nɛɛ ɛɛ ɛɛ à waa bi a ga. ⁷ Nò à kpe kpaasi nɛɛ ɛɛ ɛɛ à wa si akɔ minjisiau do awɔ a naa a sobi ɛɛ. Iyi aɛɛ mɔ à naa nò akɔ minjiu fei í kɔ do cɛɛ hee wa bi ku mi. ⁸ Iyi Simwó Píɛɛ í yɛ mii nɔu í ce bɛɛɛ nɔi í koo í gule si wajui Jesu í ni, Lafɛɛ, tɛkɛɛ hai bi tom, domi amuu ilu dulum nii. ⁹ Í fò bɛɛɛ si na iyi í jò njo í muu, nɛɛ do kpaasie ɛɛ fei na cɛɛ nkɔ nkɔ iyi à muu. ¹⁰ Bɛɛɛ mɔi njo í mu kpaasi minjie ɛɛ, Zaaki do Zãa amai Zebedee ɛɛ. Amma Jesu í sã Simwó í ni, maà jò njo ku muɛ. Bɛɛɛ inɛ ɛɛ iyi aa toom ɛɛ aa ya maa dɛɛ. ¹¹ Nɔi à bɔɔ akɔi inyiú ice nò à jò fei ndɛɛ à waa too Jesu.

Jesu í jò dinte ɛɛ í ba iri
(Cɔ Matie 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Si anyii nɛɛ Jesu í wa si ilu ɛɛ, nò mɔkɔ ɛɛ í naa bi tɛɛ. Mɔkɔ wa ce bɔɔi dinte jiida. Iyi í yɛ Jesu nɔi í naa í sɛɛbata si wajue í tɔɔɛ suuru í ni, Lafɛɛ, bii í bi, aa yɔkɔ í jò n ba iri n je inɛ iyi í má. ¹³ Nɔi Jesu í yɔ awɔɛ í luu nò í ni, n bi. Ba iri nò í je inɛ kumá. Bɛ gɛɛ bɔɔi dinteú í nya. ¹⁴ Nɔi Jesu í sɔɔ í ni ku maà sɔ inɛ kãma ideu bɛ, amma koo nyisi araɛ bi woo weei ɛɛ. Nò í ni ku ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuwee bei á nyisi inɛ ɛɛ iyi í je inɛ iyi í má bɛɛɛ. ¹⁵ Do nɛɛ fei, irie í fangaa wa kɔɔsi, nò zamaa nkɔ nkɔ í ya maa tɔtɔ bi tɛ ku ba a gbɔ ideɛ nò ku ba a ba iri si bɔɔ nɛɛ ɛɛ. ¹⁶ Amma Jesu í ya bɔ gɛɛ buai nɛɛ akã koo ce kutɔɔ.

Jesu í jò wɛɛɛ ɛɛ í ba iri
(Cɔ Matie 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Ajɔ nɛɛ go Jesu wa kɔ inɛ ɛɛ si cio. Wee Farisi do woo kɔ inɛ ɛɛ

si wooda ɛɛ ɛɛ à waa buba bɛ. À naai hai Zeruzalemu do hai ilu ɛɛ iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee fei. Nò inɛ ɛɛ à waa yɛ gɛɛ bɔi Lafɛɛ Jesu waati iyi í jò bɔɔ ɛɛ à waa ba iriu. ¹⁸ Nɔi inɛ go ɛɛ mɔ à naa bɛ à waa so wɛɛɛ go wa si makɛɛ. Nò à waa dɛɛ bei aa ce a lɔɔɛ ile a koo a jilɔ si wajui Jesu. ¹⁹ Amma a kù ba do bii aa lɔɔɛ na irii zamaau, nɔi à koo à gũ antai ileu, à luu nò à kitaɛ do makɛɛ si aninii zamaau si wajui Jesu. ²⁰ Iyi Jesu í yɛ naane nɛɛ nɔi í sɔ wɛɛɛ í ni, mɔkɔyɛ, n kpa ideɛ dulum dɛɛ. ²¹ Woo kɔ inɛ ɛɛ si wooda do Farisi ɛɛ à wasi ku bee ara nɛɛ ide à waa ni, yooi inɛɛ ihɛ í je iyi wa bu ɛɛ. Yooi á yɔkɔ ku kpa ideɛ dulum dii inɛ go bii kù je ɛɛ nɛɛ akã. ²² Amma Jesu í mɔ lasabui idɔ nɛɛ, nɔi í bee ɛɛ í ni, na mii í jò í waa ce dimii lasabu bɛɛɛ si idɔ nɛɛ ɛɛ. ²³ Yoomai í faala í re, inɛ ku sɔ inɛ go ku ni n kpa ideɛ dulum dɛɛ, walakɔ ku ni ku dɛɛ ku nɛ. ²⁴ Amma n bi í mɔ ɛɛ iyi amu Amai Amanɛ n nɛ gɛɛ bɔi n kpa ideɛ dulum dii inɛ ɛɛ si andunya.

Iyi í fò bɛɛɛ í tã nɔi í sɔ wɛɛɛ í ni, dɛɛ í so makɛɛ í bɔ kpasɛ. ²⁵ Nɔi gɛɛ wɛɛɛ í dɛɛ si waju nɛɛ, í so makɛɛ iyi wa sũ siu, nò wa nɛ kpasɛ wa saabuɔ ɛɛ. ²⁶ Nɔi aɛɛ fei à bitɔ à waa saabu ɛɛ. Nɔi í bei wa mu ɛɛ à waa ni, à yɛ mii maamaake nnyi.

Jesu í kpe Levi
(Cɔ Matie 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Si anyii nɛɛ, Jesu í fita wa nɛ si ino ilu. Nò í yɛ woo gba fiati lempoo go à ya kpoo Levi, wa buba ile bi ku ce icɛɛ, nò Jesu í sɔɔ í ni, toom wa. ²⁸ Nɔi Levi í dɛɛ, í jò mii ndɛɛ fei í tɔɔɛ.

²⁹ Si anyie, í cea Jesu jingau nla go si kpasɛɛ. Woo gba fiati lempoo bututu do inɛ go ɛɛ mɔ à waa ba ɛɛ ku je. ³⁰ Wee Farisi go ɛɛ à wa bɛ do Farisi mmu go ɛɛ iyi à je woo kɔ inɛ ɛɛ si wooda ɛɛ. Aɛɛ à waa gɛɛ

si mɔcɔi Jesu ɲau à waa ni, na mii í ce í je í waa mɔ ɲa do woo gba fiai lɛmpoo do inɛ laalɔ ɲa. ³¹ Iyi Jesu í gbo bɛɛɛ ɲɔi í je ɲɲa í ni, ilu baani ɲa a kù nɛ bukaatai ilu iwɔ bii kù je bɔɔ ɲa. ³² Bɛɛɛ mɔi n kù naa ku kpe inɛ dee dee ɲa, amma ilu dulum ɲai n naa ku kpe a kpaasi idɔ ɲɲa.

Jesu wa fɔ ideɪ anu ku dɪ

(Cɔ Matie 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ ɲɔi inɛ ɲau à bee Jesu má à ni, bɛirei í ce mɔcɔi Zāa woo dasi inyi do ti Farisi ɲa à ya dɪ anu a maa ceɔ kutɔɔ, nɔ wee mɔcɔɛ ɲa a ci ya dɪ anu. À ya maa jei nɔ a maa mɔ. ³⁴ ɲɔi Jesu í bee ɲa í ni, aa yɔkɔ í jɔ kpaasii mɔkɔ titɔ ɲa à dɪ anu si waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ɲɲa? ³⁵ Amma aɲɔ wa naa iyi aa nya mɔkɔ titɔu hai si inɔ ɲɲa. Waati bɛɛɛɛ aa dɪ anu. ³⁶ ɲɔi í kpa ɲɲa mɔnda gɔ í ni, a ci ya ga ibɔ titɔ a sɔɔ ibɔ ngbo. Bii í ce bɛɛɛ, í beje ibɔ titɔu mbe nɔ jaɛ titɔu á wɛɛi ikā kaa ce si ibɔ ngbou. ³⁷ Inɛ gɔ ci ya nɔ kù dasi vɛɛ titɔ iyi wa gba si bɔgɔ bata ngbo ɲa. Bii í ce bɛɛɛ, vɛɛu á jɔ bɔgɔ ɲau ku ga, vɛɛu ku nikā nɔ bɔgɔ ɲau ku beje. ³⁸ Amma à ya dasi vɛɛ titɔi si bɔgɔ titɔ ɲa. ³⁹ Nɔ inɛ gɔ kù wɛɛ iyi á mɔ vɛɛ nwo nɔ ku bi vɛɛ titɔ má, domi á ni nwou í cea ɲɲu.

6

Jesu wa fɔ ideɪ aɲɔi kusɪmi

(Cɔ Matie 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ Si aɲɔi kusɪmi gɔ Jesu wa too kɔɔi ilɛ gɔ, ɲɔi mɔcɔɛ ɲa à wɔ amaaɲɛ iyi à gbɛ si ilɛu à nunu ijue si awɔ à waa ɲɔ. ² ɲɔi Farisi gɔ ɲa à bee ɲa à ni, na mii í jɔ í waa ce mii iyi a kù nɛ kpāai ku ce si aɲɔi kusɪmi. ³ ɲɔi Jesu í bee ɲa í ni, i kù cio mii iyi Davidi í ce, ɲɲu do inɛ ɲa, si waati iyi ari wa kpa ɲau? ⁴ Í lɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ í so pɛɛ iyi à jilɛa Ilaaɔ í je, ɲɲu do inɛ ɲa. Wee à ganji inɛ fei ku je pɛɛu

bɛ bii kù je woo weei Ilaaɔ ɲa aɲa akā. ⁵ Nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, amu Amai Amanɛ, amui n je inɛ ngboi aɲɔi kusɪmi.

Inɛ iyi awɔ akāɛ í ku

(Cɔ Matie 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ Si aɲɔi kusɪmi mmu gɔ, Jesu í lɔ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔɔu nɔ í wasi ku cea inɛ ɲa cioi ideɪ Ilaaɔ. Wee mɔkɔ gɔ í wa bɛ, awɔ nɲɛ í ku í gbɛ. ⁷ Woo kɔ inɛ ɲa si wooda do Farisi ɲa à kāsɪ Jesu iju, à waa cɔ mà á jɔ inɛu ku ba iri si aɲɔi kusɪmi. À waa cɔɔ domi à waa bi a yɛ taaleɛi. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu ɲɲa, ɲɔi í sɔ mɔkɔ iyi awɔɛ í kuu í ni, dede i leekɪ si anini ɲɲa bɛ. Nɔ í dede í leekɪ. ⁹ Nɔ Jesu í ni, n wa n bee ɲɛi, si aɲɔi kusɪmi, í sɪa amanɛ ku ce jiida de mà laalɔ, ku faaba amanɛ de, mà ku kpaa. ¹⁰ ɲɔi í cɔ aɲa fei í kaako ɲa, nɔ í sɔ mɔkɔu í ni, tɛ awɔɛ. Iyi í tɛ awɔu ɲɔi í baa dee dee. ¹¹ ɲɔi idɔ ɲɲa í kɔ, nɔ à waa busi nje beɪ aa cea Jesu.

Jesu í cica woo bɛ maateɛji ɲau

(Cɔ Matie 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Waati bɛɛɛ Jesu í koo í gū iri kuta gɔ ku ce kutɔɔ. Nɔ idu fei í wasi ku ce kutɔɔ. ¹³ Iyi iju í má í tɔtɔɔ mɔcɔɛ ɲa nɔ í cica amanɛ maateɛji si inɔ ɲɲa, í sɔ ɲa woo bɛ ɲa. ¹⁴ Iri ɲɲa wee, Simɔɔ iyi í sɔ Pɛɛ, do Anderee ifɔɛ, do Zaaki do Zāa do Filipu do Baatelemi ¹⁵ do Matie do Tomaa do Zaaki amai Alifee, do Simɔɔ inɛi igbei Zelotu *, ¹⁶ do Zudasi amai Zaaki, do Zudasi Isikariɔti iyi á na ku zambaɛu.

Didɔ do ijuukpā

(Cɔ Matie 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Waati iyi Jesu í cica woo bɛ maateɛji ɲau í tā ɲɔi aɲaɔ ɲa à kita wa à waa leekɪ si ilɛ ku munga anu gɔ. Tengi beɪ mɔcɔ nkpɔɛ ɲau à wa do zamaa nla gɔ. Inɛ ɲau à naai hai ilei Zudee fei do Zeruzalemu ilu nlaɛ, do hai Tii do Sidɔɔ, ilu ɲa iyi à

* **6:15** igbei Zelotu inɛi igbei Zelotu ɲai à waa jabu ku ba Zuifu ɲa a nɛ ara ɲɲa hai si awoi inɛi Romu ɲa.

wa ikpa bi inyi dūdū. ¹⁸ À naa bi tēei ku ba a gbɔ idee nɔ a ba iri si bōo nja. Ine nja iyi inei inōko nja à sinda iri nja à ba iri. ¹⁹ Njoi ine nja fei à waa dɛ ku luu, domi gbugbā nla nla í ya fita sie nɔ ku jò anja fei a ba iri.

²⁰ Njoi Jesu í cɔ mɔcɔe nja í ni, Ilu inɔ didɔ nja ine ilu are nja, domi injei í je inei bommai Ilaaɔ nja.

²¹ Ilu inɔ didɔ nja ine iyi ari wa kpa si nsei domi Ilaaɔ á jò í yo nja.

Ilu inɔ didɔ nja ine iyi í waa kpata si nsei, domi aa na í nyaanyi nja.

²² Inje ilu inɔ didɔ nja bii ine nja à cé nje, nɔ à lele nje hai inɔ nja, nɔ à waa bu nje, nɔ à waa sɔ nje iri laalo na irii amu Amai Amane. ²³ Ajo nja, í jò inɔ nje ku dɔ, í fo í dingaa do inɔ didɔ, domi riba iyi à jile nje lelei Aɔ í la. Ine nja be, beɛbe mɔi bala nja nja à cea walii nja wo.

²⁴ Amma inɔ kufɔi á je ti inje ilu fia nja, domi í ba inɔ nje í tū tã nja.

²⁵ Inɔ kufɔi á je ti inje iyi í wa si ayo si nsei, domi ari á na ku kpa nje.

Inɔ kufɔi á je ti inje iyi í waa nyaanyi si nsei, domi aa na í kpata í maa cã kpokpo nja.

²⁶ Inje ilu inɔ kufɔi nja bii ine fei wa saabu nje domi beɛbe bala nje nja à cea walii ilu ibo nja wo.

I bi mbɛɛ nje nja

(Cɔ Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Amma inje iyi í sɔfɔ í waa gbɔ idem nja, n wa n sɔ njei, í ya bi mbɛɛ nje nja, nɔ ine nja iyi à cé nje í ya ce nja jiida nja. ²⁸ I weea ine nja iyi à waa ce ikpe nje, nɔ í ya cea ine nja iyi à waa ce nje laalo kutɔ nja. ²⁹ Bii ine gɔ í sambalae, toa kekele akãe má. Ine iyi í gba ibɔ kumbooe, maà ti í kɔ ku so danzigie má. ³⁰ Bii ine gɔ í tɔɔe mii gɔ, muaa. Bii ine gɔ í so mii ndee gɔi, maà ti í beee má. ³¹ Dimi iyi í bi ine nja a ce nje, inje mɔ í ce nja dimi nja.

³² Bii ine nja iyi à bi nje anja akãi inje mɔ í bi nja, saabu yoomai í ne nja. Baa woo ce laalo nja taka nja à

ya bi kpaasi nja nja. ³³ Bii ine nja iyi à waa ce nje jiida, anja inje mɔ í waa sã gbese, saabu yoomai í ne nja. Baa woo ce laalo nja taka nja à ya ce beɛbe. ³⁴ Bii í waa wɛa ine nja ngɔɔ na iyi í jò í waa tamaa aa na a sã nje, to, saabu yoomai í ne nja. Baa woo ce laalo nja taka nja à ya wɛa nje nɔ a sã. ³⁵ Amma í bi mbɛɛ nje nja, í ce nja jiida nja, í ya wɛ nja í maà cɔ kpãai ku sã nja. Bii í waa ce beɛbe nja, riba nje á la nɔ aa je amai Ilaaɔ nja, nja iyi kù ne saa, domi nja takae wa nyisi amane gudulu nja do amane laalo nja didɔe. ³⁶ I jò í ne araarei ine nja bei Baa nje mɔ í ne.

Maà kiiti kpaasie

(Cɔ Matie 7:1-5)

³⁷ Jesu í sɔ nja má í ni, í maà ya kiiti ine nja, nɔ Ilaaɔ mɔ kaa kiiti nje. I maà ya ye taalei ine nja nɔ Ilaaɔ mɔ kaa ye taale nje. I ya kpa idei kurarai nje nja nɔ Ilaaɔ mɔ á kpa idei kurarai inje mɔ. ³⁸ I ya mua nje nja nɔ Ilaaɔ mɔ á mu nje. Si gūa nla nlaí á ce nje amua. Á yagae ku kitigbae ku kɔ hee andee, nɔ ku cuu nje si bɔgɔ. Ntɔ ntɔ gūa iyi í wãaɔ kpaasi nja, nja Ilaaɔ mɔ á wã nje do.

³⁹ Nɔ í kpa nja mɔnda gɔ í ni, fɛɛju á yɔkɔ ku mua fɛɛju akpa? Bii fɛɛju nja à waa mua nje akpa anja minji fei a kaa dasi isa? ⁴⁰ Woo kɔkɔ ice ci ya re ine ngboe. Amma ine fei, waati iyi í mà mii iyi ine ngboe í nyisie, nja mɔ í ya yei bei ine ngbou.

⁴¹ Na mii í ce í waa ye fɔfɔ keeke iyi í wa si ijui kpaasie nɔ í kù ye jli ite iyi í wa si titɛ. ⁴² Beirei aa ce í ni, kpaasi, jò n nyae fɔfɔ si ijue, nɔ awɔ í kù waa ye jli ite iyi í wa si titɛ. Awɔ ilu muafitii, jò í tako í nya jli ite iyi í wa si ijueu titã ku ba í ye ilu sã sã, í bei í nya fɔfɔ iyi í wa si ijui kpaasie.

À ya mà jlii hai si isoe

(Cɔ Matie 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Njoi Jesu í sɔ nja má í ni, jli jiida kaa so iso laalo. Beɛbe mɔi jli laalo kaa so iso jiida. ⁴⁴ Ntɔ ntɔ jli fei hai

si isoei à ya màa. A ci ya ka figi si agũ, bεεbε mɔi a ci ya ka rezεε si agũ fũfũ, mà irei. ⁴⁵ Amanε jiida í ya nya jiida wai hai si mii jiida iyi wa singa si idεε. Amanε laalɔ mɔ í ya nya laalɔ wai hai si mii laalɔ iyi wa singa si idεε, domi mii iyi wa kɔ si idɔi amanε, nɔui gelee í ya fɔ.

*Woo ma ile minji gɔ ɔa
(Cɔ Matie 7:24-27)*

⁴⁶ Nɔ Jesu í sɔ ɔa má í ni, na mii í ce í ya maa kpem Lafεε, Lafεε, nɔ í ci ya ceɔ ide iyi n̄ sɔ ɔe ice ɔa. ⁴⁷ Inε iyi í naa bi tom fei nɔ wa gbɔ idem nɔ wa jirimae, an nyisi ɔe inε iyi lafεε í jɔ. ⁴⁸ Í jɔ məkɔ gɔ iyi wa ma ile. Məkɔu í tu isa titá í j̄i hee í koo í kási kuta í bei í nyɔ icui ileu. Si anyie ɔoi iji í na í rɔ nɔ ido í kɔ wa nikā, wa cā ileu, amma kù yəkɔ ku kekeε domi kumae í s̄la. ⁴⁹ Amma inε iyi í gbɔ idem nɔ kù waa jirimae, í yei bei məkɔ gɔ iyi í ma ile nɔ kù nyɔ icue do kuta. Nɔi ido í na í kɔ í nikā wa cā ileu nɔ gbakā í cuku í lege fei.

7

*Jesu í j̄ɔ amaacei sooge inε ngbo gɔ í ba iri
(Cɔ Matie 8:5-13)*

¹ Iyi Jesu í sɔ ɔa ideu fei í tā, ɔoi í bɔ Kaperanumu. ² Wee inε ngboi sooge gɔ í wa bε. Soogeu í nε amaaceε, nɔ í buui jiida jiida. Amaaceui wa ce b̄ɔ hee wa bi ku ku. ³ Nɔi soogeu í gbɔ baau Jesu, nɔ í bε inε ngboi Zuifu gɔ ɔa bi tεε a koo a t̄ɔε ku na ku faaba amaacei nɔ. ⁴ Nɔi inε ɔau à koo. Iyi à to bi Jesu, ɔoi à t̄ɔε suuru ntɔ ntɔ à ni məkɔu í to í sobie ⁵ domi í bi dimi nwa. Nɔui í nɔ í ma nwa ile bii à ya ka ce kutɔɔu bε.

⁶ Nɔ aɔaɔ Jesu ɔa à dasi kpāa à waa nε. Iyi à maa kpas̄u ɔoi soogeu í bε kpaasie gɔ ɔa a koo a s̄ɔ a ni, Lafεε, soogeu nje í ni i maà taabi araε, domi nɔu kù to í lɔ wa kpas̄i nɔ. ⁷ Na nɔui í ce m̄m í yɔɔ iyi nɔu kù to nɔu ku naa bi tεε do araε. Amma

í ni i fɔ ide nɔu akā wa, amaacei nɔu á ba iri. ⁸ Nɔ í ni baa nɔu takai nɔu, idei inε ngboi nɔu ɔai nɔu wa gbɔ, nɔ nɔu mɔ í nε sooge ɔa iyi wa gbā. Bii nɔu í s̄ɔ inε akā nɔu í ni ku bɔ ih̄s, í ya kooi. Bii nɔu í nɔ í kpe inε gɔ nɔa í ya naai. Nɔ bii nɔu í s̄ɔ amaacei nɔu gɔ nɔu í ni ku ce iyi ih̄s í ya cooi.

⁹ Iyi Jesu í gbɔ ideu í biti, nɔ í sinda í s̄ɔ zamaa iyi wa tooεu í ni, n̄ wa n s̄ɔ ɔe, baa si inɔi inεi Izireli ɔa fei n kù ye inε iyi í yɔkɔ í dasim naane nla nla bei inεu ih̄s. ¹⁰ Iyi Jesu í fɔ bεεbε í tā ɔoi ama abε ɔau à nyi kpas̄ε, nɔ à ba amaaceu í ba baani.

Jesu í j̄i amai jaaɔ gɔ iyi í ku

¹¹ Si anyie ɔoi Jesu í bɔ ilu gɔ iyi à ya kpe Nayini. M̄cɔε ɔa do zamaa nla gɔ wa tooε. ¹² Waati iyi í maa si gamboi bindii iluu, í ye à so ikui ama awaas̄u gɔ à waa bɔ ku suu. Ama awaas̄u nɔu akāi iyee í bí nɔ iyeu jaaɔi. Inεi inɔ ilu nkpɔ nkpɔi wa too fitii abou. ¹³ Iyi Lafεε í ye abou ɔoi araare í muu, nɔ í s̄ɔ í ni, maà kpata. ¹⁴ Nɔi í s̄εkeε si ɔa í lu kpakoi ikuu nɔ inε ɔa iyi à waa soou à leek̄i. Nɔ Jesu í ni, awɔ awaas̄u, n̄ wa n s̄ɔε, dede. ¹⁵ Nɔ awaas̄u iyi í kúu í dede í buba wa fɔ ide. Nɔ Jesu í sindoa iyee. ¹⁶ Nɔi njo í mu aɔa fei, nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni, walii ilu gbugbāi í naa si wa. Nɔ à wa ni má, Ilaaɔ í naa bi inεε ɔa ku ba ku sobi ɔa.

¹⁷ Nɔi ideu í fangaa si ilei Zudee do si ileεkoe ɔa fei.

*Inε ɔa iyi Zāa woo dasi inyi í bε
(Cɔ Matie 11:2-19)*

¹⁸ Nɔi m̄cɔi Zāa ɔa à koo à baa ile piis̄ɔ bε à sisiaa mii ɔau bε fei. Nɔ í kpe amanε minji si inɔ nɔa, ¹⁹ í bε ɔa bi Lafεε a beεε a ni, awɔi í je inε iyi Ilaaɔ á na ku bε wau? Mà ka degbe inε mmu gɔ. ²⁰ Iyi à to wa bi Jesu, ɔoi à s̄ɔ à ni, Zāa woo dasi inyui í bε wa ka naa ka beεε ka ni, awɔi í je inε iyi Ilaaɔ á na ku bε wau? Mà ka degbe inε mmu gɔ.

21 Wee si waati nɲu bei, Jesu í jò bɔ́o nkpɔ́ do kɔ́o ɲa à waa ba iri, nɔ wa lele inei inɔ́ko ɲa hai si inɛ go ɲa, nɔ í jò fɛɛju nkpɔ́ í yɛ ilu má. 22 Nɔ í jɛa ama abɛ ɲau í ni, i koo í sisia Zāa mii iyi í yɛ do iyi í gbɔ ɲa. Fɛɛju ɲa à waa yɛ ilu, woo sukute ɲa à waa nɛ dee dee, dintɛ ɲa à ba iri à jɛ inɛ kumá, deki ɲa à waa gbɔ ide, iku ɲa à jì, nɔ à waa waazoa ilu are ɲa laabaau jiidau. 23 Ilu inɔ didɔi inɛ iyi kaa nyiò anyi si naane ku dasiɛ na irim.

24 Iyi ama abei Zāa ɲau à gbɔ bei Jesu í fɔ, ɲoi à sinda à nɛ. Waati iyi à waa nɛ, ɲoi Jesu í lɔsi ku sisia zamaau ideí Zāa í ni, mii í bɔ ku cɔ ghabuau ɲa. Fɔfɔ iyi fufu wa yaya? Aawo. 25 To, mii í bɔ ku cɔ ɲa. Mà mɔkɔ iyi wa dasi jaaɛ jiidau? Aawo, inɛ ɲa iyi à waa dasi jaaɛ fia nkpɔ́ nɔ à wa si inɔi amani nla nla, aɲai à ya wa kabai ilaalu ɲa. 26 To, mii í bɔ ku cɔ ɲa. Mà waliíi í bɔ ku cɔ ɲa. Oo, ntɔ ntɔ an sɔ́ ɲɛ, inɛu bɛ í re baa walií. 27 Zāai kukɔi ideí Ilaaɔ́ wa fāa tengi bii í ni, Ilaaɔ́ í ni,

Wee, n bɛ woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɛ kpāae.

28 An sɔ́ ɲɛ, si inɔi inɛ ɲa iyi inaabo ɲa à bi fei, kama ɲa kù wɛɛ iyi í re Zāa. Amma do nɲu fei, baa inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ́ í roo.

29 Nɔ Jesu í ni má, inɛ ɲa iyi à gbɔ ideí Zāa fei hee do woo gba fiaí lempoo ɲa fei à jò Zāa í dasi ɲa inyi nɔ nɲu bɛ wa nyisi iyi à mà iyi Ilaaɔ́ í jɛ dee dee. 30 Amma Farisi ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa a kù jɛ Zāa ku dasi ɲa inyi. Bɛɛbɛ mɔi à kɔsi mii iyi Ilaaɔ́ í dasi idɔ ku ce ɲa.

31 Nɔi Jesu í ni, yooi an wāò inɛi nsei ɲau ihɛ. Yooi à jɔ. 32 À jɔ amu ɲa iyi à waa buba bantuma, à sɔ́ nɛ à waa ni, à fā nɲɛ yee nɔ í kù jojo ɲa, nɔ à kɔ́ nɲɛ irii iku ɲa nɔ í kù kpata ɲa. 33 N ni bɛɛbei si na iyi í jò waati iyi Zāa woo dasi inyi í naa, í ya dī anu, ci ya mɔ́ vɛɛ, nɔ í ni í nɛ inɛi inɔ́ko ɲa. 34 Nɔ iyi amu Amaí

Amane n naa, n ya n jɛ nɔ n maa n mɔ, nɔ í ni ɲa n bi ije nɔ n jɛ woo mɔ atɛ nɔ n jɛ kpaasii woo gba fiaí lempoo ɲa do ilu dulum ɲa. 35 Do nɲu fei, à yɛ iyi bisii Ilaaɔ́ í jɛ dee dee na icɛ ɲa iyi wa ce.

Jesu wa jɛ kpasɛi Farisi go

36 Farisi go í kpe Jesu ku jɛ bi tɛɛ ajɔ nɲu go. Nɔ Jesu í lɔ ileɛ í buba wa jɛ. 37 Wee, abo à ta icu go í wa si iluu bɛ. Iyi í gbɔ à ni Jesu wa jɛ kpasɛi Farisiu, ɲoi í naaɔ tulare wa si ama caka ku sīa go iyi à ce do abatii. 38 Abou í naa í wai do anyii Jesu bi isɛɛ ɲa. Wa kpata nɔ cikāajue ɲa wa tontoo si isɛɛ hee í cɔɔ, nɔ wa gbāa do ntoí iriɛ ɲa, wa cɔɔcɔɔ, í fā siɛ tulareu. 39 Farisi iyi í kpe Jesu ku jɛu, iyi í yɔɔ, ɲoi í fɔ si idɔɛ í ni, mɔkɔu ihɛ, bii waliíi, á mà dimii inaabo iyi wa luu ihɛ domi woo ta icui. 40 Nɔ Jesu í ni, Simɔɔ, n nɛ ide go iyi an sɔ́ɛ. Nɔ í ni, fɔ, Mɛɛtu.

41 Nɔi Jesu í ni, mɔkɔ go í wɛɛ iyi amane minji wa mu gbeseɛ. Inɛ akā wa mu kpekele cɔ́o miu, inɛ akā mɔ ciitaa. 42 Nɔ wee a kù nɛ mii iyi aa sāaɔ, nɔ í cea aɲa minji fei suuru. To, si aɲa minjiu, yoo nɲai á bi mɔkɔu ku re. 43 Nɔ Simɔɔ í jɛaa í ni, n tamaa inɛ iyi gbeseɛ í reui. Nɔi Jesu í sɔ́o í ni, ntai í fɔ.

44 Iyi í ni bɛɛbɛ í tā, ɲoi í sinda si inaabout nɔ í sɔ́ Simɔɔ í ni, í yɛ about ihɛ? Iyi n lɔ wa kpasɛɛ í kù muum inyi n wíɛ kutem, amma about ihɛ í cɔ́ kutem do cikāajue ɲa, nɔ í gbāa do ntoí iriɛ ɲa. 45 I kù cem fɔɔ do kucɔɔcɔɔ amma about ihɛ, hai waati iyi n lɔ wa, kù jò kutem ku cɔɔcɔɔ. 46 Nɔ í kù jɔsi irim ikpo, amma about ihɛ, í fāsi isem tulare. 47 Na ɲoi í jò n wa n sɔ́ɛ kubi nlaí about ihɛ wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í kpa ideí dulum dɛɛ, baa do iyi í kpɔ́ fei. Amma inɛ iyi à cea suuru keeke, kubie mɔ keekei. 48 Nɔi í sɔ́ about í ni, à kpa ideí dulum dɛɛ. 49 Inɛ ɲa iyi à waa jɛ aɲaɔ ɲau, à bee nɛ ide à waa ni, dimii amane yoomai ihɛ iyi á yɔkɔ ku kpa ideí

dulum dii amanɛ ɲa. ⁵⁰ Nɔ Jesu í sɔ abou í ni, naanɛɛi í faabaɛ. Koo nɛ do laakai ku sũ.

8

Inaabo ɲa iyi à waa too Jesu

¹ Si anyii nɲu, Jesu í dabii dabii si wangaa ɲa do si ilɛko ɲa, wa waaɔ wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ. Nɔ mɔcɔ maateji ɲau à suu ² do inaabo nkpɔ ɔ ɲa. Si inoi inaabo ɲau, ɔɔɔ ɲa à waa ce bɔɔ wo, ɔɔɔ ɲa mɔ à nɛ inɛi inɔko ɲa wo, nɔ Jesu í jɔ aɲa fei à ba iri. Inaabo ɲau wee. Maari iyi à ya kpe inɛi Madala, nɲui Jesu í lelea inɛi inɔko mɛɛje ɲau, ³ do Zoana aboi Cuza, woo mu amanii ilaalu Herodu, do Suzani do inaabo nkpɔ ɔ ɲa ma. Abo ɲau à waa sobi ɲa do amani ɲa.

Mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:1-9; Maaku 4:1-9)

⁴ Hai ilu fei inɛ ɲa à wasi ku naa bi Jesu. Si bei zamaa í tɔtɔ ɲoi í kpa ɲa mɔnda.

⁵ Si mɔndau í ni, mɔkɔ ɔ í fita wa fã dimi. Si bei wa fã dimiu, ɲoi ɔɔɔ ɲa à cuku si kpãa, nɔ inɛ ɲa à nɛ si nɔ yei ɲa à jɔɔ. ⁶ Nɔ ɔɔɔ ɲa mɔ à cuku si ilɛ iyi í nɛ kuta. Iyi í fita gbakã, í gbɛi, domi mandi kù wa si. ⁷ ɔɔɔ ɲa mɔ à cuku si inɔ agũ ɲa. ɲoi agũ ɲau do dimi jiidau à fita ajɔ, ɲoi agũ ɲau à dede à la à bii dimi jiidau. ⁸ ɔɔɔ ɲa mɔ à cuku si ilɛ jiidu, nɔ à fita à la à so iso cɔ cɔ.

Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã, nɔ í la hee lele í ni, inɛ iyi í nɛ itĩ iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Mii í jɔ Jesu í ya maa kpa mɔnda

(Cɔ Matie 13:10-17; Maaku 4:10-12)

⁹ Nɔ mɔcɔɛ ɲa à beɛɛ yaasei mɔndau. ¹⁰ ɲoi í je ɲa í ni, inɛi Ilaaɔ í jɔ à mɔ asiii bommaɛ, amma inɛ ɲa iyi à gbɛ à waa sɔ ɲai do mɔnda ɲa ku ba

Baa bii à waa cɔ a maà yɔɔ.

Nɔ bii à waa gbɔ a kaa mà yaaseɛ.

Yaasei mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:18-23; Maaku 4:13-20)

¹¹ Yaasei mɔndau wee. Dimiu, idei Ilaaɔi. ¹² Inɛ ɔ ɲa à yei bei kpãa tengi bii dimiu í cuku. Aɲai à gbɔ ideu, amma Seetam í naa í nyaa hai si idɔ ɲa ku ba a maà dasi naanɛ a ba faaba. ¹³ Inɛ ɔ ɲa mɔ à yei bei ilɛ kuta. Aɲai à gbɔ ideu nɔ à gbaa do inɔ didɔ. Amma a kù jɔ kù ce icã si idɔ ɲa. Naanɛ ku dasi ɲa í kpe keeke amma iyi wahala í naa, à nyiɔ anyi. ¹⁴ Inɛ ɔ ɲa mɔ à yei bei inya iyi í nɛ agũ ɲau. Aɲai à gbɔ ideu, amma si bei à waa nɛ, inɔ ku fɔ do amani do didɔi andunya ɲai à bii ideu à kpaa, nɔ iso ɲa ɲa kù jla. ¹⁵ Inɛ ɔ ɲa mɔ à yei bei ilɛ jiidau. Aɲai à gbɔ ideu nɔ à jilɔ si idɔ jiidu hai nɛ muafiti, nɔ à waa temua hee wa so iso.

Mɔndai fitila

(Cɔ Maaku 4:21-25)

¹⁶ ɲoi Jesu í sɔ ɲa ma í ni, inɛ ɔ ci ya ma fitila ku biiɛ do caka, walakɔ ku dasi abɛ daai. Amma à ya kɔaɛi lele ku ba inɛ ɲa iyi à waa lɔ wa fei a ye inya kumá. ¹⁷ Si beɛbe mii iyi wa manji fei á boli, nɔ mii iyi à ce si asii fei á na ku fita gbugbãa.

¹⁸ Na nɲu, í ce laakai ɲa do yaase bei à waa gbɔɔ ide ɲa, domi inɛ iyi í nɛ, nɲui à ya kɔaɛ si. Inɛ mɔ iyi kù nɛ, andi iyi wa tamaa siu má à ya gbaai.

Iyei Jesu do ifɔɛ ɲa

(Cɔ Matie 12:46-50; Maaku 3:31-35)

¹⁹ Iyei Jesu do ifɔɛ ɲa à naa bi tɛɛ, amma a kù ba a kù tɔ siɛ na zamaau.

²⁰ Nɔ inɛ ɲa à sɔɔ à ni, iyɛɛ do ifɔɛ ɲa à waa leekĩ waduude à waa bi ku yeɛ.

²¹ Amma í je ɲa í ni, inɛ ɲa iyi à waa gbɔ idei Ilaaɔ nɔ à waa jirimaaɛ, aɲai à je iyem walakɔ ifɔm ɲa.

Jesu í leekĩ fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Maaku 4:35-41)

²² Ajɔ nɲu ɔ Jesu í lɔ akoi inyi nɲu do mɔcɔɛ ɲa, nɔ í sɔ ɲa í ni, ka kua tenkuu ka bɔ ice ikpa ihɔ. Nɔ à nɛ.

²³ Si bei à waa ñeu, Jesu í sí njoo. Njoi fufu nla gò í dede si tenkuu, nò inyi wa kò akòu. À wa si mbirisi. ²⁴ Njoi à sekee si Jesu à jũu à ni, Mɛɛtu, Mɛɛtu, à waa bɔ nfe ku ce.

Njoi Jesu í jĩ nò í la si fufuu do kucāi inyi. Nò à dè à coko sɔm sɔm. ²⁵ Nò í bee mɔcɔe ña í ni, hee iwoi naane inyi ì dasim í wa.

Nò njo í mu ña à bitì, à bee nje à waa ni, dimii amanɛ yoomai ihɛ, inyi wa ba fufu do inyi ide ku fɔ nò à waa gbɔ idee.

Jesu í jò inɛ gò inyi í nɛ inɛ inɔ̀ko í ba iri

(Cò Matie 8:28-34; Maaku 5:1-20)

²⁶ Nò Jesu do mɔcɔe ñau à to ice ikpa ihɛ, si ilei inɛi Zerazee ña inyi í wa do wajui ilei Galilee. ²⁷⁻²⁹ Njoi à fita hai inɔ̀ akò inyi. Iyi à kita ile njoi Jesu í yɛ mɔkò gò wa naa ku kòo. Mòkòu inɛi ilu bei. Wee í bei í nɛ inɛi inɔ̀ko ña. Waati kàma fei à ya maa dede siei. Njoi inɛ ña à ya dũu do sesee nò à dɛ isɛɛu do isò ku ba a nɔ̀. Amma í ya da kudɛi ñauì fei nò inɛi inɔ̀koɛ ñau à bɔdɛ hee si gɔɔɔ ña. Hai kukpɛ basii í ya maa weɛ, ci ya buba kpasɛ. Bi ku si iku ñai í ya wa.

Iyi mɔkòu í yɛ Jesu njoi í koo í cuku si wajue í dɔ anu hee lele wa ni, mii í wa aninii awaɛ, Jesu awɔ Amai Ilaaɔ. Ilaaɔ í re fei nò ñ wa n tɔɔɛi, maà wahalam. Wa dɔ bɛɛɛi si na inyi í jò Jesu í ni inɛi inɔ̀ko ñau a fita sie.

³⁰ Nò Jesu í beɛɛ í ni, irei iriɛ. Nò í jeaa í ni, Zamaa. Í ni bɛɛɛi si na inyi í jò inɛi inɔ̀ko nkɔ̀ nkɔ̀i í nɛ. ³¹ Nò inɛi inɔ̀koɛ ñau à waa tɔ̀ Jesu suuru ntò ntò ku maà dasi anja si isa nla hai nɛ kòu.

³² Wee, kuusɔ̀ gaa nla gò ña à wa bɛ à waa je si iri kuta gò. Nò inɛi inɔ̀ko ñau à tɔ̀ Jesu ku jò anja a koo a mu kuusɔ̀ ñau ku ba anja a maa wa bɛ. Nò í yɔ̀da ña. ³³ Nò inɛi inɔ̀ko ñau à fita hai si mɔkòu, à koo à mu kuusɔ̀ ñau. Nò kuusɔ̀ gaa ñau à sei hai antai iri kutau à dasi tenku nò inyi ì jɛ ña.

³⁴ Njoi woo degbe kuusɔ̀ ñau à yɛ mii inyi í ce, nò à sa à koo à waa sisi laabaqui ideu si ilu nla do si ilɛko ña. ³⁵ Nò inɛ ña à fita à bɔ ku cò mii inyi í ceu. Iyi à to bi Jesu, njoi à yɛ mɔkò inyi inɛi inɔ̀ko ña à fita sieu. Mòkòu í baa si laakaɛ má, nò wa buba kòkò Jesu í dasi jĩnɛ ña. Njoi njo í mu ña. ³⁶ Inɛ ña inyi ideu í ce iju ña à waa sisia inɛ ña bei inɛu í ce í ba iri. ³⁷ Njoi inɛi ilei Zerazee ña fei à tɔ̀ Jesu suuru à ni ku nɛ hai bɛ, domi njo í mu ña ntò ntò. Nò Jesu í lɔ̀ akò inyi wa bi ku nɛ. ³⁸ Njoi mɔkò inyi inɛi inɔ̀ko ña à fita sieu wa tɔ̀ Jesu ku jò nju ku tooɛ. Amma Jesu í ni ku sinda ku ³⁹ nyi idee, koo sisi mii inyi Ilaaɔ í cea fei. Nò inɛu í nɛ í koo í wasi ku sisi mii inyi Jesu í cea nju fei si ilu fei.

Ama inaaboì Zairusi do inaabo inyi í lu ibòì Jesu

(Cò Matie 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Iyi Jesu í baa hai ilei Zerazee nò zamaa í wasi ku cò fɔ̀, domi anja fei à waa degbeɛi. ⁴¹ Njoi inɛ gò í naa bi tɛɛ. Lafɛɛi à ya kpe Zairusi. Inɛ ngboi ile bii Zuifu ña à ya ce kutɔ̀tɔ̀i. Iyi í yɛ Jesu, njoi í seɛbata si wajue nò í tɔ̀ ku naa kpasɛi nju. ⁴² Wa tɔ̀ Jesu ku naa kpasɛi si na inyi í jò ama inaabo akā lege lege inyi í nɛ adɔ maateɛji, wa bi ku ku. Njoi Jesu wa koo.

Iyi wa koo, nò zamaa nla nla wa mantɛɛ. ⁴³ Wee abo gò mɔ í wa bɛ inyi wa ce bɔ̀i awɔ ku mu hai adɔ maateɛji. Nò í je fiaɛ fei bi lokotoro ña, nò kàma ña kù yòkò kù faabaɛ. ⁴⁴ Njoi í sekee si Jesu do anyi í koo í lu itti ibɔɛ. Bɛ gbakā bɔ̀u í tā. ⁴⁵ Nò Jesu í bee í ni, yooi í lum. Njoi anja fei à waa jā, njoi Pɛɛ í ni, Mɛɛtu, zamaaui í kaakoɛ wa mantɛɛ. ⁴⁶ Amma Jesu í ni, ñ mà inyi inɛ gò í lum kam kam si na inyi í jò gbugbām í ce ice. ⁴⁷ Iyi abou í yɛ inyi Jesu í mà inyi inɛ gò í luu, njoi í koo í gule si wajue do kuyaya. Nò í fɔ̀ si wajui zamaaui

mii iyi í ce í jò n̄u í lu Jesu, do bei n̄u í ba iri anu akā. ⁴⁸ N̄o Jesu í s̄o í ni, abooyi, naan̄eí í faabaē, koo n̄e do laakai ku s̄u.

⁴⁹ Si bei Jesu wa f̄o ideu n̄oi in̄e ḡo í naa hai kpas̄i Zairusi in̄e ngbou í s̄o í ni, ama inaaboēu k̄u w̄eē, maà bitandi M̄eetu má. ⁵⁰ Iyi Jesu í ḡb̄o ideu n̄o í s̄o Zairusi í ni, maà j̄o zigie ku da, aw̄o de dasi naan̄e, á ba iri. ⁵¹⁻⁵³ N̄oi à dasi kp̄āa má à waa koo. Iyi í to kpas̄e b̄e, í ba wee, in̄e fei í wasi ku kpata à waa cā kpokpo na irii amau. N̄o Jesu í ni, i maà kpata n̄a, k̄u ku, wa s̄i n̄jooi. N̄oi à waa yaakoē domi à mà iyi í kui. N̄oi Jesu k̄u je in̄e ḡo ku l̄o kpas̄u do n̄u āj̄o bii k̄u je Piēē do Zāa do Zaaki do iyeò baai amau. ⁵⁴ Iyi í to bi ama inaabou n̄oi í mu aw̄oē n̄o í f̄o ide hee lele í ni, ama mud̄ēē, dede. ⁵⁵ N̄o hund̄eē í baa má, n̄o í dede tengi b̄e gbakā. N̄o Jesu í s̄o n̄a í ni a na amau ije. ⁵⁶ N̄o n̄yaan̄zeē n̄au à biti nt̄o nt̄o, amma Jesu í s̄o n̄a í ni a maà s̄o in̄e ḡo mii iyi í ce.

9

Jesu í b̄e m̄oē maateeji n̄au

(C̄o Matie 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jesu í kpe m̄oē maateeji n̄au í t̄at̄o n̄a í mu n̄n̄a gbugb̄a do yiiko a leleò in̄e in̄oēko n̄a fei n̄o à j̄o b̄ō n̄a a ba iri. ² N̄oi í b̄e n̄a a koo a waazo ideí bommai Ilaaō n̄o a j̄o b̄ō n̄a a ba iri. ³ N̄o í s̄o n̄a í ni, i maà so nkāma si is̄eēn̄e n̄j̄e, baa golo hee má je b̄oē, wala ije, wala fia, n̄o i maà so baa íb̄o min̄jisia. ⁴ Kpas̄e bii í s̄o n̄a, i ya wa b̄e hee i koo í fita hai ilu b̄e n̄a. ⁵ Ilu bii à k̄o ku gba n̄e, i fita hai ilu b̄e n̄a n̄o i gbugb̄a n̄n̄a irurui baata n̄j̄e n̄a ku je n̄n̄a seēda iyi kiitii Ilaaō á naa si n̄a. ⁶ M̄oē n̄au à dede à dabii si il̄eēko n̄au, à waa sisiò laabaau jiidau n̄o à wasi ku j̄o b̄ō n̄a à waa ba iri bii fei.

Laakai Herodu í dede

(C̄o Matie 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Wee Herodu ilu il̄e, í ḡb̄o mii iyi Jesu wa ce fei, n̄o laakaiē í dede. K̄u mà baa bei á lasabu má si na iyi í j̄o in̄e ḡo n̄a à waa ni Zāai í j̄i hai si bale, ⁸ in̄e ḡo n̄a m̄o à ni Elii wali n̄l̄au í naa má, n̄o in̄e ḡo n̄a m̄o à ni in̄e akāi wali tak̄o n̄au í j̄i hai si bale má. ⁹ N̄o Herodu í ni, n̄ j̄o à bu irii Zāa. Debei, in̄e ih̄ē iyi n̄ ya maa n̄ ḡb̄o baaue iyi wa ce dimii mii n̄au b̄e, yooi. N̄oi wa d̄e ku ȳo.

Jesu í w̄o aman̄e dubu miu (5.000)

(C̄o Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Zāa 6:1-14)

¹⁰ N̄o m̄oē maateeji n̄a iyi Jesu í tak̄o í b̄e n̄au à baa bi t̄ēē à waa sisiaa mii n̄a iyi ān̄a à ce fei. N̄o Jesu í gb̄a n̄a ikā í b̄o n̄a ikpa k̄o k̄oi ilu ḡo iyi à ya kpe Besaida. ¹¹ N̄oi in̄e n̄a à ḡb̄o ikpa bii à wa n̄o zamaa nk̄p̄o ḡo í h̄am̄eē n̄a b̄e. N̄o Jesu í gba n̄a wa s̄o n̄a ideí bommai Ilaaō, n̄o í j̄o in̄e n̄a iyi a k̄u waa n̄e baani à ba iri.

¹² Iyi inunu wa l̄o n̄oi woo b̄e maateeji n̄au à s̄e k̄eē siē à s̄o à ni, j̄o in̄e n̄au à n̄e in̄o ilu walak̄o il̄eēko n̄a à d̄e bii aa s̄u do mii iyi aa je, domi si gba buai à wa ih̄ē. ¹³ N̄oi Jesu í s̄o n̄a í ni, in̄e taka n̄j̄e í na n̄a ije a je m̄eē. Amma à ni, p̄ēē iyi à n̄e k̄u re ara miu do c̄ēē min̄ji. Mà ì bi awa taka n̄wa kaa ra ije iyi in̄e fei á jei. ¹⁴ Wee si in̄o in̄e n̄au in̄em̄oē n̄a à to zakai aman̄e dubu miu (5.000). N̄oi Jesu í s̄o m̄oē n̄au í ni, i j̄o a buba wua ikā ikā aman̄e ciitaa ciitaa. ¹⁵ N̄o à ce b̄eēb̄e à j̄o ān̄a fei à buba. ¹⁶ N̄oi Jesu í so p̄ēē miu do c̄ēē min̄jiu n̄o í wu iju lele í saabu Ilaaō n̄o í bubub̄e í na m̄oē n̄au a kp̄ēa zamaau. ¹⁷ N̄o ān̄a fei à je à yo. N̄o à ko iyi à je í gbeu, n̄o í k̄o k̄o maateeji.

Piēē í ni Jesu í je in̄e iyi Ilaaō í cica

(C̄o Matie 16:13-19; Maaku 8:27-29)

¹⁸ Āj̄o n̄u ḡo Jesu do m̄oē n̄a à n̄ya ara n̄n̄a ikā n̄o wa ce kut̄o. N̄o í bee n̄a í ni, yooi in̄e n̄a à ya ni n̄ je. ¹⁹ N̄o à jeaa à ni, in̄e ḡo n̄a à ya ni aw̄o Zāa woo dasi in̄yii. In̄e ḡo n̄a m̄o à

ya ni awəu Elii walii nlai takoui. Ine gə ɲa mɔ à ya ni awəu ine akāi waliini tako ɲaui í jɪ wa hai si bale. ²⁰ Nɔi í bee ɲa í ni, ine mɔ ni, yooi í ni n je ɲa. Nɔi Piee í ni, awəi í je ine iyi llaaɔ í cicaui.

Jesu wa fə idei ikue do kujɛ

(Cə Matie 16:20-28; Maaku 8:30-9E1)

²¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔ ɲau do kugaabu í ni a maɔ na a sɔ ine gə. ²² Í sɔ ɲa má í ni, amu Amai Amane, kù ne bei á ce iyi n kù ye ijuukpā ntɔ ntɔ. Ine ngbo ɲa do ine ngboi woo weei llaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa aa kɔsim a kpam, amma an jɪ hai si bale si ajɔ mɛetasia. ²³ Nɔ í sɔ aɲa fei í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku jɔ idɔɔbie nɔ ku so jɪi ku gaau ku toom wa. ²⁴ Nɔ ine iyi wa bi ku ba kuwɛɛɛ do idɔɔbie kaa baa. Amma ine iyi í nyɔ kuwɛɛɛ na irim, lafɛi á baa do ntɔ. ²⁵ Aranfāani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei, nɔ í kua kuwɛɛɛ. ²⁶ Nɔ í ni má, ine iyi wa ce anyoi amu Amai Amane, walakɔ wa ce anyoi idem, amu mɔ an ce anyoi lafɛɛ waati iyi an nyi wa. Nɔ waati iyi an nyi wa, an nyi wai do amboei Baam do amalekae ɲa ajɔ. ²⁷ Ntɔ ntɔ, ine ɲa iyi à wa ihɛ si nsei, gɔgɔ ɲɲa ɲa aa ye bommai llaaɔ wa naa a bei a ku.

Arai Jesu í daana

(Cə Matie 17:1-8; Maaku 9:2-8)

²⁸ Iyi Jesu í fə ideu í tã, iyi í ce zakai ajɔ mɛɛjɔ ɲoi í kpe Piee do Zāa do Zaaki à koo à gũ antai iri kuta nla gə ku ba ku ce kutɔ. ²⁹ Iyi wa ce kutɔ ɲoi wajue í kpaasi dimi ikā, nɔ jaaɛɛ í fūuta pai pai. ³⁰⁻³¹ Nɔi gbakā Moizi do Elii à faata wa do amboe à waa baa ide ku fə. À waa fə idei ikue iyi á kù Zeruzalemu ku jɔd andunyau ihɛ. ³² Wee Piee do kpaasie ɲa à waa siiko ntɔ ntɔ, amma iyi iju ɲɲa í má à ye amboei Jesu nɔ à ye amane minji ɲa iyi à waa leekɪ bi tɛɛu. ³³ Waati iyi ine ɲau à waa jɔ Jesu, Piee í sɔo í ni, Mɛɛtu, á sɪa ka

maa wa ihɛ. Jɔ ka ce ilei aɔ mɛɛta, akā titeɛ, akā mɔ ti Moizi, akā mɔ ti Elii. Í ni beebei si na iyi í jɔ kù mà mii iyi wa fə.

³⁴ Si bei wa fə ideu, bukɔo í naa í bii ɲa. Iyi mɔcɔ ɲau à ye bukɔo wa bii ɲa ɲoi njo í mu ɲa. ³⁵ Nɔ à gbɔ ide ku fə gə hai si bukɔo í ni, ine ihɛi í je Amam. Nɲui n cica. I ya gbɔ ideɛ ɲa. ³⁶ Si anyii ide ku fəu, Jesu nɲu akāi à ye bɛ. Nɔi si waatiu bɛ mɔcɔ ɲau a coko a kù sɔ ine kāmā mii iyi à ye.

Jesu í faaba ama gə iyi í ne inei inɔko

(Cə Matie 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Iju kumáɛ iyi à kita wa hai antai iri kutau, zamaa nla gə í naa í ko Jesu. ³⁸ Nɔi si inɔi zamaau mɔkɔ gə í dɔ anu hee lele í ni, Mɛɛtu, cɔ ama inemɔkɔ akāu ihɛi n ne. N wa n tɔɔɛ í faabae ³⁹ domi inei inɔko gə í ya dede siei. Nɔ waati iyi í dede fei, anu akā amau í ya dɔ anui. Nɔ inei inɔkoku í ya gbugbāɛ jiida, nɔ amau í ya maa ce antɔ foko ku maa mɛɛ araɛ, nɔ kufitaɛ í ya gaabu. ⁴⁰ N tɔɔ mɔcɔɛ ɲa a lelea, amma à mɔngɔ. ⁴¹ Nɔi Jesu í ni, ine ine laalo hai dasi naane ɲa, hee waati yoomai an wa inɔ nɲɛ. Mà hee waati yoomai an maa temuaɔ nɲɛ. Nɔi í sɔ mɔkɔu í ni, naaɔ amaɛu wa ihɛ. ⁴² Nɔ wa naaɛ wa. Iyi í toɛ wa kɔkoi Jesu ɲoi inei inɔkoku í kekeɛ ile í gbugbāɛ jiida. Amma Jesu í fə si inei inɔkoku ide do gbugbā ɲoi í fita nɔ amau í ba iri. Nɔ Jesu í sindoa baaɛ. ⁴³ Ine ɲa iyi à wa bɛ fei à biti do bei gbugbāi llaaɔ í la í to.

Jesu í nyi wa fə idei ikue do kujɛ má

(Cə Matie 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Si bei aɲa fei à wɛɛɔ bitiu beebe do mii iyi Jesu wa ce fei, ɲoi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, ⁴⁴ ine, i de itɪ í gbɔ ide iyi n wa n sɔ ɲɛu ihɛ sāa sāa ɲa. Aa mu amu Amai Amane a daa ine ɲa si awɔ. ⁴⁵ Amma mɔcɔɛ ɲau a kù gbɔ yaasei ideu, domi ideu kù má

nɲa titã, nɲui í jò a kù gbɔ yaasee. Nɔ wee à waa ce nɔi yaasei ideu ku bee Jesu má.

Yooi í je inɛ ngbo

(Cɔ Matie 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Aɔ nɲu gɔ mɔcɔ ɲau à waa ce kakɔ ku ba a mà inɛ iyi í re si inɔ nɲa. ⁴⁷ Wee Jesu í mà lasabui idɔ nɲa, ɲɔi í so ama keeke gɔ í leeklɛ kɔkɔɛ, ⁴⁸ nɔ í sɔ ɲa í ni, inɛ iyi í gba amau ihɛ na irim, amu takam nii í gba. Inɛ mɔ iyi í nɔ í gbam, inɛ iyi í bɛm wai í gba. Inɛ iyi í kere í re si inɔ nɲɛ, nɲui í re inɛ fei.

Inɛ iyi kù je mbɛɛ nɲɛ inɛ nɲɛi

(Cɔ Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Nɔi Zãa í ni, Mɛetu, à yɛ inɛ gɔ í ya maa lele inɛ inɔɔko ɲa do iriɛ, nɔ à ganɲiɛ, domi kù wa inɔ nwa, kù waa tooɛ. ⁵⁰ Nɔi Jesu í sɔ í ni, i maà ganɲia ɲa, domi inɛ iyi kù je mbɛɛ nɲɛ, inɛ nɲɛi.

Inɛ ɲa à kɔ ku gba Jesu si ilui Samari gɔ

⁵¹ Wee waati í maai wa si bii Jesu á jò andunya ku nyi lele má, ɲɔi í dasi idɔ mam mam nɲu ku bɔ Zeruzalemu. ⁵² Nɔ í bɛ inɛ gɔ ɲa a cuaa ku ba a koo a ceaa sɔɔlui bi ku sũ. Nɔi inɛ ɲa iyi í bɛ ɲau à to ilui Samari gɔ, ⁵³ amma inɛi ilu bɛ ɲa a kù je ku gbaa si na iyi í jò Zeruzalemuui wa bɔ. ⁵⁴ Iyi Zaaki do Zãa à gbɔ bɛɛbɛ, ɲɔi à beɛɛ à ni, Lafɛɛ, i bi ka jò ina ku kita si ɲa wa hai lele ku kpa ɲa? ⁵⁵ Amma Jesu í sinda í la si ɲa do gbugbã. [Í ni, i kù mà iyi í waa fɔ ɲa mɔm. ⁵⁶ Amu Amaí Amanɛ n kù naa ku kpa amanɛ ɲa, bii kù je n faaba ɲa.]

Nɔ à bɔ ilu mmu gɔ má.

Inɛ ɲa iyi à bi Jesu ku too

(Cɔ Matie 8:19-22)

⁵⁷ Si beí à waa nɛ ɲɔi inɛ gɔ í naa í sɔ Jesu í ni, an tooɛ bii í waa bɔ fei. ⁵⁸ Nɔi Jesu í sɔ í ni, inɲa ɲa à nɛ kolo ɲa, nɔ baa yei ɲa mɔ à nɛ bi ku sũ. Amma amu Amaí Amanɛ n kù nɛ bii an koo n sũ n sɔmí. ⁵⁹ Nɔ í sɔ

inɛ mmu gɔ í ni, toom wa. Amma inɛɛu í ni, jò n koo n si baam wa titã. ⁶⁰ Nɔi Jesu í sɔ í ni, jò iku ɲa a si iku nɲa ɲa, amma awɔ, koo sisi laabaaui jiidai bommai llaaɔ bii fei. ⁶¹ Nɔ inɛ gɔ í sɔ má í ni, an tooɛ Lafɛɛ, amma jò n koo n tɔ inɛm ɲa sukudɔ titã. ⁶² Nɔ Jesu í sɔ í ni, inɛ iyi í lesi awɔɛ si kaakoi ketɛ nɔ í sinda í cɔ anyi, kù jòɔ bommai llaaɔ.

10

Jesu í bɛ amanɛ kitaɔ fɛɛwa

¹ Si anyii nɲu, Lafɛɛ í cica amanɛ kitaɔ fɛɛwa mmu má, í bɛ ɲa minji minji a cuaa si ilu ɲa fei do bii nɲu takaa á nɛ ku bɔ fei. ² Nɔ í sɔ ɲa í ni, amaaɲɛ iyi í to ku da í kpɔ, amma woo da ɲau a kù kpɔ. Na nɲu, i tɔɔ ilu ikou ku bɛ inɛ ɲa iyi aa ce icɛu wa. ³ I dasi kpãa ɲa, n wa n bɛ ɲɛi beí ama angudã ɲa si inɔi mɛɛmu kugaabu ɲa. ⁴ I maà so taalili hee má je bɔgɔ, walako baata, nɔ i maà ya leeklɛ kpãa i maà ce inɛ gɔ fɔɔ ɲa. ⁵ Kpasɛ bii í lɔ ɲa i tako í sɔ ɲa ɲa i ni, llaaɔ ku mu nɲɛ laakai ku sũ. ⁶ Bii ilu laakai ku sũ gɔ í wa bɛ, laakai ku sũ nɲɛ á to siɛ. Bii kù wɛɛ mɔi á nyi wa si ɲɛi. ⁷ Kpasɛ bii à gba ɲɛu, kpasɛ beí aa maa wa ɲa, sɔnda do inyi iyi à na ɲɛ fei í ya gba i je ɲa, domi inɛ kaa máa ce icɛ iyi kù waa je. I maà ya lɔ kpasɛ do kpasɛ ɲa. ⁸ Ilu iyi í lɔ fei ɲa bii à gba ɲɛ, i je iyi à na ɲɛ i ya je ɲa. ⁹ I sɔ inɛi ilu ɲau í ni, bommai llaaɔ í maai si ɲɛ. Nɔ bɔɔ ɲa iyi à wa bɛ i jò a ba iri ɲa. ¹⁰ Amma ilu bii í lɔ nɔ a kù gba ɲɛ, i bɔ bantumai iluu nɔ í ni, ¹¹ wee à waa gbugbã nɲɛ hee do irùrù ilu nɲɛ iyi í wa si kute nwa. Do nɲu fei, i mà ɲa iyi bommai llaaɔ í maai wa. ¹² Nɔ Jesu í ni má, an sɔ ɲɛ iyi si aɔi kiituu, ijuukpãi inɛi Sodomu ɲa ilu nlai takou, á tia do ti inɛi ilu ɲau.

Inɛi ilu ɲa iyi à kɔ ku dasi Jesu naanɛ

(Cɔ Matie 11:20-24)

¹³ Nɔ Jesu í ni má, inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ɲe, inɛ inei Kɔrazɛɛ ɲa. Inɛ mɔ inei Besaida ɲa inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ɲe. Maamaake ɲa iyi á ce si ilu nɲe ɲau ihɛ, bii í je si ilui Tii do Sidɔɔi á coo wo, bii í wa inei ilu ɲau aa dɪ saaki a kpataɔ na irii dulum du ɲa nɔ a kpaasi idɔ hai ku kpɛ. ¹⁴ Na ɲɔi í jɔ̀ n wa n sɔ̀ ɲe iyi si aɔi kiituu ijuukpɔi inei Tii do Sidɔɔ ɲa á tia tu ɲe. ¹⁵ Inɛ mɔ, inei Kaperanumu ɲa, ì waa tamaa ɲa aa so ɲe hee lelei? Aawo, aa kɛkɛ ɲei hee bi ku wai iku ɲa.

¹⁶ Nɔ í sɔ̀ mɔcɔɛ ɲa í ni, inɛ iyi í gbɔ ide nɲe, idem nii í gbɔ. Inɛ mɔ iyi í kɔsi ɲe, amui í kɔsi. Inɛ mɔ iyi í nɔ í kɔsim, inɛ iyi í bɛm wai í kɔsi.

Kubaai mɔcɔ kitaɔ fɛɛwa ɲau

¹⁷ Mɔcɔ kitaɔ fɛɛwa ɲa iyi Jesu í bɛ ɲau á baa do inɔ didɔ nɔ á ni, Lafɛɛ, hee do inei inɔko ɲa fei á ya jirima wa na iriɛu. ¹⁸ Nɔ Jesu í sɔ̀ ɲa í ni, n yɛ Seetam wa cuku wa hai lele bei kunɔi iji. ¹⁹ Ntɔ ntɔ n mu nɲe yiiko í tɛsɛɔ njo ɲa do cencee ɲa hee do gbɔgbɔi iyi Seetam mbɛɛu í ne fei, nɔ nkɔma kaa yɔkɔ ku mɛɛ ɲe. ²⁰ Do nɲu fei, i maá jɔ̀ inɔ nɲe ku dɔ na iyi í jɔ̀ inei inɔko ɲau á waa jirima ɲe, amma i jɔ̀ inɔ nɲe ku dɔ si na iyi í jɔ̀ á kɔ iri nɲe lelei Aɔ.

Inɔi Jesu í dɔ

(Cɔ Matie 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Si waati akɔu, inɔi Jesu í dɔ jiida jiida do gbɔgbɔi Hundi Ilaaɔ nɔ í ni, Baaba, awɔ iyi í je Lafɛɛi lele do ile, n wa n saabue do iyi í singaa ilu bisi do woo mà ɲa mii ɲau ihɛ nɔ ì nyisi amu ɲa. Í sɪa Baaba, si na iyi í jɔ̀ bɛɛbei ì bi.

²² Baam nii í daam mii fei si awɔ. Inɛ kɔma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nɔ inɛ kɔma kù mà Baau bii kù je amu Amau do inɛ ɲa iyi ñ bi n nyisi ɲa.

²³ Nɔi Jesu í sinda si mɔcɔɛ ɲau í sɔ̀ ɲa í ni, ilu inɔ didɔi inɛ iyi ijuɛ wa yɛ mii iyi í waa yɛ ɲa. ²⁴ Ntɔ ntɔ an sɔ̀ ɲe, walii do amanlu nkpɔ á bi aɲa a

yɛ mii ɲa iyi ì waa yɛ ɲa, a kù nɔ a kù yɔɔ. Á bi aɲa a gbɔ iyi ì waa gbɔ ɲa, a kù nɔ a kù gbɔɔ.

Mɔndai inɛ jiida Samari go

²⁵ Aɔ nɲu go woo kɔ inɛ ɲa si wooda go í dede ku cɔ idɔi Jesu nɔ í ni, Mɛɛtu, beirei an ce n baɔ kuwɛɛ hai tɔ. ²⁶ Nɔi Jesu í beɛɛ í ni, mii á kɔ si woodau. Ide mii í ya cio si. ²⁷ Nɔi í je í ni, bi Aɔ Lafɛɛ do idɔɛ fei, do gbɔgbɔi fei, do lasabue fei, nɔ i bi inɛ mmu ɲa bei ì bi araɛ. ²⁸ Nɔi Jesu í ni, ide iyi í je í sɪa. Ce bɛɛɛ, aa ba kuwɛɛ.

²⁹ Amma mɔkɔu wa bi ku na araɛ ntɔ, nɔ í beɛɛ í ni, yooi í je inɛ mmu. ³⁰ Nɔ Jesu í sɔ̀ í ni, mɔkɔ go í kita wa hai Zeruzalemu wa bɔ Zeriko, ɲɔi í koo í dasi awɔi ile ɲa. Ile ɲau á coo ile á cɔa, nɔ á nɛ á jɔ̀ bɛ wa kasɔm. ³¹ Wee, woo weɛi Ilaaɔ go wa too kpɔau wa. Iyi í yɛ mɔkɔu, ɲɔi í gbɛ í lɔ. ³² Bɛɛɛ mɔi inɛ go si dimii Levi í to inyau. Iyi í yɔɔ nɔ í gbɛ í lɔ. ³³ Amma inɛ Samari go mɔ wa bɔ ilu. Iyi í to bɛ ɲɔi í yɛ mɔkɔu nɔ araare í muu. ³⁴ Nɔ í sɛkɛɛ sɪɛ í jɔaa ikpo do atɛ vɛɛ si aɔbei kumɛɛ ɲau nɔ í dɔu. Si anyiɛ nɔ í lesiɛ si gbɔnkelei nɲu takɛ í bɔɔɛ bi ku sɔi inɛ njoo ɲa nɔ í gbɔaa. ³⁵ Iju kumáɛ, nɔ í so fiai icei aɔ minji, í na inɛ ngboi bi ku sɔi inɛ njoo ɲau, nɔ í ni, gbɔa inɛɛu ihɛ. Iyi ì je í lesi na iriɛ, an sɔaa waati iyi an baa. ³⁶ Nɔi Jesu í ni, si amane mɛɛta ɲau bɛ, yoo nɲai ì tamaa í je kpaasii inɛ iyi í dasi awɔi ile ɲau. ³⁷ Nɔi inɛɛu í ni, inɛ iyi í ce araareɛu. Nɔi Jesu í ni, debɛi, awɔ mɔ, koo ce bɛɛɛ.

Jesu í bɔ bi Maata do Maari

³⁸ Aɔ nɲu go Jesu do mɔcɔɛ ɲau á waa nɛ nɔ á to ilu go. Wee inaaɔ go í wa ilu bɛ, á ya kpoo Maata. Nɲui í gba ɲa si kpasɛɛ. ³⁹ Abou í nɛ ifɔɛ go iyi á ya kpe Maari. Ifɔu wa bubai kɔkɔi Lafɛɛ wa gbɔ ideɛ. ⁴⁰ Amma Maata nɲu í wasi ku mante araɛ do caka ku teke. Nɔi í naa í ni, Lafɛɛ, kù jɛɛ si ide kɔma iyi ifɔm í jɔɔm iceu

amu akā? I kaa jò ku naa ku sobim?
⁴¹ Njoi Lafēe í jéaa í ni, Maata, Maata,
 í waa mante arae í waa weeweaa na
 mii nkpo. ⁴² Amma bukaatai mii
 akāi amané í ne. Njui Maari nje í
 cica be, nò ine kama kaa gbaa sie má.

11

Idei kutɔɔ

(Cɔ Matie 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ajo nju go Jesu wa ce kutɔɔ bii
 go. Iyi í tã njo mɔcɔ akāe í ni, Lafēe,
 kɔ wa si bei aa ka ya ce kutɔɔ, bei Zāa
 í kɔ mɔcɔe nja si. ² Njoi Jesu í sɔ nja í ni,
 bii í waa ce kutɔɔ nja í ya ni,
 Baaba, jò ine fei ku mà iyi awɔi í je
 ine kumá.

Naa je bommae.

³ Mu nwa ijei ajo fei nwa.

⁴ Kpa idei dulum du wa, domi awa
 mɔ à ya ka kpa idei kurara iyi
 ine nja à ce nwa.

Maà ti í jò ka dasi kulele.

⁵ Nò í sɔ nja má í ni, á yɔkɔ ku je nsei
 ine go nje í ba ine njoo idū laja. Bii
 kù ne ije iyi á naa, á bɔ bi kpaasiei
 ku ni, wɛem pɛe mɛeta wa, ⁶ domi
 kpaasim go í naa bi tom hai ilu go.
 Nò wee, n kù ne ngɔgo iyi an naa.
⁷ Kpaasieu á yɔkɔ ku jéaa hai ino ile
 ku ni, maà mantem, amu n sɔkɔ tã,
 amu do amam nja fei à waa sū. N kaa
 n yɔkɔ n dede n nae pɛe. ⁸ N wa n sɔ
 njei, baa bii kù bi ku dede ku náa si
 na iyi í jò í je kpaasie, á yɔkɔ ku dede
 ku naa bukaatai mii iyi í bi fei si na
 iyi í jò wa mante. ⁹ Na nju, n wa
 n sɔ njei, i ya tɔo nja, aa mu nje. I ya
 dede nja aa ba nja. I ya cã gambo nja,
 aa cɪ nje. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, ine iyi wa tɔo
 fei, Ilaaɔ á muua. Ine mɔ iyi wa dede,
 Ilaaɔ á jò ku ba. Ine mɔ iyi í nɔ wa
 cã gambo, Ilaaɔ á cɪaa. ¹¹ Yooi í wa
 si ino nje ihē iyi [bii amae í tɔo pɛe
 á so kuta ku naa. Walako] bii í tɔo
 cɛe ku so njo ku naa. ¹² Walako bii
 í tɔo njei ajee á naa cencee? Aawo,
 kaa ce. ¹³ Ine iyi í ya ce laalo nja í mà
 mii jiida ku na ama nje nja, mà irei.
 To, Ilaaɔ Baa nje iyi í wa lele kaa ce

ku re zaka beɛbe? Kaa so Hundee ku
 na ine nja iyi à waa tɔo?

Jesu í jéa ine nja iyi à máa ide

(Cɔ Matie 12:22-30; Maaku 3:22-27)

¹⁴ Si anyii nju, à naa Jesu mɔkɔ
 go wa. Mɔkɔu í ne inei inɔko go
 iyi í jò í deki. Nò Jesu í lele inei
 inɔkou. Iyi í fita njo mɔkɔu í lɔsi ide
 ku fɔ, nɔ zamaa fei í biti. ¹⁵ Amma
 ine go nja à ni, ine ngboi inei inɔko
 nja iyi à ya kpe Beelizebui í mua
 Jesu gbugbā wa leleò inei inɔko
 nja. ¹⁶ Nò ine go nja mɔ à waa bi a
 cã idɔe a cɔ. Nò à sɔo à ni ku ce
 maamaake ku nyisi iyi yiikoɛ wa
 naai hai lele. ¹⁷ Si bei Jesu í mà
 lasabu nja njo í ni, bomma iyi ine
 nja à waa ja aɲa duusɔo, bommau
 á na ku kpaò bomma nɔ kpasɛe nja
 ku cuku. ¹⁸ Beɛbe mɔi bii Seetam
 wa ja do arae, beirei bommae á ce
 ku bɔ waju. N ni beɛbei si na iyi
 í jò í waa ni do gbugbāi Beelizebui
 n wa n leleò inei inɔko nja. ¹⁹ Bii
 do gbugbāi Beelizebuui n wa n leleò
 inei inɔko nja, to, do gbugbāi yooi
 mɔcɔ nje nja mɔ à waa leleò nja. Na
 njo í ce aɲa taka nja aa nyisi iyi í
 rara nja. ²⁰ Amma bii do gbugbāi
 Ilaaɔi n wa n leleò inei inɔko nja,
 nju be wa nyisi iyi Ilaaɔ í sinti ku je
 bommae si anini nje.

²¹ Bii ilu gbugbā jiida go í ne jɪnei
 igū nɔ wa degbe kpasɛe, amanie á
 wɛei si laakai. ²² Amma bii ilu
 gbugbā go mɔ iyi í roo í naa í jɔo igū,
 nje á ko jɪnei igū iyi wa naaneui fei
 nɔ ku ce ikpɛi amaniu mɔ.

²³ Ine iyi kù je tom, mbɛem nii.
 Ine iyi kù waa bam ku tɔtɔo, wa
 fangaaɛi.

Kunyii inei inɔko wa má

(Cɔ Matie 12:43-45)

²⁴ Njoi Jesu í kpa nja mɔndau ihē
 í ni, bii inei inɔko í fita si ine, í ya
 maa dabii si gbaa nja ku maa de bi
 ku sími. Bii í kua, njo í ya ni, an
 nyi inya nwom hai bii n fita wai.
²⁵ Waati iyi í nyi nɔ í ba ineu í ye

bei ile ngbe iyi à kpā à teeseē sāa sāa, ²⁶ á koo ku dēde kpaasi laalo ña iyi à roo wa má bei ña mēje, a na a lo si inēu a maa wa be. Waati bēēbe kuwēi takoi inēu á tia baa ti ankāanyie má.

Ino didō ntō

²⁷ Waati iyi Jesu wa fō bēēbe, abo gō í dō anu hai ino zamaau í ni, ilu ino didōi inē iyi í so asīe, nō í mōmō amōe. ²⁸ Nōi Jesu í jēaa í ni, í tia í ni ilu ino didō ñai inē ña iyi à waa gbō idei Ilaaō, nō à waa ceò icē.

Ine ña à bi maamaake

(Cō Matie 12:38-42)

²⁹ Si bei zamaau wa kōōsi nōi Jesu í ni, inēi nsei ña inē laalo ñai. Á waa tōo maamaake, amma maamaake gō kù wēe iyi aa nyisi ña, bii kù je ti faajii walii Zonasi. ³⁰ Si bei Zonasi í je nyinda bi inēi Ninivu ña, bēēbe moi amu Amai Amanē an je nyinda bi inēi nsei ña. ³¹ Si ajoi kiituu inaabo ilaalui ilei Seba á dede si inēi nsei ña ku ye taale ñña, si na iyi í jō hai jijií í dede í naa ku gbō idei bisii Salomōo ilaalu nlau. Nō wee nsei, amu iyi ñ wa n sō ñe ideu ihē ñ re Salomōo. ³² Si ajoi kiituu inēi Ninivu ña aa dede si inēi nsei ña a ye taale ñña, si na iyi í jō à kpaasi idō ñña na waazoi Zonasi. Nō wee nsei, amu iyi ñ wa n sō ñe ideu ihē ñ re Zonasi.

Inya kumái ara

(Cō Matie 5:15; 6:22-23)

³³ Inē gō ci ya má fitila ku singae, [walakō ku biie do caka,] amma à ya jilōi bi ku lesi fitila ku ba inē ña iyi à waa lo wa a maa ye inya kumá. ³⁴ Ijuei í je fitilai arae. Bii ijue wa ne baani, arae fei í wa si inya kumái. Amma bii kù waa ne baani, arae mō fei í wa si ilu kukui. ³⁵ Na ññu, ce laakai ku ba inya kumá iyi í wa si araeu ku maà ce ilu kuku. ³⁶ Bii arae fei wa ne inya kumá, nō baa ikō akāe gō kù wa si ilu kuku, fei ndēē á maa mái bei waati iyi fitila í má sie inya.

Jesu í ye taalei Farisi ña do woo kō inē ña si wooda ña

(Cō Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Iyi Jesu í fō ideu í tā, nōi Farisi gō í kpoo ku je kpasēe. Nō í koo í buba kpasēi Farisiu, añaò à waa je. ³⁸ Nōi Farisiu í cōó í bití do iyi kù wōó í bei wa je. ³⁹ Amma Lafēe í sōó í ni, inē Farisi ña, í ye ñai bei inē ña iyi à ya wiē anyii kōofu do jē ña nō a jō inōe riisi. Ino hai sīa do takiii wa kō ññe. ⁴⁰ Inē hai ne yaase ña, inē iyi í taka anyii ara, lafēe si í ce inōe mō? ⁴¹ Í sīa í na ilu are ña mii iyi í wa si ino jēe do kōofu, nō mii fei á má ññe.

⁴² Amma ijuukpāi á je tu ñe, inē Farisi ña, si na iyi í jō ñ ya na Ilaaō hee do zakaai aye ña fei. Do ññu fei, í kù waa ce jiida nō í kù waa nyisi kubii Ilaaō ña. Iyi bei í jō í ya ce nō í maà gbeje iyi í gbe ña.

⁴³ Ijuukpāi á je tu ñe, inē Farisi ña, si na iyi í jō si ile bi ku ce kutōtō ña kitāi inē ngbo ñai í ya bi ña, nō ñ ya bi a ce ñe fōo do bēere nla nla si bantuma ña. ⁴⁴ Aa ye ijuukpā ña domi ñ yei bei bale ña iyi inē gō kù waa ye. Si antai ññai á waa ne a kù nō a kù mà *.

⁴⁵ Nōi woo kō inē ña si wooda gō í sōó í ni, Mēetu, bii ñ waa fō bēēbe, awa moi ñ waa bu.

⁴⁶ Nōi Jesu í jēaa í ni, ijuukpāi á je tu ñe, inē woo kō inē ña si wooda ña mō, domi í waa kāa inē ña aso ku gaabu ku so ña, nō inē taka ññe í ci ya lesi baa amaawō ññe. ⁴⁷ Aa ye ijuukpā ña, si na iyi í jō walii ña iyi bala ññe ña à kpa wo, inēi ñ waa teese bale ñña ña. ⁴⁸ Í waa nyisi ña iyi ñ jesi mii iyi bala ññe ñau à ce, si na iyi í jō añaí à kpa walii ñau, nō inēi ñ waa teese bale ñña ña. ⁴⁹ Nōi í jō Ilaaō í fō si bisie í ni, an be walii ña do woo be ña si anini ñña. Aa kpa inē gō ña nō a kpā inē gō ña mō iju. ⁵⁰ Na ññu, ijuukpāi woo kpa walii ñau fei

* **11:44** si antai ññai á waa ne a kù mà Bi Zuifu ña, bale ku nē si taale nla nla domi bii í ne si bale í ye bei í so riisi mbe.

hai sintei andunya si iri nnei á je.
⁵¹ Innei aa ye ijuukpái kukpai Abeli hee ku koo si do Zakari iyi á kpa si afei bi ku weeu do kpasēi Ilaaḥ. Ntō ntō, n̄ wa n s̄s̄ n̄e, ijuukpái mii n̄au be fei si inei nsei n̄au ihēi á baa ku je si.

⁵² Ijuukpái á je tu n̄e, in̄e woo kō in̄e n̄a si wooda n̄au, domi i kù bi ntai idei Ilaaḥ ku mà n̄a, nō in̄e n̄a iyi á bi ku màe in̄ei ì waa ganji n̄a.

⁵³ Iyi Jesu í fō beēbe í tã n̄oi í fita hai be. N̄oi idai woo kō in̄e n̄a si wooda do Farisi n̄au í kō nō à wasi ku mantee do ide ku bee si gāmei ide nkpō, ⁵⁴ à waa leaḥ taai ide ku ba a muu si ide gō.

12

I ce laakaii ara n̄e n̄a do ilu muafiti n̄a

(Cō Matie 10:26-27)

¹ Waati iyi Jesu wa fō beēbe zamaa í tōtō dubu nkpō nkpō hee à waa tēese n̄e. N̄oi Jesu í s̄s̄ mōcōe n̄a si wajui zamaa í ni, i ce laakaii ara n̄e n̄a do lefeei Farisi n̄a iyi í je muafiti. ² Ngōgō kù weē iyi wa manji iyi kaa fita gbugbāa, nō asii kāmā kù weē iyi a kaa na a mà. ³ N̄oi í ce ide iyi ì fō si ilu kuku fei n̄a aa na a gbōo si inya kumá, gundu iyi ì n̄a ì n̄ya ino ile n̄a aa cā keḥeḥe si antai ile lele n̄a.

Ine iyi í jō i ce n̄jo

(Cō Matie 10:28-31)

⁴ In̄e iyi í je kpaasim n̄a, in̄ei n̄ wa n s̄s̄, i maà ce n̄joi in̄e n̄a iyi aa kpa ara n̄e, nō si anyii n̄ju a kaa yōkō a ce ngōgō má. ⁵ An s̄s̄ n̄e in̄e iyi í jō i ya ce n̄joe n̄a. I ce n̄joi in̄e iyi í n̄e yiiko ku kpa in̄e nō ku dasie si ina iyi ci ya ku má. Ntō ntō n̄ wa n s̄s̄ n̄e, lafēei í jō i ce n̄joe n̄a.

⁶ A ci ya ta ama yei ara miu súu minji ba. Do n̄ju fei, Ilaaḥ ci ya gbeje baa akā n̄a. ⁷ In̄e mō, hee do ntōi iri n̄e n̄a fei Ilaaḥ í mà jia n̄a. Na n̄ju, i maà ce n̄joi ngōgō, domi beere n̄e í re yei hee bii ijī.

Ine iyi í gba Jesu walakō í kōsie

(Cō Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ N̄ wa n s̄s̄ n̄e, in̄e iyi í fō si wajui aman̄e n̄a í ni n̄ju í gbam, amu mō Amaí Aman̄e an̄ gba lafēe si wajui amalekai Ilaaḥ n̄a. ⁹ Amma in̄e iyi í kōsim si wajui aman̄e n̄a, amu mō an̄ kōsi lafēe si wajui amalekai Ilaaḥ n̄a.

¹⁰ In̄e iyi wa fō laalbi amu Amaí Aman̄e, Ilaaḥ á yōkō ku kpa idei dulum dēe. Amma in̄e iyi wa fō laalbi Hundi Ilaaḥ kaa ba a kpa idei dulum ndēe pai.

¹¹ Bii à bōḥ n̄e ile bii à ya ce kutōtō n̄a ku ba in̄e ngbo n̄a do ilu yiiko n̄a a kiiti n̄e, i maà ti i ce n̄jo do bei aa ce i kōḥ ara n̄e do ide iyi aa fō n̄a. ¹² I maà ce n̄jo n̄a domi waati beēbe Hundi Ilaaḥ á s̄s̄ n̄e iyi í jō i fō n̄a.

Mōndai ilu fia hai n̄e yaase

¹³ Si ino zamaa n̄oi in̄e gō í s̄s̄ Jesu í ni, M̄eetu, s̄s̄ igbām ku jō ka kpē tubu nwa. ¹⁴ N̄oi Jesu í jeaa í ni, mākōyi, yooi í cem woo kiiti n̄e wala woo kpē tubu n̄e. ¹⁵ Nō í s̄s̄ n̄a í ni, i ya ce laakai n̄a ntō ntō do kōdēe fei, domi amanii aman̄e si í je icui kuwēe, baa bii beirei aman̄e í la í to.

¹⁶ Nō í kpa n̄ja mōnda gō í ni, ikoi mākō ilu fia gō í ce ije jiida jiida. ¹⁷ N̄oi mākōu í lasabu í ni, beirei an̄ ce. Wee n̄ kù n̄e bii an̄ dasi ijeu. ¹⁸ N̄oi í ni, n̄ mà bei an̄ ce. An̄ lege akam̄ n̄au, nō n̄ ma mmue n̄a iyi à la à re. Nō n̄ kosi bileem fei be do ijem n̄a iyi à gbe. ¹⁹ Nō n̄ fō si idām n̄ ni, n̄ n̄e amani n̄la n̄la iyi n̄ wa n̄ singa ti adō nkpō nkpō. An̄ s̄imii nō n̄ maa n̄ je n̄ maa n̄ mō nō n̄ maa n̄ weēḥ ino didō. ²⁰ Amma Ilaaḥ í s̄s̄ í ni, awōu n̄yei, idūuyi mōm aa n̄ya hunde. Sōlui mii n̄a iyi ì ceu be, ti yooi á je.

²¹ N̄oi Jesu í ni, beēbe mōi á je bi in̄e iyi wa kōa araē amani nō bi Ilaaḥ kù n̄e nkāma.

Dasi Ilaaḥ naane

(Cō Matie 6:24-34)

²² Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔi í sɔ mɔcɔɛ nã í ni, na nɔi í jò n wa n sɔ nɛ n ni, i maà ya maa weewea do mii iyi aa jɛ i maa wɛɛð nã, walakɔ do jɛnɛ iyi aa dasi nã. ²³ Kuwɛɛi amanɛ í re ije, ara mɔ í re jɛnɛ. ²⁴ I ce laakai kungbã nã í cɔ. A kù waa gbɛ hee a da ngɔgɔ, a kù nɔ a kù nɛ suu. Ilaaɔ í nɔ wa wo nã. Bɛɛɛ nɛ kù re yɛi nã hee bii í jɛ? ²⁵ Yooi si inɔ nɛ na kuweeweaɛ á yɔkɔ ku kɔsi kusɔi adɔɛ baa keeke. ²⁶ To, bii í kaa yɔkɔ i ce mii keekeu bɛ nã, na mii í ce i waa weewea do iyi í gbɛ nã. ²⁷ I cɔ bei wua nã à ya da koko mɛɛ. A kù waa ce icɛ a ci ya nɔ a wɔ aɔ. Do nɔ fei, n wa n sɔ nɛi, baa Salomɔ ilaalu nlaɔ, do amboɛ nlaɛ fei kù nɛ jɛnɛ iyi boodaɛ í to kokoi jɛi nɔu bɛ baa akã. ²⁸ Fɔfɔ í wɛɛi nnyi do kusɛaɛ amma ala aa dasiɛ ina. To, bii Ilaaɔ í mua fɔfɔ nã iyi aa na a dasi ina booda ku sɛa bɛɛbɛ, kaa yɔkɔ ku mu nɛ nyau ku re fɔfɔ nɔu bɛ de. I kù yɛ naanɛ nɛi kù la? ²⁹ I maà ya dɛ mii iyi aa jɛ nã walakɔ mii iyi aa mɔ i maà weeweað nã. ³⁰ Hai mà idei Ilaaɔ nã à ya maa kpataa mii nɔu bɛ fei, amma Baa nɛ i mà iyi í nɛ bukaatai mii nɔu bɛ fei nã. ³¹ Na nɔu, i hanya i dɛ bei aa ce i jò bommai Ilaaɔ ku bɔ waju titã nã. Iyi í gbɛ bei fei Ilaaɔi á kɔɔ nɛ si.

Amanii lele
(Cɔ Matie 6:19-21)

³² Nɔ Jesu wa ba mɔcɔɛ nɔu ide ku fɔ má í ni, inɛ gaa keekem, i maà ti i ce njo nã, domi á dɔa Baa nɛ si ku jò í jɛ amaalu nã si andunya titɔɛ. ³³ I ta mii iyi í nɛ nã nɔ i mua ilu are nã fiaɔ. I cea ara nɛ taalili iyi kaa gbo ikpa lele si bii aa dasi amani nɛ iyi kaa tã. Tengi bɛ ile kaa to si, nɔ tɔtɔ nã mɔ a kaa bɛjɛɛ. ³⁴ Ntɔ ntɔ, bii amani nɛ í wa, bei laakai nɛ mɔ í ya wa.

Woo ce icɛ nã iyi à waa cɔ kpãa

³⁵ I ce sɔlu i dɛ kpaka nɔ i jò fitila nɛ ku maa má nã. ³⁶ I jò i yɛ bei inɛ nã iyi à waa degbe kubaai lafɛɛ nɛ

wa hai bi ku ce abɔdɔ, ku ba bii í to wa í cã gambo gbakã a cɛa. ³⁷ Woo ce icɛ ilu inɔ didɔ nã, inɛ nã iyi lafɛɛ á na ku ba à cɔ kpãa à waa degbe ku toɛ wa. Ntɔ ntɔ n wa n sɔ nɛ, nɔu takaa á dɛ gbankili nɔ ku jò a buba nɔ ku na ku kpɛ nɛ ije. ³⁸ Ilu inɔ didɔ nã bii í baa í na í ba nã si bɛɛbɛ, baa bii í to wa lajai, wala kukɔ sintei ajɛɛ. ³⁹ I jò i mà sãa sãa nã iyi bii ilu kpasɛ í mà waati iyi ile á lɔ wa, á dede ku wɔ njoɔ, kaa jò ile ku lɛgɛ gamboɛ. ⁴⁰ Inɛ mɔ, i ce sɔlu nã domi amu Amai Amanɛ, an naai si waati iyi i kù waa lasabu nã.

Amaace jiida do amaace laalo
(Cɔ Matie 24:45-51)

⁴¹ Nɔi Pɛɛ í ni, Lafɛɛ, awai i kpaa mɔndau ihɛ? Mà inɛ fei. ⁴² Nɔi Lafɛɛ í jɛ í ni, yooi í jɛ amaace ilu naanɛ iyi í nɛ laakai. Lafɛɛi í jɛ inɛ iyi ilu kpasɛ gɔ í kpe nɔ í so amaace kpaasɛ nã í daa si awɔ ku maa cɔ nã ku na nã ije si bei í jɔ. ⁴³ Inɔ didɔi á jɛ ti amaaceu bii lafɛɛɛ í baa í na í baa wa ce bɛɛbɛ. ⁴⁴ Ntɔ ntɔ, lafɛɛu á daa amaaceu mii ndɛɛ fei si awɔ. ⁴⁵ Amma bii í jɛ amaace laalo, á lasabui ku ni, lafɛɛm kaa baa nɛa má, nɔ ku dede ku maa cã inaabo do inɛmɔkɔ woo ce icɛ nã iyi à gbɛu, nɔ ku maa jɛ ku maa mɔ atɛ ku maa kpaa. ⁴⁶ Bɛɛbei lafɛɛu á na ku baa si ajo iyi kù waa cɔ kpãaɛ, do si waati iyi kù waa tamaa, nɔ á kpãa iju jiida jiida bei à ya cea amaace laalo nã.

⁴⁷ Woo ce icɛ iyi í mà mii iyi lafɛɛɛ í bi, nɔ kù coo, goloɛ á la. ⁴⁸ Amma inɛ iyi kù mà, nɔ í ce kookoosu iyi í jɔ a cãa, goloɛ kaa la. Inɛ iyi à na mii nkpo, aa beɛɛ mii nkpo. Inɛ mɔ iyi à daa mii nkpo si awɔ, nɔi aa beɛ ku re.

Jesu í naað nɛ ku fɛɛfɛ wa
(Cɔ Matie 10:34-36)

⁴⁹ Nɔ Jesu í sɔ nã má í ni, inai n naa ku fã si andunya, nɔ n bei n bi ku jɛ í jɔ tã. ⁵⁰ Nɔ inyi ku dasi gɔ í wɛɛ kù nɛ bei á ce iyi n kù coo. Inyi ku dasi nɔi í jɛ wahala iyi an yɛ n bei n ku.

Nɔ laakaim kaa je akã í gbe hee bii í ce. ⁵¹ Ì tamaa bei laakai ku sũí n̄ naa n̄je wa si andunya na? Aawo, n̄ wa n̄ s̄ n̄jei, n̄je ku f̄ēf̄ei n̄ naaɔ wa. ⁵² Ntɔ ntɔ, hai n̄sei bii aman̄e miu í wa kpas̄e akã aa kp̄e ikã ikã. Tɔɔsi akã kaa w̄ēe n̄ja, aman̄e m̄eeta nau a kaa gbɔ si n̄je do in̄e minji nau. ⁵³ Baa do ama a kaa gbɔ si n̄je. Iye do ama inaabōe a kaa gbɔ si n̄je. Anau do abou a kaa gbɔ si n̄je.

Nyindai waati ku mà
(Cɔ Matie 16:2-3)

⁵⁴ N̄oi í s̄ zamaau má í ni, bii í ȳe kudũi ij̄l wa dede hai nunui āle na í ya f̄ɔ nai gbakã í ni, ij̄l á naa. B̄ēbe m̄oi í ya n̄ ku ce. ⁵⁵ Bii í n̄o í ȳe fufu wa ce wa hai ikpa awɔ cangai kp̄ai inunu na, í ya ni, inya gbãa á ce. Nɔ b̄ēbe m̄oi í ya n̄ ku ce *. ⁵⁶ In̄e ilu muafiti na, í mà yaasei nyindai lele do ile na. Beirei í ce í kù mà yaasei waatiu ih̄e na.

Taale ku teese
(Cɔ Matie 5:25-26)

⁵⁷ Beirei í ce í ci ya lasabu si ara n̄je í mà iyi í je de dee na. ⁵⁸ Bii in̄e go wa b̄ɔ̄de bi ku ce kiiti na idei gbese go, ce kookai hai kp̄aa awɔ do laf̄̄e í gbɔ si n̄je na ku ba ku māa dasīe si aw̄oi woo kiiti. Bii kù je b̄ēbe, woo kiitiu á dasīe si aw̄oi woo degbe piis̄ɔ, n̄ woo degbe piis̄ɔu m̄o ku dasīe ile piis̄ɔ. ⁵⁹ N̄ wa n̄ s̄ n̄jei, bii à dasīe piis̄ɔ, bii í kù s̄a gbesēe fei, í kaa fita. Baa tanga kaa gaizia si.

13

Bii í kù kpaasi idɔ aa ku

¹ Waati b̄ēbe, in̄e go na iyi à wa b̄e à waa sisia Jesu mii iyi í ba in̄e Galilee go na, in̄e na iyi Pilati í j̄ɔ à kpa n̄ n̄je n̄ja í ȳoḡe do n̄jei m̄eemu na iyi à waa ceaɔ Ilaaɔ kuwee. ² Amma Jesu í s̄ n̄ja í ni, in̄e í waa tamaa dulum dii in̄e Galilee

nau b̄e í re ti in̄e Galilee na iyi à gb̄ei? Ì waa tamaa dulum du nai í j̄ɔ à kpa na b̄ēbe na? ³ Aawo. B̄ēbe m̄oi n̄ wa n̄ s̄ n̄je, in̄e taka n̄je, bii í kù sinda idɔ na, in̄e fei aa kui bei ana m̄o. ⁴ Ì waa ye gigii aman̄e maatũ do m̄eeta na iyi ile ku gbokai Siloe í cuku í bata í kpau na? Debei, Ì waa tamaa kurara n̄jai í re ti in̄e Zeruzalemu na iyi à gbe fei na? ⁵ Aawo, n̄ wa n̄ s̄ n̄jei, in̄e taka n̄je, bii í kù kpaasi idɔ na, in̄e fei aa kui bei ana m̄o.

Mɔndai j̄li iyi ci ya so

⁶ N̄oi í kpa n̄ja m̄ondau ih̄e má í ni, m̄akɔ go í lɔ j̄li ndii figi si kaāe. Waati iyi j̄li n̄ou í la n̄oi m̄akɔu í b̄o isoe ku ka, n̄ kù ba. ⁷ N̄oi í s̄ woo ce icēe í ni, ad̄o m̄eeta wai ih̄e bebei iyi bii n̄ naa isoi j̄li n̄ou ih̄e ku ka n̄ ci ya n̄ ba. Daa í nyɔ̄oi. Na mii í ce á maa gba nwa inya ngb̄e. ⁸ N̄oi woo ce iceu í s̄ɔ í ni, laf̄̄e, j̄ɔ ad̄ōyi tit̄a ka c̄o. An tu fitie n̄ kaakōe, n̄ n̄ daa si taasi. ⁹ Á ȳokɔ ku je ad̄o go á so. Bii kù so í bei í daa.

Jesu í j̄ɔ abo go í ba iri si aj̄oi kus̄mi

¹⁰ Si aj̄oi kus̄mi go, Jesu wa k̄o in̄e na si cioi idei Ilaaɔ ile go bii Zuifu na à ya ce kut̄ɔ̄ɔ. ¹¹ Wee abo go m̄o í wa b̄e iyi in̄e in̄akɔ í j̄ɔ í ce b̄ɔ̄o bei zakai ad̄o maatũ do m̄eeta. Í ya maa batei, ci ya ȳokɔ ku te arāe baa keeke. ¹² Iyi Jesu í ȳɔ n̄oi í kpoo í ni, abooyi, í ba iri m̄be. ¹³ N̄o í le sie awɔ. N̄oi gbakã í te arāe n̄o í l̄osi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁴ Amma id̄oi in̄e ngboi ile bii à ya ce kut̄ɔ̄ɔu í k̄ɔ si na iyi í j̄ɔ Jesu í j̄ɔ in̄e go í ba iri si aj̄oi kus̄mi, n̄o í s̄ zamaau í ni, aj̄o m̄eefai í w̄ēe iyi aa ȳokɔ í ce icēe na. I naa wa waati b̄ēbe ku ba í ba iri na, ku māa ti ku je si aj̄oi kus̄mi. ¹⁵ N̄oi Laf̄̄e í j̄eaa í ni, in̄e ilu muafiti nai, in̄e fei í ci ya f̄ũ ket̄e n̄je na do gbank̄e n̄je na a koo a m̄o in̄yi si aj̄oi kus̄mi? ¹⁶ Abou ih̄e m̄o dimii Aburhamui. Nɔ wee

* **12:55** Si ile Izireli, hai do ikpa nunui āle ij̄l í ya naa, domi do ikpa bei tenku nlau í wa. B̄ēbe m̄oi in̄e gbãa í ya naai hai ikpa awɔ cangai kp̄ai inunu.

Seetam wa dūu hai zakai adō maatū do mēeta. Kū sīa a fūu si ajoi kusīmi?
 17 Waati iyi wa fō ideu bē, anyō wa mu mbēēē nau fei, nō zamaau í wēē do inō didō na maamaake na iyi wa ce fei.

Mōndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi

(Cō Matie 13:31-32; Maaku 4:31-32)

18 Njoi Jesu í ni má, mii bommai Ilaaō í jō. Mii an wāa do. 19 Í yēi bei ngboi mutaadi iyi inē go í so í gbē si ilēē. Nō í fita í ce jīi hee yēi na à ya maa ce ante si amaawōē na.

Mōndai lefee

(Cō Matie 13:33)

20 Njoi í ni má, mii an nyi n wāō bommai Ilaaō má. 21 Bommai Ilaaō í yēi bei lefee iyi abo go í so í dasi iyafūi pēē gūa mēeta nō fei ndēē í dede í kpante.

Ande iyi kù cī

(Cō Matie 7:13-14, 21-23)

22 Jesu wa too si ilu nla na do ilēeko na wa kō inē na si cioi idei Ilaaō wa neō ikpa Zeruzalemu. 23 Si isēēne nōi inē go í naa bi tēē nō í beēē í ni, Lafēē, inē na iyi aa ba faaba a kaa kpō? Njoi í je í ni, 24 í ce kookaai í lō do ande iyi kù cīu na. Ñ wa n sō nēi, inē nkpōi á maa de kpāa iyi aa lōō a kaa nō a yōkō.

25 Waati iyi amu ilu kpasē ñ dede ñ cīmbo koofau inē aa wa waduude, í maa cā gambo na í maa ni, Lafēē, cī nwa. Nō an je nñe n ni, n kù mà hai bii í naa na. 26 Waati bēēbei aa ni na, à je à mō si wajue, í nō í kō wa si cioi idei Ilaaō si bantumai ilu nwa na. 27 Nō an sō nē n ni, n kù mà hai bii í naa na. Í fa ara nñe hai bi tom, inē fei woo ce laalō nai. 28 Ajo wa naa iyi aa yē Aburahamu do Izaaki do Zakōbu do walii nau fei si andunya titōi Ilaaō nō inē í ba wee à nyō nē waduude. Tengi bei aa so awō í le si iri í kpata na. 29 Nō inē go na aa naa hai nunui daakō do hai nunui alē do hai nunu gaa cingaa minjiu

nō aa buba a je si andunya titōi Ilaaō.
 30 Waati bēēbē inēi anyi go na aa na a je woo cua na, woo cua go na mō a na a je inēi anyi na.

Jesu í kpata na Zeruzalemu

(Cō Matie 23:37-39)

31 Waati nñu, Farisi go na à naa à sō Jesu à ni, koo, fita hai ihē domi Herodu wa bi ku kpaei. 32 Njoi í je nñu í ni, í koo í sō Herodu, ilu bisi laalōu bē í ni, wee, nnyi do ala ñ wa n lele inēi inōko na nō n jō inē na à waa ba iri, nō si ajō mēetasia an koo n tambō icēm. 33 Amma kù nē bei an ce iyi n kù ce isēēnēm nnyi do ala do ala akā, domi a kaa kpa walii kama bii go bii kù je Zeruzalemu.

34 Inē inēi Zeruzalemu na, inē iyi í ya kpa walii na, nō í ta ama abei Ilaaō na mō kuta í kpa na na, isē feloi ñ ya n bi n tōtōō nē si abēm bei ajēē í ya tōtōō amae na si ikpae, amma í kù je na. 35 Wee nsei Ilaaō á fū nñe kpasē nñe si awō. Amma an sō nē, hai nsei í kaa yem má na í gbe hee ajō iyi aa ni na, Ilaaō ku weea inē iyi wa naa do irii Lafēē.

14

Jesu í jō bōō go í ba iri

1 Si ajoi kusīmi go Jesu í bō ku je kpasēi inē ngboi Farisi go na. Wee inē go na mō à wa bē, à waa cōō do laakai. 2 Mōkō go í wa bē, wa leekī wajui Jesu. Mōkōu wa ce bōōi ara ku wu. 3 Njoi Jesu í bee woo kō inē na si wooda do Farisi nau í ni, wooda í wēē a jō inē go ku ba iri si ajoi kusīmi? Mà kù wēē. 4 Njoi à coko. Nō í le si awōē si bōōu í jō inēnu í ba iri nō í ni ku nē. 5 Nō í bee na í ni, yoo nñei, bii amae walakō bii ketēē í dasi lōgō, kaa nyaa gbakā baa bii ajoi kusīmii. 6 Njoi a kù yōkō a kù jeaa ideu.

Tengi bii í jō í buba bii à kpee ku je

7 Iyi Jesu í ce laakai í yē inē na iyi à kpe ku je nau à wasi ku cica kitāi waju na iyi à nē bēēre nau nō í sō na í ni, 8 bii à kpee bi ku ce abōdō, maa

buba si kitāi waju ilu beere nau. Á yókò ku je à kpe ine gò iyi í ree do beere. ⁹ Nò ine iyi í kpe inje feiu á na ku ni, dede i mua mākòu ihē kitāu be. Waati beebi aa dede do anyò i koo i buba si kitāi anyi ih̄s. ¹⁰ Amma bii à kpee ku je, koo buba si kitāi anyi ku ba bii ine iyi í kpeeu í to wa ku ni, baakòom, dede i naa wa waju. Waati beebi aa je ilu beere nla si wajui ine na iyi injeò na i waa buba nau fei. ¹¹ Ntò ntò ine iyi í so arae lele à ya kayei. Ine mò iyi í kaye arae à ya soo lelei.

¹² Nò Jesu í s̄s ine iyi í kpoo ku jeu mò í ni, bii i waa kpe ine na ku je walakò jingau, màà ti i kpe kpaasie na, walakò igbāe do ifoe na, walakò nyaanzee na, walakò kpaasi ilu fiaa na, ku ba anja mò a màà kpee a s̄s gbese. ¹³ Amma bii i waa kpe ine na ku je, kpe ilu are na, do weege na, do ilu kute akā na do fēju na. ¹⁴ Bii i ce beebi aa je ilu inò did̄s si na iyi í jò ine nju nau a kaa ba ngògò iyi aa s̄sēò gbese. Ilaāi á s̄sē gbese si waati iyi ine dee dee na aa j̄i hai si bale.

Mòndai ije nla

(Cò Matie 22:1-10)

¹⁵ Iyi à gbò ideu, n̄jì ine akāi ine na iyi an̄aò na à waa jeu í s̄s Jesu í ni, debei ilu inò did̄s ine iyi á je si andunya tit̄sì Ilaās. ¹⁶ N̄jì Jesu í kpa n̄ja m̄nda í ni, mākò gò í ce ije nla nla nò í kpe ine nkpo. ¹⁷ Iyi awaatii kujeu í to n̄jì í be woo ce ic̄ee koo s̄s ine na iyi í kpeu ku ni, i naa wa na, domi s̄nda fei í j̄la tā. ¹⁸ Amma anja fei à l̄sì gaafara ku t̄ò. Ine sinteu í ni, n̄ ra iko, tilasi, í gbe n koo n c̄ò. N̄ wa n t̄òe ku ceem suuru. ¹⁹ Ine mmu mò í ni, n̄ ra kete ku logoo n̄ai k̄ò miu, nò n̄ wa n bi n d̄i n̄ja n ceò ic̄e n c̄ò. N̄ wa n t̄òe ku ceem suuru. ²⁰ Nò ine mmu gò mò í ni má, nsei n̄ so abo. Na n̄jì í jò n kaa n ba n naa.

²¹ N̄jì woo ce ic̄eu í sinda í koo í s̄s laf̄ēe gaafara iyi ine nau fei à t̄ò. N̄jì

id̄sì laf̄ēu í k̄ò, nò í s̄s woo ce ic̄eu í ni, koo í b̄s si bantuma na nsei nsei do si kp̄ai inò iluu, kpeem ilu are na wa do weege na do fēju na do ilu kute akā na. ²² N̄jì woo ce ic̄eu í koo. Iyi í baa nò í ni, laf̄ē, iyi i dasim n̄ou n̄ coo tā. Wee inya í gbe má. ²³ N̄jì laf̄ēu í s̄ò má í ni, b̄s si kp̄ai il̄eko na do kp̄ai iko na, j̄ò ine na a l̄o wa baa do tilasi, kpas̄em de ku k̄ò. ²⁴ Ntò ntò, an s̄ò n̄e, ine na iyi n̄ tako n̄ kpeu baa ine akā n̄ja kaa tie ijeu ih̄e má.

Mii aman̄e á ce ku bei ku je m̄c̄oi Jesu

(Cò Matie 10:37-38)

²⁵ Ajò n̄ju gò Jesu wa ne nò zamaa nla nla gò wa tooe. N̄jì Jesu í sinda í s̄s na í ni, ²⁶ ine iyi í naa bi tom nò kù cé baee do iyee do aboe do amae na do igbāe na do ifoe na do wec̄ie na do kuw̄ei n̄ju takae kaa yókò kù je m̄c̄om *. ²⁷ Ine iyi kù jesi n̄ju ku so j̄i ku gaaūe ku toom do wa kaa yókò ku je m̄c̄om.

²⁸ Bii ine gò n̄je í bi ku ma ile á buba ku ce dooa tit̄a ku c̄ò mà fiāi n̄ju á to ku kpaò irie. ²⁹ Bii kù je beebi, nò í ce ic̄ui ileu, í bei í na í m̄ngò ku mae, ine na iyi à yò fei aa nyaanyie, ³⁰ a ni, mākòu ih̄e í sinti ku ma nò wee í m̄ngò kù kpa irie.

³¹ Beebi m̄i ilaalu na m̄ò à ya ce a bei a b̄ò igū. Bii ilaalu gò í ne sooge dubu m̄ewa, nò í ye ilaalu mmu gò wa naa sie igū do sooge dubu k̄nfia, á dedei gbakā ku ce igū? Aawo, á bubai tit̄a ku lasabu ku c̄ò mà n̄ju á yókò ku k̄amia. ³² Bii í ye n̄ju kaa n̄ò, á be ine n̄ai bi ilaalu iyi ih̄s̄u hai waati iyi kù to wa tit̄a ku ba an̄aò a gb̄sì n̄je nò laakai ku s̄u ku wa anini n̄ja.

³³ Na n̄jì í ce awò iyi i kù j̄ò mii iyi i ne fei, i kaa yókò í je m̄c̄om.

Imu iyi í ku

(Cò Matie 5:13; Maaku 9:50)

* **14:26** nò kù cé baee Tengi ih̄e Jesu wa nyisi iyi í s̄la ku bi n̄ju ku re ine na iyi à gbe fei nò ka màà j̄ò ine gò ku ganji wa si kp̄ai naane ku dasi. Kù je í ni ka cé baa nwa na ntò ntò.

³⁴ Nɔ Jesu í ni má, imu mii nɛɛi, amma bii didɔi imu í ku, mii aa dasi a jò ku dɔ má. ³⁵ Kaa ce bukaata kâma má nɔ baa bii ikoi kaa ce taasi. À ya dikâei waduude.

Ine iyi í ne itl iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

15

*Mɔndai angudā iyi í nyɔ à tasiɛu
(Cɔ Matie 18:12-14)*

¹ Woo gba fiai lempoo ŋa do ine laalo ŋa fei à naa bi Jesu ku ba a gbɔ ideɛ. ² Nɔi Farisi do woo kɔ ine ŋa si wooda ŋa à lɔsi ku gbagba à waa ni, makɔu wa gba ine laalo ŋa nɔ aɲaɔ ŋa à tɔtɔ à waa je.

³ Nɔi Jesu í kpa nɲa mɔnda go í ni, ⁴ Bii ine go nɲe í ne angudā cɔo iyi wa degbe si gɓabua nɔ akā í nyɔ siɛ, lafɛɛ á jò cinɛɔ fɛɛwa do mɛɛsā iyi í gbeu si gɓabua bei koo dɛɛ akā iyi í nyɔu wa hee koo yɔɔ, mà irei. ⁵ Hai í nɔ í yɔɔ gbakā á muu ku le siɛ kangɔ wai do inɔ didɔ. ⁶ Bii í baa kpasɛ á kpe kpaasiɛ ŋa do ine ŋa iyi à waa má kɔkɔɛ ku sɔ ŋa ku ni, i bam inɔ didɔ ku kpɛ, domi angudām iyi í nyɔu n yɔɔ wa. ⁷ Nɔi Jesu í ni, bɛɛbe mɔi n wa n sɔ ŋɛ, inɔ didɔi inɛi lele ŋa á la na ilu dulum akā iyi í kpaasi idɔ ku re ine dee dee cɔo fakā kù wa si iyi á kù ne bukaatai idɔ ku kpaasi.

Fia iyi í nyɔu à yɔɔ má

⁸ Nɔ Jesu í kpa nɲa mɔnda mmue má í ni, bii inaabo go í ne kpekele mɛɛwa nɔ akāɛ í nyɔ, á má fitilai nɔ ku kpā ileu ku dɛɛɛ do laakai hee koo yɔɔu. ⁹ Bii í yɔɔ á kpe kpaasiɛ ŋa do ine ŋa iyi à waa má kɔkɔɛ nɔ ku ni, i bam inɔ didɔ ku kpɛ, domi fiam iyi í nyɔu n yɔɔ. ¹⁰ Bɛɛbe mɔi n wa n sɔ ŋɛ, amalekai llaaɔ ŋa à ya wɛɛɔ inɔ didɔ na ilu dulum akā iyi í kpaasi idɔ.

Ama iyi í nyɔu à yɔɔ má

¹¹ Jesu í ni má, makɔ go í ne ama inɛmakɔ minji. ¹² Nɔi ifɔu í sɔ baau í ni, baam, kpɛ amanuu nɔ i nam iyi í je titom. Nɔ baau í ce nɲa ikpɛi

amanieu. ¹³ Iyi í ce aɲo minji, ifɔu í ta mii iyi í ne fei nɔ í so fiauí neɔ hee ile jiiŋi go. Bei í koo í ce kuwɛɛɛ si daa laalo í kpaɔ irii amanieu fei. ¹⁴ Waati iyi í je fei ndɛɛ í kpa iriɛ, ari nla go í bei í naa si ileu nɔ í lɔ si are. ¹⁵ Nɔi í bɔ bi inɛi ile be go nɔ lafɛɛ í koo í dasiɛ icei kusɔɔ ŋa ku degbe. ¹⁶ Tengi bei í bi ku wo araɛ do ijei kusɔɔ ŋau amma ine kâma kù muua. ¹⁷ Iyi laakae í na í baa nɔ í ni, ama icei baam ŋa fei à ne ije wa kɔ nɲai, nɔ amu wee n wa n ku do ari ihɛ. ¹⁸ An dede n nyi bi baam n sɔɔ n ni, baam, n ce dulum bi llaaɔ do bi tɛɛ. ¹⁹ Na nɲu, n kù to a kpem amaɛ má. Ceem bei amaaceɛ. ²⁰ Nɔi í dede wa nyi ikpa bi baaɛu.

Hai waati iyi wa jɪ, nɔi baaɛ í hɔnnɛɛ nɔ araare fei í muu. Í sei í koo í yaa do inɔ didɔ nɔ í coo fɔɔ do kubi. ²¹ Nɔi amau í ni, baaba, n ce dulum bi llaaɔ do bi tɛɛ. Na nɲu, n ku tò a kpem amaɛ má. ²² Amma baaɛu í sɔ woo ce iceɛ ŋa í ni, i naaɔ ibɔ kumboo wa nɲa nɲa iyi í sɪa, i daa si ŋa. Nɔ i naa leɛawɔ do baata ku dasi. ²³ I naaɔ ketɛ kombo saasaabo iyi í la í reu be wa, nɔ i kpaa ŋa. Ka je ka ce jingau do inɔ didɔ, ²⁴ domi amam iyi í ye bei í ku wo, í baa si andunya má. Í nyɔ wo nɔ à yɔɔ má. Nɔi à wa si inɔ didɔ.

²⁵ Wee waati bɛɛbe igbāu í wa iko. Iyi wa baa í maai kpasɛ wa nɔi wa gbɔ anui gāgā nɔ ine ŋa à waa jojo. ²⁶ Nɔi í kpe woo ce ice go í beɛɛ í ni, mii í ce. ²⁷ Nɔi woo ce iceuí sɔɔ í ni, ifɔɛi í baa, nɔ baa nɲe í kpa ketɛ saasaabo iyi í ne ikpo si na iyi í jò í yɔɔ baani. ²⁸ Nɔi igbāu í damɔɔ í kɔ ku lɔ kpasɛ. Nɔi baau í fita wa í naa ku leɛɛ. ²⁹ Amma í sɔ baau í ni, cɔ hai adɔ nkpo nkpo iyi n wa n ceɛ ice wa. Nɔ n kù donda ideɛ kâma, nɔ baa ama iwo i kù muum n ceɔ jingau do inɔ didɔ amu do kpaasim ŋa. ³⁰ Amma iyi amaɛ í baa, nɲu iyi í koo í je amanie do inaabo sakara ŋa, nɔ na iriei í kpa ketɛ saasaabɔu ihɛ. ³¹ Nɔi baau í ni, awɔ amam nii, awaɛi

à wɛɛ do aɔ fei, nɔ mii iyi n̄ n̄ fei í je tɛɛ. ³² Amma í s̄la ka je jingau do inɔ didɔ nla nla si na iyi í jò ifɔeu ih̄ɛ í yɛ beí í kui wo nɔ í baa si andunya má. Í n̄yɔ wo nɔ à yɔɔ má.

16

Amaace ilu bisi

¹ N̄oi Jesu í s̄s̄ m̄ɔcɔɛ n̄a í ni, m̄kɔ ilu fia goí í wɛɛ. M̄kɔu í n̄e amaace go nɔ í so amanii kpas̄ɛ fei í daa si awɔ. Iyi í ce aɔ minji n̄oi in̄e n̄a à koo à k̄ɔm̄tɔ amaaceu bi laf̄ɛ à ni, wa beje amanieu fei. ² N̄oi laf̄ɛ í kpoo í beɛ í ni, irei n̄ wa n̄ gbo in̄e n̄a à wasi ku s̄ɔ iriɛ da. I kaa yɔkɔ í je amaacem má. Koo so tiaí icɛɛ wa si bii í ya ce dooai fiam, i naa i nyisim. ³ N̄oi amaaceu wa bee araɛ ide wa ni, beirei an ce, si beí laf̄ɛem wa nyam hai si icei kpas̄ɛ. Wee n̄ kù n̄e gbugb̄a iyi an yɔkɔ n̄ logooɔ, nɔ wee anyɔ kaa jò n̄ bara. ⁴ N̄ m̄a beí an ce ku ba in̄e n̄a a gbam si kpas̄ɛ n̄n̄a waati iyi aa nyam hai si icem. ⁵ N̄oi í kpe ilu gbesei laf̄ɛ n̄au fei. Nɔ aɔa fei à koo bi tɛɛ ak̄a ak̄a. N̄oi í bee in̄e sinte iyi í to bi tɛɛu í ni, gbesei laf̄ɛem feloi í waa mu. ⁶ N̄oi í je í ni, ikpo iyi á k̄ɔ boonyi c̄lɔ. N̄oi í s̄s̄ɔ í ni, so tiaí i buba n̄ya n̄ya nɔ í k̄ɔ ciitaa. ⁷ N̄oi í bee in̄e go má í ni, awɔ m̄a, feloi í waa mu. N̄oi í s̄s̄ɔ í ni, iya saaki c̄lɔ. N̄oi í s̄s̄ n̄ju m̄a í ni, so tiaí i k̄ɔ cine. ⁸ N̄oi laf̄ɛi amaace hai n̄e naaneu í gbo ideu nɔ í saabue si na iyi í jò í yɔɔ iyi í n̄e bisi ntɔ ntɔ. N̄oi Jesu í ni, in̄e andunya n̄a à n̄e bisi aɔa duus̄ɔ si kuwɛɛ n̄n̄a à re in̄e in̄ya kumá n̄au.

⁹ N̄oi Jesu í s̄s̄ n̄a í ni, i ya de kpaasi n̄a do amanii andunya ku ba bii í na wa gaizia n̄e a gba n̄e si andunya tit̄ií Ilaaɔ. ¹⁰ In̄e iyi í n̄e naane si mii keeke á n̄e naane si mii nla. In̄e iyi wa ce laalɔ si mii keeke á ce laalɔ si mii nla. ¹¹ Na n̄ju, bii í kù n̄e naane si amanii andunya n̄a, yooi á da n̄n̄e si amani ntɔ si awɔ. ¹² Bii í kù n̄e

naane si mii ndii in̄e go, yooi á na n̄e iyi í je tu n̄e.

¹³ Amaace k̄ama kaa yɔkɔ ku cea laf̄ɛ minji ice aɔ. Ntɔ ntɔ á cé in̄e ak̄a nɔ ku bi in̄e ak̄a, walakɔ ku jirima in̄e ak̄a nɔ ku donda in̄e ak̄a. I kaa yɔkɔ i too Ilaaɔ do fia aɔ n̄a.

Ide ik̄a ik̄a n̄a iyi Jesu í fɔ

(Cɔ *Matie 11:12-13; 5:32-32; Maaku 10:11-12*)

¹⁴ Wee Farisi n̄a fia ku bi n̄n̄a í caa. Iyi à gbo ide n̄a iyi Jesu í f̄au fei n̄oi à waa yaakoɛ. ¹⁵ Nɔ Jesu í s̄s̄ n̄a í ni, in̄e í waa de i je in̄e dee dee n̄a si wajui aman̄e n̄a, amma Ilaaɔ í m̄a idɔ n̄n̄e. N̄ wa n̄ s̄s̄ n̄ei, mii iyi aman̄e n̄a à waa cɔ mii jiida, bi Ilaaɔ mii sámii.

¹⁶ Wooda do ideí walii n̄au fei à wɛɛ hee do waatii Z̄aa. Hai waati beɛbe à waa sisi laabaau jiidaí bommai Ilaaɔ n̄o in̄e fei wa ce kookaai ku ba ku lɔ do gbugb̄a. ¹⁷ Wooda baa wasali í gaabu ku beje í re lele do il̄e ku kpa iri m̄om.

¹⁸ In̄e iyi í k̄osi aboɛ nɔ í so mmue í ce sakarai. In̄e iyi í so abo iyi m̄ak̄ɔɛ í k̄osi í ce sakarai.

Ilu fia do Lazaa

¹⁹ N̄oi Jesu í kpa n̄n̄a m̄andau ih̄ɛ í ni, m̄kɔ ilu amani go í wɛɛ. M̄kɔu í ya maa dasi ibɔ caada ilu iju ku s̄la go. Kpas̄ɛ aɔ fei jingauí. ²⁰ Ilu are go m̄a í wɛɛ, í ya maa s̄ui and̄e koofai ilu fiau, à ya kpoo Lazaa. Konkoli wa k̄ɔ si araɛ fei. ²¹ Nɔ aja n̄a à ya naa a maa fa konkoliɛ n̄au. M̄kɔu í bi ku wo araɛ baa do bubui s̄ondai ilu fiau iyi í ya gbe, amma ci ya baa.

²² N̄oi m̄kɔu í na í ku nɔ amaleka n̄a à soo à b̄ɔde bi Aburahamu. Nɔ ilu fiau m̄a í na í ku à suu. ²³ Nɔ í koo wa ye ijuukp̄a bi ku wai iku n̄a, nɔ í wu iju lele, n̄oi í h̄ɔnn̄e Lazaa k̄ok̄oi Aburahamu. ²⁴ N̄oi í d̄s̄ anu í ni, baaba Aburahamu, ce araarem. Be Lazaa wa ku s̄asi amaaw̄ɛ si in̄yi ku na ku t̄u amem, domi n̄ wa n̄ ye ijuukp̄a nla nla si am̄ei in̄au ih̄ɛ. ²⁵ N̄oi Aburahamu í ni, amam, ye ḡigi iyi í ba mii jiidaɛ t̄a hai andunya,

nɔ Lazaa mɔ í yɛ wahala. Wee ihɛ nsei inɛ í tũ nɔ awɔ mɔ ì waa yɛ ijuukpā. ²⁶ Nɔ si antaie, isa nla gɔi í fɛɛfɛ wa ku ba inɛ ɲa iyi á bi a kua a bɔ bi tu ɲɛ bɛ a maà yɔkɔ. Bɛɛbɛ moi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku naa ihɛ hai bɛ. ²⁷ Nɔi ilu amaniu í ni, debɛi, ñ wa n tɔɔi baaba, bɛ Lazaa kpasɛi baam, ²⁸ koo sɔ ifɔ miu ɲa iyi ñ nɛ bɛu ku ni a ce laakai ku ba a maà na a naa si inya ku gaabuu ihɛ. ²⁹ Amma Aburhamu í ni, à nɛ tia iyi Moizi do walii ɲa à kɔ wou tã, aa yɔkɔ a gbɔ ide ɲɲa. ³⁰ Nɔ í ni, aawo, baaba Aburhamu. Amma bii hai bi iku ɲai inɛ gɔ í koo bi tu ɲa, aa kpaasi idɔ ɲɲa. ³¹ Nɔi Aburhamu í sɔɔ í ni, bii a kù gbɔ ti Moizi do ti walii ɲau, baa bii inɛ gɔ í jɪ hai bi iku ɲa ihɛ í koo bɛ a kaa dasi naane.

17

Idei dulum

(Cɔ Matie 18:6-7, 21-22; Maaku 9:42)

¹ Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, kù nɛ bɛi á ce iyi kulele iyi á dasi amanɛ laalɔ kù waa ce, amma ijuukpāi á jɛ ti inɛ iyi í naaɔ wa. ² Á tia a dɪa lafɛɛ alɔ si kɔɔ a sɔsiɛ inɔ tenku do iyi á lele ama akā ku dasiɛ dulum. ³ I ya ce laakaii nɲɛ ɲa.

Bii kpaasiɛ gɔ í na í ce dulum, sɔɔ ide do laakai í nyisiɛ taaleɛ. Bii í kpaasi idɔ, kpa idei kuraɾaɛ. ⁴ Baa bii isɛ gbɛɛjei wa rarɛ si ajɔ akā, nɔ isɛ gbɛɛjeu fei wa ce tuubai dulum dɛɛ, awɔ mɔ kpa idei dulum dɛɛ.

Naane ku dasi

⁵ Woo bɛ ɲau à sɔ Lafɛɛ à ni, kɔɔsi naane ku dasi nwa. ⁶ Nɔi Lafɛɛ í ni, baa bii naane ku dasi nɲɛ í mungau ijui iyaku, aa yɔkɔ í sɔ jɪ nɔu ihɛ í ni ku wu hai bɛ, koo lɔ araɛ si tenku, á nɔ ku ceɔ ide nɲɛ icɛ.

Icɛ iyi aru í nɛ ku ce

⁷ Jesu í ni má, inɛ kama nɲɛ bii í nɛ aru iyi wa logoo walakɔ wa degbea

ketɛ ɲa, bii í baa kpasɛ kaa sɔɔ ku ni, naa wa nsei i buba i jɛ. ⁸ Amma á sɔɔi ku ni, ceem sɔɔlui i jɛ, kpaasi jaɛ ɲa, i naam i jɛ wa hee n jɛ n mɔ. Si anyiɛ, awɔ mɔ aa jɛ nɔ í mɔ. ⁹ Amma kaa saabu aruu si na iyi í jɔ í ce bɛi í sɔɔ. ¹⁰ Bɛɛbɛ moi bii inɛ taka nɲɛ ì ce mii iyi á dasi ɲɛ fei í sɪa i ni ɲa, à jɛ amaace ɲa iyi a kù nɛ saabu. Iyi á dasi wa ku ce nɲu akāi à ce.

Jesu í jɔ dinte mɛɛwa í ba iri

¹¹ Si waati iyi Jesu wa bɔ ikpa ilui Zeruzalemu, í too si afei ilei Galilee do ilei Samari. ¹² Nɔi í maai ilu gɔ. Waati iyi wa bi ku lɔ inɔ iluu, ɲoi dinte mɛɛwa gɔ ɲa à koo à kɔɔ amma à leeki á jɪɛ keeke. ¹³ Nɔi á dɔ anu hee lele á ni, Jesu, Mɛetu, ce araare nwa.

¹⁴ Iyi í yɛ ɲa ɲoi í ni, i koo i nyisi ara nɲɛ bi woo weei llaaɔ ɲa. Nɔi á waa koo. Si bɛi á waa nɛu, ɲoi á ba iri. ¹⁵ Iyi inɛ akā ɲɲa í yɛ nɲu í ba iri, ɲoi í sinda wa baa wa saabuɔ llaaɔ hee lele. ¹⁶ Waati iyi í to wa bi Jesu nɔ í sɛɛbata si wajue wa saabue. Wee mɔkɔu inɛi Samarii. ¹⁷ Nɔi Jesu í ni, amanɛ mɛɛwa si ñ jɔ í ba iri ba. To, iwoi amanɛ mɛɛsɔ iyi á gbe ɲau à wa. ¹⁸ Isɛ mmuu ihɛ nɲu akāi í sinda wa ku saabu llaaɔ?

¹⁹ Nɔi í sɔ mɔkɔu í ni, dede i nɛ, naane ku dasiɛ í faabaɛ.

Kunaai bommai llaaɔ

(Cɔ Matie 24:23-28, 37-41)

²⁰ Nɔi Farisi ɲau à bee Jesu à ni, ajɔ yoomai llaaɔ á na ku jɛ bommaɛ. Nɔi í jɛ ɲɲa í ni, llaaɔ kaa jɛ bommaɛ do yaase bɛi inɛ ɲa aa yɔɔ. ²¹ Inɛ gɔ kaa fɔ ku ni, llaaɔ í jɛ bommaɛ ikpa ihɛ, walakɔ ikpa ihɔ. Aawo, domi wee llaaɔ í jɛ bommaɛ tã si idɔi inɛ ɲa *.

²² Nɔ í sɔ mɔcɔ ɲau í ni, awaati wa naa iyi amu Amai Amanɛ an nyi wa do amboem. Hee ajɔu ku maa to wa awaati wa naa iyi aa bi i yem ɲa baa ajɔ akā, amma í kaa yem ɲa. ²³ Inɛ gɔ ɲa aa sɔ ɲɛ a ni, í wa ihɛ

* **17:21** llaaɔ í jɛ bommaɛ tã si idɔi inɛ ɲa Si tia nwo gɔ ɲa à ya nii llaaɔ í jɛ bommaɛ tã si anini nɲɛ. Iyi bɛ mɔ ntoi, si na iyi í jɔ Jesu ilaalu í wa anini ɲɲa.

³⁷ Nɔi mɔcɔ ŋau à beɛ à ni, ikpa
iwoi ideu be á ce ya Lafɛɛ. Nɔi í jɛ
ŋɔ do mɔndau ihɛ́ í ni, bii iku wa
sũ, tenqi bei yembeeku ŋa à ya tɔtɔɔ.

Məndai jaaḏ do woo kiiti qə

¹ Jesu i kpa nja mɔndaɯ ihɛ ku nyisi ɲa iyi i sɪla a maa ce kutɔɔ waati kɔma fei, gbɛɛji ku maɔ wa si. ² Í ni, woo kiiti gɔ í wa si ilu nla gɔ, kù waa ce njoɪ llaaɔ, kù nɔ kù waa jirima inɛ kɔma. ³ Wee si ilu akɔu jaaɔ gɔ mɔ í wa bɛ. Í ya naa aɲɔɔ aɲɔ bi tɛɛ ku sɔɔ ku ni, kiitim, amu do mbɛɛm. ⁴ Nɔɪ í kɔ hee í kpe. Amma si anyiɛ í lasabu

⁶ Nɔi Lafɛɛ í ni, to, i gbɔ bei woo kiiti laalɔu í fɔ bɛ ɲa de. ⁷ Ilaaɗ kaa bei ku ce ku re zaka bɛɛbɛ? Inɛ ɲa iyi í cica, kaa kiiti ɲa bii à waa dɔ siɛ anu dasã do idũ? Iyi í re mɔm, kaa kpɛ ku bei ku gbɔ ɲɲa. ⁸ Ñ wa n sɔ ɲɛi, á ce ɲɲa kiitii gbãa gbãa. Amma waati iyi amu Amaí Amaɛ an nyi wa má an na n ba naane ku dasi si ilɛu ihɛ?

*Kutɔɔi Farisi do woo gba fiaɪ
lɛmpoo qɔ*

⁹ Jesu í kpa mǎnda gɔ má na irií inɛ gɔ ɲa iyi à waa cɔ ara ɲɲa inɛ dee dee, nɔ à waa ca inɛ gɔ ɲa. ¹⁰ Í ni, amane minji gɔ ɲa à bɔ ku tɔɔ kpasɛi llaaɔ, inɛ akā Farisii, inɛ akā mɔ woo gba fiái lempooi. ¹¹ Farisiu í leekí wa cea araɛ kutɔɔ wa ni, llaaɔ, ñ saabuɛ do iyi n kù yɛ bei inɛ ɲa iyi à gbe, iyi à jɛ woo takí inɛ ɲa, do woo ce laaɔ ɲa, do woo ce sakara ɲa, do woo gba fiái lempoo ɲa bei mǎkɔu ihɛ. ¹² Si azuma akā fei ñ ya n dǎ anu ajɔ minji, nɔ mii iyi ñ ba fei ñ ya n nya zagaɛɛi si bei í jɔ. ¹³ Woo gba fiái lempoou mɔ í leekí í mu araɛ ikā, kù yɔkɔ kù wu iju lele, í le awɔ si iri í ni, llaaɔ, ce araarem amu ilu dulum. ¹⁴ Jesu í ni, ñ wa n sɔ ɲɛi, hai bɛ inɛɛu ihɛ í baa í jɛ dee dee si wajui llaaɔ í nyiɔ ideɛ. Amma Farisiu kù jɛ dee dee, domi inɛ iyi í so araɛ lele aa kaye lafɛi, inɛ mɔ iyi í kaye araɛ aa soo lelei.

Jesu í weea ama kpɔtɔɔ na

(Co Matie 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Si anyii nɲu, ine ɲa à gbã ama kpɔtɔɔ ɲa à naaa Jesu wa ku lesi ɲa awɔ. Iyi mɔcɔe ɲau à yɔɔ beɛbe ɲɔi à wa gbagba si ɲa. ¹⁶ Amma Jesu í ni a naa nɲu amu ɲau wa. Nɔ í sɔ mɔcɔe ɲau í ni, í jɔ amu ɲau a naa bi tom, í maà ganji ɲa, domi llaaɔ í je ilaalui ine ɲa iyi à jɔ ɲa. ¹⁷ Ntɔ ntɔ, ine iyi kù

waa sūa Ilaaḍ iri ile bei ama keeke, Ilaaḍ kaa je ilaalue pai.

Idei ilu fia gɔ

(Cɔ Matie 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Ine ngboi Zuifu gɔ í naa bi Jesu í beee í ni, Mɛɛtu, awɔ ine nɛɛɛ, mii an ce n baɔ kuwɛɛ hai tā. ¹⁹ Nɔi Jesu í beee í ni, na mii í ce ì waa kpem ine nɛɛɛ. Ine gɔ kù wɛɛ iyi í je nɛɛɛ bii kù je Ilaaḍ nɔu akā. ²⁰ Ì mà sãa sãa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà ce sakara, maà kpa ine, maà ce ile, maà jea ine gɔ sɛɛda ibo, jirima iyeɔ baɛɛ. ²¹ Nɔi ineɛu í ni, ñ wa n jirima mii ɔau be fei tā hai keekem. ²² Iyi Jesu í gbɔ bɛɛbɛ, ɔi í sɔɔ í ni, í gbɛɛ mii akā. Koo í ta mii iyi ì ne fei nɔ í kpɛa ilu are ɔa fiaɔ. Bii ì ce bɛɛbɛ aa ba amani jiida lelei Aɔ. Si anyie nɔ í naa í toom. ²³ Iyi məkou í gbɔ bɛɛbɛ ɔi inɛ í fɔ ntɔ ntɔ, domi ilu amani nla nla. ²⁴ Iyi Jesu í cɔɔ ɔi í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaḍ ku je ilaalue. ²⁵ Á faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaaḍ ku je ilaalue. ²⁶ Nɔi ine ɔa iyi à waa de sie itlu à ni, bii bɛɛbei nɔ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ɔa í ni, mii iyi amanɛ í mɔngɔ, Ilaaḍ kaa mɔngɔɛ.

²⁸ Nɔi Piɛɛ í ni, wee à jò mii iyi à ne fei tā, à waa tooɛ. ²⁹ Nɔ Jesu í ni, ntɔ ntɔ, ine iyi í jò kpasɛɛ fei, walakɔ aboɛ, wala igbā do ifɔɛ ɔa, wala iyeɔ baɛɛ, wala amaɛ ɔa, na irii bommai Ilaaḍ, ³⁰ á ba ku kpɔ ku re si nsei, nɔ si antaɛ má á ba kuwɛɛ hai tā ala.

Jesu wa fɔ ideɪ ikue do kujɛ ise gbeetasia

(Cɔ Matie 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ Jesu í kpe mɔɔɔ maateeji ɔau bi tɛɛ, nɔ í sɔ ɔa í ni, wee à waa bɔ Zeruzalemu. Bei, ide iyi walii ɔau a kɔ na irii amu Amaɪ Amanɛu fei á ce. ³² Aa mum a daa dimi mmu ɔa si awɔ a yaakoom, nɔ a kpām iju a tu sim antɔ. ³³ Aa weem kpɔtɔɔ, si anyie nɔ aa kpam, amma si ajɔ

mɛetasia an jì hai si bale. ³⁴ Amma mɔɔɔ ɔau a kù mà nkāma si ideu. Ideu í manji nɔa a kù gbɔ yaaseɛ.

Jesu í jò fɛɛju gɔ í ye ilu

(Cɔ Matie 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ Si isɛɛɛu Jesu í maai Zeriko. Wee fɛɛju gɔ wa buba itl kpāa wa bara. ³⁶ Iyi í gbɔ ibai zamaa iyi wa lɔ, ɔi í bee mii í ce. ³⁷ Nɔi à sɔɔ à ni, Jesu inei Nazaretiui wa lɔ. ³⁸ Nɔi í wasi ku dɔ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ³⁹ Ine ɔa iyi à waa cua ɔau à la sie à ni ku koko. Amma bei à waa ni ku cokou, bɛɛbɛ mɔi í ya dɔ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁰ Nɔi Jesu í leekl í ni a naaɛ wa. Iyi fɛɛjuu í to wa ɔi Jesu í beee í ni, ⁴¹ mii ì bi n ceeɛ. Nɔi í ni, Lafɛɛ, ñ bi n ye ilui. ⁴² Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, ye ilu. Naanɛɛ í faabaɛ. ⁴³ Nɔi gbakā í ye ilu, nɔ wa too Jesu í wasi Ilaaḍ ku saabu. Iyi zamaau í yɔɔ, ɔi aɔa fei à wasi Ilaaḍ ku saabu.

19

Jesu do Zakee

¹ Jesu í to inɔ ilu Zeriko, nɔ wa lɔ. ² Wee məkɔ ilu fia gɔ í wa be à ya kpoo Zakee, wa je ine ngboi woo gba fiaɪ lempoo ɔa. ³ Nɔ wa de nɔu ku ye Jesu, amma kù ba kù yɔɔ na zamaau, domi nɔu amanɛ kandaai. ⁴ Nɔi í sei í bɔ waju í koo í gū jli ndii sikomɔɔ gɔ ku ba ku yɔɔ, domi í mà iyi do bei á lɔɔ. ⁵ Iyi Jesu í to tengi bii í wau, ɔi í wu iju lele í sɔɔ í ni, Zakee, kita wa nɔa rɔya, domi kpasɛɛi an sɔ nnyi. ⁶ Nɔ Zakee í kita wa do saasa í naa í gbɔa do inɔ didɔ. ⁷ Iyi ine ɔa à yɔɔ, ɔi aɔa fei à gbɔgɔa à waa ni, í koo í sɔ kpasɛɛi ilu dulum. ⁸ Amma Zakee í dede í leekl si wajui Lafɛɛ í ni, bubui amanim an na ilu are ɔa. Nɔ ine ɔa iyi ñ takii ɔa ñ gba mii ndu ɔa, an sindo nɔa bɛɛbɛ má tuuba mɛɛ. ⁹ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, nnyi inei kpasɛ ɔau ihɛ à ba faaba, domi awɔ mɔ tɔkui Aburhamui. ¹⁰ Amu Amaɪ Amanɛ

n̄ naa ku dede ine ɲa iyi à nyoi n faaba ɲa.

Mɔndai iye iwo

(Cɔ Matie 25:14-30)

¹¹ Si bei ine ɲa à waa de si ideu itfi, n̄ í kpa mɔnda gɔ má. Ine ɲau à waa tamaa bei bii í to Zeruzalemu á je bommai gbakā, n̄ wee waati beebe í maai Zeruzalemu. Na ɲoi í jɔ í kpa ɲa mɔndau ih̄e ku ba ku nyisi iyi ɲɲu kaa je bommau gbāa gbāa. ¹² Í ni, mak̄o amai amanlu gɔi í bɔ bomma ku je hee ile jliji gɔ si anyie n̄ ku baa idee. ¹³ Hee ku maa n̄e ɲoi í kpe amaace ɲa aɲa m̄ewa, n̄ í na aɲa fei kpekelei wura gɔ n̄ í ni, í ceɔ fiaɹ ih̄e s̄la hee n̄ maa n̄ baa. Iyi í fɔ beebe í tā n̄ í n̄e. ¹⁴ Amma inei ileɛ ɲa à cɔo n̄ à be ine ɲa si anyie à ni aɲa a kù bi ku je bomma si ilei aɲa.

¹⁵ Waati iyi í je bommau í baa si ileɛ, ɲoi í kpe amaace ɲa iyi í na fiaɹ wo bi t̄e ku ba ku ye bei fiaɹ ine fei í bíaa. ¹⁶ Ine sinteu í naa í ni, Laf̄e, kpekele iyi í nam n̄ou n̄ ceɔ s̄la hee n̄ ba riba m̄ewa. ¹⁷ ɲoi í s̄o í ni, í s̄la, aw̄o amaace jiidai. Si bei í je ilu naane si mii keekeu ih̄e, an j̄o í je ilaalu si ilu m̄ewa. ¹⁸ Ine minjisiau m̄o í naa í ni, Laf̄e, kpekele iyi í nam n̄ou n̄ ceɔ s̄la hee n̄ ba riba miu. ¹⁹ N̄o í s̄o í ni, aw̄o m̄o, an ceɛ ilaalu si ilu miu. ²⁰ N̄o ine mmu í naa má í ni, Laf̄e, fiaɹ wee. N̄ wooi si mango ²¹ domi n̄ wa n̄ ce n̄oe si na iyi í j̄o í je ine ku gaabu. Mii iyi í kù jile ɲɲui i ya maa de ku so, baa bii í kù gb̄e í ya maa dai. ²² ɲoi ilaalu í s̄o í ni, aw̄o amaace yaam̄o, an kiitiei hai si idee iyi í fɔ. Aw̄oi í m̄a iyi n̄ je ine ku gaabu, n̄ ya n̄ so mii iyi n̄ kù jile, n̄ n̄ da mii iyi n̄ kù gb̄e. ²³ To, na mii í ce í kù ni í w̄e ine ɲa fiam n̄ou í da ɲa si inyí ku ba n̄ ba ndom do riba waati iyi n̄ baa. ²⁴ ɲoi í s̄o ine ɲa iyi á wa beu í ni á gba fiaɹ a na ilu m̄ewa. ²⁵ ɲoi á s̄o á ni, Laf̄e, ine ɲɲu í n̄e m̄ewa tā.

²⁶ ɲoi í ni, n̄ wa n̄ s̄o ɲei, ine iyi í n̄e, laf̄ei aa k̄ɔa si. Ine m̄o iyi kù

n̄e, baa andi keeke iyi í n̄eu m̄om aa gbaai. ²⁷ Si anyie n̄o í ni, í koo í naam m̄bem ɲau wa ih̄e, aɲa iyi á kù bi n̄ je bommau, n̄o í kpa ɲa si wajum.

Jesu wa lo ino ilu Zeruzalemu

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Z̄aa 12:12-19)

²⁸ Iyi Jesu í fɔ beebe í tā, ɲoi í mu kp̄aa í cuaa zamaau wa bɔ ikpa Zeruzalemu. ²⁹ Si is̄eneɛu í maai ilui Betifaze do Betani, k̄ok̄oi geetei Olivie. ɲoi í be m̄oc̄o minjie gɔ ɲa ³⁰ í s̄o ɲa í ni, í bɔ ilu iyi í wa waju ɲɲeu be. Bii í to be ɲa aa ye ama gbankele gɔ wa so be iyi ine gɔ kù ḡu titā. Í f̄u í naam wa ih̄e ɲa. ³¹ N̄o bii ine gɔ í bee ɲe í ni, na mii í ce í waa f̄u ɲa, í ni, Laf̄ei í n̄e bukaatae.

³² Ine ɲa iyi Jesu í beu á koo á ba mii ɲau fei í ce si bei í s̄o ɲau. ³³ Si waati iyi á waa f̄u, ilu gbankele ɲau á ni, beirei í ce í waa f̄u ɲa. ³⁴ ɲoi á ni, Laf̄ei í n̄e bukaatae. ³⁵ ɲoi á naaa Jesu ama gbankeleu wa. N̄o á t̄e si ib̄o ɲa ɲa Jesu í bei í ḡu antae í buba si. ³⁶ Iyi í sinti ku n̄e, ɲoi ine ɲa á wasi ku t̄e ib̄o ɲa ɲa si kp̄au. ³⁷ Iyi í maai Zeruzalemu tengi bii kp̄ai geetei Olivieu í sinti ku dasi l̄oma, ɲoi m̄oc̄e ɲau fei á waa d̄o anu á l̄osi llaaɔ ku saabu do ino did̄o na irii maamaake ɲa iyi á yeu fei. ³⁸ Á wasi ku ni, llaaɔ ku weea ilaalu iyi wa naa do irii Laf̄e. llaaɔ ku j̄o laakai ku s̄u ku wa lele n̄o ku nyisi amboee.

³⁹ Hai si ino zamaau Farisi gɔ ɲa á s̄o Jesu á ni, M̄etu, s̄o m̄oc̄e ɲau á coko. ⁴⁰ ɲoi Jesu í ni, n̄ wa n̄ s̄o ɲe, baa bii ine ih̄e ɲa á coko, kuta ɲa aa d̄o anu.

Jesu í kpataa inei Zeruzalemu ɲa

⁴¹ Si bei Jesu í maai Zeruzalemu, ɲoi í ye iluu n̄o wa kpataa ine ɲa í ni, ⁴² n̄ bi wo í m̄a ɲa mii iyi á mu ɲɲe laakai ku s̄u, baa nnyi. Amma nsei í manji ɲɲe. ⁴³ Awaati wa naa si ɲe iyi m̄bee ɲɲe ɲa aa bu ilu ɲɲe koe, aa bii si ɲe a mante ɲe canga do ɲɲe. ⁴⁴ Aa lege ilu ɲɲe do in̄e ine ɲa iyi í wa in̄e ɲa. A kaa j̄o kuta baa ak̄a ku

le si nje aɔ nɔ. Bɛɛbei á ce si na iyi í jò Ilaaɔ í naa bi tu nje nɔ í kù mà nja.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Matie 21:12-17; Maaku 11:15-19; Zãa 2:13-22)

⁴⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔ í lɔsi ku lele woo ta iwò nja. ⁴⁶ Í sɔ nja í ni, à kɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nɔ ile bi ku tɔɔi á je. Amma inje wee í coo bi ku tɔɔi ile nja.

⁴⁷ Jesu í ya maa kɔa ine nja si cioi ideí Ilaaɔ aɔ fei kpasɛi Ilaaɔ bɛ. Nɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ nja do woo kɔ ine nja si wooda nja do ilu irii inei Zuifu nja à waa bi a kpaa. ⁴⁸ Amma a kù mà beirei aa ce, domi ine feii í ya maa de si ideɛ ití do laakai.

20

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Cɔ Matie 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Aɔ nɔ nje gɔ si bei Jesu wa kɔ zamaa si cio bantumai kpasɛi Ilaaɔ wa sisi laabaau jiidau, nɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ nja do woo kɔ ine nja si wooda nja do ine ngbo nja à faata wa. ² Nɔ à ni, sɔ wa, yiiko yoomai í waa ceò mii nja ihɛ, mà yooi í naɛ kpãaɛ. ³ Nɔi í sɔ nja í ni, amu mɔ, an bee nje ide gɔ. I sɔm nja, ⁴ hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiò ine nja inyí. Hai bi Ilaaɔ de, mà hai bi amanɛ nja. ⁵ Nɔi à waa busi nje à waa ni, beirei aa ka jɛaa. Nɛi nɔɔ, bii à jɛaa à ni hai bi Ilaaɔi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zãa naane. ⁶ Bii à nɔ à ni hai bi amanɛ nai, ine nja aa na a ta wa kuta domi ine fei í dasi naane iyi Zãa walií. ⁷ Nɔi à je à ni, a kù mà hai iwoi í ba yiikoɛ. ⁸ Nɔ Jesu í sɔ nja í ni, amu mɔ, n kaa n sɔ nje yiikoi ine iyi n wa n ceò mii nja ihɛ.

Mɔndai gaanɔma laalɔ nja

(Cɔ Matie 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Si anyie nɔ í kpaa ine nja mɔndau ihɛ í ni, ine gɔ í ce ikoe nɔ í lɔ si jii ndii rezɛɛ nɔ í ce kaa í kaakoɛò. Nɔi

í so gaanɔma nja í dasi nja si ikou a maa logooɛ, í bei í bɔ ilu koo kpe bɛ. ¹⁰ Waati iyi jii nɔu í so í to ku ka, nɔi í bɛ woo ce ice gɔ bi gaanɔma nja koo gba iyi í je ti nɔu wa. Nɔ gaanɔma nja à cãa à lelee í ne awɔ ngbɛ. ¹¹ Nɔ ilu ikou í bɛ woo ce ice mmu má. Nɔ à cã nɔu mɔ, à buu yaka yaka, à sindaɛ awɔ ngbɛ. ¹² Nɔ í bɛ amanɛ mɛetasia wa má, nɔ à mɛɛ nɔu mɔ à bei à lelee. ¹³ Nɔi ilu ikou í ni, beirei an ce. An bɛ ama akãm iyi n bi jiidau. Aa yɔkɔ a jirimaaɛ. ¹⁴ Amma iyi gaanɔma nja à yɔɔ, nɔi à busi nje à waa ni, í cɔ ine iyi á na ku je tubuu. Ka kpaa ku ba ilu ku je tu wa. ¹⁵ Nɔi à muu à fitaɛ hai inɔ karau nɔ à kpaa.

Nɔi Jesu í ni, to, nɛi, beirei ilu ikou takaa á ce nja. ¹⁶ Á koo ku kpa nai, nɔ ku de ine mmu nja ku dasi nja si ikou. Iyi à gbɔ ideu, nɔi à ni, Ilaaɔ ku maà ce bɛɛɛ. ¹⁷ Amma Jesu í cɔ nja, nɔ í ni, bii bɛɛbei, yoomai í je yaasei kukɔu ihɛ si bei í ni, Kuta iyi woo ma nja à kɔsiu, Nɔi í baa í je kuta sintei icui ileu. ¹⁸ Nɔ ine iyi í cuku si kutau fei, á cei. Ine iyi í nɔ í bata mɔ á lolɔi nekɔ nekɔ.

Fiai lempoo ku sã

(Cɔ Matie 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɔ nja do woo kɔ ine nja si wooda nja à gbɔ ideu gbakã nɔi à waa de bei aa ce a mu Jesu. Amma à waa ce nɔi zamaa. À waa bi a muu domi à mà iyi na irii anai í kpa mɔndau. ²⁰ Nɔi í jò si fei ndɛɛ à ya maa ce laakaa. Nɔi à bɛ sie woo zamba gɔ nja iyi à ye bei ine jiiɔa nja a koo a cɔ laakaaɛ. À bɛ nai ku ba a leaa taai ide nɔ a ba kpãa a muu a daa ilu ileu si awɔi nɔu iyi í ne gbugbã. ²¹ Ine nja à sɔɔ ide à ni, Mɛetu, à mà iyi ideɛ do cio iyi í waa kɔ ine nja siu, fei ndɛɛ dee deei. I ci ya na ine gɔ ntɔ na kubi, í waa nyisi ine nja kpãai Ilaaɔ si ntɔɛ. ²² Á sãa ka sãa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka

maà sãa. ²³ Amma Jesu í mà muafiti n̄ja, n̄o í ni, ²⁴ i nyisim kpekɛɛ akã wa n c̄o. Fotooi yooi í wa si kpekɛɛ ih̄e n̄o irii yooi à k̄o si. N̄oi à ni, ti Sezaai. ²⁵ N̄oi Jesu í s̄o n̄a í ni, to, i sãa Sezaa iyi í je t̄e n̄a. N̄o i sãa Ilaās m̄o iyi í je t̄e n̄a. ²⁶ N̄oi à m̄onḡo ku too aw̄o do idee n̄a iyi wa f̄o si wajui zamaau. N̄oi à biti do ide n̄a iyi í jēo, n̄o à coko n̄ja.

Idei kuj̄ti iku n̄a

(C̄o Matie 22:23-33; Maaku 12:18-27)

²⁷ Si aj̄o akãu Sadusi ḡo n̄a m̄o à naa bi Jesu. An̄ai à ya maa ni iku n̄a a kaa j̄l. Iyi à to bi t̄e n̄oi à beee à ni, ²⁸ M̄eetu, ide iyi Moizi í k̄o nwa wee. Í ni bei in̄e ḡo í ku í j̄o aboe, n̄o n̄ju do aboe a k̄u ne ama, if̄e ku so jaāu ku ba ku b̄ia igb̄ae ama. ²⁹ Wee in̄e m̄eeje ḡo n̄a à w̄e iyi à je amai baa akã. Igb̄a n̄ja í so abo n̄o í ku, k̄u ne ama do abou baa akã. ³⁰ N̄oi in̄e minjisiau do m̄eetasiau à so jaāu. ³¹ N̄o b̄eebei í ce si ḡamei an̄a m̄eejeu fei, n̄o à ku. K̄ama n̄ja k̄u ba ama do abou. ³² N̄o si anyie abou m̄o í na í ku. ³³ To, aj̄o iyi iku n̄a aa na a j̄l, aboi yoo n̄jai á je, si bei an̄a m̄eejeu fei à soo aboi.

³⁴ N̄oi Jesu í je n̄ja í ni, si andunyau ih̄e in̄emak̄o do inaabo n̄a à ya so n̄je. ³⁵ Amma in̄e n̄a iyi Ilaās í j̄o à j̄l hai si bale à ba kuw̄eei ala, abo do mak̄o n̄a a kaa ya so n̄je má. ³⁶ Aa yei bei amaleka n̄a, a kaa ku má. Aa je amai Ilaās n̄a si na iyi í j̄o à j̄l hai si bale. ³⁷ Si waati iyi Moizi í ye ama j̄li iyi í mu ina n̄o k̄u waa jou, n̄ju tak̄ae í f̄o mam mam iyi iku n̄a aa j̄l. Waati n̄ju í kpe Ilaās Laf̄ei Aburhamu do Izaaki do Zak̄abu. ³⁸ Nt̄o nt̄o, Ilaās k̄u je Laf̄ei iku n̄a, ti ilu hunde n̄ai, domi bi t̄e, in̄e fei ilu hundei. ³⁹ N̄oi woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄au, ḡoḡo n̄a à gba ide à ni, ide iyi í fou b̄e M̄eetu, dee dee. ⁴⁰ Si anyie a k̄u je a k̄u beee ide ḡo má.

Davidi do in̄e iyi Ilaās í cica

(C̄o Matie 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ N̄o Jesu í bee n̄a í ni, beirei aa ce a ni in̄e iyi Ilaās í cicau t̄okui ilaalu Davidii. ⁴² Davidi tak̄ae í f̄o si tiai iri ku k̄e í ni, Ās Laf̄e í s̄o Laf̄em í ni, Buba aw̄o njem, ⁴³ Hee n ce mb̄ee n̄a bi ku lesi is̄e tit̄a. ⁴⁴ To, bii Davidi tak̄ae wa kpoo Laf̄e, beirei á ce ku je t̄okue má.

I mu ara n̄je do woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄a

(C̄o Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Si bei in̄e fei wa de si Jesu it̄i, n̄oi í s̄o m̄ac̄e n̄a í ni, ⁴⁶ i mu ara n̄je do woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄au, an̄a iyi à ya bi a maa dabii do ib̄o kumboo, n̄o à bi a ya ce an̄a f̄oo do jirima nla nla si bantuma. A ci ya bi kaa kit̄ai in̄e ngbo n̄a ile bi kut̄at̄o do inya sinte bi ku ce jingau n̄a. ⁴⁷ À ya takii jaās n̄a a gba mii ndu n̄a n̄a fei, n̄o à ya maa ce kut̄o sis̄o ku ba a ye n̄a n̄ju akã. Na n̄oi í j̄o ijuukp̄a n̄ja á la ku caa.

21

Fia iyi abo jaās ḡo í dasi

(C̄o Maaku 12:41-44)

¹ Iyi Jesu í f̄o b̄eebei í t̄a n̄oi í wu iju wa c̄o bei ilu fia n̄a à waa dasi fia si kpakoi k̄oletiu. ² N̄o í ye abo jaās ilu are ḡo m̄o í s̄osi kpekɛɛ keeke minji ḡo. ³ N̄oi í ni, nt̄o nt̄o, jaās ilu areu ih̄e í dasi fia í re in̄e n̄a iyi à gbe fei. ⁴ In̄e n̄a iyi à gbe n̄au fei, iyi í lesi antai fia n̄ja n̄ai à dasi, amma abou, baa do iyi í je ilu are, andi iyi í ne feii í dasi b̄e, nk̄ama k̄u gbea iyi á maa w̄eēo má.

Jesu wa f̄o idei kpas̄ei Ilaās ku lege

(C̄o Matie 24:1-2; Maaku 13:1-2)

⁵ Aj̄o n̄ju ḡo in̄e ḡo n̄a à f̄o à waa ni kpas̄ei Ilaās í s̄ia do kut̄ae n̄a fei do amua n̄a iyi à na Ilaās à ceāo booda. Iyi Jesu í ḡbo b̄eebei n̄oi í ni, ⁶ mii n̄au b̄e iyi ì waa ye fei n̄a aj̄o akã á kpa iri.

Kuta baa akā kaa na ku maa lesi nje be má, aa kekée mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankāanyi
(Cō Matie 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ Njoi à beee à ni, Mēetu, waati yoomai inē nju á to wa. Nyinda yoomai aa ka tako ka ye.

⁸ Njoi Jesu í sō ja í ni, i ce laakai ja i maà jò inē gō ku dī iju nje, domi inē ja iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni anjai à je inē iyi Ilaađ í cicau aa kpō. Nō aa nyi a sō je má a ni, waatiu í maai wa mbe. Amma i maà too ja ja. ⁹ Bii i gbō à waa fō laabaau i gū ja do ija ja, i maà jò zigi nje ku da, domi nju jau bei á tako ku to wa. Amma kù je waatii ankāanyiu be titā. ¹⁰ Njoi í sō ja má í ni, dimi gō ja aa ya na a maa ja do dimi mmu ja, nō ilaalu gō ja mō aa maa ja do ilaalu mmu ja. ¹¹ Ile á yaya bii gō ja nla nla, nō si ile gō ja mō ari á ce do bōo laalo ja iyi á kpa inē nkpō. Aa na i ye maamaake laalo ja do nyinda nla nla ikpa lele hee zigi nje ku da.

¹² Amma hee nju jau be fei ku maa ce aa mu je a kpā je iju. Aa dasi je awōi woo kiiti ja ile bii à ya ce kutotō ja, aa dasi je piisō, nō a bōo je bi amanlu ja do bi ilu ile ja na irim. ¹³ Nju jau bei á mu nje kpāa i jeō seēdam ja. ¹⁴ Na nju, i jile idō nje i maà ya biti do ide iyi aa fō i nyaō ara nje ja. ¹⁵ I maà biti ja domi an mu nje ide do bisi iyi mbee nje ja kāmā nja a kaa yōkō a jā je hee má je a kō. ¹⁶ Baa iyeō baa nje ja do igbā nje ja do ifō nje ja do nyaanze nje ja do kpaasi nje ja, aa zamba je nō a jō a kpa inē nkpō si inō nje. ¹⁷ Ine fei á cé jei na irim. ¹⁸ Amma baa nto i iri akā nje kaa da ku nyō. ¹⁹ I temua ja, aa ba faabai hunde nje.

Jesu wa fō ide i iri ku kpai Zeruzalemu
(Cō Matie 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ Ajo iyi i ye woo ja igū ja à to wa Zeruzalemu à buu koe, i mà ja iyi i iri kukpae í maai wa mbe. ²¹ Waati beēbe inē ja iyi à wa ilei Zudee a sa a bō i iri kuta jau. Ine ja mō iyi à wa inō ilu Zeruzalemu takae a sa a fita, inē ja mō iyi à wa iko ku sū a maà bō inō ilu má. ²² Ntō ntō, waatiu á je waati iyi Ilaađ á kpā inē ja iju ku sā gbese ku ba mii iyi à fō si kukai idee ku kō. ²³ Waati beēbe wahalai baasī ja do ayawo ja á caa. Inō ku fō nla nlaí á wa si ileu si na iyi í jō Ilaađ á sā idōkōe si inē jau. ²⁴ Aa maa kpa ja do taakuba, nō a mu ja aru si ile fei. Dimi mmu ja aa teese Zeruzalemuu hee waatiu koo kpaō i iri.

Kunaa i Ama i Amane
(Cō Matie 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ Aa ye nyinda si inunu do si cukpa do si andaiya ja. Nō si ile ibai tenku do kucāi inyiú á jō dimi ja a biti hee a kaa mà baa bei aa ce. ²⁶ Baa njo alála á jō inē ja a kasām na mii ja iyi á na ku ce si andunyau ihē, domi gbugbāi lele ja aa maa yayai. ²⁷ Waati beēbei aa ye amu Ama i Amane n faata wa si kudūi ijī do gbugbā nla nla do amboe. ²⁸ Bii iyi be ja à sinti ku ce, i leekī i mu ara nje ja, domi faaba njei í maai wa.

Yaase iyi jli ndii figi wa nyisi
(Cō Matie 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Nō Jesu í kpa nja mōnda gō í ni, i cō jli ndii figi do jli ja iyi à gbe fei. ³⁰ Bii i ye í sinti ku ru wua ja, inē taka nje i ya mà ja iyi ate í maai wai. ³¹ Beēbe mōi bii inē mō i ye mii jau be wa ce, i mà ja iyi bommai Ilaađi í maai wa. ³² Ntō ntō n wa n sō je, inei nsei ja, kù je anja feii aa ku ideu ihē ku bei ku ce. ³³ Lele do ile fei á na ku tā amma idem ja a kaa tā pai.

I ce laakai ara nje ja

³⁴ I ce laakai ara nje ja ku ba i maà na i je hai nē laakai ja na atē ku mō do ije ku bi do lasabui mii ndii

andunya ɲa. Bii kù jɛ bɛɛbɛ ajɔu á na ku boe ɲɛi bei cɛkùm, ³⁵ domi á na ku ba inɛ ɲa iyi á wa si andunyau ihɛ fei. ³⁶ Na nɲu, i cɔ kpāa i maa cɛɔ kutɔɔ ɲa waati kāmā fei ku ba i ba gbugbā i gbā si mii iyi wa naa fei ɲa, nɔ i yɔkɔ i leekɪ si wajui amu Amai Amanɛ ɲa.

³⁷ Ajo fei Jesu í ya kɔ inɛ ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, alɛ nɔ koo sū geetei Olivie. ³⁸ Bii iju í má inɛ fei í ya naa kpasɛi Ilaaɔ bɛ ku gbɔɔ idɛɛ iyi wa fɔ.

22

Inɛ ngbo ɲa à waa busi nje a kpa Jesu

(Cɔ Matie 26:1-5; Maaku 14:1-2; Zāa 11:45-53)

¹ Jingauɪ Pɛɛ hai nɛ lefee iyi á ya kpe jingauɪ Iku ku kuau í maai wa. ² Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à waa dɛ kpāa bei aa ce a kpaɔ Jesu, amma á waa ce njoɪ zamaau.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ Matie 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ Nɔi Seetam í lɔ idɔi Zudasi iyi á ya kpe Isikarioti. Wee inɛ akāi mɔcɔ maateɛji ɲauɪ. ⁴ Zudasi í koo í dɪ anu tɔɔsi do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do inɛ ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau do yaase bei á ce ku da ɲɲa Jesu si awo. ⁵ Nɔi inɔ ɲɲa í dɔ nɔ à ni aɲa aa mua fia. ⁶ Nɔ Zudasi í jesi, nɔ wa dɛ kpāa bei á ce ku da ɲɲa Jesu si awo, zamaau ku maà ti ku mà.

Jesu í ce sɔɔlui jingau

(Cɔ Matie 26:17-25; Maaku 14:12-21; Zāa 13:21-30)

⁷ Nɔi ajoɪ jingauɪ Pɛɛ hai nɛ lefee u í to wa si bii á ya kpa angudāi jingauɪ Iku ku kua a cɛɔ kuweeu. ⁸ Nɔi Jesu í bɛ Pɛɛ do Zāa í ni, i koo i ce sɔɔlui jingauɪ Iku ku kuau ka jɔɔ ɲa. ⁹ Nɔi à beɛɛ à ni, iwoi ì bi kaa ce sɔɔluu. ¹⁰ Nɔi í sɔ ɲa í ni, bii ì lɔ inɔ iluu ɲa aa yɛ mɔkɔ go wa so inyi jɔlɔ. I tooɛ. Mɔkɔ á koo kɔ lɔ kpasɛ go. Kpasɛ bii á lɔu ¹¹ i koo i sɔ ilu kpasɛu í ni

ɲa, Mɛɛtu í ni ka beɛɛ ile bii nɲu á jɛ jingauɪ Iku ku kua do mɔcɔi nɲu ɲa. ¹² Mɔkɔu á bɔɔ ɲɛ si antai ile kukpeke go nɔ á nyisi ɲɛ ilaawa nla go iyi á ce sɔɔlui fei ndɛɛ tā. Bei aa ce nwa sɔɔlui jingauu ɲa. ¹³ Iyi á nɛ nɔ à koo à ba mii ɲau fei í cei dee dee si bei í sɔ ɲau, nɔ à ce sɔɔlui jingauu.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cɔ Matie 26:26-30; Maaku 14:22-26; IWB 11:23-25)

¹⁴ Iyi waatiu í to, Jesu do mɔcɔɛ ɲau à bɔ tengi bii á ce sɔɔluu, nɔ à buba à waa jɛ. ¹⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, ñ bi ntɔ ntɔ n ce jingauɪ Iku ku kuau ihɛi awaɛ ɲa n bei n yɛ ijuukpām nɔu. ¹⁶ Nɔ ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, n kaa n jɛ jingau ihɛ má bii kù jɛ si andunya titɔi Ilaaɔ. ¹⁷ Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tā, ɲɔi í so kɔɔfu í saabu Ilaaɔ nɔ í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, i gba vɛɛ iyi í wa si kɔɔfuu ihɛ í mɔ inɛ fei. ¹⁸ Amma ñ wa n sɔ ɲɛi, hai nsei amu n kaa n mɔ vɛɛ má hee andunya titɔi Ilaaɔ koo too wa. ¹⁹ Si anyii nɲu, nɔ í so pɛɛ nɔ í saabu Ilaaɔ titā í bei í bububuɛ, nɔ í na ɲa í ni, iyi ihɛi í jɛ aram [iyi ñ na na iri nɲɛ. I ya coo ɲa i maa yeɔ gigim. ²⁰ Iyi á jɛ à tā ɲɔi í so kɔɔfu má í na ɲa í ni, kɔɔfuu ihɛi í jɛ nyindai akabuu titɔi iyi Ilaaɔ í dɪ do njem iyi á nikā na iri nɲɛ si ikum.]

²¹ Amma i cɔ inɛ iyi á zambam nɔu wee í wa ihɛ, awaɛ do tom nii í wa si inɔ jɛɛ ihɛ ajo. ²² Amu Amai Amanɛ an ku si bei Ilaaɔ í jilɔɔ. Amma ijuukpāi inɛ iyi á zambam nɔu á la. ²³ Nɔi à sinti ku bee nɲɛ à waa ni, yooi á yɔkɔ ku ce dimie si inɔ nwa.

Yooi í jɛ inɛ ngbo

²⁴ Nɔi kakɔɔ í dede si aninii mɔcɔ ɲau, à waa bee nɲɛ inɛ iyi á jɛ inɛ ngbo si inɔ ɲɲa. ²⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, amanlui andunya ɲa à ya maa taa inɛ ɲa amanlu ku jɛi, nɔ inɛ ngbo ɲa iyi á waa nyisi gbugbā ɲɲa à ya bi a kpe aɲa woo ce jiida ɲa. ²⁶ Amma inɛ i maà yɛ bɛɛbɛ ɲa. I jɔ inɛ iyi í la í re si inɔ nɲɛ ku baɔ ku jɛ keeke nɲɛ, nɔ inɛ iyi í jɛ inɛ ngbo kú jɛ amaace

nɲɛ. ²⁷ Inɛ iyi í buba wa je si antai taabu do inɛ iyi wa naaɔ ijɛu wa, yoo nɲai í re. Kù je inɛ iyi wa jɛui? To, amu wee n wa inɔ nɲɛi bei inɛ iyi wa naaɔ ijɛu wa.

²⁸ Inɛi i temua do amu si wahalam ɲau ɲa. ²⁹ Na nɲu, si bei Baaba í jilɛem bommau, bɛɛbɛ mɔi amu mɔ n wa n jilɛ nɲɛ ³⁰ ku ba i je nɔ i mɔ do amu si bommam ɲa, nɔ i buba si batai amanlu ɲa i kiitiò dimi maateejii Izireli ɲau.

Jesu wa fɔ iyi Piɛɛ á jã ku ni kù mà nɲu

(Cɔ Matie 26:31-35; Maaku 14:27-31; Zãa 13:36-38)

³¹ Nɔi Jesu í ni, Simɔɔ, Simɔɔ, Seetam í tɔɔ kpãa ku ba ku fɛɛ bei iya. ³² Amma amu n ce kutɔɔ na iriɛ ku ba naane ku dasiɛ ku maà gaizia. Nɔ awɔ, waati iyi aa kpaasi idɔ má, mua kpaasiɛ ɲa mɔ gbugbã. ³³ Nɔi Piɛɛ í ni, Lafɛɛ, n tã sɔɔlu awaɛ ka bɔ piisɔɔ, bii iku mɔi ka ku ajɔ. ³⁴ Nɔi Jesu í ni, Piɛɛ, n wa n sɛi, idũuyi mɔm, hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã isɛ gbɛeta i ni i kù màm.

Taalili do bɔgɔ do taakuba

³⁵ Si anyii nɲu ɲɔi Jesu í bee ɲa í ni, si waati iyi n bɛ ɲɛ hai mu taalili do bɔgɔ do baata i kua ngɔgɔ ɲa? Nɔi à je à ni, aawo, a kù kua nkãma. ³⁶ Nɔi í ni, to, nsei, kù je bɛɛbɛ má. Inɛ iyi í nɛ taalili ku soo, bɛɛbɛ mɔi inɛ iyi í nɛ bɔgɔ ku soo. Inɛ mɔ iyi kù nɛ taakuba, ku ta ibɔɛ ku raò. ³⁷ Si anyii nɲu má, í sɔ ɲa í ni, ideu ihɛ iyi à kɔ na irim nɔu á cei, si bei à ni, à dooaa si woo ce laalo ɲa. Kù nɔ kù nɛ bei á ce iyi kù ce bɛɛbɛ. ³⁸ Nɔi mɔcɔ ɲau à ni, Lafɛɛ, taakuba minji gɔ wee. Nɔ í ni, ka jɔ ide nɲu bɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ si iri kutai Olivie
(Cɔ Matie 26:36-46; Maaku 14:32-42)

³⁹ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔ í fita hai inɔ iluu í bɔ iri kutai Olivie si bei í nɛ dɔɔnɛɛ. Nɔ mɔcɔɛ ɲa à waa tooɛ. ⁴⁰ Iyi à to inyau, ɲɔi í sɔ ɲa í ni, i ce kutɔɔ ɲa ku ba i maà dási kulelei inɛ

ɲa. ⁴¹ Si anyii nɲu nɔ í sekeɛ í jɔ ɲa zakai kujii kutai awɔ nɔ í gule bɛ wa ce kutɔɔ ⁴² wa ni, Baaba, bii i bi, aa jɔ wahalau ihɛ ku jlim. Amma ku maà ti ku je ti idɔɔbim, jɔ idɔɔbie ku ce. [⁴³ Nɔi amaleka gɔ í naa siɛ wa hai lele í naa í muaa gbugbã. ⁴⁴ Si inɔ ku fɔ nla nlaɔ wa ce kutɔɔui do gbugbã, nɔ í da koko hee wa tontoo ilɛ. Koko iyi í dau í yɛi bei nɲɛ.]

⁴⁵ Iyi í ce kutɔɔui í tã ɲɔi í dede í bɔ bi mɔcɔɛ ɲau nɔ í koo í ba à waa sɪ njoo do inɔ ku fɔ. ⁴⁶ Nɔ í bee ɲa í ni, na mii í ce à waa sɪ njoo ɲa. I dede í ce kutɔɔ ɲa ku ba i maà dasi kulelei inɛ ɲa.

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Zãa 18:3-11)

⁴⁷ Iyi Jesu wa fɔ bɛɛbɛ gbakã ɲɔi Zudasi inɛ akã mɔcɔ maateejii ɲau í to wa do zamaa gɔ. Iyi í to wa í na wa baaba Jesu. ⁴⁸ Nɔi Jesu í ni, Zudasi, do dimii fɔ bɛ ihɛi aa zambaò amu Amai Amanɛ?

⁴⁹ Inɛ ɲa iyi à waa too Jesuu, iyi à yɛ mii iyi wa ce, ɲɔi à bee Jesu à ni, Lafɛɛ, ka da ɲa do taakubau? ⁵⁰ Nɔi inɛ akã ɲɲa í cafe itĩ nɲɛi amaacei woo wee nlaɪ Ilaaɔu í buu. ⁵¹ Amma Jesu í ni, i leekĩ, i jɔ bɛɛbɛ. Nɔ í lu itĩi makɔu nɔ í ba iri.

⁵² Si anyii nɲu Jesu í bee inɛ ngboi woo wee Ilaaɔ ɲa do inɛ ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau do inɛ ngbo ɲa iyi à naa siɛu í ni, amui à naa ku mu ɲa do taakuba do golo ɲa bei woo ce ile? ⁵³ Ajɔ fei n ya n wa si inɔ nɲɛ n maa n kɔ inɛ ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ i kù mum ɲa. Amma waatiu ihɛi í je tu ɲɛ do gbugbã ilu kuku.

Piɛɛ í jã í ni nɲu kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:57-58, 69-75; Maaku 14:53-54, 66-72; Zãa 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Iyi inɛ ɲau à mu Jesu, ɲɔi à bɔdɛ kpasɛi woo wee nlaɪ Ilaaɔu. Nɔ Piɛɛ í wa hee jiiɲi wa too ɲa wa do anyi. ⁵⁵ Nɔi inɛ ɲa à ko ina si aninii bantumai kpasɛu à waa buba bɛ. Nɔ Piɛɛ mɔ í koo í buba bi tu ɲa bɛ.

⁵⁶ Nɔi inaabo woo ce ice go í yoo wa buba kəkai inau nɔ í kāsie iju í ni, inɛɛu ihɛ mɔ í tako í wa bi Jesu wo. ⁵⁷ Amma í jà í ni, abooyi, n kù màa. ⁵⁸ Iyi í ce sãa má nɔi inɛ go í yoo nɔ í ni, awɔ mɔ inɛ akai inɛ nɔui. Amma Piɛɛ í ni, məkɔyi, n kù je inɛ nɔa. ⁵⁹ Si anyii nɔu zakai lɛɛu akā má, nɔi inɛ go í fɔ do gbugbā í ni, ntɔ ntɔ, məkɔu ihɛ mɔ í ya wa bi Jesu wo domi nɔu mɔ inɛi Galileei. ⁶⁰ Amma Piɛɛ í ni, awɔu bɛ, n kù mà bei ì waa bi í fɔ.

Si bei wa fɔ ideu gbakā nɔi ajɛɛ wa kɔ. ⁶¹ Nɔ Jesu í sinda í cɔ Piɛɛ. Nɔi Piɛɛ í ye gígii ide iyi Lafɛɛ í sɔɔu wo í ni, nnyi hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã isɛ gbɛɛta í ni í kù mà. ⁶² Nɔi í fita waduude í koo wa kpata do inɔ ku fɔ.

Inɛ na à yaako Jesu

(Cɔ Matie 26:67-68; Maaku 15:65)

⁶³ Inɛ na iyi à mu Jesuu à waa buu nɔ à wasi ku cãa. ⁶⁴ À bii wajue à bei à beɛɛ à waa ni, ce walii. Yooi í cãɛ. ⁶⁵ Nɔ à buu dimii arabu ikā ikā fei.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti na

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Zãa 18:19-24)

⁶⁶ Iyi iju í má nɔi igbei inɛ ngboi Zuifu nɔu à tɔtɔ nɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do woo kɔ inɛ na si wooda nɔu à bɔɔ Jesu bi igbei woo kiiti nɔa. ⁶⁷ Nɔ à beɛɛ à ni, sɔ wa bii awɔu inɛ iyi Ilaaɔ í cicau. Nɔi Jesu í je nɔa í ni, baa bii ñ sɔ nɛ í kaa dasi naane nɔa. ⁶⁸ Nɔ bii ñ bee nɛ ide go í kaa jɛem nɔa. ⁶⁹ Amma hai nsei amu Amaí Amanɛ an hubai si awɔ nɛi Ilaaɔ ilu gbugbā. ⁷⁰ Nɔi aɔa fei à ni, debei, awɔu Amaí Ilaaɔi? Nɔi í je nɔa í ni, oo, amu Amaí Ilaaɔi si bei ì fɔu nɔa. ⁷¹ Nɔi à ni, sɛɛda yoomai à waa degbe má. Awa taka nwa à gbɔɔ tã hai si gɛɛɛ.

23

À bɔɔ Jesu bi Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Zãa 18:28-38)

¹ Nɔ aɔa fei à dede à bɔɔ Jesu bi Pilati. ² Nɔi à lɔsi dulum ku maa à ni, à ba inɛɛu ihɛ í wasi ku kɔ inɛ na si bisi bei aa ce a je ilɛ nwa igũ nɔ wa ganji a sãa ilaalu ñlai Romu fiai lɛmpoo. Si anyii nɔu má í ya maa kpe araɛ amanlu, nɔ í ni nɔu inɛ iyi Ilaaɔ í cicau. ³ Nɔ Pilati í beɛɛ í ni, awɔi ì je ilaalui Zuifu nɔa? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei ì fɔ. ⁴ Nɔ Pilati í sɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do zamaa í ni, n kù ye taale kãma si məkɔu ihɛ. ⁵ Amma à la do gbugbā à waa ni, í ya maa kosi inɛ na ijai do cioɛ iyi í ya maa ce nɔa. Hai ilɛi Galileei í sintie nɔ í bɔ si ilɛi Zudee fei í bei í to wa ihɛ ma nsei.

À bɔɔ Jesu si wajui Herodu

⁶ Iyi Pilati í gbɔ beɛɛɛ, nɔi í bee í ni, kù je məkɔu inɛi Galileei ba. ⁷ Nɔ í gbɔ à ni Jesu wa naai hai si ilɛi bommai Herodu. Nɔi í ni a bɔɔɛ bi Herodu. Wee waati beɛɛɛ Herodu mɔ í wa Zeruzalemu. ⁸ Nɔi à bɔɔ Jesu bi tɛɛ. Iyi Herodu í ye Jesu nɔi inɔɛ í dɔ ntɔ ntɔ, si na iyi í jɔ hai ku kpɛi wa dɛ ku yoo, na irii laabaauɛ iyi í gbɔ à ya maa fɔu. Nɔi í bi ku cea nɔu maamaake go. ⁹ Nɔi í bee Jesu ide nkɔ nkɔ amma Jesu kù jɛaa ide kãma. ¹⁰ Wee inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do woo kɔ inɛ na si wooda nɔu à wa bɛ, à waa maa dulum do gbugbā. ¹¹ Nɔi Herodu í jɔ à daa si ibɔ ku sɛa go nɔ nɔu do soogɛɛ nɔ à waa yaakoɛ nɔ à wasi ku buu. Si anyii nɔu nɔ í jɔ à nyiɔɛ bi Pilati má. ¹² Herodu do Pilati wee mbɛɛ nɔi wo, amma ajɔ nɔu bei à dɔ.

À ye taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-26; Maaku 15:6-15; Zãa 18:39-19:16)

¹³ Pilati í kpe inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do inɛ ngboi nɔu do zamaa nkɔ má í tɔtɔ nɔa. ¹⁴ Nɔ í sɔ nɔa í ni, ì naam məkɔu ihɛ wa nɔa, ì ni wa kɔ inɛ na si bisi bei aa ce a jɛɔ ilɛ nwa igũ do ilɛ. Nɔ wee ñ beɛɛ ideu si waju nɛɛ ihɛ, amma n kù ye si məkɔu ide kãma iyi í waa yeɔ taaleɛ nɔa. ¹⁵ Nɔ

Herodu mɔ̀ kù yɛ siɛ taale kãma. Na nɔ́i í ce í jò à nyiðe wa ihɛ. Mɔ̀kɔ̀u kù ce kurara kãma iyi í to a kpaa. ¹⁶ Na nɔ̀u, an jò a tɛaa kpɔ̀tɔ̀o nɔ̀ n jòo ku nɛɛ. [¹⁷ Wee si jingau Iku ku kua fei tilasi Pilati í ya jò inei piisɔ̀o akãi.]

¹⁸ Nɔ́i aɔ̀a fei à dɔ̀ anu hee lele à waa ni, kpa ine ihɛ nɔ̀ i jò nwa Barabasi. ¹⁹ Wee à mu Barabasi à dasiɛ piisɔ̀o wo na kosi iyi í ce si ino ilu nɔ̀ í nyi í kpa ine gɔ̀ má.

²⁰ Nɔ́i Pilati í bee ɔ̀a ide má si na iyi í jò í dasi idɔ̀ nɔ̀u ku jò Jesu. ²¹ Nɔ́i à dedeð hoyo hoyo à wasi ku ni, kpakpae si jli ku gaau.

²² Nɔ́i Pilati í bee ɔ̀a ise gbɛɛtasiaɛ í ni, laalo yoomai í bei í ce. Amu n kù yɛ siɛ ngɔ̀gɔ̀ iyi í to iku. Na nɔ̀u, an jò a tɛaa kpɔ̀tɔ̀o nɔ̀ n jòo ku nɛ. ²³ Amma bei Pilati wa fɔ̀ fei, bɛɛbɛ mɔ̀i ine ɔ̀a à ya dɔ̀ anu hee lele a maa ni, kpakpae si jli ku gaau. Nɔ́i anu ku dɔ̀ nɔ̀u í kãmiaɛ. ²⁴ Nɔ̀ Pilati í dasi idɔ̀ nɔ̀u ku ce bei à biu. ²⁵ Nɔ̀ í jò nɔ̀a ine iyi à biu, ine iyi à dasi piisɔ̀o na kosi do ine ku kpau, nɔ̀ í da nɔ̀a Jesu si awɔ̀ a ceaɛ bei à bi.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau

(Cɔ̀ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Zaa 19:17-27)

²⁶ Nɔ́i ine ɔ̀a à gbã Jesu à waa nɛðe. Waati iyi à waa nɛðeu, nɔ́i à ko mɔ̀kɔ̀ gɔ̀ iyi à ya kpe Simɔ̀, inei Sireni. Mɔ̀kɔ̀u wa baai hai ikoe. Nɔ́i à muu à kãa jli ku gaauu ku tooð Jesu.

²⁷ Nɔ̀ zamaa nla gɔ̀ wa tooɛ. Si ino nɔ̀a inaabo gɔ̀ ɔ̀a à wa bɛ à kpata à waa cã kpokpo na iriɛ. ²⁸ Iyi Jesu í sinda í cɔ̀ ɔ̀a nɔ́i í ni, inɛ inaaboi Zeruzalemu ɔ̀a, i mað kpata na irim, amma i kpata na iri nɔ̀e do na irii ama nɔ̀e ɔ̀a. ²⁹ Ntɔ̀ ntɔ̀ n wa n sɔ̀ nɛi, aɔ̀ wa naa iyi ine ɔ̀a aa ni, ilu ino didɔ̀i gbenda ɔ̀a do inaabo ɔ̀a iyi a kù bí, do inaabo ɔ̀a iyi ama kù mɔ̀mɔ̀ si amɔ̀ nɔ̀a. ³⁰ Waati bɛɛbei aa maa sɔ̀ iri kuta ɔ̀a a ni, i cuku í bata wa wa ɔ̀a. Nɔ̀ aa sɔ̀ geete ɔ̀a a ni, i bii wa wa ɔ̀a. ³¹ Ntɔ̀ ntɔ̀, n wa n sɔ̀ nɛ, bii ine ɔ̀a

à waa cea jli tütü dimi bɛ ihɛ, bɛirei aa na a cea jli ngbɛ.

³² Waati iyi à waa nɛð Jesu à kooð woo ce laalo minji gɔ̀ ɔ̀a mɔ̀ iyi aa kpa ɔ̀a do nɔ̀u aɔ̀. ³³ Nɔ́i à to inya iyi à ya kpe kokoi iriu. Bei à kpakpa Jesu si jli ku gaauu. Bɛ mɔ̀i à kpakpa woo ce laalo minji ɔ̀a, ine akã ikpa awɔ̀ nɔ̀e, ine akã mɔ̀ ikpa awɔ̀ cangae. ³⁴ Nɔ̀ Jesu í ni, Baaba, kpa idei dulum du ɔ̀a, domi a kù mɔ̀ mii iyi à waa ce.

Si anyie sooge ɔ̀a à ta kpasa si jline ɔ̀a a ba a yɛ iyi ine fei á ba. Bɛɛbei à ceð ikpɛi jline ɔ̀a. ³⁵ Nɔ́i zamaa í wa bɛ wa cɔ̀. Nɔ̀ ine ngbo ɔ̀a à yaakoɛ à waa ni, í faaba ine gɔ̀ ɔ̀a. To, kù faaba araɛ bɛ bii nɔ̀u í je ine iyi Ilaaɔ̀ í cicau. ³⁶ Nɔ́i sooge ɔ̀a mɔ̀ à sekeɛ siɛ aɔ̀a mɔ̀ à koo à waa yaakoɛ nɔ̀ à naa inyi ikã ku mɔ̀. ³⁷ Nɔ̀ à sɔ̀ à ni, bii awɔ̀i í je ilaalui Zuifu ɔ̀a, awɔ̀ takae faaba araɛ. ³⁸ Si dee deeí antai iriɛ à kɔ̀ à ni, ine ihɛi í je ilaalui Zuifu ɔ̀a.

³⁹ Ine akã woo ce laalo ɔ̀a iyi à kpakpa si jli nɔ̀u wa sɔ̀ Jesu ide nfe wa ni, kù je awɔ̀i í je ine iyi Ilaaɔ̀ í cicau ba.

To, faaba araɛ nɔ̀ i faaba awa mɔ̀. ⁴⁰ Amma ine akãu mɔ̀ í jɛaa í ni, i kù waa ce nɔ́i Ilaaɔ̀, baa awɔ̀ iyi inɛð fei í waa yɛ ijuukpã akã? ⁴¹ Bii awai à waa kpã iju bɛɛbɛ, dee deeí, domi à waa sã nwa gbesei mii iyi à ce. Amma nɔ̀e kù ce laalo kãma. ⁴² Nɔ́i í sinda í sɔ̀ Jesu í ni, waati iyi aa koo i je bommaɛ nɔ̀ i nyi wa si andunya má, ye gigim. ⁴³ Nɔ̀ Jesu í jɛaa í ni, ntɔ̀ ntɔ̀, n wa n sɔ̀eí, nnyi mɔ̀m aa wɛɛ do amu lelei Aɔ̀.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ̀ Matie 27:45-46; Maaku 15:33-41; Zaa 19:28-30)

⁴⁴ Nɔ́i zakai dasã nkpaɔ̀ ilu í kuku si andunyau fei hee í koo í to iso mɛetai ale. ⁴⁵ Waati iyi ilu kukuu í ce nɔ́i ridooi kpasɛi Ilaaɔ̀u í ga í kpɛ minji. ⁴⁶ Nɔ̀ Jesu í la do gbugbã í ni, Baaba, n daae hundem si awɔ̀. Iyi í fɔ̀

bɛɛbɛ nɔ́ í ku. ⁴⁷ Iyi inɛ ngboi sooge ɲau í yɛ mii iyi í ceu, ɲɔ́i í saabu ɪlaaɔ́ í ni, ntɔ́ ntɔ́ inɛɛu ihɛ́ kù nɛ taale káma.

⁴⁸ Nɔ́ inɛ ɲa mɔ́ iyi à naa ku cɔ́ mii iyi á na ku ceu fei à yɔɔ́ nɔ́ à sinda à nɛ do inɔ́ ku fɔ́ nla nla. ⁴⁹ Inɛ ɲa iyi à mà Jesu fei do inaabo ɲa iyi à tooɛ wa hai ɪlɛi Galileeu, à leekɪ hee ɲiɲi à waa cɔ́ mii iyi wa ce.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ́ Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Zaa 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mɔ́kɔ́ gɔ́ iyi à ya kpe Zozɛfu, inɛi Arimatee ilu akáɪ Zuifu ɲau í naa bɛ. Mɔ́kɔ́u inɛ dee deei, wa ce ɲiida, nɔ́ í wɛɛɔ́ kpáa ku cɔ́ iyi ɪlaaɔ́ á na ku jɛ bommaɛ. Í wa si igbei woo kiiti ɲa, amma kù jesi ide ɲa iyi à jile a cea Jesu wo. ⁵² Mɔ́kɔ́u í bɔ́ bi Pilatɪ í koo í toó ikui Jesu. ⁵³ ɲɔ́i í kitae wa hai si antai ɲi ku gaauu nɔ́ í biie do aɔ́ fúfú titɔ́ gɔ́ í bei í koo í suu. Í suui si isai kuta gɔ́ iyi à gbe wo nɔ́ a kù si inɛ gɔ́ bɛ titá. ⁵⁴ Wee ajɔ́i sɔ́lɔ́i kusɪmii, iyi hai aɔ́lɔ́i ajɔ́i kusɪmiu á sinti.

⁵⁵ ɲɔ́i inaabo ɲa iyi à too Jesu wa hai ɪlɛi Galileeu à too Zozɛfu nɔ́ à yɛ baleu do bɛ́i à si Jesu fei. ⁵⁶ ɲɔ́i à sinda à bɔ́ ide à koo à ce sɔ́lɔ́i ikpo ku dɔ́ inúnu do tulare ɲa wa.

Si ajɔ́i kusɪmiu nɔ́ à sɪmi si bei wooda í fɔ́.

24

Kuɲi Jesu hai si bale

(Cɔ́ Matie 28:1-10; Maaku 16:1-8; Zaa 20:1-10)

¹ Ajɔ́ ama azuma daadaakɔ́u inaabo ɲau à bɔ́ bi baleu à waa mu ikpo ɲa ɲa do tulare ɲiida iyi à ce sɔ́lɔ́u. ² ɲɔ́i à ba kutau í bimbili hai andei baleu. ³ ɲɔ́i à lɔ́ inɔ́ baleu amma a kù yɛ ikui Jesu bɛ. ⁴ Si bei à waa leekɪ do bitiu ɲɔ́i amanɛ minji gɔ́ ɲa à naa si ɲa à waa dasi jaɛ ku daana gɔ́ ɲa. ⁵ ɲɔ́i inaabo ɲau à waa ce njo nɔ́ à kɔ́mba iri ɲa ɪlɛ, nɔ́ inɛ ɲau à sɔ́ ɲa à ni, na mii í ce lɔ́ waa dede

ilu hunde bi ku wai iku ɲa. ⁶ Kù wa ihɛ́ má, nje í ɲi hai si bale. I yɛ gigii ide iyi í sɔ́ ɲɛ si waati iyi í wa Galilee ɲa. ⁷ Í ni kù nɛ bei á ce iyi a kù mu ɲɲu Amaí Amanɛ a kù dasi ɲɲu si awoi ilu dulum ɲa. Í ni aa kpakpa ɲɲu si ɲi ku gaauu, amma ɲɲu á ɲi má si ajɔ́ mɛɛtasia.

⁸ ɲɔ́i inaabo ɲau à yɛ gigii idei Jesuu. ⁹ ɲɔ́i à sinda à nɛ hai bi baleu. Nɔ́ bei mii ɲau í ce fei à koo à sisia mɔ́cɔ́ maataká ɲau do inɛ ɲa iyi à gbeu fei. ¹⁰ Maari inɛi Madala do Zoana do Maari iyei Zaaki do inaabo gɔ́ ɲa má, anjai à koo à sɔ́ woo bɛ ɲau ideu. ¹¹ Amma ideu wa jɛ ɲɲai bei ara, a kù dasi idei inaabo ɲau naanɛ. [¹² Do ɲɲu fei Piɛɛ í dede í sei í bɔ́ bi baleu. Iyi í to í bate í cɔ́ inɔ́ baleu, amma aɔ́ iyi à woo dou ɲɲu akáɪ í yɛ wa timbi ɪlɛ, nɔ́ í sinda í nyi kpasɛ do biti.]

Jesu í tusea mɔ́cɔ́ minji gɔ́ ɲa arae

(Cɔ́ Maaku 16:12-13)

¹³ Si ajɔ́ akáɔ́ mɔ́cɔ́ minji gɔ́ ɲa à waa bɔ́ ilu gɔ́ iyi à ya kpe Emayusi. Zakai kilo maatakáɪ í ɲìɔ́ Zeruzalemu. ¹⁴ Á waa nya faajii mii ɲa iyi í ceu fei à waa nɛɔ́. ¹⁵ Iyi à wasi ku nya faajii ideu, ɲɔ́i Jesu takae í sekee si ɲa anjaɔ́ ɲa à waa nɛ ajɔ́. ¹⁶ Á yɔɔ́ amma ngɔ́gɔ́ í ganji ɲa a màa. ¹⁷ Nɔ́ í bee ɲa í ni, ide yoomai lɔ́ fɔ́ lɔ́ waa nɛɔ́ bɛɛbɛ ɲa. ɲɔ́i à leekɪ à beje waju do inɔ́ ku fɔ́. ¹⁸ Inɛ aká iyi à ya kpe Keleopa í ni, bii kù jɛ awó aká baa si, yooi í wa si Zeruzalemu iyi kù mà mii iyi í ce si ajɔ́ gbɛɛjiu ihɛ́. ¹⁹ ɲɔ́i í bee ɲa í ni, mii í ce.

ɲɔ́i à ni, idei Jesu inɛi Nazaretii ni. Mɔ́kɔ́u waliu ilu gbugbáɪ si icɛ do si ide ku fɔ́ si wajui ɪlaaɔ́ do si wajui amanɛ ɲa fei. ²⁰ ɲɔ́i inɛ ngboi woo weei ɪlaaɔ́ ɲa do inɛ ngbo nwa ɲa à daa inɛ ɲa si awó à yɛ taaleɛ à kpakpae si ɲi à kpaa. ²¹ Á waa tamaa ɲɲui á faaba inɛi Izireli ɲa wo, amma ajɔ́ mɛɛtaɛi ihɛ́ iyi ideu í ce wa tá. ²² Si anyii ɲɲu, inaabo gɔ́ ɲa si

ino nwa à naa à gidi wa do ideu má. Inaabo nau à dede daadaakò à bò bi baleu. ²³ Iyi à to nò a kù ye ikui Jesuu bɛ. Nɔi à naa à sɔ wa à ni amaleka na à naa si aɲa nò à sɔ aɲa à ni í jì má. ²⁴ Nɔi ine gò na hai si ino nwa à bò bi baleu nò à koo à ba mii nau í cei dee dee si bei inaabo nau à sɔ wau, amma a kù ye nɲu takæ.

²⁵ Nɔi Jesu í sɔ na í ni, iɲɛ hai ne bisi naí, í ci ya dasi ide iyi walii na à fò fei naane gbãa gbãa na. ²⁶ Kù ne bei á ce iyi ine iyi Ilaaɔ í cica kù ye ijuukpã, ine na a bei a ye amboee. ²⁷ Nɔi í sisi nɲa ide iyi à fò si kukoi ideí Ilaaɔ fei si gãmei nɲu takæ. Í sintiei hai si tiaí Moizi do ti walii nau fei.

²⁸ Waati iyi à maai si ilu bii à waa bɔu, nɔi Jesu takæ í ce bei ine iyi wa bɔ waju. ²⁹ Nɔi à mante mantee à ni ku gbe bi aɲa domi alé í lɛ tã nò inunu wa lɔ. Nɔi í sinda wa í naa í gbe bi tu na bɛ. ³⁰ Nɔi aɲaò na à waa jɛ. Waati iyi à waa jɛu nɔi í so pɛɛu í ce si kutɔò í bei í bububue nò í na na. ³¹ Waati bɛɛbei iju nɲa í cí bei nò à màa. Amma tengi bɛ má gbakã à kuaɛ. ³² Nò à sɔ nɲɛ à waa ni, baa si waati iyi wa sɔ wa ideí kukoi Ilaaɔ hai si kpãau wa ino nwa kù tũ de.

³³ Nò aɲa mɔ à dede gbakã à nɛ ikpa Zeruzalemu. Iyi à to bɛ à koo à ba mɔcɔ maatakã nau à waa tɔtɔ do ine gò na. ³⁴ Nɔi ine na iyi à tɔtɔ nau à waa sɔ amane minji nau mɔ à ni, Lafɛɛ í jli hai si bale ntɔ ntɔ, nò í nyisi araɛ bi Simɔ. ³⁵ Nò amane minji nau mɔ à sisi nɲa mii iyi í ba aɲa si kpãa do bei aɲa à mà Jesu si waati iyi wa bu pɛɛu.

Jesu í tusea mɔcɔ maatakã nau araɛ
(Cɔ Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

³⁶ Iyi à wasi ideu ku fò bɛɛbɛ, nɔi nɲu takæ í faata wa si anini nɲa [nò í ni, Ilaaɔ ku mu nɲɛ laakai ku sũ.] ³⁷ Nɔi njo í mu na, zigi nɲa í da. À tamaa bei zlii. ³⁸ Nɔi í bee na í ni, mii í ce ì waa bití na. Na mii í ce

dimii lasabuu ihɛ í wa si idò nɲɛ. ³⁹ I cɔ awɔm do isem na. Amui, í lum í cɔ na. Zií ci ya nɛ ara do kũkũ si bei ì waa yem nau ihɛ na. [⁴⁰ Iyi í fò bɛɛbɛ í tã nò í nyisi na awɔɛ do isɛɛ na.] ⁴¹ Nɔi ino didɔ nɲa í jò a kù dasi naane gbãa gbãa nò à wa si bití nla nla, nɔi í jò í bee na í ni, í kù nɛ mii ku jɛ gò ihɛ na? ⁴² Nɔi à nya cɛɛ ku banda akã à naa. ⁴³ Nò í gba í nɔɔ si waju nɲa. ⁴⁴ Nɔi í ye na gígí í ni, ide na iyi ñ sɔ nɲu mbe si waati iyi ñ wa ino nɲɛ wo. Ñ tako ñ sɔ nɲɛ wo ñ ni mii na iyi à kò na irim si tiaí woodai Moiziu do si ti walii nau do si iri ku kói Davidi nau kù nɛ bei á ce iyi kù ce.

⁴⁵ Nɔi í mu nɲa laakai jiida ku ba a gbɔ yaasei kukoi ideí Ilaaɔu. ⁴⁶ Nò í sɔ na í ni, bɛɛbei à kɔɔ à ni amu iyi Ilaaɔ í cica an ye ijuukpã. Aa kpam, amma an jli hai si bale si ajò mɛetasia. ⁴⁷ Nò aa waazo do irim si dimi fei, aa sintii hai Zeruzalemu. Aa waazo a kpe ine na a kpaasi idò nò Ilaaɔ ku kpa ideí dulum du na. ⁴⁸ Inɛi aa jɛ sɛɛdai ide nau bɛ fei na. ⁴⁹ Nò an samba nɲɛ mii iyi Baam í wã nɛ dou wa. Amma si iluu ihɛi aa maa wa na hee gbugbãí Ilaaɔ ku naa si nɲɛ wa.

Jesu í nyi kɔkoi Ilaaɔ má

(Cɔ Maaku 16:19-20; IWB 1:9-11)

⁵⁰ Nɔi Jesu í gbã mɔcɛɛ nau í fitaò na hai ino iluu. Nò í bɔò na hee ikpa Betani, nò í wu awɔ lele í wee nɲa. ⁵¹ Waati iyi wa wee nɲau, nɔi í sekeɛ hai bi tu na [nò í so araɛ í nɛ lele.] ⁵² Aɲa mɔ [iyi à gule à tɔɔɛ nɔi] à nyi ikpa Zeruzalemu do ino didɔ nla nla. ⁵³ Nò kpasɛi Ilaaɔ bei à ya maa wa waati kãma fei a maa saabu Ilaaɔ.

Laabaau jiidā iyi Zāa í kɔ

Inya kumá do ideí kuwɛɛ

¹ Hee a maa taka andunya ine go í wɛɛ à ya kpoo Ide. Ideu í wɛɛi do Ilaaɔ. Ideu takae Ilaaɔi. ² Ideu nje í wɛɛi hai sinte do Ilaaɔ. ³ Nɲui í taka mii baa yooma fei, nɔ nkāma kù wɛɛ iyi kù je nɲui í takae. ⁴ Nɲu takaei í je irii kuwɛɛu, nɔ kuwɛɛu í máa ine ɲa inya. ⁵ Inya kumáu í máí do si ilu kuku fei, nɔ ilu kukuu kù yɔkɔ kù kāmiae*.

⁶⁻⁷ Mɔkɔ go í wɛɛ iyi à ya kpe Zāa. Nɲui Ilaaɔ í be wa ku naa ku jea ine ɲa seɛdai inya kumáu, nɔ ine fei ku dasiò inya kumáu naane do saabue. ⁸ Zāa takae kù je inya kumáu, amma à bɔɔ wai ku je seɛdai inya kumáu. ⁹ Inya kumáu nɲu akāi í je inya kumá ntɔ iyi í naa si andunya ku ba ku jò ine fei ku ye ilu.

¹⁰ Ine iyi í je Ideu í wa si andunya wo. Do saabuei Ilaaɔ í takaò andunya. Do nɲu fei, inei andunya ɲa a kù maa. ¹¹ Bi ineɛ ɲai í naa nɔ ineɛ ɲau à kɔsie. ¹² Amma ine ɲa iyi à gbaa nɔ à dasie naane í mu ɲa kpāa a jeò amai Ilaaɔ ɲa. ¹³ A kù je amai Ilaaɔ ɲa do yaase bei à ya ce a bíò amu ɲa si andunya. Kù je do idɔɔbii amanɛ ɲa, ti Ilaaɔi.

¹⁴ Ideui í baa í je amanɛ. Í kɔɔ didɔ nɔ beɛbe mɔi í kɔɔ ntɔ, nɔ í ba wa kuwɛɛ. À ye amboeɛ, à cɔɔ do laakai, dimii amboe iyi Ilaaɔ Baaba í na Ama akāɛu. ¹⁵ Zāa í jea ine ɲa seɛdaɛ, í la í ni nɲu mbe ine iyi nɲu í fɔ ideɛu nɲu í ni á na ku naa si anyii nɲuu, amma í re nɲu domi í wɛɛ hai waati iyi a kù bí nɲu.

¹⁶ Si amani nlaɛu awa fei à ba andi baa nwa, nɔ à ba didɔ si antai didɔu. ¹⁷ Hai bi Moizii Ilaaɔ í na wa wooda, amma didɔ do ntɔ í naai hai bi Jesu Kirisi. ¹⁸ Ine kāmā kù ye Ilaaɔ Baaba

ajɔ kāmā. Ama akāɛ iyi í wa bi tɛɛu nɲu takae Ilaaɔi. Nɲui í jò à maa.

Idei Zāa woo dasi inyí

(Cɔ Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luku 3:1-8)

¹⁹ Ajɔ nɲu go ine ngboi Zuifu ɲa iyi à wa Zeruzalemu à be si Zāa woo weei Ilaaɔ ɲa do inei Levi ɲa a koo a beɛɛ a ni, awɔi yoo. ²⁰ Nɔi Zāa í je ɲa í fɔ si bantuma í ni, n kù je ine iyi Ilaaɔ í cica. ²¹ Nɔi à beɛɛ à ni, debei, awɔi yoo. Awɔi Elii walii nlaɛ takou? Nɔ í ni, aawo. N kù je Elii. Nɔ à beɛɛ má à ni, awɔi í je walii iyi á na ku naau? Nɔ í ni, aawo. ²² Nɔi à beɛɛ má à ni, debei, awɔi yoo. Sɔ wa ku ba ka ba iyi aa kaa sisia ine ɲa iyi à be wa wa. Beirei awɔ takae í waa nia aɾaɛ.

²³ Nɔi Zāa í so ide iyi walii Ezai í tako í fɔu í je ɲa do í ni, Amui n je ine iyi wa dɔ anu si gbaɛu wa ni,

I teese kpāai Lafɛɛ kú te ɲa.

²⁴ Wee ine ɲa iyi à be wa ɲau, Farisi ɲai. ²⁵ Nɔi à bee Zāa à ni, í ni í kù je ine iyi Ilaaɔ í cicaɛ, í kù je Elii, í kù nɔ í kù je walii iyi á na ku naau. To, na mii í jò í ya maa dasi ine ɲa inyí. ²⁶ Nɔi Zāa í je ɲa í ni, amu inyii n wa n dasi ine ɲa, amma ine iyi á na ku naau í wa anini nɲe nɔ í kù maa ɲa. ²⁷ Nɲui á naa si anyim. Nɔ n kù tosi n fū baa ikūi baataɛ. ²⁸ Ide ɲau ihɛ fei Betanii í ce. Betaniu do ikpa nunui daakɔi idoi Zuudɛɛi í wa. Tengi bei Zāa wa dasi ine ɲa inyí.

Jesui í je angudāi Ilaaɔ

²⁹ Iju kumáɛ ɲɔi Zāa í ye Jesu wa naa sie, ɲɔi í sɔ ine ɲa í ni, í cɔɔ ɲa. Ine ihɛi í je angudāi Ilaaɔ iyi á nya dulum dii inei andunya ɲa ku nɛɔ. ³⁰ Ideɛi n tako n fɔ wo n ni ine go wa naa si anyim iyi í rem, domi nje í wɛɛ hai waati iyi a kù bí amu. ³¹ Amu takam n kù maa maa nɲui á ni á na ku naau wo, amma amu n naa ku dasi nje inyii ku ba inɛ inei Izireli ɲa í maa ɲa.

* 1:5 kù yɔkɔ ku kāmiae Tia nwo go ɲa à ni kù gbaa.

³² Nɔi Zāa í sɔ̃ ɲa má í ni, n̄ yɛ Hundei Ilaaɔ̃ wa kita siɛ wa hai lele. Hundeu í yɛi bɛi ankasiidi. ³³ Amu mɔ̃ n kù mà mà nɲui á ni á na ku naau wo. Amma Ilaaɔ̃ í bɛm wa n naa n dasi inɛ ɲa inyi. Nɔ̃ nɲui í sɔ̃m mii iyi á jò n màa. Í ni an yɛ inɛ gɔ iyi Hundei nɲu á kita ku de siɛ wa nɔ̃ ku maa wa bɛ. Nɲui á daa inɛ ɲa si Hundei nɲu. ³⁴ N̄ yɔɔ̃, nɔ̃ n̄ wa n jɛa inɛ ɲa sɛɛda iyi nɲui í jɛ Amai Ilaaɔ̃.

Mɔcɔ sintei Jesu ɲa

³⁵ Iju kumáɛ Zāa í wa bɛ má, wa leeki do mɔcɔ minjiɛ gɔ ɲa. ³⁶ Nɔi à yɛ Jesu wa lɔ nɔ̃ Zāa í ni, i cɔɔ ɲa. Inɛ ihɛi í jɛ angudai Ilaaɔ̃.

³⁷ Iyi mɔcɔ ɲau à gbɔ ideu ɲoi à too Jesu. ³⁸ Nɔi Jesu í sinda í ba à waa too nɲu wa, nɔ̃ í bee ɲa í ni, mii ì waa dɛ ɲa. Nɔi à ni do fee ɲa, Rabi, waato mɛɛtu. Nɔi à beɛɛ à ni, iwoi í jɛ kpasɛɛ. ³⁹ Nɔi í jɛ ɲa í ni, i naa i cɔ ɲa. Nɔ̃ à tooɛ à koo à cɔ bii í wa nɔ̃ à hoe bɛ. Ideu ihɛ í cei alɛ zakai isɔ̃ mɛɛ.

⁴⁰ Inɛ akāi amanɛ minji ɲa iyi à gbɔ ideu Zāa nɔ̃ à too Jesuu, nɲui í jɛ Anderee, ifoi Simɔ̃ Piɛɛ. ⁴¹ Iyi í sɛkɛɛ hai bi Jesu gbakā í koo í kpe Simɔ̃ igbāɛ nɔ̃ í sɔ̃ í ni, à yɛ inɛ iyi Ilaaɔ̃ í cicau. ⁴² Nɔi í bɔɔ Simɔ̃ bi Jesu. Iyi Jesu í cɔɔ nɔ̃ í ni, n̄ mà iyi awoi ì jɛ Simɔ̃ amai Zāa, amma Sefasii aa ya kpeɛ bɛbɛi. (Iriu bɛ do Piɛɛ fei, yaaseɛi í jɛ kuta.)

Jesu í kpe Filipu do Natanieli

⁴³ Iju kumáɛ Jesu í dasi idɔ̃ nɲu ku bɔ̃ ilɛi Galilee. Iyi í to bɛ ɲoi í ko Filipu nɔ̃ í sɔ̃ í ni, toom wa. ⁴⁴ Wee Filipu inɛi Besaidai. Anderee do Piɛɛ ɲa mɔ̃ inɛi ilu bɛ ɲai. ⁴⁵ Nɔi Filipu í koo í dɛdɛ Natanieli í sɔ̃ í ni, à yɛ inɛ iyi Moizi í kɔ̃ idɛɛ si tiai woodau nɔ̃ walii ɲau mɔ̃ à fɔ̃ idɛɛ. Inɛɛu nɲui í jɛ Jesu inɛi Nazareti amai Zozɛfu. ⁴⁶ Nɔi Natanieli í beɛɛ í ni, inɛ jiiida gɔ̃ á yɔkɔ ku fita hai Nazareti mɛɛ? Nɔi Filipu í ni, naa i koo i cɔ̃.

⁴⁷ Nɔi à waa koo. Iyi Jesu í yɛ Natanieli wa naa bi tɛɛ ɲoi í ni, i cɔ̃ ɲa, amai Izireli takɛi wa naa bɛ, kù nɛ taki kâma si idɔ̃ɛ. ⁴⁸ Nɔi Natanieli í beɛɛ í ni, hai iwoi ì mà̃m. Nɔi Jesu í ni, baa hee Filipu koo maa kpeɛ wa n̄ yɛɛ icui jli ndii figiu ihɔ̃. ⁴⁹ Nɔi Natanieli í ni, Mɛɛtu, awɔ̃u Amai Ilaaɔ̃, awɔ̃u Ilaalui Izirelii. ⁵⁰ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, ì dasim naanɛ tã si na iyi í jò n̄ ni n̄ yɛɛ abɛ jli ndii figiu ihɔ̃? Aa yɛ ngɔ̃gɔ iyi í la í re iyi bɛ.

⁵¹ Nɔ̃ í ni má, ntɔ̃ ntɔ̃ n̄ wa n sɔ̃ ɲɛ, aa na i yɛ lelei Aɔ̃ í cɪ ɲa nɔ̃ amalekai Ilaaɔ̃ ɲa aa gũ a maa kita si amu Amai Amanɛ.

2

Abɔdɔ̃ iyi à ce Kana

¹ Si ajo mɛɛtasiaɛ ɲoi à waa ce abɔdɔ̃ gɔ̃ Kana ilɛi Galilee. Nɔ̃ iyei Jesu í wa bɛ. ² Nɔ̃ à kpe Jesu do mɔcɔɛ ɲa mɔ̃ bi ku ce abɔdɔ̃. ³ Nɔi atɛ vɛɛ ɲa í na í tã nɔ̃ iyei Jesu í koo í sɔ̃ í ni, aɲa a kù nɛ vɛɛ má. ⁴ Nɔ̃ Jesu í jɛaa í ni, yaayi, awɔ̃ si aa sɔ̃m mii iyi an ce. Waatim kù to titã. ⁵ Nɔi iyeu í sɔ̃ woo ce icɛ ɲau í ni, i ce bɛi í sɔ̃ ɲɛ fei.

⁶ Wee tengi bii à waa ce abɔdɔ̃u boonyi mɛɛfa gɔ̃ ɲa iyi à ce do kuta à wa bɛ, si bɛi Zuifu ɲau à ya kpā si inyii awala ɲa. Boonyi akā fei á yɔkɔ ku gba inyi zakai jɔlɔ̃ jɔnka mɛɛ wala mɛɛfa. ⁷ Nɔ̃ Jesu í sɔ̃ woo ce icɛ ɲau í ni, i kpā inyi i cuusi boonyi ɲau ku kɔ̃ ɲa. Nɔ̃ à kpā à cuusi hee fei ndɛɛ í kɔ̃. ⁸ Nɔi gbakā Jesu í ni a bu a koo a na inɛ ngboi abɔdɔ̃, nɔ̃ à bu à waa bɔ̃ ku náa. ⁹ Amma hee a maa náa, i kpaasi vɛɛ tã. Nɔi inɛ ngbou í tiɛɛ. (Kù mà hai bii í naa, amma inɛ ɲa iyi à kpā inyi u wa ngu ɲa à mà.) Iyi í tiɛɛ nɔ̃ í kpe mɔkɔ titɔ̃, ¹⁰ í sɔ̃ í ni, atɛ iyi í dɔ̃ ku mɔi à ya tako a naaɔ̃ wa, bii inɛ ɲa à mɔ̃ hee à yo a bɛi a na ɲa iyi kù dɔ̃ sãa sãau. Amma awɔ̃, didɔ̃ui ì singa hee í to nsei.

¹¹ Iyi bɛi í jɛ maamaake sinte iyi Jesu í ce. Kana bɛi í coo si ilɛi

Galilee. Do yaase beɛbeɪ í nyisiò amboeɛ nò mǎcǎe ɲa à dasiɛ naane.

¹² Si anyii nɲu nò i bò Kaperanumu, nɲu do iyeɛ do ifǎe ɲa do mǎcǎe ɲa, amma a kù kpɛ bɛ.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cò Matie 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luku 19:45-46)

¹³ Jingauɪ Zuifu ɲa iyi à ya ni jingauɪ Iku ku kuauɪ í maai wa. Nɔi Jesu í bò Zeruzalemu. ¹⁴ Waati iyi í to bɛ, í bò bantumai kpasɛi Ilaaɔ nò í ba woo ta ketɛ do angudǎ do ankasiidi ɲa si bantumai kpasɛu do ine ɲa iyi à buba à waa kpaasi fia. ¹⁵ Nɔi í ce kolongbai ikǎ nò í leleò aɲa fei hai bɛ, hee do angudǎ do ketɛ ɲau fei. Nò í fuka taabui woo kpaasi fia ɲau í nikǎ fia ɲa. ¹⁶ Nò í sǎ woo ta ankasiidi ɲau í ni, í fitaò mii ɲau bɛ hai ihɛ. I maà sinda kpasɛi Baam ajà nɲɛ. ¹⁷ Iyi mǎcǎe ɲau à gbò beɛbe ɲoi à ye gigii kukoi ideɪ Ilaaɔ iyi í ni, n̄ n̄ himma si icei ileu hee wa bi ku kɲam.

¹⁸ Nɔi Zuifu ɲau à beɛɛ à ni, maamaake yoomai aa yǎkǎ i ce nwa ku ba ka mà iyi ì n̄ kpǎai beɛbe ku ce. ¹⁹ Nɔi Jesu í jɛ nɲa í ni, í lɛge ileu ihɛ ɲa nò si afei ajò mɛɛta an dedeɛ má. ²⁰ Nɔi Zuifu ɲau à sǎ à ni, adǎ ciiji do mɛɛfai à ce à beɪ à maò ileu ihɛ. Beɪrei aa ce i dedeɛ si afei ajò mɛɛta.

²¹ Amma ideɪ ile iyi Jesu wa fǎu, araɛi wa fǎa. ²² Na nɲu, waati iyi Jesu í jɪ hai si bale, mǎcǎe ɲa à ye gigii iyi í fǎ ide beɛbe wo. Nò à dasi kukoi ideɪ Ilaaɔ naane do ide ɲa iyi Jesu í tako í sǎ ɲau.

Jesu í mà idoi ine fei

²³ Si beɪ Jesu í wa Zeruzalemu si waatiɪ jingauɪ Iku ku kuau, ine ɲa à ye maamaake ɲa iyi í ya maa ce nò ine nkɲǎ í dasiɛ naane. ²⁴ Amma Jesu kù na ɲa ara domi í mà idoi ine fei. ²⁵ Kù bee hee a sisia nɲu daai amane domi nɲu takǎe í mà mii iyi í wa si idoi amane fei sǎa sǎa.

3

Jesu do Nikodemu

¹⁻² Idǎ ajò nɲu gò mǎkǎ gò í bò bi Jesu à ya kpoo Nikodemu. Mǎkǎu Farisii, nò wa jɛ ine ngboi Zuifu gò ɲa. Iyi í to bi Jesu ɲoi í ni, Mɛɛtu, à mà iyi Ilaaɔi í beɛ wa i naa i kǎ nwa si cio. À mà beɛbeɪ si na iyi í jò ine gò kù wɛɛ iyi á yǎkǎ ku ce maamaake ɲa iyi ì ya maa ce bii kù jɛ Ilaaɔi í wɛɛ do lafɛɛ. ³ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, ntò ntò n̄ wa n sǎɛi, nò a kù bí ine isɛ gbɛɛjisia kaa yǎkǎ ku ye andunya titǎi Ilaaɔ. ⁴ Amma Nikodemu í beɛɛ í ni, ine iyi í la tǎ, beɪrei aa ce a búu má. Á nyi inɔi iyeɛ a beɪ a buu isɛ gbɛɛjisia máí?

⁵ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, ntò ntò, bii kù jɛ inyɪ do Hundei Ilaaɔi í bi ine gò, lafɛɛ kaa yǎkǎ ku lǎ andunya titǎi Ilaaɔ. ⁶ Amanɛ amanɛi í ya bí, Hundei Ilaaɔ mǎ hundei í ya bí. ⁷ N̄ sǎɛ n̄ ni, í gbɛ a bí ine isɛ gbɛɛjisia. Amma maà jò ideu ku muɛ biti. ⁸ Fufu í ya maa cei do bii í bi, nò ì ya maa gbò ibae, mà irei. Amma i kaa mà hai bii wa naa hee má jɛ bii wa bò. Beɛbe mǎi í ye do ine iyi Hundei Ilaaɔ í bí fei.

⁹ Nɔi Nikodemu í beɛɛ í ni, beɪrei á ce ku ce. ¹⁰ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, awǎi ì waa kǎ ineɪ Izireli ɲa si cio nò i kù mà yaaseɪ ideu bɛ? ¹¹ Ntò ntò n̄ wa n sǎɛ, ide iyi à màì à waa fǎ, nò à waa jɛ sɛɛdai mii iyi à ye. Amma do nɲu fei, i ci ya jɛsi sɛɛda nwa ɲa. ¹² N̄ wa n sǎ ɲɛ ide iyi wa ce si andunya nò i kù dasi naane ɲa. To, bii beɛbeɪ, nò beɪrei aa ce i dasi naane ɲa bii n̄ sǎ ɲɛ mii ɲa iyi wa ce lelei Aǎ. ¹³ Inɛ gò kù wɛɛ iyi í bò lelei Aǎ bii kù jɛ amu Amai Amanɛ, amu iyi n̄ kita wa hai lelei Aǎ.

¹⁴ Si beɪ Moizi í kǎa njo si jɪi í wuu lele si gbaau, beɛbe mǎi amu Amai Amanɛ kù n̄ beɪ á ce iyi a kù wu aram lele, ¹⁵ ku ba ine iyi í dasim naane fei ku ba kuwɛɛ hai tǎ. ¹⁶ Ilaaɔ í bi ineɪ andunya ɲa jiida jiida hee í na ɲa Ama akǎɛ ku ba ine iyi í dasiɛ

naane fei ku maà ce nfe, amma kù ne kuwée iyi ci ya tā. ¹⁷ Ilaaḍ kù be Amae wa si andunya ku ba ku yeḍ taalei inei andunya ḡa, amma í bō wai ku ba inei andunya ḡa a ba faaba na saabue.

¹⁸ Ine iyi í dasie naane, Ilaaḍ kaa ye taalee, amma ine iyi kù dasie naane í ye taalei lafēe tā, si na iyi í jò kù dasi ama akāe naane. ¹⁹ Í ye taalei ine dimi beebe ḡai si na iyi í jò inya kumá í naa si andunya, amma ine ḡa à bi ilu kuku í re inya kumáu. À bi ilu kukuui si na iyi í jò kuce ḡa kù sía. ²⁰ Ntò ntò, ine iyi wa ce laalo fei í ya cé inya kumái. Ci ya naa si inya kumáu ku ba mii iyi wa ce ku maà fita gbugbāa. ²¹ Amma ine iyi wa too kpāai ntò í ya ce icee ḡai do idōbii Ilaaḍ. Na ḡoi í jò á naa si inya kumá ku ba a ye mii iyi ḡu wa ce ti idōbii Ilaaḍi.

Jesu do Zāa

²² Si anyii ḡu, Jesu do mōcōe ḡa à bō ilei Zudee. Aḡaḍ ḡa à ce be aḡo minji, nō Jesu í dasi ine ḡa inyi. ²³ Zāa mō wa dasi ine ḡa inyi ilui Enō, kōkōi Salimu, domi inyi í kpō be. Ine ḡa à wasi ku koo sie nō wa dasi ḡa inyi. ²⁴ Waati beebe a kù dasi Zāa piisō titā.

²⁵ Nōi mōcōi Zāa ḡa do Zuifu ḡo à waa ce kakō si buki iyi amanē á ce ku bei ku má. ²⁶ Nōi à bō bi Zāa à ni, Mēetu, aḡe í je seēdai mōkō iyi inḡeò í wa icei idoi Zuudēu, mà irei. Wee nsei ḡu mō wa dasi ine ḡa inyi, nō ine fei wa bō bi tēe. Kù jēe si ide kāmā?

²⁷ Nōi Zāa í sō ḡa í ni, ine ḡo kaa yōkō ku ba ngōgō bii kù je Ilaaḍi í muaa. ²⁸ Inḡe taka ḡe í je seēdam iyi n̄ ni n̄ kù je ine iyi Ilaaḍ í cica, amma à bēm wai ku ba n̄ cuaa wa. ²⁹ Ine iyi í ne abo titō ḡu í je mōkō titō, mà irei. Amma kpaasii mōkō titō, ine ḡu à leekii ku maa gbo. ḡu mō í ya ne inō didō ntō ntō waati iyi í gbo imui mōkō titō. Na ḡoi í jò nsei amu takam n̄ ne inō didō nla nla. ³⁰ Kù ne

bei á ce iyi beeḡe Jesu kù kōs̄i, nō tom kù ne bei á ce iyi kù kaye.

Ine iyi wa naa hai lelei Aō

³¹ Nō Zāa í ni má, ine iyi í naa hai lele ḡu í re ine fei. Ine iyi í je ti andunya, inei andunyai, idei andunyai í ya maa fō. Ine iyi í naa hai lele ḡu í re ine fei. ³² Wa je seēdai mii iyi í ye do iyi í gbō. Amma ine kāmā kù waa jesi seēdae. ³³ Ine iyi í jesi seēdae, í jesi iyi Ilaaḍ í je ilu ntō. ³⁴ Ine iyi Ilaaḍ í be wa idei Ilaaḍi wa fō, domi Ilaaḍ í muaa Hundee do inō akā. ³⁵ Ilaaḍ Baaba í bi Amae nō í daa mii fei si awō. ³⁶ Ine iyi í dasi amau naane fei í ne kuwée hai tā. Ine mō iyi í kō ku dasie naane kaa ba kuwēu, amma idōkōi Ilaaḍ í wa si irii lafēe.

4

Jesu do inaaboi Samari ḡo

¹⁻³ Farisi ḡa à gbō iyi Jesu wa ba mōcō ḡa wa dasi ḡa inyi wa re Zāa. Amma kù je Jesu takaei wa dasi ine ḡa inyi, mōcōe ḡai à waa coo. Aḡo ḡu ḡo Jesu í gbō iyi à waa fō beebe, ḡoi í ne hai Zudee be wa bō ilei Galilee. ⁴ Wee ku bei ku to be tilasii ku too do ilei Samari.

⁵ Nōi í to si ilui Samari ḡo iyi à ya kpe Sikaa, kōkōi iko iyi Zakōbu í mua Zozeḡu amaēu. ⁶ Bei lōḡoi Zakōbuu í wa. Jesu í to bei zakai dasā. Nōi í koo í buba si itli lōḡou si na iyi í jò í gbēji do iseeneu.

⁷ Nōi inaaboi Samari ḡo í naa inyi ku kpā. Nōi Jesu í ni, muum inyi n̄ mō. ⁸ Wee mōcōe ḡa à bō inō ilu ije ku ra wa. ⁹ Nōi abou í sō Jesu í ni, awō Zuifu, beirei í ce í waa tōm inyi ku mō, amu inaaboi Samari. Abou í ni beebei si na iyi í jò Zuifu ḡa do inei Samari ḡa a ci ya ce nḡe fō. ¹⁰ Nōi Jesu í jeaa í ni, bii í mà amuai Ilaaḍ wo, nō bii í mà ine iyi wa tōe inyi ku mō, aa tōm nii wo nō n̄ muē inyii kuwēe.

¹¹ Nōi abou í sō í ni, mōkōyi, i kù ne gooka. Wee lōḡou í j̄l isa. Beirei aa ce í ba inyii kuwēu. ¹² Zakōbu,

bala nwai í tu nwa lógou ihē. Nò n̄ju do amae ̄a do m̄emue ̄a fei ihē à ya m̄o. M̄a awo ì waa tamaa ì re Zakobu bala nwaui. ¹³ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, in̄e iyi í ya m̄o inyii lógou ihē fei, agbe á k̄paa má. ¹⁴ Amma in̄e iyi an mua inyi ku m̄o, agbe kaa k̄pa lafēe má, domi inyi iyi an mua lafēe á maa s̄oi bei inyii is̄o n̄o á na in̄e kuw̄ee hai tā. ¹⁵ N̄oi abou í ni, m̄ok̄oyi, ñ bi i muum dimii inyiu be ku ba agbe ku maà k̄pam má n̄o n̄ maà n̄ naa inyi ku k̄pā ihē má.

¹⁶ N̄oi Jesu í s̄o í ni, koo k̄pe m̄ok̄oe wa i naa wa ihē ̄a. ¹⁷ N̄oi abou í j̄eaa Jesu í ni, n̄ kù ne m̄ok̄o. N̄oi Jesu m̄o í ni, nt̄oi ì f̄o iyi ì ni i kù ne m̄ok̄o, ¹⁸ domi m̄ok̄o miui ì tako ì ne. N̄o wee m̄ok̄o iyi ì ne si n̄sei kù j̄e m̄ok̄oe. In̄e n̄ju nt̄oi ì f̄o.

¹⁹ N̄oi abou í ni, m̄ok̄oyi, ñ ye iyi aw̄ou waliii. ²⁰ To, awa in̄ei Samari ̄a, bala nwa ̄a si geeteu ih̄oi à ya gule a t̄oo Ilaaḏ wo, amma in̄e Zuifu ̄a, ì ni í gbe Zeruzalemui in̄e ku ya gule ku t̄oo. ²¹ N̄o Jesu í s̄o í ni, abooyi, dasi idem iyi an s̄e naane. Awaati wa naa iyi a kaa gule a t̄oo Ilaaḏ Baaba si antai geeteu ih̄o hee má j̄e Zeruzalemu. ²² In̄e in̄ei Samari ̄a, ì waa gulea Ilaaḏ, amma i kù màa ̄a. Awa Zuifu ̄a à màa à bei à waa guleaḏ, domi ideí faaba wa naai hai bi Zuifu ̄a. ²³ Amma awaati ḡo á na ku naa, n̄o í to wa tā m̄om de, iyi Hundeí Ilaaḏ á j̄ò in̄e ̄a a maa gule a t̄oo Ilaaḏ Baaba do nt̄o. Woo guleaa do yaase bēbe ̄ai í bi. In̄e be ̄ai à j̄e woo guleaa Ilaaḏ nt̄o nt̄o. ²⁴ Ilaaḏi í j̄e Hunde, n̄o kù ne bei aa ce iyi a kù guleaa si Hunde do si nt̄o. ²⁵ N̄oi abou í s̄o í ni, ñ mà in̄e iyi Ilaaḏ í cica á na ku naa. Bii í naa n̄jui á sisi nwa fei nd̄e. ²⁶ N̄oi Jesu í ni, amui ih̄e, amu iyi ñ wa n̄ bae ide ku f̄o.

²⁷ Waati bēbe m̄oc̄oi Jesu ̄au à to wa. N̄oi ideu í mu ̄a biti nt̄o nt̄o do iyi à ye wa ba inaabo ide ku f̄o. Do n̄ju fei, k̄ama n̄ja ḡo kù bee abou m̄ii iyi í bi. A kù n̄o a kù bee Jesu

a kù ni, m̄ii í ce ì waa ba abou ide ku f̄o.

²⁸ N̄oi abou í j̄ile b̄oḏoe be í nyi in̄o ilu í koo í s̄o in̄e ̄ai í ni, ²⁹ i naa i koo i c̄o in̄e ḡo iyi í s̄m m̄ii iyi ñ tako ñ ce fei. Mà in̄e iyi Ilaaḏ í cica m̄be ya. ³⁰ N̄o in̄e ̄a à fita wa hai in̄o iluu à waa b̄o bi Jesu.

³¹ Waati bēbe m̄oc̄oe ̄a à wasi ku mant̄e à waa ni, Meetu, j̄e tit̄a. ³² Amma í s̄o ̄a í ni, ñ ne dimii i j̄e ḡo iyi i kù mà ̄a. ³³ N̄oi m̄oc̄o ̄au à bee n̄je à waa ni, mà in̄e ḡo í naa i j̄e wai de.

³⁴ N̄o Jesu í s̄o ̄a í ni, i j̄em n̄jui í j̄e n̄ ce id̄ob̄ii in̄e iyi í b̄em wa n̄o n̄ k̄pa irii ic̄e iyi í dasim. ³⁵ In̄e ì waa ni í gbe cukpa m̄e a bei a da iya. Amma amu ñ wa n̄ s̄o ̄e, i c̄o iko ̄au, m̄ii ku gb̄e ̄au fei í j̄la í to ku da. ³⁶ In̄e iyi wa da í wasi fiāe ku gba tā, n̄o amaa j̄e iyi wa tot̄ou ti kuw̄ee hai tāi. Si bēbe woo gb̄e do woo da à ne in̄o did̄o aj̄o. ³⁷ Á ya k̄pa m̄anda ḡo a ni, in̄e ḡo wa gb̄e n̄o in̄e mmu ḡo wa da. M̄andau nt̄oi wa f̄o. ³⁸ Ñ be ̄nei i koo i da si iko b̄ii i kù logoo ̄a. In̄e ḡo ̄ai à ce ic̄e be, wee n̄sei in̄ei ì naa ì waa da m̄ii iyi à gb̄eu ̄a.

³⁹ In̄ei Samari n̄kp̄o n̄kp̄oi í dasi Jesu naane si in̄o iluu be si na iyi í j̄ò abou í tako í s̄o ̄a í ni Jesu í s̄o n̄ju m̄ii iyi n̄ju í ce wo fei. ⁴⁰ Na n̄ju, in̄ei Samari ̄au à koo à ba Jesu à t̄oe suuru ku gbe bi ti āja. N̄o í ce be aj̄o minji. ⁴¹ In̄e n̄kp̄oi í dasi naane má waati iyi à gb̄o ideí Jesu, ⁴² ̄noi à s̄o abou à ni, kù j̄e na ide iyi ì f̄ou n̄ju ak̄ai í j̄ò à dasi Jesu naane má, amma si na iyi í j̄ò awa taka nwa à gb̄o ideí n̄o à mà iyi do nt̄o n̄jui í j̄e Woo faabai andunya.

Jesu í j̄ò amai akawe nla ḡo í ba iri

⁴³ Iyi Jesu í ce aj̄o minji be ̄noi í ne í b̄o ik̄pa ilei Galilee, ⁴⁴ domi n̄ju tak̄ae í f̄o wo í ni, walii ci ya ne bēere si ilue. ⁴⁵ Iyi í to Galilee ̄noi in̄e ̄au à gb̄aa do in̄o did̄o. Tako wo à b̄o j̄ingau Zeruzalemu n̄o à ye m̄ii iyi í

ce be fei. Na n̄oi í j̄ò à gbāa do in̄o id̄ō.

⁴⁶ N̄o í nyi í b̄o Kana si ilei Galilee má, tengi bii í tako í j̄ò inyi í kpaasi v̄ēēu. Wee akawei ilaalu ḡo í wa Kaperanumu, amae k̄u waa ne baani. ⁴⁷ N̄oi í gb̄o iyi Jesu í ne hai ilei Zudee í naa ilei Galilee. N̄oi í dede hai Kaperanumu í b̄o bi t̄ē í koo í t̄ōē suuru ku na ku faaba amai n̄ju iyi wa bi ku ku. ⁴⁸ N̄oi Jesu í j̄ēaa í ni, in̄e í ci ya dasi naane āj̄o k̄āma n̄a bii k̄u j̄e í ye nyinda do maamaake ḡo n̄a sisi. ⁴⁹ N̄oi akaweu í ni, m̄ok̄ōyi, n̄ wa n̄ t̄ōē suuru í n̄aa wa bi tom hee amau ku maa ku. ⁵⁰ N̄oi Jesu í s̄ō í ni, koo í ne, amae á w̄ēē.

N̄o in̄ēu í dasi ideí Jesuu naane n̄o í ne. ⁵¹ Iyi í dasi kp̄āai ideē wa ne n̄oi í ko woo ce ic̄ēē n̄a à waa naa. N̄oi à s̄ō à ni, amae í ba iri. ⁵² N̄oi í bee n̄a si waati yoomai í ba iri. N̄oi à ni, ana is̄o ak̄ai b̄ōu í nya. ⁵³ N̄oi baai amau í ye ḡigi iyi waatiu bei Jesu í s̄ō ideu deē deē í ni, amae á w̄ēē. N̄o n̄ju do in̄ei kpas̄ēē n̄a fei à dasi Jesu naane.

⁵⁴ Is̄e gbeejisiai ih̄ē bebei iyi Jesu í dede hai ilei Zudee í naa ilei Galilee n̄o si k̄un̄āēu fei í ce maamaakei. Iyi ih̄ēi í j̄e maamaake minjisia.

5

Jesu í j̄ò w̄ēēḡe ḡo í ba iri

¹ Si anyie n̄oi j̄ingau ḡo í to wa. J̄ingauí Zuifu n̄ai. N̄o Jesu í b̄o Zeruzalemu. ² Wee Zeruzalemu be, bi ku l̄ō in̄o iluu í kp̄o. Ande ak̄ai à ya kpe Andei angud̄a n̄a. K̄ok̄oi and̄eu bei fatama n̄la ḡo í wa. N̄o à ma si ile iyi í ne ande miu. Do feei Eb̄ē Betizadai à ya kp̄oo. ³ Si andei ile n̄auí b̄ō nkp̄o í ya na ku maa s̄u, f̄ēju n̄a do woo sukute do w̄ēēḡe n̄a. [Bei à ya s̄u a maa degbe kuyayai in̄yiu, ⁴ domi āj̄o ḡo n̄a amalekai l̄laāō í ya kita wa ku l̄o si fatamau n̄o ku f̄o in̄yiu. Bii in̄yiu í f̄o b̄ō iyi í tako í dasi be dimii b̄ō iyi í ne fei í ya ba irii.] ⁵ Wee in̄e ḡo í wa be, b̄ōu ad̄o k̄untaa do m̄ēj̄oi í ce siē. ⁶ Iyi Jesu í ȳō wa s̄u be í bei í mà iyi í kpe be

n̄oi í beēē í ni, ì bi í ba iri? ⁷ N̄oi b̄ōu í j̄ēaa í ni, m̄ok̄ōyi, n̄ k̄u ne in̄e iyi á dasim si in̄yiu waati iyi í f̄o. Hee n̄ maa n̄ kookaai n̄ maa n̄ dasi in̄yiu, in̄e ḡo í ya takom nii.

⁸ N̄oi Jesu í s̄ō í ni, dede í ka s̄ēē, í nēō. ⁹ N̄oi gbak̄a in̄ēu í ba iri n̄o í ka s̄ēēē í dasi kp̄āa wa ne.

Wee āj̄oi kus̄imii. ¹⁰ N̄oi in̄e ngboi Zuifu n̄au à s̄ō in̄e iyi í ba iriu à ni, āj̄oi kus̄imii n̄nyi. Wooda n̄wa í ganji í so s̄ēē. ¹¹ N̄oi í s̄ō n̄a í ni, in̄e iyi í j̄ò n̄ ba irii í ni n̄ so s̄ēm n̄ ne. ¹² N̄oi à beēē à ni, yooi í s̄ē í ni í so s̄ēēē í ne. ¹³ Amma in̄e iyi í ba iriu k̄u mà laf̄ēē si na iyi í j̄ò zamaa í wa be n̄o Jesu í dasi in̄o n̄ja.

¹⁴ Iyi í ce s̄āa n̄oi Jesu í ȳō bantumai kpas̄ēi l̄laāō n̄o í s̄ō í ni, wee í ba iri bebei. To, mā ce dulum má ku ba laal̄o iyi í re beēbe ku mād baē má. ¹⁵ N̄oi in̄ēu í nyi bi in̄e ngbo n̄au í s̄ō n̄a í ni Jesu í j̄ò n̄ju í ba iri. ¹⁶ N̄oi í j̄ò in̄e n̄au à waa kp̄a Jesu iju si na iyi í j̄ò í ce dimii m̄ii n̄ou be si āj̄oi kus̄imi. ¹⁷ Amma Jesu í s̄ō n̄a í ni, Baam í ya maa ce ic̄ēi waati k̄āma fei, beēbe m̄oi amu takam n̄ wa n̄ ce.

¹⁸ Na irii ideu bei Zuifu n̄a à teese à waa de Jesu ku kpa, k̄u j̄e si na iyi í j̄ò í j̄ò in̄ēu í ba iri si āj̄oi kus̄imi n̄ju ak̄a, amma si na iyi í j̄ò wa w̄a araēi do l̄laāō má, wa ni l̄laāōi í j̄e baai n̄ju.

Ȳikoi Amai l̄laāō

¹⁹ N̄oi Jesu í s̄ō n̄a í ni, nt̄o nt̄o n̄ wa n̄ s̄ō n̄ei, amu Ama, n̄ kaa n̄ ȳok̄o n̄ ce nḡoḡo do aram bii k̄u j̄e m̄ii iyi n̄ ye Baam wa ce. M̄ii iyi Baaba wa ce fei, n̄juí amu m̄o Ama n̄ wa n̄ ce. ²⁰ Baaba í bi amu Amae n̄o í nyisim m̄ii iyi n̄ju takae wa ce fei. Á nyisim ic̄ē iyi í re be ih̄ē má m̄om ku ba in̄e fei í biti n̄a. ²¹ Nt̄o nt̄o, si bei l̄laāō Baaba í ya j̄l̄ iku n̄a n̄o ku ce n̄a ilu hunde, beēbe m̄oi amu Amae an mua in̄e n̄a iyi n̄ bi kuw̄ē. ²² l̄laāō Baaba takae ci ya kiiti in̄e ḡo, amma í so kiitiu fei í daa amu Amae si aw̄o, ²³ ku ba in̄e fei ku saalu amu Amau si bei à waa saalu l̄laāō Baaba. In̄e iyi

kù saalu amu Amau, Baaba iyi í bém wai kù saalu.

²⁴ Ntò ntò n̄ wa n s̄s̄ n̄e, in̄e iyi wa gbò idem nò í dasi in̄e iyi í bém wa naane, laf̄eí í n̄e kuw̄e hai tā. Kaa naa bi ku ce kiiti má, amma í kua iku í losi kuw̄eí. ²⁵ Ntò ntò, awaati wa naa nò wee í to wa tā, iyi iku n̄a aa gbò imui amu Amai Ilaaṣ nò si in̄o n̄n̄a in̄e n̄a iyi à gbò imum fei aa n̄e kuw̄e * . ²⁶ Si bei Baaba takae í je irii kuw̄e, beeb̄e m̄ai í jò amu Amae n̄ je. ²⁷ Nò í muum kp̄aa n̄ kiitiò in̄e n̄a, si na iyi í jò n̄ je Amai Amane. ²⁸ Na n̄n̄u, i maà bitì n̄a, domi waati wa naa iyi iku n̄a fei aa gbò imum, ²⁹ nò aa fita wa hai si bale. In̄e n̄a iyi à ce jiidae aa j̄i si kuw̄e hai tā. In̄e n̄a m̄o iyi à ce laalò aa j̄i nò a kiiti n̄a.

Mii n̄a iyi wa nyisi iyi Jesu í n̄e yiiko

³⁰ Jesu í ni, n̄ kaa n̄ ȳakò n̄ ce nḡoḡo do aram. Si bei Ilaaṣ í s̄m̄ si beeb̄eí an̄ ceò kiitiu, nò kiitim í je dee dee domi n̄ kù wa n̄ de id̄aobim ku ce, bii kù je id̄aobii in̄e iyi í bém wa. ³¹ Bii amu takam nii n̄ wa n̄ j̄ea aram seeda wo, seeda kù je ntò. ³² Amma in̄e ḡo í w̄e iyi wa j̄ea in̄e n̄a seeda nò n̄ mà iyi seeda iyi wa je n̄n̄a na irim n̄ou ntò. Laf̄eí í je Zāa woo dasi inyi. ³³ In̄eí í be sie in̄e n̄a, nò ide iyi í f̄o si ḡamem n̄ou ntò. ³⁴ Kù je n̄ wa n̄ de aman̄e ku j̄eem seeda, amu de n̄ wa n̄ f̄o beeb̄eí ku ba í b̄a faaba n̄a. ³⁵ Zāau be í ȳeí bei fitila iyi à má ku má inya. Nò waati keeke ḡo í j̄esi í w̄eò in̄o did̄o si inya kum̄āeu n̄a. ³⁶ Amma seeda ḡo í w̄e iyi í la í re ti Zāa. Seedaui í je ice iyi n̄ wa n̄ ce. Aṣ Baabai í daam si awo, n̄n̄u m̄ai wa j̄ea in̄e n̄a seeda nò wa nyisi iyi Ilaaṣ Baabai í bém wa. ³⁷ Ilaaṣ Baaba takaeí wa j̄ea in̄e n̄a seeda. Amma in̄e í kù gbò ide ku f̄ae baa ajò akā n̄a hee má je í ȳo do iju n̄a. ³⁸ Idee kù ba bi ku buba si n̄e, domi í kù dasi amu iyi í be wau naane n̄a. ³⁹ In̄e í ya maa cio kukoi idei Ilaaṣ si na iyi

í jò í waa tamaa aa ba sie kuw̄e hai tā n̄a. Nò wee kukò n̄au be fei wa j̄ea in̄e n̄a seeda. ⁴⁰ Amma do n̄n̄u fei í kò ku naa bi tom ku ba í ba kuw̄e n̄a.

⁴¹ N̄ kù wa n̄ de saabu bi aman̄e n̄a. ⁴² Amma n̄ mà n̄e. N̄ mà iyi í kù n̄e kubii Ilaaṣ si id̄o n̄n̄e n̄a. ⁴³ Do irii Baam nii n̄ naa, nò í kù gbam n̄a. Amma bii in̄e ḡo n̄e í naa do irii arai n̄n̄u takae, laf̄eí aa gba n̄a. ⁴⁴ Bii beeb̄eí beirei aa ce í dasim naane n̄a, in̄e iyi í ya maa de saabui n̄e n̄a in̄e duus̄o nò í kù waa de saabu iyi wa naa hai bi Ilaaṣ n̄a, n̄n̄u iyi kù n̄e saa. ⁴⁵ I maà tamaa mà amui an̄ ye taale n̄n̄e bi Ilaaṣ Baaba. Moizi, n̄n̄u iyi í waa naane n̄au, n̄n̄u á ye taale n̄n̄e. ⁴⁶ Bii í dasi Moizi naane ntò ntò n̄a wo, aa dasi amu m̄o naane n̄a, domi idem nii Moizi í kò. ⁴⁷ Amma í kù dasi idee naane n̄a. To, beirei aa ce í dasi idem naane n̄a.

6

*Jesu í wò aman̄e dubu miu (5.000)
(Cò Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17)*

¹⁻⁴ Si anyii n̄n̄u, jingauí Zuifu n̄a iyi à ya kpe Iku ku kuau í maai wa. Waati beeb̄eí Jesu í kua icei tenkui Galilee. Tenkuui à ya nyi a kpe Tiberia má. N̄oi zamaa n̄kp̄o wa tooe, domi à ye maamaake n̄a iyi í ya maa ce ku maa faabaò b̄o n̄a. N̄oi Jesu í ḡu geete ḡo í buba do m̄oc̄e n̄a ajò. ⁵ Iyi í c̄o ilu nò í ye zamaa nla ḡoi wa naa bi t̄e. N̄oi í bee Filipu í ni, iwoi aa ka ba ije iyi aa ka ra in̄e n̄au ih̄e a je. ⁶ Í f̄o beeb̄eí ku c̄o laakai Filipu domi í mà bei n̄n̄u à ce tā.

⁷ N̄oi Filipu í j̄ea í ni, baa fiaí iceí ajò c̄o minji kaa to ka ra n̄n̄a ije, iyi a n̄a fei aa ba kekee kekee. ⁸ N̄oi in̄e akāi m̄oc̄o n̄au iyi à ya kpe Anderee, if̄oi Sim̄o Pīe í ni, ⁹ ama awaas̄u ḡo í wa ih̄e í n̄e p̄e ara miu do c̄e keeke minji. Amma n̄n̄u be kaa cea zamaa nlau ih̄e nkāma.

* **5:25** iku n̄a Kù je in̄e n̄a iyi à ku ntò ntò n̄ai wa f̄aa. Amma in̄e n̄a iyi dulum du n̄a í jò à je bei iku n̄ai wa f̄aa.

¹⁰ Nɔi Jesu í ni, í jò aɲa fei a buba. Wee inɲau í ne fɔfɔ nkpɔ nkpɔ. Nɔi aɲa fei à buba. Si inɔ nɲa kukpɔi inemɔkɔ ɲau í to dubu miu (5.000). ¹¹ Nɔi Jesu í so pɛɛ ɲau í saabu Ilaaɔ, ɲɔi í jò à kpɛa inɛ ɲa iyi à waa bubau. Bɛɛbɛ mɔi í ce do cɛɛ ɲau. Nɔ à je bei à bi. ¹² Iyi aɲa fei à je à yo, ɲɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, i ko ije iyi í gbeu ɲa ku ba gɔgɔ ku maà ce nfe. ¹³ Nɔ à ko ije iyi í gbeu. Si pɛɛ ara miu iyi Jesu í gba í bububu í kpɛa inɛ ɲa à jɛu, kɔlɔ maateejii í gbe.

¹⁴ Iyi inɛ ɲau à yɛ maamaake iyi Jesu í ceu ɲɔi à ni, do ntɔ, nɲui í je walii iyi á na ku naa si andunɲau. ¹⁵ Nɔi inɛ ɲau à waa bi a muu do gbuhbã a coo ilaalu. Amma si bei Jesu í mà si ɲa ɲɔi í nya araɛ nɲu akã í nyi iri kutau ma.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cɔ Matie 14:22-33; Maaku 6:45-52)

¹⁶ Iyi alɛ í lɛ ɲɔi mɔcɔi Jesu ɲau à bɔ itii tenkuu. ¹⁷ Nɔi à lɔ akɔi inɲi ku ba a kua a bɔ Kaperanumu. Nɔ à dasi kpãa à waa nɛ. Nɔi idũ í dũ nɔ wee Jesu kù to si ɲa. ¹⁸ Nɔi fufu nla gɔ wa ce nɔ inɲiu wa yaya. ¹⁹ Iyi à nɛ zakai kilo mɛɛfa ɲɔi à hɔnnɛ Jesu wa nɛ si antai inɲiu wa naa bi tu ɲa, ɲɔi zigi ɲɲa í da. ²⁰ Amma Jesu í sɔ ɲa í ni, amui, i maà jò njo ku mu ɲɛ. ²¹ Nɔi à waa bi nɲu mɔ ku lɔ inɔ akɔi inɲiu amma wee gbakã à to bii à waa bɔu.

Zamaau wa de Jesu

²² Iju kumáɛ inɛ ɲa iyi à wa icei tenkuu bɛ, à ye gigi iyi akɔ akãi í wa bɛ wo. À nɔ à mà iyi Jesu kù lɔ akɔi inɲiu do mɔcɔɛ ɲa ajɔ, aɲa duusɔɔ ɲɲai à nɛ. ²³ Waati bɛɛbɛ, akɔi inɲi gɔ ɲa mɔ à naa hai Tiberia nɔ à to inɲau. Tengii bei Lafɛɛ Jesu í tako í saabu Ilaaɔ í bei í na ɲa pɛɛ à jɛu. ²⁴ Iyi zamaau í yɛ Jesu do mɔcɔɛ ɲa kãma ɲɲa kù wa bɛ, ɲɔi aɲa mɔ à lɔ akɔi inɲi ɲau à bɔ ku dede ɲa ikpa Kaperanumu.

Jesui í je ijei kuwɛɛ

²⁵ Nɔi inɛ ɲau à kua icei tenkuu do ikpa ihɔ à koo à ba Jesu bɛ nɔ à ni, Mɛetu, waati yoomai í to wa ihɛ. ²⁶ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, ntɔ ntɔ, i waa dedem ɲai si na iyi í jò à ba pɛɛ i je i yo ɲa, kù je na iyi í jò i yɛ n ce maamaake gɔ ɲa. ²⁷ I maà ti i ce icei ije iyi í ya sãmi nɲu akã, amma i ce icei ije iyi á jò i ba kuwɛɛ hai tã ɲa. Nɔ ije nɲu amu Amai Amanɛi an mu nɲɛ, domi amui Ilaaɔ Baaba í na yiikoe nɔ í jò inɛ ɲa à waa yɔɔ.

²⁸ Nɔi à beɛɛ à ni, mii aa ka ce ka ceò ice iyi Ilaaɔ í bi. ²⁹ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, ice iyi Ilaaɔ í bi si ɲɛi í je i dasi amu woo bɛɛ naane ɲa.

³⁰ Nɔi à beɛɛ à ni, maamaake yoomai aa ce ka yɔɔ ku ba ka dasie naane. Mà ice yoomai aa ce. ³¹ Nɔ à ni má, bala nwa ɲa à je ije gɔ iyi à ya kpe mana si gbaa. À kɔɔ à ni í na ɲa ije wa hai lelei Aɔ. ³² Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲɛi, kù je Moizii í mu nɲɛ ijeu wa hai lele, amma Baam nii í mu nɲɛ ije iyi í je ntɔu wa hai lele. ³³ Nɔ ije iyi Ilaaɔ í ya mua inɛ, nɲui í je inɛ iyi í kita wa hai lele iyi á jò amanɛ ku ba kuwɛɛ hai tã. ³⁴ Nɔi à sɔɔ à ni, mɔkɔɔyi, mu nwa dimii ijeu bɛ do ajɔ fei.

³⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, amui n je ijei kuwɛɛ. Inɛ iyi í naa bi tom, ari kaa kpa lafɛɛ má pai, nɔ inɛ iyi í dasim naane, agbɛ kaa kpaa má pai. ³⁶ N tako n sɔ ɲɛ wo n ni, i waa yɛm ɲa, amma i kù dasi naane ɲa. ³⁷ Inɛ ɲa iyi Baaba í nam fei aa naa bi tom, nɔ inɛ iyi í naa bi tom baa bii beirei n kaa n nyɔɔ angule. ³⁸ N kita wai hai lelei Aɔ n na n ceò idɔɔbii inɛ iyi í bem wa, kù je idɔɔbii amu takam. ³⁹ Idɔɔbii inɛ iyi í bem wa wee. Inɛ ɲa iyi í nam, n maà n jò baa inɛ akã ɲɲa ku ce nfe amma n jl aɲa fei hai si bale si ajɔi ankãanyi. ⁴⁰ Idɔɔbii Baam nii í je inɛ iyi í yɛ amu Ama nɔ í dasim naane fei ku nɛ kuwɛɛ hai tã, an nɔ n jl lafɛɛ hai si bale si ajɔi ankãanyi.

⁴¹ Nɔi Zuifu ŋau à waa gbagba sie na iyi í jò í ni nɔu í je ije iyi í kita wa hai lelei Aɔ. ⁴² Nɔi à ni, í jò Jesu amai Zozefuu mbe mɛɛ. À mà iyeò baɛɛ. Beirei í ce í ni nɔu í naai hai lele.

⁴³ Nɔi Jesu í sɔ ŋa í ni, i màà ti í màà gbagba na irim beɛbe ŋa. ⁴⁴ Ine go kaa yɔkɔ ku naa bi tom bii kù je Baaba iyi í bem wai í fa lafɛɛ wa. Nɔ ine nɔui an jò ku jì hai si bale si ajɔi ankāanyiu. ⁴⁵ Ine akāi walii ŋau í kɔ í ni, Ilaaɔ takaei á na ku kɔ ine fei si cio. Nɔ beɛbei ine iyi í gbɔ ideɪ Baaba fei nɔ í jirima cioe lafɛɛ á naa bi tom. ⁴⁶ Ine kāmā kù ye Ilaaɔ Baaba do iju, í gbe amu iyi n naa hai bi tɛɛu. ⁴⁷ Ntɔ ntɔ, ine iyi í dasim naane fei í ne kuwɛɛ hai tā. ⁴⁸ Amui n je ijei kuwɛɛ. ⁴⁹ Bala nɔe ŋa à je mana si gbaa amma kù ganji a ku. ⁵⁰ Amma amu ije goi n wa n fāa iyi í naa hai lele, iyi bii amanɛ í je kaa ku. ⁵¹ Amui n je ijei kuwɛɛ. Hai lelei n kita wa. Nɔ ine iyi í ba ijeu í je fei í ne kuwɛɛ hai tā. Ijeui í je aram. An náai ku ba ine ŋa a maa wɛɛò.

⁵² Iyi Jesu í fɔ beɛbe nɔi Zuifu ŋa à ce si kakɔɔ jiida à waa ni, beirei nɔu á ce ku na wa injai araɛ ka ŋɔ.

⁵³ Nɔi Jesu í sɔ ŋa má í ni, ntɔ ntɔ n wa n sɔ ŋei, bii í kù ŋɔ injai arai amu Amai Amanɛ walakɔ í kù mɔ njem í kù ne kuwɛɛ ŋa. ⁵⁴ Ine iyi í ŋɔ injai aram nɔ í mɔ njem í ne kuwɛɛ hai tā, nɔ an jūu hai si bale si ajɔi ankāanyiu, ⁵⁵ domi injai aram nii í je ije alala nɔ njem mɔi í je inyi alala. ⁵⁶ Ine iyi í ŋɔ injai aram nɔ í mɔ njem awaò aa ka ne anu akā ka maa wɛɛò. ⁵⁷ Baabai í bem wa. Nɔui í ne kuwɛɛ nɔ na iriei amu mɔ n wɛɛ. Beɛbe mɔi ine iyi í ŋɔm, lafɛɛ í ne kuwɛɛ na irim. ⁵⁸ Ije iyi í kita wa hai lelei n wa n fāa. Ine nɔu kù je bei ije iyi bala nɔe ŋa à je nɔ kù ganji à kuu. Ine iyi wa je dimii ijeu ihɛ á maa wɛɛi hee do ajɔ fei.

⁵⁹ Ideu bei Jesu í kɔ ine ŋa si ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔ Kaperanumu.

Ideɪ kuwɛɛ hai tā

⁶⁰ Iyi mɔcɔi Jesu ŋau à gbɔ ideu nɔi nkpɔ nɔa í ni, ideu ihɛ í lele. Yooi á nɔɔ.

⁶¹ Nɔ Jesu í mà iyi à wasi ku gbagba na ideu, nɔi í bee ŋa í ni, ideui í je nɔe bi ku koosɛɛ? ⁶² Debei, beirei aa ni ŋa bii í ye amu Amai Amanɛ n wa n bɔ lele ŋa bii n tako n wa wo. ⁶³ Hundi í ya mua ine kuwɛɛ, gbugbāi amanɛ kù je nkāma. Nɔ ide iyi n sɔ ŋɛu wee hundi, nɔ nɔui í je kuwɛɛ. ⁶⁴ Amma si inɔ nɔe ine go ŋa a kù dasi naane. Jesu í fɔ beɛbei si na iyi í jò í mà hai sintɛɛ ine ŋa iyi a kaa dasi nɔu naane do ine iyi á na ku zamba nɔu. ⁶⁵ Nɔ í ni mà, na iyi ihɛi í jò n sɔ ŋɛ wo n ni ine go kù wɛɛ iyi á naa bi tom bii kù je Ilaaɔ Baabai í jò lafɛɛ í naa.

⁶⁶ Nɔi hai waati beɛbe mɔcɔ nkpɔe ŋau à fa ara ŋa do anyi a ci ya tooɛ má. ⁶⁷ Na nɔi í jò Jesu í bee mɔcɔ maateejie ŋau í ni, inje mɔ ni, í kù waa ne ŋai? ⁶⁸ Nɔi Simɔ Piɛɛ í jeaa í ni, Lafɛɛ, bi yooi aa ka bɔ má. Awai í ne ideɪ kuwɛɛ hai tā. ⁶⁹ Awa à dasi naane nɔ à mà kam kam iyi awai í je Ine Kumá iyi í naa hai bi Ilaaɔ. ⁷⁰ Nɔi Jesu í bee ŋa í ni, kù je amui n cica inje maateejiu ba. Do nɔu fei ine akā nɔe í je inei Seetam. ⁷¹ Waato ideɪ Zudasi amai Simɔ Isikariotii wa fāa, si na iyi í jò baa do iyi í wa si inɔi mɔcɔ maateejie ŋau fei, nɔui á zambae.

7

Ifɔi Jesu ŋa a kù dasie naane

¹ Si anyii nɔu, Jesu wa dabii si ilei Galilee. Kù bi ku bɔ ikpa ilei Zudee domi Zuifu ŋau à waa de ku kpaa.

² Nɔ wee jingauɪ Zuifu ŋa iyi á ya kpe jingauɪ Ilei aɔ í maai wa. ³ Nɔi ifɔi Jesu ŋa à sɔɔ à ni, ne hai ihɛ í bɔ Zudee ku ba mɔcɔe ŋa iyi á wa ikpa be a ye ice iyi í waa ce, ⁴ domi bii amanɛ í bi a mà nɔu bantuma kaa máa ce ngɔgɔ si asii. Bii í waa ce dimii ice beɛbe, í gbe í nyisi ine ŋa araɛ. ⁵ À waa fɔ beɛbei si na iyi í jò

baa aŋa taka nŋa a kù dasiē naane. ⁶ Nŋi Jesu í sŋ ŋa í ni, waatim kù to wa titā, amma inē waatiu fei í sŋa nŋei. ⁷ Inei andunya ŋa a kaa yŋkŋ a cé ŋe, amma à cé amu domi n̄ ya n ni kookoosu nŋa kù sŋa. ⁸ Inē i bŋ jingauu, amma amu n kù wa n koo titā, si na iyi í jŋ waatim kù to wa. ⁹ Iyi í sŋ ŋa ideu í tā nŋ í gbe ilei Galilee bē.

Jesu í bŋ jingau

¹⁰ Iyi ifŋi Jesu ŋa à bŋ jingauu nŋi nŋu mŋ í dede í koo do asii, kù bi a yŋŋ si bantuma. ¹¹ Nŋi Zuifu ŋau à wasi ku dēdē si waatii jingauu à waa ni, iwoi í wa.

¹² Nŋi si zamaau inē ŋa à wasi ku fŋ ideē do gundu. Inē gŋ ŋa à waa ni, inē jiidai. Nŋ inē gŋ ŋa mŋ à waa ni, iboi, wa dī ijui inē ŋai. ¹³ Amma kāmā nŋa ci ya fŋ ideē do wŋŋkŋ domi à waa ce nŋoi inē ngbo ŋau.

¹⁴ Iyi inē ŋa à jē jingauu à to anini nŋi Jesu í koo í lŋ bantumai kpasēi Ilaaŋ bē wa kŋ inē ŋa si cio. ¹⁵ Nŋi Zuifu ŋau à biti nŋ à wasi ku ni, bēirei inē iyi kù bŋ cio í ce í m̄ kukŋi idei Ilaaŋ bē ihē.

¹⁶ Nŋi Jesu í jē nŋa í ni, ciom kù jē hai si idŋm nii wa fita wa. Hai bi Ilaaŋi wa naa, nŋu iyi í bē m wa. ¹⁷ Inē iyi í bi nŋu ku ce idŋŋbii Ilaaŋ, lafēē á m̄ bii ciom hai bi Ilaaŋi wa naa, walakŋ bii í jē ti amu takam nii. ¹⁸ Inē iyi wa fŋ ide do yiikoi irii araē bērei nŋu takāi wa dē. Amma inē iyi wa dē bērei inē iyi í bŋŋ wa, lafēē ntŋi í ya fŋ, ibo kāmā ci ya wa siē. ¹⁹ Moizii í na ŋe wooda, m̄ irei. Amma do nŋu fei, kāmā nŋe kù waa jirima woodau. To, na mii í ce í waa dē ku kŋam ŋa. ²⁰ Nŋi zamaau í jēaa í ni, ì nē inēi inŋŋkŋi ba. Yooi wa dē ku kŋaē.

²¹ Jesu í jē nŋa í ni, maamaake akāi n̄ ce si aŋi kusŋmi nŋ inē fei í biti. ²² Amma í lasabu ŋa. Moizii í na ŋe woodai bango ku dasi. Nŋui í jŋ baa bii í jē aŋi kusŋmii ì ya maa dasi ama nŋe ŋa bango ŋa. Nŋ mŋm

idei bango ku dasiu kù jē hai bi Moizii wa naa, hai bi bala nŋe ŋai. ²³ Debei, bii ì waa dasi ama nŋe ŋa bango si aŋi kusŋmiu ku ba ì m̄a bējē woodai Moizi ŋa, na mii í ce ì ya maa mum do idŋŋkŋ ŋa waati iyi ì faaba inē gŋ mam mam si aŋi kusŋmiu. ²⁴ I m̄a ya kiiti ngŋŋŋ si bei ì waa yŋŋ do iju nŋu akā ŋa, amma ì ce kiitiu dee dee ŋa.

Jesui í jē inē iyi Ilaaŋ í cicau?

²⁵ Nŋi inēi Zeruzalemu gŋ ŋa, iyi à gŋŋ Jesu í fŋ bēēbē à waa ni, kù jē inēu ihē ì waa dē ku kŋau ya. ²⁶ Nŋ wee wa fŋ ide si bantuma nŋ inē gŋ kù ni ide gŋ mēē. M̄a inē ngbo nwa ŋa à m̄a bēbei iyi nŋui í jē inē iyi Ilaaŋ í cicau do ntŋ dē. ²⁷ Amma bii í jē inē iyi Ilaaŋ í cicau wa naa inē gŋ kaa m̄a hai bii á naaŋ wa, nŋ wee awa à m̄a hai bii inēu ihē í naa.

²⁸ Si bei Jesu wa kŋ ŋa si cio bantumai kpasēi Ilaaŋ bē í la wa ni, ì waa tamaa bei ì m̄am ŋai, ì nŋ ì m̄a hai bii ì wa n naa ŋa. Do nŋu fei, n kù naa do yiikoi aram, amma ilu ntŋi iyi inē ì kù m̄a, nŋui í bē m wa. ²⁹ Amu ì m̄a, domi hai bi tēē ì wa n naa, nŋu moi í nŋ ì bē m wa.

³⁰ Nŋi à waa dē ku muu, amma inē gŋ kù lesiē awŋ domi waatiē kù to wa titā. ³¹ Si zamaau inē nkŋŋ í dasiē naane nŋi à ni, bii inē ihē kù jē inē iyi Ilaaŋ í cicau, inē mmu iyi á na ku naa á yŋkŋ ku ce maamaake ŋa ku re bei inēu ihē wa ce?

À bē woo degbe kpasēi Ilaaŋ ŋa a koo a mu Jesu

³² Farisi ŋau à gŋŋ bei inē ŋau à waa fŋ idei Jesu do gundu. Na nŋu, inē ngboi woo weei Ilaaŋ ŋa do Farisi ŋa à bē woo degbe kpasēi Ilaaŋ ŋa a koo a muu wa. ³³ Nŋi Jesu í sŋ ŋa í ni, waati keekei í gbe iyi an wēē do inē. Si anyiē an nyi bi inē iyi í bē m wa. ³⁴ Aa na ì maa dēdēem ŋa amma ì kaa yē m ŋa, domi ì kaa yŋkŋ ì bŋ bii an wa ŋa.

³⁵ Nŋi Zuifu ŋau à bee nŋe ide à waa ni, iwoi á bŋ iyi a kaa ka yŋŋ.

Mà bi ine nwa ɲa iyi à fangaa si ilei dimi mmu ɲau i bɔ ya. Á koo kɔ dimi mmu ɲau si cioi? ³⁶Yoomai í je yaasei ide iyi í fɔu be si bei í ni aa ka de ɲɲu amma a kaa ka ye ɲɲu, domi bii ɲɲu à wa a kaa ka yɔkɔ ka bɔ be.

Inyii kuwɛɛ

³⁷Ajɔi ankãanyii jingau i ya ne beɛɛɛ ku re. Ajɔ ɲɲuu, ɲɔi Jesu í dede í leekí wa fɔ ide hee lele wa ni, ine iyi agbe wa kpa ku naa ku mɔ inyi bi tom. ³⁸Ine iyi í dasim naane fei inyii kuwɛɛ á cã si idai lafɛɛ. Beɛbei kukɔi ideí Ilaaɔ í ni.

³⁹Wee ideí Hundi Ilaaɔi Jesu wa fãa. Ine iyi í dasi Jesu naane fei á ba Hundi. Amma waati iyi wa fɔ beɛbeu Ilaaɔ kù na Hundi titã si na iyi í jɔ Jesu kù nyisi amboeɛ waati beɛbe.

Ine ɲa à waa kpɛ ɲje na irii Jesu

⁴⁰Ine gɔ ɲa si inɔi zamaau, iyi à gbɔ ideu ɲɔi à ni, ineɛu ihɛ walii nlai ntɔ ntɔ. ⁴¹Ine gɔ ɲa mɔ à ni, ine iyi Ilaaɔ í cicau. Amma ine gɔ ɲa à ni, beirei ine iyi Ilaaɔ í cicau á ce ku naa hai ilei Galilee. ⁴²Kukɔi ideí Ilaaɔ kù ni ine iyi Ilaaɔ í cicau á fita wai hai si dimii Davidi? Hai Betelehemu ilui Davidi takae si á naa? ⁴³Nɔ ine ɲau à waa kpɛ ɲje na irie. ⁴⁴Ine gɔ ɲa à bi a muu, amma ine kãma kù lesie awɔ.

Naane hai dasii ine ngboi Zuifu ɲa

⁴⁵Ʋɔi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à nyi bi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do Farisi ɲau. Ʋɔi à bee ɲa à ni, na mii í ce i kù mu Jesuu wa ɲa. ⁴⁶Ʋɔi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à je à ni, ine kãma kù weɛ iyi í fɔ ide bei ineɛu be. ⁴⁷Ʋɔi Farisi ɲau à bee ɲa à waa ni, to, inje mɔ i jɔ ineɛu í dɛ iju nje ɲa ya. ⁴⁸Ʋ gbɔ bii ine ngbo gɔ walakɔ Farisi ɲau baa ine akã ɲɲa í dasie naane ɲai? ⁴⁹Amma zamaau kù mà woodai Moizi. Ilaaɔ kù ceekpe ɲa.

⁵⁰Amma si inɔi Farisi ɲau ine gɔ í wa be à ya kpoo Nikodemu. Nɲui í bɔ bi Jesu iduu wo. Iyi í gbɔ à waa fɔ beɛbe ɲɔi í bee ɲa í ni, ⁵¹wooda nwa

í yɔɔda nwa ka ye taalei amane hai a kù gbɔ ideɛ nɔ a kù mà mii iyi í ce? ⁵²Ʋɔi à beɛɛ à ni, asee awɔ takae mɔ inei Galileei? Cɔ si kukɔi ideí Ilaaɔ sãa sãa, i kaa ye walii gɔ iyi í fita wa hai Galilee. [⁵³Nɔ ine fei í ne kpasɛɛ.

8

Inaabo iyi í ce sakara

¹Ʋɔi Jesu í bɔ geete iyi à ya kpe Olivie. ²Amma iju kumáɛ daadaakɔ í sinda í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ ine fei wa bɔ bi tɛɛ, nɔ í buba í lɔsi cio ku kɔ ɲa si. ³Ʋɔi woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲa à naaɔ inaabo gɔ wa bi tɛɛ iyi à muu si sakara ku ce. Ʋɔi à leekí si aninii zamaau. ⁴Nɔ à sɔ Jesu à ni, Meetu, à mu abou ihɛi si sakara ku ce. ⁵Wee Moizi í fɔ si woodae í ni dimii inaabo be ihɛ kɔ taa kuta ka kpaa. To, awɔ mɔ, beirei i yɔɔ.

⁶Á fɔ beɛbei ku ba a cɔ laakae nɔ a ye taaleɛ. Amma Jesu í kamba iri ile wa kɔ si ile do amaawɔ. ⁷Ʋɔi à beɛɛ à mantee nɔ í dede í tɛ í sɔ ɲa í ni, ine iyi kù ce dulum si inɔ nje ku tako ku ta abou kuta.

⁸Nɔ í kamba má wa kɔ si ile. ⁹Iyi à gbɔ beɛbe ɲɔi à fita akã akã hai ine ngbo ɲau hee ku bɔ si inei ankãanyi ɲau. Í gbe Jesu ɲɲu akã do abou si wajue. ¹⁰Ʋɔi Jesu í dede í tɛ má nɔ í beɛɛ í ni, abooyi, iwoi à wa. Ine gɔ kù gbe ihɛ iyi wa ye taaleɛ má? ¹¹Ʋɔi abou í ni, mɔkɔɔyi, baa akã ɲɲa kù wa ihɛ má. Jesu í ni, amu takam mɔ n kaa n ye taaleɛ. Nɛɛ, amma maà ce dulum má.]

Jesui í je inya kumái andunya

¹²Si anyii ɲɲu, Jesu í ba ine ɲa ide ku fɔ má í ni, amui n je inya kumái andunya. Ine iyi wa toom á ne inya kumá iyi á jɔ ine ku ba kuwɛɛ, kaa maa ne si ilu kuku. ¹³Ʋɔi Farisi ɲau à sɔɔ à ni, nsei i waa jea arɛɛ seɛda. Seɛdaɛ kù je ntɔ.

¹⁴Ʋɔi Jesu í je ɲɲa í ni, baa bii n wa n jea aram seɛda, ide ɲa iyi n wa n fɔu fei ntɔi, domi n hai bii n

naa n̄ n̄ n̄ mà bii n̄ wa n̄ b̄. Amma in̄e i kù mà hai bii n̄ naa hee mà je bii n̄ wa n̄ b̄. ¹⁵ In̄e i ya maa ce kiiti n̄ai bei aman̄e n̄a à ya ce, amu n̄ ci ya n̄ kiiti in̄e k̄ama. ¹⁶ Amma baa bii i je n̄ wa n̄ kiiti in̄e n̄a, kiitim i s̄la domi amu ak̄a si an̄ kiiti n̄a, Baaba iyi i b̄em wa i w̄e do amu. ¹⁷ À k̄o si tiai wooda n̄je à ni s̄e dai aman̄e minjii i je nt̄o. ¹⁸ N̄ wa n̄ jea aram s̄e da n̄ Baaba, iyi i b̄em wa, n̄ju m̄o wa jea in̄e n̄a s̄e dam.

¹⁹ N̄oi à bēe à ni, iwoi Bāe u i wa. N̄oi Jesu i je n̄ja i ni, i kù mà amu takam n̄a m̄m hee mà je Baam. Bii i je i m̄am n̄a wo aa mà Baam n̄ou n̄a.

²⁰ Ideu bei Jesu i f̄o waati iyi wa k̄o in̄e n̄a si cio bantumai kpas̄i Ilaā b̄i à ya jile fiai k̄oletiu. N̄o in̄e ḡo kù les̄e aw̄o si na iyi i j̄o waatie kù to wa tit̄a.

A kaa ȳok̄o a b̄o bii Jesu wa b̄o

²¹ N̄oi Jesu i s̄o n̄a mà i ni, an̄ n̄e n̄o aa na i d̄e d̄e em n̄a, amma aa ku n̄ai si dulum du n̄e. I kaa ȳok̄o i b̄o bii n̄ wa n̄ b̄o n̄a. ²² Si bei i ni bii n̄ju wa b̄o a kaa ȳok̄o a b̄o b̄e n̄ju i j̄o Zuifu n̄au à bee n̄je à waa ni, deb̄e i k̄pa ar̄aei? ²³ N̄o Jesu i ni, hai il̄e ih̄ei in̄e i naa n̄a, amma amu hai lelei n̄ naa. In̄e in̄ei andunya n̄ai, amma amu n̄ kù je in̄ei andunya. ²⁴ Na n̄oi i ce n̄ ni aa ku si dulum du n̄je n̄a. Nt̄o nt̄o, bii i kù dasi naan̄e n̄a iyi amui n̄ je in̄e iyi Ilaā b̄i i c̄icau aa ku si dulum du n̄je n̄ai. ²⁵ N̄oi à bēe à ni, aw̄o yoo. N̄oi Jesu i je n̄ja i ni, n̄ s̄o n̄e t̄a hai sint̄e. ²⁶ Ide iyi i n̄e ku f̄o na i n̄ n̄e n̄ yēo taale n̄je i k̄p̄o. Amma in̄e iyi i b̄em wa ilu nt̄oi, n̄o ide iyi n̄ gb̄o hai bi t̄e, n̄ju n̄ wa n̄ sisia in̄e n̄a tit̄a.

²⁷ Amma waati iyi Jesu wa f̄o b̄e b̄e a kù mà hee mà ide i Ilaā b̄i Baabai wa s̄o n̄a. ²⁸ N̄oi Jesu i ni, āj̄o iyi aa so Ama i Aman̄e i k̄o lele n̄a, āj̄o n̄ju aa mà n̄a iyi amui n̄ je in̄e iyi Ilaā b̄i i c̄ica. N̄o āj̄o n̄ju aa mà n̄a mà iyi n̄ kù wa n̄ ce nḡo ḡo do aram. Ide iyi Baaba i s̄m n̄ju ak̄ai n̄ wa n̄ s̄o in̄e m̄o. ²⁹ N̄ju iyi i b̄em wa i

w̄e do amu. Kù j̄om amu ak̄a domi waati k̄ama fei iyi i d̄o s̄i s̄i n̄ ya n̄ ce. ³⁰ Iyi Jesu i f̄o b̄e b̄e in̄e n̄kp̄oi i das̄e naan̄e.

Aru n̄a do in̄e n̄a iyi à n̄e ara n̄ja

³¹ N̄oi Jesu i s̄o Zuifu n̄a iyi à das̄e naan̄e i ni, bii i waa jirima idem n̄a i je m̄oc̄m n̄ai nt̄o nt̄o. ³² Aa mà nt̄o n̄a n̄o nt̄ou i j̄o i n̄e ara n̄je.

³³ N̄oi à jeaa à ni, awau t̄okui Aburhamu n̄ai a kù n̄o a kù je arui in̄e ḡo āj̄o k̄ama. Beirei i ce i waa s̄o wa i ni aa ka n̄e ara n̄wa. ³⁴ N̄oi Jesu i je n̄ja i ni, nt̄o nt̄o n̄ wa n̄ s̄o n̄je, in̄e iyi i ya ce dulum fei arui dulum nii i je. ³⁵ Aru ci ya n̄o ku wa kpas̄i laf̄e do āj̄o fei, ama à b̄iei i ya wa b̄e do āj̄o fei. ³⁶ Na n̄oi i ce, bii amu Ama i Ilaā b̄i j̄o i n̄e arāe, aa n̄e arāe nt̄o nt̄o. ³⁷ N̄ mà iyi in̄e t̄okui Aburhamu n̄ai. Amma i waa d̄e ku k̄pam n̄a si na iyi i j̄o i ci ya j̄o idem ku buba si id̄o n̄je. ³⁸ Mii iyi n̄ ye bi Baam n̄ju i n̄ wa n̄ s̄o n̄je, b̄e b̄e in̄e m̄o i waa ce mii iyi baa n̄je i s̄o n̄je.

³⁹ N̄oi à jeaa à ni, Aburhamui i je baa n̄wa. N̄oi Jesu i je n̄ja i ni, bii i je in̄e ama i Aburhamu n̄ai nt̄o nt̄o, mii iyi Aburhamu i ce n̄ju aa ya ce n̄a wo. ⁴⁰ Amma wee n̄s̄e i ya maa d̄e ku k̄pam n̄ai, amu iyi n̄ wa n̄ s̄o n̄je ide nt̄o iyi n̄ gb̄o hai bi Ilaā b̄i. Aburhamu kù n̄o kù ce dim̄e āj̄o k̄ama. ⁴¹ Do n̄ju fei, n̄ wa n̄ s̄o n̄je, kookoosu n̄a iyi baa n̄je i ya ce n̄ju in̄e m̄o i waa ce.

⁴² N̄oi à jeaa à ni, awa a kù je seege n̄a. Ilaā b̄i n̄ju ak̄ai i je baa n̄wa. ⁴³ N̄oi Jesu i s̄o n̄a i ni, bii i je Ilaā b̄i i je baa n̄je aa bim n̄a, domi hai bi Ilaā b̄i n̄ fita wa n̄ naa ih̄e. N̄ kù naa do aram, n̄ju i b̄em wa. ⁴⁴ Na mii i ce i ci ya gb̄o yaasei idem n̄a. I ci ya gb̄o yaasee n̄ai si na iyi i j̄o i kaa ȳok̄o n̄a. ⁴⁵ Seetam nii i je baa n̄je, n̄o i waa bi i ce id̄o b̄i b̄i baa n̄je. Hai sint̄e woo k̄pa in̄e. Kù waa leek̄i si k̄p̄ai nt̄o domi nt̄o kù wa s̄ie. Bii wa s̄o ibo, i ya maa f̄oi bei n̄ju tak̄e i ye domi ilu iboi, n̄o baai ilu ibo feii.

si na iyi í jò amu ñ ya n sɔ ɲe ntɔ, ɲɲui í jò í kù waa dasim naane ɲa. ⁴⁶ Yoo ɲɲei á yɔkɔ ku ni ɲɲu í yɛ ñ ce dulum. Kù wɛɛ. Debei, na mii í ce í ci ya dasim naane ɲa bii ñ wa n sɔ ɲe ntɔ. ⁴⁷ Ine iyi í je ti Ilaaɔ ɲɲui í ya gbɔ ideɪ Ilaaɔ. Si bei ɲɲe í kù je tɛɛ ɲa ɲɲui í jò í ci ya gbɔ ideɛ ɲa.

Jesu do Aburhamu

⁴⁸ Ɖɔi Zuifu ɲau à sɔ Jesu à ni, debeɪ awa à ne ntɔ si bei à ni awɔu ineɪ Samarii, nɔ ñ ne ineɪ inɔɔko. ⁴⁹ Ɖɔi Jesu í je ɲɲa í ni, n kù ne ineɪ inɔɔko. Baam nii ñ wa n saalu, amma ɲɲe í kù waa saalum ɲa. ⁵⁰ N kù wa n de beɛɛɪ aram. Ine goi wa dede beɛɛɪ aram, ɲɲui í nɔ í je woo kiiti. ⁵¹ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɲe, ine iyi wa jirima idem lafɛɛ kaa ku pai.

⁵² Ɖɔi Zuifu ɲau à sɔ à ni, bebei à mà iyi ntɔ ntɔ ñ ne ineɪ inɔɔkoi, domi Aburhamu í ku nɔ walii ɲau mɔ à ku, nɔ awɔ ñ ni ine iyi wa jirima ideɛ kaa ku pai. ⁵³ Bala nwa Aburhamu í ku. Mà ñ tamaa awɔ ñ la ñ rooi? Nɔ walii ɲau mɔ à ku. To, yooi awɔ ñ waa tamaa ñ je.

⁵⁴ Ɖɔi Jesu í je ɲɲa í ni, bii amui ñ wa n de beɛɛɪ aram, beɛɛɪ ngbei. Ine iyi wa de beɛɛɪ ɲɲui í je Baam, ine iyi ɲɲe ñ ni í je Aɔ Lafɛɛ ɲɲe. ⁵⁵ Do ɲɲu fei, í kù maa ɲa, amma amu ñ maa. Bii ñ ni n kù maa, ñ je ilu iboi bei ɲɲe mɔ. Amma amu ñ maa nɔ ñ wa n jirima ideɛ. ⁵⁶ Aburhamu, bala ɲɲeu, í wɛɛɔ inɔ didɔ nla nla si bei á na ku yɛ kunaam. Í nɔ í yɔɔ. Iyi í yɔɔ nɔ inɔɛ í dɔ. ⁵⁷ Ɖɔi Zuifu ɲau à sɔ à ni, í kù to aɔɔ ciitaa titá, nɔ beirei ñ ce ñ yɛ Aburhamu. ⁵⁸ Ɖɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɲe, ñ wɛɛ mɔm wo hai waati iyi a kù bí Aburhamu. ⁵⁹ Ɖɔi à tasi kuta à waa bi a taa, amma Jesu í manji í fita hai kpasɛi Ilaaɔu í ne.

9

Jesu í jò ine go iyi à bí fɛɛju í yɛ ilu

¹ Iyi Jesu wa ne ɲɔi í yɛ ine go iyi à bí fɛɛju. ² Nɔ mɔcɔɛ ɲa à beɛɛ à ni, Mɛɛtu, na mii í ce à bí ineɛu ihɛ

fɛɛju. Na irii dulum deɛi de, mà na irii dulum dii iyeɔ baɛɛ ɲai.

³ Ɖɔi Jesu í je ɲɲa í ni, kù je na iyi í jò í ce dulum, kù nɔ kù je na iyi í jò iyeɔ baɛɛ ɲa à ce dulum. Í fɛɛjuɛ dei ku ba a yɛ yaase bei Ilaaɔ wa ce iceɛ siɛ. ⁴ Dasá kù ne bei aa ka ce iyi a kù ce iceɛi ine iyi í bɛm wa. Idú í maaɪ wa si bii ine go kaa yɔkɔ ku ce iceɛ. ⁵ Waati iyi ñ wa si andunya fei amui ñ je inya kumáɪ andunya. ⁶ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tá ɲɔi í tu antɔ í takie do sáa í daa fɛɛjuu si ijue. ⁷ Ɖɔi í sɔɔ í ni, koo wɛɛju si inyii fatamai Siloe. (Yaasei iriu bei í je ku bè.) Ɖɔi fɛɛjuu í koo í wɛɛju nɔ í baa wa yɛ ilu bebei.

⁸ Kpaasie ɲa do ine ɲa iyi à yɔɔ í ya maa bara wo à ni, kù je mɔkɔ iyi í ya buba ku maa barau mbe ya. ⁹ Ine go ɲa à ni, ɲɲui. Ine go ɲa mɔ à ni, kù je ɲɲu, à jò ɲɲe. Ɖɔi ineɛu takae í ni, amu mbe. ¹⁰ Ɖɔi ine ɲau à beɛɛ à ni, beirei í ce ijue í cɪ. ¹¹ Ɖɔi í sɔ ɲa í ni, ine iyi à ya kpe Jesuu bei í tu antɔ si sáa í sisaam si iju nɔ í sɔm í ni n bɔ fatamai Siloe n koo n wɛɛju. Ɖɔi iyi ñ koo ñ wɛɛju gbaká ñ yɛ ilu. ¹² Nɔ à beɛɛ à ni, iwoi ineɛu í wa. Nɔ í ni, n kù mà.

Farisi ɲa à waa bee fɛɛju iyi í ba iriu ide

¹³⁻¹⁴ Wee í ko aɔɔi kusɪmii Jesu í taki sáa do antɔ í jò ineɛu í yɛɔ iluu. Ɖɔi à gbá ineɛu à bɔɔɛ bi Farisi ɲau. ¹⁵ Ɖɔi Farisi ɲau mɔ à beɛɛ bei í ce í yɛɔ ilu. Nɔ í je ɲɲa í ni, Jesu í daam sáa si iju í ni n koo n wɛɛju. Iyi ñ wɛɛju nɔ ñ yɛ ilu.

¹⁶ Ɖɔi Farisi ɲau goɔɔ ɲa à ni, ine iyi í ce iceɛu be kù naa hai bi Ilaaɔ, domi kù waa jirima aɔɔi kusɪmi. Amma ine go ɲa mɔ à ni, beirei ilu dulum á ce ku yɔkɔ ku ce dimii maamaakeu ihɛ. Nɔ kakɔɔ í losi anini ɲɲa.

¹⁷ Ɖɔi à bee fɛɛjuu má à ni, si kuyɛi awɔ takae ni, beirei í yɔɔ, awɔ iyi í jò ñ yɛ ilu. Nɔ í ni, wallii.

¹⁸ Amma ine ngbo ɲau a kù dasi naane iyi ineɛu í je fɛɛju wo í bei wa

yèò ilu nsei. Nɔi à koo à bee iyeò baæ ɲa ¹⁹ à ni, ama nɲeui ihɛ? Nɔ ntɔ ntɔ do fɛɛju i buu be ɲa? Nɔ beirei í ce wa ye ilu nsei.

²⁰ Nɔi baæ ɲau à ni, à mà iyi ama nwai nɔ do fɛɛju mɔi à búu. ²¹ Amma a kù mà bei í ce wa ye ilu si nsei, a kù nɔ a kù mà ine iyi í cɛaa ijue. Nɲu takæ í la, i beee, á sɔ ɲe do araæ. ²² À fɔ beebɛi si na iyi í jò à waa ce nɔi ine ngboi Zuifu ɲau. À waa ce nɔ nɲai si na iyi í jò à ce anu akā tã à ni ine iyi í jesi iyi Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cica a kaa je lafɛɛ ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ɲɲa má. ²³ Nɔi í ce à ni nɲu takæ í la, a beee.

²⁴ Nɔi Farisi ɲau à kpe inɛɛu má à sɔɔ à ni, fɔ ntɔ na Ilaaɔ. Awa à mà iyi inɛɛu ilu dulum nii. ²⁵ Nɔi í je ɲɲa í ni, amu de n kù mà dulum ku jei nje. N je fɛɛju wo amma nsei n wa n ye ilu. Andi iyi n mà mbe. ²⁶ Nɔi à beee à ni, beirei do beirei í ceɛ. Beirei í ce í cɛ ijue. ²⁷ Nɔ í ni, n sɔ ɲe tã, i kù gbɔ bei n fɔ ɲai. Beirei í ce ì waa bi í gbɔɔ má ɲa. Mà inɛ mɔ ì waa bi i je mɔcɔɛ ɲai de.

²⁸ Nɔi à buu à ni, awɔi ì je mɔcɔɛ be mɛɛ. Awau mɔcɔi Moizi ɲai. ²⁹ Awa à mà iyi Ilaaɔ í ba Moizi ide ku fɔ wo, amma inɛɛu be awa a kù mà hai bii í naa.

³⁰ Nɔi inɛɛu í ni, to, ide nɲeui bei í bitim iyi í kù mà hai bii í naa ɲa. Do nɲu fei, njei í jò n ye ilu. ³¹ Awa de à mà iyi Ilaaɔ ci ya gbɔ ide ilu dulum ɲa, í gbe ine ɲa iyi à waa jirimaɛ nɔ à waa ce idɔɔbie, ide lafɛɛ ɲai í ya gbɔ. ³² Ajo kãma ine gɔ kù gbɔ bii à cɛ ijui ine iyi à bí do fɛɛju. ³³ Bii kù je hai bi Ilaaɔi inɛɛu be í naa kaa yɔkɔ ku ce nkãma.

³⁴ Nɔi à sɔɔ à ni, si dulum nii à bíe mam mam. Ì tamãa awɔi aa kɔ nwa si cío? Nɔi à ganjie ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ɲɲa ɲa.

Hai dasi Jesu naane ɲa à yei bei fɛɛju ɲa

³⁵ Iyi Jesu í gbɔ à lele inɛɛu ɲoi í koo í yɔɔ í beee í ni, i dasi Ama

Amane naane? ³⁶ Nɔi inɛɛu í ni, mɔkɔɔyi, yooi í je Amai Amanɛ ku ba n dasie naane. ³⁷ Nɔi Jesu í ni, amu iyi ì waa yeu ihɛ mbe, amui n wa n baæ ide ku fɔ. ³⁸ Nɔ í ni, n dasie naane Lafɛɛ. Nɔi í gule si wajue.

³⁹ Nɔi Jesu í ni, na irii kiitii n naa si andunya ku ba fɛɛju ɲa a ye ilu, nɔ ine ɲa mɔ iyi à waa ye ilu a fɛɛju. ⁴⁰ Nɔi Farisi gɔ ɲa iyi à wa beu à gbɔ ideu ɲoi à beee à ni, awa mɔ fɛɛju ɲai? ⁴¹ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, bii ì je fɛɛju ɲa, i kù nɛ taale ɲa. Amma si bei ì ya wɛɛ si inɛ ì waa ye ilu ɲa, nɲui í jò ì wa si dulum hee nsei ɲa.

10

Mɔndai angudã ɲa do woo degbe

¹ Jesu í ni, ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲei, ine iyi í lɔ aroi angudã ɲa nɔ kù lɔ hai andɛɛ, bii í koo í gũ idi í bei í lɔ, lafɛɛ ile bata ngbai. ² Amma ine iyi wa lɔ hai do andei aroi angudã ɲau, lafɛɛi í je woo degbe angudã ɲau. ³ Woo degbe arou í ya cɛaa, nɔ angudã ɲau à ya gbɔ imue. Nɔ ku kpe angudã ɲa do iri ɲɲa akā akā ku fitaò ɲa waduude. ⁴ Waati iyi í fitaò aɲa fei waduude nɔ ku cua ɲɲa a maa tooɛ domi à mà imue. ⁵ A kaa je a too ine njoo gɔ, amma aa sa ku jɪ hai bi tɛɛ domi a kù mà imue.

⁶ Jesu í kpa ɲɲa mɔndau be amma a kù gbɔ yaaseɛ.

Jesu í je woo degbe jiida

⁷ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, n wa n sɔ ɲei, amui n je andei aroi angudã ɲau. ⁸ Baai amu baasi ine ɲa iyi à cuam wa fei ile bata ngba ɲai, amma angudã ɲau a kù gbɔ ide ɲɲa. ⁹ Amui n je ande. Inɛ iyi í lɔ wa do bi tom fei á ba faaba. Á lɔ, á nɔ ku fita, nɔ á ba bi ku je. ¹⁰ Ile nje ci ya naa kaa ku ce ile nɔ ku kpa nɔ ku beje. Amma amu n naai ku ba ine ɲa a ba kuwɛɛ nɔ a nɔɔ jiida jiida.

¹¹ Amui n je woo degbe jiida. Woo degbe jiida í ya jesi nɲu ku kui na irii angudã ɲa. ¹² Amma woo ce

gaañɔma kù jɛ woo degbe. Si bei angudā ɲau a kù jɛ titeɛ, bii i hōnne muusu nla wa naa á jò angudā ɲau ku sa, nɔ muusu nla ku mu angudā ɲau nɔ iyi á gbe ɲau a fangaa. ¹³ Á sai domi na fiaɪ wa ce ice, kaa ne araarei angudā ɲau. ¹⁴⁻¹⁵ Amui n jɛ woo degbe jiida. Si bei Baam í mām nɔ amu mɔ n maa, beɛbe mɔi n maa angudām ɲa nɔ aɲa mɔ á mām, nɔ n jesi n ku na iri ɲɲa. ¹⁶ Nɔ n ne angudā gɔ ɲa má iyi a kù wa si arou ihɛ. Kù ne bei an ce iyi n kù naaɔ ɲa wa. Aa nɔ a gbɔ imum nɔ aɲaɔ ti tako ɲau fei a jɛ gaa akā, woo degbe mɔ akā.

¹⁷ Baaba í bim si na iyi í jò n jesi n ku. An ku nɔ an jɪ má. ¹⁸ Ine kām kaa yɔkɔ ku nya hundem. Amma amu takam nii an nyaa. N ne yiiko iyi an na hundem, nɔ n ne yiiko iyi an gbaaɔ má. Beɛbei Baam í dasim ku ce.

¹⁹ Iyi í fɔ beɛbe, ɲɔi Zuifu ɲau á nyi á kpɛ má na irii ideu. ²⁰ Ine gɔ ɲa á ni, í ne inei inɔkoi. Sūmui. Na mii í ce í waa gbɔ ideɛ ɲa mɔm. ²¹ Nɔ ine gɔ ɲa mɔ á ni, ine iyi í ne inei inɔkoi ci ya fɔ ide be ihɛ. Ine iyi í ne inei inɔkoi á yɔkɔ ku ɛɪ ijuɪ fɛɛju ɲa?

Zuifu ɲau á kɔsi Jesu

²² Waati í to iyi aa ce jingau gɔ Zeruzalemu iyi á ya ni Kpasɛi Ilaaɔ ku teese. Waati beɛbe sukui tūtūi. ²³ Nɔ Jesu í wa bantumai kpasɛu wa ne ikpa akāi ileu iyi aa ya kpe bantumai Salomɔ. ²⁴ Nɔi Zuifu ɲau á kaakoe á beɛ á ni, hee waati yoomai aa jò sika iyi á wɛɛɔ ku kpa iri. Bii awoi í jɛ ine iyi Ilaaɔ í cicau ntɔ ntɔ, sɔ wa sãa sãa.

²⁵ Nɔi Jesu í jɛ ɲɲa í ni, n sɔ ɲɛ tā, amma i kù dasim naane ɲa. Ice iyi n wa n ce ɲɲui wa jɛa ine ɲa seɛdam. N wa n cooi do irii Baam. ²⁶ Amma í ci ya dasim naane ɲa domi i kù wa si inɔi angudām ɲa. ²⁷ Angudām ɲa á ya gbɔ ide ku fɔm. N maa ɲa nɔ á ya maa toom. ²⁸ Nɔ n mu ɲɲa kuwɛɛ hai tā, a kaa ku ajɔ kām, nɔ ine gɔ

mɔ kaa yɔkɔ ku lakati ɲa hai si awɔm pai. ²⁹ Baam nii í muum nɔ í la í re ine fei. Ine gɔ kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku lakati ɲa hai si awoi Baam. ³⁰ Nɔ amu do Baam fei akāi.

³¹ Iyi Zuifu ɲau á gbɔ beɛbe ɲɔi á tasi kuta á waa bi a taa má. ³² Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, do gbugbāi Baam n ce ice jiida nkpɔ si waju ɲɲɛ. Na ice yoomai í waa bi i tam kuta ɲa. ³³ Nɔi Zuifu ɲau á jɛaa á ni, a kù waa bi ka tae kuta na ice jiida ɲau, amma si na iyi í jò í waa bu Ilaaɔi, domi awoi amaneɪ nɔ í waa bi i ce araɛ Ilaaɔ.

³⁴ Nɔi Jesu í ni, á kɔ ide gɔ si tiaɪ wooda ɲɲɛ. Ideu wa fɔ ide amane ɲa, í ni, ine amane ɲa, ine mɔ Ilaaɔi. ³⁵ Nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, á maa iyi kukoi ideɪ Ilaaɔ ntɔi wa fɔ do ajɔ fei. To, si ideu ihɛ Ilaaɔ takae wa kpe ine ɲa iyi á gbɔ ideɪ Ilaaɔ, ma irei. ³⁶ Bii beɛbei, beirei í ce í ni n wa n bu Ilaaɔ ɲa si na iyi í jò n ni amuu Amai Ilaaɔi. Nɔ amu takam mɔ Baabai í cicaam nɔ í bem wa si andunya. ³⁷ Bii n kù wa n ce iceɪ Baam í maa dasim naane ɲa. ³⁸ Amma bii n wa n coo, baa bii i kù dasim naane ɲa, i dasi icem naane ku ba i maa sãa sãa ɲa iyi Baaba í wa sim nɔ amu mɔ n wa si Baaba.

³⁹ Iyi á gbɔ beɛbe ɲɔi á waa de kpāa má a ba a muu, amma Jesu í gbā si ɲa, ⁴⁰ nɔ í nyi iceɪ idoi Zuudɛɛ má bii Zāa í tako í dasi ine ɲa inyi. Tengi bei í koo í wa, ⁴¹ nɔ ine nkpɔ í bɔ bi tɛɛ. Nɔi ine ɲa á ni, Zāa kù ce maamaake kām, amma ide iyi í fɔ si gāmei ineɪ ihɛ fei ntɔi. ⁴² Nɔ ine nkpɔ nkpɔ í dasiɛ naane tengi be.

11

Ikui Lazaa

¹ Mɔkɔ gɔ iyi á ya kpe Lazaa kù waa ne baani. Betanii í jɛ ilue, nɔ ilui Maari do Maata mɔm be. ² Lazaa weɛɛ ɲɲai. Maariui í jɛ inaabo iyi á na ku fāsi tulare si isei Jesu nɔ ku gbāa do ntɔi iriɛ. ³ Nɔi weɛɛ minjii Lazaa ɲau á samba si Jesu anu á ni, Lafɛɛ, kpaasi jiidaɛ kù waa ne baani.

⁴ Iyi Jesu í gbɔ ideu nɔi í ni, bɔɔu kaa kpaa, amma na irii bɔɔeu ine ɔa aa ye amboei Ilaaɔ do ti amu iyi n̄ je Amae.

⁵ Wee Jesu í bi Maata do ifɔe do weci n̄ɔa Lazaa. ⁶ Baa do iyi í gbɔ baani hai nei Lazaau, í ce aɔ minji má ilu bii í wau. ⁷ Si anyie nɔ í sɔ mɔcɔe ɔa í ni, ka nyi ilei Zudee má. ⁸ Nɔi mɔcɔe ɔa à ni, Mɛetu, si aɔ minjiu ih̄e bei à bi a tae kuta, nɔ í waa bi í nyi be má? ⁹ Nɔi Jesu í bee ɔa í ni, aɔ akā lɛu feloi í ne. Kù je maateeji ba. Bii ine gɔ wa ne dasā kaa koosɛ domi wa ye inya kumai andunya. ¹⁰ Amma ine iyi wa ne idū á koosɛ domi inya kumá kù weɛa.

¹¹ Bɛɛbei Jesu í sɔ ɔa. Nɔ í fɔ má í ni, kpaasi nwa Lazaa wa sɪ njooi mɛɛ, amma an koo n jūu. ¹² Nɔi mɔcɔe ɔau à sɔ à ni, Lafɛɛ, bii í je wa sɪ njooi í sɪa. Á ba iri. ¹³ Wee ikui Lazaa Jesu í fāa, amma aɔa à tamaa bei idei njoo alalai í fāa. ¹⁴ Na ɔi í jɔ Jesu í sɔ ɔa do yaasee í ni, Lazaa kù weɛ. ¹⁵ Amma na iri n̄ɔi n̄ weɔ inɔ didɔ si na iyi í jɔ n kù wa be hee n jɔ ku ba iri. Bɛɛbei n̄ɔu be á jɔ í dasim naane ɔa. I ne ka bɔ bi tɛɛ. ¹⁶ Nɔi Tomaa iyi à ya kpe Sikau í sɔ mɔcɔ kpaasie ɔa í ni, to, í jɔ ka koo ka ku do Mɛetu aɔ.

Jesu í je kujti iku ɔa nɔ n̄ɔi í je kuwɛɛ

¹⁷ Nɔi Jesu do mɔcɔe ɔau à bɔ Betani be. Iyi à to, à koo à ba à si Lazaa tā hee í ce aɔ mɛɛ. ¹⁸ Wee kujti Betani do Zeruzalemu kù re kilo mɛeta. ¹⁹ Nɔ hai Zeruzalemu be Zuifu nkpɔ gɔ ɔa mɔ à naa bi Maata do Maari à naa ku ce ɔa fɔ si bei weci n̄ɔa kù weɛ.

²⁰ Iyi Maata í gbɔ Jesu wa naa, ɔi í bɔ ku koɛ. Amma Maari wa buba kpasɛ. ²¹ Nɔi Maata í sɔ Jesu í ni, Lafɛɛ, bii í je ì wa ih̄e wo wecim kaa ku. ²² Amma n̄ mà baa nsei mii iyi aa tɔɔ Ilaaɔ fei á muue. ²³ Nɔi Jesu í sɔ à ni, weci á jɪ wa má. ²⁴ Nɔi Maata í ni, ntɔi, n̄ mà iyi aɔi ankāanyi iku

ɔa aa jɪ hai si bale. N̄ɔu mɔ á jɪ aɔ n̄ɔu be.

²⁵ Nɔi Jesu í sɔ à ni, amui n̄ je kujti iku ɔa nɔ n̄ je kuwɛɛ. Ine iyi í dasim naane á maa weci baa bii í ku. ²⁶ Nɔ ine iyi í weɛ nɔ í dasim naane kaa ku aɔ kāma. Ì dasi ideu be naane? ²⁷ Nɔ Maata í jɛaa í ni, oo Lafɛɛ, n̄ dasi naane iyi awoi ì je Kirisi, Amai Ilaaɔ, iyi à ni á na ku naa si andunya.

Jesu wa kpata

²⁸ Iyi Maata í fɔ bɛɛbe í tā ɔi í koo í kpe Maari ifɔe wa í sɔ do gundu í ni, Mɛetu í to wa, wa kpee. ²⁹ Iyi Maari í gbɔ bɛɛbe ɔi í dede do saasa í bɔ bi tɛɛ. ³⁰ Wee Jesu kù lɔ wa inɔ ilu titā, amma í wa tengi bii Maata í kòou. ³¹ Zuifu ɔa iyi à bɔ Maari ku ce fɔ kpasɛ, à ye í dede í fita do saasa. Nɔi à tooɛ. Á tamaa wa bɔ ku kpata bi baleui.

³² Nɔi Maari í to bii Jesu í wau. Iyi í yɔɔ ɔi í seɛbata si wajue í sɔ à ni, Lafɛɛ, bii ì wa ih̄e wo wecim kaa ku. ³³ Iyi Jesu í ye wa kpata nɔ Zuifu ɔa mɔ iyi à tooɛ wau à waa kpata, ideu í fɔ inɔe jiida jiida hee wa yaya. ³⁴ Nɔi í bee ɔa í ni, iwoi ì suu ɔa. Nɔ à sɔ à ni, Lafɛɛ, naa cɔ. ³⁵ Nɔi Jesu í kpata. ³⁶ N̄ɔi í jɔ Zuifu ɔau à ni, i cɔ zaka bei í buu. ³⁷ Amma gɔgɔ ɔa à ni, inɛu ih̄e í jɔ fɛɛju ɔa à ye ilu. Kaa yɔkɔ ku ganji Lazaa ku mà ku wo?

Kujti Lazaa hai si bale

³⁸ Nɔi inɔ ku fɔu í jɔ Jesu í yaya má, nɔ í bɔ bi baleu. Wee baleu si lɔɔmai iri kuta gɔi í wa nɔ à dɪ andɛɛ do kuta nla gɔ má. ³⁹ Nɔi Jesu í ni, i tale kutau hai be ɔa. Amma Maata weci ine iyi í kuu í sɔ à ni, Lafɛɛ, bii í wa í sām̄i wa nu tā domi hai waati iyi à dasie bale í to aɔ mɛɛ wa nnyi. ⁴⁰ Nɔi Jesu í beɛɛ í ni, í jɔ n̄ sɔɛ n̄ ni bii í dasim naane aa ye amboei Ilaaɔ mɛɛ.

⁴¹ Si anyie ɔi à tale kutau hai be. Nɔ Jesu í wu iju lele í ni, Baam, n̄ wa n saabue si na iyi í jɔ ì gbɔ kutɔm. ⁴² Amu takam n̄ mà iyi waati kāma fei ì ya maa gbɔ idem, amma n̄ fɔ

bɛɛbɛi na inɛ ɲa iyi à waa leekɪ ihɛ ku ba a dasi naane iyi awɔi i bɛm wa. ⁴³Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲɔi í la hee lele í ni, Lazaa, fita wa hai bɛ. ⁴⁴Ʋɔi í fita wa hai inɔ baleu do aco iyi à woɔ awɔɛ ɲa do isɛɛ ɲa do iriɛ. Ʋɔi Jesu í ni, i fũu í jò ku nɛ ɲa.

Inɛ ɲa à waa busi nje a ba a kpa Jesu

⁴⁵Ʋɔi Zuifu ɲa iyi à naa bi Maariu, nkɔɔ ɲɲa í dasi Jesu naane iyi à yɛ mií iyi í ce. ⁴⁶Amma gɔgɔ ɲa à nyi à koo à sɔ Farisi ɲau mií iyi Jesu í ce. ⁴⁷Ʋɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do Farisi ɲau à tɔtɔ inɛ ngboi woo ce kiiti ɲau mɔ à bee nje à waa ni, bɛirei aa ka ce. Inɛu wee í wasi maamaake nkɔɔ nkɔɔ ku ce. ⁴⁸Bii à jò wa ce bɛɛbɛ wa koo inɛ fei á na ku dasiɛ naane. Nɔ inɛi Romu ɲa aa naa a leɛɛ kpasɛi Ilaaɔ, nɔ a ko dimi nwa.

⁴⁹Amma Kaifu iyi í je woo wee nla si adɔ ɲɲu bɛ, í wa inɔ ɲɲa, nɔ í sɔ ɲa í ni, i kù mà nkãma ɲa. ⁵⁰I kù mà ɲa iyi aranfãani nwai inɛ akã ku ku si agbɛi dimi nwa ɲa? Si bɛɛbɛ dimi nwau fei kaa ce nfe má. ⁵¹Wee, ide iyi í fɔu bɛ, kù je hai si lasabui ɲɲu takæi wa naa. Amma si na iyi í jò í je woo wee nla si adɔ ɲɲu, na ɲɔi í jò í ce walii Jesu ku ku si agbɛi dimii Zuifu ɲa. ⁵²Kù nɔ kù je si agbɛi ɲɲa akã á ku, amma á kui ku ba kù jò amai Ilaaɔ ɲa iyi à wa bii fei a je akã.

⁵³Ʋɔi í jò hai ajɔ ɲɲu à waa busi nje a ba a kpa Jesu. ⁵⁴Na ɲɔi í jò Jesu ci ya maa dabii si inɔi Zuifu ɲau má si bantumaa, amma í nɛ hai bɛ í bɔ ile iyi í wa kɔkɔi gɔbua gɔ si ilu gɔ iyi à ya kpe Efaraimu. Ʋɲu do mɔcɛ ɲa à koo à buba ilu bɛ.

⁵⁵Wee jingauí Zuifu ɲa iyi à ya kpe Iku ku kua í maai wa. Nɔ hai ilɛɛko ɲa inɛ nkɔɔ í bɔ kuwee ku ce Zeruzalɛmu ku ba a má hee jingauu ku maà to wa. ⁵⁶Ʋɔi à waa dɛdɛ Jesu, nɔ à leekɪ bantumai kpasɛi Ilaaɔ à bee nje à waa ni, bɛirei í waa lasabu ɲa. Ma kù waa naa jingauí ya. ⁵⁷Wee inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do Farisi ɲa à na wooda à ni bii inɛ

gɔ í mà bii Jesu í wa ku sɔ ɲɲa a koo a muu.

12

Maari í fãsi tularɛ si isɛi Jesu

(Cɔ Matie 26:6-13; Maaku 14:3-9)

¹Si ajɔ mɛɛfa iyi í gbe jingauí Iku ku kua ku bɛi ku to wa, ɲɔi Jesu í bɔ Betani. Bɛi Lazaa inɛ iyi Jesu í jì hai si baleu í wa. ²Ilu bɛi à cea Jesu ije wa je. Maata wa gbɔ ɲɲa nɔ Lazaa í wa si inɔ ɲɲa. ³Wee Maari í nɛ tularɛi fia nkɔɔ gɔ iyi à ce do ikpɔi naadi alala, zakai bubui kilo. Ʋɔi í koo í soo í naa í fãsi isɛi Jesu, nɔ í gbãa do ntoirɛ. Ʋɔi inunui tularɛu í gba kpasɛu fei.

⁴Ʋɔi inɛ akãi mɔcɔi Jesu ɲau iyi à ya kpe Zudasi Isikarioti inɛ iyi á zambæu í ni, ⁵fiai tularɛu ihɛ á yɔkɔ ku to fiai icɛi adɔ akã. Na mií í jò à kù taa ka kpɛa ilu are ɲa fia. ⁶Iyi wa fɔ bɛɛbɛ kù je wa ce araareí ilu are ɲau fa, amma si na iyi í jò í je ile dei. Ʋɲui í ya maa mu bɔgɔi fia ɲɲau, nɔ í ya maa ce ilei fia iyi à ya dasiu. ⁷Amma Jesu í ni, jò abou si laakæ. Amui í jilɛa ku ba ku fãsim a bɛi a sim. ⁸Waati kãma fei aa nɛ ilu are ɲa si inɔ ɲɲe, amma amu í kaa nɛm do ajɔ fei ɲa.

À waa dɛ kpãa a kpa Lazaa

⁹Zuifu nkɔɔ í gbɔ iyi Jesu í wa Betani, nɔ à bɔ bɛ. Kù je na Jesu ɲɲu akã, amma à waa bi à yɛ Lazaa iyi Jesu í jì hai si baleu. ¹⁰Amma inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à waa busi nje a ba a kpa Lazaa mɔ, ¹¹domi na iriɛi Zuifu nkɔɔ gɔ ɲa à fita hai bi tu ɲa à dasi Jesu naane.

Jesu wa bɔ inɔ ilu Jeruzalɛmu

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40)

¹²Iju kumæ ɲɔi zamaa iyi í naa jingauu í gbɔ iyi Jesu wa naa Zeruzalɛmu. ¹³Ʋɔi à so wuai kpakpa à waa bɔ ku koɛ. À dɔ anu hee lele à waa ni, à waa saabue. Aɔ Lafɛɛ ku weee, awɔ iyi í waa naa do iriɛ. Ilaaɔ ku weee, awɔ Ilaalui Izireli

*. 14 Jesu wee í ba ama gbankelé gò wa gũ. Béebei í ce si bei kukòidei Ilaaḍ wa fò í ni,

15 I maà ce njo, iné inéi Siḥò ḡa.

I cò ilaalu nḡe í gũ ama gbankelé, wa naa.

16 Ide ḡau bē mōcòidei Jesu ḡau a kù gbò yaasee waati bēbē, amma waati iyi í nyi lelei Aḥ do amboee, à ye gígí iyi mii ḡau fei à kò si kukòidei Ilaaḍ na irie, à nò à cea fei ndee.

17 Iné ḡa iyi à wa bē do Jesu aḡo waati iyi í kpe Lazaa í jũu hai si baleu, aḡa fei à waa sisia iné ḡa mii iyi Jesu í ce. 18 Nḡo í jò zamaau fei í bò ku koē bēbē domi à gbò baau maamaake iyi í ceu. 19 Na nḡu, Farisi ḡau à fò aḡa duusḥò à waa ni, i kù yē à mōngò inéu ihēi mam mam? Wee inéi andunya ḡa fei à waa tooe.

Geṛeki gò ḡa à waa de Jesu

20 Wee Geṛeki gò ḡa à wa si inoi iné ḡa iyi à naa Zeruzalemu Ilaaḍ ku gulea waatii jingauu. 21 Nḡo à bò bi Filipu inéi Besaída si ilēi Galileeu, à ni, mākōyi, à waa bi Jesu ku yē.

22 Nḡo Filipu í koo í sḥ Anderee, nò Anderee do Filipu à koo à sḥ Jesu. 23 Nḡo Jesu í sḥ ḡa í ni, awaati í to mbe bei bii iné ḡa aa yē amboei amu Amaí Amanē. 24 Ntò ntò ḡa n sḥ ḡei, bii ijui iya kù cuku si ilē kù ku, nḡu akāi á maa wēē. Amma bii í ku á bí iju nkpò nkpò. 25 Iné iyi í bi kuwēē á na ku kuāē. Iné mō iyi kù saalu kuwēē ngōgō, sḥalui kuwēē hai tāi lafēē wa ce. 26 Iné iyi í wēē na irim ku toom wa. Nò bii ḡa wa, bei lafēē mō á wa. Bii iné gò í wēē na irim, Baam á cea lafēē bēēē.

Jesu wa fò idei ikue

27 Nḡo Jesu í ni, nsei inōm í fò jiida jiida. N kù mà baa beirei an fò. Mà n tḥ Baaba ku nyam si wahala iyi á bam nsei ihēi ya. Aawo, n kaa n ce bēbē domi na nḡui í jò ḡ naa. 28 Baaba, jò irie ku nē bēēē. Iyi Jesu í fò bēbē ḡo à gbò ide ku fò gò wa hai lele í ni, ḡ jò í nē bēēē tā nò an jò ku

kḥosi má. 29 Iyi iné ḡa iyi à wa bēu à gbò ide ku fòu, ḡo à ni, kulai ijli. Nḡo iné gò ḡa mō à ni, amaleka gò wa baa ide ku fò.

30 Nò Jesu í sḥ ḡa í ni, kù jē na irim nii à gbò ide ku fòu bē, amma na iri nḡei. 31 Nsei aḡo í to wa mbe si bii Ilaaḍ á kiiti inéi andunya ḡa. Bēbēi aa lele Seetam ilaalui andunyaau. 32 Waati iyi aa som hai ilē a kōam lele, waati bēbēi an fa iné fei wa bi tom. 33 Si ideu bē Jesu wa sisi yaase bei nḡu á kui. 34 Nḡo zamaau í sḥò í ni, à gbò si tiai wooda nwa iyi iné iyi Ilaaḍ í cicau á maa wēēi hee do aḡo fei. Beirei í ce í waa ni kù nē bei á ce iyi à kù so Amaí Amanē hai ilē a kōae lele. Yooi í jē Amaí Amanēu.

35 Nḡo Jesu í sḥ ḡa í ni, í gbe keeke iyi inya kumá kaa wa anini nḡe má. Í sḥa i ya maa nē si waati iyi í nē inya kumáu ḡa ku ba ilu kuku ku maà na ku boe ḡe, domi iné iyi wa nē si ilu kuku ci ya mà bii wa bò. 36 Na nḡu, i dasi inya kumáu naane waati iyi í nḥo ḡa ku ba í jē amaí inya kumá ḡa.

Zuifu ḡa à kù dasi Jesu naane

Iyi Jesu í fò bēbē í tā ḡo í dede hai inḥ nḡa í nē í koo í manji. 37 Baa do iyi í ce maamaake nkpò fei si waju nḡa a kù dasiē naane. 38 Bēbēi ide iyi walii Ezai í fòu í ce. Í ni, Lafēē, yooi í dasi waazo nwa naane. Mà bi yooi Lafēē í nyisi gbugbāē.

39-40 Walii Ezai í fò má í ni,

Ilaaḍ í fēēju ḡa,

Ku ba a maà yē ilu.

Nò í jò idò nḡa í le

Ku ba a maà mà do bisi nḡa.

Í ce bēbēi ku ba a maà na a kpaasi idò nḡu ku jò à ba iri.

Nḡo í jò à kù yōkò a kù dasi naane.

41 Ezai á fò bēbēi si na iyi í jò í yē amboei Jesu nò í fò ide na irie.

42 Do nḡu fei, baa iné ngboi Zuifu ḡau nkpò í dasi Jesu naane. Amma si bei à waa ce nḡo Farisi ḡau a kù jesi si bantuma ku ba a maà na a ganji ḡa

* 12:13 à waa saabue Do feei geṛeki hozanai à ya ni.

ile bii à ya ce kutótóo n̄au ku b̄o má.
⁴³ A kù waa bi a lele āja hai bei si na
 iyi í j̄ò saabui aman̄e n̄ai à bi í re ti
 Ilaās.

Idei Jesui á ye taalei in̄e n̄a

⁴⁴ N̄oi Jesu í f̄o ide hee lele í ni, in̄e
 iyi í dasim naan̄e, kù je amu akāi í
 dasi naan̄e, í dasi in̄e iyi í b̄em wa
 m̄o naan̄e. ⁴⁵ B̄eebe m̄oi in̄e iyi í yem
 í ye in̄e iyi í b̄em wai. ⁴⁶ Amui n̄ je
 in̄ya kumá, n̄ n̄ naai si andunya ku
 ba in̄e iyi í dasim naan̄e fei ku māa
 wa si ilu kuku má. ⁴⁷ In̄e iyi í gb̄o
 idem n̄ kù waa saalus̄e, kù je amui
 an ye taalei laf̄̄e. Amu n̄ naai n̄ na
 n̄ faaba in̄ei andunya n̄a, n̄ kù naa
 ku ye taale n̄ja. ⁴⁸ In̄e iyi í k̄osim n̄
 kù gba idem, í ne mii iyi á ye taalei
 laf̄̄e. Ide n̄a iyi n̄ f̄o, n̄ui á ye taalei
 laf̄̄e si ājoi ankāanyiu. ⁴⁹ Ideui á ye
 taalee si na iyi í j̄ò n̄ kù wa n̄ f̄o ide
 do ȳiikoi aram, amma Ilaās Baaba
 takaei í s̄m ide n̄a iyi an f̄o. N̄ui í
 n̄o í b̄em wa. ⁵⁰ N̄ mà iyi ide n̄a iyi í
 s̄m n̄au kuw̄e hai t̄ai á je k̄ok̄o n̄ja.
 N̄oi í j̄ò ide iyi n̄ wa n̄ f̄o, n̄ wa n̄ f̄oi
 bei Baaba í s̄m.

13

Jesu í w̄ie is̄ei m̄oc̄e n̄a

¹ Āj̄o iyi bii iju í má á je j̄ingau
 Iku ku kuau í to. N̄o Jesu í mà iyi
 waatii n̄ju í to m̄be n̄ju ku ne hai
 andunya n̄ju ku b̄o bi Baai n̄ju. Hai
 sinte hee ku baa n̄sei í ne kubii in̄e
 n̄a, n̄o kubi n̄ja iyi í n̄eu í b̄oi hee
 k̄o.

² N̄oi Jesu do m̄oc̄e n̄a à waa je
 āj̄o. Wee Seetam í tale si Zudasi
 Isikarioti amai Sim̄ōu ku zambae
 t̄a. ³ Jesu takae í mà iyi Ilaās Baaba
 í daa n̄ju mii fei si aw̄o, í n̄o í mà
 iyi n̄ju í naai hai bi Ilaās n̄o n̄ju wa
 nyi b̄e má. ⁴ N̄oi í dede hai bi ku j̄eu
 í b̄o kumbooe í j̄il̄o, n̄o í so ac̄o ḡo í
 d̄i si kpakae. ⁵ N̄oi í bu in̄yi si j̄e wa
 w̄ie kutei m̄oc̄e n̄a n̄o wa gb̄aa do
 ac̄o iyi í d̄i si kpakaeu. ⁶ Iyi í to si
 Sim̄ō Piēe n̄oi Piēe í beee í ni, Laf̄̄e,
 aw̄oi aa w̄ie kutem? ⁷ N̄o Jesu í j̄ea

í ni, i kù mà mii iyi n̄ wa n̄ ce n̄sei,
 amma bii í k̄ōsi aa na í mà. ⁸ N̄oi Piēe
 í ni, aawo, aw̄o si aa w̄iem kutem pai.
 N̄oi Jesu í s̄o í ni, bii n̄ kù w̄ie kutee
 i kaa je in̄em má. ⁹ N̄oi Sim̄ō Piēe í
 ni, deb̄ei Laf̄̄e, kù je kutem n̄ju akāi
 aa w̄ie m̄ee, w̄ie aw̄om do irim fei.
¹⁰ N̄oi Jesu í s̄o í ni, in̄e iyi í w̄e t̄a kù
 ne bukaatai ku w̄e má í gbe is̄e n̄a
 ku ba ku má mam mam. In̄e í mà,
 amma kù je in̄e fei. ¹¹ Wee Jesu í mà
 in̄e iyi á zamba n̄ju t̄a, n̄oi í j̄ò í ni kù
 je āja feii à má.

¹² Iyi í w̄ie kute n̄ja n̄a í t̄a, n̄oi í so
 kumbooe í dasi, n̄o í nyi agb̄ee má í
 bei í bee n̄a í ni, i mà yaasei ic̄e iyi
 n̄ ce n̄jeu b̄e n̄a? ¹³ Ì ya maa kpem
 M̄etu do Laf̄̄e n̄a. N̄oi ì waa f̄o n̄a,
 domi b̄eebei n̄ je. ¹⁴ To, bii amu iyi n̄
 je Laf̄̄e do M̄etu n̄je n̄ w̄ie kute n̄je
 n̄a, í s̄la in̄e m̄o i ya w̄ie kutei n̄je n̄a.
¹⁵ Yaase j̄iidai n̄ nyisi n̄e b̄e ku ba in̄e
 m̄o i ya cea n̄je bei n̄ ce n̄je. ¹⁶ N̄to
 n̄to n̄ wa n̄ s̄o n̄ei, woo ce ic̄e ci ya la
 ku re in̄e ngboe. B̄eebe m̄oi in̄e iyi à
 b̄e ci ya la ku re in̄e iyi í b̄o. ¹⁷ N̄sei
 wee ì mà yaasei iyi ih̄e n̄a. Bii í waa
 coo n̄a, aa ne in̄o did̄s̄ n̄a.

¹⁸ Kù je in̄e feii n̄ wa n̄ f̄aa. N̄ mà
 in̄e n̄a iyi n̄ cicai. Amma kù ne bei á
 ce iyi kuk̄oi idei Ilaās kù k̄o. Kuk̄o
 í ni, in̄e iyi wa bam ku je āj̄o, n̄ui í
 sinda í je m̄beem. ¹⁹ Hai n̄sei n̄ wa
 n̄ s̄o n̄ei hee ide n̄au ku maa ce ku ba
 bii í na í ce i dasi naan̄e n̄a iyi amui n̄
 je in̄e iyi n̄ ni n̄ j̄eu. ²⁰ N̄to n̄to n̄ wa n̄
 s̄o n̄ei, in̄e iyi í gba in̄e iyi n̄ b̄e, amui
 í gba. N̄o in̄e iyi í gbam, in̄e iyi í b̄em
 wai í gba.

Jesu wa f̄o iyi Zudasi á zamba n̄ju
(C̄o Matie 26:20-25; Maaku 14:17-
21; Luku 22:21-23)

²¹ Iyi Jesu í f̄o b̄eebe í t̄a, n̄oi in̄oe í
 f̄o kaa kaa. N̄oi í s̄s̄ n̄a s̄aa s̄aa í ni, n̄to
 n̄to an s̄s̄ n̄e, in̄e akā n̄jei á zambam.
²² N̄oi m̄oc̄o n̄au à waa c̄o n̄je domi a
 kù mà in̄e iyi wa f̄aa. ²³ Wee in̄e akā
 n̄ja, in̄e iyi Jesu í bi j̄iidai j̄iidau, wa
 gbesi ḡendei Jesu. ²⁴ N̄oi Sim̄ō Piēe

í ceaa nyinda do awo ku bee Jesu yooi wa fāa. ²⁵ Nōi mōcō iyi wa gbesi gēndei Jesu í beee í ni, Lafēe, yooi i waa fāa. ²⁶ Nōi Jesu í jēaa í ni, an bu kili nō n gusi aye, inē iyi n na, lafēei. Nōi í bu kiliu í na Zudasi amai Simōo Isikarioti. ²⁷ Hai waati iyi Zudasi í gba kiliu gbakā Seetam í lō siei. Nōi Jesu í sōo í ni, mii iyi aa ce, coo do njuma.

²⁸ Amma si inō nja inē go kù mà mii iyi í jò í sōo beēbe. ²⁹ Si bei Zudasii wa mu bogoi fia nja, nōi í jò inē go nja à tamaa Jesu í ni koo ra ngogo wa iyi aña aa jēd jingau walako wa sōo ku mua ilu are nja fia. ³⁰ Iyi Zudasi í gba cilii í mi gbakā nōi í fita. Wee í ko idū í dū.

Wooda titō

³¹ Iyi Zudasi í fita nōi Jesu í ni, bebei inē nja aa ye amboei amu Amai Amanē, nō aa ye ti Ilaaō mō na irim. ³² Si bei inē nja aa ye amboei Ilaaō na irim, nju takae á jò a ye ti amu mō. Á coo mōi kaa kpe. ³³ Ine baakōm nja, waati keekei í gbe iyi an wēe do inē, nō si anyie aa na i maa dedeem nja. Amma ide iyi n sō Zuifu nja nju nōi n wa n sō inē mō be nsei. I kaa yoko i bō bii n wa n bō nja. ³⁴ Wooda titō iyi n wa n jile nje wee, i ya bi nje nja. Si bei n bi nje, inē mō i ya bi nje nja. ³⁵ Bii i bi nje nja, inē fei á mà iyi i je mōcōm nja.

Jesu wa fō iyi Piēe á jā ku ni nju kù màa

³⁶ Nōi Simōo Piēe í bee Jesu í ni, iwoi i waa bō Lafēe. Nōi Jesu í jēaa í ni, bii n wa n bō i kaa yoko i toom nsei, amma bii í kōosi aa toom wa be. ³⁷ Nōi Piēe í beee í ni, Lafēe, beirei í ce n kaa n yoko n tooe nsei. N tā sōlu n na kuwēem na irie. ³⁸ Nōi Jesu í jēaa í ni, i tā sōlu i na kuwēe na irim do ntō? Ntō ntō n wa n sōei, hee ajee ku maa kō aa jā ise gbeeta i ni i kù mām.

14

Jesui í je kpāa iyi wa bō bi Baaba

¹ Nōi Jesu í sō mōcōe nja í ni, i màa ya wēe do inō ku fō nja. I dasi Ilaaō naane nō i dasim naane nja. ² Bi ku wa í kpō kpasēi Baam. Nō wee n wa n koo be n koo n ce nje sōlui bi ku wa. Bii kù je ntō, n kaa n sō nje. ³ Bii n koo n ce nje bi ku wa n tā an nyi wa má, n naa n gbā nje n bōd nje bi tom ku ba inē mō i wa bii n wa. ⁴ Bii n wa n bō i mà kpāau nja.

⁵ Nōi Tomaa í ni, Lafēe, a kù mà baa bii i waa bō mām. Beirei aa ka ce ka mà kpāau. ⁶ Nōi Jesu í jēaa í ni, amui n je kpāa, do ntō, do kuwēe. Ine kāmā kaa bō bi Ilaaō Baaba bii kù je hai do bi tom. ⁷ Bii i mām nja, aa mà Baam nja. Nō hai nsei i màa nja í nō i yōo nja.

⁸ Nōi Filipu í ni, Lafēe, nyisi wa Baaba, nju be á to wa. ⁹ Nōi Jesu í jēaa í ni, Filipu, hai kukpei n wa inō nje ihē nō i kù mām? Ine iyi í yem í ye Ilaaō Baaba. To, na mii í ce i waa ni, nyisi wa Ilaaō Baaba má. ¹⁰ I kù dasi naane iyi n wa si Ilaaō Baaba, nō Ilaaō Baaba mō í wa sim ni? Ide iyi n wa n sō nje, n kù wa n fō do yūkoi amu takam. Amma Baaba í wa sim nō njui wa ce icēe. ¹¹ I dasim naane nja iyi n wa si Baaba nō Baaba mō í wa sim. Walako i dasi naane nja baa na icēu takae iyi i waa ye nja. ¹² Ntō ntō n wa n sō nje, inē iyi í dasim naane, lafēe mō á ce icē iyi n wa n ce, nō á ce ku la ku re beēbe mām, domi wee n wa n bō bi Baaba. ¹³ Nō mii iyi aa tōe do irim nja fei an coo ku ba amu Amau n nyisiō amboei Baaba. ¹⁴ Bii i tōe ngogo do irim aa ba nja.

Jesu í ce kuwā nju ku be Hundei Ilaaō wa

¹⁵ Nō Jesu í ni má, bii i bim nja aa jirima mii iyi n ni i ce nja. ¹⁶ Nō an tōo Ilaaō Baaba ku mu nje Woo mua gbugbā mmue wa, iyi á maa wēe do inē hee do ajō fei. ¹⁷ Woo mua gbugbāu Hundei Ilaaōi, njui á jò inē nja a mà ntōu. Inei andunya nja a kaa yoko a gbaa si na iyi í jò a kù waa yōo, beēbe mōi a kù màa. Amma

inɛ̀ ì màa ɲa, domi í wɛɛ do inɛ̀, á nɔ ku wa si idɔ̀ nɲɛ.

¹⁸ N kaa n jò ɲɛ kɔyɔ. An na n nyi wa bi tu ɲɛ má. ¹⁹ Í gbe keeke nsei iyi inɛi andunya ɲa a kaa yɛm má, amma inɛ aa yɛm ɲa si na iyi í jò n wɛɛ, nɔ inɛ mɔ aa wɛɛ ɲa. ²⁰ Waati iyi ajɔu í to wa aa mà ɲa iyi n wa si Baam nɔ inɛ mɔ ì wa sim ɲa nɔ amu mɔ n wa si ɲɛ.

²¹ Inɛ iyi í mà woodam nɔ wa jirimae, lafɛɛi í bim. Inɛ iyi í bim, Baam á bi nɲu mɔ, nɔ amu takam an bi lafɛɛ, nɔ an nyisiɛ aram.

²² Zudasi gɔ í wa bɛ, amma kù je Zudasi Isikarioti. Nɲui í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, beirei aa ce í nyisi wa araɛ nɔ í kaa nyisi inɛi andunya ɲa. ²³ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, inɛ iyi í bim fei á gbɔ idem, nɔ Baam á bi lafɛɛ nɔ amu do Baam nɔu fei aa ka na ka ce bi ku wa si idɔ̀ lafɛɛ. ²⁴ Inɛ iyi kù bim, lafɛɛ kaa jirima idem pai. Nɔ ide iyi ì waa gbɔ ɲau ihɛ ɲa, kù je idei amu takam, amma idei Baabaí. Nɲui í bɛm wa.

²⁵ Ide ɲau ihɛ fei n wa n sɔ ɲɛi hai waati iyi n wa inɔ nɲɛ ihɛ. ²⁶ Amma Hundɛi Ilaaɔ, Woo mua gbugbāu, á maa kɔ ɲɛ si mii fei, nɔ ku maa ye ɲɛ gigii ide ɲa iyi n tako n sɔ ɲɛ fei. Nɲui Baaba á bɛ nɲɛ wa do irim nɔu.

²⁷ Laakai ku sūi n wa n jò nɲɛ. Bei amu takam n wɛɛɔ laakai ku sū, bɛɛɛ mɔi an jò inɛ mɔ í wɛɛɔ laakai ku sū. Nɔ laakai ku sū iyi an mu nɲɛu kaa je bei ti andunya. Na nɲu, i maà wɛɛɔ inɔ ku fɔ ɲa, nɔ i maà jò zigi nɲɛ ku da. ²⁸ Í gbɔ ɲa iyi n sɔ ɲɛ n ni n wa n koo amma an nyi wa bi tu ɲɛ má. Bii ì bim ɲa aa wɛɛ do inɔ didɔ ɲa do iyi n wa n bɔ bi Baaba, domi nɲui í rem. ²⁹ Na ɲɔi í ce n wa n sɔ ɲɛ hai nsei hee ide ɲau ku maa ce, ku ba bii ideu í na í ce i dasim naane ɲa. ³⁰ N kaa n ba n sɔ ɲɛ ide nkɔ́ má si na iyi í jò Seetam ilaalui andunyau wa naa, amma kù nɛ gbugbā kama sim. ³¹ To, i dede ka nɛ ku ba inɛi andunya ɲa a mà iyi n

bi Baaba nɔ n wa n ce fei ndɛɛ si bei Baaba í nam woodae.

15

Jesu í je icui jli ndii rezɛɛ

¹ Si anyii nɲu nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, amui n je icui jli ndii rezɛɛ nɔ Baam mɔi í je woo logooɛ. ² Amaawɔm ɲa iyi a ci ya so fei, nɲui í ya da ɲa ku nɔ ɲa. Amaawɔ ɲa iyi á waa so mɔ í ya kɔta ɲai ku ba kuso nɲa ku kɔɔsi. ³ Inɛ í má tã do saabui ide iyi n sɔ ɲɛ. ⁴ I jò í má sim ɲa, nɔ amu mɔ an má si ɲɛ. Si bei amaawɔ kaa yɔkɔ ku so iso do araɛ bii kù je wa má si icui jli, bɛɛɛ mɔi inɛ taka nɲɛ i kaa yɔkɔ i so bii i kù waa má sim ɲa.

⁵ Amui n je icui jli ndii rezɛɛ, inɛ mɔi ì je amaawɔɛ ɲa. Inɛ iyi wa má sim nɔ amu mɔ n wa n má si lafɛɛ, á so iso nkɔ́. Amma bii kù je do amu i kaa yɔkɔ i ce ngɔgɔ ɲa. ⁶ Inɛ iyi kù waa má sim aa nyaai a nyɔɔ bei á ya nyɔ amaawɔi jli ɲa. Si anyie, bii á gbe nɔ a tɔtɔɔ ɲa a dasi ɲa ina a jo. ⁷ Bii ì waa má sim ɲa nɔ idem í wa si ɲɛ i tɔɔ mii iyi í bi fei ɲa aa ba ɲa. ⁸ Iso nkɔ́ ku so nɲɛi á jò irii Baam ku nɛ amboe. Bɛɛɛ mɔi aa nyisiɔ inɛ ɲa iyi inɛu mɔcɔm ɲai. ⁹ N bi ɲɛi bei Baam mɔi bim. I jò í wa si kubim ɲa. ¹⁰ Bii ì waa jirima woodam ɲa, bɛɛɛ mɔi aa wa si kubim ɲa, bei amu mɔ n jirima woodai Baam nɔ n wa si kubie.

¹¹ N sɔ ɲɛ inɛ nɲu bei ku ba inɔ didɔm ku wa si ɲɛ nɔ inɔ didɔ nɲɛ ku kɔ. ¹² Wooda iyi n na ɲɛ wee, i ya bi nɲɛ ɲa bei n bi ɲɛ. ¹³ Kubi nla gɔ kù wɛɛ iyi í re inɛ ku ku si agbei kpaasiɛ ɲa. ¹⁴ Bii ì waa ce iyi n dasi ɲɛ ì je kpaasim ɲai. ¹⁵ N kaa n kpe ɲɛ aru má, domi aru ci ya mà mii iyi lafɛɛɛ wa ce. Amma n wa n kpe ɲɛ kpaasi ɲa si na iyi í jò mii iyi n gbɔ hai bi Baam fei, nɲui n sɔ ɲɛ bɛ. ¹⁶ Kù je inɛi í cicaam, amma amui n cica ɲɛ. Nɔ n nya ɲɛ ikā ku ba i ya so iso iyi á kpe ɲa. Si bɛɛɛ mii iyi aa tɔɔ Baaba do

irim ɲa fei á mu nɲɛ. ¹⁷ Iyi n̄ wa n dasi ɲɛ nɲui í jɛ í ya bi nɲɛ ɲa.

Inɛi andunya ɲa à cé Jesu do inɛɛ ɲa

¹⁸ Bii inɛi andunya ɲa à cé ɲɛ, í mà ɲa iyi amui à tako à cé. ¹⁹ Bii í jɛ ti andunya ɲa, tilasi inɛi andunya ɲa aa bi ɲɛi, domi tu ɲai í jɛ ɲa. Amma amu n̄ cica ɲɛi n̄ nya ɲɛ hai si andunya, n̄ í kù jɛ ti andunya má ɲa. Nɲui í jò inɛi andunya ɲa à cé ɲɛ. ²⁰ N̄ í ye gígíi ide iyi n̄ s̄ ɲɛ n̄ ni woo ce icɛ ci ya la ku re la fɛɛɛ. Bɛɛbɛi si bɛi à wahalam aa wahala inɛ m̄. Bii í jɛ à jirima idem, bɛɛbɛ m̄i aa jirima ide nɲɛ. ²¹ Amma mii ɲau bɛ fei aa ce nɲɛi na irim si na iyi í jò a kù mà inɛ iyi í bɛm wa. ²² Bii n̄ kù naa n̄ kù s̄ ɲa ide wo, dulum kaa wa si iri nɲa. Amma nsei a kù nɛ bɛi aa ce a ní aɲa a kù mà mà dulum nii. ²³ Inɛ iyi í cém í cé Baam m̄i. ²⁴ Inɛ k̄ama kù ce mii iyi n̄ ce si anini nɲa. Bii n̄ kù ce mii ɲau bɛ wo, dulum du ɲa kaa wa si iri nɲa. Amma wee nsei à yɛ fei ndɛɛ n̄ do nɲu fei à cé amu do Baam. ²⁵ Iyi bɛ í cei ku ba ide iyi à k̄o si tiai wooda ɲa ku k̄o iyi í ní, à cém n̄ a kù mà iriò isɛɛ.

²⁶ Amma an bɛ nɲɛ Hundei Ilaaɔ wa, nɲui á jò inɛ ɲa a mà nt̄u. Nɲui í jɛ Woo mua gbugb̄au, n̄ hai bi Ilaaɔ Baabai á naa. Bii í to wa nɲui á jɛ nɲɛ sɛɛdam. ²⁷ N̄ inɛ m̄ aa jɛa inɛ ɲa sɛɛdam ɲa, si na iyi í jò awaɔɔɔ ɲai à wɛɛ hai waati iyi n̄ sinti icɛm.

16

¹ Ide ɲau ih̄ɛ fei n̄ s̄ ɲɛi ku ba í màa koosɛ ɲa si naanɛ ku dasi nɲɛ. ² Aa na a ganji ɲɛ ile bii á ya ce kut̄ot̄o ɲa ku b̄o. N̄ awaati wa naa iyi inɛ ɲa aa kpa inɛ ḡo nɲɛ ɲa, n̄ aa maa tamaa bɛi Ilaaɔi aɲa à waa cea icɛ. ³ Aa ya maa ce bɛɛbɛi si na iyi í jò a kù mà m̄ hee má jɛ Baaba. ⁴ N̄ wa n̄ s̄ ɲɛ ide ɲau ih̄ɛi ku ba bii awaatiu í to wa í ye gígíi ɲa iyi n̄ tako n̄ s̄ ɲɛ t̄a.

Icɛi Hundei Ilaaɔ

N̄oi Jesu í s̄ ɲa má í ní, n̄ kù s̄ ɲɛ ide ɲau ih̄ɛ hai sinte domi awaɛ ɲai à wɛɛ. ⁵ Wee nsei n̄ wa n̄ b̄o bi inɛ iyi í bɛm wa, n̄ baa inɛ ak̄a nɲɛ kù beem iwoi n̄ wa n̄ b̄o. ⁶ Amma ideu ih̄ɛ iyi n̄ s̄ ɲɛ nɲui í f̄o in̄o nɲɛ kaa kaa, ma irei. ⁷ Do nɲu fei, nt̄oi n̄ wa n̄ s̄ ɲɛ, bii n̄ koo aranf̄aani nɲɛi. Aranf̄aani nɲɛi, domi bii n̄ koo an bɛ nɲɛ Woo mua gbugb̄au wa, amma bii n̄ kù koo kaa naa bi tu ɲɛ. ⁸ Waati iyi á to wa nɲui á nyisi inɛi andunya ɲa iyi á jɛ ilu dulum ɲa, n̄ ku jò inɛ ɲa a mà mii iyi í jɛ dee dee, n̄ ku jò a mà iyi Ilaaɔ á kiiti inɛ ɲa. ⁹ Á nyisi ɲa iyi á jɛ ilu dulum ɲa si na iyi í jò a kù dasim naanɛ. ¹⁰ Á jò á mà mii iyi í jɛ dee dee si na iyi í jò n̄ wa n̄ b̄o bi Baaba n̄ í kaa yem má ɲa. ¹¹ N̄ á jò a mà iyi Ilaaɔ á kiiti inɛ ɲa domi í kiiti Seetam ilaalui andunya t̄a m̄m.

¹² N̄ nɛ mii nk̄p̄o iyi an s̄ ɲɛ má amma ideu í re ɲɛ tit̄a. ¹³ Waati iyi Hundei nt̄o á to wa, nɲui á jò í mà nt̄u fei ɲa. Kaa f̄o ide do ȳiikoí nɲu tak̄aɛ, ide ɲa iyi í gb̄o do iyi á na ku cei á s̄ ɲɛ. ¹⁴ Nɲui á jò irim ku nɛ amboe, domi idem nii á gb̄o ku sisi nɲɛ. ¹⁵ Mii iyi Baaba í nɛ fei, tom nii. N̄oi í ce n̄ ni Hundei Ilaaɔu á gb̄o idem ku sisi nɲɛ.

In̄o ku f̄o á na ku jɛ in̄o did̄o

¹⁶ Jesu í s̄ ɲa í ní, bii í k̄ɔsi keeke í kaa yem má ɲa, n̄ bii í ce s̄aa má aa yem ɲa. ¹⁷ N̄oi m̄ɔc̄aɛ ḡo ɲa à bee nɲɛ à waa ní, yoomai í jɛ yaasei ideu bɛ. Í ní bii í k̄ɔsi keeke a kaa ka yɛ nɲu n̄ bii í ce s̄aa má aa ka yɛ nɲu. Yoomai í jɛ yaaseɛ. Í ní nɲu wa b̄o bi Baai nɲu. Yoomai í jɛ yaasei iyi bɛ m̄ má. ¹⁸ To, yoomai í jɛ yaasei bii í k̄ɔsi keeke. A kù mà ide mii wa f̄o.

¹⁹ Wee Jesu í mà iyi á waa bi a bee nɲu ideu. N̄oi í ní, to, n̄ s̄ ɲɛ n̄ ní bii í k̄ɔsi keeke í kaa yem má ɲa, n̄ bii í ce s̄aa má aa yem ɲa, mà irei. Ideu bɛi í waa bee ɲa? ²⁰ Nt̄o nt̄o n̄ wa n̄ s̄ ɲɛ, aa kpata í weewea ɲa, amma á d̄ɔa inɛi andunya ɲa si. Aa

wɛɛ do inɔ kufɔ ɲa, amma inɔ kufɔ ɲɛ ʔ na ku kpaasi inɔ didɔ. ²¹ Bii inaabo ʔ gule wa bi ku bɪ, ʔ ya nɛ inɔ ku fɔ si na iyi ʔ jɔ waatii ara kuroɛi ʔ to wa. Amma bii ʔ bɪ amau ʔ ya gbɛjɛ ara kuroui domi inɔ didɔɛ ʔ ya la do iyi ʔ bɪ ama si andunya. ²² Bɛɛbɛi ɲɛ mɔ ʔ wɛɛɔ inɔ kufɔ si nsei ɲa. Amma an na n yɛ ɲɛ mɔ, aa wɛɛɔ inɔ didɔ ɲa, nɔ inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku nya inɔ didɔ ɲɛu.

²³ Bii awaatiu ʔ to wa, ʔ kaa beem nkāma ɲa. Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲɛi, mii iyi aa tɔɔ ʔ laaɔ Baaba do irim ɲa fei ʔ mu ɲɛ. ²⁴ Hee nsei ʔ kù tɔɔ ngɔgɔ do irim ɲa. ʔ tɔɔ, aa ba ɲa ku ba inɔ didɔ ɲɛ ku kɔ.

Jesu ʔ kāmia andunya

²⁵ Nɔi Jesu ʔ sɔ ɲa mɔ ʔ ni, ide ɲau ihɛ fei nsei do mɔndai n sɔ ɲɛ. Amma awaati wa naa, iyi n kaa n sɔ ɲɛ ide do mɔnda mɔ. Ide iyi ʔ jɛ idei Baaba an sɔ ɲɛi sɔa sɔa do yaaseɛ. ²⁶ Bii waatiu ʔ to wa, aa tɔɔ Baaba do irim ɲa. N kaa n sɔ ɲɛ n ni an tɔɔɛ na iri ɲɛ mɔ, ²⁷ domi Baaba takɛ ʔ bi ɲɛ. ʔ bi ɲɛ si na iyi ʔ jɔ ɲɛ mɔ ʔ bim, nɔ ʔ dasi naane ɲa iyi hai bi tɛi n naa. ²⁸ Ntɔi, hai bi Baabai n fita wa n naa andunya. Nsei n wa n jɔ andunya n wa n bɔ bi Baam.

²⁹ Nɔi mɔcɔɛ ɲa ʔ sɔɔ ʔ ni, to, bɛbɛi ʔ waa fɔ ide do yaase si na iyi ʔ jɔ mɔnda kù wa si. ³⁰ Nsei ʔ mɔ iyi ʔ mɔ fei ndɛɛ, nɔ ʔ mɔ lasabui idɔ nwa baa bii ʔ kù beɛɛ ide gɔ. Nɔi ʔ jɔ ʔ dasi naane iyi hai bi ʔ laaɔi ʔ naa.

³¹ Nɔi Jesu ʔ jɛ ɲɲa ʔ ni, debɛi ʔ dasi naane bɛbɛi ɲa? ³² ʔ ce laakai ɲa. Awaati wa naa nɔ ʔ to wa tɔ mɔm de, iyi inɛ ɲa aa jɔ ɲɛ fei ʔ fangaa ʔ jɔ amu akā ʔ bɔ kpasɛ ɲa. Do ɲɲu fei n kù jɛ amu akā, domi Baaba ʔ wɛɛ do amu. ³³ Ide ɲau ihɛ n wa n sɔ ɲɛi ku ba ʔ nɛ laakai ku sū na anu akā iyi awaɛ ɲa ʔ nɛ. Si andunyau ihɛ aa yɛ ijuukpā ɲa, amma ʔ maɔ mɔngɔ temua ɲa, domi n kāmia andunya tā.

17

Jesu ʔ ce kutɔ na irii mɔcɔɛ ɲa

¹ Iyi Jesu ʔ fɔ bɛɛbɛ ʔ tā, ɲɔi ʔ wu iju lele ʔ ni, Baaba, awaati ʔ to. Jɔ irii amu Amaɛ ku nɛ amboe ku ba amu mɔ n jɔ titɛɛ ku nɛ amboe, ² nɔ inɛ ɲa iyi ʔ nam fei n mu ɲɲa kuwɛɛ hai tā si bɛi ʔ muum yiiko si inɛ fei. ³ Kuwɛɛ hai tāui ʔ jɛ inɛ ɲa a mɔɛ, awɔ ʔ laaɔ akā ilu ntɔu, nɔ a mɔm, amu Jesu Kirisi iyi ʔ bɛ wau. ⁴ N jɔ iriɛ ʔ nɛ amboe si ʔ leu ihɛ, nɔ icɛ ɲa iyi ʔ dasim ku ceu fei n coo. ⁵ Baaba, nsei n wa n tɔɔɛi, jɔ n nɛ amboe bi tɛɛ bɛi n tako n nɛ wo hee a maa taka andunya.

⁶ Inɛ ɲa iyi ʔ cica hai si andunya ʔ nam, n jɔ ʔ mɔɛ. Tɛi ʔ jɛ wo, nɔ ʔ so ɲa ʔ nam. ʔ nɔ ʔ waa jirima ideɛ. ⁷ Nsei ʔ mɔ mii iyi ʔ nam fei, hai bi tɛi ʔ naa, ⁸ domi ide ɲa iyi ʔ sɔm ɲɲui amu mɔ n sɔ ɲa, nɔ ʔ gba ideu. ʔ mɔ iyi ntɔ ntɔ hai bi tɛi n naa nɔ ʔ dasi naane iyi awɔi ʔ bɛm wa.

⁹ N wa n tɔɔɛ na iri ɲɲa. Kù jɛ na irii inɛi andunya ɲai n wa n tɔɔɛ, amma na inɛ ɲa iyi ʔ nam ɲai, domi aɲai ʔ jɛ tɛɛ. ¹⁰ Mii iyi n nɛ fei tɛi, nɔ mii iyi awɔ mɔ ʔ nɛ fei tom nii, nɔ irim ʔ nɛ amboe na iri ɲɲa. ¹¹ Nsei n wa n nyi wa bi tɛɛ. Bii ʔ kɔɔsi keeke n kaa n maa n wa si andunya mɔ, aɲai aa maa wa si andunyau. Baaba kumɔ, degbe ɲa do gbugbāi iriɛ iyi ʔ nam, ku ba ʔ jɛ akā si bɛi awaɛ ʔ jɛ akā. ¹² Waati iyi n wɛɛ do aɲa n degbe ɲa do gbugbāi iriɛ, iri iyi ʔ nam nɔu. N degbe ɲa nɔ si inɔ ɲɲa baa inɛ akā kù ce nfe, bii kù jɛ amai nfeu baasi. Bɛɛbɛi kukɔi ideɛ ʔ kɔ. ¹³ Nsei n wa n nyi wa bi tɛɛ. Ide ɲau ihɛ si andunyau ihɛi n wa n fɔɔ, ku ba aɲa mɔ a kɔɔ inɔ didɔ na irim. ¹⁴ N na ɲa ideɛ, nɔ inɛi andunya ɲa ʔ cɛ ɲa si na iyi ʔ jɔ ʔ kù jɛ ti andunya, si bɛi amu mɔ n kù jɛ ti andunya. ¹⁵ N kù wa n tɔɔɛ ʔ nya ɲa hai si andunya, amma n wa n tɔɔɛi ʔ degbe ɲa ku ba Seetam inɛ laalɔu ku maɔ

nɔ ɲa. ¹⁶ A kù jɛ ti andunya si bei amu mɔ n kù jɛ ti andunya. ¹⁷ Ideɛi í jɛ ntɔ. Jɔ ideɛu ku nya ɲa ikā a jɛ titeɛ. ¹⁸ N̄ bɛ ɲai si andunya si bei awɔ mɔ ì bɛm si andunya. ¹⁹ Na iri ɲɲai n̄ so aram n̄ naɛ ku ba ɲa mɔ a jɛ titeɛ mam mam.

²⁰ Kù jɛ ɲa akāi n̄ wa n cea kutɔɔ, amma do inɛ ɲa mɔ iyi aa na a dasim naanɛ na saabui ide ɲa. ²¹ N̄ wa n tɔɛi ɲa fei a jɛ akā. Si bei awɔ Baaba ì wa sim, nɔ amu mɔ n̄ wa sie, jɔ a jɛ akā si wa ku ba inɛ andunya ɲa a dasi naanɛ iyi awɔi ì bɛm wa. ²² Amboeɛ iyi ì jɔ inɛ ɲa à yɛ sim, n̄ɲui n̄ jɔ à waa yɛ si ɲa mɔ ku ba ɲa mɔ a jɛ akā bei awaɛ à jɛ akā. ²³ Jɔ n wa si ɲa nɔ awɔ mɔ ì wa sim ku ba a jɛ akā mam mam, nɔ inɛ andunya ɲa a mà iyi awɔi ì bɛm wa nɔ ì bi ɲai bei ì bim.

²⁴ Baaba, n̄ bi inɛ ɲa iyi ì nam a maa wa bi tom bii an wa, ku ba a yɛ amboem, amboe iyi ì muum. Ì muum amboeui si na iyi ì jɔ ì bim hai waati iyi a kù taka andunya. ²⁵ Baaba awɔ iyi ì jɛ dee dee, baa do iyi inɛ andunya ɲa a kù màɛ, amu n̄ màɛ, nɔ inɛ ih̄ɛ ɲa mɔ à mà iyi awɔi ì bɛm wa. ²⁶ N̄ jɔ à màɛ, nɔ an kɔɔ ɲa si kumàɛ má ku ba kubi iyi ì bim ku wa si ɲa, nɔ amu mɔ n wa si ɲa.

18

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53)

¹ Iyi Jesu í ce kutɔɔɛ í tã, ɲɔi í fita, ɲɲu do mɔcɔɛ ɲa à bɔ lambo gɔ iyi í waiceii do iyi à ya kpe Sedorɔɔ. ɲɔi í lɔ bɛ, ɲɲu do mɔcɔɛ ɲa. ² Wee Zudasi inɛ iyi á zambaɛu mɔ í mà inyau, domi ɲaɔ ɲa à ya koo bɛ isɛ fɛɛfelo. ³ ɲɔi í jɔ Zudasi í bɔ bɛ do sooge ɲa do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲa iyi inɛ ngboi woo weɛi Ilaaɔ ɲa do Farisi ɲau à bɛ wau. À waa mu j̄ineɛ igũ ɲa do fitila ɲa do ina jugula ɲa. ⁴ Jesu í bei wa mà mii ɲa iyi á ba ɲɲu fei. Iyi à to wa ɲɔi í sɛkɛɛ si ɲa í bee

ɲa í ni, yooi ì waa dɛ ɲa. ⁵ ɲɔi à jɛaa à ni, Jesu inɛi Nazaretii ì waa dɛdɛ. ɲɔi Jesu í ni, amui ih̄ɛ mɛɛ.

Wee Zudasi inɛ iyi á zambaɛu, wa leeki bɛ ɲaɔ ɲa aɔ. ⁶ Iyi Jesu í jɛ ɲa í ni, amui ih̄ɛ, ɲɔi ɲa fei à sɛkɛɛ do anyi à koo à cuku ilɛ. ⁷ ɲɔi Jesu í bee ɲa má í ni, yooi ì waa dɛ ɲa. ɲɔi à ni, Jesu inɛi Nazaretii ì waa dɛdɛ. ⁸ Nɔ Jesu í ni, n̄ sɔ ɲɛ tã n̄ ni amui ih̄ɛ. To, bii amui ì waa dɛdɛ ɲa í jɔ inɛ ɲa iyi à gbeu a nɛ.

⁹ Bɛɛbɛi ide iyi í tako í fɔu í kɔ iyi í ni, Baaba, inɛ ɲa iyi ì nam fei baa inɛ akā ɲa kù ce nfe. ¹⁰ Wee Simɔɔ Píɛɛ í nɛ taakuba. ɲɔi í yɔɔ í cafeɔ it̄i njei woo ce icei woo wee nlai Ilaaɔu. Irii woo ce iceui Malikusu. ¹¹ Amma Jesu í sɔ Píɛɛ í ni, sindo taakubaɛ si ankɔɔɛ. Ì waa tamaa n kaa n temuaɔ ijuukpā iyi Baaba í jileem nii?

À bɔɔ Jesu si wajui Ani

¹² ɲɔi sooge ɲa do inɛ ngbo ɲa do Zuifu woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à mu Jesu à dũ. ¹³ Nɔ à tako à bɔɔɛ bi Ani titã. Wee Aniu wa jɛ baai aboi Kaifu, iyi í jɛ woo wee nlai Ilaaɔ si adɔ ɲu. ¹⁴ Nɔ Kaifu í sɔ Zuifu kpaasie ɲau ideu ih̄ɛ wo í ni, aranfāani nwai inɛ akā ku ku si agbei dimi nwa.

Píɛɛ í jã í ni ɲɲu kù jɛ mɔcɔi Jesu

(Cɔ Matie 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luku 22:55-57)

¹⁵ Waati iyi à mu Jesu à waa nɛɛ ɲɔi Simɔɔ Píɛɛ do mɔcɔ mmu gɔ à waa tooɛ. Wee woo wee nlai Ilaaɔu í mà mɔcɔ inɛ ɲɲu, ɲɔi í jɔ mɔcɔu í ba í too Jesu í lɔɔ bantumai kpasɛi woo wee nlau. ¹⁶ Amma Píɛɛ í gbe waduude andɛ koofa bɛ. Nɔ mɔcɔ iyi woo wee nlau í mà, í fita wa í naa í ba mudɛɛ iyi wa degbe koofau ide ku fɔ, nɔ í jɔ Píɛɛ í lɔ. ¹⁷ Nɔ mudɛɛu í bee Píɛɛ í ni, kù jɛ awɔ mɔ inɛ akāi mɔcɔi mɔkɔui ya. ɲɔi Píɛɛ í ni, aawo, kù jɛ amu.

¹⁸ Si bei tūtũ wa ceu, ɲɔi woo ce ice ɲa do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à leeki kɔkɔi ina nyenyɛ à waa nyia.

Nɔ Piɛɛ mɔ́ í koo wa nyia bi tu ɲa be aɔ.

Woo wee nlau í bee Jesu ide

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luku 22:66-71)

¹⁹ Nɔi woo wee nlai llaaɔu í bee Jesu idei mɔ́cɔɛ ɲa do yaasei cio iyi wa kɔ́ si. ²⁰ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, ideu si bantumai n̄ s̄s̄ inɛ fei. N̄ ya n̄ kɔ́ inɛ ɲa si ciom nii ile bii à ya ce kutɔ́tɔ́ ɲa do si kpasɛi llaaɔ́, bii Zuifu ɲa fei à ya tɔ́tɔ́. N kù fɔ́ ide kãma si asii. ²¹ Na mii í ce í waa beem ide. Inɛ ɲa iyi à gbɔ́ idem, bee aɲa taka ɲɲa iyi n̄ s̄s̄ ɲa, aɲai aa mà mii iyi n̄ fɔ́.

²² Iyi Jesu í fɔ́ bɛɛbɛ, ɲɔi inɛ akãi woo degbe kpasɛi llaaɔ́ ɲau í sambalaɛ í ni, woo wee nlau í waa jɛaa ide nfe nfe bɛɛbɛ? ²³ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, bii ide laalɔ́i n̄ fɔ́, fɔ́ inɛ fei ku gbɔ́. Amma bii í jɛ ide jiiɔa mɔ́i n̄ fɔ́, na mii í ce í waa sambalam.

²⁴ Nɔ Ani í jò à dũu à bɔ́ɔɛ bi Kaifu, woo wee nlau.

Piɛɛ í jã má í ni nɲu ku mà Jesu

(Cɔ Matie 26:71-75; Maaku 14:69-71; Luku 22:58-62)

²⁵ Waati iyi Simɔ́ Piɛɛ í wa be wa nyia inau ɲɔi à beɛɛ à ni, kù jɛ awɔ́ mɔ́ inɛ akãi mɔ́cɔi mɔ́kɔ́u ya. Nɔi Piɛɛ í jã í ni, aawo, kù jɛ amu. ²⁶ Wee woo ce icɛ akãi woo wee nlai llaaɔ́u í wa be. Wa jɛ nyaanzei inɛ iyi Piɛɛ í bu it̄ɛu. Iyi í yɛ Piɛɛ ɲɔi í beɛɛ í ni, n kù yɛɛ in̄ɛɔ́ lambo bei? ²⁷ Amma Piɛɛ í jã má í ni, aawo. Gbakã ɲɔi aɲɛɛ wa kɔ́.

À bɔ́ɔ Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 17:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Luku 23:1-5)

²⁸ Hai bi Kaifu bɛ, inɛ ngboi Zuifu ɲau à bɔ́ɔ Jesu bi ku kiitii ilu ilɛu bii Pilati í wa. Wee daadaakɔ́i. Aɲa taka ɲɲa a kù lɔ́ ile bi ku ce kiitii ku ba aɲa a maà na a jɛ ilu riisi ɲa. A kù bi a jɛ ilu riisi domi à waa bi a ba a jɛ ijɛi jingauí lku ku kuau. ²⁹ Nɲui í jò Pilati í fita wa í naa í ba ɲa í bee ɲa í ni, taale yoomai í yɛ si mɔ́kɔ́u ɲa. ³⁰ Nɔi à ni, bii kù ce laalɔ́, a kaa ka

daɛ si awɔ́. ³¹ Nɔi Pilati í s̄s̄ ɲa í ni, in̄ɛ taka nɲɛ í kooɛ í koo í kiiti do wooda nɲɛ. Amma à ni, in̄ɛ inɛi Romu ɲa í kù na wa kpãa iyi aa ka kpɔ́ɔ amane ɲa.

³² Bɛɛbei idei Jesu í ce ku nyisiò dimii iku iyi á ku. ³³ Nɔi Pilati í lɔ́ ile bi ku ce kiitii má í kpe Jesu í beɛɛ í ni, awɔ́i í jɛ ilaalui Zuifu ɲa? ³⁴ Nɔi Jesu í ni, inɛ ɔ́i í s̄s̄ɛ bɛɛbɛ de, mà ì nɔ ì waa beei. ³⁵ Amma Pilati í ni, amuu Zuifui n̄ bei n̄ mà? Dimie ɲa do inɛ ngboi woo weei llaaɔ́ ɲai à muɛ à daam si awɔ́. Mii í ce. ³⁶ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, bommam kù jɛ ti andunya. Bii í jɛ ti andunyai, woo ce icɛm ɲa aa ja, a kaa jɛ a mum a na inɛ ngboi Zuifu ɲau. Amma bommam kù jɛ ti andunya ihɛ. ³⁷ Nɔi Pilati í beɛɛ í ni, debɛi, awɔ́u ilaalui? Nɔi Jesu í jɛaa í ni, awɔ́i ì fɔ́ bɛɛbɛ. N̄ naai si andunya, à bím nii n̄ jɛ sɛɛɔai ntɔ́. Inɛ iyi í jɛ ti ntɔ́ fei á gbɔ́ idem. ³⁸ Nɔ Pilati í beɛɛ í ni, dimii mii mɔ́m nii à ya kpe ntɔ́.

À yɛ taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luku 23:13-25)

Si anyii ide ɲau ɲɔi Pilati í fita má í bɔ́ bi Zuifu ɲau. Í s̄s̄ ɲa í ni, amu n̄ kù yɛ taale kãma si mɔ́kɔ́u. ³⁹ Amma si bei à nɛ dɔ́ɔnɛɛ, an jò nɲɛ inɛi piis̄ɔ́ akã si jingauí lku ku kua. Ì bi n̄ jò nɲɛ ilaalui Zuifu ɲau? ⁴⁰ Nɔi aɲa fei à wasi ku d̄s̄ anu do gbugbã à waa ni aɲa a kù bi mɔ́kɔ́u bɛ. À waa ni Barabasii aɲa à bi. Wee Barabasiu í ya ce ilei.

19

¹ Nɔi Pilati í jò à cã Jesu do kpɔ́tɔ́ɔ. ² Nɔi sooge ɲa à ba fulai agũ à daa Jesu si iriɛ, nɔ à daa si kumboo nkpa gɔ́ má à waa yaakoɛɔ. ³ Nɔi à ya sekɛɛ siɛ wa à naa a maa coo fɔ́ɔ a maa ni, fɔ́ɔ ilaalui Zuifu ɲa. Nɔ a maa sambalaɛ.

⁴ Nɔi Pilati í fita wa ma í s̄s̄ zamaau í ni, wee an fitaɔ́ nɲɛ mɔ́kɔ́u wa ku ba í mà ɲa iyi n̄ kù yɛ siɛ kurara gɔ́.

⁵ Nɔi í fitaò Jesu wa do fulai agũu do kumboo nkpae. Nɔi Pilati í sɔ ɲa í ni, məkɔu wee. ⁶ Iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à yɔɔ ɲɔi à wasi ku la à waa ni, kpakpae si jli. Nɔi Pilati í sɔ ɲa í ni, inɛ taka nɲɛ, i gba í kpakpae si jli ku gaau. Amma amu n kù yɛ siɛ taale gɔ. ⁷ Nɔi Zuifu ɲau à sɔɔ à ni aɲa à nɛ wooda gɔ, nɔ si woodai aɲau í gbe de a kpaai domi wa ni nɲuu amai Ilaaɔi.

⁸ Iyi Pilati í gbɔ ideu, nɔi í muu má hee í caa. ⁹ Nɔi í bɔɔ Jesu bi ku ce kiitiu má í koo í beɛɛ í ni, hai iwoi ì waa naa ntɔ ntɔ. Amma Jesu kù jɛaa mɔm. ¹⁰ Nɔi Pilati í beɛɛ í ni, baa amu takam í kaa bam ide ku fɔ? I kù má ì yì ì nɛ kpāa n jɔɛ, nɔ ñ nɛ kpāa má n kpakpae si jli ku gaau? ¹¹ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, i kaa nɛ gbugbā kāma sim, bii kù jɛ Ilaaɔi í naɛ wa. Nɲui í jò inɛ iyi í dasim si awɔɛ, dulum dɛɛ í re baa tɛɛ. ¹² Iyi Pilati í gbɔ bɛɛbɛ, ɲɔi wa ce kookaai ku ba ku jòɔ. Amma Zuifu ɲau à dɔ anu à waa ni, bii ì jò məkɔu bɛ, i kù jɛ kpaasii ilaalu nlai Romu má. Inɛ iyi í ce araɛ ilaalu fei mɛɛi ilaalu nlai Romuui í baa í jɛ.

¹³ Iyi Pilati í gbɔ ideu, ɲɔi í jò à fitaò Jesu nɔ í buba si kitai woo kiitiu iyi í wa inya bii à ya kpe Tintim ndii kuta. Amma do fee Ebɛɛ, Gabatai à ya kpe inya. ¹⁴ Wee à wa si aɔ iyi bii iju í má á jɛ aɔi kusimi. Aɔi kusimiu aɛi á sinti, nɔ inɛ ɲa à wasi ku ce sɔɔlui jingau iku ku kuau. Nɔ waati bɛɛbɛ zakai dasai. Nɔi Pilati í sɔ Zuifu ɲau í ni, ilaalu nɲɛ wee. ¹⁵ Amma à wasi ku dɔ anu à waa ni, kpaa. Kpakpae si jli ku gaau. Nɔi Pilati í beɛ ɲa í ni, beirei í ce ì bi n kpakpa ilaalu nɲɛ si jli ku gaau. Nɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à jɛaa à ni, a kù nɛ ilaalu mmu gɔ bii kù jɛ ilaalu nlai Romu. ¹⁶ Nɔi Pilati í da nɲa Jesu si awɔ ku ba a kpakpae si jli ku gaau.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau
(Cɔ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43)

Nɔ à mu Jesu à nɛɔ. ¹⁷ Nɔ à kaa Jesu jli ku gaauu í so í fitaò hai inɔ ilu í bɔɔ hee inya iyi à ya kpe inyai kokoi iri. Do feei Ebɛɛ, Gɔɔgɔtai à ya kpe inya. ¹⁸ Bei à kpakpae si jli ku gaauu. Nɔ à kpakpa inɛmɔkɔ minji gɔ ɲa bɛ má, inɛ akā do awɔ cangae, inɛ akā mɔ do awɔ nɲɛ nɔ Jesu í wa anini nɲa.

¹⁹ Nɔi Pilati í jò à kɔ ide gɔ si jli gɔ à masi antai jli ku gaauu. Kukɔu í ni, Jesu inɛi Nazareti, ilaalui Zuifu ɲa. ²⁰ Zuifu nkpɔ í ka kukɔu domi inya kù jli inɔ ilu. Nɔ à kɔɔ do feei Ebɛɛ do Latɛɛ do Gɛɛki. ²¹ Nɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à sɔ Pilati à ni, maà ti i kɔ i ni, ilaalui Zuifu ɲa, amma kɔ i ni, í ni nɲu í jɛ Ilaalui Zuifu ɲa. ²² Nɔi Pilati í ni, iyi ñ kɔ tā ñ kɔɔi.

²³ Iyi sooge ɲau à kpakpa Jesu à tā ɲɔi à so jaaɛɛ ɲa à kpɔɔ iko mɛɛ, sooge fei í so iko akā akā. Nɔ à so ibɔ sisɔɛu má. Ibɔu kù nɛ agɛi ku sɔ domi à wɔɔi hai lele hee ku bɔ ilɛ. Iyi à so ibɔu ²⁴ ɲɔi à ni, ka maà ga ibɔu, amma ka ta si kpasa ka cɔ ti inɛ iyi á jɛ. Nɔ bɛɛbei à ce. Bɛɛbei kukɔi ide i Ilaaɔ í kɔ tengi bii í ni, aɲa duusɔɔ à kpɛ jaaɛm ɲa. Nɔ à ta si ibɔ nlam kpasa.

²⁵ Wee iyei Jesu do ifoi iyeɛ, do Maari aboi Kopa, do Maari inɛi Madala, à waa leekɔ bi jli ku gaau i Jesu. ²⁶ Nɔi Jesu í yɛ iyeɛ bɛ, do mɔcɔ iyi í biu à waa leekɔ kəkɔi nɲɛ, nɔ í sɔ iyeɛ í ni, abooyi, inɛ ihɛi í baa í jɛ bei amae. ²⁷ Nɔi í sɔ mɔcɔu í ni, abou ihɛ bei iyeɛi í baa í jɛ. Hai aɔ nɲui mɔcɔu í gbāa í bɔɔɛ kpasɛɛ wa woo.

Waati iyi Jesu í ku
(Cɔ Matie 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49)

²⁸ Si anyii nɲu, si bei Jesu í mà iyi bɛbei fei ndɛɛ í kpa iri mɛɛ, ɲɔi í ni, agbɛ wa kpam. Í fɔ bɛɛbei ku ba kukɔi ide i Ilaaɔ ku kɔ. ²⁹ Wee caka gɔ

í wa be í ne atē kukā bam bam. Njoi à dī kanya si amaawōi jīi go à sōsi atē kukāu à waa too si gelei Jesu. ³⁰ Iyi Jesu í tie atē kukāu njoi í ni, n̄ kpa irii icem nii mbe. Nō í komba irie í ku.

À gū Jesu kaka si kpakpaa cingae

³¹ Si bei à wa si sōlui ajoi kusimiu, Zuifu nau a kù waa bi ajou ku to wa ku ba iku nau si jīi nau be, domi ajou ajo nla gōi. Njui í jō à koo à tō Pilati ku jō à ce kutei ine na iyi à kpakpa nau, nō a nya na hai be. ³² Na njoi í ce sooge nau à ce kutei ine sinteu do ine minjisiau, ana iyi à kpakpa do Jesu ajou. ³³ Amma waati iyi à to bi Jesu, à ba í ku tā, nō a kù ce kutēe má. ³⁴ Amma ine akāi sooge nau í gū kpakpaa cingae do kaka, njoi gbakā nje do inyi wa jo wa. ³⁵ Amu Zāa n̄ ye iyi be fei, nō n̄ wa n̄ jea ine na seēdaē, seēdam nou ntōi. N̄ mà kam kam iyi ntōi n̄ wa n̄ fō, nō n̄ wa n̄ fōi ku ba inje mō i dasi naane na. ³⁶ A kù ce kutēe na nō iyi be í cei ku ba kukoi idei Ilaaō ku kō iyi í ni, baa kükū akāe kaa lege. ³⁷ Nō kukoi idei Ilaaō í ni má, aa cō ine iyi ana taka nna à gūu.

À dasi ikui Jesu bale

(Cō Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56)

³⁸ Si anyii n̄ju, Zozefu inei Arimateeu í koo í tō Pilati ku jō n̄ju ku nya ikui Jesu. Wee Zozefu mō mōcōi Jesui, amma si asiii, domi wa ce njoi ine ngboi Zuifu na. Nō Pilati í jeaa si. Na njoi í jō Zozefu í koo í nya ikui Jesuu. ³⁹ Nikodemu iyi í bō bi Jesu idū go wo, í si Zozefu. Nō wa mu tulare dimi ikā ikā minji, akā mirui à ya kpoo, akā mō aloē. Kuwōe í to zakai kilo kuntaa. ⁴⁰ Ine minji nau à so ikui Jesu à woo do jaaē fūfū go na nō à fāsi tulareu. Si dōnēi Zuifu na beēbei à ya ce bii à waa si iku. ⁴¹ Lambo go í wa tengi bii à kpakpa Jesu si jīi nou. Si ino lambou à gbe isai kuta go be kù kpe titā, nō a kù si ine go si be. ⁴² Bei à koo à si Jesu si na iyi í jō tengi be kù

jī, nō à bi a suu gbāa gbāa hee ajoi kusimiu ku maa to wa.

20

Bale ngbe

(Cō Matie 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luku 24:1-12)

¹ Ajo amaazuma daadaakō waati iyi iju kù má sāa sāa, njoi Maari inei Madalau í bō bi baleu. Nō í ba wee à tale kutau hai andē baleu. ² Njoi í sei í bō bi Simō Piēe do bi mōcō iyi Jesu í bi jiidau, í sō na í ni, à nya ikui Lafēe hai ino bale nō a kù mà bii à dasi.

³ Njoi Piēe do mōcōu à fita à bō bi baleu. ⁴ Ana minji fei à sei ajo, amma mōcōu í sei í cua Piēe, njui í tako í to bi baleu. ⁵ Nō í bate í nante si baleu, nō í ye jaaē nau wa jile, amma kù lō. ⁶ Njoi Simō Piēe wa baa do anyi. Iyi í to wa nō í lō ino baleu. Nō í ye jaaē nau wa jile, ⁷ do mango iyi à tako à dīo irieu. Amma mangou kù waa jile inya akā do jaaē nau, wa woi ikpa akā. ⁸ Njoi mōcō iyi í tako í to bi baleu, n̄ju mō í lō. Iyi í ye mii nau nō í dasi naane. ⁹ Mōcō nau a kù tako a kù gbō yaasei kukoi idei Ilaaō wo iyi í ni kù ne bei á ce iyi Jesu kù jī hai si bale. ¹⁰ Njoi mōcō nau à sinda à bō kpasē.

Jesu í tusea Maari inei Madalau arae

(Cō Matie 28:9-10; Maaku 16:9-11)

¹¹ Amma Maari wa leekī waduude kōkōi baleu wa kpata. Si bei wa kpatau njoi í bate í nante ino baleu. ¹² Nō í ye amaleka minji go na à waa dasi nyau fūfū à waa buba tengi bii ikui Jesu wa sū wo, ine akā ikpa iri, ine akā mō ikpa kute. ¹³ Nō à beēe à ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. Njoi í je n̄ja í ni, à so ikui Lafēem hai ihēi nō n̄ kù mà bii à dasi.

¹⁴ Iyi í fō beēbe í tā, njoi í sinda nō í ye Jesu wa leekī be. Amma kù mà mà Jesui. ¹⁵ Njoi Jesu í beēe í ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. Yooi ì waa de. Njoi Maari í tamaa bei woo degbe lamboui. Njoi í sōo í

ni, məkɔɔyi, bii awɔi i soo, sɔm bii i jilɔɔ n koo n soo. ¹⁶ Nɔi Jesu i ni, Maari. Nɔi Maari i sinda sie i sɔɔ do feei Ebɛɛ i ni, Rabuni, waatɔ Mɛɛtu.

¹⁷ Nɔi Jesu i sɔɔ i ni, jɔm, maɔ lum, domi n kù bɔ lele bi Baam titã. Amma bɔ bi mɔcɔm ɲa, sɔ ɲa i ni n wa n bɔ bi Ilaaɔ. Nɲui i je baam, nɔ i je baai inɛ mɔ.

¹⁸ Nɔi Maari inɛi Madalau i koo i sɔ mɔcɔ ɲau i ni nɲu i ye Lafɛɛ. Nɔ wa sisi ɲa ide iyi Jesu i sɔɔ.

Jesu i tusea mɔcɔ ɲa aɾaɛ

(Cɔ Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49)

¹⁹ Aɔ amaazumau iyi ale i le ɲoi mɔcɔ ɲau à tɔtɔɔ si ile go nɔ à sɔkɔ gambou domi à waa ce nɔi inɛ ngboi Zuifu ɲau. Nɔi Jesu i faata wa i leeki si anini ɲa. Nɔ i sɔ ɲa i ni, laakai ku sù ku wɛɛ nɲɛ.

²⁰ Iyi i sɔ ɲa bɛɛbɛ i tã ɲoi i nyisi ɲa awɔɛ ɲa do kpakpaa cingaɛu. Nɔ inɔi mɔcɔ ɲau i dɔ iyi à ye Lafɛɛ. ²¹ Nɔi Jesu i sɔ ɲa má i ni, laakai ku sù ku wɛɛ nɲɛ. Si bei Baaba i bɛm wa, bɛɛbɛ mɔi amu mɔ n bɛ ɲɛ.

²² Iyi i fɔ bɛɛbɛ i tã ɲoi i fufu ɲa i ni, i gba Hundei Ilaaɔ ɲa. ²³ Inɛ iyi i kpa ide i dulum dɛɛ ɲa, Ilaaɔ mɔ á kpaai. Inɛ mɔ iyi i ni dulum ndɛɛ i je ide i irie ɲa, lafɛɛ á maa wɛɛɔ ndɛɛi.

Jesu do Tomaa

²⁴ Wee Tomaa inɛ akã i mɔcɔ maateeji ɲa iyi à ya kpe Sɩkãu kù wa inɔ ɲa si waati iyi Jesu i naa si ɲau. ²⁵ Nɔi mɔcɔ ɲa iyi à gbeu à sɔɔ à ni, à ye Lafɛɛ. Amma Tomaa i sɔ ɲa i ni, nɔ n kù ye agbei ponti ɲau si awɔɛ ɲa nɔ n kù dasi amaawɔm si agbei pontiu nɔ n kù dasi awɔm si dalai jujui kpakpaa cingaɛu n kaa n dasi naane pai.

²⁶ Zakai azuma akã má à tɔtɔɔ má si inɔ ile. Tomaa i wa inɔ ɲa. Nɔ à cɩmbo gambo ɲa. Amma Jesu i faata si anini ɲa wa má nɔ i ni, laakai ku sù ku wɛɛ nɲɛ. ²⁷ Nɔ i sɔ Tomaa i ni, cɔ awɔm ɲa nɔ i dasi amaawɔɛ si bɛ. Naaɔ awɔɛ wa má i luɔ cingaam.

Jò sika sikau bɛ, dasi naane. ²⁸ Nɔi Tomaa i jeaa i ni, awɔi i je Aɔ Lafɛɛm. ²⁹ Nɔi Jesu i sɔɔ i ni, debɛi i dasi naane si na iyi i jò i yem, ma irei. Ilu inɔ didɔ ɲai inɛ ɲa iyi a kù yem nɔ do nɲu fei à dasi naane.

Mii iyi i jò à kɔ tiau ihɛ

³⁰ Maamaake nkpɔi Jesu i ce má si wajui mɔcɔɛ ɲa iyi a kù kɔ si tiau ihɛ. ³¹ Amma ide iyi ihɛ ɲai à kɔ ku ba i dasi naane ɲa iyi Jesu i je Kirisi Amai Ilaaɔ ku ba naane iyi i dasie ɲau ku jò i ba kuwɛɛ hai tã ɲa.

21

Jesu i tusea mɔcɔ mɛɛje go ɲa aɾaɛ

¹ Si anyii nɲu, Jesu i nyisi aɾaɛ bi mɔcɔɛ go ɲa má kɔkɔi tenku iyi à ya kpe Tiberia. Do yaase bei i nyisiɔ aɾaɛ wee. ² Simɔɔ Pɩɛɛ do Tomaa iyi à ya kpe Sɩkãu do Natanieli inɛi Kana si ilei Galilee do amai Zebedee ɲa do mɔcɔ minji mmu go ɲa má, aɲa fei à wa inya akã bɛ. ³ Nɔi Simɔɔ Pɩɛɛ i sɔ ɲa i ni, n wa n bɔ cɔcɔ. Nɔ à ni, aa ka siɛ.

Nɔ à fita gbakã à lɔ akɔi inyi go idũ à nɛ. Amma idũ aɔ nɲu a kù mu nkãma. ⁴ Iyi iju wa bɔ ku má, ɲoi à ye Jesu wa leeki itli tenkuu bɛ, amma a kù mã mã nɲui. ⁵ Nɔi Jesu i bee ɲa i ni, inɛ awaasũ ɲau bɛ, i kù mu nkãma ɲa de. Nɔi à ni, aawo. ⁶ Nɔi i sɔ ɲa i ni, i dasi taao nɲɛ inɔ inyi do ikpa awɔ nɲɛi akɔi inyi, aa mu cɛɛ ɲa. Nɔ à sɔ taao ɲa inɔ inyi nɔ à mu cɛɛ hee à mɔngɔ ku faa wa. ⁷ Mɔcɔ iyi Jesu i bi jiidau i sɔ Pɩɛɛ i ni, Lafɛɛ mbe.

Iyi Simɔɔ Pɩɛɛ i gbo iyi Lafɛɛi, ɲoi i dasi ibɔɛ domi basli i wɛɛ wo. Nɔ i dasi inyi wa bɔ bi tɛɛ. ⁸ Amma mɔcɔ ɲa iyi à gbeu à to wa ice do akɔi inyi, à waa fa taao ɲa iyi i kɔ do cɛɛu. Kujl ɲa do ice kù re mɛɛtu cɩɔ. ⁹ Iyi à kita wa ile nɔ à ye ina nyenye go bɛ cɛɛ wa banda si, nɔ pɛɛ wa jile bɛ. ¹⁰ Nɔi Jesu i sɔ ɲa i ni, i naaɔ cɛɛ go ɲa iyi i mu wa nɛiu ɲa.

¹¹ Nɔ Simɔɔ Piɛɛ í koo í lɔ akɔi inyiú nɔ í fa taaou wa ilɛ. Taaou í kɔ do cɛɛ nla ɲa. Kukpɔ ɲɲa í to cɛɔ do ciitaa do mɛɛta. Do iyi í kpɔ bɛɛbɛ fei taaou kù ga. ¹² Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, i naa i nya sɔnda ɲa. Nɔ baa mɔcɔ akā kù jɛ ku beɛɛ ku ni, awɔi yoo, domi à mà iyi Lafɛɛi. ¹³ Nɔi Jesu í koo í so pɛɛu do cɛɛu í na ɲa.

¹⁴ Iɛ gbɛɛtasiaɛi mbe bei iyi Jesu í nyisi mɔcɔɛ ɲa araɛ hai waati iyi í jɪ hai si balɛ.

Jesu do Piɛɛ

¹⁵ Iyi à nya sɔnda à tā ɲɔi Jesu í bee Simɔɔ Piɛɛ í ni, Simɔɔ amai Zāa, ì bim í re inɛ ihɔ ɲa? Nɔ Piɛɛ í jɛaa í ni, oo Lafɛɛ. Ì mà iyi ñ biɛ. Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, gbɔa ama angudām ɲa. ¹⁶ Nɔ í beɛɛ má iɛ gbɛɛjisia í ni, Simɔɔ amai Zāa, ì bim? Nɔ Piɛɛ í jɛaa í ni, oo Lafɛɛ. Ì mà iyi ñ biɛ. Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, gbā angudām ɲa. ¹⁷ Nɔ í sisi í beɛɛ má iɛ gbɛɛtasia í ni, Simɔɔ amai Zāa, ì bim? Nɔ inɔi Piɛɛ í fɔ do si bei í beɛɛ iɛ gbɛɛtasia í ni, ì bim? Nɔi Piɛɛ í jɛaa í ni, Lafɛɛ, ì mà fei ndɛɛ, ì mà kam kam iyi ñ biɛ. Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, to, gbā angudām ɲa. ¹⁸ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔɛi, waati iyi ì wɛɛ awaasū ì ya dɪa araɛ wondo nɔ i bɔ bii ì bi. Amma bii ì naa ì gbo, aa tɛ ikpaei nɔ inɛ gɔ ku dɛɛ nɔ ku bɔdɛ bii i kù bi. ¹⁹ Do ideu bei Jesu í fɔ yaase bei Piɛɛ á na ku ku ku nyisiò amboei ɪlaaɔ. Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tā nɔ í sɔɔ í ni, toom wa.

Jesu do mɔcɔ iyi í bi jiidá

²⁰ Nɔi Piɛɛ í sinda, nɔ í yɛ mɔcɔ iyi Jesu í bi jiidau wa naa do anyi ɲɲa. Mɔcɔu ɲɲui í tako í gbesi gɛndɛi Jesu waati iyi à waa jɛ í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, yooi á zambaɛu. ²¹ Iyi Piɛɛ í yɛ mɔcɔu ɲɔi í bee Jesu í ni, Lafɛɛ, mɔkɔu ihɛ mɔ ni, beirei ti ɲɲu mɔ á yɛ. ²² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, baa bii ñ bi n jò ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ. Awɔ de, toom wa. ²³ Nɔi laabaau i ideu í fangaa si inɔi woo dasi Jesu naane ɲau à be ni mɔcɔu kaa ku. Amma Jesu kù ni kaa

ku, ɲɲu de í ni, baa bii ñ bi n jò ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ.

²⁴ Mɔcɔ iyi Jesu wa fāau amu Zāai. Nɔ amu takam nii ñ wa n jɛ sɛɛdai ide ɲau, amu iyi n kɔ tiaú ihɛ, à nɔ à mà iyi sɛɛdam í jɛ ntɔ.

Iri kukpai tiaú

²⁵ Mii nkpɔ nkpɔ í wɛɛ má iyi Jesu í ce. Bii í jɛ à kɔ fei ndɛɛ akā akā, n kù tamaa mà andunyau ihɛ á to inɛ ɲa a ba bii aa jilɛ tia ɲa iyi aa kɔ ɲau fei.

Ic̄ei Woo B̄e N̄a

À cea Woo b̄e n̄au kuwāi Hundeī
Il̄aaṣ̄

¹ Baakṣ̄om, Teofili,
 Si tia sintem n̄ kṣ̄ mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa kṣ̄a in̄e n̄a si fei hai sinteṣ̄, ² hee í koo í to ajṣ̄ iyi Il̄aaṣ̄ í soo lele. Hee ku maa n̄e, in̄e n̄a iyi í cica wo à j̄e woo b̄e n̄au, í ba n̄a ide ku fṣ̄ do gbugbāi Hundeī Il̄aaṣ̄ í sṣ̄ n̄a bei aa ce. ³ Si anyii ikue í nyisi n̄a araṣ̄ si afei ajṣ̄ ciiji is̄e f̄eṣ̄elo ku j̄e n̄na s̄eṣ̄da iyi kù n̄e sika sika iyi n̄nu í w̄eṣ̄. À yṣ̄ṣ̄ nṣ̄ í ce n̄na faajii bommai Il̄aaṣ̄. ⁴ Ajṣ̄ n̄nu gṣ̄, si bei Jesu do mṣ̄cṣ̄e n̄a à wa inya akā í sṣ̄ n̄a í ni, i maà tek̄i hai Zeruzalemu n̄a, amma í degbe amua iyi Il̄aaṣ̄ Baaba í wāṣ̄ n̄eu, amua iyi n̄ tako n̄ sṣ̄ n̄e ideṣ̄u. ⁵ Zāa n̄nu, inyii í dasi n̄e wo, amma si ajṣ̄ minjiu ih̄e aa da n̄n̄e si Hundeī Il̄aaṣ̄.

Jesu í nyi lelei Aṣ̄

⁶ N̄oi woo b̄e n̄a iyi aṣ̄aṣ̄ Jesu n̄a à wa inya akāu à beeṣ̄ à ni, Laf̄ṣ̄e, b̄eṣ̄eii aa teese i j̄ile bommai Izireli? ⁷ N̄oi Jesu í j̄e n̄na í ni, kù j̄e baa n̄n̄e i m̄a ajṣ̄u walakṣ̄ i m̄a yaase bei mii n̄au b̄e á na ku ce n̄a. Il̄aaṣ̄ Baabai í j̄ile iyi b̄e n̄a do yiikṣ̄e. ⁸ Amma aa ba gbugbā n̄a waati iyi Hundeī Il̄aaṣ̄ á naa si n̄e. Aa j̄ea in̄e n̄a s̄eṣ̄dam n̄a si ilui Zeruzalemu, do si il̄ei Zudee fei, do si il̄ei Samari hee ku bṣ̄ do kṣ̄oi andunya fei. ⁹ Iyi Jesu í fṣ̄ ideu í tā, n̄oi à waa cṣ̄ṣ̄ nṣ̄ à ba wee Il̄aaṣ̄ í soo ikpa lele nṣ̄ kudūi iṣ̄i gṣ̄ í j̄ṣ̄ à kù yṣ̄ṣ̄ m̄a.

¹⁰ Waati iyi à waa cṣ̄ṣ̄ wa n̄e ikpa lelei Aṣ̄, n̄oi gbakā à ȳe woo dasi ibṣ̄ fufū minji gṣ̄ n̄a b̄e à waa leek̄i kṣ̄kṣ̄ n̄na. ¹¹ N̄oi in̄e n̄au à ni, in̄e in̄ei Galilee n̄a, na mii í ce í leek̄i i waa cṣ̄ lele n̄a. Jesuu b̄e iyi Il̄aaṣ̄ í so ikpa lele hai bi tu n̄eu á nyi wa m̄a do yaase bei i yṣ̄ṣ̄ í n̄eṣ̄ leleu n̄a.

Ns̄ui Zudasi

¹² Iyi in̄e n̄au à fṣ̄ b̄eṣ̄e à tā, n̄oi woo b̄e n̄au à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalemu. Iri kutau í wa kṣ̄kṣ̄i iluu zakai kilo akā. ¹³ Iyi à to Zeruzalemu n̄oi à gū lelei ile ku kpeke bii à ya maa wau. Aṣ̄a iyi à tṣ̄ṣ̄ṣ̄ b̄eu wee, Piṣ̄e do Zāa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifee, do Simṣ̄ṣ̄ iyi í ya jabua il̄eṣ̄ do Zudu amai Zaaki. ¹⁴ Do anu akāi in̄e n̄au fei à ya tṣ̄ṣ̄ṣ̄ a maa ce kutṣ̄ṣ̄ do himma, aṣ̄a do ifṣ̄i Jesu n̄a do Maari iȳeṣ̄ do inaabo gṣ̄ n̄a m̄a.

¹⁵ Ajṣ̄ n̄nu gṣ̄ woo dasi Jesu naane n̄au à tṣ̄ṣ̄ṣ̄ m̄a. Kukpṣ̄ n̄na í to zakai aman̄e cifa. N̄oi Piṣ̄e í dede í leek̄i si anini n̄na í ni, ¹⁶ in̄e kpaasim n̄a, Hundeī Il̄aaṣ̄i í j̄ṣ̄ Davidi í fṣ̄ ideī Zudasi wo, n̄nu iyi í cuaa in̄e n̄a iyi à mu Jesuu, nṣ̄ ideu kù n̄e bei á ce iyi kù ce. ¹⁷ Zudasiui í tako í j̄e in̄e akā nwa wo, n̄nu m̄a í ya dasi ic̄e nwa awṣ̄.

¹⁸ Fia iyi í ba na laabṣ̄ iyi í ceu í raṣ̄ iko gṣ̄. N̄oi í cuku, iriṣ̄e í tako í to il̄e nṣ̄ in̄e í la, ifūṣ̄e fei í fita. ¹⁹ N̄oi in̄e n̄a iyi à wa Zeruzalemu fei à gbṣ̄ ideu. Na n̄oi í j̄ṣ̄ do fee n̄na à waa kpe ikou Akedama, waatṣ̄ Ikoī n̄j̄e.

²⁰ Ideṣ̄ iyi à kṣ̄ si tiaī iri kukṣ̄u wee.

A j̄ṣ̄ ideṣ̄u ku kpṣ̄ṣ̄ bomma.

In̄e gṣ̄ ku maà buba b̄e m̄a.

Nṣ̄ à kṣ̄ṣ̄ m̄a à ni,

A j̄ṣ̄ in̄e gṣ̄ ku j̄e ns̄uṣ̄e si ic̄eṣ̄u.

²¹⁻²² Deb̄ei, ka dasi in̄e gṣ̄ si inṣ̄ nwa ku j̄e ns̄ui Zudasiu. Nṣ̄ í gbe laf̄ṣ̄e ku j̄e in̄e iyi í ȳe kuj̄ii Laf̄ṣ̄e Jesu hai si bal̄e bei awa m̄a. Nṣ̄ laf̄ṣ̄e ku j̄e in̄e akāi in̄e n̄a iyi à ba wa kuw̄eṣ̄e ajṣ̄ si waati k̄ama fei iyi Jesu í w̄eṣ̄ do awa si andunyau ih̄e, hai waati iyi Zāa í dasiṣ̄e inyi hee í koo í bṣ̄ lele. ²³ N̄oi à cica aman̄e minji gṣ̄ n̄a, irii in̄e akāi Zozefu iyi à ya kpe Baasaba, walakṣ̄ Zusitu, in̄e minjis̄iau m̄a Matiasi. ²⁴ N̄oi à ce kutṣ̄ṣ̄ à ni, Laf̄ṣ̄e, awṣ̄ iyi í m̄a id̄oi in̄e fei, nyisi wa in̄e iyi í cica. Si in̄oi

məcə minjie ŋau ihē ²⁵ nyisi wa ine iyi i bi ku je nsūi Zudasi si icei woo be ŋau, ice iyi Zudasi í jò nò í koo í ló tengi bii í jò à dasiē. ²⁶ Ŋoi à ta ŋja kpasa. Nò kpasau í so Matiasi. Ŋoi à dasiē si inoi woo be maatakā ŋau.

2

Kunaai Hundei Ilaaṣ

¹ Iyi ajoi Pantekotu í to, ŋoi woo dasi Jesu naane ŋau fei à tətə inya akā. ² Gbakā ŋoi à gbə iba gə í naa hai lele, í jə bei fufu nla, nò si ino ileu fei ine ŋa à gbə ibau. ³ Si anyie ŋoi à ye ngəgə bei amei ina í na í lesi irii aŋa fei akā akā. ⁴ Ŋoi aŋa iyi à wa be fei à kṣṑ Hundei Ilaaṣ nò à waa fə fee mmu gə ŋa, si bei Hundei Ilaaṣ í mu ŋja aŋa fei ikā ikā.

⁵ Wee waati bebe Zuifu gə ŋa iyi à mà beerei Ilaaṣ à naa hai ile fei à wa Zeruzalemu. ⁶ Iyi à gbə ibau, ŋoi zamaa nkpə nkpə í sei í koo í tətə be nò à bití jüda jüda si na iyi í jò à gbə woo dasi Jesu naane ŋau à waa fə feei aŋa ikā ikā. ⁷ Ŋoi í mu ŋa bití hee í caa, nò à bee nje à waa ni, ine ŋa iyi à waa fə ideu be, n jə aŋa fei inei Galilee ŋai mē. ⁸ Nò beirei í ce awa fei à gbə à waa fə ide do fee nwa ikā ikā. ⁹ Si ino nwa ine gə ŋa à naai hai ilei Paati do hai Mēdi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii. ¹⁰ Ine gə ŋa mə hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi iyi í wa kəkəi Sireni. Ine gə ŋa mə à naa hai Romu. ¹¹ Ine gə ŋa Zuifu ŋai à bí ŋa, ine gə ŋa mə à waa too kucei Zuifu ŋa. Ine gə ŋa à naa hai ilei Kereti do hai Arabi. Do nŋu fei, awa fei à gbə à waa fə fee nwa ŋa ikā ikā à waa sisiò mii nla ŋa iyi Ilaaṣ í ce. ¹² Ŋoi aŋa fei à bití hee a kù mà bei aa lasabu nò à bee nje à waa ni, yoomai í je yaasei mii nəu ihē. ¹³ Amma ine gə ŋa à yaako ŋa à waa ni, ine ŋau à mə atēi hee í caa.

Waazo iyi Piee í ce

¹⁴ Ŋoi Piee í dede do woo be maatakā ŋau ajə nò wa la hee lele í sṑ zamaau wa ni, inje Zuifu ŋa do inje mə iyi í wa Zeruzalemu fei, í sotí i gbə ŋa. ¹⁵ Ñ bi í mà ŋa iyi ine ŋau ihē a kù mə atē si bei í waa tamaa ŋau be, domi à wē si daadaako, baa iso mēesā kù ló titā. ¹⁶ Amma iyi í waa ye daakəyiu ihē ŋa, iyi walii Zoeli í fəu mbē iyi í ni,

¹⁷ Ilaaṣ í ni, si ajoi ankāanyi ŋau an daa ine fei si Hundem.

Ama ineməko do ama inaabo nje ŋa aa ce walii.

Awaasū nje ŋa aa ya maa ce kuye ŋa,

Nò məko ngbo nje ŋa mə Ilaaṣ á ba ŋa ide ku fə si ala.

¹⁸ Waati bebe, an dasi Hundem si ineməko do inaabo woo ce icem ŋa,

Nò aa ce walii.

¹⁹ An nyisi mii maamaake ŋa ikpa lelei Aṣ,

Nò an jə ine ŋa a ye mii maamaake ŋa má si ile.

Ine ŋa aa ye njē do ina do cuai ina.

²⁰ Inunu á kuku inya

Nò cukpa ku kpā bei njē.

Si anyii nŋui ajoi Lafē á to wa, ajo nla ilu amboeu.

²¹ Amma ine ŋa iyi à waa kpe Aṣ Lafē fei aa ba faaba.

²² Inje inei Izireli ŋa, í sotí i gbə ideu ŋa. Ilaaṣ í jə í mà yiikoi Jesu inei Nazaretu ŋa na maamaake do nyinda ŋa iyi í jə Jesu í ce si anini nje, si bei inje taka nje í mà ŋa. ²³ Jesuu, Ilaaṣ takaei í lasabu hai sinte í jilə si a daa ine ŋa si awə. Nò injei í daa ilu dulum ŋa si awə í jə à kpakpae si jli ku gaau à kpaa ŋa. ²⁴ Amma Ilaaṣ í jūu hai si balē, í nyaa hai si wahalai iku domi iku kù ne gbugbā kama sie hee ku gēē be.

²⁵ Idei Davidi í kə í ni,

Ñ wa n ye Aṣ Lafē ajo fei,

Domi í wa awə njem ku ba n maà n yaya.

²⁶ Na ŋoi í jə idəm wa dṑ, nò ñ wa n fə ide do ino didṑ.

Nò baa bii í je an ku ñ ne kpāa ku cə,

27 Domi awɔ́ llaaɔ́ i kaa jò hundem bi ku wai iku ɲa.

Beebe mɔ́i i kaa jò arai Ine Kumáe ku sámi.

28 Ì nyisim kpāa iyi wa bɔɔm si kuwɛɛ.

An wɛɛ do awɔ́ si inɔ́ didɔ́.

29 Si anyii nɲu nɔ́ Pieɛ́ í ni má, inɛ́ kpaasim ɲa, ñ wa n sɔ́ ɲe nɔ́ kù ne sika káma, Davidi bala nwa í ku nɔ́ à suu. Baleɛ́ mɔ́i í wa si anini nwa ihɛ́ hee do nnyi fei, mà irei. 30 Amma si bei í je walii, í mà iyi llaaɔ́ í cea nɲu kuwáí ide gɔ́ do kugbasi í ni tokue gɔ́ á na ku buba si kitáí bommae.

31 Davidi í mà mii iyi á na ku ce. Na ɲɔ́i í jò ide iyi í fɔ́, iyi í ni llaaɔ́ kaa jò hundee bi ku wai iku ɲa nɔ́ araɛ kaa sámi, ideí kujíi inɛ́ iyi llaaɔ́ í cicaui wa fáa. 32 Jesuu iyi ñ wa n fɔ́ idee, llaaɔ́ í jũu hai si bale nɔ́ awa fei à je seɛda. 33 llaaɔ́ Baaba í soo lele nɔ́ í muaa Hundee iyi í wáaɔ́ wo. Nɔ́ nɲu mɔ́ í mua awa mɔ́ Hundeu. Nɲui ì waa ye nɔ́ ì waa gbɔ́ ɲa be. 34 Davidi takae kù bɔ́ lelei Aɔ́ amma í ni,

Aɔ́ Lafɛ́e í sɔ́ Lafɛ́em í ni,

Buba awɔ́ njem,

35 Hee n ce mbɛɛɛ ɲa

Bi ku lesi isɛɛ.

36 Na ɲɔ́i í jò í sɛ́a inɛ́ inei Izireli ɲa fei í mà iyi ihɛ́ ɲa sáa sáa. Jesu iyi ì kpakpa si jli nɔ́u be ɲa, nɲui Aɔ́ í ce Lafɛ́e do Kirisi.

37 Iyi inɛ́ ɲau à gbɔ́ beɛbe ɲɔ́i ideu í to si ɲa ntɔ́ ntɔ́, nɔ́ à bee Pieɛ́ do woo be iyi à gbe ɲau à ni, inɛ́ kpaasi nwa ɲa, beirei aa ka ce. 38 ɲɔ́i Pieɛ́ í sɔ́ ɲa í ni, inɛ́ fei í kpaasi idɔ́ nɲe í jò à dasi ɲe inyi do irii Jesu Kirisi ku ba llaaɔ́ ku kpa ideí dulum du ɲe, nɔ́ aa ba amuai llaaɔ́ ma ɲa iyi í je Hundee. 39 Beebei á ce si na iyi í jò llaaɔ́ í ce nɲe kuwáe, inɛ́ do ama nɲe ɲa do inɛ́ ɲa iyi à wa hee jilíjì fei, inɛ́ ɲa iyi Aɔ́ Lafɛ́e nwa á kpe fei.

40 Do ide iká iká nkpɔ́ nkpɔ́i Pieɛ́ í je ɲa do seɛda nɔ́ í mu ɲa gbugbá í ni, í nya ara nɲe iká hai bi inɛ́ laaloí nsei ɲau ihɛ́ ku ba í ba faaba ɲa.

41 ɲɔ́i à dasi inɛ́ ɲa iyi à gba ideí Pieɛ́u

inyi. Ajo nɲu zaka bei amane dubu meeta í kɔ́osi si inɔ́i woo dasi Jesu naane ɲau. 42 Nɔ́ à ya gbɔ́ cio iyi woo be ɲau à ya maa kɔ́ ɲa siu fei, nɔ́ à ya maa wɛɛ do anu aká, à ya maa je ije iyi aa yeɔ́ gígíi ikui Jesu, nɔ́ à ya maa ce kutɔ́ ajo.

Kuwɛɛi inɛ́ ɲa iyi à dasi Jesu naane

43 ɲɔ́i ideu í to si inɛ́ fei, nɔ́ llaaɔ́ í jò woo be ɲau à wasi maamaake nkpɔ́ nkpɔ́ ku ce. 44 Woo dasi Jesu naane ɲau fei à ce anu aká nɔ́ mii iyi à ne fei ti aɲa feii í je. 45 Waati iyi inɛ́ gɔ́ í ne bukaatai ngɔ́gɔ́ fei à ya ta iko ɲa ɲai do mii ndu ɲa ɲa nɔ́ a na lafɛ́e fiaa zaka bei í ne bukaatae. 46 Ajo fei à ya tɔ́tɔ́i si bantumai kpasɛ́i llaaɔ́. À ya tɔ́tɔ́ a maa jei si inɔ́ kpasɛ́ ɲa ɲa do inɔ́ didɔ́. Muafiti ci ya wa si. 47 À ya maa saabu llaaɔ́ nɔ́ inɛ́ fei í mà beɛɛɛ ɲa. Ajo fei inɛ́ ɲa à ya dasi naaneí nɔ́ a ba faaba. Beebei Lafɛ́e Jesu í ya maa kɔ́osi kukpɔ́i woo dasiɛ naane ɲau waati káma fei.

3

Weeɛe gɔ́ í ba iri

1 ɲɔ́i alɛ́ ajo nɲu gɔ́ zakai isɔ́ meeta Pieɛ́ do Záa à waa bɔ́ kutɔ́ bantumai kpasɛ́i llaaɔ́. 2 ɲɔ́i à ye mɔ́kɔ́ gɔ́ be iyi à bí do weeɛe. Ajo fei à ya na a jilɔ́i andei bantumai kpasɛ́i llaaɔ́ iyi à ya kpe ande Ku síau, ku maa bara waati iyi inɛ́ ɲa à waa lɔ́. 3 Iyi í ye Pieɛ́ do Záa à waa lɔ́ bantumai kpasɛ́u ɲɔ́i í tɔ́ ɲa a mua nɲu ngɔ́gɔ́. 4 ɲɔ́i Pieɛ́ do Záa à kásie iju, nɔ́ Pieɛ́ í ni, cɔ́ wa. 5 ɲɔ́i í cɔ́ ɲa do laakai domi wa tamaa ngɔ́gɔ́ si ɲa. 6 Amma Pieɛ́ í sɔ́ í ni, n kù ne fia hee má je wura, amma iyi ñ ne an muue. Do irii Jesu Kirisi inei Nazaretii, dede í ne. 7 ɲɔ́i í mu awɔ́ njei mɔ́kɔ́u í dedee. Be gbaká, isei inɛ́u do ikɔ́i isɛɛ ɲau í ce gbugbá. 8 ɲɔ́i í fo í dinga wa ne. ɲɔ́i aɲaɔ́ ɲa fei à lɔ́ bantumai kpasɛ́i llaaɔ́ ajɔ́, ɲɔ́i í fo í dinga wa ne wa saabuɔ́ llaaɔ́. 9 ɲɔ́i inɛ́ fei í ye wa ne wa saabuɔ́ llaaɔ́. 10 Si bei à mà iyi nɲui í ya tako

ku maa buba ande kuslai bantumai kpasɛi Ilaaɔ ku maa barau, nɔi biti i mu nɔa fei nɔ ideu i to si nɔ.

Waazo iyi Pieɛ i ce

¹¹ Nɔi mɔkɔ iyi i ba iriu kù je kù ne hai bi Pieɛ do Zāa. Nɔaɔ nɔ à wa ikpa akāi kpasɛi Ilaaɔ iyi à ya kpe bantumai Salomɔ. Nɔ ine nɔa iyi ideu i mu nɔa bitiu à sei à bɔ bi tu nɔ. ¹² Iyi Pieɛ i ye nɔa nɔi i sɔ nɔ i ni, ine inei Izireli nɔa, beirei i ce i biti i waa cɔ wa beɛbe nɔ. I tamaa bei gbugbā nwai walakɔ daa jiida nwai i jɔ mɔkɔu wa ne nɔ? ¹³ Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu nɔa iyi à je bala nwa nɔa, Aɔ Lafɛe nɔa i jɔ Jesu woo ce iceɛ i ne amboe. Inɛi i muu i na ine ngbo nɔa nɔ i kɔsie nɔa si wajui Pilati, baa do iyi Pilati wa bi ku jɔ wo. ¹⁴ Amma inɛi i kɔsie, nɔu iyi i je Ine Kumá do Ine Dee deeu nɔ i tɔɔ Pilati ku jɔ nɔe woo kpa ineu si agbɛe nɔa. ¹⁵ Si beɛbe i kpa ine iyi i je irii kuwɛɛu nɔa. Amma Ilaaɔ i jɔu hai si bale, nɔ awa à yɔ. ¹⁶ Jesuu do naane iyi mɔkɔ ihɛ i dasie nɔu i jɔ i ba gbugbā. Mɔkɔ iyi i waa ye nɔ i mà nɔa ihɛ, naane iyi i dasi Jesuui i jɔ i ba iri mam mam si wajui inɛ fei.

¹⁷ Nsei kpaasim nɔa, nɔ mà mii iyi i cea Jesuu nɔa, i cooi si ngɔɔ hai mà nɔa, beɛbei do ine ngbo nɔe nɔa fei. ¹⁸ Ilaaɔ i jɔ walii nɔa fei à tako à fɔ ideɛ wo. Nɔ beɛbe mɔi bei à fɔu fei i kɔ. Ide iyi à fɔu nɔu i je à ni, kù ne bei à ce iyi ine iyi Ilaaɔ i cicau kù ye ijuukpā. ¹⁹ Na nɔu, i kpaasi idɔ nɔe i sinda si Ilaaɔ nɔa ku ba ku kpa idei dulum du nɔ. ²⁰ Nɔ Ilaaɔ ku mu nɔe kusimi jiida, nɔ ku be Kirisi iyi i cicau wa ku je tu nɔe, nɔu iyi i je Jesuu. ²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toɔ mii fei ku je titɔ si bei Ilaaɔ i jɔ walii kumáe nɔa à tako à fɔ wo. ²² Moizi, ine akā nɔa, i ni, Aɔ Lafɛe nɔe á jɔ walii gɔ ku fita hai si anini nɔe iyi á ye bei amu. Nɔ á sɔa i gbɔ mii iyi á sɔ nɔe fei. ²³ Ine iyi kù waa too si ide i waliu fei aa nyaa hai si inoi zamaai

Ilaaɔi a kpa. ²⁴ Beɛbe mɔi Samuɛli do walii nɔa iyi à naa si anyie, nɔa fei à tako à fɔ ide i mii nɔa iyi wa ce nsei ihɛ. ²⁵ Mii iyi walii nɔa à ni Ilaaɔ á ceu, inɛi wa cea. Nɔu i je akabuu iyi Ilaaɔ i dɔ do bala nɔe nɔa si waati iyi i sɔ Aburahamu i ni, hai si dimiei an jɔ inei andunya fei ku ba kuwee. ²⁶ Beɛbei Ilaaɔ i jɔ woo ce iceɛ i fita hai bi tu nɔe nɔ i bɔɔ wai ku ba ku wee nɔe ku ba inɛ fei i sinda i jɔ laalo ku ce nɔe.

4

Pieɛ do Zāa à wa bi igbei woo kiiti nɔa

¹ Si waati iyi Pieɛ do Zāa à waa sɔ zamaau ideu beɛbe, nɔi woo weei Ilaaɔ nɔa do ine ngboi ine nɔa iyi à ya maa degbe kpasɛi Ilaaɔu do Sadusi nɔa à sekɛe si nɔa wa. ² Idɔ nɔa i kɔ si na iyi i jɔ mɔcɔ minji nɔa à waa kɔ ine nɔa si cio à waa sɔ nɔa iyi Jesu i jɔ hai si bale, waato iku nɔa aa yɔkɔ a nyi wa si kuwɛe má. ³ Nɔi à mu nɔa à cɔmbo nɔa si ile piisɔ hee iju kumá domi ale i le tã. ⁴ Do nɔu fei, ine nkɔ iyi i gbɔ ideu i dasi naane. Nɔ kukpɔ nɔa i kɔɔsi hee i to zakai amanɛ dubu mii.

⁵ Iju kumáe nɔi ine ngboi Zuifu nɔa do ine ngbo bubu nɔa do woo kɔ ine nɔa si wooda nɔa à tɔtɔ Zeruzalemu. ⁶ Nɔi à tɔtɔ nɔa do woo wee nlau iyi à ya kpe Ani, do Kaifu do Zāa do Alesandu do ine nɔa iyi à gbe si nyaanzei woo wee nlau fei. ⁷ Nɔi à nya Pieɛ do Zāa wa hai ile piisɔu à naa à leekɔ nɔa si waju nɔa nɔ à lɔsi ku bee nɔa à waa ni, do gbugbāi yooi, mà do irii yooi i ceɔ mii nɔu be nɔa. ⁸ Nɔi Pieɛ i kɔɔ Hundi Ilaaɔ nɔ i sɔ nɔa i ni, inɛ ilaalu do ine ngbo nɔa, ⁹ i waa bee wa ide i ce jiida nɔa iyi à cea weɛgeu ihɛ do bei i ce i baɔ iri. ¹⁰ Na nɔu, i sɔa inɛ fei do inei Izireli nɔa fei i mà nɔa, mɔkɔ iyi wa leekɔ si waju nɔe be, i ba irii do saabui irii Jesu Kirisi inei Nazaretu, ine iyi i kpakpa si antai jɔi ku gaauu nɔa nɔ Ilaaɔ i jɔu

hai si bale. ¹¹ Jesui kukəu wa fāa iyi í ni,

Kuta iyi woo ma nɔ à cau,

Nɔui í baa í je kuta sintei icui ile.

¹² Woo faaba gɔ kù wɛɛ má bii kù je nɔu akā, domi Ilaaɔ kù na irii inɛ gɔ má si andunya iyi aa ka kpe ka baɔ faaba.

¹³ Iyi inɛ nɔu à gbɔ ideu nɔi à bitɔ domi à yɛ wɔkɔi Piɛɛ do Zāa nɔ à mà gbakā iyi táaka nɔi iyi a kù ce baa cio. Nɔi à mà iyi anɔi à wɛɛ wo do Jesu. ¹⁴ Amma si bei à yɛ mɔkɔ iyi í ba iriu wa leekɔ do Piɛɛ do Zāa, nɔui í jò a kù ba ide gɔ iyi aa ni má. ¹⁵ Nɔi à ni a fita hai ile kiitɔ. Iyi à fita, inɛ nɔu iyi à gbe beu à waa busi nɛ anɔ duusɔ. ¹⁶ Nɔi à waa ni, beirei aa ka cea mɔkɔ nɔu ihɛ. Wee inɛ Zeruzalemu nɔu fei à mà iyi à ce maamaake nla nla gɔ, nɔ a kaa ka yɔkɔ ka já. ¹⁷ Amma ka ganji nɔu ku ba ideu ku maà fangaa si inɛ nɔu iyi à gbe má, ka kò nɔu do ijuukpā ku ba a maà sɔ inɛ kama ide do irii Jesu má. ¹⁸ Nɔi à kpe nɔu má nɔ à kò nɔu a fɔ ide do irii Jesu má hee má je a kò inɛ nɔu si cioi ideɛ.

¹⁹ Amma Piɛɛ do Zāa à sɔ nɔu à ni, i bee ara nɛɛ ide bii á je dee dee si wajui Ilaaɔ ka gbɔ ide nɛɛ nɔ ka jò ti Ilaaɔ. ²⁰ Awa de a kaa ka yɔkɔ ka koko do mii iyi à yɛ do iyi à gbɔ. ²¹ Nɔi à gbagba si nɔu má ntɔ ntɔ à bei à jò nɔu. A kù ba yaase bei aa ce a fa itɔ nɔu si na iyi í jò inɛ fei wa saabu Ilaaɔ do mii iyi í ceu, ²² domi mɔkɔ iyi à faaba do maamaakeu, adɔɛ í re baa ciiji.

Woo dasi Jesu naane nɔu à waa tɔ wɔkɔ

²³ Nɔi Piɛɛ do Zāa à nyi bi kpaasi nɔu nɔu si waati iyi woo kiiti nɔu à jò nɔu. Nɔ à koo à sisi nɔu ide iyi inɛ ngbo nɔu do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu à sɔ nɔu. ²⁴ Iyi à gbɔ ideu nɔi anɔ fei à tɔ Ilaaɔ do anu akā à ni, Aɔ Lafɛɛ, awɔi i taka lele do ilɛ do tenku do mii iyi í wa si fei. ²⁵ Hundeɛi í jò

bala nwa Davidi woo ce icɛɛ í fɔ wo í ni,

Na mii í ce idɔi inɛi dimi mmu nɔu í kɔ.

Na mii í ce inɛ nɔu à waa ce anu tɔɔsi a ba a cea Ilaaɔ laalo, nɔ wee mii gɔi iyi kaa yɔkɔ ku ce mɔm.

²⁶ Amanlui andunya nɔu do ilu iri nɔu à dede nɔ à tɔtɔ

Ku ba a ce igù do Ilaaɔ do inɛ iyi í cica.

²⁷ Ilaaɔ Baaba, ide iyi Davidi í fɔu be ntɔi, domi Herodu do Ponsu Pilati à ce anu akā. À tɔtɔ do dimi mmu nɔu do inɛi Izireli nɔu si iluu ihɛ à yɛ taalei Jesu woo ce icɛ kumáɛ iyi í cica i nya ikāu. ²⁸ Beɛbei à ce, nɔ nɔu be í jò mii iyi í jile fei hai tako do iyi í je idɔɔbie í kɔ. ²⁹ Na nɔu nsei, Lafɛɛ, ce laakali ide ku fɔ nɔu nɔ i jò awa woo ce icɛɛ nɔu ka sisi ideu do wɔkɔ nla nla. ³⁰ Nyisi gbugbāɛ ku ba maamaake nɔu ku ce nɔ inɛ nɔu a ba iri do saabui irii Jesu woo ce icɛ kumáɛu.

³¹ Iyi à ce kutɔu à tã nɔi inya bii à tɔtɔu í yaya. Nɔi anɔ fei à kɔɔ Hundeɛi Ilaaɔ nɔ à wasi ku waazo ideɛ Ilaaɔ beɛbei do wɔkɔ.

Mii iyi woo dasi Jesu naane nɔu à nɛ ti anɔ fei

³² Akpɔi woo dasi Jesu naane nɔu í kɔɔsi nɔ anɔ fei à nɛ anu akā. Inɛ gɔ ci ya ni mii iyi nɔu í nɛ ti nɔu akāi amma mii iyi à nɛ fei ti anɔ fei.

³³ Do gbugbā nla nlai woo be nɔu à waa sisiɔ kujli Lafɛɛ Jesu hai si bale, nɔ didɔ nla nlai Ilaaɔ í wa si anɔ fei.

³⁴ Inɛ gɔ kù je are si inɔ nɔu, domi ajɔ minji do ajɔ minji fei inɛ nɔu iyi à nɛ iko do kpasɛ nɔu fei à ya taai nɔ a naaɔ fiaɔ wa, ³⁵ a naa a na woo be nɔu, nɔ a ce ikpɛɛ si bei bukaatai inɛ fei í to.

³⁶ Beɛbei Jozefu, inɛi Levi gɔ iyi à bí Sipu, í ce. Nɔui woo be nɔu à ya kpe Baanabasi, waato woo mua inɛ gbugbā. ³⁷ Í ta ikoɛ gɔ í naaɔ fiaɔ wa í naa í na woo be nɔu.

5

Idei Ananiasi do Safira

¹ Amma mākō gō í wēē iyi à ya kpe Ananiasí, aboe mō à ya kpoo Safira. Mākōu í ta ikoe gō, ² nō í jile ikō akāi fiau ndēē, iyi í gbēu mō í koo í na woo bē ŋau. Nō weē aboe í wēēd kumāsíe. ³ Iyi í na ŋa fiau ŋoi Piēē í beēē í ni, Ananiasí, beirei í ce ì jò Seetam í lō si idēē hee ì waa sōa Hundei Ilaađ ibo nō ì jò bubui fiái ikou ndēē. ⁴ Iko iyi ì tau awō si ì nō ba. Iyi ì taa ì tã, fiau kù je titeē? To, na mii í jò ì ce dimii lasabuu ihē. Kù je amanē ŋai ì sōa ibo, Ilaađi ì sōa. ⁵ Iyi Ananiasí í gbō ideu gbakā ŋoi í cuku tengi bē í ku. Ŋoi inē ŋa iyi à gbō ideu fei ŋo í mu ŋa hee í caa. ⁶ Ŋoi awaasū ŋa à naa à wo ikuu do aco à koo à suu.

⁷ Si anyii isō mēeta má, ŋoi aboe mō í lō wa. Wee kù mà mii iyi í ce mākōi nŋu titā. ⁸ Ŋoi Piēē í beēē í ni, fia iyi mākōē í naaō wau ihē, bēbēi ì ta iko nŋeu ŋa? Ŋoi Safira í jēaa í ni, bēē mbē. ⁹ Ŋoi Piēē í beēē í ni, beirei í ce inē minji fei ì ce anu akā ì cō laakaii Hundei Ađ Lafēē bēbē ŋa. Cō, inē ŋa iyi à si mākōē à wa ande koofa bē, aa si awō mō. ¹⁰ Bē gbakā ŋoi abou mō í cuku si wajui Piēē bē í ku. Ŋoi awaasū ŋau à lō bē à koo à ba í ku, ŋoi à sōo wa à naa à suu kākōi mākōē. ¹¹ Ŋoi ŋo í mu inēi igbei Jesu ŋau ntō ntō do inē ŋa iyi à gbō ideu fei.

Maamaake nkpō

¹² Ŋoi woo bē ŋau à jò maamaake do nyinda nkpō í wasi ku ce si wajui inē ŋa. Nō woo dasi Jesu naane ŋau à ya tótō bantumai Salomō. ¹³ Inē kāmā kù bi ku lō inō ŋja do muafiti domi à waa ce njo, amma do nŋu fei à waa saabu ŋa ntō ntō. ¹⁴ Amma kukpōi inē ŋa iyi à dasi Lafēē Jesu naane ntō ntō í kōōsi wa koo, hai inēmōkō do inaabo ŋa. ¹⁵ Ŋoi inē ŋa à wasi ku naaō bōō ŋa wa si kpāa ŋa. À ya naa a jile ŋai si daayi ŋa do si sēē ŋa ku ba bii Piēē wa lō ayae ku bii inē gō ŋa si inō ŋja. ¹⁶ Ŋoi inē nkpō í wasi ku naaō bōō ŋa wa do inē

ŋa iyi à nē inēi inōōko ŋa hai ilēkoi Zeruzalemu ŋa, aŋa fei à nō à ba iri.

À kpā woo bē ŋau iju

¹⁷ Amma woo wee nlai Ilaađu do inē ŋa iyi à wa si igbei Saduse ŋa iyi à wa bi tēēu fei à dedeō igu si gāmēi woo bē ŋau. ¹⁸ Ŋoi à mu ŋa gbakā à dasi ŋa piisō. ¹⁹ Ŋoi idūu amalekai Ađ Lafēē í naa í cī gamboi ile piisōu í nya ŋa nō í sō ŋa í ni, ²⁰ i bō bantumai kpasēi Ilaađ í koo í leekī bē ŋa nō í sisia inē ŋa ideí kuwēēu fei. ²¹ Nō woo bē ŋau à gbō ideu. Amēejuma gbakā ŋoi à bō bantumai kpasēi Ilaađ bē à wasi ku kō inē ŋa si cio.

Wee waati bēbē woo wee nlai Ilaađu do inē ŋau à tótō nō à kpe igbei woo kiiti ŋau do inē ngboi Izireli ŋa fei, à beí à bē woo degbe kpasēi Ilaađ ŋau a koo a kpe woo bē ŋau wa hai ile piisō. ²² Amma iyi à to a kù yē woo bē ŋau ile piisō bē. Nō à nyi bi inē ngbo ŋau má ²³ à ni, iyi à to bē à ba ile piisōu wa cīmbo dim dim nō à ba woo degbe ŋau à waa leekī ande bē. Amma iyi à cī gambo ŋau a kù yē inē kāmā ile bē. ²⁴ Iyi inē ngboi woo degbe kpasēi Ilaađu do inē ngboi woo wee ŋau à gbō ideu, ŋoi à bití a kù mà beí ideu á kpa iri. ²⁵ Ŋoi inē gō í naa í sō ŋa í ni, i gbō ŋa, inē ŋa iyi ì dasi piisō ŋau à wa bantumai kpasēi Ilaađ à waa kō inē ŋa si cio. ²⁶ Ŋoi inē ngboi woo degbe kpasēi Ilaađu, nŋu do inē ŋa à koo à gbā ŋa à naaō ŋa wa bi inē ngbo ŋau. Amma kù je do gbugbā domi à waa ce njoí zamaau a maa na a ta ŋa kuta.

²⁷ Iyi à naaō ŋa wa à leekī ŋa si wajui igbei woo kiiti ŋau nō woo wee nlai Ilaađu í sō ŋa ²⁸ í ni, à kō nŋe mam mam à ni í maà ya ce waazo do irii mākōu má ŋa. Amma wee, ì ce waazo nŋe ì waa koo ŋa hee ì kō inēi Zeruzalemu ŋa fei si cio nŋe nō ì waa bi ì dasi wa taalei ikui mākōu ŋa. ²⁹ Ŋoi Piēē do woo bē kpaasie ŋau à jē à ni, tilasi ideí Ilaađi aa ka jirima, kù je ti amanē ŋa. ³⁰ Ađ Lafēēi bala

nwa nai í jî Jesuu hai si bale, ine iyi í kpakpa si jî í kpaá nau. ³¹ Nôi Ilaađ í soo lele í jiloo awo nje ku je ilaalu do Woo faaba nō ku muađ inei Izireli na kpāa a kpaasi ido nna ku ba ku kpa ideí dulum du na. ³² Awai à je seədai mii nau be, awa do Hundi Ilaađ iyi Ilaađ í mua ine na iyi à waa jirimae.

³³ Iyi à gbō ideu nai ido nna í kō hee à waa de a kpa na. ³⁴ Amma ine akā nna iyi à ya kpe Gamalié í dede í leeki si aninii woo kiiti nau í ni a nya woo be nau wa titā. Gamaliéu Farisii wa je do woo kō ine na si wooda, nō í ne beere ntō ntō bi ine fei. ³⁵ Nôi í sō ine nau í ni, ine inei Izireli na, i laakai na do mii iyi í waa bi i cea ine nau. ³⁶ Kū kpe mām titā iyi mākō gō í naa ihē à ya kpoo Tedasi nō í ya maa so arae lele bei ine nla gō nō amane bei cō mee wa tooe. Amma à kpaá, nō mōcōe nau fei à fangaa, nō à gbeje idee. ³⁷ Si anyie, waati iyi à na à waa ce kuka, nai mākō gō mō í naa à ya kpoo Zudasi inei Galilee. Nju mō í jō ine nkpo nkpo wa tooe. Amma à kpa nju mō nō ine na iyi à waa tooeu fei à fangaa. ³⁸ Na nju, bii í je aa gbō idem na, i jō ine nau be a ne na. Bii í je ideu do ice na iyi à waa ceu hai bi amane nai wa naa, á na ku kpa iri. ³⁹ Amma bii kuce nau hai bi Ilaađi wa naa, i kaa yōkō í kāmia na na. I ce laakai í mađ ti í na í maa ba Ilaađ ku ja na.

⁴⁰ Nō à gbō idee. Nôi à kpe woo be nau à cā na do kpōtō à ni a mađ fō ide do irii Jesu má à bei à jō na. ⁴¹ Nôi woo be nau à ne hai bi igbei woo kiiti nau do inō didō nla nla si na iyi í jō Ilaađ í ka na si ine na iyi à to a maa yaako na na irii Jesu. ⁴² Ajo fei si bantumai kpasēi Ilaađ do si inō kpasē na à ya maa ce waazoi laabaau jiidau nō a maa kō ine na si cio waati kāmā fei a maa ni Jesui í je ine iyi Ilaađ í cicau.

6

À cica amane meeje ku sobi woo be

na

¹ Waati beebe kukpoi ine na iyi à waa too kpāai Jesuu wa kōosi. Nôi Zuifu na iyi à ya fō Gerekiu à waa gbagba si Zuifu alala nau domi si ije iyi à ya maa kpēa jaađ na waati kāmā fei à ya maa gbeje jaađ nna nai. ² Nôi woo be maateeji nau à tōtō ine na iyi à waa too kpāai Jesu nau fei à ni, kù sīa ka jō ideí Ilaađ ku waazo ka maa ce ideí ije na. ³ Na nju, ine kpaasi nwa na, í cica amane meeje si inō nje, ine na iyi à waa je nna seəda jiida, iyi à kōo Hundi Ilaađ do bisi, nō ka kāa nna iceu. ⁴ Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutō nō ka maa waazo ideí Ilaađ waati kāmā fei. ⁵ Ine nau fei à jesi ideu. Nôi à cica Etieni iyi í kōo Hundi Ilaađ nō naane í la. Si anyii nju nō à cica Filipu, do Pokō, do Nikanō, do Timō, do Pamenasi, do Nikola inei Antiōsi iyi í too kucei Zuifu na wo í bei í na í dasi Jesu naaneu. ⁶ Nôi à bōd na bi woo be nau. Nō woo be nau à ce kutō à le nna awō si iri ku ba a sintiō ice.

⁷ Beebe mōi ideí Ilaađ í fangaa wa koo nō kukpoi ine na iyi à waa too kpāai Jesuu í kōosi wa koo si ilui Zeruzalemu, nō woo weei Ilaađ nkpo í dasi naane.

À mu Etieni

⁸ Wee Etieni í ne gbugbā ntō ntō nō Ilaađ í ceaa didō nō í ce maamaake do nyinda nla gō na si aninii ine na. ⁹ Amma ine gō na à ba Etieni kakōo ku ce. Ine nau gōgō na hai ilei Silisii à naa do hai ilei Azii, gōgō na mō inei Sireni nai do Alesandiri, anai à je inei igbei Zuifu gō na iyi à ya kpe aru na iyi à jō. ¹⁰ Amma a kù nōo domi wa fō ideí do bisi do gbugbāi Hundi Ilaađ. ¹¹ Nôi à mua mākō gō na fia si asii ku ba a máa ide. Nō ine na iyi à muaa fia nau à sō ine na à ni à gbō ineu ihē wa fō laaloí Moizi do Ilaađ. ¹² Bebeí à dedeò idōkōi ine na, do ine ngbo na do woo kō ine na si wooda na. À sekee si Etieni nō à muu à bōde si wajui

igbei woo kiiti nau. ¹³ Si anyie n̄oi à naaò m̄akò gò na wa iyi à naa à m̄aa ide à n̄i, in̄eue ih̄e waati k̄ama fei í ya maa fò laalbi kpas̄ei Ilaāu do woodai Moizi. ¹⁴ À gbo iyi í fò í ni Jesu in̄ei Nazaretu á lege kpas̄eu ih̄e nò ku kpaasi dedemba n̄a iyi Moizi í s̄ò wa fei. ¹⁵ In̄e n̄a iyi à wa si igbeu fei à k̄asi Etieni iju n̄oi à ye wajūe wa daana bei wajui amaleka.

7

Waāzoi Etieni

¹ N̄oi woo wee n̄lai Ilaāu í bee Etieni í n̄i, ideu nt̄oi? ² N̄oi Etieni í jeaa í n̄i, in̄e baam n̄a do kpaasim n̄a, í gbo iyi n̄ wa n̄ fò. Waati iyi Aburhamu bala nwa í wa ilei Mesopotami, Ilaāõ ilu amboe í naa bi t̄e. Waati beebe, kù b̄o Har̄aa tit̄a. ³ N̄oi Ilaāõ í s̄ò í n̄i, j̄ò ilei idee do nyaanzee n̄a nò í b̄o ile bii an nyisie. ⁴ N̄oi Aburhamu í fita hai ilei in̄ei Kaladee n̄a nò í koo í buba Har̄aa. Hai be, si anyii ikui baāeu n̄oi Ilaāõ í j̄ò í naa ile bii í wa n̄sei nau ih̄e. ⁵ Waati beebe kù muaa bii k̄ama si ileu, baa bii á lesi kute tit̄a. Amma do iyi Aburhamu kù bí fei Ilaāõ í ceāa kuw̄a í n̄i n̄ju à muaa ileu nò ku je ti n̄ju do amāe n̄a. ⁶ N̄oi Ilaāõ í s̄ò Aburhamu m̄a í n̄i, t̄akue n̄a aa wa si ile mmu gò, bei aa mu n̄a a je aru a wahala n̄a zakai ad̄ò c̄ò m̄e. ⁷ Ilaāõ í nò í n̄i, amui an kiiti dimi iyi à mu n̄a aruu. Si anyii n̄ju t̄akue nau aa fita hai ile be a baa ileu ih̄e bii aa t̄òm. ⁸ Waati beebe Ilaāõ í na Aburhamu woodai bango ku dasi ku je sēdaí akabūe. Si anyie n̄oi Aburhamu í na í bí Izaaki n̄o í dasi bango si aj̄o m̄ejesiāe. Beebei Izaaki m̄o í cea Zak̄abu, n̄o Zak̄abu m̄o í cea ama maateej̄e n̄a beebe, ān̄a iyi à je balai dimi maateej̄ii Zuifu n̄a.

⁹ Amaí Zak̄abu nau à waa ba Zozefu if̄ò n̄n̄a igu ku ce n̄o à muu à taa in̄e n̄a iyi à waa b̄o ilei Ezibiti. Amma Ilaāõ í wa anyie, ¹⁰ n̄oi í nyaa hai si wahalāe fei. Í muaa bisi n̄o í j̄ò í n̄e beere bí Farāõ ilaalui Ezibitiu.

N̄oi Farāõ í coo minjisiāe si ileu nò í j̄ò í je in̄e ngboi kpas̄ēe m̄a. ¹¹ N̄oi ari í naa si ilei Ezibiti do si ilei Kanāa fei, í kp̄a in̄e n̄a iju n̄to n̄to. Bala nwa nau a kù ba baa mii iyi aa je. ¹² N̄oi Zak̄abu í gbo iyi ije í wa ilei Ezibiti, nò í be amāe nau be gbak̄a ak̄a, ān̄a iyi à je bala nwa n̄a. ¹³ Iyi à koo be ise gbeejisiāe n̄oi Zozefu í tuse arāe bí igb̄ae nau do if̄òe, n̄o Farāõ m̄o í t̄òt̄ò í m̄àò n̄a. ¹⁴ N̄oi Zozefu í s̄ò n̄a í n̄i a koo a kpe Zak̄abu baai n̄ju wa do nyaanzee n̄a fei. Wee in̄e nau à wēei aman̄e kitāò f̄eewa do miu. ¹⁵ Beebei Zak̄abu í b̄ò Ezibiti. Bei í ku, be m̄oi bala nwa nau à ku. ¹⁶ N̄o à so iku n̄n̄a à b̄ò Sik̄emu à koo à si n̄a si bale iyi Aburhamu í tako í ra bí amai Hem̄ò nau.

¹⁷ Ide iyi Ilaāõ í w̄àò Aburhamuu, iyi waati kucee í maai wa in̄e nwa n̄a à kp̄o à waa k̄òsi si ilei Ezibitiu. ¹⁸ Si anyii ad̄ò nkp̄o nkp̄o in̄e mmu gò í naa í je bomma, in̄e n̄ju kù m̄à Zozefu. ¹⁹ N̄ju í d̄i iju in̄e nwa n̄a nò í ce n̄n̄a laal̄o, n̄o í nyi í tilasi n̄a m̄a a nȳo ama kp̄òt̄ò n̄n̄a n̄a a ku. ²⁰ Waati beebei à bí Moizi. Ama kp̄òt̄ò iyi í s̄la hee í caa. N̄oi à w̄ò be si kpas̄ei baāe zakai cukpa m̄eeta. ²¹ Iyi à koo à jil̄ò, n̄oi ama inaaboí Farāõ í so nd̄ēe í muu bei amai n̄ju tak̄ae. ²² N̄oi à k̄oa Moizi si bisii in̄ei Ezibiti nau fei n̄o í baa í je ilu gbugb̄a si ide ku fò do si kucee.

²³ Iyi Moizi í to ad̄ò ciiji, n̄oi í dasi id̄o n̄ju koo c̄ò in̄ei Izireli n̄a dimie nau. ²⁴ N̄oi í ye in̄ei Ezibiti gò wa kp̄a in̄e ak̄a n̄n̄a iju, n̄oi í b̄o in̄eue ku faaba n̄o í c̄a in̄ei Ezibitiu í kp̄aa. ²⁵ Í tamaa bei in̄ei n̄ju n̄a aa m̄à iyi Ilaāõ í be n̄ju wai n̄ju ku na ku faaba n̄a, amma a kù m̄à. ²⁶ Iju kum̄ae n̄oi Moizi í ye in̄e Izireli min̄ji gò n̄a iyi à waa ja. N̄oi wa bí ku la n̄a, nò í n̄i, kpaasim n̄a, in̄e iyi í je nyaanze ak̄a n̄a, na mii í ce í waa wahala n̄e beebe n̄a. ²⁷ N̄oi in̄e iyi wa wahala kpaas̄ieu í tale Moizi í n̄i, yooi í c̄ēe in̄e ngbo í na í kiiti nwa. ²⁸ Í bí í kpa amu m̄o bei í kpa in̄ei Ezibitiu an̄ai?

²⁹ Iyi Moizi í gbò ideu nǎi í sa í ne ilei Madiáa í koo wa je ine njoo be. Bei í so abo nǎ í bí ama inemǎkǎ minji.

³⁰ Si anyii adǎ ciiji nǎi ajǎ nǎu gǎ amaleka gǎ í naa bi tǎe si gbaau kǎkǎi geetei Sinai. Amalekau í naai si ama wua tǎtǎ gǎ iyi í ce bei wa jo. ³¹ Iyi Moizi í yǎo nǎi í biti. Nǎ í sekǎe sie í bǎ ku cǎo, nǎi í gbǎ ide ku fǎi Aǎ Lafǎe wa ni, ³² amui ñ je Ilaaǎ, Lafǎei Aburhamu do Izaaki do Zakǎbu, balǎe nǎ. Nǎi Moizi í yaya do njo, kǎ waa bi inyau ku cǎ má. ³³ Nǎi Aǎ Lafǎe í sǎo í ni, bǎ baatae be, domi inya bii ñ waa leekǎu be inya kumái. ³⁴ Wee ñ ye wahalai inem nǎ iyi ñ waa ilei Ezibiti. Ñ gbǎ kukpata nǎ, nǎ ñ kita wa n naa n faaba nǎ. To, nsei, naa wa, n beE Ezibiti.

³⁵ Moiziu, iyi inei Izireli nǎ ñ kǎsi wo nǎ ñ nia, yooi í ceE ine ngbo woo kiiti, nǎui Ilaaǎ í be ku je ine ngbo woo faaba nǎ do sobii amaleka iyi í naa bi tǎe si ama wua. ³⁶ Moiziu nǎui í nya inei Izireli nǎ hai ilei Ezibiti nǎ í ce nyinda nǎ do maamaake nǎ si ileu do si Tenku Nkpau do si gbaa zakai adǎ ciiji. ³⁷ Moizi takǎe í nyi í sǎ inei Izireli nǎu má í ni, Ilaaǎ á be si nǎe walii wa bei amu, iyi á je ine akǎ nǎe. ³⁸ Moizii í tako í wa bii inei Izireli nǎu ñ tǎtǎo si gbaau. Nǎui í wa afei bala nwa nǎ do amaleka iyi í baa ide ku fǎ si geetei Sinai. Nǎ hai bi tǎei í gba idei kuwee í na wa.

³⁹ Amma bala nwa nǎu a kǎ waa bi ideE ku gbǎ. Á kǎsie ñ waa bi a nyi ikpa ilei Ezibiti ma. ⁴⁰ Nǎi í jǎ ñ sǎ Arǎo ñ ni, ce nwa iwǎ iyi á cua nwa si kpǎa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilei Ezibiti a kǎ mã mii iyi í coo. ⁴¹ Nǎi ñ ce iwǎ gǎ iyi í jǎ ama ketǎ, nǎ inǎ nǎ í dǎ na icei awǎ nǎu nǎ ñ ceaa kuwee. ⁴² Na nǎu, Ilaaǎ í fa arǎe hai bi tu nǎ nǎ í jǎ ñ waa tǎo inunu do cukpa do andaiya nǎ. Ide nǎui ñ kǎ si tia walii nǎu ñ ni, Ilaaǎ í ni,

Inǎ inei Izireli nǎ, kǎ je amui í ce a dimii kuwee ikǎ ikǎ
Adǎ ciiji si gbaa ihǎ nǎ.

⁴³ Amma iwǎ nǎ iyi inǎ taka nǎe ñ ce nǎi ñ ce a kuwee nǎ.

Ilei acǎi iwǎ Mǎlkui í ya maa so nǎ do andaiyai iwǎ Refǎa.

Na nǎi í jǎ an jǎ a mu nǎe a nǎo nǎe hee ilei Babilǎni.

⁴⁴ Nǎ Etieni í ni má, bala nwa nǎu ñ ne ilei acǎ si gbaau, nǎui wa nyisi iyi Ilaaǎ í weE do nǎ. Moizi í cooi bei Ilaaǎ í nyisie í ni ku coou. ⁴⁵ Ilei acǎu, bala nwa nǎ iyi ñ naa si anyii ine sinte nǎu, anǎ do Zozue woo cua nǎ ñ soo ñ nǎo wa ileu ihǎ. Ilei Ilaaǎ í lele dimi nǎ iyi ñ tako ñ wa si wo. Nǎ ilei acǎu í wa ihǎ hee waatii ilaalu Davidi. ⁴⁶ Si bei Davidi í ba didǎi Ilaaǎ, nǎui í jǎ í tǎoE ku jǎ nǎu ku maa ile tengi bii tǎkui Zakǎbu nǎ aa ya guleaa *. ⁴⁷ Amma Salomǎo í maa ileu.

⁴⁸ Amma Ilaaǎ kǎ ne saa. Ci ya wa si ile iyi amanǎe nǎ ñ ma. BeEbei walii gǎ í tako í fǎ wo í ni,

⁴⁹ Ilaaǎ í ni, lelei í je kitǎi bommam, Nǎ ile í je bi ku lesi isem.

Debei, dimii ile yoomai aa yǎkǎ í maam nǎ.

Mǎ iwoi inya í wa bii an ya n sǎmi.

⁵⁰ Kǎ je amui ñ ce fei ndǎe?

⁵¹ Nǎ Etieni í ni má, inǎ ine ku gaabu nǎi, idǎ nǎe do itǎ nǎe fei í le. ñ ya maa kǎsi Hundi Ilaaǎ nǎi waati kǎma fei. Inǎ mǎ ñ waa ce bei bala nǎe nǎ ñ tako ñ ce wo. ⁵² Walii yooma nǎi bala nǎe nǎ a kǎ kpǎ iju. Á kpa hee do ine nǎ iyi ñ fǎ kunaai Inǎ Dee deeu, ine iyi inǎ taka nǎe ñ zambǎe si nsei ñ kpaa nǎu. ⁵³ Inǎ iyi do saabui amaleka nǎu Ilaaǎ, í na nǎe woodǎe, í kǎ too si woodau nǎ.

Etieni í ku

⁵⁴ Iyi ine nǎu ñ gbǎ ideu nǎi idǎ nǎ í kǎ si Etieni hee ñ waa nǎ amaawǎ nǎ nǎ. ⁵⁵ Amma Etieni í kǎo Hundi Ilaaǎ nǎ í cǎ lele, nǎi í ye amboei Ilaaǎ nǎ í ye Jesu mǎ wa leekǎ

* **7:46** ku maa ile, tengi bii tǎkui Zakǎbu nǎ aa ya guleaa Á kǎsi si tia nwo gǎ nǎ ñ ni, ku maa ile, nǎui iyi í je Ilaaǎ Lafǎei Zakǎbu.

do ikpa awɔ njɛɛ. ⁵⁶ Nɔi í ni, i gbɔ ɲa, ñ yɛ lele í cí nɔ Amaí Amanɛ wa leekí do ikpa awɔ njei Ilaaɔ. ⁵⁷ Amma à ðí ití ɲɲa à beí à ðɔ anu nla nla nɔ à sei ajɔ à koo à wo siɛ. ⁵⁸ Nɔi à faa hai inɔ ilu à koo à nyɔɔ ku ba a taa kuta a kpaa. Nɔi inɛ ɲa iyi à tako à máa ideu à bɔ kumboo ɲɲa ɲa à jɔa awaasũ gɔ be à ya kpoo Sɔlu. ⁵⁹ Si beí à waa ta Etieni kutau ɲɔi Etieni í ce kutɔɔ í ni, Lafɛɛ Jesu, gba hundem. ⁶⁰ Nɔi í cuku í gule wa ðɔ anu hee lele wa ni, Lafɛɛ, maà mu ɲa do dulum nɔu ihɛ. Iyi í fɔ beɛbe í tã ɲɔi í ku.

8

¹ Nɔ waatii kukpai Etieniu Sɔlu mɔ í jesi.

Sɔlu í kpã inɛi igbei Jesu ɲa iju

Hai ajɔ ɲɲu beí à sinti ku kpã inɛi igbei Jesu ɲa iyi à wa Zeruzalemu iju. Bii kù je woo be ɲau baasi, woo dasi Jesu naane ɲau fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari. ² Nɔ inɛ gɔ ɲa iyi à mɔ beɛrei Ilaaɔ à si Etieni do kukpata.

³ Amma Sɔlu í wasi inɛi igbei Jesu ɲa ku kpã iju. Í ya lɔ kpasɛ do kpasɛ ɲai ku maa mu inemɔkɔ do inaabo ɲa do gbugbã koo dasi ɲa piisɔɔ.

Filipu wa sisi laabaau jiiɔa si ilei Samari

⁴ Inɛ ɲa iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau jiidau bii fei. ⁵ Filipu í bɔ ilu nlai Samari nɔ wa cea inɛi ilu be ɲa faajii inɛ iyi Ilaaɔ í cicau. ⁶⁻⁷ Nɔ í ce maamaake ɲa. Í lele inɛi inɔɔko ɲa hai si inɛ nkpɔ nɔ à fita do anu ku ðɔ nla nla, nɔ í jɔ weɛge nkpɔ do ilu kute akã ɲa à ba iri. Iyi inɛ ɲa à waa gbɔ waazoeu nɔ à yɛ maamaake ɲau, ɲɔi aɲa fei à teese à de ití jiiɔa. ⁸ Nɔ inɛi ilu ɲau à weɛð inɔ didɔ nla nla.

⁹ Wee mɔkɔ gɔ mɔ í wa si iluu be, à ya kpoo Simɔɔ. Í ya maa ce dobu dobu í jɔ inɛi ilu ɲau fei à bití nɔ í ce arɛ inɛ nla. ¹⁰ Hai ama keeke do inɛ ngbo fei à ya gbɔ ideɛ ntɔ ntɔ nɔ à ya maa ni, inɛu ihɛi í je inɛ iyi à ya kpe gbugbã nlai Ilaaɔ. ¹¹ À

ya maa gbɔ ideɛi domi hai kukpe dobu dobu ɲau í ya maa mu ɲa bitii. ¹² Amma iyi inɛ ɲau à dasi naane si laabaau jiiɔa iyi Filipu wa fɔ si gãmei bommai Ilaaɔ do si gãmei Jesu Kirisiu, ɲɔi à dasi ɲa inyi hai inemɔkɔ do inaabo fei. ¹³ Simɔɔ takɛ í dasi Jesu naane nɔ à dasiɛ inyi. Í ya maa too Filipu bii fei nɔ í bití ntɔ ntɔ iyi í yɛ maamaake nla ɲa iyi wa ce.

¹⁴ Woo be ɲau à gbɔ iyi inɛi Samari ɲau à gba ideɛi Ilaaɔ. Nɔi à be si ɲa Pieɛ do Zãa hai Zeruzalemu be. ¹⁵ Iyi à to ɲɔi à ce ɲɲa kutɔɔ ku ba a ba Hundei Ilaaɔ. ¹⁶ À ce beɛbeí si na iyi í jɔ Hundei Ilaaɔ kù kita si kãma ɲɲa wa titã, aɲa de à ce inyi ku dasi ɲɲai do irii Lafɛɛ Jesu ɲɲu akã. ¹⁷ Nɔi Pieɛ do Zãa à le ɲɲa awɔ si iri, nɔ à ba Hundei Ilaaɔ.

¹⁸ Iyi Simɔɔ í yɛ woo dasi Jesu naane ɲau à ba Hundei Ilaaɔ waati iyi woo be ɲau à le ɲɲa awɔ si iriu, ɲɔi wa bi ku mu ɲɲa fia. ¹⁹ Í ni a mua ɲɲu gbugbãu be ku ba inɛ iyi ɲɲu á lea awɔ si iri fei ku ba Hundei Ilaaɔ. ²⁰ Amma Pieɛ í sɔɔ í ni, awɔ do fiaɛ fei aa ce nfe, domi í tamaa beí aa yɔkɔ í ra amuai Ilaaɔ do fiaí. ²¹ I kù nɛ kpãai ngɔgɔ ihɛ domi idɔɛ kù je dee dee si wajui Ilaaɔ. ²² Na ɲɲu, sinda idɔɛ hai si laalɔ ku ceɛ, nɔ í tɔɔ Ilaaɔ ku ceɛ suurui lasabu laalɔ ku ceɛ bii á ce. ²³ N wa n fɔ beɛbeí si na iyi í jɔ ñ yɛ daaɛ í ro nɔ dulum í ðɛ.

²⁴ Nɔi Simɔɔ í je ɲɲa í ni, inɛ taka ɲɲe í ceem kutɔɔ bi Lafɛɛ ku ba ide ɲa iyi í sɔm ɲau be kãmaɛ ku maà bam.

²⁵ Waati iyi à ce waazo à sisia inɛ ɲa yaasei ideɛi Ilaaɔ à tã ɲɔi à sinda à waa nyi Zeruzalemu. Iyi à waa nɛ, ɲɔi à wasi ku sisi laabaau jiidau si ilu nkpɔi Samari má.

Idei Filipu do akawe nlai Etiopi gɔ

²⁶ Nɔi amalekai Lafɛɛ gɔ í ba Filipu ide ku fɔ í ni, dede í bɔ ikpa awɔ cangai kpãai inunu, too kpãa iyi í wa hai Zeruzalemu ku bɔ Gaza. Kpãa

nñui í bə ikpa ghabuau be. ²⁷ Nñi Filipu í dede í ne. Si kpāau, nñi í ye inei Etiopi go. Ineeu akawe nla nla. Nñui í ya maa mu amanii inaabo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalemui Ilaađ ku gulea, ²⁸ nñi í sinda wa bə ikpa idee má. Wa buba si saretii aci wa cio tia iyi walii Ezai í kə. ²⁹ Nñi Hundi Ilaađ í sđ Filipu í ni ku bə kəkoi saretii. ³⁰ Nñi Filipu í sei í bə bi saretii, nñi í gbə inei Etiopii wa cio si tiai walii Ezaii. Nñi í beee í ni, ide iyi í waa ciou be í waa gbə bei wa fə mbə? ³¹ Nñi ineeu í jəaa í ni, beirei an ce n gbə bii kù je ine goi í tuseem. Nñi í təo Filipu ku gū wa si saretii ku buba bi nñu. Nñi Filipu í gū. ³² Ide iyi məkəu wa cio si kukoi idei Ilaađ wee.

À kooðe bei angudā iyi aa saka.

Bei ama angudā í ya maa koko waati iyi à waa bu ntoe,

Beebe mai nñu mə kù la gele.

³³ À kayee nə à kə ku kiitie dee dee.

Si bei à kpa irii kuweee, kù wa si ileu ihē má,

Yooi á fə idei inei anyie na má.

³⁴ Nñi akaweu í sđ Filipu í ni, nñi wa n təe í sđm ine iyi waliu wa fāa. Nñu takaei wa fāa araē de. Mā ine goi wa fāa. ³⁵ Nñi Filipu í so ide í sinti do idei waliu í sisiaađ laabaau jiidai Jesu. ³⁶ Si bei à waa ne si kpāau nñi à to ido go iyi í ne inyi. Nñi akaweu í ni, cə inyi ihē. To, mii á ganjim n ce inyi ku dasim má. [³⁷ Nñi Filipu í sđo í ni, bii í dasi Jesu naane do idə fei aa yəko í ce inyi ku dasie mee. Nñi akaweu í je í ni, nñi dasi naane iyi Jesu Kirisi Amai Ilaađi.] ³⁸ Nñi í ni a leeki saretii. Iyi à leeki nə nñu do Filipu à kita aña minji nña si inyi, nñi Filipu í dasie inyi. ³⁹ Iyi à fita hai si inə inyi, nñi Hundi Ađ Lafēe í neđ Filipu. Nñi akaweu kù yəo má, amma í dasi kpāa wa ne do inə didə. ⁴⁰ Nñi Filipu í ba nñu í wa ilu go iyi à ya kpe Azətu, nñi í ce waazoi laabaau jiidai be do ilu na iyi à wa si kpāau fei hee í tođ Sezaree.

9

Idə ku kpaasii Solu

(Cə IWB 22:6-16; 26:12-18)

¹ Waati beebe Solu í ya maa kpāa ine na iyi à waa too kpāai Jesu nau iju nə wa bi ku kpa na məm nii. Na nñi í jəo í bə bi woo wee nla Ilaađ, ² í təe ku cea nñu tia na. Tia nau í koo ku na ine ngboi ile bi ku ce kutəəo na iyi à wa Damasi. Do saabui tia nau í bađ gbugbā iyi á koo ku muđ ine na iyi à waa too kpāai Jesu, bii ineməkoi wala bii inaabo, ku ba ku yəko ku dī na ku bəo na Zeruzalemu. Iyi í gba tia nau nə í dasi kpāa wa ne.

³ Si bei Solu wa ne í maai Damasi, nñi anu akā inya kuma go í naa sie wa hai lele. ⁴ Nñi í cuku ile nə í gbə imui ine go í ni, Solu, Solu, na mii í ce í waa kpām iju. ⁵ Nñi Solu í bee í ni, Lafēe, awoi yoo. Nñi Lafēe í jəaa í ni, amui Jesu iyi í waa kpā ijuu. ⁶ Dede í bə inə iluu, bei aa sđe mii iyi aa ce. ⁷ Waati beebe ine na iyi à waa ne do Solu à leeki à koko sđm sđm, à gbə ide ku fəu amma a kù ye ine kama. ⁸ Nñi Solu í dede hai ile í cī ijuə amma kù ye ilu. Nñi à mu awəe à bəde Damasi. ⁹ Í fəeju zakai ajə meeta, kù je kù mə.

¹⁰ Wee məcəi Jesu go í wa Damasi be à ya kpoo Ananias. Nñi Lafēe Jesu í naa sie si kuye í kpoo í ni, Ananias. Nñi í je í ni, Amu wee Lafēe. ¹¹ Nñi Lafēe í sđo í ni, dede í koo í mu kpāa iyi à ya kpe Kpāa Kutəu í bə idei Zudasi. Bii í to be bee məkə go iyi à ya kpe Solu inei Tarusiu. Wa ce kutəo, ¹² nñi í ce kuye í ye məkə go iyi à ya kpe Ananias í lə wa nə í lesi nñu awə ku ba nñu ku ye ilu má. ¹³ Amma Ananias í ni, Lafēe, ine nkpoi í sđm laabaui məkəu be do laađ na iyi í cea ine na Zeruzalemu fei. ¹⁴ Nñi à gbə iyi ine ngboi woo wee nai à naa gbugbā ku mu ine na iyi à waa ce kutəo do irie ihē fei. ¹⁵ Amma Lafēe í sđo í ni, koo, domi nñi cica ineeu bei ku je woo ce icem ku fə laabaui irim bi dimi

mmu na do bi ilaalu nna na do bi inei Izireli na. ¹⁶ An na n nyisie bei nnu mo a ye ijuukpa na irim.

¹⁷ Nɔi Ananias i dede i koo. Iyi i to, nɔi i lesi Sɔlu awɔ i ni, Sɔlu kpaasim, Jesu Lafɛɛ, nnu iyi i naa sie si kpaa si waati iyi i waa naa, nɔi i bem wa ku ba i ye ilu ma na i kɔɔ Hundi Ilaaɔ. ¹⁸ Be gbakā ngɔɔ i cuku wa hai si ijui Sɔlu i ye bei kpakai cɛɛ, na i ye ilu ma. Nɔi i dede na a dasie inyi. ¹⁹ Si anyie nɔi i je sonda na gbugbɛɛ i baa ma.

Sɔlu wa ce waazo Damasi

Na Sɔlu i ce ajo minji Damasi be do ine na iyi a waa too kpaa Jesu. ²⁰ Gbakā i bo ile bii Zuifu na a ya ce kutatɔ na wa waazo wa fo iyi Jesu Ama Ilaaɔi. ²¹ Ine na iyi a waa gbɔ ideu fei a biti a bee nje a waa ni, kɔ je makɔu iyi i ya maa wahala ine na iyi a waa ce kutɔ do irii Jesu Zeruzalemuu mbe ya. Kɔ je nɔi wa naa ihɛ wo ku na ku mu ine na ku di na koo na ine ngboi woo weei Ilaaɔ nau?

²² Amma gbugbāi Sɔlu i ya maa kɔɔsɔi, na Zuifu na iyi a wa Damasiu a kɔ ma bei aa jaa waati iyi wa sɔ na kam kam iyi Jesu i je ine iyi Ilaaɔ i cicau.

²³ Zakai ajo minji ma nɔi Zuifu nau a waa busi nje a ba a kpa Sɔlu.

²⁴ Amma ine go i koo i sisia Sɔlu ide iyi ine nau a diu. Ine nau a ya maa degbe iluu hee do ande koofa nau fei dasa do idu ku ba a kpaa.

²⁵ Amma idu go mɔcɔi Sɔlu na a jɔ i lo ino kɔlo a bei a koo a kitae hai do antai bindii iluu.

Sɔlu i wa Zeruzalemu

²⁶ Nɔi Sɔlu i bo Zeruzalemu. Iyi i to be i bi ku tatɔ do ine na iyi a waa too kpaa Jesu, amma nna fei a waa ce nɔe si na iyi i jɔ a kɔ ma ma ntɔ ntɔ wa too kpaa Jesu. ²⁷ Nɔi Baanabasi i bɔɔe bi woo be nau na i sɔ na bei Sɔlu i ye Lafɛɛ si kpaa, do bei Lafɛɛ i baa ide ku fo. Na i sɔ na bei Sɔlu i ce waazo Damasi do irii

Jesu do wɔkɔ. ²⁸ Hai waati be bei Sɔlu wa dabii si ilui Zeruzalemu do woo be nau wa waazo do irii Lafɛɛ Jesu do wɔkɔ. ²⁹ Na i ce kakɔ do Zuifu na iyi a waa fo Gerekiu, amma nna mo a waa de kpaa bei aa ce a kpaa. ³⁰ Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane nau a gbɔ, nɔi a bɔɔe Sezaree na a jɔ i ne Tarusi.

³¹ Inei igbei Jesu na iyi a wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei a weɔ laakai ku su, a waa jirima Ilaaɔ, a mua nje gbugbā na akpo nna i kɔɔi wa koo do sobii Hundi Ilaaɔ.

Iri ku bai Enee

³² Pieɛ mo wa dabii bii fei. Na i bo bi inei Jesu na iyi a wa Lida. ³³ Bei i ye wege go a ya kpoo Enee, kɔ dede hai bi ku su hai zakai adɔ meejo. ³⁴ Nɔi Pieɛ i sɔ i ni, Enee dede, Jesu Kirisi i jɔ i ba iri, ka sɛɛ. Gbakā nɔi i dede. ³⁵ Nɔi ine na iyi a wa Lidau fei do inei ilekoi Sarɔɔ na a yɔ na a dasi Lafɛɛ Jesu naane.

Dɔkasi i ku na i nyi wa si andunya ma

³⁶ Wee si ilui Zopee inaabo woo dasi Jesu naane go i wa be a ya kpoo Tabita. Nɔi a ya kpe Dɔkasi ma do feei Gereki, waato kabua. I ne daa jiida na i ya maa sobi ilu are na. ³⁷ Nɔi ajo nnu go i na i ce bɔɔ i ku. Iyi a we ikue nɔi a koo a jilɔ ile lele. ³⁸ Ine na iyi a waa too kpaa Jesu iyi a wa Zopee a gbɔ iyi Pieɛ i wa Lida kɔkoi Zopee be. Nɔi a be sie ine minji a ni a koo a sɔ ku naa wa bi nna nsei nsei. ³⁹ Nɔi Pieɛ i dede i too na wa. Iyi i to be, nɔi a bɔɔe lelei ileu. Nɔi jaaɔ na fei a naa a kaakoɛ a waa kpataɔ na a waa nyisie ibɔ do jaaɛ na iyi Dɔkasi i ce waati iyi i wee nnaɔ na. ⁴⁰ Nɔi Pieɛ i nya nna fei hai ilaawa i bei i gule wa ce kutɔ. I sinda si ikuu i ni, Tabita dede. Nɔi i ci ijue. Iyi i ye Pieɛ na i dede i buba. ⁴¹ Nɔi Pieɛ i mu awɔɛ i dede. Na i kpe jaaɔ nau do inei Jesu na iyi a gbe i nyisi na Dɔkasi iyi i ji ma. ⁴² Nɔi laabaauu i fangaa si ilui Zopee fei,

nɔ inɛ nkɔɔ í dasi Lafɛɛ Jesu naane.
⁴³ Nɔ Piɛɛ í ce ajɔ minji Zopee bɛ bi
 anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ.

10

Piɛɛ do Kɔɔnei

¹ Inɛ gɔ í wa Sezaree, à ya kpoo
 Kɔɔnei. Nɔui wa jɛ inɛ ngboi wuai
 sooge gɔ ɔa iyi à ya kpe Inɛi Itali
 ɔa. ² Mɔkɔu wa too Ilaaɔ nɔ í ya maa
 jirimae ntɔ ntɔ, nɔu do nyaanzeɛ ɔa
 fei. Í ya maa ce kutɔɔ waati kãma
 fei, í ya nɔ ku sobi ilu arei Zuifu ɔa
 ntɔ ntɔ. ³ Nɔi ajɔ akã zakai isɔ mɛɛta í
 ce kuyɛ. Í yɛ amalekai Ilaaɔ dee dee.
 Amalekau í lɔ siɛ wa, nɔi í kpoo í ni,
 Kɔɔnei. ⁴ Nɔi í cɔ amalekau í kãsiɛ iju
 nɔi nɔi í muu nɔ í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, mii
 í ce. Nɔi amalekau í jɛaa í ni, Ilaaɔ
 í gbɔ kutɔɔɛ, nɔ kù gbɛjɛ yaase bɛi í
 sobi ilu are nɔu. ⁵ Nsɛi, bɛ inɛ gɔ ɔa
 Zopee a koo a kpe Simɔɔ iyi à ya kpe
 Piɛɛu wa. ⁶ Inɛ njooi, í wa kpasɛi anà
 gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ. Kpasɛɛ í wa
 kɔkɔi tenku. ⁷ Iyi amalekau í baa ide
 ku fɔ í tã í nɛ, nɔi Kɔɔnei í kpe inɛ
 minji gɔ ɔa si inɔi woo ce icɛɛ nɔu.
 Nɔ si inɔi sooge ɔa iyi à ya wa kɔkɔɛu
 í kpe inɛ akã gɔ má iyi í mà bɛɛɛi
 Ilaaɔ. ⁸ Nɔi í sisi nɔa ide iyi í ce fei, í
 bɛi í bɛ ɔa Zopee.

⁹ Iju kumáɛ zakai dasã à wa si
 kpãau nɔ à maai si iluu. Waati bɛɛbɛ
 í ko Piɛɛ í gũ antai ile sikifa wa ce
 kutɔɔ. ¹⁰ Nɔi ari í na wa kpaa, nɔ
 wa bi ku jɛ. Waati iyi à waa tekeɔ
 caka nɔi í ce kuyɛ. ¹¹ Í yɛ lelei Aɔ í
 cɛ nɔ aɔ nla gɔ iyi à waa mu gonta
 mɛɛɛ wa kita wa ile. ¹² Inɛ bɛi dimii
 inɔa kute mɛɛ fei í wa si do iyi wa cã
 ile do dimii yɛi fei. ¹³ Nɔi Piɛɛ í gbɔ
 ide ku fɔ gɔ í ni, Piɛɛ dede, kpa í nɔ.
¹⁴ Amma Piɛɛ í jɛaa í ni, jãɔ, Lafɛɛ.
 Ajɔ kãma n kù nɔ inɔa iyi í jɛ iwɔ hee
 mà jɛ iyi í riisi. ¹⁵ Nɔ ide ku fɔu í ni
 má, mii iyi Ilaaɔ í ni í má mà ti í
 kɔsi. ¹⁶ Bɛɛbɛi í ce hee isɛ gbɛɛta. Nɔ
 gbakã acɔu í nyi lele.

¹⁷ Nɔi Piɛɛ wa bɛɛ arae yoomai í
 jɛ yaasei kuyɛu. Waati bɛɛbɛi inɛ ɔa

iyi Kɔɔnei í bɛ ɔa à to Zopee bɛ.
 Nɔi à bɛɛ kpasɛi Simɔɔ nɔ à nyisi
 ɔa. Waati iyi Piɛɛ í wasi ku lasabu si
 ideu nɔi à to wa andɛ koofa bɛ. ¹⁸ Nɔi
 à kpe inɛi kpasɛ ɔa à bɛɛ ɔa mà inɛ
 njoo gɔ í wa bɛ iyi à ya kpe Simɔɔ
 Piɛɛ. ¹⁹ Si bɛi Piɛɛ í wasi ku lasabu
 si idei kuyɛɛu nɔi Hundɛi Ilaaɔ í sɔɔ
 í ni, weɛ amane mɛɛta gɔ ɔa à waa
 dɛdɛɛ. ²⁰ Dede i kita i koo í ba ɔa. Nɔ
 inɛɔ ɔa í nɛ. Mà leekɛ leekɛ, domi
 amui n bɛ ɔa wa. ²¹ Nɔi Piɛɛ í kita í
 koo í ba ɔa í ni, inɛ iyi í waa dɛ ɔa
 amui ihɛ mɛɛ. Mii í bi ɔa. ²² Nɔ à
 ni, Kɔɔnei, inɛ ngboi sooge nɔui wa
 dɛdɛɛ. Inɛ dee deei, í ya maa jirima
 Ilaaɔ nɔ Zuifu ɔa fei à ya maa fɔ jiida
 ku jɛɛ. Amalekai Ilaaɔ gɔ í sɔɔ í ni ku
 kpeɛ bi tɛɛ ku ba ku gbɔ ide iyi aa sɔɔ.
²³ Idũu nɔi Piɛɛ í dasi inɛ ɔa kpasɛ í
 ce nɔa yaɛɛ.

Iju kumáɛ í dasiɔ ɔa kpãa, nɔ
 kpaa si woo dasi Jesu naane Zopee
 gɔ ɔa à suu. ²⁴ Iju kumá mmuɛ nɔi
 à to Sezaree. Weɛ hee a maa to wa
 Kɔɔnei í tɔtɔ nyaanzeɛ ɔa do kpaa si
 jiidaɛ ɔa à waa degbe ɔa. ²⁵ Iyi Piɛɛ
 wa bi ku lɔ inɔ kpasɛu nɔi Kɔɔnei í
 bɔ ku kɔɛ í koo í sɛɛbata si wajue.
²⁶ Amma Piɛɛ í dedeɛ í ni, dede,
 domi amu mà amane bɛi awɔ. ²⁷ Nɔi
 wa ba Kɔɔnei ide ku fɔ hee í koo í
 lɔɔ inɔ ile, nɔ í yɛ inɛ nkɔɔ í tɔtɔ bɛ.
²⁸ Nɔ í sɔ ɔa í ni, inɛ taka nɔɛ í mà ɔa
 iyi woodai waa Zuifu ɔa í kɔ nwa ka
 tɔtɔ do inɛ dimi mmu ɔa, wala ka
 bɔ kpasɛ nɔɛ. Amma Ilaaɔ í sɔm í ni
 kù sɛa n kpe inɛ gɔ ilu riisi hee má jɛ
 n kɔsiɛ. ²⁹ Nɔui í jɔ iyi í kpem ɔa n
 kù kɔ. Nsɛi, n bɛi í sɔm na mii í ce í
 kpem wa ɔa.

³⁰ Nɔi Kɔɔnei í ni, í to ajɔ mɛɛ wa
 ihɛ nnyi iyi zakai isɔ mɛɛta bɛ ihɛi n
 wa kpasɛm ihɛ n wa n ce kutɔɔ. Nɔi
 inɛ gɔ í naa bi tom, wa dasi ibɔi jaɛɛ
 ku daana gɔ. ³¹ Nɔ í sɔm í ni, Kɔɔnei,
 Ilaaɔ í gbɔ kutɔɔɛ nɔ kù gbɛjɛ jiida
 ku cɛɔ do bɛi í ya maa sobi ilu are
 ɔa. ³² Na nɔu, bɛ inɛ gɔ ɔa Zopee a
 koo a kpe Simɔɔ Piɛɛ wa. Inɛ njooi
 wa jɛ. Í wa kpasɛi anà gɔ iyi à ya

kpe Simɔɔ. Kpasɛɛ í wa kəkəi tenku. ³³Iyi amalekau í fɔ bɛɛbɛ, ɲɔi n̄ bɛ sɛ inɛ ɲau bɛ wa gbakā, ò n̄ ò jɛ ò naa. Iyi bɛ í sɛ. Nsɛi awa fei à wa si wajui Ilaaɔ ihɛ à waa de itɪ si ide iyi Lafɛɛ í sɛɛ fei í sɔ wa.

Waazo iyi Piɛɛ í ce kpasɛi Kɔɔnɛi

³⁴ɲɔi Piɛɛ í so ide í ni, n̄ mà bebei iyi Ilaaɔ kù waa cɔ inɛ kama dimi mmu. ³⁵Inɛ iyi í ya maa jirima Ilaaɔ fei nɔ wa ce iyi í sɛa dee dee, Ilaaɔ í ya gba lafɛɛi si dimi iyi í jɛ fei. ³⁶Ì mà laabaaui jiida iyi Ilaaɔ í jɔ à waazoa inɛi Izireli ɲa à ni inɛ ɲa aa ba laakai ku sũ do saabui Jesu Kirisi n̄ɲu iyi í jɛ Lafɛɛi inɛ fei. ³⁷Ì n̄ ò mà ɲa mii iyi í sinti si ilei Galilee í bei í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zāa í sisi idei inyi ku dasi iyi í ya maa ceu í tã. ³⁸Ì mà bei Ilaaɔ í mua Jesu inɛi Nazaretu Hunder ɲa do bei í muaa gbugbā. Nɔ í dabii si ileu fei wa ce jiida n̄ í jɔ inɛ ɲa iyi à wa si awɔi Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce bebei si na iyi í jɔ Ilaaɔ í wɛɛ do n̄ɲu. ³⁹Awai à waa jɛa inɛ ɲa sɛɛdai mii iyi í ce ilei Zuifu ɲa do ilui Zeruzalemu fei. Nɔ à kpakpae si j̄i à kpaa. ⁴⁰Amma si ajɔ mɛɛtasia Ilaaɔ í j̄u hai si bale n̄ í jɔ í tusea inɛ gɔ ɲa araɛ. ⁴¹Kù n̄ kù jɛ inɛ feii í yɔɔ bii kù jɛ awa iyi à jɛ sɛda iyi Ilaaɔ í cica hai tako, awa iyi à jɛ n̄ à mɔ do n̄ɲu si anyii kuj̄ɛ hai si bale. ⁴²Nɔ í dasi wa ka maa waazoa inɛ ɲa, nɔ ka jɛa inɛ ɲa sɛɛda iyi n̄ɲui Ilaaɔ í cica ku kiiti ilu hunde do iku ɲa. ⁴³Bɛɛbɛ mɔi walii ɲa fei à fɔ ideɛ à ni inɛ iyi í dasi naane fei Ilaaɔ á kpa idei dulum ndii lafɛɛ na saabui iriɛ.

Dimi mmu ɲau mɔ à ba Hunder Ilaaɔ

⁴⁴Waati iyi Piɛɛ wa fɔ ide má, ɲɔi Hunder Ilaaɔ í naa si inɛ ɲa iyi à waa gbɔ ideu fei. ⁴⁵Zuifu woo dasi Jesu naane ɲa iyi à si Piɛɛ beu, à bitɪ do iyi Ilaaɔ í mua dimi mmu ɲa mɔ Hunder, ⁴⁶domi à gbɔ inɛ ɲau à waa fɔ ide do fee ɲa iyi à kù waa gbɔ à waa sisiò bei kulai Ilaaɔ í to.

⁴⁷ɲɔi Piɛɛ í ni, si bei inɛ ɲau ihɛ à ba Hunder Ilaaɔ bei awa mɔ, yooi á yɔkɔ ku ganji ɲa a dasi ɲa inyi. ⁴⁸ɲɔi í ni a dasi ɲa inyi do irii Jesu Kirisi.

ɲɔi Kɔɔnɛi ɲa à tɔɔɛ à ni ku buba bi aɲa bɛ ku ce ajɔ minji.

11

Piɛɛ í sisia inɛi igbei Jesu ɲa iyi à wa Zeruzalemu idei Kɔɔnɛi ɲa

¹Woo bɛ ɲa do kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Zudee à gbɔ iyi hai jɛ Zuifu ɲa mɔ à gba ide Ilaaɔ. ²ɲɔi Piɛɛ í baa Zeruzalemu nɔ Zuifu woo dasi Jesu naane ɲau à yɛ taaleɛ, ³à ni à lɔ kpasɛi inɛ ɲa iyi a kù ce bango nɔ aɲaɔ ɲa à jɛ. ⁴ɲɔi Piɛɛ í sisi ɲa ideu hai sintɛɛ bei í ce fei.

⁵Í sɔ ɲa í ni, waati iyi n̄ wa Zopee n̄ wa n ce kutɔɔ ajɔ n̄ɲu gɔ, ɲɔi n̄ ce kuyɛ. N̄ yɛ aɔɔ nla gɔ iyi à waa mu gonta mɛɛɛ wa kita wa hai lelei Aɔ í naa í leekɪ kəkəm. ⁶Iyi n̄ wa n cɔɔ do laakai, ɲɔi si inɔɛ n̄ yɛ injai sako ilu kute mɛɛ ɲa do in̄a ku cā ile ɲa do yɛi ɲa. ⁷ɲɔi n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ í sɔm í ni, Piɛɛ dede, kpa i n̄ɔ. ⁸Amma n̄ ni, jām Lafɛɛ. Ajɔ kama in̄a iyi í jɛ iwɔ hee má jɛ iyi í riisi kù lɔ gelem. ⁹Nɔ ide ku fɔu í sɔm má hai lele í ni mii iyi Ilaaɔ í ni í má, n maa n kasi. ¹⁰Bɛɛbei í ce isɛ gbɛɛta í bei í nyi lele.

¹¹Wee hai Sezaree à bɛ sim amane mɛɛta gɔ ɲa wa. Bɛ gbakā inɛ ɲau à to wa andɛ koofai kpasɛ bii n̄ wau. ¹²ɲɔi Hunder Ilaaɔ í ni n̄ too ɲa n maa n leekɪ leekɪ. Nɔ kpaasi mɛɛfam ɲau ihɛ à sim Sezaree bɛ nɔ à lɔ kpasɛi Kɔɔnɛi ajɔ. ¹³Nɔ Kɔɔnɛi í sɔ wa bei n̄ɲu í yɛ amaleka si kpasɛi n̄ɲu wa leekɪ n̄ í ni, bɛ inɛ gɔ ɲa Zopee a koo a kpe Simɔɔ Piɛɛ wa. ¹⁴N̄ɲui á sɛɛ bei awɔ do nyaanzɛɛ ɲa fei aa ce i baɔ faaba ɲa. ¹⁵ɲɔi n̄ koo. Iyi n̄ sinti ku waazo, ɲɔi Hunder Ilaaɔ í naa si ɲa wa bei í naa si awa mɔ tako wo. ¹⁶ɲɔi n̄ yɛ gigii ide iyi Lafɛɛ í fɔu iyi í ni, Zāa í dasi inɛ ɲa inyi, amma Hunder Ilaaɔi an da n̄ɲɛ si. ¹⁷Bɛɛbɛ mɔi Ilaaɔ í ce ɲɲa

amua bei í mu nwa wo waati iyi à dasi Lafêe Jesu Kirisi naane. Na nju, beirei amu an ce n ganjiò mii iyi Ilaađ í ce. ¹⁸ Iyi ine njaú à gbò ideu, njaí idò nja í tũ, nò à saabu Ilaađ à waa ni, debei, Ilaađ í mua hee do dimi mmu nja mò kpāa a kpaasiò idò nja a baò kuwêe hai tã.

Igbei inei Jesu nja iyi í wa Antiasi

¹⁹ Wee woo dasi Jesu naane nja iyi à fangaa bii fei na ijuukpā iyi í naa si waati iyi à kpa Etieniu, gəgə nja à sa à bə hee gungum gə iyi à ya kpe Sipu. Gəgə nja mò à bə ilei Fenisi, gəgə nja mò à ne Antiasi. Zuifu nja anja akāi à ya maa waazoa laabaau jiidau. ²⁰ Do nju fei, ine gə nja hai si ino nja à naa hai Sipu do hai Sireni à bə Antiasi nò à waa sisia hai je Zuifu nja mò laabaau jiidai Jesu Lafêe. ²¹ Nò gbugbāi Ađ Lafêe í wêe nja, nò ine nkpo í kpaasi idò í dasi Lafêe Jesu naane.

²² Iyi inei igbei Jesu nja iyi à wa Zeruzalemu à gbò ideu, njaí à bə Baanabasi Antiasi bə. ²³ Iyi í to bə í ye bei Ilaađ í cea ine njaú didò nò inəe í dā. Njaí í mu nja gbugbā ku ba a leekí dim dim si Lafêe do idò nja fei. ²⁴ Baanabasiu ine nceei iyi í dasi Jesu naane ntò ntò nò í kōò Hundei Ilaađ. Nò akpāi woo dasi Lafêe Jesu naane njaú í nyi í kōosi má.

²⁵ Si anyie njaí í bə Səlu ku dede ikpa Tarusi. ²⁶ Iyi í yə njaí í bəde Antiasi. Adə akāi anja minjiu à ce bə à ya tətə do inei igbei Jesu nja nò à ya kəa ine nkpo si cioi ideí Ilaađ. Antiasi bei à tako à kpe ine nja iyi à waa too kpāai Jesuu inei Kirisi nja.

²⁷ Waati bəbe walii gə nja à bə Antiasi hai Zeruzalemu. ²⁸ Ine akā nja iyi à ya kpe Agabusi í dede í leekí nò í ce walii do sobii Hundei Ilaađ í ni ari nla nla á ce si andunya fei. Bəbe mōi ariu í nò í ce si waatii Kolodu ilaalu nlaí Romuu. ²⁹ Si bei ine nja iyi à waa too kpāai Jesuu à gbò bəbe njaí à dasi idò anja a samba amua nja zaka bei ine fei í ne, ku ba ku sobi kpaasi nja nja iyi à wa

ilei Zudee. ³⁰ Njaí à ce bəbe, nò à jò Baanabasi do Səlu à kooò amuaú bi ine ngbo nja nja.

12

À kpa Zaaki nò à mu Piêe mò à dasie piisō

¹ Waati bəbe ilaalu Herodu í sinti ku kpā inei igbei Jesu gə nja iju. ² Í jò à kpa Zaaki igbāi Zāa do taakuba. ³ Njaí í ye ideu í dāa Zuifu njaú si, nò í jò à mu Piêe má. Wee waatii jingauí Pêe hai ne lefeei. ⁴ Iyi à mu Piêe njaí Herodu í jò à dasie piisō nò í jò sooge nja à waa degbe, anja mēe ikō mēe. Herodu í bi nju ku cea kiti si wajui zamaa bii jingauí Iku ku kuau í lə. ⁵ À waa mu Piêe si ile piisō bə, amma inei igbei Jesu nja à wasi ku ce kutə nja írie do himma jida jida bi Ilaađ.

Amaleka gə í nya Piêe hai ile piisō

⁶ Piêe wa sí njoo si aninii sooge minji gə nja idū iyi iju kuməe Herodu wa bi ku nyaa hai ile piisōu ku bəde si wajui zamaa. À dū do sesee minji nò sooge gə nja à waa degbe andei ile piisōu bə. ⁷ Njaí gbakā amalekai Ađ Lafêe gə í naa si ile piisōu, njaí inya í má. Njaí amalekau í cā Piêe si cingəe í jūu í ni, dede rya rya. Bə gbakā njaí sesee njaú í cuku hai si awəe nja. ⁸ Njaí amalekau í ni, dasi ibəe do baatae. Njaí Piêe í ce bəbe, njaí amalekau í sō má í ni, bii dabiie nò i toom wa. ⁹ Njaí Piêe í fita hai ile piisōu í tooe, amma kù mà iyi mii njaú bə fei amalekau wa cooi ntò ntò. Í tamaa bei nju wa laalaí. ¹⁰ À lə woo degbe piisō sinteu do minjisiu nò à tosi gamboi isəu. Ine nju ikpa ino ilui wa cə. Njaí í cī do arəe nò à fita à mu kpāa à ne hee à lə kpāa kókò sinte, njaí gbakā amalekau í ne í jò Piêe.

¹¹ Njaí Piêe í yə bəbei iyi kù je alá. Nò í ni, ntò ntò Ilaađ í bə sim amalekae wa ku na ku nyam hai si awəi Herodu, do laalə iyi Zuifu njaú à bi a ceem fei.

¹² Iyi í ye yaasei ideu nɔi í bɔ kpasɛi Maari iyei Zāa Maaku. Wee í ko inɛ nkɔ nkɔi í tɔtɔ be à wasi ku ce kutɔ. ¹³ Iyi Piɛɛ í to be nɔi í cā gamboi andɛ koofau nɔi abo woo ce icɛ go iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi. ¹⁴ Iyi í mà imui Piɛɛ nɔi inɔ didɔ kù jò kù cūu. Nɔi í sei í nyi ile í koo í sɔ inɛ nɔ í ni Piɛɛ í wa andɛ koofa. ¹⁵ Nɔi à sɔɔ à ni, ì waa sūmui. Amma í ni, ntɔ ntɔi. Nɔi à ni, á má je ayaei. ¹⁶ Wee Piɛɛ wa leeki be í wasi ku cā gambo. Iyi à naa à cūu nɔ à ba wee nɔui, nɔi í mu nɔ bití. ¹⁷ Nɔ í ni a coko do awɔ í bei wa sɔ nɔ bei Lafɛɛ í ce í nya nɔu wa hai ile piisɔu. Nɔi í ni a koo a sɔ Zakɔbu ideu do kpaasi nɔi iyi à gbe, í bei í fita í bɔ inya mmu má.

¹⁸ Iju kumáe daadaako ideu í jò sooge nɔu à bití hee à bee nje à waa ni, ikpa iwoi Piɛɛ í bɔ. ¹⁹ Nɔi Herodu í ni a dɛdɛɛ. Nɔi à dɛdɛɛ amma a kù yɔɔ. Nɔi í bee woo degbe nɔu ide. Si bei a kù yɔkɔ a kù jeaa, nɔ í ni a kpa nɔ. Nɔi Herodu í bei í dede hai ilei Zudee í koo í buba ikpa Sezaree ajɔ minji titá.

Ikui Herodu

²⁰ Wee idɔi Herodu í kɔɔ inɛi Tii nɔ do inɛi Sidɔ nɔ ntɔ ntɔ, nɔi inɛ nɔu à tɔtɔ nje nɔ à nya inɛ go nɔ à be nɔ bi Herodu. Nɔ à ce Balatu akawei ilaaluu kpaasi à bei à bɔ bi Herodu a koo a tɔɔɛ suuru domi inɛi ile nɔ nɔ si ilei Herodui à ya bɔ ije ku dɛdɛ.

²¹ Nɔi Herodu í da nɔ ajɔ si bii á ye nɔ. Iyi ajɔu í to nɔi Herodu í dasi ibɔi ilaalue í bei í buba si antai kitai bommae í bei í so ide wa sɔ inɛ nɔu. ²² Nɔi inɛ nɔu à dɔ anu à saabue à waa ni, kù je baa amanɛi wa fɔ ideu, Ilaaɔi. ²³ Be gbakā amalekai Ilaaɔ í dasi Herodu bɔɔ í jò kokoo nɔ à nɔ araɛ í ku, si na iyi í jò nɔu amanɛ í gba amboei Ilaaɔ, kù kɔsi.

²⁴ Amma idei Ilaaɔ nje í fangaa wa kɔɔsi.

²⁵ Iyi Baanabasi do Sɔlu à ce mii iyi à dasi nɔ ku ceu Zeruzalɛmu be

à tã nɔi à sinda à nyi Antiɔsi má. Iyi à waa nɛ à gbã Zāa Maaku í si nɔ.

13

À cica Baanabasi do Sɔlu à be nɔ

¹ Walií do woo kɔsi cio go nɔ à wa si inɔi inɛi igbei Jesu nɔ Antiɔsi be. Iri nɔa wee. Baanabasi, do Simeɔ iyi í je amanɛ dūdū, do Lusiu inɛi Sireni, do Manahenu, nɔu iyi à bii do Herodu ilaaluu inya akā, do Sɔlu. ² Ajɔ nɔu si bei inɛ nɔu à waa tɔ Lafɛɛ do anu ku dɔ ajɔ, nɔi Hundei Ilaaɔ í sɔ nɔ í ni, i cica Baanabasi do Sɔlu i nya nɔ ikā nɔ a ce icɛ iyi ñ kpe nɔ. ³ Iyi à ce anu ku dɔ do kutɔu à tã, nɔi à lea Baanabasi do Sɔlu awɔ si iri, nɔ à jò nɔ à nɛ.

Baanabasi do Sɔlu à bɔ Sipu

⁴ Bɛɛbei Hundei Ilaaɔ í be Baanabasi do Sɔlu fei. Nɔ à to ilu go iyi à ya kpe Selesi. Hai bei à lo akɔi inyi à bɔ gungum go iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Iyi à to si ilui Sipu go iyi à ya kpe Salaminí nɔi à wasi ku waaɔo ideí Ilaaɔ si ile ikā ikā bii Zuifu nɔ à ya ce kutɔtɔ nɔ nɔu. Zāa Maaku mɔ í too nɔ ku sobi nɔ.

⁶ Nɔ à kua gungum nɔu à bei à to Pafɔsi. Pafɔsi bei à ye Zuifu woo ce do bu do bu go iyi í je walií ilu ibo. Iriɛi Baajesu. ⁷ Í weɛ do Seejiu Pɔlusi, ilu ilei Sipu ilu bisii. Ilu ilɛu í ni a kpe Baanabasi do Sɔlu wa si na iyi í jò wa bi ku gbɔ ideí Ilaaɔ. ⁸ Amma woo ce do bu do buu iyi à ya kpe Elimasi do feei Gereki wa bi ku ganji nɔ. Wa ce kookaai ku sinda ilu ilɛu hai si kpāai naane ku dasi si Jesu. ⁹ Nɔ Sɔlu iyi à ya nyi a kpe Pɔlu mau í kɔɔ Hundei Ilaaɔ nɔ í kasi woo ce do bu do buu iju, ¹⁰ í ni, awɔ iyi ì je ilu bisii laalɔ do woo taki inɛ, awɔ inɛi Seetam nii nɔ ì je mbɛɛi mii iyi í je dee dee fei. Hee waati yoomai aa leekiɔ ide ntɔi Aɔ Lafɛɛu ku kpaasi do ibo má. ¹¹ To, nsei, Ilaaɔ á to sie awɔ, aa fɛɛju, i kaa ye ilu má si zakai ajɔ minjiu ihɛ. Be gbakā í fɛɛju, nɔ í nɛ wa dabii wa dɛdɛ inɛ go iyi á mu

awɔɛ. ¹² Iyi ilu ileu í yɛ mii iyi í ceu nɔi í dasi naane si na iyi í jò ideí Lafɛɛ Jesu í to siɛ ntɔ ntɔ.

Polu do Baanabasi à wa Antiɔsi si ilei Pisidi

¹³ Si anyie nɔi Polu do kpaasie nja à lɔ akɔi inyi hai Pafɔsi à ne nɔ à to Pɛɛzu si ilei Panfili. Amma Zãa Maaku í jò nja hai bɛ í sinda í nyi Zeruzalemu. ¹⁴ Hai Pɛɛzu bɛ Polu ngu nja à mɔsi à bɔ Antiɔsi si ilei Pisidi. Iyi ajoi kusimi í to nɔi à bɔ ile bii Zuifu nja à ya ce kutɔtɔ à buba. ¹⁵ Nɔ inɛ gɔ í cio si tia iyi Moizi do walii nja à kɔ. Iyi í cio í tã, nɔi inɛ ngboi igbɛ nja à bɛ si nja inɛ gɔ koo bee nja ku ni, inɛ kpaasi nja, bii í ne ide iyi aa muað inɛ nja gbugbã í fɔ nja.

¹⁶ Nɔi Polu í dede í ni a coko do awɔ nɔ í ni, inɛ inɛ Izireli nja do inɛ dimi mmu nja iyi í waa jirima Ilaaɔ, í de itã í gbɔ nja. ¹⁷ Aɔ Lafɛɛ nwai í cica bala nwa nja nɔ í kɔɔsi kukpɔ nja waati iyi à waa je inɛ njoo si ilei Ezibiti. Si anyii nɔi, í nya nja hai ilei Ezibiti do gbugbãɛ, ¹⁸ nɔ í yɔkɔð nja temua zakai adɔ ciiji si gbaau. ¹⁹ Í kpa dimi ikã ikã meeje si ilei Kanaã nɔ í so ile nja í na nja í je tu nja. ²⁰ Iyi bɛ nja fei í cei zakai adɔ cɔ mɛɛ do ciitaa.

Si anyii nɔi, Ilaaɔ í jile nja woo ki-iti nja hee í koo í toð waatii Samueli walii. ²¹ Nɔi à ni nja à bi ilaalu, nɔ Ilaaɔ í mu nja Sɔlu amai Kisi hai si dimii Benzamɛɛ nɔ í je bommau zakai adɔ ciiji. ²² Nɔ Ilaaɔ í nyaa bomma í sãsi Davidi. Davidiui í jeaa sɛɛda í ni, nɛ yɛ Davidi amai Izai í je dimii inɛ iyi nɛ bi, nɔi á ce idɔɔbim fei. ²³ Hai si dimii Davidi Jesu í fita, inɛ iyi Ilaaɔ í cica ku je woo faabai inɛ Izireli nja si bei í tako í ce nja kuwãɛu. ²⁴ Jesu ku bei ku naa, Zãa í cea inɛ Izireli nja fei waazo í ni a kpaasi idɔ nja nɔ a ce inyi ku dasi. ²⁵ Waati iyi icei Zãa í maai ku kpa iri í ni, kù je amui í waa degbe nja, amma inɛ gɔ á naa si anyim iyi n kù to n bate n fũ ikũi baataɛ.

²⁶ To, inɛ kpaasi nja, inɛ iyi í je dimii Aburahamu nja, do dimi mmu nja iyi í waa jirima Ilaaɔ, inɛi à sambaa ideí faabau ihɛ wa. ²⁷ Wee inɛ Zeruzalemu nja do inɛ ngbo nja nja a kù mà yooi Jesu í je dee dee, a kù nɔ a kù gbɔ yaasei ideí walii nja iyi à ya maa cio si ajoi kusimi feiu. Amma do nɔi fei à jò ideu í kɔ si waati iyi à yɛ taalei Jesu. ²⁸ A kù yɛ siɛ ngɔgɔ iyi á jò a kpaa, amma do nɔi fei à tɔɔ Pilati ku jò a kpaa. ²⁹ Nɔi á ce mii iyi à kɔ na iriɛu fei. Si anyie nɔ à kitae hai si jii ku gaauu à dasi ikue si inɔ bale. ³⁰ Amma Ilaaɔ í jũu hai si bale, ³¹ nɔ si afei ajɔ nkɔ nkɔ í nyisi inɛ gɔ nja arae. Inɛ nja, nɔi á tooe wa wo hai ilei Galilee à naa Zeruzalemu. Nɔi á waa je sɛɛdai ideɛ nɛi bi inɛ Izireli nja. ³² Awa mɔ ideí kuwã iyi Ilaaɔ í cea bala nwa nja, nɔi á waa sɔ nɛ. ³³ Í jò kuwãu í kɔ si waati nwa. Awa tɔku nja nja, awai à yɛ kukɔi kuwãu waati iyi í jii Jesu hai si bale si bei à kɔ si Tiai Iri Kukɔ iri minjisia à ni,

Ilaaɔ í ni, awɔi í je amam, Hai nnyi nɛ Baɛ.

³⁴ Ilaaɔ í fɔ wo í ni nɔi á jũu hai bi iku nja ku ba ku maà na ku sãmi. Bɛɛbei í fɔ waati iyi í ni,

An weɛ nɛɛ dee dee bei nɛ wãð Davidi wo, kù nɔ kù nɛ sika.

³⁵ Na nɔi í ce Davidi í fɔ má í ni,

I kaa jò arai Inɛ Kumáɛ ku sãmi.

³⁶ Davidi takae í ce mii iyi Ilaaɔ í dasie í bei í ku, nɔ à suu kɔkɔi balae nja nɔ arae í sãmi, mà irei. ³⁷ Amma Jesu inɛ nɔi Ilaaɔ í jũu hai si bale kù sãmi. ³⁸ Debei, inɛ kpaasim nja, í jò í mà nja iyi na saabuei à waa sisi nɛɛ iyi Ilaaɔ á kpa ideí dulum du nɛ. ³⁹ Inɛ iyi í dasie naane fei, nɔi á jò lafɛɛ ku je dee dee bi Ilaaɔ. Amma woodai Moizi kaa yɔkɔ ku ce bɛɛɛɛ.

⁴⁰ Na nɔi, í ce laakai nja mii iyi walii nja à fɔu ku maà ba nɛ, iyi à ni, ⁴¹ Inɛ woo yaako amu Ilaaɔ, í gbɔ idem nja.

Aa biti nja nɔ aa ce nfe nja,

Domi an ce mii go si waati nɛe iyi
baa bii í je inɛ go í na wa sisi
nɛe í kaa dasi naane ɛa.

⁴² Iyi Pɔlu í fɔ beɛbe í tã ɲɔi ɲɲu do
Baanabasi à waa bi a fita hai ile bii à
ya ce kutɔtɔu be, ɲɔi inɛ ɲau à waa
tɔ ɲa a nyi wa má a naa a waaZO si
ide akãu si aɲɔi kusimi mmu iyi wa
baa. ⁴³ Iyi inɛ ɲau à fita ɲɔi Zuifu
nkpɔ do inɛ ɲa iyi à waa too kucei
Zuifu ɲa nɔ à mà beɛrei Ilaaɔu à waa
too ɲa. ɲɔi Pɔlu do Baanabasi à ba
ɲa ide ku fɔ à mu ɲɲa gbugbã ku ba
a maa leekí dim dim si didɔi Ilaaɔ.

⁴⁴ Si aɲɔi kusimi mmu inɛi ilu
ɲau fei à tɔtɔi a ba a gbɔ ideí Lafɛɛ.
⁴⁵ Iyi Zuifu ɲau à yɛ zamaau ɲɔi à
dedeɔ igu ku ja à waa jã ide iyi Pɔlu
wa fɔu nɔ à waa buu. ⁴⁶ Amma Pɔlu
do Baanabasi à sɔ ɲa do wɔkɔ à ni,
tilasii inɛ Zuifu ɲa a tako a sɔ ɲe ideí
Ilaaɔ. Amma si na iyi í jɔ ì waa kɔsi
ɲa nɔ í kù ka ara nɛe si inɛ ɲa iyi à
bi a ba kuwɛɛ hai tã, na ɲɲu, aa ka jò
ɲe nɔ ka bɔ bi dimi mmu ɲa, ⁴⁷ domi
ɲɲu bei Lafɛɛ í dasi wa ku ce í ni,
N ce ɲei bei fitila bi dimi mmu ɲa
Ku ba í bɔɔ ideí faabau hee kɔɔi
andunyau ɲa.

⁴⁸ Iyi hai je Zuifu ɲau à gbɔ ideu,
ɲɔi í dɔ ɲɲa si, à waa saabu Aɔ Lafɛɛ
na ideu. Nɔ inɛ ɲa iyi Aɔ Lafɛɛ í jilɔ
si a ba kuwɛɛ hai tãu fei à dasi naane.

⁴⁹ Nɔ ideí Lafɛɛu í fangaa si ileu fei.
⁵⁰ Amma Zuifu ɲau à dede idɔɔkɔi
ilu irii ilu ɲau do inaabo ilu amani
ɲa iyi à waa too kucei Zuifu ɲau.
Nɲui í jɔ à kpã Pɔlu do Baanabasi
iju à lele ɲa hai be. ⁵¹ ɲɔi woo be
ɲau à gbugbã si ɲa sãai baata ɲɲa
ɲa à waa nyisiɔ iyi mii iyi á na ku
ba ɲa í je ideí iri ɲɲa. Si anyie nɔ à
nɛ Ikonimu. ⁵² Amma inɛ ɲa iyi à
waa too kpãai Jesu Antioxiu ngu ɲa à
wɛɛɔ inɔ didɔ nɔ à kɔɔ Hundi Ilaaɔ.

14

Pɔlu do Baanabasi à wa Ikonimu

¹ Ikonimu bei Pɔlu do Baanabasi
à lɔ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔu
nɔ à ce waaZO hee inɛ nkpɔ í dasi

naane, hai Zuifu ɲa hee do hai je
Zuifu ɲa fei. ² Amma Zuifu ɲa iyi
à kɔ ku dasi naaneu à dede idɔɔkɔi
dimi mmu ɲa ku ba a ce lasabu laaɔ
si gãmei kpaasi woo dasi Jesu naane
ɲau. ³ Do ɲɲu fei, Pɔlu do Baanabasi
à kpɛ Ikonimu à waa waaZO inɛ ɲa
do wɔkɔ. Lafɛɛ í mu ɲɲa gbugbã
à ya maa ceɔ maamaake ikã ikã ɲa.
Maamaake ɲau wa nyisi iyi waaZO
ɲɲa iyi à waa ce si ideí didɔi ɲɲuu
ntɔi. ⁴ Amma inɛi ilu ɲau à kpɛ
minji. Inɛ go ɲa à leekɔ Zuifu ɲa,
inɛ go ɲa mɔ à leekɔ woo be ɲau.

⁵ ɲɔi Zuifu ɲa do hai je Zuifu ɲa
do inɛ ngbo ɲɲa ɲa à ce anu akã a
wahala woo be ɲau a ta ɲa kuta a kpa
ɲa. ⁶ Iyi Pɔlu do Baanabasi à mà ideu
gbakã, ɲɔi à sa à bɔ Lisiti do Dɛɛbu
si ilei Likoni do si ilekɔe ɲa. ⁷ Nɔ à
wasi laabaau jiidau ku waaZO be.

Pɔlu do Baanabasi à wa Lisiti

⁸ Mɔkɔ go í wa Lisiti, isɛɛ ɲa fei í
ku nɔ beɛbe à buu do, kù dede kù
nɛ baa aɲɔ akã. ⁹ Si bei Pɔlu wa ba inɛ
ɲa ide ku fɔ mɔkɔu wa gbɔ. ɲɔi Pɔlu
í kã sie iju nɔ í yɛ iyi naane á yɔkɔ
ku jò ku ba iri. ¹⁰ ɲɔi Pɔlu í sɔɔ do
gbugbã í ni, dede í leekí si kutɛɛ. ɲɔi
mɔkɔu í dede í fɔ í dinga wa nɛ. ¹¹ Iyi
zamaau í yɛ mii iyi Pɔlu í ce ɲɔi à dɔ
anu hee lele do fee ɲɲa à ni, iwɛ nwa
ɲau à kpɔɔ amane à naa si wa. ¹² ɲɔi
à waa kpe Baanabasi Susi, Pɔlu mɔ
Hɛɛmɛɛzi domi Pɔlui í je woo waaZO.
¹³ Wee ilei iwɛ iyi à ya kpe Susiu í wa
hai do angulei bi ku lɔi iluu wa. ɲɔi
inɛ ɲa à koo à de ketɛ kombo ɲa wa
nɔ à ce booda do kokoi jii ɲa à da ɲɲa
si kɔɔ. Nɔ woo weei Susiu í naaɔ ɲa
wa andɛ koofai iluu. ɲɲu do inɛ ɲau
fei à waa bi a cea woo be ɲau kuwɛɛ.
¹⁴ Amma iyi woo be minji ɲau à gbɔ
ideu, à ga ibɔ ɲɲa ɲa à waa nyisiɔ iyi
aɲa a kù jesi, nɔ à dɔ anu à sei à waa
nɛɔ bi zamaau à waa ni, ¹⁵ na mii í
ce ì waa ce beɛbe, inɛ kpaasi ɲa. Awa
mɔ amaneí bei inɛ taka nɛe. Laabaau
jiidai à naa ku sɔ ɲe ku ba í jɔ iwɛ
nfe nɛe ɲau nɔ í sinda si Ilaaɔ, ɲɲu

iyi í je icui kuwɛɛ. Nɔui í ce lele do ile do tenku do mii iyi í wa inɔ nɔa fei. ¹⁶ Tako wo í jò dimi fei wa too kpāa iyi í bi. ¹⁷ Amma do nɔu fei í nyisi wa iyi nɔu í wɛɛ domi wa ce nwa jiida nɔ. Í jò iyi wa wɔ ku ba ka ba ije si iko si waatii aɛ ku ba ka nɛ inɔ didɔ.

¹⁸ Amma baa do iyi Pɔlu nɔ à fɔ bɛɛbɛ fei, bei à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

¹⁹ Nɔi Zuifu gɔ nɔ à naa hai Antiɔsi do hai Ikonimu à wa inyii itɔi inɛ nɔu nɔ à ta Pɔlu kuta ku ba a kpaa, nɔi à faa à bɔɔ alalai iluu domi à tamaa bei í kui. ²⁰ Amma inɛ nɔa iyi à waa too kpāai Jesu à naa à kaakoɛ, nɔi í dede í bɔ inɔ ilu. Iju kumae nɔi nɔu do Baanabasi à dede à bɔ Dɛɛbu.

À nyi Antiɔsi si ilei Siri

²¹ Iyi Pɔlu do Baanabasi à to Dɛɛbu à waazo laabaau jiida si iluu nɔ inɛ nkɔ í lɔsi kpāai Jesu ku too bɛ. Si anyiɛ nɔ à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiɔsi iyi í wa ilei Pisidi. ²² Nɔ à mua inɛ nɔa iyi à waa too kpāai Jesuu gbubgā ku ba a leeki si naaneu dim dim. Nɔ à sɔ nɔ à ni, wahala nkɔ nkɔi aa ka ye ka bei ka lɔ si andunya titɔi Ilaaɔ. ²³ Nɔi à cicaa igbei inɛi Jesu nɔa fei inɛ ngbo nɔ. Si anyiɛ nɔ à ce kutɔɔ do anu kudɔ à so nɔ à daa Lafɛɛ si awɔ, nɔu iyi à dasi naaneu.

²⁴ Si anyii nɔu nɔ à nɛ hai bɛ à koo à lɔ ilei Pisidi à bɔ ilei Panfli, ²⁵ nɔ à to ilue gɔ iyi à ya kpe Pɛɛzu à ce waazo bɛ à bei à bɔ Atali. ²⁶ Hai bei à lɔ akɔi inyi à nyi ikpa Antiɔsi si ilei Siri bɛ. Ilu bei à tako à le nɔa awɔ si iri wo na ice iyi aa koo a ceu ku ba Ilaaɔ ku mu nɔa didɔɛ. Nɔ iceui à ce à kpa iriɛ wa bɛ.

²⁷ Iyi à to Antiɔsi nɔi à tɔtɔɔ inɛi igbei Jesu nɔa bɛ à sisi nɔa mii iyi Ilaaɔ í cea nɔa fei do si bei í ceɔ kpāa hai je Zuifu nɔa mɔ à dasiɔ naane. ²⁸ Nɔ à kpe ilu bɛ do inɛ nɔa iyi à waa too kpāai Jesu aja.

15

À ce kutɔtɔɔ Zeruzalemu

¹ Nɔi inɛ gɔ nɔ à naa Antiɔsi bɛ. Inɛ nɔu à naai hai ilei Zudee, nɔ à waa sɔ kpaaasi woo dasi Jesu naane nɔu à ni, i kaa ba faaba nɔa bii a kù dasi nɛ bango si bei woodai Moizi wa fɔ. ² Iyi Pɔlu do Baanabasi à gbɔ bɛɛbɛ nɔi à ba nɔa kakɔɔ ku ce jiida jiida si ideu. Nɔi woo dasi Jesu naane nɔu à cica Pɔlu do Baanabasi do inɛ gɔ nɔa hai ilui Antiɔsi bɛ à bɛ nɔa Zeruzalemu bi woo bɛ nɔu do inɛ ngbo nɔa na irii ideu.

³ Pɔlu nɔa à dasi kpāa à waa nɛ nɔ inɛi igbei Jesu nɔu à koo à leeki nɔa. Nɔi à ce isɛɛɛ nɔa à koo à lɔ ilei Fenisi do ilei Samari nɔ à wasi ku sisia kpaaasi woo dasi naane nɔu bei hai je Zuifu nɔa mɔ à sinda idɔ nɔa si Jesu. Nɔi laabaauu ideu í jò inɔi nɔa fei í dɔ ntɔ ntɔ. ⁴ Iyi à to Zeruzalemu, nɔi inɛi igbei Jesu nɔu do woo bɛ nɔu do inɛ ngbo nɔu à gba nɔa do inɔ didɔ. Nɔi Pɔlu do Baanabasi à sisi nɔa mii iyi Ilaaɔ í ce fei na icei nɔa. ⁵ Amma Farisi gɔ nɔa iyi à dasi Jesu naane à dede à ni, hai je Zuifu nɔa iyi à dasi Jesu naaneu fei, tilasii a dasi nɔa bango nɔa a sɔ nɔa a too woodai Moizi.

⁶ Nɔi woo bɛ nɔu do inɛ ngbo nɔu à tɔtɔɔ a wūa ideu. ⁷ Si bei à waa fa ideu nɔi Pɛɛɛ í dede í ni, inɛ kpaaasim nɔa, i mà nɔa iyi hai ku kpe Ilaaɔ í nyam hai si inɔ nɔe ku ba n koo n sisia hai je Zuifu nɔa mɔ laabaauu jiidau ku ba nɔa mɔ a dasi naane. ⁸ Nɔ Ilaaɔ, nɔu iyi í mà idɔi inɛ fei, í mu nɔa Hundee bei í mua awa mɔ ku ba ku nyisi iyi nɔu í gba nɔa. ⁹ Kù ce nkāma iyi í je ikā si gāme nɔa do awa. Í jò idɔ nɔa í má na naane iyi à dasiɛ bei í cea awa mɔ. ¹⁰ Debei, na mii í ce i waa cā idɔi Ilaaɔ nɔa nsei, i bi i kaa hai je Zuifu nɔa iyi à waa too kpāai Jesuu aso iyi bala nwa nɔa do awa taka nwa à mɔngɔ ku so. ¹¹ À mà iyi na didɔi Lafɛɛ Jesui awa à

baò faaba, nò beɛbe mɔi baa do hai je Zuifu nau mɔ.

¹² Nɔi ine nau fei à coko à waa desi Pɔlu do Baanabasi itɔ waati iyi à waa sisi nɔa yaasei maamaake nɔa iyi Ilaaɔ í jò aɔa à ce fei si wajui hai je Zuifu nau. ¹³ Iyi à fɔ ide à tã nɔi Zaaki mɔ í so ide í ni, ine kpaasim nɔa, i gbɔ iyi n wa n fɔ. ¹⁴ Simɔɔ í sisi nɔe bei Ilaaɔ í ce hai sinte í cicaò ine gɔ nɔa hai si inɔi dimi mmu nau à kpe nɔa ine nɔa. ¹⁵ Nɔ ideu í je akã do ti walii nau si bei kukɔi ideu Ilaaɔ í ni, ¹⁶ Amu Ilaaɔ, waati beɛbei an nyi wa, Nɔ n teese ilei Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkúú,

Nɔ n maa má,

¹⁷ Ku ba ine nɔa iyi a kù je inei kpaasɛu fei a dede amu Aɔ Lafɛɛ.

Anɔi à je ine nɔa iyi à je titom hai si dimi mmu nɔa.

¹⁸ Beɛbei amu Aɔ Lafɛɛ n fɔ, amu iyi n jò à mà mii nau ihɛ hai ku kpe.

¹⁹ Nɔ Zaaki í ni má, na nɔu, si kuyem, kù sɔa a sɔ hai je Zuifu nɔa iyi à sinda idɔ nɔa si Ilaaɔu wooda ku gaabu nɔa. ²⁰ Amma ka ce nɔa tia ka sɔ nɔa a maà ya je ijei kuwee, nɔ a maà ya tɔtɔ sɛɛ do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ do makɔ mmu gɔ, a maà ya nɔ inɔa jifa, nɔ a maà ya nɔ kpaai inɔa. ²¹ Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu nɔa à ya ce kutɔtɔ si ajei kusɔmi fei nɔ a waazo idee.

À sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane nau tia

²² Iyi Zaaki í fɔ beɛbe í tã nɔi woo be nau do ine ngbo nau do inei igbe nau fei à ye iyi í sɔa ku je aɔa a cica ine gɔ nɔa hai si inɔi aɔa a be nɔa Antiasi do Pɔlu do Baanabasi aje. Nɔi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, aɔa iyi à ne beɛɛ si inɔi kpaasi woo dasi Jesu naane nau. ²³ Nɔi à ni a kooò tiau. Si tiau à ni,

Awa woo be nɔa do ine ngbo nau, awa woo dasi naane kpaasi nɔe nɔa, awai à samba nɔe tiau ihɛ wa. Inei

à sambaa wa, ine hai je Zuifu woo dasi naane nɔa iyi í wa Antiasi do Siri do Silisi. À waa ce nɔe fɔɔ. ²⁴ À gbɔ iyi ine gɔ nwa nɔa à naa bi tu nɔe à fɔ inɔ nɔe nɔ à sinda laakai nɔe do ide nɔa nɔa. Amma awa si à dasi nɔa ideu be wa. ²⁵ Na nɔi í jò à busi nɔe nɔ à yɔɔ iyi í sɔa ka cica ine gɔ nɔa ka be si nɔe wa. Anɔi aa si Baanabasi do Pɔlu, baakɔ nwa nau wa, ²⁶ aɔa iyi a kù saalu kuwee nɔa ngɔgɔ na irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ²⁷ Zudu do Silasi aɔai à je ine nɔa iyi à cica. À waa be nɔa wai a na a sɔ nɔe ide akãu geleò gele. ²⁸ Awa do Hundei Ilaaɔ í sɔa nwa si ka maà kã nɔe aso gɔ bii kù je iyi ihɛ iyi í je asoi tilasi. ²⁹ Nɔui í je, i maà ya je ijei kuwee nɔa, nɔ i maà ya nɔ kpaai nɔa, i maà ya nɔ inɔa jifa nɔa, nɔ i maà ya tɔtɔ sɛɛ do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ do makɔ mmu gɔ nɔa. Bii í mu ara nɔe si mii beɛbe nau be nɔa í sɔa. To, ka sukadɔ.

³⁰ Iyi à tɔɔ nɔe sukadɔ à tã nɔi ine nau à dasi kpãa à ne Antiasi. Bei à koo à tɔtɔ inei igbei Jesu nau fei à na nɔa tiau. ³¹ Iyi à cio tiau í mu nɔa gbugbã nɔ inɔ nɔa í dɔ. ³² Zudu do Silasi nɔa mɔ walii nɔai, à mua kpaasi woo dasi naane nau gbugbã nɔ à sobi nɔa si ide nkpɔ nkpɔ. ³³ Iyi à ce aje minji be kpaasi woo dasi naane nau à tɔ nɔa sukadɔ nɔ à ni a to bi ine nɔa iyi à be nɔa wa baani. [³⁴ Amma Silasi ine nɔu í dasi idɔ nɔu ku ce aje minji be má.]

³⁵ Pɔlu do Baanabasi à gbe Antiasi be. Anɔò ine nkpɔ nɔa aje à waa kɔa ine nɔa si cioi ideu Lafɛɛ nɔ à ce waazoɔe.

Pɔlu do Baanabasi à kpɛ

³⁶ Iyi í ce aje minji má nɔi Pɔlu í sɔ Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi nwa nau má si ilu nɔa bii à tako à waazo ideu Lafɛɛ fei wo nɔ ka ye bei ine nau à weɛò si nsei. ³⁷ Nɔi Baanabasi wa bi ku gbã Zãa Maaku aɔò nɔa. ³⁸ Amma Pɔlu í fɔ í mantee í ni kù sɔa aɔa a gbãa, nɔu iyi kù sobi aɔa wo si iceu amma í sinda í jò

anɔa wa hai Panfili. ³⁹ Nɔi à ce kakɔɔ nɔ a kù gbɔ si nje hee à na à kpɛ. Nɔi Baanabasi í gbã Maaku à lɔ akɔi inyi à bɔ Sipu. ⁴⁰ Nɔ Pɔlu mɔ í cica Silasi, nɔ kpaasi woo dasi naane nɔu à so nɔ à daa Lafɛɛ si awɔ à bei à ne, ⁴¹ à koo à lɔ ilei Siri do Silisi à wasi inei igbei Jesu nɔ ku mua gbugbã si naane nɔa.

16

Timotee í too Pɔlu do Silasi

¹ Nɔi Pɔlu do Silasi à to Dɛɛbu do Lisiti. Wee ine gɔ í wa bɛ wa too kpãai Jesu. À ya kpoo Timotee. Iyɛ Zuifu woo dasi Jesu naane, amma baaɛ Gerekii. ² Kpaasi woo dasi naane nɔa iyi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa fɔ jiida ku jɛɛ. ³ Pɔlu í bi Timotee ku too nɔu nɔ í gbã í nɛɛ. Amma ku bei ku gbã ku nɛɛ í dasiɛ bangoi na Zuifu nɔa iyi à wa bɛu domi anɔa fei à mà iyi baaɛ Gerekii. ⁴ Nɔ à bɔ ilu do ilu nɔ à sɔ woo dasi Jesu naane nɔu mii nɔa iyi woo bɛ nɔu do ine ngboi igbei Jesu nɔa iyi à wa Zeruzalemu à jile nɔ à ni a jirima nɔ. ⁵ Nɔi woo dasi Jesu naane nɔu, naane nɔa í teese í kɔɔsi nɔ akpɔ nɔa mɔ í ya maa kɔɔsii aɔ fei.

Pɔlu í ce kuyɛ Torasi

⁶ Hundiɛ Ilaaɔ í ganji Pɔlu nɔa a waazo ideɛ Ilaaɔ si ilei Azii, nɔi í jò à too do ikpa ilei Firizi do ti Galati. ⁷ Iyi à to ilei Misi nɔi à waa bi a bɔ ilei Bitini, amma Hundiɛ Jesu í kɔ nɔa. ⁸ Nɔi í jò à too do ilei Misi à bɔ ilu iyi à ya kpe Torasi. ⁹ Nɔi Pɔlu í ce kuyɛ idũ. Si kuyɛu í yɛ inei Masedoni gɔ wa leekɪ nɔ wa tɔ nɔu ku naa Masedoni ku na ku sobi anɔa. ¹⁰ Si bei í ce kuyɛu nɔi gbakã à waa dɛ kpãa ku ba ka bɔ Masedoni domi à mà iyi Ilaaɔ í bi kaa waazo nɔa laabaau jiida.

Lidi í dasi naane Filipi

¹¹ Hai Torasi bei awa à lɔ akɔi inyi nɔ gbakã à bɔ gungũm gɔ iyi à ya kpe Samɔtasi. Iju kumaɛ nɔ à bɔ Neapolis. ¹² Hai bɛ do kuteɛ à nɛ à

bɔ Filipi, ilu nlai Masedoni nɔ à ce aɔ minji bɛ. Wee inei Romu nɔi à nɛ iluu. ¹³ Si aɔi kusimiu nɔi à fita hai ilu bɛ à bɔ itfi ido gɔ, à bɔ ku cɔ mà tengi bii à ya ce kutɔɔ í wa bɛ. Nɔi à koo à yɛ tengi bii ine nɔa à ya ce kutɔɔ nɔ à buba à ce faaji do inaabo gɔ nɔa iyi à tɔtɔɔ bɛ. ¹⁴ Abo gɔ í wa bɛ à ya kpoo Lidi, inei Tiatiii, í ya ta acɔi fia nkpɔ nɔ í ya maa jirima Ilaaɔ. Iyi à waa ba nɔa ide ku fɔ nɔ wa dɛ itfi, nɔ Lafɛɛ í cɪ idɔɛ ku ba ku gbɔ ide iyi Pɔlu wa fɔ. ¹⁵ Abou do inei kpasɛɛ nɔa fei à ce inyi ku dasi nɔ í tɔɔ wa í ni, bii ì mà iyi ñ dasi naane ntɔ ntɔ nɔi à naa wa í naa í ce baa aɔ minji kpasɛm nɔa. Nɔ í mante wa hee à jé nɔ à koo kpasɛ bɛ.

Inɔ piisɔɔi Filipi

¹⁶ Nɔi aɔ nɔu gɔ iyi awa à waa bɔ tengi bii à ya ce kutɔɔ, à ko ama inaabo woo ce icɛ gɔ iyi í nɛ inei inɔko. Bii inei inɔkou í dede siɛ í ya maa fɔ ide iyi à na ku cɛi. Nɔ lafɛɛ nɔ à waa ba fia jiida na iriɛ. ¹⁷ Nɔi í too awa do Pɔlu wa la hee lele wa ni, ine nɔu ihɛ woo ce icɛi Ilaaɔ ilu gbugbã nɔi. À naa ku nyisi nɛ kpãai faabai. ¹⁸ Bɛɛbei í ya maa fɔ aɔ fei, hee ideu í caa si Pɔlu nɔ í sinda í sɔ inei inɔkoɛu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi ñ ni, fita. Bɛ gbakã nɔi í fita siɛ. ¹⁹ Iyi lafɛɛɛ nɔ à mà iyi anɔa a kaa ba siɛ fia má, nɔi à mu Pɔlu do Silasi à tale nɔa à bɔɔ nɔa bantuma bi woo kiiti nɔa. ²⁰ À bɔɔ nɔa si wajui ine ngboi Romu nɔa à ni, ine nɔu ihɛ à waa bɛje ilu nwai. Zuifu nɔi, ²¹ nɔ à wasi ku sisi ide gɔ nɔa iyi wooda nwa kù bi ka gbɔ hee ka tooɛ, awa iyi à jɛ inei Romu nɔa. ²² Nɔi idɔi zamaau í kɔ si nɔa. Nɔi ine ngbo nɔu à bɔ ibɔi Pɔlu do Silasi do gbugbã nɔ à ni a cã nɔa do faataa. ²³ Iyi à cã nɔa jiida jiida à tã nɔi à koo à cɪmbo nɔa ile piisɔɔ nɔ à sɔ woo degbe piisɔɔu ku degbe nɔa ku sɪa. ²⁴ Iyi woo degbeu í gbɔ à sɔɔ bɛɛbɛ, nɔi í koo í dasi nɔa hee ilaawai ankãnyii piisɔɔu nɔ í da nɔa si gbɛgbɛkui jli.

²⁵ Zakai idū laja nɔi Pɔlu do Silasi à waa ce kutɔɔ nɔ à kɔ iri à waa saabuɔ Ilaaɔ. Nɔ inɛi piisɔɔ nɔa iyi à wa beu à waa de si nɔa itɪ. ²⁶ Nɔi gbakā ile í yaya do gbugbā hee icui ile piisɔɔu í yaya. Nɔi gambo nɔa fei à cɪ nɔ sesee nɔa iyi à dɪɔ inɛi piisɔɔ nɔa fei à fū à cuku. ²⁷ Nɔi gbakā woo degbeu í jɪ í ba gambo nɔa fei wa cɪ nɔi í tamaa bei inɛi piisɔɔ nɔa à sai. Nɔi í nya taakuba wa bi ku kpa araɛ. ²⁸ Amma Pɔlu í la hee lele í ni, maɔ cea araɛ laaɔ kāmā. Awa fei à wa ihɛ. ²⁹ Nɔi woo degbeu í de fitila í sei í lo hee ilaawa bii Pɔlu do Silasi à wau nɔ í gule nɔa do kuyaya. ³⁰ Nɔi í fitaɔ nɔa wa waduude í ni, i suuru nɔa, mii an ce n baɔ faaba. ³¹ Nɔi à sɔɔ à ni, dasi Jesu Lafɛɛ naane aa ba faaba, awo do inɛi kpasɛɛ nɔa fei. ³² Nɔi à waazooa ideɪ Lafɛɛ Jesu, nɔu do inɛi kpasɛɛ nɔa fei. ³³ Nɔi idūu be woo degbeu í gbā nɔa í koo í wɛe kumɛɛ nɔa nɔa. Nɔ nɔu do inɛɛ nɔa fei à ce inyi ku dasi gbakā. ³⁴ Nɔi í gbā Pɔlu do Silasi í baɔ nɔa lele bii ileɛ í wa nɔ í na nɔa ije à je. Nɔu do inɛɛ nɔa fei, inɔ nɔa í dɔ do bei à dasi Ilaaɔ naane.

³⁵ Iyi iju í má nɔi inɛ ngboi Romu nɔa à be polisi nɔa a koo a sɔ woo degbeu ku jɔ inɛ nɔa. ³⁶ Nɔi woo degbeu í sɔ Pɔlu ideu í ni, inɛ ngbo nɔa à ni n jɔ nɛ. Na nɔu, i fita í nɛ nɛ sɛɛ. ³⁷ Amma Pɔlu í sɔ polisi nɔa í ni, aawo. À cā wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa mɔ iyi à je inɛi Romu nɔa nɔ à cɪmbo wa si ile piisɔɔ. Nɔ nsei à bi a nya wa do asii? Kù je beɛbei à ya ce. Í gbe nɔa taka nɔai a naa a nya wa. ³⁸ Nɔi polisi nɔa à koo à sɔ inɛ ngboi Romu nɔa. Iyi à gbɔ Pɔlu do Silasi inɛi Romu nɔai nɔi zigi nɔa í da ntɔ ntɔ. ³⁹ Nɔi à koo à tɔɔ nɔa suuru nɔ à nya nɔa hai ile piisɔɔu à bei à tɔɔ nɔa a fita hai inɔ iluu. ⁴⁰ Iyi Pɔlu do Silasi à fita hai ile piisɔɔu nɔi à bɔ kpasɛi Lidi. Iyi à koo à ye kpaasi woo dasi naane nɔa à mu nɔa gbugbā, à bei à nɛ.

17

Pɔlu do Silasi à bɔ Tesalonika

¹ Nɔi Pɔlu do Silasi à waa nɛ nɔ à lo ilu minji gɔ nɔa iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni nɔ à to Tesalonika bii Zuifu nɔa à nɛ ile bii à ya ce kutɔɔɔ. ² Nɔi Pɔlu í bɔ ileu be si bei í nɛ dɔɔnɛɛ. Nɔ aɔaɔ nɔa à wūa tiaɪ ideɪ Ilaaɔ aɔi kusɪmi mɛɛta à mɔɔ. ³ Wa sɔ nɔa iyi kù nɛ bei à ce iyi inɛ iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpā. Á kù nɔ ku jɪ hai si bale má. Nɔi í sɔ nɔa í ni, Jesuu iyi n wa n sisi nɛ ideu ihɛ nɔui í je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau be. ⁴ Inɛ nɔa iyi à de itɪ siɛu inɛ gɔ nɔa à dasi ideu naane, nɔ à baa anu akā ku ce, nɔu do Silasi. Beɛbei hai je Zuifu nkɔ mɔ do inaabo ilu iri nɔa ilu iri nɔa à ce, aɔa iyi à mɔ beɛɛi Ilaaɔ.

⁵ Amma Zuifu nɔa à dedeɔ igu ku ja nɔ à tɔtɔ inɛ nfe nɔa beɛteke à jɔ hoya hoya í dede nɔa nɔa fei à sei à bɔ Pɔlu do Silasi ku dede kpasɛi Zasɔɔ ku ba a fitaɔ nɔa wa si wajui zamaau. ⁶ Iyi à dede nɔa a kù ye nɔa, nɔ à mu Zasɔɔ do kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ nɔa à fa nɔa à baɔ nɔa bi inɛ ngboi ilu nɔa. Nɔ à wasi ku la à waa ni, inɛ nɔa iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ihɛ, ⁷ nɔ weɛ Zasɔɔ í jɔ à sɔ kpasɛɛ. Aɔa fei à waa beje woodai ilaalu nlai Romu à waa ni ilaalu gɔ í wɛɛ má iyi à ya kpe Jesu. ⁸ Nɔi ideu í dede idɔi zamaau do inɛ ngboi ilu nɔa. ⁹ Nɔi à ni Zasɔɔ do kpaasi nɔa a sã fia si bei wooda í jile a bei a jɔ nɔa a nɛ. Iyi à sã fia nɔ à jɔ nɔa.

Pɔlu do Silasi à bɔ Beree

¹⁰ Iyi idū í dū gbakā nɔi kpaasi woo dasi naane nɔa à jɔ Pɔlu do Silasi à nɛ Beree. Iyi à to be nɔi à bɔ ile bii Zuifu nɔa à ya ce kutɔɔɔ. ¹¹ Amma inɛ nɔa iyi à wa be nɔa à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu nɔa iyi à wa Tesalonika. À gba ideɪ Ilaaɔ do inɔ didɔ. Aɔa fei à ya maa cio kukɔui ku ba a mɔ bii í je mii iyi Pɔlu í ya maa sɔ nɔa ntɔi. ¹² Nɔ Zuifu nkɔ í dasi Jesu naane do inaabo Gereki gɔ nɔa iyi à je ilu iri

do ineməko nkpə. ¹³ Amma Zuifu na iyi à wa Tesalonika à gbə iyi Pəlu wa waazo ideɪ Ilaaḍ Beree nɔi à koo à dede idəi inɛ na à fə inə nna. ¹⁴ Bɛ gbakā nɔi kpaasi woo dasi naanɛ nɔau à bəḍ Pəlu ikpa tenku ku ba ku nɛ hai bɛ, amma Silasi do Timotee à gbe Beree bɛ. ¹⁵ Inɛ na iyi à koo à leekla Pəluu à bəḍei hee Atɛni. Nɔi Pəlu í samba na anu í ni a sɔ Silasi do Timotee a hāmɛɛ nɔu wa nɔya nɔya. Nə inɛ nɔau à sinda à nɛ Beree má.

Pəlu í wa Atɛni

¹⁶ Waati iyi Pəlu wa degbe na Atɛni laakae ci ya sū domi iwē í kpə si iluu. ¹⁷ Na nɔu, Zuifu na do Gereki na iyi à ya maa jirima Ilaaḍ, í ya ba na faaji ku ce ile bii Zuifu na à ya ce kutəṭəṭu. Nə aɔ fei, inɛ na iyi í ko si bantumai iluu aɔaḍ na mɔ à ya maa ce kakəṭ má. ¹⁸ Si bei í ya maa ba na kakəṭ ku ce nɔi woo mɔ gə na iyi à je inɛi Epikuri * do Sitosi † na à bə bi tɛɛ à waa baa kakəṭ ku ce. Inɛ gə na à ni, woo ce ide nkpə yoomai ihē. Nə inɛ gə na mɔ, iyi à gbə wa fə ideɪ ikui Jesu do kujlɛ má à ni, mɔ iwē mmu gə nɔi wa fāa ya. ¹⁹ Nɔi à bəḍɛ iri kuta gə iyi à ya kpe Arepagu, tengi bii inɛ ngboi ilu nɔu à ya ce kutəṭəṭu nna nɔ à ni, à bi ka gbə ide titɔ iyi í waa dabiid, ²⁰ domi í waa sisi nwa ide titɔ nɔ à bi ka mɔ yaaseɛ. ²¹ Wee inɛi Atɛni na fei do inɛ nɔoo na iyi à na à buba ilu bɛ à ya so waati nna fei a maa fə walakə a gbəḍ baauɪ mii titɔ.

²² Nɔi Pəlu í dede í leekl Arepagu bɛ í sɔ na í ni, inɛ inɛi Atɛni na, n yɛ iyi ideɪ iwē nɔi wa mu nɛ ntə ntə. ²³ Waati iyi n wa n dabiɪ si inə ilu nɔu n yɛ mii nkpə iyi í waa təṭ na. N yɛ bi kuwee gə à kə si à ni, tengi ihē à ya təṭ inɛ iyi a kù mɔ. Nsɛi inɛ iyi inɛ í waa təṭ iyi í kù mɔ nɔu bɛ, ideɪ n wa n sisi nɔu. ²⁴ Ilaaḍ, nɔu iyi í taka andunyau do mii iyi í wa si fei, nɔu iyi í je Lafɛi lele do ilɛ, kaa buba si ile iyi amanɛ na à ma do

awə nna. ²⁵ Awəi amanɛ kaa yəko ku muaa nkāma, domi kù nɛ bukaatai ngəgə. Nɔu takaeɪ wa muaa amanɛ na kumi do kuwɛɛ do mii fei. ²⁶ Hai si inɛ akā iyi í tako í takauɪ dimi iyi wa tɛ si andunyau ihē fei í fita. Hai takoi í jilɛ waati nna do tengi bii aa maa wa. ²⁷ Ilaaḍ í ce bɛɛɛi ku ba a ce kookaai a maa dedɛɛ do kubabii nɔ si kudɛɛu aa yə. Amma ntə ntə Ilaaḍ kù jlə kāma nwa gə, ²⁸ domi na iriɛi à nɛ kuwɛɛ, nɔ nɔui í jə ara nwa wa nɛ. Woo kə tia nɔu gə na à ni, awa mɔ amae nɔi. ²⁹ Debɛi, si na iyi í jə à je amai Ilaaḍ na, kù sla ka maa ce lasabu ka ni Ilaaḍ í yɛ bei iwē iyi amanɛ í lasabu í coo ku sla do wura wala do isə fūfū wala do kuta. ³⁰ Ilaaḍ í temuaḍ amanɛ na wo si kumə hai mɔ nna, amma nsɛi wa sɔ inɛ na tengi bii à wa fei a naa a kpaasi idə nna. ³¹ Nə í jilɛ aɔ si bii inɛ iyi í cicau á kiitiḍ inɛi andunya na fei nɔ kiitiɛu dee deei á je. Nə í jūu tā hai si balɛ ku ba ku nyisi inɛ fei iyi inɛ bɛ á na ku cei.

³² Iyi à gbə Pəlu wa fə ideɪ kujli iku na hai si balɛ nɔi inɛ gə na à waa yaakoɛ. Inɛ gə na mɔ à ni, à bi faajii ideu bɛ má aɔ gə. ³³ Nɔi Pəlu í nɛ í jə na. ³⁴ Do nɔu fei, ineməko gə na à bə bi tɛɛ à dasi Jesu naanɛ. Si inə nɔi Deni woo ce kiitii Arepagu gə í wa. Abo gə mɔ iyi à ya kpe Damarisi í dasi naanɛ do inɛ gə na má.

18

Pəlu í bə Kərənti

¹ Si anyii nɔu, Pəlu í nɛ hai Atɛni bɛ í bə Kərənti. ² Nɔi í ko Zuifu gə bɛ iyi à ya kpe Akilasi, iyi à buu ilei Pəntu. Kù kpe titā iyi í naa hai ilei Itali, nɔu do aboe Pirisila, domi Kolodu ilaalu nlai Romu í na wooda í ni Zuifu fei ku fita hai Romu. Nɔi Pəlu í bə ku cə na. ³ Nə í buba aɔaḍ na à ce icə aɔ domi í ya ce ilei aɔ bei aɔa mɔ à ya ce. ⁴ Aɔi kusimi fei í ya bə waazo ku ce ile bii Zuifu na à ya

* **17:18** inɛi Epikuri na aɔa à ya ni, inə didəi í re mii fei si kuwɛɛi amanɛ. † **17:18** inɛi Sitosi na aɔa à ya ni, inɛ ku jesi mii iyi á naa siɛ fei.

ce kutatso. Nɔ́ í ya maa mu nɔ́a ide anɔ́ do Gerɛki ɔ́au ku ba a dasi Jesu naane.

⁵ Waati iyi Silasi do Timotee à to wa hai ilei Masedoni, Pɔlu í ya maa ce icei waazoi waati kama fei ku maa sɔ́ Zuifu ɔ́au iyi ntɔ́ ntɔ́ Jesui í je ine iyi Ilaaɔ́ í cicau. ⁶ Amma à jaa nɔ́ à waa buu, ɔ́ai í gbugbã si ɔ́a irurui ibɔ́e nɔ́ í sɔ́ ɔ́a í ni, bii í na í ce nfe ɔ́a, í je ideí iri nɔ́e. Kù je baam má. Hai nnyi an jò ɔ́e n koo n cea hai je Zuifu ɔ́a waazo. ⁷ ɔ́ai í ne hai be í bɔ́ kpasɛ́i Titee Zusitu, ine iyi í ya maa jirima Ilaaɔ́u. Ilee wee kəkai ile bii Zuifu ɔ́a à ya ce kutatsoúí í wa. ⁸ ɔ́ai Kirisipu ine ngboi igbeu í dasi Lafɛɛ Jesu naane, nɔ́u do inei kpasɛ́e ɔ́a fei. Inei Kɔ́renti nkpá í gbɔ́ waazoi Pɔlu nɔ́ anɔ́a mɔ́ à dasi naane, nɔ́ à dasi ɔ́a inyí.

⁹ ɔ́ai Aɔ́ Lafɛɛ í sɔ́ Pɔlu si kuye idɔ́ í ni, maà ce njo. Hanya í sɔ́ ɔ́a, maà coko, ¹⁰ domi n̄ weɛ do awo. Ine gɔ́ kaa yɔ́kɔ́ ku lesie awo hee ku ceɛ laalo. Sɔ́ ɔ́a ideu domi ine nkpái í wa si iluu ihɛ́ iyi á je titom. ¹¹ Pɔlu í buba ilu be adɔ́ aká do bubu nɔ́ wa kɔ́ ɔ́a si ideí Ilaaɔ́.

¹² Waati iyi Galiɔ́ wa je ilaalu si ilei Gerɛsi, ɔ́ai Zuifu ɔ́au à ce anu aká à tatso à gbã Pɔlu à bɔ́ɔ́e bi ku ce kiiti.

¹³ À ni, məkau ihɛ́ njei wa lele ine ɔ́a ku ba a tso Ilaaɔ́ si bei wooda nwa kù bi.

¹⁴ Iyi Pɔlu wa bi ku fɔ́ ide, ɔ́ai Galiɔ́ í sɔ́ ɔ́a í ni, bii í je ideí kurara walakɔ́ laalo gɔ́i í ce an nyi wa n naa n gbɔ́ ide nɔ́e. ¹⁵ Amma bii í je ideí kakɔ́ ɔ́ai do ideí irii ine ɔ́a do woodai inɛ taka nɔ́e, inɛi aa wɔ́a ndu ɔ́e. N kaa n je woo kiitii ide dimi beɛbe. ¹⁶ ɔ́ai í lele ɔ́a hai bi ku ce kiituu. ¹⁷ Nɔ́ ine ɔ́au fei à mu Sositeni ine ngboi igbei Zuifu ɔ́au à losi ku cãa tengii andei ile bi ku ce kiituu. Amma baai Galiɔ́ kù wa si ideu.

Pɔlu í nyi ikpa Antiəsi

¹⁸ Pɔlu í kpe Kɔ́renti má. Si anyie nɔ́ í tso kpaasi woo dasi naane ɔ́au

sukudɔ́ nɔ́ í koo í wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyi í tako í cea Ilaaɔ́ kuwã do kugbasi wo. Nɔ́ í lɔ́ akai inyí do Pirisila do Akilasi aɔ́ à ne ikpa ilei Siri. ¹⁹⁻²¹ Iyi à to Efɛɛzu ɔ́ai Pɔlu í lɔ́ ile bii à ya ce kutatso nɔ́ í ba Zuifu ɔ́au faaji ku ce. ɔ́ai à tsoɛ ku ce aɔ́ minji bi tu ɔ́a, amma kù waa je. Iyi wa ne ɔ́ai í sɔ́ ɔ́a í ni, bii Ilaaɔ́ í bi an nyi wa má. Nɔ́ í jò Pirisila do Akilasi be í koo í lɔ́ akai inyí í ne hai Efɛɛzu.

²² Iyi í to Sezaree, ɔ́ai í kita í bɔ́ Zeruzalemu í koo í ce inei igbei Jesu ɔ́a fɔ́. Si anyie nɔ́ í bɔ́ Antiəsi. ²³ Iyi í ce aɔ́ minji be ɔ́ai í nyi í dasi kpãa má í koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa mua ine ɔ́a iyi à waa too kpãai Jesu fei gbugbã.

Apolo í bɔ́ Efɛɛzu do Kɔ́renti

²⁴ Zuifu gɔ́ iyi à ya kpe Apolo iyi à bi Alesandiri í bɔ́ Efɛɛzu. Ilu bisii nɔ́ í mà tiaí ideí Ilaaɔ́ sãa sãa. ²⁵ Wee í mà kpãai ideí Lafɛɛ nɔ́ í ya ce waazoe do himma nɔ́ í sisi ideí Jesu dee dee. Amma inyí ku dasii Zãa nɔ́u akai í mà. ²⁶ Wa ce ɔ́a waazo do naane ile bii Zuifu ɔ́a à ya ce kutatso. ɔ́ai Pirisila do Akilasi à gbɔ́ waazie nɔ́ à kpoo ide ɔ́a à koo à teese à sisiaa yaasei ideí Ilaaɔ́ dee dee. ²⁷ Si anyie, Apolo í dasi idɔ́ nɔ́u ku bɔ́ ilei Gerɛsi. Nɔ́ kpaasi woo dasi naane ɔ́au à muaa gbugbã ku ba ku koo nɔ́ à cea ine ɔ́a iyi à waa too kpãai Jesu iyi à wa ilei Gerɛsiu tia ku ba bii í to be a coo cenkã. Waati iyi í to be í sobi woo dasi Jesu naane ɔ́au jiida jiida na didɔ́i Ilaaɔ́. ²⁸ Nɔ́ í kãmia Zuifu ɔ́au do wɔ́kɔ́ si bantuma ku ba a mà iyi anɔ́ à wa si kurarai nɔ́ í nyisi ɔ́a hai si tiaí ideí Ilaaɔ́ iyi Jesui í je ine iyi Ilaaɔ́ í cicau dim dim.

19

Pɔlu í bɔ́ Efɛɛzu

¹ Waati iyi Apolo í wa Kɔ́renti Pɔlu í too kpãa iyi wa bɔ́ ikpa iri kuta ɔ́au nɔ́ í to Efɛɛzu. ɔ́ai í ba ine gɔ́ ɔ́a iyi à waa too kpãai Jesu be. ² ɔ́ai í bee

na í ni, i kù ba Hundei Ilaaṣ titā hai waati iyi í dasi naane na? Nṓi à jēaa à ni, aawo. A kù gbṓ mà Hundei Ilaaṣ í wee móm. ³ Nṓi Pṓlu í bee na má í ni, debei, inyi ku dasi yoomai à ce nṓe. Nṓi à jēaa à ni, inyi ku dasii Zāai. ⁴ Nṓi Pṓlu í sṓ na í ni, inṓe na iyi à kpaasi idṓ, aṓai Zāa í dasi inyi. Nṓ í sṓ inṓe na í ni a dasi Jesu naane, nṓu iyi á na ku naa si anyii nṓu. ⁵ Iyi à gbṓ ideí Pṓluu nṓi à ce inyi ku dasi do irii Lafēe Jesu. ⁶ Nṓi Pṓlu í le nṓa awo si iri nṓ Hundei Ilaaṣ í naa si nṓa nṓi à waa fṓ ide do fee mmu na nṓ à ce walii. ⁷ Inṓe nṓu à to zakai aṓa maateji.

⁸ Si anyii nṓu, Pṓlu í bṓ ile bii Zuifu na à ya ce kutṓtṓu wa waazo ideí bommai Ilaaṣ do naane nṓ í ce beebē zakai cukpa mēeta, nṓ aṓaṓ na à wasi ku busi nṓe nṓ í wasi ku lele na ku ba a dasi naane. ⁹ Amma inṓe gṓ na à lele idṓ nṓa à kṓ ku dasi naane, nṓ à nyi à waa fṓ ide laalṓ má si kpāai ideí Lafēe si wajui zamaau. Na nṓi í jṓ Pṓlu í tekēe hai bi tu na, nṓu do inṓe na iyi à waa too kpāai Jesuu. Í ya maa kṓ na si cio aṓo fei si ile cioi Tianusi. ¹⁰ Beebei à ce adṓ minji hee inṓe na iyi à wa ilei Azii fei, hai Zuifu na do hai je Zuifu na, à gbṓṓ ideí Lafēe Jesu.

Idei ama inemakoi Seva na

¹¹ Ilaaṣ í mua Pṓlu gbugbā ku ceṓ maamaake nla na. ¹² Na nṓi í jṓ jaae iyi í lu araē fei, bii à so à lea bṓṓ nṓu si ara à ya ba irii. Inṓe na mṓ iyi à ne inṓe inṓokṓ na, bii à lu nṓṓ, inṓe inṓokṓ nṓu à ya fitai. ¹³⁻¹⁴ Zuifu gṓ na à ya maa dabii bii fei a maa nya inṓe inṓokṓ inṓe na. Si inṓ nṓa gṓgṓ nṓa na à dasi idṓ a kpe irii Lafēe Jesu a nyaṓ inṓe inṓokṓ inṓe gṓ. Zuifu inṓe ngboi woo weei Ilaaṣ gṓ iyi à ya kpe Seva, ama inemakṓ mēje nṓi à waa bi a ce beebē. Aṓo nṓu gṓ à sṓ inṓe inṓokṓ inṓe gṓ na à ni, do irii Jesu

iyi Pṓlu wa waazou, fita. ¹⁵ Amma inṓe inṓokṓ inṓe inṓe í ni, nṓ mà Jesu nṓ nṓ mà Pṓlu, amma yooi inṓe mṓ ì je. ¹⁶ Nṓi mṓkṓ iyi í ne inṓe inṓokṓ í fo í bata na nṓ í kāmia na í cā na í mēe na ntṓ ntṓ hee aṓa fei à sa hai kpasēe baṣi. ¹⁷ Nṓi inṓe Efēezu na hai Zuifu do Gereki na fei à gbṓ ideu, nṓ nṓo í mu na, nṓ irii Lafēe Jesu í ne beere ntṓ ntṓ. ¹⁸ Nṓi woo dasi Jesu naane nkṓ í naa í tuuba si bantuma. Á fṓ mii iyi aṓa à ya ce wo. ¹⁹ Inṓe na iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo aṓa nkṓ nkṓi à naaṓ tia nṓa na iyi à ya maa ceṓ dobu dobuu wa à naa à joo si wajui zamaa. Inṓe gṓ í ce dooai fiaí tia nṓu, nṓ à ba wee jiaē í to zakai kpekele dubu ciitaa *. ²⁰ Beebei gbugbāi Aṓ Lafēe í jṓ ideí Jesu wa fangaa bii fei do gbugbā.

Ijai Efēezu

²¹ Iyi nṓu nṓu í ce í tā, nṓi Pṓlu í dasi idṓ nṓu ku too do ilei Masedoni do si ilei Gereṣi nṓu ku bṓ Zeruzalemu. Í ni bii nṓu í to be, tilasii nṓu ku bṓ Romu mṓ. ²² Nṓi í be Timṓtee do Erasitu, aṓa iyi à waa sobie si icēu, ikpa Masedoni, amma nṓu takae í kpe keeke má ilei Azii be.

²³ Waati beebē wahala nla gṓ í dede Efēezu be na kpāai ideí Jesu. ²⁴ Gbede woo cā isṓ fufū gṓ í wa be à ya kpoo Demetiusi. Í ya ce mii gṓ na iyi à jṓ ilei iwē nṓa Aritemi. † Nṓ woo ce icē dimi beebē na fei à ya ba si amanii jiida. ²⁵ Nṓi í tṓtṓ woo ce icēe na do gbēde mmue gṓ na má í ni, i kù mà na iyi si icēu ihēi à waa ba si amani? ²⁶ Inṓe taka nṓe ì waa yṓṓ na, ì nṓ ì waa gbṓ na mii iyi Pṓlu wa ce. Wa ni kù je iwē na iyi amanē na à ce do awo nṓai aṓ tṓṓ. Nṓ í yṓkṓ í kāmia inṓe nkṓ nkṓ, kù nṓ kù je baa Efēezu ihē nṓu akā, do si ilu nkṓi ilei Azii feii. ²⁷ Á na ku jṓ icē nwa ku ba iri sāmi. Si anyie á nyi ku jṓ a

* **19:19** kpekele dubu ciita fiaí tia nṓu iyi à fāa à yṓkṓ ku to fia iyi aa sāa woo ce icē zakai adṓ cijed fēewa si waati nṓa. † **19:24** iwē nṓa Aritemi iwēu ihē inaaboi.

kaa saalu baa ilei iwē nwa Aritemi, nō bēere nlae á na ku tā, iwē iyi inēi Azii na do inēi andunya fei wa tōo.

²⁸ Iyi à gbò ideu nōi idō nna í kō, nō à wasi ku dō anu hee lele à waa ni, Aritemi nwa í la. ²⁹ Nōi hoya hoya í dede si iluu fei nō do anu akā inē nna à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu nna à bōdō nna bii à ya cēiu. Inē nna inēi Masedōni nna, anai à waa si Pōlu si isēne. Nō inē nkpō í sei í bō bē. ³⁰ Pōlu wa bi ku bō bi zamaau amma kpaasi woo too kpāai Jesu nna à kō. ³¹ Nō hee do akawei ile bē nna gōgō nna iyi à je kpaasie nna anai mō à bē ama wa à nī a kōo a tōe suuru ku maà naa ile bē. ³² Ile bēi anai fei à waa dō anu à wasi ku fō ide nna ikā ikā. Inē nkpō nna kù mà na mii í ce à tōtō bē mōm. ³³ Nōi Zuifu gō nna à sisia Alesandu yaasei ideu nō à tale sie wajui zamaau. Nōi Alesandu í ni a coko do awō nō wa bi ku sō nna ideu do yaasee. ³⁴ Amma waati iyi à mà iyi nna mō Zuifui, anai fei à wasi ku dō anu hee zakai isō minji à waa ni, Aritemi nwa í la.

³⁵ Si anyie nōi woo kō tiai ilu nnaui í jō à coko nō í ni, inē inēi Efēezu nna, yooi kù mà iyi ilu nwaui ilei Aritemi ilu bēereu í wa, awai à nō à waa ceaa ice. Nō ì mà nna hai lelei mii iyi í jōu í cuku wa. ³⁶ Inē gō kaa yōkō ku jā ideu. Na nna, i mu ara nne nna í maà ce ngōgō do saasa. ³⁷ Inē nna iyi ì naaò wa nsei nna ihē nna a kù ce ilei mii ndii ilei iwē nwa nna a kù nō a kù fō laalāe. ³⁸ Na nna, bii Demetiusi do gbēde nna iyi à wa bi tē nna à nē ide gō do inē gōi à jile aji nna iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti nna, í jō nna a ce ide nna bē. ³⁹ Nō bii ì nē ide gō si antae má nna, aa yōkō i wūae bi inē ngboi woo ce kiiti nna. ⁴⁰ Aa yōkō a yē taale nwa a nī awai à dede ija si idei nnyiu ihē domi kù nē yaase. Bēi à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fō mōm.

⁴¹ Iyi í fō bēebē í tā nōi í jō zamaau í fangaa.

20

Pōlu í bō Masedōni do Gerēsi

¹ Iyi hoya hoyau í leekí nōi Pōlu í tōtō inē nna iyi à waa too kpāai Jesu nna í mu nna gbugbā nō í tōo nna sukudō í bēi í nē ilei Masedōni. ² Í dabii si ileu fei í mua inē nna iyi à waa too kpāai Jesu nna gbugbā ntō ntō, í bēi í to ilei Gerēsi ³ í ce bē cukpa mēeta. Waati iyi wa bi akōi inyi ku lō ku bō ilei Siri nōi í gbō iyi Zuifu nna à waa dē nna ku kpa. Na nna, í dasi idō nna ku too do ikpa Masedōni má. ⁴ Inē nna iyi à suu si isēne wee, Sopateē amai Pirusi inēi Beree, do Aritaaki do Sikundusi inēi Tesalonika nna, do Gayusi inēi Dēebu, do Timōtee do Tisiki do Torofimu, inēi ilei Azii nna. ⁵ Anai à cua à koo à degbe wa Torasi. ⁶ Iyi awa taka nwa à je jingau Pēe hai nē lefeeu à tā à koo à lō akōi inyi Filipi bē. Nō si isēne nwau si aji miusia à koo à ba nna Torasi nō à ce aji mēee bē.

Pōlu í ce waazo Torasi

⁷ Nōi aji sintei azuma aleu awa à tōtō à waa je ije Lafē, nōi Pōlu í wasi ku cea inē nna waazo. Bii iju í mái Pōlu á nē. Nōi í jō waazo u í sō hee í to idū laja. ⁸ Wee fitila í kpō lelei ile kukpēke bii à tōtōu. ⁹ Nōi awaasū gō wa buba si ferenti bē à ya kpoo Etiki. Si bēi waazo Pōlu í sō nōi í siiko hee í na í sī njoo nō í cuku wa ile hai lelei ile kukpēke mēetasiau. Iyi à koo à dede à ba wee í ku. ¹⁰ Nōi Pōlu í kita wa nō í bate í soo í ni, i maà ce njo nna, hundee í wēe. ¹¹ Iyi Pōlu í gū lelei ileu má í sō pēe í bububue nō anadō nna à je, nō í losi ku waazo má hee iju í máu í bēi í nē. ¹² Amma à bōdē Etiki iyi í nya í cuku wau kpasē baani nō inai anai fei í dō jiida jiida.

Hai Torasi Pōlu í bō Miletu

¹³ Awa à koo à lō akōi inyi à cua à bō Asosi. Tengi bēi Pōlu á na ku ba wa nō ka soo. Bēebē í bi si na iyi í jō wa bi ku koo do ise. ¹⁴ Iyi í

naa í ba wa Asosi, hai bei í lo akoi inyi awaðo na à bə Mitiləni. ¹⁵ Nəi à ne hai be nə iju kuməe à to gungum gə iyi à ya kpe Kio. Iju kumə mmue nə à to gungum mmu gə iyi à ya kpe Samosi, nɔi aɔ məetasiaə à to Miletu. ¹⁶ Wee Pəlu í dasi idə nɔu ku maà leeki Efeezu ku ba waati ku maà lo nɔu si ilei Azii. Wa ce kookaai fei ku ba nɔu ku to Zeruzalemu na jingau Pantikotu.

Pəlu wa təo ine ngboi Efezu nɔu sukadə

¹⁷ Nəi hai Miletu Pəlu í be ama Efeezu í ni a kpe ine ngboi igbei inei Jesu nɔu wa a naa a ba nɔu be. ¹⁸ Iyi ine nɔu à to wa bi tɛe nɔi í sɔ nɔ í ni, inɛ taka nɛe ì mà nɔ bei n je kuwɛem waati iyi n wa si anini nɛe hai aɔ sinte iyi n naa si ilei Azii. ¹⁹ N ce icei Lafɛe Jesu do ara ku kaye do cikəaju aɔ, n nə n ye wahala si na iyi í jə Zuifu nɔu à leeki si aɔa a kpam. ²⁰ Inɛ taka nɛe ì mà mii nɔ iyi á ce nɛe aranfaani, n kù singa nɛe kamae. Amma n sɔ nɛe ntə fei nə n kə nɛe si cio si bantuma do si kpasɛ nɛe nɔ. ²¹ N sɔ Zuifu nɔ do hai je Zuifu nɔ a naa a kpaasi idə nɔa a sinda si Ilaaɔ a dasi Lafɛe nwa Jesu naane. ²² Nə wee bebei má, Hundeí Ilaaɔ wa tilasiim n bə Zeruzalemu, nə n kù mà mii iyi á koo bam be. ²³ Amu de n mà si ilu fei Hundeí Ilaaɔ wa sɔm iyi piisəo ku ce do ijuukpə wa degbem. ²⁴ Amma kuwɛem kù je ngəgə bi tom, n kù nə n kù wa saalue, amu de n ba n tambə icem iyi Jesu Lafɛe í dasim n ce. Iceu nɔu í je n sisi laabaau jiidai didə iyi Ilaaɔ í ce nwa.

²⁵ Inɛ iyi n dabii n wa n waazo ideí bommai Ilaaɔ si aninii nɛe fei, nsei n mà iyi í kaa yem má nɔ. ²⁶ Na nɔi í ce n wa n sɔ nɛe si bantuma hai nnyi, bii ine gə nɛe í na í ce nfe kù je ideí irim, ²⁷ domi n sisi nɛe ide iyi Ilaaɔ í jile fei n kù singa nɛe gəgəe. ²⁸ I mu ara nɛe ku sɛa, nə í ya maa degbe ine nɔ iyi Hundeí Ilaaɔ í da nɛe si awə fei, aɔa iyi à je igbei inei Lafɛe Jesu

nɔ iyi nɔu takae í ya do nɛe. ²⁹ N mà do anyim amanɛ nɔ aa naa si anini nɛe bei inai sako í ya naa si angudə nɔ, a kaa nə a jə nɛ. ³⁰ Nə baa hai si inə nɛe ine gə nɔ aa kpaasi ntəu ku ba ku je ibo nə aa wa inyii itli woo dasi Jesu naane nɔu a jəd məcə nɔa. ³¹ Na nɔu, i wə nɔo nɔ. I ye gigi nɔ bei amu takam n ce adə məeta bi tu nɛ Efeezu be wo nə n kə nɛe akə akə aləd daakə do cikəaju nɔ.

³² Nsei n sɔ nɛe n wa n daa Ilaaɔ si awə nə n wa n da nɛe ideí didəe si awə. Nɔu í yəkə ku mu nɛe gbugbā nə ku mu nɛe tubu iyi í jile ine nɔ iyi í cica a je tɛe fei. ³³ Waati iyi n wa bi tu nɛe, inɛ taka nɛe ì mà nɔ iyi n kù nɛe kədəeí isə fufui ine gə hee má je wura wala ibəe. ³⁴ I nə ì mà nɔ iyi n ya n ce icei do awəm n bei n ba bukaatai mii nɔ iyi n bi fei, amu do ine nɔ iyi à waa toom. ³⁵ N nyisi nɛe si mii fei iyi á sɛa í ce ice beɛbe nɔ í ya sobiə hai n gbugbā nɔ n ye gigii ideí Jesu Lafɛe iyi í ni, woo ce amua í nɛe inə didə í re ine iyi wa gba amua.

³⁶ Iyi Pəlu í fə beɛbe í tā nɔi í gule aɔa nɔ fei nə à ce kutəo. ³⁷ Nə aɔa fei à kpata nə à yáa à təe sukadə do kubi ³⁸ à bei à suu hee bi akoi inyi. Aɔa fei à wɛəd inə ku fəi si na iyi í jə í ni a kaa na a ye nɔu má.

21

Pəlu í bə Zeruzalemu

¹ Iyi à təo nɔ sukadə nɔi awaðo Pəlu à koo à lo akoi inyi à nɛe suusuu à bə gungum gə iyi à ya kpe Kosi, iju kuməe nə à to gungum mmu gə iyi à ya kpe Rodu. Hai be má nə à bə Patara. ² Bei à ba akoi inyi iyi wa bə ikpa ilei Fenisi nə à lo à nɛ. ³ Nəi à ye gungum gə iyi à ya kpe Sipu, à dalee do ikpa awə canga nə à bə ikpa ilei Siri. Nəi à to Tii bii akoi inyi á kita asoe. ⁴ Ilu bei à ye ine gə nɔ iyi à waa too kpai Jesu nə à ce aɔ məeje bi tu nɔ be. Nəi Hundeí Ilaaɔ í jə à sɔ Pəlu à ni ku maà bə Zeruzalemu. ⁵ Amma iyi aɔi kune nwa í to à nyi

bi akɔu má. Anɔ fei do abo nɔa nɔa do ama nɔa nɔa à naa à leeki nwa hai iluu. Awa fei à gule itii tenkuu nɔ à ce kutɔɔ. ⁶ Iyi à tɔɔ nɔe sukudɔ à tã awa à lɔ akɔi inyi u à nɛ, nɔi anɔa mɔ à nɛ à nyi kpasɛ nɔa nɔa.

⁷ Hai Tii à dasi kpãa má nɔ à to Tolemasi. Bei à kita hai si akɔi inyi u nɔ à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naane nɔa fɔɔ nɔ à sũ be idũ akã. ⁸ Iju kumãe nɔ à nɛ à bɔ Sezaree. Nɔ à koo à sɔ kpasɛi Filipu woo waazou, nɔu iyi wa je inɛ akãi amanɛ mɛje nɔa iyi à cica wo si ilui Zeruzalemuu. ⁹ Mɔkɔu í nɛ mudɛɛ mɛɛ gɔ nɔa iyi a kù mɔ mɔkɔ, walii nɔi. ¹⁰ Iyi à ce aɔ minji be walii gɔ iyi à ya kpe Agabusi í naa be hai ilei Zudee. ¹¹ Í naa bi tu wa nɔ í so santiikii Pɔlu í dɔɔ isɛɛ nɔa do awɔɛ nɔa nɔ í ni, ide iyi Hundi Ilaaɔ wa fɔ wee. Inɛ iyi í nɛ santiikiu ihɛ be ihɛi Zuifu nɔa iyi à wa Zeruzalemu aa dũu nɔa daa dimi mmu nɔa si awɔ. ¹² Iyi awa do inɛi Sezaree nɔa iyi à wa be à gbɔ ideu, nɔi à wasi ku tɔɔ Pɔlu ku maà bɔ Zeruzalemu má. ¹³ Amma í ni, na mii í ce ì waa kpata beɛbe nɔa ì waa ganji wɔkɔm nɔa. Ñ tã sɔɔlu n ku na irii icei Lafɛɛ Jesu Zeruzalemu be, kù je ku dɔ nɔu akã. ¹⁴ Iyi à ye kù gbɔ ide nwa, à coko nɔ à ni, Aɔ Lafɛɛ ku ce idɔɔbie.

¹⁵ Si anyii nɔu nɔ à dede à ce sɔɔlu à waa bɔ Zeruzalemu. ¹⁶ Nɔi si inɔi inɛ nɔa iyi à waa too kpãai Jesu nɔu, inɛ gɔ nɔa à dede hai Sezaree be à si wa, nɔ à bɔɔ wa hee kpasɛi Nasɔɔ inɛi Sipu bii aa ka sɔu. Mɔkɔu í dasi Jesu naane í kpe.

Pɔlu í bɔ Zaaki ku cɔ

¹⁷ Iyi à to Zeruzalemu be nɔi kpaasi woo dasi Jesu naane nɔa à gba wa do inɔ didɔ. ¹⁸ Iju kumãe nɔi awaɔ Pɔlu nɔa à bɔ bi Zaaki nɔ inɛ ngboi igbei Jesu nɔu fei à tɔtɔ be. ¹⁹ Nɔi Pɔlu í ce nɔa fɔɔ nɔ í sisi nɔa mii nɔa iyi Ilaaɔ í ce akã akã si gãmei

hai je Zuifu nɔa na ice iyi nɔu í ce. ²⁰ Iyi à gbɔ ideɛ nɔi à saabu Ilaaɔ. Nɔi à sɔ Pɔlu à ni, kpaasi nwa, ì gbɔɔ? Zuifu nkpɔ nkpɔi í dasi Jesu naane nɔ anɔa fei à waa too woodai Moizi do himma. ²¹ Amma inɛ nɔa à mɔe ide à ni ì waa sɔ Zuifu nɔa iyi à wa bi dimi mmu nɔa a jɔ woodai Moiziu do dedembai bala nwa nɔa, nɔ a maà ya dasi ama nɔa nɔa bango. ²² Debei, beirei aa ka ce. Kù nɛ sika kãma inɛ nɔa aa mà iyi ì to wa ilu ihɛ. ²³ Na nɔu, ce iyi aa ka sɛɛ. Amanɛ mɛɛ gɔ nɔa à wa ihɛ iyi à cea Ilaaɔ kuwã *. ²⁴ Kooɔ nɔa nɔ inɛ fei í ce buki iyi á jɔ ì má nɔa, nɔ ì sã fiái iri ku wa nɔa. Nɔui á jɔ inɛ fei ku mà mii iyi à gbɔ na irieu kù je ntɔ, amma aa ye iyi awɔ takɔ ì waa too woodai Moizi. ²⁵ Amma iyi í je ti dimi mmu woo dasi Jesu naane nɔa, awa à kɔ tia à samba nɔa si na iyi í jɔ à yɔɔ iyi í sla ka jile nɔa wooda ka ni a maà ya je ijei kuwee nɔ a maà ya nɔ kpaai nɔa nɔ a maà ya nɔ nɔa jifa nɔ a maà ya tɔtɔ sɛɛ hai ce abɔɔɔ. ²⁶ Iju kumãe nɔ Pɔlu í kooɔ inɛ nɔu nɔ à ce buki iyi á jɔ a má. Si anyie Pɔlu í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ í koo í sɔ woo weei Ilaaɔ nɔu aɔ iyi buki anɔ a kɔ, aɔ nɔu bei a cea anɔa kuwee akã akã.

À mu Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ

²⁷ Iyi aɔ mɛjeu wa tã nɔi Zuifu nɔa iyi à naa hai ilei Azii à ye Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ be. Nɔi à dede idɔi zamaa fei nɔ à muu. ²⁸ À dɔ anu à waa ni, inɛ inɛi Izireli nɔa, í faaba. Mɔkɔu ihɛ í ya maa bɔ bii fei ku maa kɔ inɛ fei si cio ku maa fɔɔ taalei inɛi Izireli nɔa do woodai Moizi do kpasɛi Ilaaɔu ihɛ. Wee í naaɔ dimi mmu gɔ nɔa wa si kpasɛu ihɛ má, nɔ í dasi ile kumáu riisi. ²⁹ À fɔ beɛbe si na iyi í jɔ à tako à ye Torofimu inɛi Efeezuu, nɔu do Pɔlu si iluu, nɔ à tamaa bei Pɔlu í naaɛ wa kpasɛi Ilaaɔ bei. ³⁰ Nɔ inɛ nɔa à cã bii bii si iluu fei. Nɔi inɛ nɔa à sei à wasi ku naa hai bii fei, nɔ à mu

* **21:23** à cea Ilaaɔ kuwã Si waati nɔa, bii inɛ í cea Ilaaɔ kuwã, kù nɛ kpãai ku wa irie. Amma bii kuwãu í kɔ, waati nɔu á wa iriei, nɔ ku ce kuwee nɔa.

Pɔlu à faa à fitaɛ wa hai bantumai kpasɛu. Bɛ gbakā à cɛmbo gambo nau. ³¹ Waati iyi à waa bi a kpaa nɔi inɛ ngboi igũu Romu í gbɔ iyi hoyaa hoyaa í dede si ilui Zeruzalemu fei. ³² Nɔi gbakā í so sooge go na do inɛ ngboi sooge go na má nɔ í sei í bɔɔ na bi zamaau. Iyi zamaau í yɛ nɔu do sooge nau, nɔi à jò Pɔlu ku cā. ³³ Nɔi inɛ ngboi igũu í bɔ bi Pɔlu í muu nɔ í ni a dũu do sesee minji. Nɔ í bee na í ni, yooi. Mii í ce. ³⁴ Amma si zamaau inɛ go na à waa la do ide akā, inɛ go na mɔ do ide mmu hee í jò inɛ ngboi igũu kù yɔkɔ ku mà ntɔi ideu na wakatau. Na nɔi í ce í ni a bɔɔ Pɔlu bii kuwai sooge na. ³⁵ Iyi à toò Pɔlu hai bii à ya gũ a lɔɔ inɔ ileu, nɔi sooge nau à soo lele na kugaabui zamaau, ³⁶ domi inɛ nau fei à waa too na à waa lɔɔ à waa ni, i kpaa.

Pɔlu wa kɔɔ araɛ

³⁷ Si bei à waa bi a lɔɔ Pɔlu inɔ ileu, nɔi í bee inɛ ngboi igũu í ni, aa yɔɔdaam n fɔ ide go? Amma inɛ ngbou í beɛɛ í ni, asee í waa gbɔ Gereki mɔm? ³⁸ Debɛi, i kù jɛ inɛi Ezibiti iyi si aɔ gbɛɛjiu ihɛ í bi ku kɛkɛ ilaaluu nɔ í tɔtɔ woo kpa inɛ na aɔa dubu mɛɛ í bɔɔ na si gbabuau? ³⁹ Nɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amaalui si ilu go iyi í nya iri. À bim ni Tarusi si ilɛi Silisi. N waa n tɔɔɛi, jò n ba inɛ nau ide ku fɔ. ⁴⁰ Nɔ inɛ ngboi igũu í muua kpāa. Nɔi Pɔlu wa leekɛ bi ku gũ ku lɔɔ inɔ ileu í ni zamaau ku coko do awɔ. Nɔi aɔa fei à coko cau. Nɔ Pɔlu wa sɔ na ide do feei Ebɛɛ.

22

¹ í ni, inɛ kpaasim na do baam na, i gbɔ iyi n nɛ ku sɔ nɛ n kɔɔ aram. ² Iyi à gbɔ wa ba aɔa ide ku fɔ do feei Ebɛɛ nɔi à mu ara nɔa sɛɛ í re baa bei à tako à mu ara nɔa wo. Nɔi Pɔlu í sɔ na í ni, ³ amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilɛi Silisi, amma Zeruzalemu ihɛi à bíim. Gamalielii í kɔm si cio, nɔui í kɔm si woodai bala nwa na sãa sãa, nɔ n nɛ himma

si icei Ilaaɔ si bei inɛ fei í wɛɛɔ nnyi na. ⁴ N kpā woo too kpāai Jesu na iju jiida jiida hee n kpa gɔgɔ na. N mu inɛmɔkɔ na do inaabo na n dɛi na n dasi na piisɔɔ. ⁵ Woo wee nlai Ilaaɔ do igbei inɛ ngbo nau fei aa yɔkɔ a jɛ sɛɛdam. Hai si awɔ nɔai n gba tia iyi à kɔa Zuifu kpaasi na iyi à wa Damasi. Nɔ n bɔ bɛ ku ba n mu woo dasi Jesu naane na iyi à wa bɛu n dɛi na nɔ n naaɔ na wa Zeruzalemu n jò a kpā na iju.

Pɔlu wa sɔ na bei nɔu í kpaasi ido (Cɔ IWB 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Nɔi Pɔlu í sɔ na má í ni, si bei n waa n koo n maai Damasi zakai dasau, si kpāau gbakā nɔi inya kumá nla go í naa sim hai lele í biim piu. ⁷ Nɔi n cuku ilɛ nɔ n gbɔ ide ku fɔ go wa kpem wa ni, Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce í waa kpām iju. ⁸ Nɔi n bee n ni, awɔi yoo Lafɛɛ. Nɔi í ni, amui Jesu inɛi Nazareti, amu iyi í ya maa kpā ijuu. ⁹ Inɛ na iyi à waa toom nau à yɛ inya kumáu amma a kù gbɔ imui inɛ iyi wa bam ide ku fɔu. ¹⁰ Nɔ n beɛɛ n ni, Lafɛɛ, bɛirɛi an ce. Nɔi í ni, dede í bɔ Damasi. Bei aa sɛɛ mii iyi Ilaaɔ í bi i ce fei. ¹¹ Kulai inya kumáu í jò n fɛɛju. Na nɔu, kpaasim na à mu awɔm nii à toò Damasi.

¹² Wee mɔkɔ go í wa bɛ à ya kpoo Ananiasii, í mà bɛɛɛɛi Ilaaɔ nɔ wa too woodai Moizi. Zuifu na iyi à wa ilu bɛ fei à waa jɛ sɛɛda jiidaɛ. ¹³ Nɔi í naa bi tom nɔ í ni, Sɔlu kpaasim, yɛ ilu. Tengi bɛ gbakā ijum í cɛ nɔ n yɔɔ. ¹⁴ Nɔ í ni má, Ilaaɔ Lafɛɛi bala nwa nɔi í cicaɛ ku ba í mà idɔɔbie nɔ í yɛ Jesu Inɛ Dee deeu, nɔ i gbɔ idei geɛɛ. ¹⁵ Awɔi aa jɛ sɛɛdaɛ í sɔ inɛ fei mii iyi í yɛ do iyi í gbɔ. ¹⁶ Nɛi, maɔ jò ku kpe má. Dede í kpe irii Aɔ Lafɛɛ, í jò a dasiɔ inyi ku ba í wɛ í má hai si dulum dɛɛ na.

Pɔlu wa sisi bei Lafɛɛ í bɛ nɔu bi dimi mmu na

¹⁷ Pɔlu í ni má, iyi n nyi Zeruzalemu nɔi aɔ nɔu go n waa n ce kutɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ n ce kuyɛ. ¹⁸ Si

kuyem nɔu n ye Lafɛe Jesu nɔ í sɔm í ni n ce nɔa n fita hai Zeruzalemu domi ine nɔu a kaa gba ide iyi n wa n sisi na irii nɔuu. ¹⁹ Nɔ n ni, Lafɛe, ngu nɔ à mǎ sǎa sǎa iyi n ya n bɔ ile bii à ya ce kutɔtɔɔ nɔ n mu ine nɔ iyi à dasie naane n cǎ nɔ n dasi nɔ piisɔɔ. ²⁰ Nɔ à mǎ si ajɔ iyi à kpa Etieni woo jɛ seɛdaɛ, amu takam n wa bɛ n jesi a kpa. Amui n cɔa ine nɔ iyi à kpa nɔu jɛne nɔa mɔm. ²¹ Amma í sɔm í ni n koo, domi hee jiji bi dimi mmu nɔi nɔu á bɛm.

Pɔlu do ine ngboi igũi Romu

²² Ine nɔu à waa desi idei Pɔlu iti hee í fɔ ide nɔu bɛ. Amma waati iyi à gbɔ í ni Ilaaɔ í bɛ nɔu bi dimi mmu nɔa, nɔi nɔa fei à lɔsi ku dɔ anu à waa ni, i kpa. Dimii lafɛe kù sɛa ku maa wɛɛ. ²³ Idɔɔkɔ nɔa í jɔ à waa dɔ anu nɔ à bɔ ibɔ nɔa nɔ à nyɔɔ, nɔ à waa dede iruru lele. ²⁴ Nɔi ine ngboi igũi Romuu í ni a bɔɔ Pɔlu inɔ ile nɔ a tɛaa kpɔtɔɔ ku ba ku fɔ ntɔ. Í ni bɛɛbɛi si na iyi í jɔ wa bi ku mǎ na mii í jɔ zamaau wa dɔ sie anu. ²⁵ Iyi à dɛ Pɔlu à waa bi a cǎa nɔi í bee ine ngboi sooge nɔa iyi í wa bɛu í ni, i nɛ kpǎa í cǎ inei Romu titi í bei í ceaa kiiti? ²⁶ Iyi ine ngboi sooge nɔu í gbɔ ideu í koo í sɔ ine ngboi igũu í ni, bɛirei aa ce. Mǎkɔu inei Romui. ²⁷ Nɔi ine ngboi igũu í naa bi Pɔlu í bɛɛ í ni, a wɔu inei Romui? Nɔ Pɔlu í ni, oo. ²⁸ Nɔi ine ngboi igũu í ni, amu n sǎ fia jiiida jiiida n bei n jɛɔ inei Romu. Nɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amu, bɛɛbɛi à bím. ²⁹ Nɔi gbakǎ ine nɔa iyi à waa bi a cǎau à jɔɔ, domi nɔo í mu baa ine ngboi igũu takɛ do iyi í gbɔ Pɔlu takɛ inei Romui nɔ wee nɔu í jɔ à dɔu do sesee wo.

À bɔɔ Pɔlu bi igbei woo kiiti nɔ

³⁰ Ine ngboi igũu í bi nɔu ku mǎ kam kam mii iyi í jɔ Zuifu nɔu à waa ye taalei Pɔlu. Na nɔi í jɔ iju kumǎe í

jɔ à fũu, nɔ í ni ine ngboi woo weei Ilaaɔ nɔ do igbei woo kiiti nɔu fei a tɔtɔ wa. Nɔ í bɔɔ Pɔlu waju nɔa.

23

¹ Pɔlu í kǎsi ine nɔa iyi à tɔtɔu iju nɔ í ni, ine kpaasim nɔa, idɔm kaa ye taalem domi n ce kuwɛɛm nii dee dee si wajui Ilaaɔ hee do nnyi fei. ² Nɔi Ananiasii woo wee nlau, í sɔ ine nɔa iyi à waa leekɛ bi Pɔluu í ni a cǎa si geɛɛ. ³ Nɔ Pɔlu í buu í ni, Ilaaɔi á cǎe, a wɔ idɛ fǎfǎ *! Í buba í waa kiitiim si woodai Moizi, nɔ í kua wooda mǎ í ni a cǎm. ⁴ Nɔi ine nɔa iyi à waa leekɛ kɔkɔɛu à ni, woo wee nlai Ilaaɔi í ykɔ í waa bu bɛɛbɛ? ⁵ Nɔi Pɔlu í ni, kpaasim nɔa, n kù mǎ mǎ woo wee nlai. N mǎ iyi kukɔi idei Ilaaɔ í ni, i mǎ ya fɔ taalei ilu iri nɔe nɔa.

⁶ Pɔlu í mǎ si igbeu ine gɔ nɔa Sadusi nɔa, ine gɔ nɔa mǎ Farisi nɔa. Nɔi í fɔ ide hee lele si igbeu í ni, ine kpaasim nɔa, amuu Farisii, ine iyi Farisi nɔa à bí. Í waa kiitiim nɔa si na iyi í jɔ nɔ dasi naane iyi iku nɔa aa na a jɛ hai si bale. ⁷ Iyi í fɔ bɛɛbɛ gbakǎ, nɔi Farisi nɔu do Sadusi nɔu à waa ce kakɔ nɔ igbeu í kpɛ minji. ⁸ Sadusi nɔa à ya ni iku nɔa a kaa jɛ hai si bale, amaleka do hunde mmu gɔ nɔa mǎ a kù wɛɛ, amma Farisi nɔa à jesi iyi mii nɔu bɛ fei í wɛɛ. ⁹ Nɔ wakata í dede si anini nɔa à waa jǎ do gbugbǎ, nɔ Farisi woo kɔ ine nɔa si wooda gɔ nɔa à ni, a kù ye taalei mǎkɔu. Yooi í mǎ mǎ amaleka gɔi walakɔ hunde mmu gɔi í sɔɔ ide.

¹⁰ Nɔi kakɔu í la ntɔ ntɔ hee nɔo í mu ine ngboi igũu jiiida a mǎ na a ga arai Pɔlu. Nɔ í ni sooge nɔu a koo a gbǎ Pɔlu wa a nyiɔe inɔ ileu.

¹¹ Idɔ ajɔ nɔu Aɔ Lafɛe í naa í sɔ Pɔlu í ni, mǎ mǎngɔ munya. Si bei í jɛɛm seɛda Zeruzalemu ihɛ, bɛɛbɛ mǎi aa jɛɛm seɛda Romu mǎ.

* **23:3** a wɔ idɛ fǎfǎ bi Zuifu nɔa arabui. Bi tu nɔa inɔ ilei à ya si ine nɔa nɔ à ya teese anyii ileui jiiida. Amma inɔ ileu takɛ konkombii í ya maa nu. Bii à nia ine idɛ fǎfǎ í ye bei ilu muafitii à waa kpoo.

À waa de Pɔlu ku kpa

¹² Iju kumáe daadaakɔ ɲɔi Zuifu ɲau à ce anu akā nɔ à ceekpe à ni ɲa a kaa je hee má je a mɔ bii kù je à kpa Pɔlu sisi. ¹³ ɲa ɲa iyi à ce anu akāu à re baa ɲa ciiji. ¹⁴ ɲɔi à koo à ba inɛ ngbo ɲa do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à sɔ ɲa à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tie ngɔgɔ bii kù je à ba à kpa Pɔlu sisi. ¹⁵ Na ɲɲu, à bi inɛ do igbei woo kiiti ɲau i koo i sɔ inɛ ngboi igūu ku naaɔ Pɔlu wa bi tu ɲe, nɔ ku jɔ bei i waa bi i teese i cɔ yaasei ideɛu má ɲa. Awa aa ka ce sɔɔlu ka kpaa hee ku maa to wa be.

¹⁶ Amma ama inɛ məkɔi wecli Pɔlu i gbɔ à waa fɔ ideɛi zambau. ɲɔi i koo i lɔ ideɛi sooge ɲau nɔ i sɔ Pɔlu ideu. ¹⁷ ɲɔi Pɔlu i kpe inɛ akāi inɛ ngboi sooge ɲau i sɔ i ni, bɔɔ ama awaasū ihɛ bi inɛ ngboi igūu domi i ne ide gɔ iyi à sɔ. ¹⁸ ɲɔi inɛ ngboi sooge ɲau i bɔɔ awaasūu bi inɛ ngboi igūu, nɔ i sɔ i ni, Pɔlu inɛi piisɔu i kpem nɔ i tɔɔm ɲ naaɔ awaasūu ihɛ wa bi titɛɛ, domi wa bi ku sɛɛ ide gɔ. ¹⁹ ɲɔi inɛ ngboi igūu i mu awɔi awaasūu i bɔɔɛ kəkɛɛ i beɛɛ i ni, ide mii i waa bi i sɔm. ²⁰ ɲɔi i ni, Zuifu ɲa à ce anu akā à tɔɔɛ ala i bɔɔ Pɔlu bi igbei woo kiiti ɲau, nɔ ku jɔ bei à waa bi a teese a cɔ yaasei ideɛ má. ²¹ Amma maà ti i gbɔ ide ɲau, domi à re baa ɲa ciiji inɛ ɲa iyi à waa siaa kpāa ku ba a muu. Nɔ ɲa fei à ceekpe à ni ɲa a kaa je a kaa mɔ bii kù je à kpaa. Baa nsei à tã sɔɔlu a coo. Awɔ akāi à waa degbe i jɔ ku naa wa. ²² ɲɔi inɛ ngboi igūu i ni, maà sɔ inɛ gɔ i ni i sisiim ideu ihɛ má. Nɔ i jɔ awaasūu i ne.

À bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ilɛ

²³ ɲɔi inɛ ngboi igūu i kpe inɛ ngboi sooge minji gɔ ɲa i sɔ ɲa i ni, i tɔtɔ sooge cɔ minji a bɔ Sezaree do masa kitaɔ fɛɛwa do ilu kakaa ɲa ɲa cɔ minji i ce sɔɔlu i dasi kpāa iso mɛɛsai ale ɲa. ²⁴ Nɔ i dɛa aɔ ɲa gaayi nɔ i so Pɔlu i koɔɛ bi Felisi ilu ilɛu baani. ²⁵ Iyi i fɔ beɛbe i tã ɲɔi i kɔ tia má i ni, ²⁶ amu Kolodu

Lisiasi, n wa n ceɛ fɔɔ, awɔ Felisi ilu ilɛ ilu beɛɛ nla nla. ²⁷ Məkɔu ihɛ wee n jɔ à naaɔɛ wa bi tɛɛ. Zuifu ɲa à muui à waa bi a kpaa. Iyi n mà iyi inɛi Romui ɲɔi n koo do soogem ɲa nɔ n gbɔ. ²⁸ N bi n mà na mii i ce à waa ye taaleɛ. Na ɲɲu, n bɔɔɛ si wajui igbei woo kiiti ɲa. ²⁹ Hai bei n yɔ iyi à waa ye taaleɛi na wooda ɲa amma kù ce ngɔgɔ iyi i to a dasiɛ piisɔ mɔm hee ma je a kpaa. ³⁰ Si anyiɛ n gbɔ iyi Zuifu ɲau à ce anu akā ku ba ɲa a kpaa, ɲɔi gbakā n jɔ à naaɔɛ wa bi tɛɛ. Nɔ n sɔ inɛ ɲa iyi à waa ye taaleɛ a naa a fɔ ide ɲa si wajue.

³¹ Iyi i kɔ tiau i tã nɔ i soo i na sooge ɲau. ɲɔi sooge ɲau à ce bei i sɔ ɲau fei, à so Pɔlu idu à bɔɔɛ hee Antipatisi. ³² Iju kumáe ɲɔi sooge ɲau à nyi bi ileu nɔ masa ɲau à waa bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ilɛu. ³³ Iyi à to Sezaree gbakā ɲɔi à naa tiau nɔ à nyisiɛ Pɔlu. ³⁴ Iyi i cio tiau i tã ɲɔi i bee Pɔlu hai bii i naa. ɲɔi Pɔlu i ní hai ilei Silisii. ³⁵ Nɔ Felisi i ni, awɔi aa sisiim ideɛ bii woo ye taaleɛ ɲau à to wa. Nɔ i ni a dasi Pɔlu kpasɛi amanlu Herodu.

24

Zuifu ɲa à má Pɔlu ide

¹ Iyi i ce ajɔ miu ɲɔi Ananiasii woo wee nlaɛ Ilaaɔu i bɔ Sezaree ɲɲu do inɛ ngbo gɔ ɲa do woo mà wooda gɔ iyi à ya kpe Tɛɛtulu. ɲɔi à bɔ bi Felisi ilu ilɛu à koo à waa fɔ taaleɛ Pɔlu. ² ɲɔi à kpe Pɔlu wa nɔ Tɛɛtulu i lɔsi ide ku fɔ wa yeɔ taaleɛ wa ni, awɔ Felisi ilu beɛɛ nla, à ne laakai ku sū ntɔ ntɔ do baakaɛ. Ilu ku ye jiidaɛ i jɔ i kpaasi mii nkɔ na aranfaani ilɛ nwa. ³ À jɛsi mii iyi i waa ce fei bii fei si waati kama fei do saabu jiida. ⁴ A kù bi ka kpa waatiɛ amma à waa tɔɔɛ i cɔ wa do iju jiida nɔ i gbɔ ide keeke iyi à neu ihɛ. ⁵ À ye iyi məkɔu ihɛ ilu naanaui, nɔ i ne kòsi si aninii Zuifu ɲa si andunyau ihɛ fei. ɲɲui i je inɛ ngboi kpāaɛ Aɔ

ku tɔɔ ɔɔ iyi à ya kpe inɛi Nazareti ɲa. ⁶ Í de kpāa mɔm ku riisiò kpasɛi Ilaaɔu. Nɲui í jò à muu. [À bi ka kiitie do wooda nwa. ⁷ Amma Lisiasi inɛ ngboi igũu í naa í gbɔa hai si awɔ nwa do gbugbã. ⁸ Nɔ í ni woo yɛ taaleɛ ɲau a naa bi tɛɛ.] Awɔ takɛ beɛɛ ide, aa yɔkɔ í gbɔ ntɔi ideu si bii í jò à waa yɛ taaleɛu.

⁹ Iyi Tɛɛtulu í fɔ bɛɛɛɛ í tã nɔ Zuifu ɲa iyi à wa bɛu fei à ni ideu ntɔi.

Pɔlu í kɔɔ araɛ si wajui Felisi

¹⁰ Nɔi Felisi ilu ileu í tosi Pɔlu awɔ í ni ku fɔ ideɛ. Nɔi Pɔlu í ni, n̄ mà iyi awɔi í jɛ woo ce kiitii ileu ihɛ hai ku kpe. Na nɲu, an kɔɔ aram do laakai ku sũ. ¹¹ Bii ì bee aa sɔɛ iyi kù re aɔ maateeji wa iyi n̄ bɔ Zeruzalemu Ilaaɔ ku gulea. ¹² Inɛ kãma kù yem bii n̄ wa n ce kakɔɔ do inɛ ɔɔ titã hee má jɛ n kòsi ɲa ija si kpasɛi Ilaaɔ walakɔ ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ɲɲa ɲa walakɔ si inɔ ilu ɲɲa. ¹³ Ide iyi à waa mãm nɔu bɛ nsei, nkãma kù wɛɛ iyi wa nyisi iyi ntɔi. ¹⁴ Amma ide akãi an jesi si wajue, n̄ wa n tɔɔ Ilaaɔ Lafɛi bala nwa ɲa do kpāa iyi inɛ ihɛ ɲa à waa ni iboi. Do nɲu fei, n̄ wa n jirima woodai Moizi ɲau do tiai walii ɲau fei. ¹⁵ N̄ dasi naane iyi Ilaaɔ á jĩ amane jiida ɲa do amane laalɔ ɲa hai si bale, bei aɲa mɔ à dasi naane. ¹⁶ Nɲui í jò amu mɔ n̄ wa n hanya aɔ fei ku ba idɔm ku maà yɛ taalem si wajui Ilaaɔ do si wajui inɛ ɲa.

¹⁷ Adɔ nkpɔ nkpɔi í lɔ n kù bɔ Zeruzalemu. Si aɔ gbeejiu ihɛi n̄ koo bɛ n̄ bɔ ku sobi inɛi ilem ɲa do fia nɔ n cea Ilaaɔ amua. ¹⁸ Si nɲui à bam kpasɛi Ilaaɔ bɛ n̄ wa n ce bukii ara ku mãm. Zamaa kãma kù wa bɛ, ija ku kòsi mɔ kù wa bɛ. ¹⁹ Amma Zuifui ilei Azii ɔɔ ɲa à wa bɛ. Á sĩa aɲa taka ɲɲa a naa a jɛ seɛda si wajue bii í jɛ à yɛ sim taale ɔɔ. ²⁰ Walakɔ jò inɛ ɲau ihɛ a fɔ taale iyi à yɛ sim si waati iyi à leeklim si wajui igbei woo kiiti ɲau. ²¹ A kù yɛ taalem si

nkãma bii kù jɛ si ide akãu ihɛ iyi n̄ fɔ hee lele n̄ ni iku ɲa aa na a jĩ hai si bale. Na ɲɔi í jò à waa kiitim si wajue nnyi má.

²² Wee Felisi í mà yaasei kpāai woo dasi Jesu naane ɲa sãa sãa, ɲɔi í sɔ Zuifu ɲau í ni, i jò Lisiasi inɛ ngboi igũu ku to wa, aɔ nɲui an wũa ide nɲeu. ²³ Nɔ í sɔ inɛ ngboi sooge ɲau í ni ku mu Pɔlu titã, amma ku jò ku nɛ araɛ keeke nɔ kù ya jò kpaasie ɲa a ya naa a cɔɔ nɔ a maa gbɔaa.

Pɔlu í wa wajui Felisi do Dusila

²⁴ Iyi waati í lɔ keeke ɲɔi Felisi í naaɔ abo Zuifue ɔɔ wa, à ya kpoo Dusila. Nɔi í ni a koo a kpe Pɔlu wa. Iyi í to wa nɔ à waa desie itĩ si bei wa fɔ idei naane ku dasi si Jesu Kiri. ²⁵ Amma si bei Pɔlu wa sisi ɲɲa idei dee dee ku jɛ do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nɔ í ni, aa yɔkɔ i nɛ titã. Bii n̄ ba faya an kpee má. ²⁶ Wee wa bi Pɔlu ku mua nɲu fiai. Nɔi í ce í ya maa kpoo kpaa kpaa aɲaɔ a maa fɔ ide.

²⁷ Iyi í ce bei adɔ minji ɲɔi Pɔsiu Fesitu í na í sãsi agbei Felisi. Wee Felisi í jò Pɔlu ile piisɔɔ bei si na iyi í jò wa bi nɲu ku nɛ bɛɛɛɛ bi Zuifu ɲau.

25

Pɔlu í so kiitie í daa ilaalu nlai Romu si awɔ

¹ Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si aɔ mɛɛsiaɛ í bɔ Zeruzalemu. ² Nɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do Zuifu inɛ ngbo ɲau à koo à má Pɔlu ide bi Fesitu. ³ Nɔ à waa tɔɔɔ suuru ntɔ ntɔ ku ba kù jò Pɔlu ku naa Zeruzalemu. À waa bi Pɔlu ku naa Zeruzalemui si na iyi í jò à dĩ zamba ɲɲa aɲa a ba a kpaa kpāa. ⁴ Amma Fesitu í jɛ ɲɲa í ni Pɔlu í wa ile piisɔɔi Sezaree nɔ nɲu takai nɲu kaa kpɛɛ ku nyi bɛ. ⁵ Na nɲu, í ni a jò nɲu do inɛ ngbo ɲɲa ɲa a koo bɛ nɔ bii í jɛ í ce taale ɔɔi á fɔ.

⁶ Fesitu kù re aɔ mɛɛjɔ wala aɔ mɛɛwa si inɔ ɲɲa nɔ í nyi Sezaree

má. Iju kumáe nɔ́ í bɔ́ ile bi ku ce kiiti nɔ́ í ni a naaɔ́ Pɔlu wa. ⁷ Iyi Pɔlu í to wa ɲɔ́i Zuifu ɲa iyi à naa hai Zeruzalemu à kaakoɛ à waa máa ide laalo kugaabu nkpɔ́ nkpɔ́ nɔ́ nkāma kù wɛɛ iyi wa nyisi iyi ide ɲɲau ntɔ́i. ⁸ ɲɔ́i Pɔlu wa kɔ̀ɔ́ araɛ í ni, n kù ce kurara gɔ́ si woodai Zuifu ɲa hee má je si kpasɛ́i Ilaaɔ́ hee má je bi ilaalu nlai Romu. ⁹ Amma Fesitu wa bi ɲɲu ku ne beɛɛɛ bi Zuifu ɲau. Na ɲɔ́i í jò í bee Pɔlu í ni, ì bi í bɔ́ Zeruzalemu a ceɛɛ kiiti si wajum na irii ideu ihɛ? ¹⁰ ɲɔ́i Pɔlu í ni, aawo. Bi ku kiitii ilaalu nlai Romui n wa ihɛ, ihɛi á sɛ́a a kiitiim. N kù cea Zuifu ɲa kurara kāmá, nɔ́ awɔ́ takáɛ ì waa ne kumásiɛ sáa sáa. ¹¹ Bii n ce kurara walakɔ́ daa gɔ́ iyi í to a kpam n kaa n kɔ́. Amma ide ɲa iyi à waa ye taalem siu ihɛ, bii kù je ntɔ́ inɛ gɔ́ kaa yɔ́kɔ́ ku dasim awɔ́. Na ɲɲu, n so kiitim n daa ilaalu nlau takáɛ si awɔ́. ¹² Iyi Fesitu do inɛɛ ɲa à busi nje à tã, ɲɔ́i í sɔ́ Pɔlu í ni, si bei ì so kiitie ì daa ilaalu nlau si awɔ́, bi tɛɛi aa bɔ́.

À bɔ̀ɔ́ Pɔlu si wajui Agiripa do Berenisi

¹³ Iyi waati í lɔ́ keeke má, ɲɔ́i amanlu Agiripa do wecɛ Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce fɔ́ɔ́. ¹⁴ Si bei à waa kpe be ɲɔ́i Fesitu í sɔ́ amanluu ideí Pɔluu í ni, inɛ gɔ́ í wa ihɛ, Felisi í jò à dasiɛ piisɔ́ɔ́. ¹⁵ Iyi n bɔ́ Zeruzalemu ɲɔ́i inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲau do inɛ ngboi Zuifu ɲau à naaɔ́ ideɛ wa bi tom. Nɔ́ à tɔ́ɔ́m n ye taaleɛ ku ba aɲa a kpaa. ¹⁶ Amma n je ɲɲa n ni inɛi Romu ɲa a ci ya jò a kpa inɛ bii kù je à kiitie. À ya muaa waatii ɲɲu do woo ye taaleɛ ɲau a fɔ́ ide titã geɛɔ́ geɛ. ¹⁷ ɲɔ́i aɲa fei à naa ilu ihɛ. Si bei n kù bi ku kpe má, ɲɔ́i iju kumáe n kpe ɲa bi ku ce kiiti nɔ́ n ni a gbã Pɔlu wa. ¹⁸ ɲɔ́i woo ye taaleɛ ɲau à dede siɛ amma a kù ye taaleɛ si ide laalo gɔ́ bei n wa n tamaau. ¹⁹ Idei kutɔ́ɔ́i aɲa taka ɲɲai à waa ce si kakɔ́, do ideí mɔ́kɔ́ gɔ́ iyi í ku à ya kpoo Jesu. Amma Pɔlu í ni dim dim mɔ́kɔ́u í wɛɛ. ²⁰ Amu n

biti beirei an kiiti ideu ihɛ. Na ɲɔ́i í jò n bee Pɔlu bii í bi n koo n cea kiitii ideu Zeruzalemu. ²¹ Amma í so kiitiɛu í na ilaalu nlau. Nɔ́ n ni a dasiɛ piisɔ́ɔ́ má titã hee n maa n jò a kooɔ́ɛ bi tɛɛ. ²² ɲɔ́i Agiripa í sɔ́ Fesitu í ni, amu takam n bi n gbɔ́ ide hai si geɛi mɔ́kɔ́u. ɲɔ́i Fesitu í ni, ala aa gbɔ́.

²³ ɲɔ́i iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku ce kiitiu do jirima jiida, ɲɔ́i inɛ ngboi sooge ɲa do ilu beɛɛi ilu ɲau à too ɲa wa. ɲɔ́i Fesitu í ni a naaɔ́ Pɔlu wa, nɔ́ à naaɛ wa. ²⁴ Iyi Pɔlu í to wa ɲɔ́i Fesitu í ni, to, awɔ́ amanlu Agiripa do inɛ iyi ì wa ihɛ fei ɲa, Pɔluu wee. Na iriei Zuifu ɲau fei à naa bi tom waati iyi n bɔ́ Zeruzalemu, nɔ́ à nyi wa bitom ihɛ má, à waa la à ni kù sɛ́a a jò si hunde. ²⁵ Amu n kù ye siɛ taale kāmá iyi í to a kpaa. Amma si bei ɲɲu takáɛ í so kiitiu í daa ilaalu nlau si awɔ́ ɲɔ́i í ce n ni an jò a kooɛ bi tɛɛ. ²⁶ Do ɲɲu fei, n kù ye siɛ ide baa icu akã iyi an ceaɔ́ ilaalu nlau tia. Na ɲɔ́i í jò n naaɛ wa si wajui inɛ fei. Iyi í re mɔ́m n naaɛ wai si wajui awɔ́ amanlu Agiripa, í cɔ́ yaasei ideu ku ba n ba iyi an kɔ́. ²⁷ Kù nɛɛm yaase n sambaa inɛi piisɔ́ɔ́ gɔ́ nɔ́ n kù sisiaa taale gɔ́ iyi í ce.

26

Pɔlu wa kɔ̀ɔ́ araɛ si wajui Agiripa

¹ ɲɔ́i Agiripa í sɔ́ Pɔlu í ni, ì ne kpāa í fɔ́ ide í kɔ̀ɔ́ araɛ. ɲɔ́i Pɔlu í wu awɔ́ lele nɔ́ í lɔ́si ku kɔ̀ɔ́ araɛ í ni, ² awɔ́ amanlu Agiripa, inɔ́m í dɔ́ do bei an fɔ́ ide nnyi n kɔ̀ɔ́ aram si wajue si ide ɲa iyi Zuifu ɲau à waa mām nɔ́u fei. ³ N mà iyi ì mà dedembai Zuifu ɲa sáa sáa do ideí kakɔ́ ɲɲa. Na ɲɔ́i í jò n wa n tɔ́ɔ́ɛ í gbɔ́ idem do laakai.

⁴ Zuifu ɲau fei à mà kuwɛɛm hai waati iyi n wɛɛ awaasũ. À mà iyi Zeruzalemu bei n je ama bi dimii inɛm ɲa. ⁵ À mām hai ku kpe. Na ɲɲu, bii à bi aa yɔ́kɔ́ a jɛɛm sɛɛda iyi si kpāai Farisi ɲai n la, aɲa iyi à re

ine fei si kpāai Ilaaḥ ku tɔɔ nwa. ⁶ Nɔ nsei à waa kiitiim si na iyi í jò ò wa n cɔ kpāai kuwā iyi Ilaaḥ í cea bala nwa nja. ⁷ Kuwāui dimi maateeeji nwa nau mɔ fei à waa cɔ kpāae. Na nɔi í jò à waa cea Ilaaḥ ice do himma alɛð daakɔ. Amanlu, kpāau be iyi ò wa n cɔ nɔui í jò Zuifu nau à waa mām ide. ⁸ Beirei í ce inɛ Zuifu nja í ci ya yɔkɔ í dasi naane nja iyi Ilaaḥ á jì iku nja.

⁹ Amu takam ò tamaa í sɔai wo n dade kpāa baa yooma fei bei an ce n ganjiò ideí Jesu inei Nazaretu. ¹⁰ Bɛɛbei ò ce Zeruzalemu. Ine ngboi woo weei Ilaaḥ nja à nam gbugbā n muð woo dasi Jesu naane nkɔ n dasi nja piisɔ. Bii à bi a kpa inɛ gɔ mɔm amu takam ò ya n wa sii. ¹¹ Tuuba nkɔ nkɔ ò ya n maa n kpā nja ijuí ile bii Zuifu nja à ya ce kutatɔ nja nja fei ku ba n tilasi nja a kɔsi ideí Jesu. Ò ya n maa n mu nja do idɔkɔ hee kaa kaa, ò ya n bɔ hee do si ilu mmu nja fei n koo n kpā nja iju.

*Pɔlu wa fɔ ideí idɔ ku kpaasiɛ
(Cɔ IWB 9:1-19; 22:6-16)*

¹² Nɔi Pɔlu í ni má, bɛɛbei inɛ ngboi woo weei Ilaaḥ nja à yɔɔdaam n bɔ Damasi do yiiko nja. ¹³ Amanlu, zakai dasá si kpāau ò ye inya kumá í naa hai lele í bii wa, amu do inɛ nja iyi à waa sim. Inya kumáu í re baa inya kumái inunu. ¹⁴ Nɔi awa fei à cuku ile, nɔ ò gbo imu gɔ wa bam ide ku fɔ do feeí Ebeɛ wa ni, Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce í ya maa kpām iju. Á gaabue í kɔ sim bei í ya gaabua kete kombo iyi wa jabu na goloí lafɛɛ. ¹⁵ Nɔ ò bee ò ni, awɔi yoo Lafɛɛ. Nɔ í ni, amui Jesu iyi í ya maa kpā ijuu. ¹⁶ Nsei, dede í leekí. Ò naa siei n cicaɛ í je woo ce icem, nɔ í je seɛdai mii nja iyi í ye tã do iyi aa nyi í ye má waati iyi an naa sie. ¹⁷ Ò cicaɛí hai si inei Izireli nja do hai bi dimi mmu nja nɔ ò wa n bɛɛ bi tu nja ¹⁸ í cɛ nja iju. Ò wa n bɛɛ bi tu nja

ku ba a sinda hai si ilu kuku a lɔ si inya kumá, nɔ a sinda hai si gbugbā Seetam a naa bi Ilaaḥ. An bɛɛ bi tu nja ku ba a dasim naane nɔ Ilaaḥ ku kpa dulum du nja nɔ a na a je tubu do inɛ nja iyi í cica á je tɛɛ.

Pɔlu wa fɔ ideí iceɛ

¹⁹ Nɔi Pɔlu í ni má, amanlu Agiripa, na nɔi í ce ò wa n jirima kuye iyi í naa hai bi Ilaaḥ. ²⁰ Sinte titá ò ce waazo Damasi, si anyie nɔ ò ce Zeruzalemu do si ileí Zudee fei do bi dimi mmu nja. Ò sɔ nja ò ni a kpaasi idɔ a sinda si Ilaaḥ, nɔ a ce ice iyi á jò a ye si nja iyi à kpaasi idɔ. ²¹ Na nɔi í ce Zuifu nau à mum hai kpasɛi Ilaaḥ à waa de ku kpam. ²² Amma Ilaaḥi í nyam hee do nnyi fei nɔ ò wa ihɛ ò wa n je seɛda si wajui amanɛ nja hai keeke do nla fei. N kù wa n fɔ ide gɔ bii kù je iyi Moizi do walii nja à ni á na ku ceu baasi. ²³ Mii iyi à ni á na ku ceu nɔui í je Kirisi á na ku ye ijuukpā nɔ kù je inɛ sinte iyi á jì hai si bale nɔ ku sisi ideí inya kumá bi Zuifu nja do bi dimi mmu nja.

Pɔlu í sɔ Agiripa ku dasi Jesu naane

²⁴ Si bei Pɔlu í sisi yaasei ideɛ bɛɛbe nɔi Fesitu í la hee lele í ni, Pɔlu, ò waa sūmui. Mà cio nla ku ceɛí í dasi sūmu. ²⁵ Amma Pɔlu í ni, n kù je sūmu Fesitu, awɔ ilu bɛɛɛu. Ide iyi ò wa n fɔu dei í je ntɔ, nɔ wa too kpāa. ²⁶ Amanlu Agiripa í nɔ í mà yaasei ideu. Nɔi í ce ò wa n fɔ ideu do laakai ku sū si wajue si na iyi í jò ò mà kamaɛ kù manja, domi ideu kù ce si asii. ²⁷ Awɔ amanlu Agiripa, ò dasi ideí walii nau naane mbɛ? Ò mà sāa sāa iyi ò dasi naane. ²⁸ Nɔi Agiripa í sɔ Pɔlu í ni, debei, si waati keekeu ihɛ ò waa tamaa aa cem inei Kirisi? ²⁹ Nɔi Pɔlu í jeaa í ni, ò wa n tɔɔ Ilaaḥ ku jò í ye bei amu, bii á ce nsei, bii í nɔ í je á kpe mɔi. Ku maà je baa awɔ akā, amma hee do inɛ nja iyi à waa de ití si idem nnyiu ihɛ fei. Ò bi inɛ mɔ í ye bei amu amma ku maà je a da nɔje si kpenkpen bei à daam siu ihɛ.

³⁰ Iyi Pɔlu í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔi amanluu do ilu ileu do Berenisi do ine nɔa iyi à wa bi tu nɔu fei à dede ³¹ à fita hai inɔ ileu. Iyi à waa fita nɔi à sɔ nɔe à waa ni, ineɛu bɛ kù ce daa kãma iyi í to a muu piisɔ hee má je a kpaa. ³² Nɔi Agiripa í sɔ Fesitu í ni, bii mɔkɔu kù so kiitiu ku daa ilaalu nlaí Romu si awɔ wo aa ka yɔkɔ ka jɔɔ.

27

À waa bɔɔ Pɔlu Romu

¹ Waati iyi à dasi idɔ ka bɔ ilei Itali do akɔi inyi nɔi à so Pɔlu do inei piisɔ go nɔ à daa ine ngboi sooge go iyi à ya kpe Juliu si awɔ. Nɔu mɔ wa je ine ngbo si inɔ wuai soogeí Romu nɔa iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu. ² À lɔ akɔi inyii Adamiti go iyi wa bɔ ikpa ilei Azii, nɔ à nɛ. Nɔ inei Masedoni go iyi í naa hai Tesalonika í wa inɔ nwa à ya kpoo Aritaaki. ³ Iju kumáe nɔ à to Sidɔ. Nɔi Zulu í cea Pɔlu jiida í jò í koo í ye kpaasie nɔ ku ba a muua mii iyi í bi. ⁴ Iyi à nɛ hai bɛ nɔi fufu nla go wa ko nɔa wa, nɔui í jò à too do icei gungum go iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Nɔi à kua inyi dudu ikpa ilei Silisi do Panfili nɔ à to wa Mira si ilei Lisi. ⁶ Ilu bei, ine ngboi soogeí í ye akɔi inyii Alesandiri go iyi wa bɔ ikpa ilei Itali nɔ í dasi wa bɛ.

⁷ Iyi à nɛ, ajɔ nkɔ nkɔ kpɛɛ kpɛɛ à ce à waa koo do wahala nla nla nɔ à to kɔkɔi ilu go iyi à ya kpe Sinidi. Si bei fufu nla wa ganji wa waju ku bɔ, à yà à bɔ ikpa gungum go iyi à ya kpe Kereti. Iyi à waa koo, à tooi do ikpa icei gungum nɔu kɔkɔi ilei Samoneei domi fufuu kù lɔ do ikpa bɛ. ⁸ Nɔ à lɔ bɛ do kookaai nla nla nɔ à to bi ku leekɔi akɔi inyi iyi à ya kpe Ku Sɔa kɔkɔi Lasee.

⁹ Waati sisɔi à ce bɛ hee ine nɔa à dɔ anu à tã, nɔ waju ku bɔ nwa í je mbirisi nla nla domi waatiu í ya gaabu do akɔi inyi. Na nɔi í jò Pɔlu í sɔ nɔa í ni, ¹⁰ ine kpaasim nɔ, nɔ ye ilu ku bɔ nwau á gaabu, à nɛ mbirisi do muse. Aso nwa nɔa do akɔi inyi

takae fei á ce nfe, nɔ awa taka nwa ka ku. ¹¹ Amma ine ngboi sooge nɔu wa gbɔ ideí woo mu akɔu do ine iyi í nɛ akɔu takae í re ti Pɔlu. ¹² Wee bi ku leekɔi akɔi inyi nɔu kù sɔa a leekɔi bɛ sukui kpaa. Nɔi í jò ine nkɔ nɔa í dasi idɔ í ni ka mɔsi waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekɔi akɔi inyii gungum ndii Kereti í wa. Bi ku leekɔi akɔi inyi do ikpa nunui aɛ cingaa do cingaaí wa cɔ. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla go í dede si tenku

¹³ Nɔi fufu fɛfɛfɛfɛ go í dede hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu nɔi ine nɔu à tamaa bei isɛenei anɔu á cei si bei anɔa à bi. Nɔi à fa mii ku leekɔi akɔu wa hai inɔ inyi à bɔ waju nɔ à waa too kɔkɔi gungum ndii Kereti. ¹⁴ Amma iyi í ce sãa fufu nla go iyi à ya kpe Erakilɔ í dede do gbubã hai geetei gungum nɔu wa. ¹⁵ Nɔi í tale akɔu wa hee à mɔngɔ ku jò akɔu ku nɛ dee dee nɔ à jɔɔe í nɛɔ wa bii í bi. ¹⁶ Nɔ à koo à lɔ kɔkɔi gungum keeke go bɛ iyi à ya kpe Koda. Gungum nɔui í jò fufuu í tia. Do nɔu fei ka bei ka so akɔi inyi keeke iyi í je ti faabau ka dasi inɔ akɔi inyi nla à wahala ntɔ ntɔ. ¹⁷ Iyi à dasi à tã nɔi woo ce ice si inɔi akɔi inyi nɔu à dɔ akɔi inyi do ikɔ nɔ. Nɔ à fũ ikɔi acɛ, nɔ à jò fufuu í bɔɔ nɔa bii í bi si na iyi í jò à waa ce nɔo a maa na a dasi sãai Libi. ¹⁸ Iju kumáe si bei fufuu wa cã wa do gbubã nɔi à lɔsi asoi akɔi inyi ku wà ku dasi inɔ inyi. ¹⁹ Iju kumáe má à wasi nyauí akɔi inyi takae ku wà ku sɔsi inɔ inyi do awɔi awa taka nwa. ²⁰ Ajɔ nkɔ nkɔi à ce inunu kù fita hee má je andaiya nɔa nɔ fufu nla go wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

²¹ Hai kukpɛ a kù je. Nɔi Pɔlu í dede í leekɔi si anini nɔa í ni, ine fei, bii ì je idem nɔa wo a kaa ka nɛ hai Kereti nɔa kaa ka ye mbirisi do museu ihɛ. ²² Amma nsei nɔa n tɔɔ nɔe, í jò laakai nɔe ku sũ domi kãma nɔe go kaa ce nfe bii kù je akɔi inyi

nɲu akā. ²³ N̄ mà bɛɛbei si na iyi í jò llaaṣ, nɲu iyi ñ jɛ tɛɛ, ñ wa n cɛaa icɛu, amalekaɛ í naa sim idū ana ²⁴ í ni, Pɔlu, maà ce njo. Kù nɛ bɛi aa ce iyi i kù leekí si wajui ilaalu nlai Romu. Nɔ wee, inɛ ɲa iyi inɛð ɲa í wa inɔ akɔu fei, llaaṣ í yɔɔda nɲai a bae ku wɛɛ. ²⁵ Na nɲu, inɛ fei, i fū ara nɲɛ, domi ñ wa n naane ideí llaaṣu. Bɛi í sɔm nɔu á cɛi. ²⁶ Amma akɔi inyiú á cuku kəkɔi gungum gɔ ku lɛgɛ.

²⁷ Si idūi ajɔ maatɛɛsiaɛ ɲɔi fufu nla gɔ wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. Nɔi zakai idū lajau woo ce icɛi akɔi inyi ɲau à tamaa bɛi à maai ilɛi. ²⁸ Nɔi à dasi mii gɔ inɔ inyi à wā kujɛi isae nɔ à ba í to mɛɛtu kuntaa do mɛɛjɛ. Iyi í kɔɔsi keeke nɔ à sɔsi má nɔ à ba í ce mɛɛtu kɔnfla do mɛɛjɔ. ²⁹ Á waa ce njo a maa na a gamɔ do kuta ɲa, na ɲɔi í ce à sɔsi mii ku leekí akɔi inyi ara mɛɛ do anyii akɔu ku ba ku leekí nɔ à waa degbe iju ku má ɲya. ³⁰ Nɔi woo ce icɛi akɔ ɲau gɔgɔ ɲa à waa dɛ bɛi aa ce a sa do ilɛ. Na ɲɔi í jò à kita akɔi inyi keeke iyi í jɛ ti faabau si inyiú ku ba inɛ ɲa a tamaa bɛi à waa bɔ ku dī mii ku leekí akɔu si wajuei. ³¹ Amma Pɔlu í sɔ sooge ɲau do inɛ ngbo nɲa í ni, bii inɛ ɲau ihɛ a kù buba sɛɛ inɛ taka nɲɛ i kaa ba faaba ɲa. ³² Nɔi sooge ɲau à bu ikūi akɔ keekeu nɔ à jò í mile si inyiú.

³³ Si bɛi à waa degbe iju kumáu ɲɔi Pɔlu í tɔɔ aɲa fei a jɛ. Í ni, ajɔ maatɛɛ wai ihɛ í waa dɛ kpāai faaba ɲa i kù nɔ i kù jɛ ngɔgɔ ɲa. ³⁴ N̄ wa n tɔɔ ɲɛ i jɛ na faaba nɲɛ. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, baa ntoi irii inɛ akā nɲɛ kaa da ku nyɔ. ³⁵ Iyi Pɔlu í fɔ bɛɛbɛ í tā ɲɔi í so pɛɛ í saabu llaaṣ si wajui aɲa fei nɔ í bububue í lɔsi ku jɛ. ³⁶ Nɔi aɲa fei à fū ara nɲa à wasi ku jɛ. ³⁷ Awa iyi à wa si inɔi akɔi inyiú à wɛɛi amanɛ cɔ minji do kitað fɛɛwa do mɛɛfa. ³⁸ Iyi aɲa fei à jɛ à yo ɲɔi à wa iyafū nɲau à sɔsi inɔ inyiú ku ba akɔu ku fɛɛɛ.

Akɔi inyiú í lɛgɛ

³⁹ Iyi iju í má ɲɔi à nyɔ. Woo ce icɛ si akɔi inyi ɲau a kù mà inyiú, amma à yɛ waawaa gɔ í nɛ sāa, nɔ à dasi idɔ a bɔð akɔu bɛ bii aa yɔkɔ. ⁴⁰ Nɔi à bu ikū ku leekí akɔu à jò í mile. Si waati akāu nɔ inɛ gɔ ɲa à fū ikū iyi à ya dīð falafili ɲau. Nɔ à dede acɔu lele ikpa wajui akɔu ku ba fufu ku taleɛ ikpa waawaa. ⁴¹ Amma à kási geetei sāa gɔ do gbugbā nɔ à mɔngɔ ku lɔ. Nɔ wajui akɔu í gū ilɛ si sāa à mɔngɔ ku wue, nɔ kucāi inyi nlau í tale fitii akɔi inyiú do gbugbā í lɛgɛɛ.

⁴² Nɔi sooge ɲau à dasi idɔ aɲa a kpa inɛi piisɔɔ ɲau fei ku ba a maà na a wà a sa. ⁴³ Amma inɛ ngboi sooge ɲau í bi ku faaba Pɔlu. Na ɲɔi í ce í ganji ɲa. Í ni inɛ ɲa iyi à mà áwà a cua a kua ice. ⁴⁴ Nɔ inɛ ɲa iyi à gbe a gū kpatakui akɔu walakɔ kpɔlɔɛ ɲau a kuað ice. Bɛɛbɛi inɛ ɲau fei à kuað ice baani.

28

Pɔlu í wa Malitu

¹ Iyi awa fei à to gungum bɛ baani à mà iyi inyiú Malitui à ya kpoo. ² Inɛi Malitu ɲau à mu wa do kubi jiida. Á ko nwa ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í jò iɲi wa rɔ nɔ tūtū wa ce. ³ Nɔi Pɔlu í so ɲli kambo í dasi ina. Asee njo wukuku gɔ í wa si bɛ. Iyi í gbɔ inya gbāa ɲɔi í fita í wenwee si awɔɛ. ⁴ Iyi inɛi ilu ɲau à yɛ njou si awɔi Pɔlu ɲɔi à sɔ nɛ à waa ni, kam kam məkɔu ihɛ woo kpa inɛi. Baa do iyi í fita hai si wahalai inyiú ihɛ fei, iwɛ ɲa aa kiitie nɔ a kaa jò ku wɛɛ. ⁵ Amma Pɔlu í gbugbā njou si ina kù nɔ kù gbɔ ara kuro kāma. ⁶ Nɔi inɛ ɲau à waa cɔɔ mà araɛ á na ku wu walakɔ mà á na ku ku. Amma à kpe bɛ nɔ nkāma kù ce nɔ à kpaasi ide à ni inɛɛu ihɛ iwɛ nla nla gɔi.

⁷ Wee kəkɔi inyiú kpasɛi məkɔ gɔ í wa bɛ, məkɔui í jɛ ilaalui gungum nɔu, à ya kpoo Pubilusi. Í gba wai

jiida jiida à ce ajo meeta si kpasɛɛ.
⁸ Wee baaɛ kù waa ne baani, wa ce ara gbãa do bambannu. Nɔi Pɔlu í bɔ ile bii wa sũu í koo í cea kutɔ́ í le siɛ awɔ nɔ í ba iri. ⁹ Si anyii nɔu, à naaɔ bɔɔ mmu go ɔa wa má nɔ à ba iri. ¹⁰ Nɔi inɛ ɔau à jirima wa ntɔ ntɔ. Iyi awaati í to à waa bi ka ne ɔoi andi bukaatai mii iyi à bi fei inɛ ɔau à mu nwa.

Pɔlu í to Romu

¹¹ Cukpa meetai à ce be à bei à lɔ akɔi inyii Alesandiri go à ne. Nɔu mɔ gungum bei í leeki sukui kpaau. Akɔu í ne nyindai iwɛ Sika ɔa *.
¹² Nɔ à to ilu go iyi à ya kpe Sirakusi nɔ à sũ be idũ meeta. ¹³ Si anyie ɔoi à dede hai be má à bɔ Rezio. Iju kumáɛ nɔ fufu go í dede wa hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu wa tale wa í jò à to Puzɔli si ajo minjisiaɛ. ¹⁴ Nɔi à ye kpaasi woo dasi Jesu naane go ɔa be nɔ à ni ka ce azuma akã bi ti aɔa. Bɛɛbei isɛɛne nwau í ce à bei à toɔ Romu. ¹⁵ Nɔi kpaasi woo dasi Jesu naane ɔa iyi à wa Romuu à gbɔ baau nwa nɔ à naa kuko nwa hee kɔkɔi ajai Apiusi. Nɔ inɛ go ɔa mɔ à kò wa bi ku sɔi inɛ njoo ɔa iyi à ya kpe Ile Meeta. Iyi Pɔlu í ye ɔa ɔoi laakae í sũ í wasi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁶ Iyi à to Romu ɔoi à jò Pɔlu í ne ileɛ ikã. Nɔ sooge go í ya maa degbɛɛ.

Pɔlu í ce waazo Romu

¹⁷ Iyi í ce zakai ajo meeta ɔoi Pɔlu í kpe inɛ ngboi Zuifu Romu ɔau. Iyi à tɔtɔ à tã ɔoi í ni, inɛ kpaasim ɔa, Zuifu ɔa iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inɛi Romu ɔa n kù bei n kù raraa zamaau si nkãma, n kù nɔ n kù kɔsi dedembai bala nwa ɔa. ¹⁸ Inɛi Romu ɔau à cɔ yaasei ideu nɔ à bi a jɔm domi a kù ye sim kurara kãma iyi í to a kpam. ¹⁹ Amma Zuifu ɔau a kù je ideu ɔoi í ce n so kiitiu n daa ilaalu nlai Romu si awɔ, baa do iyi n kù bi n ye taalei inɛi dimim ɔa. ²⁰ Na ɔoi í jò n tɔtɔ ɔe n sɔ ɔe do yaaseɛ. Inɛ ɔa à daam si kpɛnkɛm

nii na inɛ iyi inɛi Izireli ɔa à waa cɔ kpãaɛu. ²¹ Nɔi à sɔɔ à ni, a kù ye tia kãma iyi à ce wa hai ilei Zudee na irii ideɛ, a kù nɔ a kù ye inɛ kãma iyi í naaɔ ide laalɔ wa hai be na irie. ²² Amma awa taka nwa à bi ka gbɔ iyi í wa idɛɛ, domi à mà bii feii à ya maa fɔ laalɔi kpãa iyi í waa toou.

²³ Nɔ à jile ajo iyi aa nyi wa bi tɛɛ má. Iyi ajɔu í to inɛ nkpɔi í naa ile bii í wau. Nɔi í kɔ nɔa si cio hai daakɔ hee alɛ í koo í lɛɔ. Wa sisi nɔa yaasei bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ nɔa si idei Jesu hai si woodai Moizi do si tiai walii ɔau ku ba a jesi. ²⁴ Nɔi inɛ go ɔa à je ideu, amma inɛ go ɔa à kù jesi. ²⁵ Si bei a kù gbɔsi nɛ, ɔoi à fita hai bi Pɔlu. Waati iyi à waa bi a ne ɔoi Pɔlu í fɔ ide go í ni, hai tako Hundei Ilaaɔ í ne ntɔ waati iyi í jò walii Ezai í sɔ bala nɔe ɔa ide go. ²⁶ Í ni, Bɔ bi inɛ ɔau be í sɔ ɔa í ni, Aa ya de itĩ do laakai ɔa amma í kaa gbɔ yaasei ide kãma ɔa. Aa ya cɔ ilu ɔa jiida jiida amma í kaa ye ɔa.

²⁷ Ntɔ ntɔ, idɔi inɛ ɔau kù ne biti.

À dĩ itĩ nɔa

Ku ba a maà gbɔ ide.

Nɔ à bii iju nɔa

Ku ba a maà ye ilu.

Bɛɛbei à ce ku ba idɔ nɔa ku maà mà ngɔɔ

Nɔ a maà na a sinda wa bi tom n jò a ba iri.

²⁸ Nɔi Pɔlu í sɔ ɔa má í ni, na nɔu, í mà ɔa iyi Ilaaɔ í jò idei faabae í bɔ bi dimi mmu ɔa. Aɔai aa gbɔɔ. [²⁹ Iyi Pɔlu í fɔ ideu bɛɛɛ í tã ɔoi Zuifu ɔau à dede à waa ce kakɔ ntɔ ntɔ à waa neɔ.]

³⁰ Adɔ minjii Pɔlu í ce si ile iyi í hayau. Nɔ inɛ ɔa iyi à bɔ ku cɔɔ fei í ba ɔa faaji ku ce do inɔ didɔ.

³¹ Wa waazo idei bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ nɔa si idei Lafɛɛ Jesu Kirisi do wɔkɔ nɔ inɛ kãma kù ganjie.

* **28:11** iwɛ Sika ɔa Iwɛ Sika ɔau í ya kpe Kasitɔ do Polusi. Nyinda nɔai ilu akɔi inyi ɔau à masi akɔ nɔau ku ba ku je woo degbe nɔa.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Romu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe n na n je woo be nɔ́ í nyam ikā n waaɔɔɔ laabaau jiidæ.

² Laabaau jiidai Ilaaɔ́ í wāɔ́ wa wo. Nɔ́ kuwā iyi í ceui í jò waliie ɲa à kɔ́ si kukoi ideɛ. ³ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwai wa fāa, nɲu iyi í je Amaí Ilaaɔ́u. À búui beí amanɛ si dimii Davidi amanlu nlaui, ⁴ amma Hundi Ilaaɔ́ í nyisi do gbugbā iyi ntɔ́i Amaí Ilaaɔ́i si waati iyi í dedeɛ hai si bale. ⁵ Jesuu nɲui í muum didɔ́ n jeɔ́ woo be ku ba n naaɔ́ inɛ ɲa wa hai si dimi fei bi tɛɛ na iriɛ ku ba a dasiɛ naanɛ nɔ́ a jirimæ. ⁶⁻⁷ Inɛ inɛi Romu ɲau, i wa si inɔ́ nɲa ɲa, inɛ iyi Jesu Kirisi í kpe.

Na ɲɔ́i í jò n wa n kɔ́a inɛ fei tiaui ihɛ wa, inɛ iyi Ilaaɔ́́ í nɛ kubi nɲɛ nɔ́ í kpe ɲɛ i na i je titi nɲu ɲa. Ilaaɔ́́ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲɛ didɔ́ do laakai ku sū.

Pɔlu wa bi ku bɔ́ Romu woo dasi Jesu naanɛ ɲa ku kaako

⁸ Sinte titā n wa n saabu Aɔ́ Lafɛɛm do saabui Jesu Kirisi na irii inɛ fei, si na iyi í jò à waa fɔ́ ideí naanɛ ku dasi nɲɛ si andunya fei. ⁹ Ilaaɔ́, nɲu iyi n wa n cea ice do idɔ́m fei n wa n sisiɔ́ laabaau jiidai Amaɛ, í mà iyi n wa n ye gígí nɲɛ waati kāmá fei ¹⁰ si kutɔ́m. N ya n maa n tɔ́o Ilaaɔ́́ bii í bi ku muum kpāa bebei n naa bi tu nɲɛ, ¹¹⁻¹² domi n dasi idɔ́ jiidá jiidá n naa n ye ɲɛ ku ba i ba gbugbā ɲa do saabum, waatɔ́ ka ba gbugbā ajo si naanɛ ku dasi nwa awæ ɲa waati iyi an naa n wa bi tu nɲɛ. Gbugbāu amuai Hundi Ilaaɔ́i.

¹³ Inɛ inɛm ɲa, n bi i mà ɲa iyi tuuba nkɔ́ nkɔ́oi n ya n ce sɔ́olui ku naa bi tu nɲɛ, amma hee nsei n kù ba

fayæ. N bi icɛm ku nɛ iso si anini nɲɛ, beí í nɛ bi dimi mmu gɔ́ ɲa mɔ́. ¹⁴ N wa n mu gbesei n waaɔɔa inɛ fei hai inɛ ɲa iyi à fū iju hee do ilu iju dūdū ɲa, bi inɛ ɲa iyi à nɛ kumà hee do inɛ ɲa iyi a kù nɛ kumà. ¹⁵ Nɲɔ́i í jò n wa n bi n sisia inɛ inɛi Romu ɲau mɔ́ laabaau jiidau ntɔ́ ntɔ́.

Gbugbāi laabaau jiidá

¹⁶ N kaa n ce anyɔ́i laabaau jiidau, domi í je gbugbāi Ilaaɔ́i iyi wa faaba inɛ iyi í dasi Jesu naanɛ fei, hai Zuifu ɲa hee ku koo si dimi mmu ɲa. ¹⁷ Laabaau jiidau wa nyisi iyi Ilaaɔ́́ í ya jò inɛ ku je dee dee na naanɛ ku dasi nɲu akā, si beí à kɔ́ à nɛ, inɛ iyi í je dee dee si wajui Ilaaɔ́́ na naanɛ ku dasi á ba kuwɛɛ.

Taalei inɛ ɲa

¹⁸ Do ntɔ́i, Ilaaɔ́́ wa nyisi idɔ́ɔ́kɔ́ɛ wa hai lele si gāmei inɛ ɲa iyi à waa ce laalɔ́ fei nɔ́ a kù mà bɛɛɛɛ. Si laalɔ́ ku ce nɲau a kù jò ntɔ́ kù waa ce ice.

¹⁹ Ilaaɔ́́ wa ce idɔ́ɔ́kɔ́ domi mii iyi í jò amanɛ kú mà siɛ kù manji nɲa. Ilaaɔ́́ takæ í nyisi ɲa mam mam. ²⁰ Do ntɔ́, a kaa yɔ́kɔ́ a yɔ́ do iju, amma hai waati iyi í taka andunya í nyisi araɛ iyi nɲui í je Ilaaɔ́́, nɔ́ í nyisi gbugbā hai nɛ kɔ́ɔɛ si mii ɲa iyi í taka. Na nɲu, a kù nɛ iyi aa fɔ́. ²¹ À mà Ilaaɔ́́ amma a kù waa saalue hee a beí a saabue si beí í jò. Iri nɲa í na í ku, nɔ́ idɔ́ hai nɛ bisi nɲa í dási ilu kuku nla nla. ²² À waa tamaa aɲa à nɛ bisi amma nnyei à na à ce. ²³ Í sɛai wo a tɔ́o Ilaaɔ́́ ilu amboe, nɲu iyi kaa ku ajo kāmá. Amma wee à sinda à waa tɔ́o iwɛ ɲa iyi à jò amanɛ iyi á ku. Iwɛ gɔ́ ɲa mɔ́ à jò yei ɲa, do inɲa ɲa iyi à waa nɛ do iyi à waa cā ile.

²⁴ Na ɲɔ́i í jò Ilaaɔ́́ í fūsi ɲa awɔ́ ku ba a hanya a ce daa sāmí aɲa duusɔ́ si beí idɔ́ nɲa í bi. Daa sāmíu á jò a cā anyi. ²⁵ Inɛ ɲau à kpaasi ntɔ́i Ilaaɔ́́ do ibo. Mii ɲa iyi Ilaaɔ́́́ í taka ɲai à waa tɔ́o à waa ce nɲa ice, kù je Ilaaɔ́́ takæ. Ilaaɔ́́́ à nɛ ka maa saabu hee do ajo fei. Ami.

²⁶ Nɔi í jò Ilaaɔ́ í fúsi ɲa awɔ́ nɔ à dasi kɔdɛɛ iyi í jò à waa cã anyi. Inaabo ɲa ɲa a ci ya je baa inemɔkɔ ku sũd ɲa má, bii ku je ɲa duusɔɔ. ²⁷ Bɛɛbɛ mai inemɔkɔ ɲau mɔ a ci ya sũd baa inaabo ɲau má, amma kubi hai ne yaasei ɲa duusɔɔ í la hee í caa. À waa ce ideí iju hai ne anyɔ inemɔkɔ do inemɔkɔ, nɔ ɲa taka ɲa à waa gba ijuukpã iyi í to zakai kurara ɲa.

²⁸ Si na iyi í jò a kù bi Ilaaɔ́ ku mà ɲɔi í jò í dasi ɲa lasabu laalo a ceò mii iyi kù jò amanɛ ku ce. ²⁹ Nɔ laalo fei í wɛɛ ɲa, hai inɔ ku kã do kɔdɛɛ do nje ku cé do igu do inɛ ku kpa do ija do ibo do bisi laalo, hee do irii nje ku sɔ. ³⁰ À ya maa fɔ laalbi nje, à cé Ilaaɔ́, à ya yɛ ara ɲa, à je ilu faau ɲa, à ya tɔɔ fufu, à ne bisii laalo ku ce, a kù waa saalu iyeò baa ɲa ɲa. ³¹ A kù ne bisi, a kù ne naane, a kù bi nje, a kù ne araarei nje. ³² À mà woodai Ilaaɔ́ iyi wa fɔ í ni, inɛ ɲa iyi à waa ce dimii mii bɛɛbɛ ɲa, ikui í je kɔkɔɔ ɲa. Do ɲɲu fei à ya coo, nɔ à ya maa saabu woo ce dimie ɲa má.

2

Kiitii Ilaaɔ́

¹ Na ɲɲu, awɔ́ iyi ì waa yɛ taaleí inɛ ɲa, baa bii yooi ì je, i kù ne iyi aa fɔ, domi waati iyi ì waa yɛ taaleí inɛ ɲa nɔ awɔ́ takæ ì waa ce mii laalo ɲau bɛ, awɔ́ takæ ì waa so taaleí. ² Do ntɔ, à mà iyi Ilaaɔ́ í ne ntɔ bii wa yɛ taaleí inɛ ɲa iyi à waa ce dimi bɛɛbɛ. ³ Debei, ì waa tamaa mà awɔ́ aa fita si kiitii Ilaaɔ́, awɔ́ iyi ì waa yɛ taaleí inɛ ɲa, nɔ awɔ́ mɔ ì waa ce dimi bɛɛbɛ má? ⁴ Mà ì donda kulai jiida ku jɛɛ do temuɔɛ do suuru ku nɛɛi? I kù mà iyi jiida ku jei Ilaaɔ́ í mɔsi wa koo si gãmɛɛ ku ba i kpaasi kuwɛɛɛ? ⁵ Amma si na iyi í jò idɔɛ í le nɔ i kù jesi i kpaasi, ì waa faa araɛ idɔɔkɔ iyi í la í rei si ajo iyi Ilaaɔ́ á kiiti inɛ ɲa dee dee nɔ inɛ fei á yɔɔ. ⁶ Ajo ɲɲu bɛ á sãa inɛ fei si bei kuceɛ í to. ⁷ Inɛ ɲa iyi à temuá à waa ce jiida à waa dedɛò

amboe do bɛɛɛ, nɔ à waa de ɲa a maà ce nfe, ɲai Ilaaɔ́ á mua kuwɛɛ hai tãu. ⁸ Amma inɛ ɲa iyi à kɔsie nɔ a kù waa ceò ntɔ icɛ í gbe laalo, ɲai aa yɛ idɔɔkɔ nlaɛ. ⁹ Inɛ iyi wa ce laalo fei á yɛ wahala do ijuukpã, hai Zuifu ɲa hee ku koo si dimi mmu ɲa. ¹⁰ Inɛ mɔ iyi wa ce jiida á ba amboe do bɛɛɛ do laakai ku sũ, hai Zuifu ɲa hee ku koo si dimi mmu ɲa. ¹¹ Bɛɛbei Ilaaɔ́ á ce domi bi tɛɛ inɛ gɔ kù re inɛ gɔ.

¹² Inɛ ɲa iyi à waa ce dulum hai mà wooda, si wooda hai mà ɲai aa ce nfe. Amma inɛ ɲa mɔ iyi à mà wooda nɔ à waa ce dulum, woodaui á kiiti ɲa, ¹³ domi kù je inɛ ɲa iyi à waa gɔɔ ideí woodau ɲai à je dee dee si wajui Ilaaɔ́, í gbe inɛ ɲa iyi à waa ce iyi wa fɔ. ¹⁴ Waati iyi dimi mmu ɲa, ɲa iyi a kù mà wooda, à waa ce mii iyi wa fɔ do idɔɔbi ɲa, iyi bɛ wa nyisi iyi woodau í wa si idɔ ɲa. ¹⁵ Daa ɲa wa nyisi iyi à kɔ woodau si idɔ ɲa. Idɔ ɲa wa je sɛɛdaɛ, nɔ lasabu ɲa í ya yɛ taale ɲa walakɔ ku na ɲa ntɔ. ¹⁶ Ajo kiitii Ilaaɔ́ si bii Jesu Kirisi á kiiti inɛ ɲa bɛɛbei mii ɲau bɛ fei á ce. Á kiiti inɛ ɲa na icɛ iyi à waa ce si asii fei si bei laabaau jiida iyi ñ wa n sisi ɲɲɛu wa fɔ.

Zuifu ɲa do wooda

¹⁷ Awɔ́ Zuifu, ì waa cɔ araɛ Zuifu, ì waa naane wooda, ì waa tɔɔ fufu ì ni awɔ́ ì je inɛ Ilaaɔ́. ¹⁸ Ì mà mii iyi Ilaaɔ́ í bi i ce, nɔ wooda í kɔɛ si i ce mii iyi í sãa. ¹⁹ Ì waa tamaa iyi aa yɔkɔ i cuaa fɛɛju ɲa nɔ i je inya kumáí inɛ ilu kuku ɲa. ²⁰ Ì waa tamaa mà aa yɔkɔ i mua nnyei ɲa bisi, nɔ i kɔ hai mà ɲa si cio, domi ì mà iyi icui kumà do ntou si woodai í wa. ²¹ To, awɔ́ iyi ì waa kɔ inɛ gɔ ɲa si cio, na mii í ce i kaa kɔ araɛ. Awɔ́ iyi ì waa sɔ inɛ ɲa a maà ce ile, na mii ì waa ce ile. ²² Awɔ́ iyi ì ni inɛ ɲa a maà ce sakara, na mii í ce ì waa coo. Awɔ́ iyi ì cé iwɛ, na mii í ce ì waa bɔ ilɛ ile bɛ. ²³ Awɔ́ iyi ì

waa tɔɔ fufu si na iyi í jò ì mà wooda, na mii í ce í kù waa jirimæ ì jò irii Ilaaɔ wa beje. ²⁴ Na irii inje Zuifu nai dimi mmu na à ba à waa fòɔ taalei Ilaaɔ, si bei kukoi idee wa fɔ.

²⁵ Awo Zuifu, bii ì waa too wooda, bangoe í ne aranfaani jiida, amma bii í kù waa jirima woodau, bangoe í je ngbe. ²⁶ Na nɲu, dimi mmu iyi a kù dasie bango nɔ wa too woodau, Ilaaɔ kaa cɔɔ bei inɛ iyi à dasie bango? ²⁷ Dimi mmu iyi wa too woodau, baa bii a kù dasie bangou á ye taalei inje Zuifu nau, domi baa do iyi ì ce bango nɔ ì mà wooda iyi à kɔ nɲe í kù waa jirimæ na. ²⁸ Inɛ iyi í je Zuifu do ntɔ kù je inɛ iyi í je Zuifu si kuye inɛ na. Iyi í nɔ í je bangou ntɔ ntɔ kù je iyi à ya ce si ara. ²⁹ Amma inɛ iyi í je Zuifu ntɔ ntɔ, nɲui í je Zuifu si idɔe. Iyi í nɔ í je bango do ntɔ nɲui í je bangoi idɔ. Icei Hundei Ilaaɔi, kù je ti wooda. Zuifu dimi beɛbe, Ilaaɔi á saabue, kù je amanɛ na.

3

¹ Debei, aranfaani yoomai Zuifu ku je í ne. Riba yoomai bango ku ce í ne. ² Ntɔ ntɔ aranfaaniɛ í la si mii fei. Sinte, Zuifu nai Ilaaɔ í daa idee si awo. ³ Bii inɛ go na a kù dasi naane, naane hai dasi nɲau á jò Ilaaɔ mɔ kù je hai ne naane? ⁴ Awo, kù je beɛbe. Baa bii inɛ fei í je ilu ibo ka mà iyi Ilaaɔ í je ntɔ. Si bei kukoi idee wa fɔ na irie í ni, Amanɛ na à ne a mà iyi ì je dee dee si ide kufɛɛ, Nɔ ì ya fɔ ntɔ si kiitie.

⁵⁻⁶ Amma bii laalo ku ce nwa í jò à mà iyi Ilaaɔi í je dee dee, beirei aa ka ni. Aa ka ye taalei Ilaaɔ bii wa kpā wa iju? Awo, kù je beɛbe. N wa n fɔ dei si bei amanɛ na à ya dɔ. Bii Ilaaɔ kù je dee dee, debei beirei á ce ku kiiti andunyau.

⁷ Bii ibom í teese í jò inɛ na à waa ye ntɔi Ilaaɔ, nɔ do yaase beɛbe irie wa baɔ amboe, na mii í ce á maa ye taalem má bei ilu dulum. ⁸ Na mii í

ce a kaa ka ni, ka ce laalo ku ba irii Ilaaɔ ku neɔ beere. Inɛ go na à ya ni beɛbe ñ wa n fɔ ku ba a beje irim. Inɛ dimie na aa nɔ a ye ijuukpāe si bei í jɔ.

Inɛ kama kù je dee dee

⁹ Debei, awa Zuifu na mɔ à tia inɛ go na mɛɛ. Aawo, baa keeke, domi à nyisi tā iyi Zuifu na do dimi mmu na aɲa fei à wa si awo gbugbāi dulum.

¹⁰ Kukoi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni,

Inɛ kama kù je dee dee, baa akā.

¹¹ Inɛ go kù wɛɛ iyi í ne bisi.

Inɛ go kù nɔ kù wɛɛ iyi wa de Ilaaɔ.

¹² Inɛ fei í nyɔi,

Inɛ fei í bejei.

Inɛ kama kù wɛɛ iyi wa ce jiida baa akā.

¹³ Idei gele nɲa í sāmi bei bale foo,

Nɔ í ne aɔi bei njo.

Do idei gele nɲau í ya takiɔ inɛ na.

¹⁴ À ne inɔ kuro nɔ ikpei wa kɔ si gele nɲa.

¹⁵ Kute gbāa ku kpa inɛi à ne.

¹⁶ Bii à bɔ fei idei kukpa do inɔ kufɔi à ya jò be.

¹⁷ A kù mà kpāai laakai ku sã.

¹⁸ A kù ne njoí Ilaaɔ.

¹⁹ Amma awa à mà iyi mii iyi wooda wa fɔ fei, inɛ na iyi woodau í kái wa fāa. Wooda í wɛɛi ku ba gele kama ku maɔ ne iyi á fɔ, nɔ inɛ fei ku mà iyi Ilaaɔ wa ye taalee. ²⁰ Ntɔ ntɔ inɛ kama kù wɛɛ iyi á yako ku jirima wooda hee koo jɛɔ dee dee si wajui Ilaaɔ. Wooda í wɛɛi ku ba ku jò amanɛ ku mà iyi nɲu í je ilu dulum.

Yaase bei Ilaaɔ í ya ce inɛ dee dee

²¹ Amma nsei, Ilaaɔ í nyisi wa yaase bei nɲu í ya ce amanɛ dee dee, kù je do idei wooda. Woodai Moizi do waliii Ilaaɔ nau à je seɛdaɛ. ²² Inɛ na iyi à dasi Jesu Kiri si naane fei, Ilaaɔ í ce na dee dee na naane iyi à dasiu. Inɛ go kù je ikā, ²³ domi inɛ fei í ce dulum nɔ à kua amboei Ilaaɔ. ²⁴ Amma Ilaaɔ í ce na dee dee hai ne ngogo ku sã na didɛ do saabui Jesu Kiri si iyi í ya na. ²⁵ Nɲui Ilaaɔ í jile ku je kuwee. Njeɛ iyi í nikā í kpa dulum

dii inɛ ɲa iyi à dasiɛ naanɛ. Ilaaɗ í ce beɛbei ku nyisiò iyi nɲu í je dee dee. Tako wo si suuruɛ í temua do dulum dii amanɛ ɲa, kù kpā ɲa iju. ²⁶ Amma si dee dee ku jɛɛ wa nyisi wa si waatii nsei ihɛ iyi nɲu inɛ dee deei, nɔ nɲu wa ce inɛ ɲa dee dee na naanɛ iyi à dasi Jesu.

²⁷ Debei, à nɛ kpāa iyi aa ka tɔɔ fufu má? Aawo, kaa ce. Na mii. Si na iyi í jò kù je wooda ku jirimai à waa ka, bii kù je naanɛ ku dasi. ²⁸ À nɔ à yɛ iyi amanɛ á je dee deei na naanɛ iyi í dasi nɲu akā, kù je na wooda ku jirima. ²⁹ Mà Ilaaɗ í je ti Zuifu ɲa aɲa akāi? Kù je ti dimi mmu ɲa má? Ntɔ ntɔ í je ti dimi mmu ɲa mɔ, ³⁰ domi Ilaaɗ akāi í wɛɛ. Nɲui á ce inɛ ɲa dee dee na naanɛ ku dasi nɲa, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa. ³¹ Si beɛbe à waa kpa wooda na ideɪ naanɛ ku dasiui? Aawo. À kɔɔsi gbugbāɛ mɔm nii.

4

Yaase iyi à yɛ si kuwɛɛi Aburhamu

¹ Beirei aa ka fɔ nsei do ideɪ Aburhamu bala nwa. Mii í ba. ² Bii Ilaaɗ í ce Aburhamu amanɛ dee dee na ice iyi í ce, á yɔkɔ ku tɔɔ fufu. Amma kù nɛ si bii á tɔɔ fufu si wajui Ilaaɗ, ³ domi kukɔi ideɪ Ilaaɗ wa fɔ í ni, Aburhamu í dasi Ilaaɗ naanɛ nɔ nɲui í jò Ilaaɗ í dooɛ si inɛ dee dee.

⁴ Nsei, inɛ iyi wa ce ice a ci ya doo fiaɪ lafɛɛ bei amua, ti nje asaiyaɛi. ⁵ Amma inɛ iyi í dasi Ilaaɗ naanɛ, nɔ kù de nɲu ku je dee dee na iceɛ, Ilaaɗ mɔ, nɲu iyi í ya ce ilu dulum ɲa dee dee, á doo lafɛɛu amanɛ dee dee na naanɛ ku dasiɛ. ⁶ Beɛbei Davidi mɔ wa fɔ ideɪ inɔ didɔi inɛ iyi Ilaaɗ í doo amanɛ dee dee iyi kù je na iceɛ. ⁷ Í ni,

Ilu inɔ didɔi inɛ iyi Ilaaɗ í kpa ideɪ kuraraɛ,
Nɔ í bii dulum dɛɛ.

⁸ Ilu inɔ didɔi inɛ iyi Ilaaɗ kù waa doo dulum dɛɛ.

⁹ Inɔ didɔu, ti inɛ ɲa iyi à ce bango aɲa akāi? Kù je ti inɛ ɲa mɔ iyi a kù ce bango? À tako à fɔɔ tā wo à ni, Ilaaɗ í doo Aburhamu amanɛ dee dee na naanɛ iyi í dasi. ¹⁰ Beirei í yɛ waati beɛbe. Í ce bango ba. Mà kù ce. Waati beɛbe kù ce bango titā. Hai lo bangoi wa je. ¹¹ Si anyiɛ í na í ce bango iyi wa je nyinda iyi Ilaaɗ í coo inɛ dee dee. Í coo inɛ dee dee na naanɛ ku dasi waati iyi kù ce bango. Beɛbe mɔi í na í je balai hai ce bango ɲa iyi à dasi naanɛ fei ku ba Ilaaɗ ku doo aɲa mɔ inɛ dee dee ɲa. ¹² Nɔ wa je balai woo ce bango ɲa mɔ, aɲa iyi kù je bango nɲu akāi à ce, amma tuubai naanɛ ku dasi iyi bala nwa Aburhamu í jò si waati iyi kù ce bango, nɲui aɲa mɔ à waa too si.

Do naanɛ ku dasii à ya baò kuwāi Ilaaɗ

¹³ Ilaaɗ í cea Aburhamu do dimiɛ ɲa kuwā iyi aɲai aa je tubui andunyau ihɛ fei. Kù je si na iyi í jò í jirima wooda, amma si na iyi í jò í je dee dee na naanɛ ku dasiui.

¹⁴ Bii í je inɛ ɲa iyi à waa jirima wooda, aɲai aa nɛ mii ɲa iyi Ilaaɗ í ce kuwāɛu, naanɛ ku dasi nɲu nɲɛi, nɔ kuwā iyi Ilaaɗ í ceu mɔ í kpa iri mbe, ¹⁵ domi woodai wa naaò idɔɔkɔi Ilaaɗ wa. Amma bii wooda kù wɛɛ, ideɪ wooda ku kua mɔ kaa wɛɛ.

¹⁶ Na nɲu, kuwāu, ti inɛ ɲa iyi à dasi naanɛi ku ba ku je amua iyi Ilaaɗ í mu nwa na didɔɛ nɔ ku je ti dimii Aburhamu fei. Kù je inɛ ɲa iyi à nɛ wooda aɲa akā, amma do inɛ ɲa iyi à dasi naanɛ bei Aburhamu, nɲu iyi í je balai awa fei. ¹⁷ Kukɔi ideɪ Ilaaɗ wa fɔ í ni, nɲui à ce balai dimi nkpa. Nɲui í je bala nwa si wajui Ilaaɗ. Ilaaɗi í dasi naanɛ, nɲu iyi í ya jɪ iku ɲa, nɔ do ide ku fɔɛi í taka mii ɲa iyi a kù wɛɛ wo.

¹⁸ Aburhamu í dasi Ilaaɗ naanɛ nɔ wa cɔɔ kpāa baa do iyi kù yɛ mii iyi wa degbeu titā. Na nɲu, Ilaaɗ í coo balai dimi nkpa ɲa si bei í tako í fɔ

í ni, dimiɛ ɲa aa na a kpɔ. ¹⁹ Waati nɲu í nɛ zakai adɔ́ ɔ́ɔ. Í mà iyi nɲu í gbo, nɔ́ Sara aboɛu mɔ́ kaa yɔ́kɔ́ ku bí ama má, amma do nɲu fei naane ku dasiɛ kù kaye. ²⁰ Kù fūsi naane ku dasiɛ awɔ́, kù nɔ́ kù sika si ide iyi Ilaaɔ́ í wāu. Naaneu í teese wa muaa gbugbā mɔ́m nīi nɔ́ wa saabu Ilaaɔ́, ²¹ domi í mà kam kam, mīi iyi Ilaaɔ́ í wāu í nɛ gbugbāi ku coo. ²² Nɔ́i í jò na naane ku dasiɛ Ilaaɔ́ í dooɛ inɛ dee dee. ²³ Amma iyi à kɔ́ɔ à ni, à dooɛ inɛ dee dee, kù jɛ na irii nɲu akāi à kɔ́ɔ. ²⁴ À kɔ́ɔi na irii awa mɔ́ iyi Ilaaɔ́ wa doo wa inɛ dee dee, awa iyi à dasiɛ naane, nɲu iyi í jī Jesu Lafɛɛ nwa hai si bale. ²⁵ Ilaaɔ́i í jò à kpa Jesu wo na irii dulum du wa nɔ́ í jūu má ku ba ku ce wa inɛ dee dee ɲa.

5

À dɔ́ do Ilaaɔ́

¹ Nsei, si bei Ilaaɔ́ í ce wa inɛ dee dee ɲa na naane ku dasi nwa, à dɔ́ do nɲu na saabui Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ² Jesu mɔ́i í mu nwa kpāa do saabui naane ku dasi ka sekeɛ si Ilaaɔ́, nɲu iyi í ce nwa didɔ́. Na didɔ́ui à waa leekɔ́ dim dim nɔ́ à nɛ inɔ́ didɔ́ domi à waa ɔ́ kpāa iyi aa ka nɛ baa nwa si amboei Ilaaɔ́. ³ Iyi í re mɔ́m, baa si wahala à ya ka nɛ inɔ́ didɔ́i domi à mà iyi wahala í ya bí temua. ⁴ Bīi à nɔ́ à temua si wahalau, aa ka fita bei inɛ iyi í je igū si laakai ku ɔ́, nɔ́ igū iyi à jɛu á bí nwa kpāa ku ɔ́. ⁵ Nɔ́ kpāa iyi à waa ɔ́u kaa je ngbe domi kubīi Ilaaɔ́ í wa si idɔ́ nwa do saabui Hundee iyi í mu nwa.

⁶ Si waati iyi a kù nɛ gbugbā, Kirisi í ku na irii inɛ ɲa iyi a kù mà bɛɛɛi Ilaaɔ́. Í kui si waati iyi Ilaaɔ́ í jilɛu. ⁷ À gaabua amane ku jesi nɲu ku ku baa na inɛ dee dee. Á yɔ́kɔ́ ku je ilu wɔ́ɔkɔ́ go á jesi nɲu ku ku na inɛ jīida go. ⁸ Amma Ilaaɔ́ í nyisi wa kubi nlaɛ domi waati iyi à je ilu dulum ɲa Kirisi í ku na iri nwa. ⁹ Nsei, si na iyi í jò nɛi Kirisi í jò Ilaaɔ́ í ce wa inɛ dee dee ɲa, kù nɛ sika kāmá á faaba wa

hai si idɔ́kɔ́ɛ iyi á naa. ¹⁰ Waati iyi à je mbɛɛi Ilaaɔ́, í jò à dɔ́ do nɲu na ikui Amaɛ. Na nɲu nsei, si bei à dɔ́ do nɲu, sika kāmá kù wasi á nyi ku faaba wa má na kuwɛɛi Amau. ¹¹ Iyi í re mɔ́m, Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, nɲu iyi í jò à dɔ́ do Ilaaɔ́, í nyi í jò à nɛ inɔ́ didɔ́ má si Ilaaɔ́.

Adamu do Kirisi

¹² Dulum í lɔ́ wai si andunya hai bi inɛ akā, nɔ́ dulum nɔ́u í naaɔ́ iku wa. Si bɛɛɛ, ikuu í tosi inɛ fei domi inɛ fei í ce dulum. ¹³ Ntɔ́i dulum í wa si andunya wo woodai Moizi í bei í naa, amma bīi wooda kù wɛɛ, ijuukpāi wooda ku kua mɔ́ kaa wɛɛ. ¹⁴ Do nɲu fei, hai waatii Adamu hee ku koo si Moizi fei, inɛ ɲa à ya ku baa do iyi a kù kua wooda bei Adamu í ce.

Aa ka yɔ́kɔ́ ka wā Adamu do inɛ iyi í na í naau. ¹⁵ Ntɔ́ ntɔ́, inɛ nkpoi í ku na kurarai inɛ akāu, amma didɔ́i Ilaaɔ́ í la í re kurarai Adamu. Didɔ́i Ilaaɔ́u mɔ́ hai bí inɛ akāi í naa, nɔ́ lafɛɛui í je Jesu Kirisi. Didɔ́u amua nla nlaɛ, nɔ́ í tosi inɛ nkpo. ¹⁶ Amuai Ilaaɔ́u do kurarai inɛ akāu í wāia nje, domi kurara akāui í jò Ilaaɔ́ á kiiti inɛ ɲa ku yɛ taale ɲa, amma didɔ́i á jò ku ce wa inɛ dee dee baa do iyi à tako à ce kurara nkpo nkpo. ¹⁷ À mà iyi iku í tosi inɛ fei na kurarai inɛ akāu. Amma na inɛ akā mɔ́i aa ka ba mīi iyi í la í re, domi inɛ iyi í gba didɔ́ nlaɛ Ilaaɔ́ do amua nlaɛ iyi í jò í je dee dee fei, á maa wɛɛ nɔ́ á je bomma na irii Jesu Kirisiu.

¹⁸ Na nɲu, si bei kurarai inɛ akā í jò Ilaaɔ́ í yɛ taale inɛ fei, bɛɛɛ mɔ́i dee dee ku jei inɛ akā í jò inɛ fei í je dee dee í baɔ́ kuwɛɛ. ¹⁹ Si bei ide hai gbai inɛ akā í jò inɛ nkpo í je ilu dulum, bɛɛɛ mɔ́i Ilaaɔ́ á ce inɛ nkpo dee dee na ide ku jirimai inɛ akāu.

²⁰ Wooda í lɔ́ wai ku ba kurara ku kɔ́ɔsi, amma bīi dulum í kɔ́ɔsi, didɔ́i Ilaaɔ́ mɔ́ í ya kɔ́ɔsi ku roo mái. ²¹ Si bei dulum í lɔ́si inɛ fei hee í naaɔ́ iku wa, bɛɛɛ mɔ́i didɔ́i Ilaaɔ́ í naa si inɛ fei ku ba ku ce wa inɛ dee dee ɲa nɔ́

ku mu nwa kuwɛɛ iyi ci ya tā na anu akā iyi à nɛ do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

6

À ku si gāmei dulum, nɔ à jɛ ilu hunde si Kirisi

¹ Debei beirei aa ka ce. Aa ka ya maa ce dulum ku ba didɔu ku kɔsi? ² Aawo, kù jɛ beɛbe. Awa iyi à ku si gāmei dulum, beirei aa ka ce ka maa jɛ kuwɛɛ nwa si dulum má. ³ I kù mà nɔ awa iyi à dasi wa inyi do irii Jesu Kirisi fei, à kui bei nɔu mɔ í ku?

⁴ Na nɔu, si inyi ku dasi u à ku do nɔu aɔ, nɔ à si wa do nɔu aɔ, ku ba bei amboei Ilaaɔ Baaba í dedeɛ hai si bale awa mɔ ka maa nɛ si kuwɛɛ titɔ.

⁵ Ntɔ ntɔ, si bei anu akā nwa do nɔu í jò à ku do nɔu aɔ, kù nɛ sika á jò ka dede má hai si bale do nɔu aɔ.

⁶ À mà iyi à kpakpa daa nwo nwa si jli ku gaau do Jesu aɔ, ku ba daa nwo nwa iyi wa dasi wa dulum nɔu ku kpa iri, nɔ ka maà jɛ arui dulum má, ⁷ domi dulum kaa nɛ gbugbā kāmá má si inɛ iyi í ku. ⁸ Nsei, si bei à ku do Kirisi aɔ, beɛbe mɔi à nɛ naane iyi aa ka ba kuwɛɛ do nɔu aɔ, ⁹ domi à mà iyi Kirisi, nɔu iyi í dede hai si bale kaa ku má, iku kù nɛ siɛ gbugbā má. ¹⁰ Waati iyi í ku, í kui gbakā akā na irii dulum, amma í baa si kuwɛɛ má, nɔ kuwɛɛ iyi í wa si nsei í jɛ ti Ilaaɔ. ¹¹ Beɛbe mɔi inɛ taka nɛ i doo ara nɛɛ bei iku si gāmei dulum, nɔ i doo ara nɛɛ ilu hunde má si wajui Ilaaɔ na anu akā nɛɛ iyi à nɛ do Jesu Kirisi nɛ.

¹² Na nɔu, i maà jò dulum ku jɛ bomma si ara nɛɛ má, i maà ti i jò kɔdeɛi arau ku kāmia nɛ má. ¹³ I maà ti i jò ikɔ ikɔi ara nɛɛ kāmá kù wa si awɔi dulum má i maa ceò laalo nɛ. Amma i so ara nɛɛ i na Ilaaɔ bei inɛ nɛɛ iyi à jli wa hai si bale, nɔ i so ikɔ ikɔi ara nɛɛ fei i daa Ilaaɔ si awɔ nɛ i maa ceò jida. ¹⁴ Dulum kù nɛ ku nɛ si nɛ gbugbā má domi wooda kù nɛ gbugbā si nɛ amma didɔi Ilaaɔi í nɛ gbugbā si nɛ.

Ka jɛ arui icɛ jiida ku ce

¹⁵ To, mii aa ka ce. Si bei Ilaaɔ í ce nwa didɔ nɔ wooda kù nɛ si wa gbugbā, dulum nii aa ka maa ce?

Aawo, kù jɛ beɛbe. ¹⁶ I mà sāa sāa nɛɛ bii í so ara nɛɛ i daa inɛ gɔ si awɔ i waa jirimae nɛ, inɛ iyi i waa jirimau be nɛ aruei i jɛ nɛ. Bii i jɛ arui dulum nɛ, kɔkɔɔɛi í jɛ iku, bii i nɔ i jɛ arui Ilaaɔ ku jirima nɛ, kɔkɔɔi nɔu mɔi á jò Ilaaɔ ku ce nɛ inɛ dee dee nɛ. ¹⁷ Amma ka saabu Ilaaɔ domi baa do iyi i jɛ arui dulum nɛ wo, nsei do inɔ akāi i waa jirima kukɔsi iyi à da nɛɛ si awɔ. ¹⁸ À ya nɛ hai si awɔi dulum, nɔ i baa i jɛ arui icɛ jiida ku ce nɛ. ¹⁹ N wa n sɔ nɛ ideu ihɛi do yaasei kucei inɛ nɛ nɛ gbugbā hai nɛ nɛ. Si bei i tako i so ikɔ ikɔi ara nɛɛ ikā ikā i daa riisi do laalo si awɔ bei aru ku ba i ceò laalo nɛ, nsei i nɛ i so ikɔi ara nɛɛ fei i jò ku jɛ arui icɛ jiida ku ce nɛ nɛ ku ba daa nɛɛ ku má.

²⁰ Waati iyi i waa jɛ arui dulum nɛ, i ya jilɔ si i kù nɛ i ce mii iyi Ilaaɔ wa tɔɔ nɛ. ²¹ Riba yoomai i ya ba nɛ waati beɛbe. Riba iyi i ba nɛ wa mu nɛ anyɔ nsei, nɔ iri ku kpae iku. ²² Amma nsei à ya nɛ hai si awɔi dulum i baa i jɛ arui Ilaaɔ nɛ, riba nɛɛi í jɛ daa iyi í má, iri ku kpae mɔi í jɛ kuwɛɛ hai tā. ²³ Ribai dulum nii í jɛ iku, amma amuai Ilaaɔi í jɛ kuwɛɛ iyi ci ya tā na anu akā nwa iyi à ce do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

7

Njɛ ku so í jɛ nwa yaase

¹ Inɛ inɛm nɛ, inɛ iyi i mà wooda nɛ, i kù mà nɛɛ iyi wooda í nɛ gbugbāi si amane si waati iyi í wɛɛ si hunde nɔu akā? ² Beɛbe mɔi abo à so mɔkɔ i nɛ ku wa bi mɔkɔɛ si waati iyi mɔkɔu í wɛɛ. Amma bii mɔkɔu í ku abou í fita hai si woodai nɛ ku so mbe. ³ Na nɔu, bii mɔkɔu í wɛɛ nɔ abou í koo í so mɔkɔ mɔu, abo à ce sakarai aa kpoo. Amma bii mɔkɔɛ í ku, í fita si woodai nɛ ku soui. Waati beɛbe bii í so mɔkɔ mɔu kù jɛ à ce sakara má. ⁴ Beɛbe mɔi inɛ

inem ɲa, anu akā ɲɛ do Kirisi í jò inɛ mǝ ì ku do ɲɲu aǝ nǝ ì fita hai si awǝi wooda. Bebei ti inɛ mmui ì je ɲa. Ti inɛ iyi í ɲɲi hai si balɛui ì je ɲa ku ba í so iso iyi í je ti Ilaaǝ ɲa. ⁵ Waati iyi à wɛɛǝ daa nwo nwa ɲa wo, kǝɛɛ laalo iyi wooda í dede si wa wa ce ice si ikǝi ara nwa ikā ikā fei nǝ wa bǝǝ wa bi iku. ⁶ Amma nsei, si bei à ku si gāmei wooda, ɲɲu iyi wa mu wa wo bei aru, à fita hai si awǝɛ. Bebei aa ka yǝkǝ ka cea Ilaaǝ ice do daa titǝ iyi í je ti Hundee, kaa je do daa nwo iyi í je ti wooda.

Wooda do dulum

⁷ To, beirei aa ka fǝ. Woodau dulum nii? Aawo, kù je beɛbe. Amma na saabui woodaui í jǝ n mà dulum. Ntǝ ntǝ, n kaa n mà mà kǝɛɛ dulum nii wo bii wooda kù nì n mà n ce kǝɛɛ. ⁸ Nǝ na woodaui dulum í ba kpāa í bɛim kǝɛɛ ikā ikā fei, domi bii wooda kù wɛɛ dulum mǝ kaa wɛɛ. ⁹ Tako waati iyi n kù mà wooda, n wɛɛ wo, amma waati iyi n na n mà wooda, dulum í dedei ¹⁰ nǝ n ku. Beɛbei wooda iyi í nɛ ku jǝ n nɛ kuwɛɛ, n ba wee ikui í naam wa, ¹¹ domi dulum í ceǝ wooda ice nǝ í wa inyii itɛm í kpm.

¹² Ntǝ ntǝ wooda í má nǝ ideɛ mǝ í má, í je dee dee, í nǝ í sɛa. ¹³ Debei mii jiidau í baa í jeem kpāai iku? Aawo, kù je beɛbe. Dulum nii í kpm. Mii jiidai í so í na í kpm do. ɲɲui í jǝ à yǝǝ iyi dulum í je mii laalo do ntǝ nǝ í gaabu í caa.

Inɛ iyi dulum í kāmia

¹⁴ Ntǝi à mà iyi woodai Ilaaǝ ti Hundei, amma amu amanɛi iyi à taa dulum n je aruɛ. ¹⁵ Mii iyi n wa n ce n ci ya n mà yaaseɛ, domi mii iyi n bi, n ci ya n ce ɲɲu, amma mii iyi n cé, ɲɲui n ya n ce. ¹⁶ Bii n wa n ce iyi n kù bi, n jesi iyi wooda í sɛai. ¹⁷ Amma bii beɛbei, kù je amui n wa n coo má, dulum iyi í wa sim nii wa coo. ¹⁸ N mà sǝa sǝa iyi mii jiida kāmia kù wa sim, waatǝ daam nii n wa n fāa, domi waati kāmia fei idǝm í ya maa bi jiida ku ce, amma kucei

n ci ya n yǝkǝ. ¹⁹ N ci ya n ce jiida iyi n bi, í gbe laalo iyi n kù biu. ²⁰ Nǝ bii n wa n ce iyi n kù bi, kù je a ni amui n wa n coo, dulum iyi í wa sim nii wa coo.

²¹ To, n yɛ ide go í wɛɛm. ɲɲu wee. Waati iyi n bi jiida ku ce fei, laalo í ya maa má sim. ²² Si idǝm woodai Ilaaǝ ku jirima í dǝ, ²³ amma si kucei ikǝ ikǝi aram fei n wa n yɛ ide mmu go iyi wa ja do lasabum, nǝ wa cem arui dulum iyi í wa sim. ²⁴ Ilu inǝ kufǝi n je. Yooi á nyam hai si awǝi ara iyi wa bǝǝm ikuu ihɛ. ²⁵ N wa n saabu Ilaaǝ do saabui Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

Beɛbe moi, n je arui woodai Ilaaǝ si idǝm, amma si daam n je arui gbugbāi dulum.

8

Kuwɛɛ iyi Hundei Ilaaǝ wa mu nwa

¹ Na ɲɲu, nsei Ilaaǝ kaa yɛ taalei inɛ ɲa iyi à nɛ anu akā do Jesu Kirisi má. ² Hundei Ilaaǝi í ya jǝ inɛ ku ba kuwɛɛ na saabui Jesu Kirisi, nǝ gbugbāi Hundeeui í nyam hai si gbugbāi dulum do ti iku. ³ Mii iyi woodai Moizi kù yǝkǝ ku ce si na iyi í jǝ mǝngǝi amanɛ ɲa í jǝ woodau í kua gbugbā, Ilaaǝ í coo. Dulum iyi í wa si arai amanɛ, í kiitie si waati iyi í jǝ Ama ɲɲu takǝ í so ara iyi í jǝ arai dulum dii amanɛ ɲa, nǝ í bǝǝ wa ku na ku je kuwɛɛ na dulum. ⁴ Ilaaǝ í ce beɛbei ku ba isɛnɛ nwa ku je dee dee si ide iyi woodau wa fǝ, awa iyi a kù waa nɛ si idǝɔbii ara nwa, í gbe si idǝɔbii Hundei Ilaaǝ. ⁵ Inɛ ɲa iyi à waa nɛ si idǝɔbii ara, lasabu ɲɲa fei si daai arai í ya wa. Amma inɛ ɲa iyi à waa nɛ si idǝɔbii Hundei Ilaaǝ, lasabu ɲɲa fei si mii iyi Hundeu í bii í ya wa. ⁶ Inɛ iyi lasabuɛ fei í wa si idǝɔbii ara, ikui á je iri ku kpae. Amma inɛ iyi lasabuɛ í wa si mii iyi Hundei Ilaaǝ í bi, lafɛɛ á ba kuwɛɛ do laakai ku sũ. ⁷ Inɛ ɲa mǝ iyi à waa too idǝɔbii ara, aɲai à je mbɛɛi Ilaaǝ ɲa. A kù waa jirima woodaɛ, nǝ a

kaa yókò mòm. ⁸ Ine ɲa iyi à waa too idɔɔbii ara a kaa yókò a ce iyi á dɔ́a Ilaaɔ́ si.

⁹ Amma inɛ i kù waa too idɔɔbii ara, ì waa ne ɲai bei Hunde í bi, inɛ iyi Hundeí Ilaaɔ́ í wa si ɲɛ. Ine iyi kù ne Hundeí Kirisi, lafɛɛ kù je ti Kirisi. ¹⁰ Nɔ́ bii Kirisi í wa si ɲɛ, baa do iyi ara ɲɛ í ku na dulum fei, hunde ɲɛ á maa wɛɛ domi ì je dee dee si wajui Ilaaɔ́ ɲa. ¹¹ Ilaaɔ́i í jì Jesu hai si bale. Nɔ́ bii Hundeí ɲɲu iyi í jì Kirisi hai si bale í wa si ɲɛ á na ara iku ɲɛ ɲau mɔ́ kuwɛɛ na saabui Hundeí iyi í wa si ɲɛu.

¹² Na ɲɲu inɛ inɛm ɲa, Ilaaɔ́i à ne ka saabu, kù je ara hee arau ku tilasi wa ka ceò mii iyi í bi. ¹³ Ntɔ́ ntɔ́, bii ì waa ce idɔɔbii ara aa ku ɲa. Amma bii ì jò Hundeí Ilaaɔ́ í sobi ɲɛ í kpaò kookoosui arau aa ne kuwɛɛ ɲa, ¹⁴ domi inɛ ɲa iyi Hundeí Ilaaɔ́ wa gbā fei, aɲai à je amai Ilaaɔ́ ɲa. ¹⁵ Hunde iyi Ilaaɔ́ í mu ɲɲɛ kaa ce ɲɛ aru, kaa nɔ́ ku jò njo ku mu ɲɛ má, amma Hundeu í ce ɲɛ amai Ilaaɔ́ ɲa, nɔ́ do saabuei aa ka yókò ka kpe Ilaaɔ́, ka ni Baaba. ¹⁶ Hundeí Ilaaɔ́ takae wa sɔ́ hunde nwa iyi á je amai Ilaaɔ́ ɲa. ¹⁷ To, si bei à je amae ɲa, ɲɲui í jò à ne baa si mii iyi í jile nwa. Aa ka ne ikpɛ do Kirisi ajo, domi bii à baa ijuukpāe ku kpɛ, bɛɛɛɛ mɔ́i aa ka baa amboeɛ ku kpɛ má.

Amboe iyi á na ku naa

¹⁸ Ñ mà wahalai nsei nwau ihɛ kù je nkāma do amboe iyi Ilaaɔ́ á na ku nyisi wa. ¹⁹ Baa mii ɲa iyi Ilaaɔ́ í taka fei à waa degbe ajo ɲɲu do saasa, ajo si bii Ilaaɔ́ á jò à ye amboeɛ si amae ɲa, ²⁰ domi mii ɲa iyi í taka fei à dási kpāai nfe ku ce, kù je na idɔɔbii aɲa taka ɲɲa, Ilaaɔ́i í coo bɛɛɛɛ. Do ɲɲu fei, kpāa ku cɔu mɔ́ í wɛɛ ²¹ iyi Ilaaɔ́ á ya mii ɲau mɔ́ ku ba kāma ɲɲa ku maà beje má nɔ́ a ne ikpɛ si amboei ara ku nei amai Ilaaɔ́ ɲa. ²² À mà iyi hee nsei mii ɲa iyi Ilaaɔ́ í taka fei à waa kakaaɛ bei inaaɔo iyi wa kakaa do ara kuroi kubí. ²³ Nɔ́ iyi í re mòm,

baa awa iyi Ilaaɔ́ í mu nwa Hundeí bei fiaí kaazigi, à waa kakaa si idɔ́ nwa à waa degbeò Ilaaɔ́ ku nyisi iyi á je amae ɲa ntɔ́ ntɔ́ nɔ́ ku faaba ara nwa. ²⁴ Faabau í je tu wa, amma si kpāae ku cɔi à wa si titā. Bii à ye mii iyi à waa degbe, kudegbe kù wɛɛ má. Mii iyi amanɛ wa ye á maa cɔ kpāae má? ²⁵ Amma bii à waa cɔ kpāai mii go iyi a kù waa ye, aa ka maa degbeɛi do temua.

²⁶ Bɛɛɛɛ mɔ́i Hundeí Ilaaɔ́ í ya maa sobi wa si gbugbā hai ne nwa, domi a ci ya ka mà mii iyi í sla ka tɔ́. Amma Hundeu takaei í ya tɔ́ Ilaaɔ́ na iri nwa do ide iyi í re ide ku fai amanɛ ɲa. ²⁷ Nɔ́ Ilaaɔ́, ɲɲu iyi wa ye idɔ́i amanɛ ɲa í mà mii iyi Hundeu wa lasabu, domi do idɔɔbɛi Hundeu wa tɔ́ɛ na irii inɛ ɲa iyi á je tɛɛ.

²⁸ Nɔ́ iyi í re mòm, à mà sāa sāa, inɛ ɲa iyi á bi Ilaaɔ́, aɲa iyi í kpe si idɔɔbɛi à je tɛɛ, Ilaaɔ́ wa ce ice si mii iyi í ba ɲa fei ku ba ku ce ɲɲa jiida. ²⁹ Ntɔ́ ntɔ́, inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í cica hai tako, aɲai í jile ku ba a jo Amae. Si bɛɛɛɛ Amaeui á je yemmai ifɔ́ nkpɔ́ nkpɔ́. ³⁰ Ine ɲa iyi í cica í jileu, ɲɲui í kpe ɲa. Ine ɲa iyi í kpɛu í ce ɲa dee dee. Ine ɲa iyi í ce dee deeu í ce ɲɲa ikpɛi amboeɛ.

Kulai kubii Ilaaɔ́

³¹ Debei beirei aa ka fɔ́ má. Bii Ilaaɔ́ í je tu wa, yooi á yókò ku je mbɛɛ nwa. ³² Ilaaɔ́ kù kɔò amai ɲɲu takae, amma í jò à daa inɛ ɲa si awɔ́ à kpaa na irii awa fei. ɲɲu iyi í na wa amaɛu bɛɛɛɛ, beirei á ce iyi kù mu nwa mii iyi í gbe fei. ³³ Ine ɲa iyi Ilaaɔ́ í cica, yooi á yókò ku má ɲa dulum má. Kù wɛɛ, domi Ilaaɔ́i í ce ɲa dee dee. ³⁴ To, yooi á yókò ku ye taale ɲɲa. Kù wɛɛ, domi Jesu Kirisi í ku, nɔ́ iyi í re mòm í jì hai si bale má, í wa awɔ́ njei Ilaaɔ́. Í nɔ́ wa tɔ́ Ilaaɔ́ na iri nwa. ³⁵ Yooi á yókò ku fɛɛfe wa do kubii Kirisi. Tɔ́nya? Mà wahala. Mà ijuukpā. Mà ari. Mà are. Mà mbirisi. Mà igū. ³⁶ Ntɔ́ ntɔ́,

Lafɛɛ, na iriei à ya ka wa si anui iku
alɛ̀ò daakò.

À waa cɔ wa bei angudà ɲa iyi à waa
bɔ ku saka,
si bei kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ í fɔ. ³⁷ Amma
si mii ɲau ihɛ̀ fei à je igũ mam mam
na saabui Kirisi iyi í bi wa, ³⁸ domi
n mà kam kam, nkāma kù weɛ iyi á
yɔkɔ ku fɛɛfe wa do kubie. Baa iku
kaa yɔkɔ, wala kuwɛɛ, do amaleka
ɲa, do yiikoi lele ɲa. Mii iyi í ba wa
nnyi hee do iyi á na ku ba wa ala fei,
kāma ɲɲa kaa yɔkɔ. ³⁹ Mii ɲa iyi à
wa lele do iyi á wa ilɛ hee do mii iyi
à taka fei, nkāma kaa yɔkɔ ku fɛɛfe
wa do kubi iyi Ilaaɔ́ í nyisi wa si Jesu
Kirisi Lafɛɛ nwa.

9

Ilaaɔ́ do inei Izireli ɲa

¹ Ntɔi n wa n fɔ, amu inei Kirisi, n
kaa n sɔ ibo. Idɔm do Hundeɪ Ilaaɔ́
à jesi iyi ntɔi. ² Inɔm í fɔ ntɔ ntɔ na
Zuifu kpaasi ɲa nɔ n ya n maa n ce
araare ɲɲa waati kāma fei. ³ An jesi
Ilaaɔ́ ku ceekpem nɔ ku fɛɛfɛɛm do
Kirisi ku ba inɛ ɲa iyi à je dimim a
ba faaba. ⁴ Anjai à je inei Izireli ɲa,
inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í cica a je tɛɛ bei amae
ɲa, nɔ í nyisi ɲa amboeɛ. Do anjai í
ɖi akabuue ɲa, nɔ í na ɲa wooda do
kpāae ku tɔɔ, do ideɪ kuwāɛ. ⁵ Bala
ɲɲa ɲai à je inei Ilaaɔ́ ɲa. Si dimi
ɲɲai Kirisi í fita bei amanɛ ɲɲu iyi í
re mii fei. Nɲui í je Ilaaɔ́, ɲɲu iyi í jɔ
ka maa saabui hee do aɲo fei. Ami.

⁶ Kù je n wa n ni ide iyi Ilaaɔ́ í wāu
í je nɲɛ, amma kù je inɛ ɲa iyi à bí
si dimii inei Izireli ɲau feii à je inei
Izireli do ntɔ. ⁷ Kù nɔ kù je inɛ ɲa
iyi à bí si dimii Aburhamu feii à
je tɔkuɛ ɲa do ntɔ, domi Ilaaɔ́ í sɔ
Aburhamu í ni, dimii amai Izaaki
ɲai aa je tɔkuɛ ɲa. ⁸ Waato kù je amai
Aburhamu ɲa feii à je amai Ilaaɔ́
ɲa, í gbe amu ɲa ɲa iyi Ilaaɔ́ í cea
kuwāɛ ɲau, ɲa akā. ⁹ Ide iyi Ilaaɔ́
í wāɔ Aburhamu wee, í ni, adɔ go
suku be iyi ihɛ̀ an nyi wa má, hee
waati beɛbe Sara á bí ama inɛmɔkɔ.

¹⁰ Kù je iyi be ɲɲu akā, amai
Rebeka minji ɲau fei sika ɲai. Baa
ɲɲai í je bala nwa Izaaki. ¹¹⁻¹² Amma
do ɲɲu fei, hee Rebeka ku maa bí
ɲa, si waati iyi a kù ce jiida go titā
hee má je laalo, Ilaaɔ́ í sɔ Rebeka í ni,
inɛ sintei á ya sūa inɛ ankāanyiu iri
ilɛ. Í fɔ beɛbei ku ba ku nyisi iyi ɲɲu
í ya cica inɛ ɲai bei ɲɲu takai ɲɲu í
bi, nɔ í kpe ɲa si bei ɲɲu takae í jile,
kù je na kuce ɲɲa. ¹³ Tiai ideɪ Ilaaɔ́ í
fɔ má í ni, Ilaaɔ́ í ni, n bi Zakɔbu nɔ n
cé Ezau.

¹⁴ Debei, beirei aa ka fɔ nsei. Ilaaɔ́
kù je dee deei? Aawo, kù je beɛbe,
¹⁵ domi í sɔ Moizi í ni, inɛ iyi n bii
an cea didɔ, nɔ inɛ iyi n bii an ce
araareɛ. ¹⁶ Na ɲɲu, kù je na idɔɔbii
inɛ go, kù nɔ kù je na kookaai inɛ
go, amma na araarei Ilaaɔ́i. ¹⁷ Beɛbei
kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ wa fɔ ideɪ Faraɔ́, ɲɲu
iyi Ilaaɔ́ í le idɔɛ í ni n kā n cɛɛ
ilaalui ku ba inɛ ɲa a ye gbugbām
sie, nɔ inei andunya fei ku gbɔ irim.
¹⁸ Beɛbei Ilaaɔ́ í ya ce araarei inɛ iyi í
bi, nɔ ku le idɔi inɛ mɔ iyi í bi.

¹⁹ Bii beɛbei, inɛ go á yɔkɔ ku sɔm
ku ni, Ilaaɔ́ kù nɛ kpāa ku ye taalei
amanɛ ɲa má, domi inɛ kāma kaa
yɔkɔ ku dede si mii iyi í jile. ²⁰ Awɔ
iyi í waa fɔ beɛbe, yooi í je i bei i
kakɔ Ilaaɔ́. Caka á yɔkɔ ku bee woo
ma ku ni, na mii í ce í mam be ihɛ̀?
²¹ Kù je woo ma cakai á ceɔ ama bei í
bi ba. Si ama akāu be kaa yɔkɔ ku ce
caka iyi à ya maa ceɔ ice waati kāma
fei do caka iyi í nɛ beɛɛɛ í re ba.

²² To, yaaseu be wa nyisi mii iyi
Ilaaɔ́ í ce. Í bi ku nyisi inɛ go ɲa
idɔɔkɔ nlaɛ do gbugbāɛ. Amma í
temuai titā do inɛ ɲa iyi idɔɛ í kɔ siu,
anɲa iyi à ye bei caka ɲa iyi aa nɲɔu.
²³ Amma í bi ku nyisi inɛ go ɲa mɔ
bei amboeɛ í la í to. Anjai í ce araare
ɲɲa nɔ í ce sɔɔlu ɲɲa hai ku kpe a nɛ
ikpɛ si amboeɛ. ²⁴ Inɛ ɲau awai. Si
inɔ nwa Zuifu ɲa do hai je Zuifu ɲa
à wasi. Ilaaɔ́i í kpe awa fei. ²⁵ Beɛbei
walii Ozee í fɔ si tiaɛ í ni, Ilaaɔ́ í ni,

Ine ɲa iyi a kù je tom wo, nsei an kpe ɲa inem.

Dimi ɲa iyi n kù bi wo, nsei an kpe ɲa baakɔm ɲa.

²⁶ Nɔ tengi bii n sɔ ɲa wo n ni, i kù je inem ɲa,

Be moi an kpe ɲa má amam ɲa, amu iyi n je irii kuwɛɛ.

²⁷ Nɔi walii Ezai í fɔ ide hee lele na iriiinei Izireli ɲa í ni, baa biiinei Izireli ɲau à kpɔ bei sãai acli ido, ine mbɔi á ba faaba. ²⁸ Ide iyi Ilaaɔ í fɔu á kɔi mam mam si andunya, nɔ kaa kpe mɔm. ²⁹ Í ye mbe bei walii Ezai í tako í fɔu iyi í ni,

Bii Aɔ Lafɛɛ, ilu gbugbã fei kù jò nwa fiti mbɔi amanɛ ɲa wo ni,

Awa fei aa ka kui wo bei inei Sodomu ɲa,

Do inei Gɔmɔɔ ɲa.

Inei Izireli ɲa do laabaau jiiida

³⁰ Debei, beirei aa ka fɔ. Bei aa ka fɔ wee, dimi mmu ɲa iyi a kù waa de à je dee dee si wajui Ilaaɔ wo, nsei à je dee dee na saabui naane ku dasi ɲa. ³¹ Amma inei Izireli ɲa iyi à waa de aɲa a too wooda ku ba aɲa a je dee dee si wajui Ilaaɔ, kù ce. ³² Na mii. Si na iyi í jò inei Izireli ɲa a kù dedee do naane ku dasi, í gbe do ice ɲa. À koose si kuta iyi í ya jò ine ɲa a kooseu. ³³ Idei kukɔu wa fãa í ni, Wee n wa n jile ine gɔ Siɔɔ iyi í ye bei kuta bi ku koose.

Nɲui á jò ine gɔ ɲa a cuku,

Amma ine iyi í dasie naane kaa ye anyo.

10

¹ Ine inem ɲa, iyi n bi si idom fei do iyi n wa n tɔɔ Ilaaɔ, nɲui í je dimim ɲa a ba faaba. ² Ntɔ ntɔ, an yɔkɔ n fɔ na iri ɲa n ni à waa cea Ilaaɔ ice do himma, amma a kù ne kumà. ³ A kù mà bei Ilaaɔ í ya ceɔ ine dee dee, nɲui í jò à de kpãa ɲa bei aa ce a jeɔ dee dee, nɔ a kù waa too si kpãa iyi Ilaaɔ í jile. ⁴ Kpãa iyi Ilaaɔ í jileui í je Kirisi iyi í na í kpa

irii woodai Moizi nɔ ine iyi í dasie naaneu fei á je dee dee si wajui Ilaaɔ.

Faabau í je ti ine ɲa iyi à dasi Lafɛɛ naane fei

⁵ Ide iyi Moizi í kɔ si yaase bei ine á jeɔ dee dee si wajui Ilaaɔ si wooda ku jirima wee. Ine iyi wa jirima wooda ɲau fei, si nɲui á ba kuwɛɛ. ⁶ Amma ide iyi à kɔ si yaase bei amanɛ á jeɔ dee dee na naane ku dasi wee. Maà ti í fɔ si idɔe í ni, yooi á bɔ lelei Aɔ. Bii í waa fɔ beɛbe, í ye bei í waa de Kirisi ku kita wai. ⁷ Nɔ í maà ti í fɔ í ni, yooi á lɔ lelei ile. Bii í waa fɔ beɛbe, í ye bei í waa de ku dede Kirisi hai si bale mái. ⁸ Debei, beirei ideu wa fɔ. Bei wa fɔ wee. Ide iyi í waa dedeu kù jliɛ, í wa si geleɛ mɔm do si idɔe. Ideu nɲui í je idei naane ku dasi iyi à waa waazo, iyi í ni, ⁹ bii í fɔ do geleɛ í ni Jesui í je Lafɛɛ, nɔ í dasi naane si idɔe iyi Ilaaɔ í dedee hai si bale, aa ba faaba, ¹⁰ domi do idɔi amanɛ í ya dasiɔ naane ku ba ku je dee dee si wajui Ilaaɔ, nɔ do gele moi í ya fɔɔ ide ku ba ku baɔ faaba. ¹¹ Tiai idei Ilaaɔ í nɔ í fɔ í ni, ine iyi í dasie naane fei kaa ye anyo. ¹² Beɛbei ine gɔ kù je ikã, hai Zuifu ɲa hee ku bɔ do dimi mmu ɲa fei. Aɲa fei Lafɛɛ akãí à ne. Amanie mɔ í je ti ine ɲa iyi à waa tɔɔe fei. ¹³ Debei ine iyi wa tɔɔ Aɔ Lafɛɛ fei á ba faaba, si bei idei Ilaaɔ í fɔ.

¹⁴ Nɔ beirei ine ɲa aa ce a tɔɔe bii a kù dasie naane. Mà beirei aa ce a dasie naane bii a kù gbɔ ideɛ. Nɔ beirei aa ce a gbɔ ideɛ bii ine gɔ kù ce waazoí ideu. ¹⁵ Nɔ beirei aa ce a ce waazoí ideu bii kù je ine gɔi í be ɲa. Kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, inɔ didɔ nlai kunaai ine ɲa iyi à dabii à waa sisi laabaau jiidau. ¹⁶ Amma kù je ine feii í jesi idei laabaau jiidau. Beɛbei walii Ezai mɔ í fɔ í ni, Lafɛɛ, yoo ɲai à dasi waazo nwau naane. ¹⁷ Beɛbe moi naane ku dasi wa ɲai hai si ide iyi ine wa gbɔ. Nɔ ide iyi à waa gbɔu idei Kirisii.

¹⁸ Amma n̄ wa n beei, Zuifu ɲa a kù gbɔ ideui? À gbɔɔ, domi à kɔɔ à ni,

Woo ce waazo ɲau à dabii si andunya fei

Nɔ inɛ fei í gbɔ ide ɲa.

¹⁹ To, n̄ wa n bee má, inɛi Izireli ɲa a kù gbɔ yaasei ideu ba. À gbɔɔ, si bei Moizi í tako í kɔ na iri ɲa í ni,

Ilaaɔ́ í ni,

An dede igu ɲɛ do dimi gɔ iyi a kù waa saalu bei dimi,

Nɔ n dede idɔɔkɔ ɲɛ do dimi hai nɛ bisi.

²⁰ Ezai mɔ́ í kɔ do wɔɔkɔ́ í ni, Ilaaɔ́ í ni,

Inɛ ɲa iyi a kù waa dɛdɛɛm ɲai à yɛm,

Nɔ n nyisi ɲa aram, kù nɔ kù jɛ aɲai à tɔɔm.

²¹ Amma si gámei irii inɛi Izireli ɲa í kɔ́ í ni, Ilaaɔ́ í ni, hai daakɔ́i n̄ to awɔ́ bi hai gbɔ ide ilu it̄i ku yika ɲa.

11

Ilaaɔ́ kù kɔsi inɛi Izireli ɲa

¹ Debei n̄ wa n beei, Ilaaɔ́ í kɔsi inɛɛ ɲai? Aawo, kù jɛ bɛɛbɛ, domi amu takam inɛi Izirelii n̄ wa n jɛ, n̄ jɛ tɔkui Aburhamu si dimii Benzamɛɛ. ² Ilaaɔ́ kù kɔsi inɛɛ ɲa iyi í tako í cica hai kukpɛu. Mà i kù mà ɲa bei kukɔi idei Ilaaɔ́ í fɔ ɲa si waati iyi Elii í bɔɔ taalei inɛi Izireli ɲa bi Ilaaɔ́ í ni, ³ Lafɛɛ, inɛ ɲau à kpa waliie ɲa nɔ à kɛkɛ bi kuweɛɛ ɲa. Amu akáí n̄ gbe iyi n̄ wa n jirimɛɛ, à nɔ à waa dɛ hundem ku nya. ⁴ Amma Ilaaɔ́ í jɛaá í ni, n̄ nɛ amanɛ dubu mɛɛjɛ má iyi a kù gule si wajui iwɛ iyi à ya kpe Baali.

⁵ Bɛɛbɛ mɔ́i, baa nsei inɛi Izireli mɔ́ ɲa à waa jirima Ilaaɔ́, aɲa iyi í cica na didɔɛu. ⁶ Í cica ɲai na didɔɛ, kù jɛ na icɛ. Bii í jɛ do icɛui, didɔɛ kù jɛ didɔ́ má.

⁷ Ntɔ́ ntɔ́ beirei í ce. Inɛi Izireli ɲa a kù ba mii iyi à waa dɛ. Si inɔ ɲa inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í cicaí à baa. Inɛ ɲa iyi à gbe à lele idɔ́ ɲa. ⁸ Na irii ɲai kukɔi idei Ilaaɔ́ í ni,

Ilaaɔ́ í da ɲa si sisi njoo si idɔ́.

Nɔ́ í mu ɲa iju iyi a kaa yɔkɔ́ a yɛɔ́ ilu.

Nɔ́ í mu ɲa it̄i iyi a kaa yɔkɔ́ a gbɔɔ ide hee do nnyi fei.

⁹ Nɔ Davidi mɔ́ í ni,

Jingau ɲa ku jɛ ɲa cɛkũm do taaɔ,

Nɔ ku nyi ku jɛ ɲa bi ku koosɛ má

Ku ba a koo a ba ijuukpá.

¹⁰ Jɔ́ ilu kuku ku wa si iju ɲa a maà yɛ ilu.

Nɔ́ i jò a ya bate a maa cɛɔ́ icɛ do aɲo fei.

¹¹ Nɔ́i í jò n̄ wa n bee, si waati iyi inɛi Izireli ɲa à koosɛ, à cukui hee do aɲo fei? Aawo, kù jɛ bɛɛbɛ. Amma na kucuku ɲai í jò dimi mmu ɲau mɔ́ à baɔ́ faaba ku ba igu ɲa ku dede si ɲa. ¹² Debei, si bei kucukui inɛi Izireli ɲa í jò hai jɛ Zuifu ɲa à ba amanii Hunde, nɔ kukayei inɛi Izireli ɲa í kɔɔsi amanii dimi mmu ɲa, zaka beirei amanii dimi mmu ɲau á la ku to waati iyi inɛi Izireli ɲa fei aa na a ba kpáai faaba.

Dimi mmu ɲa à ba faaba

¹³ Inɛ dimi mmu ɲau bɛ, inɛi n̄ wa n ba ide ku fɔ, amu iyi n̄ jɛ woo bɛ bi tu ɲɛ. N̄ ya n maa nɛ inɔ didɔ́i do icɛm iyi n̄ wa n ce. ¹⁴ Si icɛu bei n̄ wa n dɛ kpáa n dedeɔ́ igui dimim ɲa, ku ba inɛ gɔ ɲa ɲa a ba faaba. ¹⁵ Ilaaɔ́ í jò hai jɛ Zuifu ɲa à dɔ́ do ɲɲu si waati iyi í jò Zuifu ɲa titá. Debei, beirei á yɛ si waati iyi á gba ɲa má. ɲɲu bei á jò aɲa iyi à ku wo a baa si kuweɛ.

¹⁶ Si iyafúí pɛɛ iyi à kpo, bii pɛɛ sinte iyi à ceu í jɛ ti Ilaaɔ́, debei pɛɛu fei ti Ilaaɔ́i. Bɛɛbɛ mɔ́i bii icáí j̄i í jɛ ti Ilaaɔ́, do amaawɔɛ ɲa fei ti Ilaaɔ́i. ¹⁷ Amma nsei à ɓafe amaawɔ́ gɔ ɲa hai si j̄i ndii olivi, nɔ inɛ iyi í jɛ amaawɔ́i j̄i ndii sako, inɛi à sási agbɛ ɲa. Nsei wee, inɛ mɔ́ i waa ba inyi iyi wa naa si amaawɔ́ ɲau hai si icáu. ¹⁸ Na ɲɲu, i maà tɔɔ fufu ɲa si amaawɔ́ ɲa iyi à ɓafeu. Beirei aa ce í tɔɔ fufu ɲa. Í jò í mà ɲa iyi kù jɛ inɛi i waa mu icáu, icáu nɛi wa mu ɲɛ.

19 Ine akā nɛ ɔ ʔ ni, à cafe amaawɔ ɲau bei ku ba a sāsīm si agbɛ ɲɛ. 20 Ntɔi, à da ɲai na naane hai dasi ɲɛ, nɔ awɔ mɔ i wa agbɛu bei na naane ku dasi. Maà tɔɔ fufu, amma ce nɔ, 21 domi bii Ilaaɔ kù jò amaawɔ sinte ɲau, á na ku jò awɔ mɔ? 22 Debei, cɔ jiida ku jei Ilaaɔ do kugaabue. Í gaabu si inɛ ɲa iyi à cuku, amma í je inɛ jiida bi tɛɛ. Awɔ de leekɪ dim dim si jiida ku jɛɛ. Bii kù je bɛɛɛ aa da awɔ takae. 23 Bii aɲa mɔ a kù mɔsi idɔ ku lele ɲɛ, Ilaaɔ á sindo ɲa si agbɛ bii à wau wo, domi á yɔkɔ ku sindo ɲa si agbɛ ɲɛ má. 24 Bii Ilaaɔ í daɛ wa hai si ʔli ndii olivii sako nɔ í másie si ʔli ndii olivi iyi à waa logooa iyi kù je icue, debei, kaa gaabuaa ku sindo amaawɔu si ʔli ndii ɲɲu takae.

Inei Izireli ɲa aa ba faaba

25 Inɛ inɛm ɲa, n kù bi asiii ideu ihɛ ku manji nɛ hee ku jò i maa cɔ ara nɛ ilu bisi ɲa. Asiiu wee. Idɔi inɛi Izireli fiti mbɔ ɲau í lei titã hee kukpɔi dimi mmu ɲa iyi aa ba faabau ku kã. 26 Si bɛɛɛ, inɛi Izireli ɲau fei aa ba faabau, si bei à kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni,

Woo Faabau á naai hai Siɔɔ,
Nɔ ku nya lasabu hai mɔ bɛɛɛm hai
si dimii Zakɔbu.

27 Iyi ihɛi í je akabuu iyi an dɪ do aɲa si waati iyi an kpa ide i dulum du ɲa.

28 Si tuubai laabaau jiida u Zuifu ɲa à je mbɛi Ilaaɔ, nɔ ɲɲu bei í baa í je aranfaanii inɛ, amma si tuubai kucica, à je inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í bi hee nsei na bala ɲɛ ɲa. 29 Ilaaɔ í bi ɲa hee nsei domi ci ya ce mua ngba nɔ ci ya sinda idɔ hai si inɛ ɲa iyi í kpe. 30 Tako wo ì donda Ilaaɔ ɲa, amma nsei Ilaaɔ í too si ide hai gbɔi Zuifu ɲau í ceɔ araare nɛ. 31 Nsei si bei Ilaaɔ í ce nɛ didɔ na saabui ide hai gbɔ ɲɲau, bɛɛɛ mɔi á too si araare iyi í nyisi ɲɛ ku ba ku ce araare aɲa mɔ. 32 Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ í jò inɛ fei í baa

í je arui ide hai gbɔ, ku ba ku ce araare inɛ fei.

Kulai Ilaaɔ

33 Irei í gbɔ bei amanii Ilaaɔ do bisie do kumàɛ í la í to. Inɛ ɔ kaa yɔkɔ ku mɔ yaasei lasabue. Inɛ ɔ mɔ kù nɔ kù wɛɛ iyi á mà kpãɛ sãa sãa.

34 Bɛɛɛ kukɔi ide i Ilaaɔ í ni,
Yooi í mà lasabui Aɔ Lafɛɛ.
Mà yooi í muaa bisi aɔ ɔ.

35 Yooi í tako í muaa ngɔɔ ku bei ku maa degbe ku sãa ɲɲu gbese.

36 Ilaaɔi í je irii mii fei, hai bi tɛɛi fei ndɛɛ wa naa. Nɔ mii fei í wɛɛi na iriɛ. Amboe ku je tɛɛ hai nsei hee do aɔ fei. Ami.

12

Kuwɛ titɔ iyi í wɛɛ na irii Ilaaɔ

1 Na ɲɲu inɛ inɛm ɲa, n wa n tɔɔ ɲɛi na saabui araare iyi Ilaaɔ í ce nɛ, í na Ilaaɔ ara nɛ. Í jò kuwɛɛ nɛ ku jɛaa bei kuwɛɛ ɔ iyi í má nɔ í sãa si. Do yaase bɛɛɛi í sãa i ya tɔɔ Ilaaɔ ɲa. 2 Í maà ya ce kucei inɛi andunya ɲa, amma í jò Ilaaɔ ku mu nɛ lasabu titɔ iyi á kpaasiɔ kuwɛɛ nɛ, ku ba í mà iyi í je idɔɔbii Ilaaɔ ɲa. Idɔɔbiɛu wee, iyi í je jiida, iyi í dɔ do iyi í kɔ mam mam.

3 Na didɔ iyi Ilaaɔ í muum, n wa n sɔ inɛ fei, í maà jile ara nɛ tengi bii í kù to ɲa, amma inɛ fei ku jile arɛ si zaka bei Ilaaɔ í muaa naane.

4 Si ara akã ikã ikã ikã í wa si nɔ aɲa fei do ice ɲɛ. 5 Bɛɛɛ mɔi, baa bii awa à kpɔ à je ara akã si Kirisi nɔ à dɪ si nɛi bei ikã ikã ikã arau. 6 Bɛɛɛ mɔi à nɛ amua ikã ikã iyi Ilaaɔ í ce nwa si didɔɛ. Inɛ iyi í nɛ amuai ide iyi wa naa hai bi Ilaaɔ ku sɔ inɛ ɲa, ku ceɔ ice si bei naane ku dasi í to.

7 Inɛ iyi í nɛ amuai ku cea inɛ ɲa ice si igbɛu, ku coo. Inɛ iyi í nɛ amuai inɛ ɲa ku kɔ si ide i Ilaaɔ ku kɔ ɲa si. 8 Inɛ mɔ iyi í nɛ amuai inɛ ɲa ku mua gbugbã ku coo. Inɛ mɔ iyi í ya yɔkɔ ku ce amua ku coo do inɔ akã. Inɛ ngbo ku ce iceɛ do himma. Inɛ iyi í nɛ amuai ilu are ɲa ku sobi ku coo do inɔ didɔ.

⁹ I maà jò kubi nɛe ku je do muafiti. I saa laalo nɔ i leeki si jiida ku ce dim dim ɲa. ¹⁰ I bi nɛe ɲa, i ce kookaai i ya mào beereɛi nɛe ɲa. ¹¹ I maà jò himma nɛe ku kaye, amma i ya maa cea Aɔ Lafɛɛ ice ɲa, nɔ i jò Hundee ku maa ce ice si nɛe. ¹² I weɛò inɔ didɔ ɲa na kpāa ku cɔu. I temua si wahala ɲa. I maà ya gbɛɛji do kutɔɔ ɲa. ¹³ I ya sobi ine ɲa iyi à je ti Ilaaɔ si bukaatai mii iyi à bi. Nɔ i ya yaaɛ ine njoo ɲa. ¹⁴ I ya weea ine ɲa iyi à waa kpā nɛe iju. I wee nɲa ɲa, i maà ceekpe ɲa. ¹⁵ Ine ɲa iyi à wa si inɔ didɔ i ba ɲa inɔ didɔ ku kpɛ, ine ɲa mɔ iyi à waa kpata i ba ɲa ku kpata ɲa. ¹⁶ I ya nɛ anu akā ɲa, i maà jò lasabui ara ku so ku wa si nɛe, amma i ya kaye ara nɲe ɲa. I maà ya jile ara nɲe ilu bisi ɲa.

¹⁷ I maà ya sāa ine go laalo ɲa. I ya maa de i ce iyi í je jiida si gāmei ine fei ɲa. ¹⁸ Bii í je á ce i ce kookaai baa yooma fei i jò inɛò ine fei i ya dɔ ɲa. ¹⁹ Inɛ kpaasim ɲa i maà ya de i sāa nɛe gbesei laalo ɲa, amma i ya jò Ilaaɔ ku sā nɲe gbesei idɔɔkɔ, domi à kɔɔ à ni, Aɔ Lafɛɛ í ni, Amui an sā gbesei idɔɔkɔ.

²⁰ Nɔ à kɔɔ má à ni, Bii ari wa kpa mbɛɛɛ, náa ije ku je. Bii agbe wa kpa, muua inyi ku mɔ, Domi bii i waa ceaa beɛbe, í ye bei ina nyenyɛi i waa koaa si iri.

²¹ Maà jò laalo ku kāmiae, amma jò i kāmiae do jiida ku ceɛ.

13

Ka jirima ilaalui ile nwa ɲa

¹ Ine fei ku jirima ilaalui ilɛɛ, domi ilaalu kāma kù weɛ iyi kù je do kumāsii Ilaaɔ. Ilaalu ɲa iyi à weɛ fei Ilaaɔi í jile ɲa. ² Na nɲu, bii ine í donda ideɛ ilaalu, ide iyi Ilaaɔi í jile í kɔsi. Nɔ ine ɲa iyi à waa kɔ ide dimi beɛbe, à waa dedɛa ara nɲa taalei. ³ Nto nto, woo ce jiida ɲa a kù ne zigiida do ine ɲa iyi à waa mu ilɛu, í gbe woo ce laalo ɲa. Bii i kù bi njo ku muɛ si gāmei ilaalu ɲau, ce jiidaɛ,

aa nɛ sie inɔ didɔ. ⁴ Ilaalu ɲa à waa ce icei Ilaaɔi na aranfāani nɲe. Amma bii i waa ce laaloɛ ɲa, i ce njo nɲa, domi a kù waa mu taakuba si ngbe. Aɲa mɔ woo ce icei Ilaaɔ ɲai ku ba a sā gbesei idɔɔkɔi Ilaaɔ nɔ a kpā ine ɲa iyi à waa ce laalo iju. ⁵ Na nɲu, i nɛ i sū nɲa iri ile ɲai, nɔ kù je si na iyi í jò i waa ce njo ijuukpā nɲu akā ɲa, amma ku ba idɔ nɲe ku maà ye taale nɲe.

⁶ Nɲui í nɔ í jò i waa sā fiaɛ lempoo má ɲa, domi ine ɲa iyi à waa mu ilɛu aɲa mɔ woo ce icei Ilaaɔ ɲai nɔ à na ara nɲai mam mam. ⁷ I sāa ine fei iyi i nɛ i sā ɲa. Ine ɲa iyi i nɛ i sāa lempoo i sā nɲa ɲa. Ine iyi i nɛ i sāa fiaɛ duani i sāa lafɛɛ. Ine iyi i nɛ i jirima fei i jirima lafɛɛ ɲa. Ine iyi i nɛ i mào beereɛɛ, i mào ɲa.

Ka bi nɛe

⁸ I maà ya mu gbesei ine go. Gbesei mii akāi í nɛ ku wa si anini nwa, nɲui í je kubi, domi ine iyi í bi ine ɲa wa kɔ wooda feii. ⁹ Nto nto, wooda ɲau ihɛ iyi í ni, i maà ce sakara, nɔ i maà kpa ine, nɔ i maà ce ile, nɔ i maà ce bine, do wooda ikā ikā iyi í gbe fei aa yɔkɔ a tɔtɔɔ ɲa si wooda akā. Wooda akāu wee, bi ine mmu bei i bi araɛ. ¹⁰ Bii kubi í wa si gāme nɲe i kaa yɔkɔ i cea nɛe laalo ɲa. Na nɲu, bii i bi nɛe i waa jirima wooda ɲau fei ɲai.

Ka tā sɔɔlu ka maa degbeò kunyii Kirisi wa

¹¹ Í slá i ce beɛbe ɲa, domi i mào ɲa si waati bii à wa nsei. Í to i jì hai si iri njoo ɲa, domi waati iyi Lafɛɛ á faaba wa mam mam í maai wa nsei í re waati iyi à sinti dasi naane. ¹² Idū í dū wa koo, nɔ amɛɛjumá í maai wa. Na nɲu, ka jò icei ilu kuku ku ce, nɔ ka so jñɛi igū iyi á jò ka jabu si inya kumá. ¹³ Í jò ka nɛ dee dee awa iyi à je ine inya kumá ɲa. Ka maà jò ije ku bi nwa do atɛ ku mɔ nwa ku la ku caa, ka maà nɛ adei abo do daa beɛteke ku ce, nɔ ka jò ija do igu. ¹⁴ Amma i so daa titɔi Jesu Kirisi

Lafɛɛ nwa, nɔ i maà jò daai inɛ taka nɛɛ ku maa nɛò nɛ i maa ceò binɛ má nɔa.

14

Maà ye taaleɪ kpaasi woo dasi Jesu naane

¹ I gba inɛ iyi naane ku dasiɛ kù nɛ gbugbā, nɔ i maà ya ye taaleɪ ide iyi wa lasabu. ² Inɛ ihɛ wa tamaa si iyi nɔɔ á yɔkò ku je ije fei. Inɛ ihɔ mɔ iyi kù nɛ gbugbā si naane ku dasiɛu, ci ya nɔ inɔa. ³ Inɛ iyi wa je mii iyi í ba fei ku maà donda inɛ iyi ci ya je mii fei, nɔ inɛ mɔ iyi ci ya je mii iyi í ba fei, ku maà ye taaleɪ inɛ nɛɛ iyi wa je mii fei, domi Ilaaɔí í gba lafɛɛ. ⁴ Beirei awɔ í ye í beɪ í waa kiitiò amaacei inɛ mɔu gɔ. Bii wa leekɪ si icɛɛ walakò bii í nɔ í fùsi awɔ mɔi ideɪ irii lafɛɛɛi. Amma á maa leekɪ domi Aɔ Lafɛɛ í nɛ gbugbā ku muaa gbugbā.

⁵ Inɛ gɔ nɔ á ya tamaa beɪ aɔ gɔ nɔ á re nɛ do beɛɛɛi, nɔ inɛ gɔ nɔ mɔ á ya maa tamaa mɔ iju iyi í má fei akāi. Si ide nɔu ihɛ í sɪa inɛ fei ku mu iyi í je lasabui idɔɛ dim dim. ⁶ Inɛ iyi wa tamaa aɔ gɔ nɔ á re nɛ do beɛɛɛ, wa cooi na Aɔ Lafɛɛ. Inɛ iyi wa je ije iyi í ba fei, na irii Aɔ Lafɛɛi wa jɔɔ, domi í ya saabu Ilaaɔi titā na ijeu. Inɛ mɔ iyi kù waa je mii fei, na irii Ilaaɔi kù waa je, í nɔ wa saabue. ⁷ Kuwɛɛi inɛ kāmā nwa kù je ti nɔu akā, beɛbe mɔi do ikue. ⁸ Ntɔ ntɔ, bii á wɛɛ, á wɛɛi na irii Lafɛɛ, bii á nɔ á ku mɔi, na irii Lafɛɛi á ku. Na nɔu, bii á waa wɛɛ walakò bii á ku, ti Lafɛɛi á je, ⁹ domi Kirisi í ku nɔ í dede hai si balɛ má ku ba ku je Lafɛɛi inɛ nɔa iyi á ku do inɛ nɔa iyi á wɛɛ. ¹⁰ To, bii beɛbeɪ, na mii í ce awɔ í waa ye taaleɪ kpaasiɛ. Mā na mii í ce í waa donda kpaasiɛ. Awa feii aa ka leekɪ aɔ akā si wajui Ilaaɔ ku kiiti nwa. ¹¹ Aɔ nɔu kukoi ideɪ Ilaaɔu ihɛ á kɔ tengi bii í ni, Aɔ Lafɛɛ í ni, Amui nɛ je kuwɛɛ, inɛ fei á na ku gule si wajum. Nɔ inɛ fei ku saabum do geɛɛ.

¹² Beɛbe mɔi awa fei aa ka fɔ tu wa si wajui Ilaaɔ.

Maà ce ngɔgɔ iyi á dasi kpaasiɛ kurara

¹³ Na nɔu, i maà ya kiiti nɛɛ nɔ. Amma ce laakai i maà ti i ce ngɔgɔ iyi á jò kpaasiɛ ku rara ku dasi dulum. ¹⁴ Na saabui Lafɛɛ Jesu nɔ mɔ kam kam iyi sɔnda kāmā kù je iwɔ. Amma bii inɛ gɔ wa doo sɔnda gɔ iwɔ, bi tɛɛi í je iwɔ. ¹⁵ Bii inɔi kpaasiɛ í fɔ na ije gɔ iyi í waa je, wa nyisi iyi í kù waa nɛ si kpāai kubi má. Maà jò ideɪ ije ku jò inɛ gɔ iyi Kirisi í ku na iriɛ ku ce nfe. ¹⁶ Iyi í ye í sɪaɛ ku ce, maà ti i coo do yaase beɪ á jò inɛ nɔa fɔ laalɔɛ. ¹⁷ Bommāi Ilaaɔ kù je ideɪ kuje do kumɔ, bii kù je dee dee ku je do laakai ku sū do inɔ didɔ iyi Hundi Ilaaɔ wa mu nwa. ¹⁸ Inɛ iyi wa cea Kirisi icɛ si yaase beɛbe, lafɛɛi Ilaaɔ á bi, nɔ baa amanɛ nɔa saabue.

¹⁹ Na nɔu, ka dɛ mii iyi á naaò laakai ku sū wa do mii iyi á mu nwa gbugbā si naane ku dasi nwa. ²⁰ I maà beje icɛi Ilaaɔ na ideɪ ije. Ntɔi, sɔnda kāmā kù je iwɔ, amma kù sɪa inɛ gɔ ku je ije iyi á jò kpaasiɛ ku koose. ²¹ Iyi í sɪa nɔu i je í maà nɔ inɔa, nɔ i maà mɔ vɛɛ, nɔ i maà ce ngɔgɔ bii í je á dasi kpaasiɛ kurara. ²² Mii iyi í waa lasabu si ideu ihɛ, muu si idɔɛ, nɔ kù je si gāmei awɔ do Ilaaɔ nɔu akā. Ilu inɔ didɔi inɛ iyi idɔɛ kù waa ye taaleɪ si mii iyi wa ce. ²³ Amma inɛ iyi wa sika si ije gɔ iyi wa je, Ilaaɔ á ye taaleɪ domi kù waa coo do naane. Ntɔ ntɔ, mii iyi inɛ wa ce fei nɔ kù waa coo do naane, dulum nii.

15

Ce iyi á dɔa kpaasiɛ si, maà dɛ ti awɔ takɛ

¹ Nsei, awa iyi á nɛ gbugbā si naane ku dasi, i jò ka temuaò gbugbā ku kuai hai nɛ gbugbā nɔa, nɔ ka maà ya ka ce mii iyi á dɔa awa taka nwa si. ² Awa fei ka ya ce mii iyi á dɔa kpaasi nwa nɔa si na aranfāani nɔa,

ku ba naane ku dasi nɲa ku bɔ waju.
³ Kirisi takae ci ya ce mii iyi á dɔa
 nɲu takae si, amma si bei à kɔɔ à ni, í
 sɔ́ Ilaaɔ́ í ni, ine ɲa iyi à buɛ, arabu
 nɲa í baa sim. ⁴ Mii iyi à kɔ tako
 fei wo, à kɔɔi ku ba ku kɔ wa nɔ ka
 ne kpāa ku cɔ hai si kukɔi ideɪ Ilaaɔ́,
 iyi wa mu nwa gbugbā do temua.
⁵ Ilaaɔ́, nɲu iyi wa mu nwa temua
 do gbugbā, kú jò inɛ duusɔɔ i ne anu
 akā ɲa si bei í yɔɔ si Jesu Kirisi ɲa,
⁶ ku ba inɛ fei í ya maa saabu Ilaaɔ́ ajɔ
 do anu akā ɲa, nɲu iyi í je baai Lafɛɛ
 nwa Jesu Kirisi.

Laabaau jiidau í je ti dimi fei

⁷ Na nɲu, i ya gba nɛ ɲa si bei
 Kirisi mɔ́ í gba ɲe ku ba i nyisiò
 amboei Ilaaɔ́ ɲa. ⁸ N̄ wa n sɔ́ ɲei iyi
 Kirisi nɲui í baa í je woo ce icei Zuifu
 ɲau ku ba ide iyi à wāð bala ɲa
 ɲau ku kɔ, nɔ ku nyisiò iyi Ilaaɔ́ í je
 ilu ntɔ. ⁹ Jesu í naai má ku ba dimi
 mmu ɲa mɔ́ a saabu Ilaaɔ́ na araareɛ
 si bei kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ wa fɔ́ í ni,
 Na ɲɔi í jò n̄ wa n saabue si inɔi dimi
 mmu ɲa.

Nɔ n kɔ́ iri n nyisiò amboei iriɛ.

¹⁰ Nɔ́ í ni má,
 Inɛ dimi mmu ɲa i wɛɛð inɔ didɔ́ do
 ineɪ Ilaaɔ́ ɲa ajɔ.

¹¹ Nɔ́ í ni má,
 I saabu Aɔ́ Lafɛɛ, inɛ dimi mmu ɲau
 fei,

Inɛ fei i kɔ́ iri i cūu.

¹² Nɔ́ walii Ezai mɔ́ í ni,
 Tɔkui Izai gɔ́ á na ku dede
 Ku je ilaalui dimi fei,
 Nɔ́ kpāa ku cɔi dimi ɲau á wa siɛ.

¹³ Nsei, Ilaaɔ́, nɲu iyi wa mu nwa
 kpāa ku cɔ, ku mu nɛ inɔ didɔ́ do
 laakai ku sū fei na naane iyi í dasi ɲa
 ku ba kpāa ku cɔ nɛ ku la si gbugbā
 iyi Hundi Ilaaɔ́ í mu nɛ.

Pɔlu í ne kpāai ku kɔ tia do wɔɔkɔ

¹⁴ Inɛ inɛm ɲa, amu takam n̄ mà
 kam kam iyi í je inɛ jiiɔa ɲa nɔ́ ò mà
 mii iyi í ne ku ce ɲa, aa nɔ́ i yɔkɔ́ i
 mua nɛ bisí ɲa. ¹⁵ Do nɲu fei, do
 wɔɔkɔ́ nla nlaí n kɔ nɛ ide gɔ́ ɲa wa
 si ideɪ tiau ihɛ, n ye ɲeð gigii mii ɲa

iyi ò mà tã ɲa. N̄ kɔ nɛ wa beɛbei
 na didɔ́ iyi Ilaaɔ́ í ceem ¹⁶ n̄ wa n
 jeð woo ce icei Jesu Kirisi bi hai je
 Zuifu ɲa. N̄ wa n waazo laabaau
 jiidai Ilaaɔ́ bei woo wee ku ba hai
 je Zuifu ɲa a ye bei kuwee iyi á dɔa
 Ilaaɔ́ si, si na iyi í jò Hundi í cica ɲa
 í jò à má. ¹⁷ Na nɲu, na saabui Jesu
 Kirisi, n̄ ne inɔ didɔ́ si icem iyi n̄ wa
 n cea Ilaaɔ́. ¹⁸ N̄ kaa n yɔkɔ́ n fɔ́ ide
 gɔ́ bii kú je ideɪ ice iyi Kirisi í ce si
 ide ku fɔm do si kookoosum ɲa ku
 ba hai je Zuifu ɲa a jirima Ilaaɔ́ ¹⁹ na
 saabui maamaake dimi ikā ikā ɲa
 iyi gbugbāi Hundi Ilaaɔ́ í ce. Beɛbe
 mɔ́i n̄ waazo laabaau jiidai Kirisi bii
 fei s̄aa s̄aa hai Zeruzalemu hee ku
 bɔ ikpa ilei Iliri. ²⁰ Nɔ́ n̄ dasi idɔ́ n
 waazo laabaau jiidau si ile ɲa bii a
 kú gbɔ ideɪ Kirisi titā, ku ba n maà n
 ma si icui ilei inɛ gɔ́. ²¹ N̄ ce beɛbei
 ku ba n ce bei kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ í fɔ́,
 tengi bii í ni,

Inɛ ɲa iyi a kú fɔ́ ideɪ bi tu ɲa ajɔ
 kāmā, aa yɔɔ.

Inɛ ɲa mɔ́ iyi a kú gbɔ baauɛ wo, aa
 gbɔ yaaseɛ.

Pɔlu wa fɔ́ ideɪ Romu ku bɔ

²² Tuuba nkpɔ́ nkpɔ́ isɛɛɛɛ ɲau
 bei í ya maa ganjim n̄ naa bi tu ɲe.

²³ Amma nsei, n̄ kpa irii icem si ile
 ɲau be, nɔ́ si na iyi í jò n̄ wa n bi
 n̄ naa bi tu ɲe hai adɔ́ nkpɔ́ nkpɔ́,
²⁴ n̄ wa n tamaa bii n̄ wa n bɔ ikpa
 ilei Esipanyí, an yaa wa bi tu ɲe.

N̄ bi n ye ɲe n ce ajɔ minji bi tu
 ɲe be ka kpɛ inɔ didɔ́, nɔ́ i sobim

ɲa ku ba n bɔ Esipanyiu. ²⁵ Amma
 nsei titā Zeruzalemui n̄ wa n bɔ n

koo n sobi woo dasi Jesu naane ɲa,
²⁶ domi woo dasi Jesu naane ɲa iyi

à wa ilei Masedoni do ilei Geresi à
 tɔtɔɔ fia do inɔ akā na ilu are ɲa iyi

à wa si inɔi woo dasi Jesu naane ɲau
 Zeruzalemu be. ²⁷ Do kubii à tɔtɔɔð

fiau, amma ntɔ́ ntɔ́ gbeseɪ à waa mu
 si na iyi í jò amanii Ilaaɔ́ iyi Zuifu

ɲau à ne à kpɔ́ do dimi mmu ɲa.
 Beɛbe mɔ́i á s̄la dimi mmu ɲau mɔ́
 a sobi ɲa do amanii andunya ɲa.

²⁸ Waati iyi an to Zeruzalemu n na na fia iyi à tótòu n kpaò irii iceu be, an bə Esipanyi nò n yaa wa n naa n ye nje. ²⁹ Nà iyi kutom wa bi tu nje be á jò Kirisi ku wee nje si mii nkpaò nkpaò.

³⁰ Ine inem na, n wa n tóo njei do irii Lafée nwa Jesu Kirisi do kubi iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, í bam ku jabu si kutóo nje na. ³¹ I tóo Ilaaɔ ku nyam hai si awoi hai dasi Jesu naane na iyi à wa ilei Zudee, nò i ce kutóo má na ku ba woo dasi Jesu naane nau a gba amua iyi n wa n bəò Zeruzalemu do awo minji. ³² Beebe moi an to wa bi tu nje do ino dido bii Ilaaɔ í bi, nò n sími keeke bi tu nje. ³³ Ilaaɔ, nju iyi wa mu nwa laakai ku sú, ku wee do inje fei. Ami.

16

Polu wa ce ine na fəo

¹ N wa n sò nje iyi Feebe weci nwa si kpai naane ku dasi í je ilu naane. Woo ce icei inei igbei Jesu nai wa je si ilui Sankere. ² I gba abou na iri Lafée si bei í jò woo dasi Jesu naane na a ce. Nò i maa sobie na do bukaatai mii iyi í bi si aninii nje fei, domi nju takae í sobi ine nkpaò, do amu takam.

³ I ce Pirisila do makae Akilasi fəo, kpaasi woo ce icem na si icei Jesu Kirisi, ⁴ ana iyi a kù saalu baa kuwee nja ku ba a faaba ti amu. Kù je amu akai n wa n saabu na, hee do igbei inei Jesu na iyi à je dimi mmu nau fei à waa saabu na. ⁵ Nò i ce inei igbei Jesu na iyi à ya tótóo kpaasé njau fəo. Nò i ceem Epaneti kpaasi jiidam nòu fəo, nju iyi í tako í dasi Kirisi naane si ilei Azii. ⁶ Nò i ce Maari fəo, nju iyi í ce ice ntò ntò na iri nje. ⁷ Nò i ce Andoniku do Zunia dimim nau fəo, awaò nai à ce piisóo ajo. À ne beere nla nla si inoi woo be nau. À tako à dasi Kirisi naane mom amu mbe n dasi.

⁸ Nò i ce Ampilatu fəo, nju iyi í je kpaasi jiidam si kpai Lafée. ⁹ I ce Uribe fəo, kpaasi woo ce ice nwa si

icei Kirisi, do Sitaki kpaasi jiidam. ¹⁰ I ce Apelesi fəo, nju iyi í nyisi naane ku dasie ntò ntò si laakai ku cə. I ce inei kpaasé Arisitobu na fəo.

¹¹ I ce Herodióo dimim nòu fəo. I ce inei kpaasé Naasisi na fəo, ana iyi à dasi Lafée naane. ¹² I ce Tiifeni do Tiifozi fəo, inaabo na iyi à waa cea Lafée iceu. Nò i ceem Peesidi inaabo baakoom nòu mə fəo, nju mə í cea Lafée ice ntò ntò. ¹³ I ce Rufusi fəo, nju iyi wa cea Lafée ice jiiida, do iyee iyi wa je bei iyee amu mə si kpai naane ku dasi. ¹⁴ I ce Asenkiti fəo, do Filegoni, do Herimesi, do Patobasi, do Herimasi, do kpaasi na iyi anaò na à wee. ¹⁵ I ce Filobgu fəo, do Zuli, do Neree, nju do weci, do Olemasi, do woo dasi Jesu naane na iyi anaò na à wee fei. ¹⁶ I ya ce nje fəo do kubi jiiida na. Igbei inei Kirisi na fei à waa ce nje fəo.

Ide kufi ankany

¹⁷ N wa n sò njei, inje inem na, i ya ce laakai ine na iyi à ya naaò nje ku fee fe wa si aninii nje, nò a jò ine go na a koose si naane ku dasi nja a cuku. Ana à ya maa nya cəoi cio iyi í gbo na. I jò í jò ine dimi beebie na ¹⁸ domi ine dimi beebie na a kù waa cea Kirisi Lafée nwa ice, í gbe inoi ana taka nja. Do ide dido do idei ine ku lele nja nau à ya wa inyii itti ine na iyi a ci ya ce laakai. ¹⁹ Iyi í je ti inje mə, ine fei í mə bei í waa jirima Lafée na. Na nju, n weeò ino dido na iri nje. Amma n bi í ne bisi nai ku ba í mə bei aa ya ce jiiida na, nò í je ine na iyi laalo ku ce í je iwó nja. ²⁰ Kaa kpe má, Ilaaɔ nju iyi wa mu nwa laakai ku sú, á jò í teese Seetam na.

Didoi Lafée nwa Jesu ku wee do inje.

²¹ Timotee kpaasi woo ce icem wa ce nje fəo, do Lusiusi, do Zasoo do Sosipatee dimim na.

²² Nò amu Tetiusi, amu iyi Polu í sòm ide nau ihé nò n kəo, n wa n ce nje fəo do irii Lafée.

²³ Gayusi, ilu idem wa ce ɲe fɔɔ, ɲɲu iyi bi tɛɛi inɛi igbei Jesu ɲa fei à ya tɔtɔɔ. Erasitu, woo singa fiaɪ iluu do inɛ nwa Kaatusi à waa ce ɲe fɔɔ.[

²⁴ Didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wɛɛ do inɛ fei. Ami.]

Saabui ankāanyi

²⁵ Ka saabu Ilaaɔ, ɲɲu iyi á yɔkɔ ku mu ɲɲe gbugbā na saabui laabaau jiida do ideɪ Jesu Kirisi iyi n wa n ce waaɔɔɛu. Ideui wa nyisi wa asii iyi wa singa wo hai ku kpɛ. ²⁶ Amma nsei í fita gbugbāa. Ide ɲa iyi walii ɲau à kɔ si tia ɲɲa ɲa í jò dimi fei í mà asiiu. Nɔ Ilaaɔi í jilɔ si beɛbe ku ba dimi fei ku jirimæ si naane ku dasi.

²⁷ Na ɲɲu, Ilaaɔ, ɲɲu akā iyi í je ilu bisi do ntɔ, amboe ku je tɛɛ hee do aɔ fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inei Kɔrenti ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, amu iyi Ilaaɔ í kpe si idɔɔbiɛ n̄ je woo bei Jesu Kirisi. Amu do Sɔsiteni kpaasi nwau ² à waa ce ɲe fɔɔ, in̄e in̄ei igbei Ilaaɔ ɲa iyi í wa ilui Kɔrenti ɲa. À waa ce ɲe fɔɔ, in̄e iyi Ilaaɔ í kpe í je tɛɛ ɲa, in̄e iyi í cica í jile í maa n̄e anu akā do Jesu Kirisi ɲa. À ce in̄e fei fɔɔ hee do in̄e ɲa iyi à wa ile baa yooma fei, in̄e ɲa iyi à waa tɔɔ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, n̄ɲu iyi í je Lafɛɛi awa fei. ³ Ilaaɔ baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu n̄ɲe didɔ do laakai ku sũ.

Polu wa saabu Ilaaɔ na inei Kɔrenti ɲa

⁴ Waati kāma fei n̄ ya n maa n saabu Ilaaɔi na iri n̄ɲe si na iyi í jò í mu n̄ɲe didɔɛ na anu akā n̄ɲe iyi í ce do Jesu Kirisi ɲa. ⁵ Ntɔ ntɔ, anu akā n̄ɲe iyi í ce do Jesu Kirisi ɲa n̄ɲui í jò í ba amua baa yooma fei í jeò ilu amani ɲa si ideí Ilaaɔ ku fɔ do ku mà. ⁶ Idei Kirisi iyi à waazo n̄ɲeu n̄ɲui í leekí si dim dim ɲa hee ⁷ amuai Hundei Ilaaɔ baa akā kù gaizia ɲe, in̄e iyi í waa degbe waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Jesu Kirisii á jò í ya maa leekí dim dim ɲa hee kɔɔ ku ba í je hai n̄e taale ɲa si ajo iyi á nyi wa má. ⁹ Ilaaɔ ilu naaneí, n̄ɲu iyi í kpe ɲe í ce anu akā ɲa do Amae Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

N̄ɲe ku fɛɛfɛ si igbei Jesu

¹⁰ In̄e kpaasim ɲa, n̄ wa n tɔɔ ɲe do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, í ce kookaai í ya maa gbɔsi n̄ɲe ɲa ku ba n̄ɲe ku fɛɛfɛ ku màa ya wa si anini n̄ɲe. Í jò í n̄e anu akā dee dee ɲa, nɔ lasabu n̄ɲe mà ku je akā, do mii iyi í waa lele ɲa. ¹¹ In̄e in̄em ɲa, n̄ wa n fɔ beebei si na iyi í jò in̄ei nyaanzei

Kolosee ɲa à sɔm à ni ija í ya wa si anini n̄ɲe. ¹² Mii iyi í jò n̄ wa n fɔ beebe wee. N̄ gbɔ à ni in̄e go í ni ti Pɔlui n̄ɲu í je, in̄e ih̄ɛ mɔ í ni ti Apoloi n̄ɲu í je, nɔ in̄e ih̄ɛ mɔ í ni ti Sefaaí * n̄ɲu í je, nɔ in̄e mmu go mɔ í ni ti Kirisii n̄ɲu í je. ¹³ Í waa tamaa bei aa kpɛ Kirisi ikɔ bututu ɲai? Amu Pɔlu, amu sisi n̄ ku si jli na irii dulum do ɲe. Kù nɔ kù je do irim nii à dasi ɲe inyi.

¹⁴ N̄ wa n saabu Ilaaɔ do iyi n kù dasi in̄e go n̄ɲe inyi, bii kù je Kirisipu do Gayusi. ¹⁵ Beebe mai in̄e go kaa yɔkɔ ku ni à dasi ɲe inyi do irim. ¹⁶ Amma ntɔi, n̄ dasi in̄ei kpasɛi Setefani ɲa mɔ inyi. To, aɲa baasi n kù mà mà n̄ dasi in̄e go inyi má. ¹⁷ N kù dasi in̄e n̄kpɔ inyi si na iyi í jò kù je na n̄ɲui Kirisi í bem wa. Í bem wai n na n sisi laabaau jiidau. Laabaau jiidau, kù je do geɛ didɔi n̄ wa n sisie, ku ba ikui Kirisi si antai jli ku gaauu ku màa ce nfe.

Bisii amanɛ ɲa do ti Ilaaɔ iyi à waa cɔ bei ideí sũmu

¹⁸ Ntɔ ntɔ, ideí ikui Kirisi si antai jli ku gaau í yei bei ide hai n̄e yaase bi in̄e ɲa iyi à wa si kpāai nfe ku ce. Amma bi awa iyi à wa si kpāai faabau, gbugbāi Ilaaɔi. ¹⁹ Mii iyi kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ wee. Í ni, Ilaaɔ í ni,

An nya laakai ilu laakai ɲa,

Nɔ n kpa bisii ilu bisii ɲa.

²⁰ To, iwoi ilu bisii í wa mɔm. Iwoi woo kɔ in̄e ɲa si wooda í wa. Iwoi in̄e iyi in̄e ɲa à waa kpe woo mai andunyau í wa. Ilaaɔ í nyisi iyi bisii andunyau í yei bei ideí sũmu.

²¹ Ntɔ ntɔ, in̄e andunya ɲa a kù yɔkɔ a kù mà Ilaaɔ do bisii aɲa taka ɲa. Ilaaɔ takaeí í coo beebe. Amma si bisie mii iyi í síaa wee. In̄e ɲa iyi à dasie naane à ba faaba na ideí waazo iyi in̄e go ɲa à waa cɔ bei ideí sũmu. ²² Zuifu ɲa maamaakei à ya maa bee, nɔ Gɛɛki ɲa mɔ bisii à ya

* 1:12 Sefaa n̄ɲui à ya kpe Piɛɛ má.

maa de. ²³ Amma awa, waazoi Kirisi iyi à kpakpa si antai jli ku gaauui à waa ce. Ideu bei í je bei kuta bi ku koose bi Zuifu na nò í je ma bei ideí sūmu bi dimi mmu na. ²⁴ Amma bi ine na iyi Ilaaḥ í kpe, baa bii à je Zuifu walakò dimi mmu na, Kirisii í je gbugbāi Ilaaḥ do bisie. ²⁵ Kirisii í je gbugbāi Ilaaḥ do bisie bi tu na domi ideí Ilaaḥ iyi ine gò na à waa cò bei ideí sūmuu í re bisii amane na, nò iceí Ilaaḥ iyi ine gò na à waa ni kù ne gbugbāu í re gbugbāi amane na.

²⁶ Ine kpaasim na, ine iyi Ilaaḥ í kpe, í cò bei í ye na. Kù je ine nkpo nnei í je ilu bisi si kuyei amane na walakò ilu gbugbā walakò ilu beere. ²⁷ Amma Ilaaḥ í cica mii na iyi ineí andunya na à waa cò bei hai ne yaase na í dasiò ilu bisi na anyò, nò í cica mængoi andunya na í dasiò ilu gbugbā na anyò. ²⁸ Nò Ilaaḥ í cica taaka na do ine na iyi à ya maa donda, iyi a kù je ngogò si andunya í kayeò ine na iyi à waa cò ara nna bei ine nla na. ²⁹ Í ce beebi ku ba ine kama ku maà yòkò ku tɔɔ fufu si wajue. ³⁰ Ilaaḥi í jò ì ne anu akā do Jesu Kirisi na. Nò Kirisii í je bisii Ilaaḥ bi tu wa na saabui anu akā nwau iyi à ce do nnu. Kirisii í nya wa hai si dulum du wa. Do saabuei à jeò dee dee nò à jeò ineí Ilaaḥ na. ³¹ Na nnu, “ine iyi wa tɔɔ fufu ku tɔɔ na irii Lafēe.” Beebei kukoi ideí Ilaaḥ í ni.

Waazo iyi Pòlu í ce Kòrenti wo

2

¹ Ine kpaasim na, waati iyi n naa bi tu ne n kù sisi ideí Ilaaḥ do bisii nla gò walakò do gele didò gò. ² N kù nò n kù dasi idò n sisi ide mmu gò si anini nne bii kù je ideí Jesu Kirisi iyi à kpakpa si jli ku gaau. ³ Nò waati iyi n wa bi tu neu, do gbugbā hai nei do njo do kuyaya nla nla. ⁴ Si idem do si waazom n kù dede n lele ne do bisii amane na, amma gbugbāi

Hundeí Ilaaḥi n jò í kāmia ne. ⁵ Ñ ce beebi ku ba naane ku dasi nne ku maà leekl si bisii ine na, bii kù je si gbugbāi Ilaaḥ.

Ideí bisii Ilaaḥ

⁶ Do nnu fei, ideí bisii gò à waa sisia ine na iyi à jla si naane ku dasi nna. Amma kù je bisii andunyau ihē walakò bisii ine nla nau anja iyi à waa bò nfe ku ce. ⁷ Aawo, bisii asiii Ilaaḥ iyi í singaa amane nai à waa waazo. Bisii Ilaaḥ í ce sɔɔluei hai waati iyi kù taka andunya ku ba ka kpē ambooe do nnu takae ajo. ⁸ Baa ine akāi ilu irii andunya nau ihē kù mà yaasee, domi bii í je à màai wo a kaa kpakpa Lafēe si jli ku gaau, nnu iyi í ne ambooe fei. ⁹ Amma kukoi ideí Ilaaḥ í ni, Iyi iju kù ye ajo kama, Nò itl kama mò kù gbɔɔ, Iyi kù nò kù lasi idai amane, Nnui Ilaaḥ í cea ine na iyi à buu sɔɔlue.

¹⁰ Nnu bei Ilaaḥ í jò Hundee í nyisi wa. Hundeeu í yòkò í nyisi wai si na iyi í jò í ya wuse fei ndee nò ku mà hee do lasabui Ilaaḥ takae iyi wa manji fei. ¹¹ Mà yooi í mà lasabui amane bii kù je hundei nnu takae iyi í wa sie. Beebe mòi ine gò kù mà lasabui Ilaaḥ bii kù je Hundee. ¹² Awa, kù je lasabui andunyai à ba, amma Hundei Ilaaḥi à ba, ku ba ka mà mii iyi Ilaaḥ í mu nwa si didòe. ¹³ Nò a kù waa tuse asiiu do ide iyi wa naa hai si lasabui amane, bii kù je hai bi Hundei Ilaaḥ. À ya tusea ine na mii ndii Hundei do ide iyi wa naa hai bi Hundeu*.

¹⁴ Ine na iyi a kù ne Hundei Ilaaḥ a kaa gba ideí Hundei Ilaaḥ domi bei ideí sūmuu í ye bi tu na. A kaa yòkò a gbò yaasee domi do gbugbāi Hundei Ilaaḥ nnu akāi à ya wūa ideí Hundeu. ¹⁵ Ine iyi í ne Hundei Ilaaḥ á yòkò ku kiiti si mii fei, amma ine gò kù wee iyi á yòkò ku kiiti lafēe. ¹⁶ Kukoi ideí Ilaaḥ wa fò í ni, yooi

* **2:13** tia nwo gò na à ya ni “mii ndii Hundee, ine na iyi à ne Hundeeu à ya tusea.”

í mà lasabui Að Lafēe hee ku muaa bisi. Kù wēe. Amma awa à ne lasabu dimi akā do Kirisi.

3

Amaacei Ilaađ ɲa

¹ Ine kpaasim ɲa, n kù yəkə n kù ba ɲe ide ku fə bei n ya n fə do ine ɲa iyi à ne Hundei Ilaađ. Amma n ba ɲe ide ku fə bei ine ɲa iyi à waa too si idəbbii ara, ine ɲa iyi à ye bei ama kpətə ɲa si kpāai Kirisi. ² Cio iyi n kə ɲe si í yei bei aməi n na ɲe, kù je ije kili, domi i kù to ine ɲa iyi aa je ije kili ɲa. I kù to baa nsei ɲa ³ si na iyi í jə í waa too idəbbii ara titā ɲa. Ntə ntə, igu do kakə í wa si anini ɲe, nə iyi be wa nyisi iyi í waa too idəbbii ara ɲei. Iseene ɲe ɲa mə í yei bei ti inei andunya ɲa. ⁴ Bii ine gə ɲe wa ni ti Pəlui ɲu í je, nə ine gə mə wa ni ti Apoloi ɲu í je, ine mə í kù tia inei andunya ɲa iyi à gbe ɲa.

⁵ Yooi í je Apolo. Mà yooi í je Pəlu. Awa taka nwa mə amaacei Ilaađ ɲai. Awa fei, ice iyi Lafēe í dasi wai à waa ce, ku ba í dasi naane ɲa do saabui ice nwa. ⁶ Ine í yei bei ikoi Ilaađ ɲa tenji bii à gbē ide. Amu n yei bei ine iyi wa gbē, Apolo mə bei ine iyi wa fāsi inyi, amma Ilaađi í jə wa la. ⁷ Na ɲu, ine iyi wa gbē do ine iyi wa fāsi inyi a kù je ngəgə, bii kù je Ilaađ iyi í jə wa la. ⁸ Woo gbē do woo mua inyi ɲa fei akāi, nə ɲa fei aa ba riba ɲai si bei ice ɲa í to. ⁹ Ntə ntə awa à waa ce icei do Ilaađ ajə, nə ine í ye ɲai bei ikoi Ilaađ.

Ine í ye má ɲai bei ile iyi Ilaađ wa ma. ¹⁰ Amu mə, na saabui didə iyi Ilaađ í ceem, amui n nyə icui ileu bei woo ma iyi í ne laakai. Nsei ine mmu gəi wa ma si antae. Amma ine fei ku ce laakai si yaase bei wa ma si. ¹¹ Iyi í je idei icui ileu, à nyə tā nə ine gə kaa yəkə ku nyə mmue gə má. Jesu Kirisii í nə í je icui ileu. ¹² Nə ine ɲa iyi à waa ma si antaeu, ti ine gə ɲa

í yei bei à waa ma do wura walakə do iso jiida walakə do dimii kuta ku daana gə ɲa *. Ti ine gə ɲa mə í yei bei à waa ma do jii walakə do taka walakə do fəfə. ¹³ Amma si ajə kiituu Ilaađ á jə icei ine fei ku fita gbugbāa. Ajə ɲu bei á dasi icei ine fei si ina nə inau í nyisi bei icei ine fei í ye. ¹⁴ Ine iyi kumae kù jo á ba riba. ¹⁵ Amma ine iyi icee í jo ɲui á ye muse. ɲu takae á ba faaba, amma á ye bei ine iyi í cā ina í fitađ.

¹⁶ I kù mà ɲa iyi inei í je bi ku wai Ilaađ? I kù mà ɲa iyi Hundee í wa si ɲei? ¹⁷ Na ɲu, bii ine gə í beje bi ku wai Ilaađ, Ilaađ mə á beje lafēe. Á ce beebēi si na iyi í jə bi ku wae í má, inei í nə í je bi ku wau.

¹⁸ Ine gə ku maà lele arae. Ine gə ɲe iyi í tamaa ɲu í ne bisi si andunyau ihē ku jə ku je nnyei ku ba ku yəkə ku je ilu bisi ntə ntə. ¹⁹ Í sɬa ku ce beebēi domi bisii andunya í yei bei idei sūmu si kuyei Ilaađ. Kukəi idei Ilaađ takae í ni, Ilaađ í ya mu ilu bisi ɲai do idei bisi laaləi ɲa taka ɲa. ²⁰ Kukəi idei Ilaađ í ni má, Að Lafēe í mà iyi lasabui ilu bisi ɲa ngbei. ²¹ Mii fei tu ɲei. Na ɲu, ine gə ku maà tə fufu na amanē. ²² Hai Pəlu do Apolo do Pie do andunya do kuwēe do iku do iyi í wēe nnyi do iyi wa naa ala, fei ndēe tu ɲei. ²³ Ine mə ti Kirisii, Kirisi mə í je ti Ilaađ.

4

Woo bei Kirisi ɲa

¹ Í sɬa í doo wa bei woo ce icei Kirisi ɲa iyi Ilaađ í so idei asiie í daa si awə. ² Ine ɲa iyi à nə à da ɲa mii ɲau si awə í sɬa a je ilu naane ɲa. ³ Si kuyem kù jēem taale bii í waa kiituum ɲa, walakə bii à waa kiituum si wajui amanē ɲa. Baa amu takam, n ci ya kiiti aram. ⁴ Do ntə, idəm kù waa ye taalem, amma kù je iyi bei wa nyisi iyi n je dee dee do ntə. Lafēe

* **3:12** dimii kuta ku daana gə ɲa dimii kuta ɲa iyi à waa fāau ihē à ya taai fia nkpə nkpə. ɲui à ya ceə leleawo do saba gə ɲa.

á kiitiim. ⁵ Na nñu, i maà kiiti ine kãma hai waati iyi Ilaaã í jileu kù to. I degbe ajò iyi Lafêe á nyi wa. Mii iyi wa manji si ilu kuku fei nñui á jò ku fita bantuma, nò ku jò a mà lasabui idòì amanê ña. Waati beêbei, ine fei á gbò saabu iyi í je tée hai bi Ilaaã.

⁶ Ine kpaasim ña, n so ideì amu do Apolou ihêi ku ba n na ñe ikò. N bi yaase nwa ku nyisi ñe bei aa ce i leeki si kukòì ideì Ilaaã ña. Ine kãma ñe ku maà tòòò ine akã fufu nò ku jò ine ihò. ⁷ Í tamaa i tia ine gò ñai? Mii i ne ña iyi Ilaaã kù mu ñe. Mà i kù mà ña iyi nñui í mu ñe fei nde. To, na mii í ce i waa tòò fufu ña bei ine ña iyi á ba do ara ña.

⁸ Í waa ce bei ine ña iyi á ne mii iyi á bi fei tã ña, bei ine ña iyi á je ilu amani tã. Í waa ce má bei ine ña iyi á je bomma nò awa a kù wa si. Á sãa bii i je bomma do ntò ña awa ña fei ka buba si bommau ajò. ⁹ Amma si kuyem, Ilaaã í jile awa woo be ñaui bei ineì anyi ña. Á je bei ine ña iyi á ye taale ña ku ba a kpa ña *. Í jò á je dõanyi ña si wajui ine baa yooma fei, hai amaleka ña hee do amanê ña fei. ¹⁰ Awa á waa cò wa bei sũmu ña na irii Kirisi, amma inje i waa cò ara ñe ilu bisi ña na anu akã ñe do Kirisi. Awa a kù ne gbugbã, amma inje i waa cò ara ñe bei ilu gbugbã ña. Inje i je ilu beere ña amma awa á je hai ne beere ña. ¹¹ Hee í koo í toò waatiu ihê ari wa kpa wai, nò agbe wa kpa wa. Jine ku dasi wa gaizia wa, á ya maa cã wa, a kù ne bi ku wa dee dee má. ¹² Nò do gbèjii á ya ka maa ceò ice iyi aa ka baò mii ku je. Bii á waa bu wa, á ya ka maa wee ñai. Bii á waa kpã wa iju, á ya ka maa temuai. ¹³ Baa bii á waa má wa ide, á ya ka jei do ide didò. Hee nsei á ya maa cò wai bei gaawòì caka do bei iri ankitã.

* **4:9** Á je bei ine ña iyi á ye taale ña ku ba a kpa ña Si dõne ña bii á ye taaleì ine gò á waa bi a kpaa á boòe bantuma bii á ya ce kuceii nò á leeki aninii bantumau nñu do muusu nla a ja. Nò ine ña á ya koo a leeki a maa cò. * **5:1** aboi baee kù je iye á bíei Polu wa fãa, abo mmu gò iyi baee í sói.

¹⁴ Kù je n wa n kò iyi ihê ku ba n dasi ñe anyò. Amma n wa n fò si ñe ideì bei amam ña iyi n bi ku ba i ce laakai ña. ¹⁵ Baa bii woo kòsi cio ñe ña si kpãai Kirisi a kù ne jia, do nñu fei baa akã i ne ña. Ntò ntò amui n je baa ñe si kpãai Jesu Kirisi si na iyi í jò amui n sisi ñe laabaau jiidau. ¹⁶ Na nñu, n wa n tòò ñe i ya too si kucem ña. ¹⁷ Njò i jò n be si ñe Timotee wa, nñu iyi í je amam si kpãai Lafêe. Í je ilu naane nò n buu jida. Nñui á ye ñe gigi bei iseenem í ye si kpãai Kirisi si bei n wa n kò ine ña si bii fei si igbei ineì Jesu ña fei.

¹⁸ Wee nsei ine gò ña á waa tamaa bei n kaa n nyi wa be máì, njò i jò á waa so ara ña lele. ¹⁹ Amma bii í je ti idòobii Lafêe, bii í ce ajò minji an naa bi tu ñe. Nò ine ña iyi á waa so ara ña lele, kù je ide ku fò ña nñu akã an mà ajò nñu, an mà mii iyi aa yòkò a ce má. ²⁰ Ntò ntò, aa ka mà iyi ine gò í jesi Ilaaã ku je ilaaluèi bii á ye gbugbã Ilaaã wa ce ice siè, kù je si ide ku fò. ²¹ Yoomai i bi ña. N naa si ñe do golo? Mà do kubi do daa didò.

5

Inei igbei Jesu gò í ce sakara

¹ Á waa gbò bii fei á ni ine akã ñe gò wa ce sakara iyi baa hai dasi Jesu naane ña a kaa yòkò a coo. Á ni ine akã ñe í ya maa sũò aboi baee *. ² Nò do nñu fei i waa tòò fufu ña. Á sãai wo i ne inò ku fò ña, nò i nya lafêe hai inò ñe. ³ Amu, baa do iyi n kù wa bi tu ñe do ara, lasabum í wa be. Na nñu, ine iyi í ce kurarau be, n ye taaleì lafêe tã do yaase bei an ye taaleè bii n wa be. ⁴ N wa n sò ñe i cea kutatòò nò lasabum á wa bi tu ñe nò gbugbã Lafêe nwa Jesu á wee do ñe. N wa n tòò ñe do irii Jesu, ⁵ i so ineu i daa Seetam si awò, ku

kpāa iju ku ba hundee ku ba faaba si aɔi Lafēe Jesu.

⁶ Dimii fufu ku tɔɔ nɛu kù sɛa. I kù mà ɲa, lefee keekei í ya dede iyafui pēe fei? ⁷ Ntɔ ntɔ, à kpa Kirisi tã, ɲu iyi í je bei angudai jingau iku ku kua nwa. Na ɲu, í sɛa nsei i nya lefee nwo hai si kuwēe nɛu ku ba i ye bei pēe titɔ iyi kù nē lefee, si bei i ye tã ɲa. ⁸ Debei, ka maà je jingauu do laalo do inɔ sãmi iyi í ye bei lefee nwo, amma ka jɔɔ do pēe hai nē lefee. Pēe hai nē lefeeui í je ntɔ do idɔ ku má.

⁹ Si tia iyi n̄ tako n̄ ce nɛu wo n̄ ni i maà tɔtɔ do woo ce sakara ɲa. ¹⁰ Amma bii n̄ ni i maà tɔtɔ do woo ce sakara ɲa wala do ilu bine ɲa do ile ɲa do woo tɔɔ iwē ɲa, kù je hai dasi Jesu naane ɲai n̄ wa n̄ fãa, domi bii beɛbei tilasii i fita hai si andunya ɲa. ¹¹ N̄ ni i maà tɔtɔ do inɛ iyi wa kpe araɛ woo dasi Jesu naane nɔ wa ce sakara, wala bine, wala iwē ku tɔɔ, wala inɛ ku bu, wala atē ku mɔ, wala inɛ ku taki. Nɔ inɛɔ inɛ dimi beɛbe ɲa i maà ya tɔtɔ i je ɲa mɔm.

¹²⁻¹³ Amu n̄ kù nē kpāa n̄ kiiti hai dasi Jesu naane ɲa. Ilaaɔi á kiiti ɲa. Amma í sɛa i kiiti inɛi igbe nɛu ɲa. Debei, i “nya inɛ laalo hai si anini nɛu” si bei kukɔi ideɛ Ilaaɔ wa fɔ.

6

I maà ya kpe nɛ kiiti bi inɛi andunya ɲa

¹ Bii kpaasi woo dasi naane gɔ í ce nɛu kurara, beirei aa ce i dale inɛi igbe nɛu ɲa nɔ i kpoo kiiti bi hai dasi naane ɲa. ² I kù mà ɲa iyi woo dasi naane ɲai aa na a kiiti inɛi andunya ɲa? Nɔ bii inɛi aa kiiti inɛi andunya ɲa, debei i kaa yɔkɔ i kiiti baa ide keeke ɲa? ³ I kù mà ɲa iyi awai aa ka kiiti amaleka ɲau? Aa na i fɔ ideɛ andunyau ihē má? ⁴ Na ɲu, bii kpaasi i cee kurara, kù sɛa i jɔ hai dasi Jesu naane gɔ ku kiiti nɛu, ɲu iyi kù nē baa gɔ si igbei Jesu. ⁵ N̄ kɔ nɛu iyi ihē wai anyɔ ku ba ku mu nɛ.

Ntɔ ntɔ, inɛ gɔ kù wa si anini nɛu iyi bisie í to ku kiiti kpaasi ɲai? ⁶ Na mii í ce i waa kpe nɛ kiiti bi hai dasi Jesu naane ɲa.

⁷ Bii ide gɔ í wa si anini nɛu, wa nyisi mɔngɔ nɛi mam mam. Na mii í ce i ci ya yɔkɔ i tɛ idɔ ɲa bii à rara nɛu. Na mii í ce i ci ya je a takii nɛ. ⁸ Amma inɛ taka nɛi i ya maa raraa inɛ gɔ ɲa, kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa mɔm nii i ya maa takii ɲa. ⁹ Inɛ, i kù mà ɲa iyi woo ce laalo ɲa a kaa ba tubu si bommai Ilaaɔ? I maà jɔ a dɛ iju nɛu. Woo ce adeɛ abo yaamɔ do woo tɔɔ iwē ɲa do woo ce sakara ɲa do inɛ ɲa iyi à waa sũɔ inɛmɔkɔ kpaasi ɲa. ¹⁰ Do ile ɲa do ilu bine ɲa do woo mɔ atē ɲa do woo yaako inɛ ɲa do woo je inɛ takii ɲa a kaa ba tubu si anundya titɔi Ilaaɔ. ¹¹ Beɛbei inɛ gɔ nɛu ɲa à ye wo. Amma à wē nɛ, nɔ à jɔ í má ɲa, nɔ i je dee dee ɲa na saabui irii Lafēe Jesu Kirisi, do Hundei Ilaaɔ Lafēe nwa.

I jɔ kucei ara nɛu ku na Ilaaɔ amboe

¹² Inɛ gɔ nɛu ɲa à ya ni, n̄ nē kpāai n̄ ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndeɛ si á sɛa nɛu. An yɔkɔ n̄ ni, n̄ nē kpāai mii fei ku ce, amma n̄ kaa n̄ jɔ n̄ je arui nkāma. ¹³ I ya nyi i ni ɲa, ije í wēi na inɔ, nɔ inɔ mɔ í wēi na ije. Ntɔi, amma do ɲu fei Ilaaɔ á na ku kpa irii mii minji ɲau be fei. Amma i ce laakai ɲa, ara kù wēe na abo kaafe ɲa ku sũɔ. Í wēi na Lafēe nɔ Lafēe mɔ í wēi na irie. ¹⁴ Ilaaɔ, ɲu iyi í jɛ Lafēe hai si bale á jɛ awa mɔ do gbugbāe.

¹⁵ Inɛ i kù mà ɲa iyi ara nɛu í yei bei ikɔ ikɔi arai Kirisi? Debei, aa so ikɔi arai Kirisi i jɔ ku tɔtɔɔ abo kaafe a je akā ɲa? Aawo, kaa ce. ¹⁶ Mà i kù mà ɲa inɛ iyi wa tɔtɔ do abo kaafe, aɲaɔ à baa à je ara akāi? Si kukɔi ideɛ Ilaaɔ à ni, aɲa minjiu fei aa na a je ara akā. ¹⁷ Beɛbe mɔi inɛ iyi í tɔtɔ do Lafēe aɲaɔ à baa à nē lasabu akā.

¹⁸ I saa adeɛ abo ɲa. Dulum iyi amanɛ wa ce fei ci ya má si araɛ, amma inɛ iyi wa ce adeɛ abo, arai

nɔɔ takaei wa dasi dulum. ¹⁹ M̃a i kù m̃a ɔa iyi ara nɔɔi í je bi ku wai Hundi Ilaaɔ iyi í wa si nɔɔi iyi Ilaaɔ í mu nɔɔ? I kù nɔɔ ara nɔɔ ²⁰ domi á ya nɔɔi do fia iyi kù nɔɔ jia. Na nɔɔ, i jò kucei ara nɔɔ ku jò ine ɔa a m̃a beɛɛi Ilaaɔ.

7

Idei aboɔ

¹ Ide iyi í koom wa si tia nɔɔ, nɔɔi n̄ wa n je nɔɔ wa beɛɛi. Í s̃la inem̃ko ku maà so abo. ² Amma na sakara í s̃la ine fei ku nɔɔ aboɛ, n̄ abo fei ku nɔɔ m̃koɛ. ³ M̃ko í nɔɔ kù cea aboɛ mii iyi í jò a cea abo fei, n̄ abo m̃o ku cea m̃koɛ mii iyi í jò ku cea m̃ko fei. ⁴ Abo kaa yoko ku ce bei í bi do araɛ, domi araɛu ti m̃koɛi. Beɛɛi m̃ko m̃o kaa yoko ku ceo araɛ bei í bi, domi nɔɔ m̃o araɛ ti aboɛi. ⁵ I maà ya k̃o ku s̃uò abo nɔɔ ɔa bii kù je inɔɔ minji feii í gb̃osi nɔɔ i yoo ɔa iyi á s̃la í jò tit̃a ɔa si waati keeke ku ba í na ara nɔɔ i ce kutoo ɔa. N̄ si anyie i t̃ot̃o m̃a ɔa. Bii kù je beɛɛe á yoko ku je i kaa na í yoko i mu ara nɔɔ n̄ Seetam á na ku lele ɔa.

⁶ N̄ kù wa n̄ f̃o iyi ih̃e bei tilasi, amu de n̄ wa n̄ t̃oo nɔɔ. ⁷ Á s̃laam si bii ine fei í w̃ee kaafe bei amu takam, amma Ilaaɔ í cea ine fei amuaɛi, ti ine ih̃e ik̃a, ti ine ih̃o m̃o ik̃a.

⁸ Amma n̄ wa n̄ s̃o kaafe ɔa do jaaɔ ɔa á s̃la a maa w̃ee nɔɔ kaafe bei n̄ w̃ee. ⁹ Amma bii a kaa yoko a mu ara nɔɔ, a dede nɔɔ a so nɔɔ, domi í s̃la a so nɔɔ do iyi aa maa w̃eeò bineɛ n̄to.

¹⁰⁻¹¹ N̄sei, ine ɔa iyi á so nɔɔ t̃a aɔai n̄ wa n̄ s̃o woodau ih̃e. M̃ko ku maà k̃osi aboɛ, n̄ abo m̃o ku maà k̃o m̃koɛ. Amma bii á fe nɔɔ, abo ku buba ku maà so m̃ko tit̃o, walako ku nyi bi m̃ko n̄woɛu. Kù je amui n̄ wa n̄ na nɔɔ woodau ih̃e, Laf̃ei wa na nɔɔ.

¹² Ine ɔa iyi á gbe aɔa m̃o n̄ wa n̄ s̃o iyi ih̃e, kù je Laf̃ei í f̃oo. Bii woo dasi Jesu naane go í nɔɔ abo, n̄ abou kù je woo dasi naane, bii abou í jesi aɔa a maa w̃ee, ku maà

k̃osiɛ. ¹³ Bii abo go m̃o í nɔɔ m̃ko n̄ m̃koɛu kù je woo dasi Jesu naane, bii í s̃laa m̃koɛu si aɔa a maa w̃ee, ku maà k̃osiɛ. ¹⁴ N̄ ni beɛɛi domi Ilaaɔ á yoko ku cica m̃ko hai dasi Jesu naaneu na aboɛ. Beɛɛe m̃o Ilaaɔ á yoko ku cica abo hai dasi naaneu na m̃koɛ. N̄ á yoko ku cica ama nɔɔ ɔa m̃o. Bii kù je beɛɛe, amu ɔa, cefee ɔai aa je. ¹⁵ Amma hai dasi Jesu naaneu, bii í nɔɔ, jò ku koo. Kù je tilasi i maa w̃eeò nɔɔ ɔa domi Ilaaɔ í kpe wai ka maa wa si laakai ku s̃u. ¹⁶ Amma bii í jesi i maa w̃ee ɔa í s̃la, domi awo abo í kù m̃a bii í je m̃koɛ á na ku ba faaba na irie. N̄ awo m̃o m̃ko i kù m̃a bii í je aboɛ á na ku ba faaba na irie.

I w̃ee bei í tako í ye ɔa Ilaaɔ í bei í kpe ɔa

¹⁷ Ão Laf̃e í jile a ine fei tenji bii á nɔɔ si kuw̃ee. Na nɔɔ, baai ide i nɔɔ ku so baasi, í s̃la ine fei ku m̃a nɔɔ si kp̃ai kuw̃ee bii í tako í wa wo Ilaaɔ í bei í kpoo. Iyi n̄ jile a igbei ine i Jesu ɔa bii fei m̃be. ¹⁸ Bii á dasi ine bango Ilaaɔ í bei í kpooi, laf̃e ku w̃ee beɛɛe. Ine m̃o iyi a kù dasie bango Ilaaɔ í bei í kpoo, laf̃e ku maà de a dasie bango m̃a. ¹⁹ Bii á dasi ine bango wala bii a kù dasie, k̃amaɛ kù je taale, amma woodai Ilaaɔ ku jirimai í s̃la. ²⁰ Ine fei ku leeki si bei í w̃ee í bei í gb̃oò kukpei Ilaaɔ. ²¹ I je aru wo waati iyi Ilaaɔ í kpeeí? Maà ti í jò in̄o ku f̃o. Amma bii í na í ba kp̃a go iyi aa n̄o araɛ, beɛge si be gbak̃a. ²² Aru iyi Ão Laf̃e í kpe í baa í je ine iyi í nɔɔ araɛi na saabui Laf̃e. Beɛɛe m̃o ine iyi í nɔɔ araɛi iyi Ão Laf̃e í kpoo, laf̃e í baa í je arui Kirisi. ²³ Á ra nɔɔi do fia hai nɔɔ jia. Na nɔɔ, i maà jò í je arui ine ɔa. ²⁴ Ine inem̃ ɔa, i jò ine baa yooma fei ku leeki si wajui Ilaaɔ si bei í w̃ee wo Ilaaɔ í bei í kpoo.

Idei kaafe ɔa

²⁵ N̄sei, iyi í je ti ine ɔa iyi a kù t̃ot̃o s̃e do ine go tit̃a, n̄ kù nɔɔ ide go iyi í je woodai Laf̃e. Amma si bei Laf̃e

í ce araarem ñ jèò ilu naane, ñ wa n sò ñe iyi í je lasabum.

26 Ñ tamaa, na wahalai waatiu ihēi á sía ine fei ku wée bei í wée nsei. 27 Bii í ne abo, maà de kpāa í fēfēe nje. Bii í nò í wée kaafe, maà de abo. 28 Amma do nñu fei bii í so abo í kù ce dulum. Bii mudēe mō í so mākō, kù ce dulum. Amma ine ña iyi á so nje, asoi andunya nñai á kōōsi, nò n kù bi í ye bēēbe ña.

29 Inem ña, iyi ñ wa n fō wee, waatiu kù sō má. Na nñu, hai nsei ine iyi í ne abo, í sía ku ye bei ine iyi kù ne abo. 30 Nò ine iyi wa kpata ku ce bei ine iyi kù ne ino ku fō. Ine mō iyi wa nyaanyi ku ce bei ine iyi kù ne ino didō. Ine mō iyi wa ra ngōgō, ku ce bei kù je titee. 31 Ine iyi amanii andunya wa bukaataa ku maà dasi laakae fei si bē. Ñ wa n fō bēēbei si na iyi í jò yaase bei andunyau ihēi í ye kaa kpe jiida má. 32 N kù bi nkāma ku maa bitandi ñe. Ine iyi kù so abo, laakae fei si icēi Lafēi í ya wa, í ya maa de nñu ku ce iyi á dōa Lafēe si. 33 Amma ine iyi í ne abo, lasabue si mii ndii andunya ñai í ya wa. Mii iyi á dōa aboe sii í ya maa de ku ce. 34 Laakae ci ya je akā. Inaabo ña iyi a kù ne mākō do mudēe ña lasabu nñu si ideí Lafēi í ya wa ku ba a je dee dee si ara do si hunde. Amma ine iyi í ne mākō lasabue si mii ndii andunya ñai í ya wa. Mii iyi á dōa mākōe sii í ya maa de ku ce.

35 Na aranfāani nñei ñ wa n fō iyi ihē, kù je na n dasi ñe wahala, amma na n nyisi ñe iyi í sía í ce ñai ku ba í na Lafēe ara nñe mam mam.

36 Bii ine gō í ye ama inaaboe í jla í to abōdō nò í ye kù sía ku maa wée kaafe, nò í bi a gbaa abōdō, kù ce bei í bi. Bii í ni a gbaa abōdō kù ce dulum. 37 Amma ine iyi í dasi idō dim dim bii kù je do tilasi gō, bii í jilō si ama inaaboí nñu ku maà so mākō, mii jiidaí í lasabu. 38 Bēēbe mōi ine iyi í jò á gba ama inaaboe abōdō mii jiidaí í

ce, amma ine iyi í kō a gba titee abōdō nñui í ce í re.

39 À dī aboi si mākōe bii mākōe í wée si hunde, amma bii mākōu í ku, abou í ne arae ku so mākō titō iyi í bi, lafēe de kù je woo dasi Jesu naane. 40 Amma si lasabum, bii abou í bubae jaaō, ino didōe á la ku re. Nò ñ tamaa Hundei Ilaaōi í sōm ideu ihē.

8

Ije iyi á ceò kuwee

1 Nsei si ideí mii iyi á ceò kuwee ñ lō si. Ntōi awa fei á ne kumà si bei í fō ña. Kumà í ya jò ine ku ne faaui, amma kubi í ya sobi ine. 2 Bii ine gō í tamaa nñu í mō ngōgō, kù mō nkāma titā si bei í jō. 3 Amma ine iyi í bi Ilaaō, Ilaaō í mō lafēe.

4 Iyi í je ti ideí ñai kuwee si bii í waa bee mō í sía í ya ñō ña. Awa á mō iyi iwē kù je ngōgō si andunya. À nò á mō iyi Ilaaō nñu akāi í wée. 5 Ntō ntō, iwē nkpō do lafēe nkpōi í wa lele do si ilē. Amma baa do iyi ine ña á waa tōo iwē nkpō nkpō, 6 bi tu wa Ilaaō akāi í wée. Nñui í je Baaba, hai bi tēi mii fei wa naa. Na iriēi awa á nò á wée. Lafēe akā mōi í nò í wée. Nñui í je Jesu Kirisi, hai bii mii fei wa ceò. Do saabuei á neò kuwēe.

7 Amma kù je ine feii í mō iyi bē. Hee nsei ine gō ña iyi á tako á ne dōōnei iwē ku tōo á waa ño ñau bei ijei kuwee, nò idō ña wa ye taale nñu na gbugbā hai ne nñu. 8 Kù je ijei á bōō wa bi Ilaaō. Bii á je, kaa kōō nwa si ngōgō, bii a kù nò a kù je, kaa jò ka kua ngōgō.

9 Amma í ce laakai ña ku ba ara ku ne nñe ku maà dasi ine gō ña dulum. 10 Bii nsei, awō iyi í ne kumà í buba í waa je ilei iwē, ine iyi kù ne gbugbā, bii í yeē bē, nñu mō á ne wōōkō ku je ijei kuweeui baa bii idōe wa yeò taalee. 11 Nò do saabui kumāe kpaasiēu ku ce nfe, nñu mō iyi Kirisi í ku na iriē. 12 Bii í waa cea kpaasi hai ne gbugbā nñe ña dulum bēēbe ña nò í waa mēe ña si idō nñu

ɲa, Kirisi takaei i waa cea dulum ɲa. ¹³ Na ɲɲu, bii ɲɲai á jò kpaasim gɔ ku dasi kurara, n kaa n ɲɔ ɲɲa má ajò kãma ku ba n maà n dasiɛ kurara.

9

Kpāai mii iyi woo be í ne do ice iyi í ne ku ce

¹ N kù ne aram nii? N kù je woo beí? N kù yɛ Jesu Lafɛɛ nwai? I kù je isoi icem iyi n cea Lafɛɛ ɲai? ² Baa bii ine gɔ ɲa à kɔ ku mà m beí woo be, n je woo be bi tu ɲɛ, domi ɲɛi i je sɛɛda iyi wa nyisi iyi amuu woo beí Lafɛɛi ntɔ ntɔ.

³ Ine ɲa iyi à waa wusem, ide iyi an je ɲɲa wee. ⁴ A kù ne kpāa ka je nɔ ka mɔi? ⁵ A kù ne kpāa ka ne abo woo dasi Jesu naane iyi á si wa beí woo be gɔ ɲa à waa cei? Beí ifoi Lafɛɛ ɲau do Sefaa Piɛɛ? ⁶ Mà amu do Baanabasi awa akāi a kù ne kpāai a ya na wa ije, í gbe ka ce ice? ⁷ Ine kãma kaa bɔ ikoi igũ do fiaɪ ɲɲu takae. Ine kãma kaa lo jii ndii rezɛɛ iyi kù je isoɛ. Nɔ ine kãma kaa maa degbe meemu gaa iyi kù waa mɔ amɔɛ.

⁸ Kù je do bisii amane ɲɲu akāi n wa n fɔɔ ideu ihɛ. Ide akāui do iyi woodai Moizi wa fɔ. ⁹ Moizi í kɔ si tiaɪ woodaɛu í ni, i maà ti i dɪ gɛlɛi ketɛ iyi wa jojo si bilee wa nya yɔyɔɛ. Na ketɛ ɲai Ilaaɔ í fɔ iyi be ba. ¹⁰ Mà na iri nwai wa fɔ ideu. Oo, na iri nwai à kɔɔ, domi í sɪa woo logoo do ine iyi wa kpokpo ɲɲa fei a maa cɔ kpāai ikpɛ ɲɲa. ¹¹ Ide iyi à sɔ ɲɛ í yɛi beí ideí Hundi à gbɛ ɲɲɛ. Debei, bii i mu nwa sɔndai ara ɲa, aa jò ku la ɲɲɛi? ¹² Bii ine gɔ ɲa à ne kpāae bi tu ɲɛ, awa mɔ ni a kù re ɲa?

Amma a kù ceò kpāau ice si ɲɛ. À temua si fei ndɛɛ ku ba ka maà ti ka dɪ kpāai laabaau jiidai Kirisi. ¹³ I kù mà ɲa iyi ine ɲa iyi à waa ce ice kpasɛi Ilaaɔ, beí à ya ba ije ɲɲa? Ine ɲa mɔ iyi à je woo wee ɲa, si kuweeu beí à ya ba mii ku je ɲɲa. ¹⁴ Bɛɛbe mɔi Lafɛɛ í jilɔɔ si ine ɲa iyi à waa sisi

laabaau jiidau ɲɲa mɔ a ba ije ɲɲa si be.

¹⁵ Amma n kù ceò kãmaɛ ice. N kù nɔ n kù wa n kɔ iyi ihɛ ku ba a ceem bɛɛbe. Ñ gbasi n kù do iyi ide iyi n wa n tɔɔɔ fufuu ihɛ á ce nfe. ¹⁶ N kù wa n tɔɔ fufu si na iyi í jò n wa n sisi laabaau jiidai. Amma tilasii bi tom n coo. Nɔ ijuukpāi á je titom bii n kù waazo ideu. ¹⁷ Bii do idɔɔbim nii n wa n coo, n ne kpāai n ba riba. Amma tilasi n ne ku ceɛ mam nii domi Ilaaɔi í dasim. ¹⁸ Debei, yoomai í je ribam. Ribam nii í je n waazo laabaau jiidai Kirisi, ku maà ti ku je do ideí fia nɔ n maà n ti n ce ice do kpāa iyi n ne.

¹⁹ Ñ ne aram, n kù je arui ine kãma. Amma do ɲɲu fei n ce aram arui ine fei ku ba n fa ine nkpɔ n naaɔ wa bi Kirisi. ²⁰ Bi Zuifu ɲa n baa n je beí Zuifu, ku ba n fa ɲa wa. Ine ɲa mɔ iyi à waa jirimaa wooda n je ine akā ɲɲa ku ba n fa ɲa wa baa bii amu takam n kù wa si awɔi wooda. ²¹ Bi ine ɲa iyi a kù ne wooda n je ine akā ɲɲa ku ba n fa ɲa wa. Kù je n kù wa n jirimaa woodai Ilaaɔ, domi n wa n too woodai Kirisi. ²² Bi ine ɲa iyi a kù ne gbugbā amu mɔ n ce beí ine iyi kù ne gbugbā ku ba n fa ɲa wa. Ñ ce beí ine fei í yɛ ku ba gɔgɔ ɲɲa ɲa a ba faaba, baa bii beirei. ²³ Ñ wa n ce fei ndɛɛi ku ba kuwee iyi laabaau jiidau í ne n basi ikpɛ.

²⁴ Ine fei i mà ɲa si gaasai kusei ine feii í ya sei amma ine akāi í ya ba ribaɛ. Na ɲɲu, i hanya ku ba i ba ribaɛ ɲa. ²⁵ Woo ce gaasai kusei ɲa à ya maa mu ara ɲɲai si fei ndɛɛ. À waa ce bɛɛbe ku ba a ba fulai wua * ɲa iyi á gbe nɔ ku wɔ. Amma awa à waa cei ku ba ka ba iyi ci ya tā. ²⁶ Na ɲɔi í ce n wa n sei beí ine iyi í ne mii iyi wa lele. Ñ wa n jabu amma kù je si ngbe. ²⁷ Ñ wa n wahala aram ntɔ ntɔ ku ba n kãmiaɛ nɔ n maà n ti n je

* **9:25** fulai wua Si waati ɲɲa ine iyi í cua kpaasi ɲa si gaasai kusei, fulai wuai à ya daa si iri

ine iyi aa na a lele awo ngbe waati iyi
n̄ cea ine n̄a waazo n̄ tā.

10

I maà ya tɔɔ iwē n̄a

¹ In̄e in̄em n̄a, n̄ bi i mà n̄a iyi
si waatii Moizi, bala nwa n̄au fei
kudūi ijlui à too n̄o an̄a fei à kua
tenkuu do ise. ² Kudūi ijlui ku too
do tenkuu ku kua í yei beí à dasi n̄a
inyi n̄o à baa à je m̄oc̄oi Moizi n̄a. ³ N̄o
an̄a fei ije dimi akā ḡoi à je. Ijeu hai
bi Ilaaṣi í naa. ⁴ N̄o an̄a fei inyi dimi
akāi à m̄o. Inyi Ilaaṣi í j̄ò í fita hai
si kuta. Kutau í ya maa too n̄ai. N̄o
Kirisii í je kutau. ⁵ Do n̄n̄u fei, Ilaaṣ
í j̄ò in̄e nkp̄o n̄n̄a í ku si ḡbabua si na
iyi í j̄ò daa n̄n̄a ku s̄laa si.

⁶ Nsei, mii n̄au beí í je nwa yaase
ku ba ka maà n̄e bin̄e laalo n̄a beí an̄a
m̄o. ⁷ N̄o i maà ya tɔɔ iwē n̄a beí ḡḡo
n̄n̄a n̄a à ce. Í mà n̄a iyi à k̄o ideí iwē
ku tɔɔ n̄n̄a à ni, in̄e n̄au à buba à je à
m̄o, n̄o à dede à waa jojo. ⁸ Ka maà
ya ce adei abo kaafe beí ḡḡo n̄n̄a n̄a
à ce, n̄o aman̄e dubu k̄n̄fia do m̄eeta
(23.000) í ku si āj̄o akā. ⁹ Ka maà
ya ka c̄o laakai Ilaaṣ beí í to beí ḡḡo
n̄n̄a n̄a à ce, n̄o n̄j̄o n̄a à kpa si n̄a in̄e
nkp̄o. ¹⁰ Ka maà ḡbagba beí ḡḡo n̄n̄a
n̄a à ce, n̄o amalekai iku í kpa n̄a.

¹¹ Mii n̄au beí í ba n̄a beí yaase, n̄o
à k̄o ku ba ka ce laakaii ara nwa,
awa iyi à w̄e si waatii ankāanyiu
ih̄e. ¹² Na n̄n̄u, in̄e iyi í tamaa n̄n̄u
wa leek̄i dim dim ku j̄ò ku ce laakaii
arae, ku ba ku maà ti ku cuku. ¹³ I k̄u
ȳe dimii laakai ku c̄o ḡo n̄a iyi k̄u je
dimi iyi in̄e fei í ya ȳe. Ilaaṣ ilu naane
kaa j̄ò a c̄o laakai n̄n̄e ku re zaka beí
aa ȳok̄o i temuaḍ n̄a. Amma si laakai
ku c̄o baa yooma fei í ya nyi ku ce bi
ku fita má ku ba i ȳok̄o temua n̄a.

¹⁴ Na n̄n̄u kpaasim n̄a, i saa iwē ku
tɔɔ n̄a. ¹⁵ N̄ wa n̄ ba n̄e ide ku f̄oi beí
ilu laakai n̄a. I j̄ò í ce lasabu si iyi n̄
wa n̄ f̄o n̄a. ¹⁶ Si ijei Laf̄e, k̄ōfu iyi à
ya ka so ka saabuḍ Ilaaṣ wa nyisi iyi
à ne ikp̄e si n̄jei Kirisi. N̄o p̄e iyi à ya
ka so ka buu wa nyisi iyi à ne ikp̄e

si arai Kirisi, mà irei. ¹⁷ Si na iyi í j̄ò
awa fei p̄e akāui à je, n̄n̄ui í j̄ò baa do
iyi à kp̄o fei à je ara akā, domi awa fei
à ba ikp̄e nwa si p̄e akāu.

¹⁸ I c̄o in̄e Izireli n̄a. In̄e n̄a iyi à
waa je ijei kuwee, à ne ikp̄e si bi ku
weeu, mà irei. ¹⁹ Debei, mii n̄ wa n̄
f̄o. N̄ k̄u ni n̄n̄a iyi à ya ceḍ kuwee í
je nḡoḡo. N̄ k̄u n̄o n̄ k̄u ni iw̄e takae
m̄o í je nḡoḡo. ²⁰ Aawo, amma n̄ wa n̄
f̄oi n̄ ni kuwee iyi woo tɔɔ iwē n̄au à
ya ceu, in̄e in̄ōko n̄ai à ya cea, k̄u je
Ilaaṣ. N̄o wee n̄ k̄u bi i ne ikp̄e do in̄e
in̄ōko n̄a. ²¹ In̄e iyi í ya je ijei Laf̄e
n̄a n̄o i m̄o mii iyi í wa si k̄ōfue n̄a, i
kaa nyi i sinda i n̄o n̄n̄a iyi à ceḍ in̄e
in̄ōko n̄a kuwee má n̄a n̄o i m̄o mii
iyi í wa si k̄ōfu n̄n̄a n̄a. ²² À bi ka
dede igui Laf̄e? À roo ḡbugbāi?

*I ce fei nd̄e ku ba in̄e n̄a a mà bēereí
Ilaaṣ*

²³ In̄e ḡo n̄n̄e n̄a à ya ni, n̄ ne kp̄āai
n̄ ce mii fei. Nt̄oi, amma fei nd̄e si á
s̄la n̄n̄e. Nt̄o nt̄o, ì ne kp̄āai i ce mii
fei n̄a, amma fei nd̄e kaa mua in̄e
ḡbugbā. ²⁴ In̄e k̄āma ku maà dede
aranf̄aanii n̄n̄u takae amma ku dede
ti in̄e mmu n̄a.

²⁵⁻²⁶ Kuk̄oi ideí Ilaaṣ wa f̄o í ni, il̄e
do mii iyi í wa si fei ti Aṣ Laf̄e. Na
n̄n̄u, n̄n̄a iyi à waa ta aja fei i n̄o n̄a, i
maà bee ide k̄āma n̄a ku ba id̄o n̄n̄e
ku maà ȳe taale n̄n̄e.

²⁷ Bii hai dasi Jesu naane ḡo í kpe
n̄e ku je, bii ì dasi id̄o i koo n̄a, mii
iyi à na n̄e fei, i je n̄a, i maà ya bee
ide k̄āma n̄a ku ba id̄o n̄n̄e ku maà
ȳe taale n̄n̄e. ²⁸ Amma bii in̄e ḡo í s̄
n̄e í ni, iyi ih̄e à ceḍ kuwee, i maà n̄o
n̄a na in̄e iyi í s̄ n̄e id̄e ku maà ȳe
taale. ²⁹ K̄u je na id̄oi in̄e taka n̄n̄e,
amma na ti in̄e iyi í s̄ n̄e.

Nt̄o nt̄o, id̄oi in̄e ḡo kaa ȳe taalei ara
ku nem. ³⁰ Bii n̄ saabu Ilaaṣ si ije,
in̄e k̄āma k̄u ne kp̄āa ku ȳe taalem na
ijeu iyi n̄ saabuḍ Ilaaṣ tā.

³¹ Na n̄n̄u, bii ì je ì waa m̄o n̄a,
walako bii ì waa ce nḡoḡo n̄a i ce
fei nd̄e ku ba in̄e n̄a a mà bēereí
Ilaaṣ. ³² I ce kuwee n̄n̄e do yaase

bei i kaa dasiò inè kâma kurara ña, hai Zuifu ña do Gereki ña hee do inèi igbei Ilaađ ña fei. ³³ I sisim ña. Amu takam ñ wa n ce kookaai ku ba kucem ku dâa inè fei si, si mii baa yooma fei. N kù wa n de aranfâanii amu takam, í gbe ti zamaa iyi í gbe fei ku ba a ba faaba.

11

¹ I sisiim ña bei amu takam ñ wa n sisi Kirisi.

Yaase bei í sîa inè ku nyisiò beerei Ilaađ wee

² Ñ wa n saabu ñe do iyi í ya maa ye gígíim si fei nde ña, do si bei í mu cio iyi ñ kò ñe siu dim dim ña. ³ Amma ñ bi í mà ña iyi Kirisii í je inè ngboi inemàkò baa yooma fei, inemàkò mòi í je inè ngboi aboe, Ilaađ mòi í je inè ngboi Kirisi. ⁴ Inemàkò iyi wa ce kutòò walakò walii fei, bii í bii irie kù waa nyisi beerei inè ngboe. ⁵ Amma inaabo iyi wa ce kutòò walakò walii fei, bii kù bii irie, kù waa nyisi beerei inè ngboe. Í yei bei inaabo iyi à gbogoo irie. ⁶ Bii inaabo kù waa bi mango ku we, ku gbogoo irie. Amma bii iri ku gbogoo í jeaa anyò, ku we mango. ⁷ Kù sîa inemàkò ku bii irie domi Ilaađ í takae ku jòò nò ku nyisi amboee, amma inaabo, amboei inemàkò wa nyisi, ⁸ domi hai si kutaka inemàkò kù fita hai si inaabo, amma inaabo í fita hai si inemàkò. ⁹ Beebe mòi a kù taka inemàkò na inaabo amma à taka inaabo na inemàkò. ¹⁰ Na nñu, na irii amaleka ña í sîa inaabo ku we mango ku nyisi iyi nñu wa sîa məkai nñu iri ile. ¹¹ Amma do nñu fei si wajui Lafèe inè gò kaa yòkò ku ni nñu í ne gbugbà nñu ku ce kuweei nñu ikā, domi inaabo í ne bukaatai inemàkò, inemàkò mòi í ne bukaatai inaabo. ¹² Bei à nya inaabo hai si inemàkò, beebe mòi à bí inemàkò hai bi inaabo, amma Ilaađi wa ce fei nde.

¹³ Inje taka ñne í lasabu ña. Í sîa inaabo ku tòò Ilaađ hai we mango?

¹⁴ Inje taka ñne í kù mà ña iyi anyò bii inemàkò í ne ntoi iri sisò?

¹⁵ Amma bii ntoi irii inaabo í sò, boodai. À muaa ntoi iriei ku je bei fuugese. ¹⁶ Bii inè gò wa bi ku ba wa kakò ku ce si ideu be, amu de ñ wa n fò iyi si inò nwa do si igbei inèi Ilaađ ña a kù ne dōne mmu gò ma.

Ijei Lafèe

(Cò Matie 26:26-29; Maaku 14:22-25; Luku 22:15-20)

¹⁷ Ide iyi an sò ñe nsei, n kaa n saabu ñne si, domi á sîa kutòò ñne ñau ku mu ñne gbugbāi wo, amma wee nsei wa keke ñe. ¹⁸ Sinte, à sōm à ni bii í tòtò ña inè gò ña à wa si inò ñne iyi inèò ña í ci ya ne anu akā. Nò ñ tamaa ntoi. ¹⁹ Ntò ntò, kù ne bei á ce iyi nje ku fefe kù wa si anini ñne, ku baa mà inè ña iyi à je ti ntò. ²⁰ Bii í tòtò ò waa je ña, í ya tamaa bei ijei Lafèe í waa je ña amma iboi, ²¹ domi bii í buba ña gbakā, inè fei í ya maa saasai ku je sondaee iyi í naaò wa, nò a jò inè gò ña do ari, nò inè gò ña à je à mò hee atē ku kpa ña. ²² Í kù ne kpasēi ara ñne bii aa je í mò ñai? Mà í bi í donda igbei inèi Ilaađ ña, nò í dasi ilu are ña anyò ñai? Beirei an ni ñne. N saabu ñe? Aawo, n kaa n saabu ñe si nñu be.

²³ Ide iyi ñ gba hai bi Lafèe ñ kò ñe si wee. Idū ajo iyi à so Lafèe Jesu à daa inè ña si awò í so pēe ²⁴ í saabu Ilaađ, nò í bububue. Nò í ni, iyi ihēi í je aram iyi ñ na na iri ñne. Í ya ce iyi ihēi í maa yeò gígim ña. ²⁵ Beebe mòi, iyi à je à tā, í so kòofu í ni, kòofuu ihēi í je akabuu titāi Ilaađ iyi í dī do njem. Waati iyi í waa mò do kòofuu ña fei, í ya coo í maa yeò gígim ña. ²⁶ Waati kama iyi í waa je pēu nò í waa mò do kòofuu ña fei, ikui Lafèe í waa sisi ña hee koo nyiò wa.

²⁷ Na nñu, inè iyi í je pēi Lafèe walakò í mò do kòofue, nò kuweee kù je dee dee, í raraa arai Lafèe do njei.

²⁸ Na nñu, inè fei ku wuse arae ku bei ku je pēu, nò ku mò do kòofuu.

²⁹ Ntò ntò, bii í je nò ò waa mò ña nò

i kù mà ña iyi arai Kirisii, ì waa soa ara nñe taalei si kujɛ do si kumɔ nñe. ³⁰ Njɔi í jò inɛ nkpɔ nñe wa ce bɔɔ nɔ gɔgɔ ña à je mɔngɔ ña, gɔgɔ ña mɔ à ku. ³¹ Bii à kiiti ara nwa do ntɔ, Ilaaɔ kaa kiiti wa má. ³² Amma bii Lafɛɛ í kiiti wa, í ya jò ka baa si kpāa jiidai ku ba ku maà yɛ taale nwa do inɛi andunya ña ajɔ.

³³ Na nñu, inɛ inɛm ña, bii ì waa tɔtɔɔ ku ba í je ña, í jò í ya degbe nñe. ³⁴ Bii ari wa kpa inɛ gɔ, ku je sɔndaɛ kpasɛ ku ba í maà na í so taale si kutɔtɔɔ nñe. Ide iyi í gbe, an ce ñe cioɛ bii ñ nà n to wa.

12

Amua ña iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹ Nsei, inɛ inɛm ña, iyi í je ide i amua ña iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, ñ bi í mà ntɔɛ ña. ² Í mà ña, waati iyi í kù mà Ilaaɔ ña à ya maa fa ñei si kpāai iwɛ deki ña ku tɔɔ. ³ Na njɔi í jò ñ wa n bi í mà ña, inɛ kāma iyi í jò Hundei Ilaaɔ wa gbāa fei kaa yɔkɔ ku ni à ceekpe Jesu. Nɔ inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ni Jesui í je Lafɛɛ, bii kù je Hundei Ilaaɔi wa gbā lafɛɛ.

⁴ Amua ikā ikāi í wɛɛ, amma Hundei akāui wa kpɛ ña. ⁵ Ice ikā ikāi í wɛɛ, amma Lafɛɛ akāi à waa cea. ⁶ Gbugbāi Ilaaɔ wa ce ice si inɛ fei ikā ikā, amma Ilaaɔ akāui wa mua inɛ fei gbugbā iyi á ceò ice baa yooma fei. ⁷ Í na inɛ fei amua iyi wa nyisi iyi Hundei wa ce ice sie nɔ ku ceò ice na aranfañii inɛ fei. ⁸ Hundei Ilaaɔi í ya mua inɛ gɔ ña amua a muaò inɛ ña bisi, nɔ Hundei akāui í ya mua inɛ gɔ ña mɔ amua a fɔ ide do kumà. ⁹ Hundei akāui í ya mua inɛ gɔ ña gbugbāi naane ku dasi, nɔ ku mua inɛ gɔ ña gbugbā a jò bɔɔ ña a ba iri. ¹⁰ Bɛɛɛ mɔi Hundei akāui í ya mua inɛ gɔ ña gbugbā a ceò maamaake ña, nɔ ku cea inɛ gɔ ña amua a ceò walli, nɔ ku mua inɛ gɔ ña mɔ bisi a mà bii í je mii iyi inɛ gɔ wa ce do Hundei Ilaaɔi wala bii í je do hunde mmu gɔi. Í ya jò inɛ gɔ ña

a fɔ ide do fee ña iyi a kù waa gbɔ, nɔ ku mua inɛ gɔ ña mɔ bisi a tuseò ideu. ¹¹ Amma Hundei akāui wa ce fei ndɛɛ. Wa mua inɛ fei amua ikā ikā bei í bi.

Woo dasi Jesu naane ña fei à je ikɔ ikā ikāi ara akā

¹² Kiriisi í yɛi bei ara akā do ikɔ nkpɔ nkpɔ. Arau akāi baa bii í nɛ ikɔ nkpɔ nkpɔ, ¹³ domi Hundei akāi à da nwa si ku ba awa fei ka je ara akā, hai Zuifu ña hee do dimi mmu ña, hai aru ña hee do inɛ ña iyi a nɛ ara ña. Nɔ bi Hundei akāui awa fei à waa mɔ.

¹⁴ Kù je ikɔ akāi ara í nɛ, amma nkpɔ nkpɔi. ¹⁵ Baa bii ise í fɔ í ni, si bei n kù je awɔ n kù wa si ara, do nñu fei, í wa si ara. ¹⁶ Baa bii itɔ í ni, si bei n kù je iju n kù wa si ara, do nñu fei nñu mɔ í wa si ara. ¹⁷ Bii arau fei í je iju, beirei á ce ku gbɔ ide. Walakɔ bii fei ndɛɛ í je itɔ, beirei á ce ku gbɔ inúnu. ¹⁸ Amma ntɔ ntɔ Ilaaɔ í dasi ikɔ ikā ikā fei si arai bei í bi. ¹⁹ Bii ara kù nɛ ikɔ ikɔ kaa ce. ²⁰ Na nñu, ikɔ nkpɔ nkpɔi í wɛɛ, amma arau akāi.

²¹ Iju kaa yɔkɔ ku sɔ awɔ ku ni nñu kù nɛ bukaataɛ. Iri mɔ kaa yɔkɔ ku sɔ ise ku ni nñu kù nɛ bukaataɛ. ²² Iyi í re mɔm, baa ikɔi ara ña iyi à ya ni a kù nɛ gbugbā, ara í nɛ bukaata ña jiiida. ²³ Nɔ ikɔ ña iyi à nɛ anyɔ si ara, à ya ka gbɔ ña ku re. Iyi a kù jɔ ka maa kpe iri ña, anjai à ya ka gbɔa ku re. ²⁴ Amma ikɔ ña iyi à gbe iyi a kù nɛ anyɔ, a kù nɛ bukaatai ka gbɔ ña bɛɛɛ. Ilaaɔ í ce ara bɛɛɛɛi ku ba ikɔ ña iyi a kù nɛ bɛɛɛɛ nau ka jirima ña ku re. ²⁵ Í cooi ku ba ara ku maà fɛɛfɛɛ nñe, amma ikɔ ikā ikā nau fei a maa gbɔa nñe. ²⁶ Bii ikɔi ara gɔ í ba wahala, anjaò iyi à gbe nau feii à ya gbɔ ara kurou ajɔ. Bɛɛɛ mɔi bii à saabu gɔgɔ, anjaò iyi à gbe nau fei à ya nɛ inɔ didɔi ajɔ.

²⁷ Nsei inɛ fei í je arai Kiriisi nɔ inɛ baa yooma nñe fei í je ikɔ ikā ikāɛ. ²⁸ Bɛɛɛɛi, si igbei inɛi Jesu ña Ilaaɔ í tako í cica inɛ gɔ ña à je woo bɛ ña, minjisia walli ña, mɛɛtasia mɔ woo kɔ inɛ ña si cio. Si anyii nñu nɔ í cea

inɛ ɔ ɲa amuai maamaake ɲa ku ce, inɛ ɔ ɲa mɔ à nɛ amuai bɔɔ ɲa ku faaba, inɛ ɔ ɲa mɔ à nɛ amuai inɛ ɲa ku sobi, inɛ ɔ ɲa mɔ à nɛ amuai inɛ ɲa ku cuaɔ, nɔ inɛ ɔ ɲa mɔ aa yɔkɔ a fɔ fee ɲa iyi a kù waa gbɔ. ²⁹ Kù jɛ aɲa feii à jɛ woo bɛ ɲa, walakɔ walii ɲa, walakɔ woo kɔsi cio ɲa. Kù nɔ kù jɛ aɲa feii à nɛ amuai maamaake ɲa ku ce ³⁰ walakɔ amuai bɔɔ ɲa ku faaba. Aɲa fei sisi à nɔ à nɛ amuai fee ɲa iyi a kù waa gbɔ ku fɔ, walakɔ ideu ku tuse. ³¹ Amma i hanya i dɛ amua ɲa iyi à re do bɛɛɛ ɲa.

Iyi í re mɔm, an nyisi ɲɛ kpãa iyi í re fei ndɛɛ.

13

Idei Kubi

¹ Baa bii n wa n fɔ ide do feei amanɛ ɲa ikã ikã do ti amaleka ɲa nɔ n kù nɛ kubi, n yɛi bei isɔ iyi à waa cã walakɔ bei londi. ² Baa bii n nɛ amuai walii ku ce, nɔ n mɔ asiiu fei nɔ n nɛ kumà fei, baa bii n dasi Ilaaɔ naanɛ hee bei an yɔkɔ n jɔ geete ku teki, bii n kù nɛ kubi, n kù jɛ ngɔɔ. ³ Baa bii n kpãa ilu are ɲa amanin fei, nɔ baa bii n jɔ à sɔ aram bei inɛi kuwee, bii n kù nɛ kubi, n kaa n ba riba.

⁴ Kubi í ya temua, í ya nɔ ku ce mii jiida, ci ya ja igu, ci ya so arɛ lele, nɔ ci ya jɛ ilu faau. ⁵ Kubi ci ya ce mii ɔ iyi kù jɛ dee dee, nɔ ci ya dɛ aranfaanii nɲu akã. Inɛ iyi í nɛ kubi idɛ ci ya kɔ gbãa gbãa, nɔ ci ya jilɛ ideɪ taale si idɛ. ⁶ Inɛ iyi í nɛ kubi ci ya wɛɛɔ inɔ didɔ si mii iyi kù jɛ dee dee, í gbe si mii iyi í jɛ ntɔ. ⁷ Kubi ci ya mɔngɔ nkãma. Naanɛ ku dasiɛ do kpãa ku cɔɛ do temuaɛ ci ya tã.

⁸ Kubi ci ya nɛ kɔɔ. Amma walii ku ce á na ku kpa iri, fee ikã ikã ku fɔ á na ku tã, nɔ kumàɪ amanɛ mɔ á na ku tã. ⁹ Mii ɲau à na ku kpa iri si na iyi í jɔ kumà nwa do walii ku ce nwa, ɔɔɔɔ kù kɔ. ¹⁰ Amma waati iyi mii iyi í kɔ á naa, waati bɛɛɛ, iyi kù kɔ á nɛ.

¹¹ Waati iyi n wɛɛ keeke, n ya n maa n fɔ ideɪ bei ama keeke, nɔ n maa n ce laakai bei ama keeke, nɔ n maa n lasabu bei ama keeke, amma nsei iyi n ce inɛ ngbo n jɔ daai ama.

¹² Iyi à waa yɛ nsei í yɛi bei mii iyi à waa hɔnnɛ bari bari si isɔ fufu, amma aɔ wa naa iyi aa ka yɛ ijuɔ iju. Iyi n mɔ si nsei kù kɔ, amma waati nɲu an mɔa sãa sãa bei Ilaaɔ í mɔm.

¹³ Nsei mii mɛɛtau ihɛi í wɛɛ. Mii ɲau wee, naanɛ ku dasi, do kpãa ku cɔ, do kubi. Amma kubi í re ɲa.

14

Idei amuai Hundei Ilaaɔ

¹ Na nɲu, kubii í sɔa í dɛɛ ɲa. Nɔ i dɛ amua ɲa iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, iyi í re mɔm nɲui í jɛ walii ku ce. ² Inɛ iyi wa fɔ ide do fee iyi kù waa gbɔ, Ilaaɔi wa ba ide ku fɔ, kù jɛ amanɛ, domi inɛ ɔ kù waa gbɔ ideɛ. Amma ideɪ asiii wa fɔ do gbugbã Hundei Ilaaɔ. ³ Amma inɛ iyi wa ce walii amanɛ ɲai í ya ba ide ku fɔ. Í ya jɔ a leeki si naanɛ ku dasi dim dim, nɔ ku mu nɲa gbugbã, nɔ ku tũ inɔ ɲa. ⁴ Inɛ iyi wa fɔ ide do fee iyi kù mɔ, naanɛ ku dasi nɲu takaei wa mua gbugbã. Amma walii, inɛi igbei Jesu ɲai wa mua gbugbã.

⁵ Á dɔɔm si bii inɛ fei í waa fɔ ide do fee ɲa iyi í kù waa gbɔ ɲa, amma iyi n wa n bi wa re, nɲui í jɛ i ya maa ce walii ɲa. N ni bɛɛɛ si na iyi í jɔ inɛ iyi wa ce walii, icɛɛ í nɛ aranfaani í re inɛ iyi wa fɔ ide do fee ɲa iyi kù wa gbɔ, í gbe bii wa tuse ideui, nɔ ku mua inɛi igbei Jesu ɲa gbugbã. ⁶ Nsei, inɛ inɛm ɲa, aranfaani yoomai aa ba ɲa bii n naa bi tu ɲɛ nɔ n wa n fɔ fee iyi í kù waa gbɔ ɲa. I kaa ba aranfaani kãma ɲa. Amma bii n sɔ ɲɛ yaasei ide iyi Ilaaɔ í sɔm, walakɔ n sisi nɲɛ ideɪ kumà, walakɔ ideɪ walii, walakɔ cio ɔ, inɛ nɲu á nɛ nɲɛ aranfaani.

⁷ Bɛɛɛ moi, mii iyi kù nɛ kuwɛɛ bei yɛɛ do mɔɔɔ bii à waa cãa, bii a kù waa cãa dee dee, bɛirei inɛ ɔ

á ce ku gbɔ yaaseɛ. ⁸ Inɛ mɔ iyi wa cã gãgã igũ, bii kù waa cãa dee dee, yooi á ce sɔɔlui igũ. ⁹ Bɛɛɛ mɔi, bii kù jɛ i waa fɔ fee iyi inɛ ɲa à mà ɲa, bèirei aa ce a gbɔ yaaseɛ. Ide nɲɛ á nei si fufu. ¹⁰ Fee dimi ikã ikã nkɔi í wa si andunya, nɔ kãmaɛ kù kua yaase. ¹¹ Do nɲu fei, bii n kù wa n gbɔ fee iyi à waa bam ku fɔ, inɛ iyi wa fɔɔ, dimi mmui í jɛ bi tom, nɔ amu mɔ n jɛ dimi mmu bi lafɛɛ. ¹² Bɛɛɛ mɔi inɛ mɔ, si na iyi í jò i waa dɛ amuai Hundei Ilaaɔ ɲa, á sɛa i hanya i dɛdɛ amua ɲa iyi á jò naanɛ ku dasii inɛi igbɛi Jesu ɲa ku bɔ waju.

¹³ Na nɲu, á sɛa inɛ iyi wa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ ku tɔɔ Ilaaɔ amua iyi á tuseɔ ideu. ¹⁴ Bii n wa n ce kutɔɔ do fee iyi n kù wa n gbɔ, hundem nii wa ce kutɔɔ, amma lasabum kù waa ce nkãma. ¹⁵ To, nsei, bèirei an ce. An ce kutɔɔ do hundem do lasabum ajɔ. An kɔ iri do hundem do lasabum ajɔ. ¹⁶ Bii do hunde nɲu akã i waa saabu Ilaaɔ ɲa, bèirei inɛ ɲa iyi à gbe aa ce a ni Ami si kutɔɔɛ. Kaa ce, domi a kù mà iyi i waa fɔ ɲa. ¹⁷ Baa bii kutɔɔɛ í sɛa, kaa mua lafɛɛ ɲa gbugbã.

¹⁸ N wa n saabu Ilaaɔ si na iyi í jò n ya n fɔ fee ɲa iyi inɛ ɲa a kù waa gbɔ n re inɛ fei. ¹⁹ Amma si igbɛi inɛi Jesu ɲa n gbasi n fɔ ide icu miu do yaase n kɔa inɛ ɲa si cio do iyi an fɔ ide icu dubu mɛɛwa do fee iyi inɛ ɲa a kù waa gbɔ.

²⁰ Inɛ inɛm ɲa, i maà ya wũa ide bɛi ama keeke ɲa ma ɲa. Bii í jɛ idei laaɔ ku cei, í sɛa i yɛ bɛi ama keeke ɲa iyi a kù mà laaɔ ku ce, amma si kpãai ide ku wũa i jò i yɛ bɛi inɛ ngbo ɲa. ²¹ Si tiaí woodai Ilaaɔ à kɔɔ à ni, Lafɛɛ í ni, an jò ise mmu ɲa a ba inɛ ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee

mmu *.

Amma do nɲu fei, a kaa gbɔ idem.

²² Amuai ide ku fɔ do fee iyi inɛ ɲa a kù waa gbɔ, nyindai í jɛ bi hai dasi Jesu naanɛ ɲa, kù jɛ bi woo dasi naanɛ ɲa. Amma amuai idei Ilaaɔ ku waazo nɲui í jɛ nyinda bi woo dasi Jesu naanɛ ɲa, kù jɛ bi hai dasi naanɛ ɲa.

²³ Na nɲu, bii inɛi igbɛi Jesu ɲa fei à tɔtɔɔ, nɔ inɛ fei ku lɔsi ku fɔ fee iyi inɛ ɲa a kù waa gbɔ, bii inɛ titɔ ɲa walakɔ hai dasi Jesu naanɛ ɲa à lɔ wa, a kaa ni i waa sũmu ɲai? ²⁴ Amma bii inɛ fei wa waazo idei Ilaaɔ, bii hai dasi naanɛ gɔ í lɔ wa walakɔ inɛ titɔ gɔ, ideu á tosi idɛɛ nɔ ide iyi inɛ ɲa à waa fɔu ku jò ku mà dulum dɛɛ. ²⁵ Nɔ lasabue á fita gbugbã, nɔ ku gule ku tɔɔ Ilaaɔ ku ni, ntɔi, Ilaaɔ í wa si anini nɲɛ.

Yaase jiida si kutɔɔɔ

²⁶ Na nɲu, inɛ inɛm ɲa, bèirei aa ka ce. Bii i waa tɔtɔɔ ɲa inɛ gɔ nɲɛ ɲa aa nɛ iri ku kɔ, inɛ gɔ ɲa mɔ cio ku kɔsi, inɛ gɔ ɲa mɔ idei Ilaaɔ ku waazo, inɛ gɔ ɲa mɔ ide ku fɔ do fee iyi a kù waa gbɔ, inɛ gɔ ɲa mɔ yaasei fee ɲau ku tuseɛ. Í sɛa i maa ce fei ndɛɛ ɲa ku ba ku mua inɛi igbɛi Jesu ɲa gbugbã. ²⁷ Bii inɛ gɔ ɲa à waa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ, kù sɛa a re amanɛ minji wala mɛɛta nɔ á sɛa a fɔ ide akã akã, nɔ inɛ gɔ mɔ ku maa tuseɛ ideu. ²⁸ Amma bii inɛ gɔ kù wa bɛ iyi á yɔkɔ ku tuse ideu, i jò ku koko si kutɔtɔɔ, nɔ ku jɛ Ilaaɔi wa baa ide ku fɔ. ²⁹ Inɛ ɲa iyi à waa ce walii, í sɛa ku jɛ amanɛ minji wala mɛɛta ku fɔ ide nɔ inɛ ɲa iyi à gbe a wuse ideu a cɔ. ³⁰ Bii Ilaaɔ í nyisi inɛ gɔ ngɔgɔ si kutɔtɔɔ, i jò inɛ iyi í tako wa fɔ ideu ku koko. ³¹ Inɛ fei aa yɔkɔ i ce walii akã akã ku ba inɛ fei ku ba ikɔ nɔ i ba gbugbã ɲa. ³² Í sɛa walii ɲa a kãmia amua ɲa. ³³ Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ kù bi ka maa ce kuwɛɛ nwa bɛɛɛɛɛ, í bi ka cooi si laakai ku sũ.

* **14:21** an jò ise mmu ɲa a ba inɛ ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu Ilaaɔ wa fɔ idei ijuukpã iyi inɛi Izireli ɲau à yɛ si waati iyi ise mmu ɲa à na à jɛ ɲa igũ. Ise mmu ɲau à mu ɲa à neɔ ile mmu, amma do nɲu fei lasabu ɲa kù lɔsi ide iyi Ilaaɔ wa sũ ɲau.

Si bei ine ɲa à ya ce si igbei woo dasi Jesu naane ɲa fei, ³⁴ í sɛa inaabo ɲa a ya coko bi kutótɔɔ. Kù sɛa a fɔ ide, amma a sũ iri ilɛ si bei wooda wa fɔ. ³⁵ Bii à bi a mà ngɔgɔ a ya bee mɔkɔ ɲɲa ɲa kpasɛ, domi kù jɛ dee dee inaabo ku maa fɔ ide bi kutótɔɔ.

³⁶ Hai bi tu ɲɛi idei Ilaaɔ́ í sinti? Ma inɛ akāi ì gbaa ɲa. ³⁷ Bii ine gɔ í tamaa ɲɲu í jɛ walii, walakɔ wa tamaa ɲɲu í ba amuai Hunderi Ilaaɔ́, í sɛa ku jesi iyi ide iyi ñ jò ɲɲeu woodai Lafɛɛi. ³⁸ Ine iyi kù jesi beɛbe a kaa gba lafɛɛ †.

³⁹ Na ɲɲu, inɛ inɛm ɲa, i dɛdɛ amuai walii, amma í maà ti í ganji woo fɔ ide do fee iyi a ci ya fɔ si andunya. ⁴⁰ Amma í ce fei ndɛɛ dee dee do yaase jiida ɲa.

15

Kujɛ Kirisi hai si bale

¹ Inɛ inɛm ɲa, ñ wa n ye ɲɛ gigii laabaau jiidaui iyi ñ sɔ ɲɛ wo nò ì gba ɲa, ñ nò ì waa leekɔ́ si ɲa. ² Bii ñ nò ì muu dim dim ɲa si bei ñ sisi ɲɲeu, ɲɲui í jɛ faaba ɲɲɛ. Amma bii í kù muu dim dim ɲa, inya ngbei ñ dasi naane ɲa.

³ Ide iyi í nɛ amboe í re ɲɲui ñ sisi ɲɲɛ bɛ si bei à daam si awɔ. Ideu wee. Kirisi í ku na irii dulum du wa si bei kukɔi idei Ilaaɔ́ wa fɔ. ⁴ Á suu nò ì jɛ hai si bale si ajɔ mɛɛtasia si bei kukɔi idei Ilaaɔ́ wa fɔ. ⁵ Í tuse arɛ bi Sefaa iyi í jɛ Piɛɛ, si anyii ɲɲu bi mɔcɔ maateejie ɲau. ⁶ Si anyii ɲɲu, í bei í koo í tuse arɛ bi mɔcɔɛ ɲa iyi à re baa amane cɔɔ miuu. Nkpɔ ɲɲa í wɛɛ baa nsei, amma ine gɔ ɲu à ku. ⁷ Nò í koo í tuse arɛ má bi Zaaki, si anyie í bei í koo í tuse arɛ bi woo bɛ ɲau fei.

⁸ Si anyii ɲɲa fei í bei í tuse arɛ bi tom, amu iyi ñ ye bei ine iyi cukpai kubie kù kɔ́ à bei à búu. ⁹ Ntɔ ntɔ, amui ñ jɛ keekei woo bɛ ɲau. N kù to a kpem woo bɛ, domi ñ kpā inei igbei Ilaaɔ́ ɲa iju. ¹⁰ Amma mii iyi ñ

jɛ ɲɲui, na didɔi Ilaaɔ́i, nò didɔ́ iyi í ceem nɔu kù ce nfe. Ñ ce kookaai ñ re baa woo bɛ ɲau fei, amma kù jɛ amu takam nii ñ coo, didɔi Ilaaɔ́ iyi í wa sim nii í coo. ¹¹ Na ɲɲu, ide akāui awa fei à waa waazo bɛ, ɲɲu mɔi ñ nò ì dasi naane ɲa bɛ.

Kujɛ nwa hai si bale

¹² Nsei à waa waazo iyi Kirisi í ku nò í jɛ hai si bale má. Nò beirei í ce ine gɔ ɲɲɛ ɲa à ya ni iku ɲa a kaa jɛ ma. ¹³ Bii iku ɲa a kaa jɛ hai si bale, debei Kirisi mɔ kù jɛ. ¹⁴ Nò bii Kirisi kù jɛ, waazo nwa ngbei, nò naane ku dasi ɲɲɛ mɔ ngbei. ¹⁵ Bii í jɛ ntɔi iku ɲa a kaa jɛ hai si bale, debei Ilaaɔ́ kù jɛ Kirisi wo. Debei, sɛɛda iboi à waa jɛa Ilaaɔ́ si waati iyi à ni í jɛ Kirisi hai si bale. ¹⁶ Ntɔ ntɔ, bii iku ɲa a kaa jɛ, Kirisi mɔ kù jɛ wo. ¹⁷ Nò bii í jɛ Kirisi kù jɛ hai si bale wo, ñ kò ñ wa si dulum du ɲɛi, nò naane ku dasi ɲɲɛ ngbei. ¹⁸ Nò ine ɲa mɔ iyi à dasi Kirisi naane à bei à ku, à ce nfei. ¹⁹ Bii na kuwɛɛu ihɛ ɲɲu akāi à dasi Kirisi naane, à jɛ ilu araare ɲa í re baa ine fei.

²⁰ Amma ntɔ ntɔ Kirisi í jɛ hai si bale, nò í jɛ ine sinte si inɔi ine ɲa iyi aa na a jɛ. ²¹ Inɛ fei í mà ɲa iyi iku í naai hai bi ine akā. Beɛbe mɔi kujɛi iku ɲa í naa hai bi ine akā. ²² Ntɔ ntɔ, si bei ara akā nwa do Adamu í jò awa fei aa ka na ka ku, beɛbe mɔi anu akā nwa iyi à ce do Kirisi á jò awa fei ka na ka jɛ hai si bale, ²³ amma ine fei do waatiei. Sinte Kirisii, si anyii ɲɲu ine ɲa iyi à jɛ titɛɛ si waati iyi á nyi wa. ²⁴⁻²⁵ Si anyie iri ku kpai andunya á to wa, nò kù nɛ bei á ce iyi Kirisi kù jɛ bomma hee koo ceò mbɛɛɛ ɲau fei bi ku lesi isɛɛ. Si anyie nò ku so bommau ku daa Ilaaɔ́ Baaba si awɔ. Ntɔ ntɔ, Kirisi á kpa irii ilu yiiko ɲa do ilu gbugbā ɲa do ine ngbo ɲau fei. ²⁶ Mbɛɛi ankāanyi iyi Kirisi á kpa ɲɲui í jɛ iku. ²⁷ Si tiaɛ idei Ilaaɔ́ à kɔɔ à ni, Ilaaɔ́ í daa mii fei si awɔ. Amma baa bii kukɔu

† **14:38** a kaa gba lafɛɛ A kù mà yaasee sãa sãa. Á yɔkɔ ku jɛ Pɔlu í ni inei igbei Ilaaɔ́ ɲa a maà gba lafɛɛ, wala Ilaaɔ́ kaa gba lafɛɛ.

í ni beɛbe, kù je do Ilaaɗ takae iyi í jò mii fei wa sūaa iri ileui wa fāa. ²⁸ Nɔ waati iyi á daa Kirisi mii fei si awɔ, nɔɔ iyi wa je Amau, á so arae ku daa Ilaaɗ si awɔ, ku ba Ilaaɗ ku wa si antai mii fei.

²⁹ Ntɔi, Kirisi í jì hai si bale. Bii kù je beɛbe, ine ɲa iyi á ce inyi ku dasi si agbei iku ɲa, aranfāani yoomai á waa ba. Bii í je ntɔi iku ɲa a kaa jì, na mii í ce ine ɲa á ce inyi ku dasi si agbe ɲɲa. ³⁰ Awa taka nwa, na mii í ce á ya kaa maa wa si kpāai mbirisi waati kama fei. ³¹ Ine inem ɲa, ajo fei si anui ikui ñ ya n maa n wa. Nɔ ntɔ ntɔ beɛbei, si bei ñ mà ɲa ntɔ ntɔ iyi ñ wa n tɔɔ fufu na saabu nɲe si Lafēe nwa Jesu Kirisi. ³² Ine ɲa iyi a kɔsim Efēezu be a yei bei inai sako ɲa iyi awaɔ ɲa á waa jabu. Aranfāani yoomai ñ ne bii í je ñ wa n jabui na didɔi andunyau ihē nɲu akā. Bii í je iku ɲa a kaa jì, “ka je nɔ ka mɔ domi ala aa ka ku”.

³³ I maà ya jò a ñi iju nɲe. Kpaasi laalo, nɲui í ya beje ide jiidaɛ iyi ñ waa ce. ³⁴ I jò laakai jiida nɲe ku nyi wa si bei á sīa, nɔ i jò kookoosui dulum. Gɔgɔ nɲe ɲa a kù mà Ilaaɗ do ntɔ. Ñ wa n fɔ iyi ihēi ku ba anyɔ ku mu ɲe.

Ara titɔ iyi aa ka jìtò hai si bale

³⁵ Ñ mà ine gɔ ɲa aa bee a ni, beirei iku ɲa aa ce a jì. Dimii ara mii aa ne. ³⁶ Amma an je ɲɲa n ni i kù ne bisi ɲa. I kù mà ɲa iyi bii ñ gbē ngboi mii gɔ kaa fita bii kù je í ku. ³⁷ Mii iyi amane wa gbē fei dimii ngɔgɔi í ya je, bei ijui iyi, walakɔ ngɔgɔ. Kù je kpokpoo takaei aa tu wa í naa í lo. ³⁸ Nɔ Ilaaɗ í na dimi ɲau fei ara ikā ikā si bei í bi, í na ngboi mii fei arae ikā ikā.

³⁹ Mii ɲa iyi á waa mi fei, inai ara ɲɲa kù je dimi akā. Ti amane ɲa ikā, ti meemu ɲa ikā, ti yei ɲa ikā, ti cēe ɲa mɔ ikā.

⁴⁰ Arai lele í weei, ti andunya mɔ í weei. Arai lele í ne kusīaei, nɔ ti andunya mɔ í ne tēei. ⁴¹ Nunu í ne kusīaei, nɔ cukpa mɔ í ne tēei do

andaiya ɲa. Nɔ baa si inɔi andaiya ɲau á reò nje do kusīa.

⁴² Beɛbe mɔi á ye si waati iyi Ilaaɗ á jì iku ɲa. Ara iyi á siu, ara iyi á bejei, amma bii á jūu kaa beje má. ⁴³ Bii á suu ci ya ne beɛɛe, amma bii á jūu ilu jirima nlai. Bii á suu, hai ne gbugbāi, amma bii á jūu á ne gbugbā. ⁴⁴ Bii á suu, arai ilei, amma bii á jūu ti lelei á je. Ntɔ ntɔ, arai ile í wee, nɔ beɛbe mɔi arai lele mɔ í wee. ⁴⁵ Beɛbe mɔi á kɔɔ à ni, waati iyi á taka Adamu sinte á daa si kuwee, amma Kirisi iyi á ya kpe Adamui ankāanyiu, nɲui í je hunde nɔ nɲui í ya daa ine ɲa si kuwee. ⁴⁶ Kù je arai lelei í tako í naa, arai ileui, ti leleu í bei í naa. ⁴⁷ Adamu sinteu, í naai hai si ile nɔ í je ti ile. Nɔ Adamu minjisiau í naa hai lelei Aɗ. ⁴⁸ Ine ɲa iyi á je ti ileu ihē fei á yei bei ine sinte iyi á taka hai ile. Nɔ ine ɲa iyi á je ti lelei Aɗ á yei bei ine iyi í naa hai lelei Aɗ. ⁴⁹ Nɔ si bei á jɔ inei ileu, beɛbe mɔi aa ka jɔ inei leleu.

⁵⁰ Ine inem ɲa, iyi ihēi ñ wa n fɔ, arai ile kaa yɔkɔ ku ba ikpēe si bommai Ilaaɗ. Nɲu iyi í je ti iku kaa yɔkɔ ku ba kuwee hai tā.

⁵¹ Idei asii wee iyi ñ wa n sɔ ɲe. Awa fei si aa ka ku, amma Ilaaɗ á kpaasi awa fei ⁵² gbakā, si iju kamee akā, waati iyi kākāakāi ankāanyi á kpata. Waati iyi kākāakāi ankāanyiu á kpata Ilaaɗ á jì iku ɲa nɔ a kaa ku má, nɔ ku kpaasi awa mɔ. ⁵³ Ntɔ ntɔ, ara iyi á bejeu kù ne bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya beje. Nɲu iyi í je ti iku, kù ne bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya ku. ⁵⁴ Nɔ waati iyi ara ku bejeu á kpaasi iyi kaa beje, nɔ ti iku mɔ ku kpaasi iyi kaa ku, waati beɛbei ide iyi á kɔu á ce, iyi í ni, Ilaaɗ í kāmia iku mam mam.

⁵⁵ Iku kaa kāmia ine ɲa má.

Iku kaa ne gbugbā si ine ɲa má.

⁵⁶ Iku kaa wee wo bii kù je na dulum, nɔ dulum mɔ kaa ne gbugbā wo bii kù je na wooda. ⁵⁷ Amma ka saabu Ilaaɗ, nɲu iyi wa mu nwa gbugbā á waa kāmiaɔ dulum na anu akā nwa

iyi à ce do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.
⁵⁸ Na nɔɔ, inɛ baakɔɔm ɔa, i leekɔ dim dim i maà tekeɛ ɔa. I ce kookaai si icei Lafɛɛ do aɔ fei si na iyi í jò ì mà ɔa ice iyi ì waa cea Lafɛɛ kaa ce nfe ɔa.

16

Fia ku tɔtɔ na woo dasi Jesu naane ɔa

¹ Nsei, ka fɔ ideɪ fia iyi à waa tɔtɔ na woo dasi Jesu naane ɔa iyi à wa Zeruzalemu. Í sɪa inɛ mɔ i ce bei ñ sɔ inɛ igbei Jesu ɔa iyi à wa ilei Galati.
² Si aɔ ama azuma fei í sɪa inɛ fei ku nya fiaɛ ikā, zaka bei á yɔkɔ, si bei Ilaaɔ í muaa, ku ba i maà ti i degbe hee waati iyi ñ to wa i bei i maa tɔtɔ fiaɔ ɔa. ³ Bii ñ naa, an be inɛ ɔa iyi ì cica ɔa Zeruzalemu do amua nɛ do tia iyi á sisi nɔa yaase. ⁴ Bii í nɔ í je í sɪa amu takam n koo mɔi, awɔɔ ɔa aa ka koo aɔ.

Mii ɔa iyi Pɔlu wa bi ku ce

⁵ Bii í kɔɔsi an bɔ ilei Masedoni nɔ hai be an naa bi tu nɛ. ⁶ An ce baa aɔ minji bi tu nɛ, bii í kù laakai mɔm, bei an je kpaa. Si anyii nɔɔ, nɔ i sobim do bii ñ nɛ ku bɔ ɔa. ⁷ Bebei n kù bi n ye nɛ do saasa, amma bii Lafɛɛ í bi an kpɛ bi tu nɛ be.

⁸ Amma hee aɔi Pantekotu koo toɔ wa an maa n wa Efezu ihɛ titā ⁹ domi Ilaaɔ í cɪim kpāa nla nla n ceɔ ice ihɛ iyi á nɛ aranfāani, baa bii mbɛɛ ɔa à kpɔ.

¹⁰ Bii Timotee í to wa bi tu nɛ, i gbɔa do yaase bei á neɔ ara ku fū si anini nɛ, domi nɔɔ mɔ icei Lafɛɛi wa ce bei ñ wa n ceu. ¹¹ Na nɔɔ, i maà jò inɛ gɔ ku dondaɛ ɔa, amma i sobie si iseenɛ iyi á ce ku baaɔ wa ku ba ku to wa bi tom do laakai ku sū, domi ñ wa n cɔ kpāaɛ nɔɔ do kpaasi ɔa iyi à waa suu wa.

¹² Amma iyi í je ideɪ kpaasi nwa Apolo, tuuba nkpɔ nkpɔi ñ ya n maa n sɔɔ n ni koo cɔ nɛ do kpaasi nwa gɔ ɔa aɔ, amma si nsei titā kù waa bi ku naa kpata kpata. Bii í ba fayae á naa.

Ideɪ ankāanyi ɔa

¹³ I ce laakaii ara nɛ, i leekɔ si naane ku dasi dim dim ɔa. I ce wɔkɔ ku ba i ba gbugbā ɔa. ¹⁴ Iyi ì waa ce fei, i coo do kubi ɔa.

¹⁵ Ì mà ɔa iyi Setefani do inɛi kpasɛɛ ɔa à je woo dasi Jesu naane sinte si ilei Geresi à nɔ à na ara ɔa à sobiɔ woo dasi Jesu naane ɔa. Inɛ inɛm ɔa, ñ wa n tɔɔ nɛi, ¹⁶ amanɛ dimi beɛbe ɔa do inɛ ɔa iyi à waa ba ɔa iceu ku ce do himma fei, i ya jirima ɔa ɔa.

¹⁷ Ñ nɛ inɔ didɔ do kunaai Setefani, do Fɔɔtunatu do Akaiku, domi si bei i kù wa ihɛ ɔa anɔi à ce mii iyi ì nɛ ku ce ɔa. ¹⁸ Inɛ ɔa à tū inɛm bei à ya tū tu nɛ mɔ. Í sɪa i saabu inɛ dimi beɛbe ɔa.

¹⁹ Igbei inɛi Jesu ɔa iyi à wa ilei Azii à waa ce nɛ fɔɔ. Akilasi do Piisila do inɛi igbei Jesu ɔa iyi à ya tɔtɔ kpasɛ nɔa, à waa ce nɛ fɔɔ jiida jiida do irii Lafɛɛ. ²⁰ Kpaasi woo dasi Jesu naane ɔa fei à waa ce nɛ fɔɔ.

Inɛ mɔ i ce nɛ fɔɔ ɔa do kubi.

²¹ Amu Pɔlu, amui ñ kɔ nɛ fɔɔ ihɛ wa do awɔm.

²² Inɛ iyi kù nɛ kubii Lafɛɛ fei, ikpe ku muu.

Lafɛɛ Jesu ku nyi wa.

²³ Didɔi Lafɛɛ Jesu ku wɛɛ do inɛ.

²⁴ Kubim í wɛɛ do inɛ fei na anu akā nwa do Jesu Kirisi. Ami.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inei Kɔrenti ɲa

Idei fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ, do Timɔtee kpaasi nwa.

À ce inei igbei Ilaaɔ ɲa iyi à wa Kɔrenti fɔɔ do woo dasi naane ɲa fei iyi à wa si ilei Geresi fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛe Jesu Kirisi a mu nɲe didɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ

³ Ka saabu Ilaaɔ, Baai Lafɛe nwa Jesu Kirisi, nɲui í ne araare, nɔ nɲui í ya maa tũ idɔ nwa waati kãma fei. ⁴ Wa tũ idɔ nwa si wahala baa yooma nwa fei. Í ya ce beɛbei ku ba awa mɔ ka yɔkɔ ka tũ idɔi ine ɲa iyi à waa wahala do yaase bei í tũɔ ti awa mɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, à ne ikpɛ nla nla si ijuukpãi Kirisi, amma bei ijuukpãu íla í to, beɛbe mɔi yaase bei Kirisi wa tũɔ idɔ nwa ɲau mɔ í to. ⁶ Bii à ye ijuukpã, na iri nɲei, ku ba i ba faaba ɲa nɔ Ilaaɔ ku tũ idɔ nɲe. Bii Ilaaɔ í nɔ í tũ idɔ nwa, na iri nɲei, inɲe mɔ i temua ɲa do ijuukpã dimi akã do iyi à waa yeu, nɔ idɔi inɲe mɔ ku tũ. ⁷ À waa naane nɲe ntɔ ntɔ domi à mà, si bei í ne ikpɛ si ijuukpã nwa ɲa, beɛbe mɔi Ilaaɔ á tũ idɔ nɲe si bei wa tũ tu wa.

⁸ Inɲe ine nwa ɲa, à bi i mà ɲa wahala iyi í ba wa si ilei Azii í caa. Í re gbugbã nwa hee a kù tamaa mà aa ka weɛ si hunde má. ⁹ À tamaa bei à ye taale nwa á kpa wai. Amma dimii ideu ihɛ í ba wai ku ba ka mà iyi kù sɩa ka dasi naane nwa si awa takɔ nwa, amma ka dasi naane nwa fei si Ilaaɔ nɲu akã iyi á jɩ iku ɲa. ¹⁰ Nɲui í nya wa hai si iku dimi beɛbe, á nɔ ku nya wa má. Ntɔi, à waa cɔ kpãae á nyi ku nya wa má. ¹¹ Inɲe taka nɲe í waa sobi wa do kutɔɔ nɲe. Ilaaɔ á gba kutɔɔ iyi ine nkɔ í ce na iri nwa,

nɔ ku ce nwa didɔ ku ba ine nkɔ ku saabue na iri nwa.

Pɔlu í kpaasi ideu ilu ku bɔe

¹² Ide iyi í jɔ à waa tɔɔɔ fufu wee. Idɔ nwa wa je nwa sɛɛda iyi isɛɛne nwa í má si wajui inei andunya ɲa, nɔ iyi í re mɔm nɲui í je si wajui nɲe. Kù nɔ kù je do muafiti. Mii ɲau be fei, hai bi Ilaaɔi wa naa. Kù je do bisii amane ɲa, amma do didɔi Ilaaɔi. ¹³⁻¹⁴ Beɛbei si tia iyi à ce nɲe, a kù kɔ nɲe mii mmu gɔ bii kù je iyi í cio í gbɔ yaasee ɲau be. Si aɲɔ iyi Lafɛe Jesu á nyi wa aa ka yɔkɔ ka tɔɔ fufu na iri nɲe. Beɛbe mɔi inɲe mɔ aa yɔkɔ í tɔɔ fufu ɲa na iri nwa. Í gbɔ yaasei ideu ihɛ keeke tã ɲa, amma n bi i gbɔ yaasee ɲai mam mam.

¹⁵ Na saabui ideu ihɛi í jɔ n takɔ nɔ dasi idɔ n bɔ bi tu nɲe ku ba i ba didɔ ikɔ minji ɲa. ¹⁶ N lasabu bii n wa n bɔ ikpa ilei Masedoni n yaa n ye nɲe, nɔ n nyi n ye nɲe má bii n wa n baa. Beɛbei aa sobim si isɛɛnem ɲa n bɔɔ ikpa ilei Zudee. ¹⁷ Si ide iyi n lasabuu, idɔ minjii n ce? Mà í waa tamaa ɲa nɔ ya n ni n wa n naa nɔ gbakã n kpaasi ide má n ni n kù wa n naa bei inei andunya ɲa à ya cei? ¹⁸ Si bei í mà ɲa iyi Ilaaɔ í je ilu naane, n bi i mà ɲa iyi n ci ya ni, n wa n naa nɔ n ni, n kù wa n naa má. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, Jesu Kirisi amai Ilaaɔ, nɲu iyi amu do Silasi do Timɔtee à waazo nɲeu, kù naa do idɔ minji. Amma í naai do ide ntɔi Ilaaɔ, ²⁰ nɔ kuwã ɲa iyi Ilaaɔ í ce fei í kɔ sie. Na nɲu na saabuei à waa ni, ami, à waa saabuɔ Ilaaɔ. ²¹ Ilaaɔi í jɔ awae ɲa fei à leeki si Kirisi dim dim aɲɔ. Nɲui í nɔ í cica wa ikã. ²² Nɲui í ce si wa sɛɛdae iyi wa nyisi iyi à je tɛɛ, nɔ í da nwa si Hundee si idɔ ku je nwa bei kaazigi.

²³ Ilaaɔ í je sɛɛdam n kù bi n ba nɲe ide ku gaabu ku ce. Na ɲɔi í ce n kù nyi wa Kɔrenti. ²⁴ A kù bi ka jile nɲe ide gɔ do tilasi si naane ku dasi nɲe si na iyi í jɔ í waa leeki dim dim ɲa tã si naane ku dasiu, amma à bi ka ce icei awae ɲa aɲɔ ka mu nɲe inɔ didɔ.

2

¹ Nɔui í jò ò lasabu n maà n ti n naa bi tu ɲe n naa n fò inɔ ɲɛ má. ² N kù bi n fò inɔ ɲɛ domi bii ò fò inɔ ɲɛ, yooi á tú inɔm má bii kù je inɛ iyi ò fò inɔ ɲɛu. ³ Na ɲoi í jò ò tako ò kò ɲɛ tiau bɛ wa do yaase bɛbɛ. N kù bi n naa bi tu ɲɛ, inɛ iyi hai bi tu ɲei an ba inɔ didɔ, ò fò inɔm ɲa. N̄ wa n naane inɛ fei iyi bii inɔm í dɔ, inɔ didɔi inɛ feii. ⁴ Bɛbɛi ò kò ɲɛ tiau wa do inɔ ku fò do cikāaju nkpɔ nkpɔ, kù je n fò inɔ ɲɛ, ò bi í mà ɲa zaka bei ò bi inɛ í toi.

I ya kpa ideí kurara ɲa

⁵ Si bei inɛ gò ɲɛ í fò inɔm, kù je inɔi amu akāi í fò, ti inɛ feii. Walakò ò tamaa í s̄la n ni, inɔi inɛ gò ɲɛ ɲai í fò, domi n kù bi n fò n lɔsi. ⁶ Amma í to bɛbɛ, si bei inɛ nkpɔ ɲɛ í kpāa iju. ⁷ Í s̄la i kpa ideí kuraraɛ i mua gbugbā ɲa ku ba inɔ ku fò nlau ku maà caa siɛ. ⁸ Na ɲɲu, ò wa n tɔ ɲɛ, i ceaa bei á mà iyi ò bi ɲɲu ɲa. ⁹ Na ɲoi í jò ò tako ò kò ɲɛ tia wa wo n cò laakai ɲɛ ku ba n mà bii í je ò waa jirima fei ndɛɛ ɲa. ¹⁰ Inɛ iyi ò kpa ideí kuraraɛ ɲa, amu mɔ ò kpaa m̄bɛ baa do iyi kù je amui í raraa. Nɔ ideu iyi ò kpa, ò kpaai na iri ɲɛ si wajui Kirisi, ¹¹ ku ba Seetam ku maà zamba wa. Ntɔi, à mà s̄aa s̄aa iyi wa bi ku ce.

À je igũ si kpāai Jesu Kirisi

¹² Iyi ò to Torasi laabaaɔ jiidai Kirisi ku sisi, ò yɔɔ iyi didɔi Lafɛi í clim kpāa n ceò icɛ bɛ. ¹³ Amma laakaim kù s̄u s̄ɛɛ si bei n kù yɛ kpaasim Titee. Na ɲoi í jò ò tɔ inɛi Torasi ɲa sukudɔ ò nɛ ilei Masedoni.

¹⁴ Amma ka saabu Ilaaɔ, domi í mu nwa gbugbā ka jɛò igũ waati kāmā fei si kpāai Kirisi. Wa ceò wa icɛ ku ba ku jò inɛ ɲa a mà Kirisi, nɔ kumai Kirisiu ku fangaa bii fei bei inúnù tularɛ í ya fangaa. ¹⁵ Ntɔi, si wajui Ilaaɔ à yɛi bei inúnù didɔi Kirisi, bi inɛ ɲa iyi à ba faaba, do bi woo bɔ nfe ku ce ɲa. ¹⁶ Bi inɛ ɲa iyi

à waa bɔ bi ku ce nfe, inúnù ikui iyi wa bí iku. Bi inɛ ɲa mɔ iyi à waa ba faaba, inúnù kuwɛɛi iyi wa na kuwɛɛ. Yooi í to ku ce dimii icɛu bɛ. ¹⁷ A kù je bei inɛ gò ɲa iyi à waa sisi ideí Ilaaɔ do ibo na fia. Amma si na iyi í jò Ilaaɔi í bɛ wa wa, ɲɲui í jò à waa fò ide dee dee na anu akā iyi à ce do Kirisi, kù je do muafiti.

3

Amaacɛ ɲa iyi aa sisia inɛ ɲa akabuu titɔ

¹ Ide iyi à fò nɛiu ihɛ í yɛ bei à waa tɔɔ fufu máí? Awa mɔ à nɛ bukaatai ka naa bi tu ɲɛ do tia iyi á sisi ɲɛ yaase nwai, bei inɛ gò ɲa à ya ce? Mà ka tɔɔ ɲɛ í kò nwa dimie ɲai. ² Inɛ taka ɲɛi ò je bei tia nwa iyi à kò si idɔ nwa. Í yɛ ɲai bei tia iyi inɛ fei í mà wa cioɛ. ³ Kookoosu ɲɛ wa nyisi ntɔ ntɔ iyi inɛi í je bei tia iyi Kirisi í kò na icɛ nwa iyi à ce si inɔ ɲɛ. Tiau, kù je do biikii à kɔɔ, amma do Hundei Ilaaɔi à kɔɔ, ɲɲu iyi í je icui kuwɛɛ. Kù je si kutai à kɔɔ, si idɔi amanɛ ɲai.

⁴ Naane ɲɲui à nɛ si wajui Ilaaɔ do saabui Kirisi. ⁵ Ntɔi, a kù to ara nwa ka ni à ce ngɔgɔ do ara nwa. Mii iyi à yɔkɔ à waa ce fei, hai bi Ilaaɔi wa naa, ⁶ domi ɲɲui í mu nwa gbugbā ka jɛò amaacɛ ɲa ka sisia inɛ ɲa akabuu titɔ. Akabuuu kù waa ce icɛ do wooda iyi à kɔu, bi kù je do Hundei Ilaaɔ. Wooda iyi à kɔu í ya jò inɛ ku kui, amma Hundei Ilaaɔi í ya na kuwɛɛi.

⁷ Waati iyi à kò woodau akā akā si kuta, amboei Ilaaɔ í má inya. Amboeu í jò wajui Moizi wa daana hee inɛi Izireli ɲa à mɔngɔ ku kāsie iju. Do ɲɲu fei, amboeu í na í tā. Bii í je wooda iyi í jò inɛ ɲa à kui í naa do dimii amboe bɛbɛ, ⁸ amboei icɛ iyi Hundei Ilaaɔ wa ce kaa re bɛbɛ? Ntɔ ntɔ á re. ⁹ Iɛi wooda iyi í ya yɛ taalei inɛ ɲa í nɛ amboe, amma ti icɛ iyi í jò inɛ ɲa à je dee dee si wajui Ilaaɔ í roo hee bii í j̄l. ¹⁰ Aa ka yɔkɔ ka ni mɔm amboe iyi wa má inya

tako kù to ngɔɔ do ti nsei iyi í la í roo. ¹¹ Ntɔi, bii mii iyi kaa kpɛ í nɛ amboe, zaka beirei amboei mii iyi á ya maa wɛɛ do aɔɔ fei á la ku to.

¹² À waa fɔ ide do naane si na iyi í jò à nɛ kpáa ku cɔu ihɛ. ¹³ A kù je bei Moizi iyi í bii fuugɛɛ ku ba inɛi Izireli ɲa a maà yɛ waati iyi amboeu í sekeɛ hai si wajue. ¹⁴ Amma à lele idɔ ɲɲa a kù yɔkɔ a kù gbɔ yaaseɛ. Baa do nnyi fei bii à waa cio tiai akabuu sintei idei Ilaaɔ, í yɛi bei fuugɛɛu í kɔ í wa bɛ. Nɔ fuugɛɛu kaa nya bii kù je à dasi Kirisi naane. ¹⁵ Baa nnyi má, waati iyi inɛi Izireli ɲa à waa cio tia iyi Moizi í kɔ fei, í ya yɛ bei fuugɛɛu wa ganji ɲa a gbɔ yaaseɛi. ¹⁶ Amma kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, waati iyi inɛ í kpaasi idɔɛ í sinda si Lafɛɛ, waati beɛbei fuugɛɛu á nya. ¹⁷ Nɔ wee, Lafɛɛu, Hundei. Tengi bii Hundei Lafɛɛ í wa, tengi bei ara ku nɛ í ya wa. ¹⁸ Fuugɛɛu kù wa si wajue nwa má nɔ inɛ ɲa à ya maa yɛ amboei Lafɛɛ si wai bei si digi, nɔ amboeɛ iyi à waa cɔu, ɲɲui wa kpaasi wa ku ba ka jɔɔ, nɔ í ya maa kɔɔsi waati káma fei si wa. Iceu bɛ, Hundei Lafɛɛi wa coo.

4

Amanii Hunde iyi í wa si wa

¹ Ilaaɔi í da nwa iceu si awɔ na jiiida ku jɛɛ. ɲɲui í jò a kù mɔngɔ munya. ² À ɲyɔ daai anyɔ ɲa iyi inɛ ɲa à ya ce si asii. A kù wɛɛ do baai bisi laalo, a kù kpaasi ide ntɔi Ilaaɔ ibo. Amma à jò inɛ ɲa à waa má ntɔu sáa sáa ku ba inɛ fei ku mà si idɔɛ awa ilu ntɔ ɲai si wajui Ilaaɔ. ³ Baa do iyi à waa sisi laabaau jiidau dee dee, inɛ gɔ ɲa a ci ya gbɔ yaaseɛ, amma inɛ ɲa iyi aa ce nfe aɲa akáa a ci ya gbɔ yaaseɛ. ⁴ Inɛ ɲau a kù dasi naane si na iyi í jò Seetam, lafɛɛi andunyau í nya laakai ɲɲa. Í nya laakai ɲai ku ba a maà yɛ inya kumáa laabaau jiidau. Laabaau jiidau wa nyisi wa amboei Kirisi, iyi í je Ilaaɔ takɛ. ⁵ Do ntɔ, a kù waa waazo idei iri nwa. Si waazo nwa

à waa fɔ iyi Jesu Kirisii í je Lafɛɛ nɔ awa mɔ à je woo ce ice ɲɲe ɲa na iriɛ. ⁶ Ilaaɔi í ni, inya kumá ku ce si aninii ilu kuku, ɲɲui í nɔ í da nwa si inya kumáɛ si idɔ nwa ku ba ka mà amboeɛ. Amboei Ilaaɔui à waa yɛ si wajui Kirisi.

⁷ Amma awa iyi à nɛ amani nlau ihɛ, à yɛi bei cakai amà ku ba kulai gbugbáu ku je ti Ilaaɔ, ku maà je ti awa taka nwa. ⁸ À yɔyɔ wa do ijuukpá iká iká fei, amma a kù ku. À biti amma a kù mɔngɔ. ⁹ Inɛ ɲa à kpá wa iju, amma Ilaaɔ kù kɔsi wa. À keke wa, amma a kù kpa wa. ¹⁰ Aɔɔ fei si wahalau ihɛ í yɛi bei à waa ba ikpɛ nwa si ikui Jesu bii à waa bɔ fei ku ba a yɛ kuwɛɛɛ si ara nwa. ¹¹ Ntɔi, baa do iyi à wɛɛ fei, si anui ikui à ya ka wa waati káma fei na irii Jesu, ku ba a yɛ kuwɛɛɛ si ara nwa. ¹² Beɛbei awa si anui ikui à wa, amma inɛ, kuwɛɛi í je tu ɲɛ.

¹³ Naane ku dasi nwa í yɛ bei ti inɛ iyi í kɔ si kukɔi idei Ilaaɔ í ni, nɔ dasi naane, na ɲɔi í jò nɔ wa n fɔ ide. Na ɲɲu, awa mɔ, si na iyi í jò à dasi naane, ɲɲui í jò à waa fɔ. ¹⁴ À mà do ntɔ, inɛ iyi í jɔ Lafɛɛ Jesu hai si bale, á jɔ wa do Jesu aɔɔ nɔ kù jò awaɛ ɲa ka kò si wajue. ¹⁵ Na iri ɲɲei à waa temuaò mii ɲau ihɛ fei ku ba inɛ ɲa iyi à ba didɔi Ilaaɔu, akpɔ ɲɲa ku ya maa kɔɔsi nɔ a ya maa saabue ntɔ ntɔ, domi beɛbei aa nyisiò amboeɛ.

Ka je kuwɛɛ do naane ku dasi

¹⁶ ɲɲui í jò a kaa ka mɔngɔ munya. Baa bii ara nwa wa gbɔ, hunde nwa í ya maa wɛɛ titɔi do aɔɔ fei. ¹⁷ Ijuukpá keeke iyi à waa yɛ si nsei ihɛ wa ce nwa sɔɔlui amboe iyi ci ya tái iyi í la í re ijuukpáu. ¹⁸ Ntɔ ntɔ laakai nwa kù wa si mii iyi iju wa yɛ, í gbe si mii iyi kù waa yɛ. Mii iyi iju wa yɛ ci ya kpɛ, amma mii iyi kù waa yɛ í ya wɛɛi do aɔɔ fei.

5

¹ Arai í je bi ku wai hunde nwa si ileu ihē. Nɔ à mà bii ara nwa í ku, Ilaaḥ í jilē nwa bi ku wa lele iyi nɔu takae í ce, kù je amanē. Bi ku wau á maa wēi do ajo fei. ² Nɔ à wasi ku weewea si na iyi í jò hunde nwa í bi ku dasi bi ku wai leleu bei amanē í ya dasi ibo. ³ Í bi bēbei domi bii à dasi, hunde nwa kaa wēe hai nē bi ku wau. ⁴ Ntɔ ntɔ, si waati iyi à wa si arau ihē à waa weewea à waa nē bei inē iyi aso wa wɔɔ. Kù je à bi ka wēe hai nē ara amma à bi á da nwa si ara titāi leleu, ku ba kuwēu ku kpa irii mii na iyi í je ti iku. ⁵ Inē iyi í jilē nwa mii nau ihē nɔui í je Ilaaḥ. Nɔui í mu nwa Hundee bei kaazigi.

⁶ Nɔui í jò à ya ka nē wɔkɔ ajo fei baa do iyi à mà si waati iyi à wa si arau ihē à jìò bi ku wai Lafē. ⁷ À waa ce isēne nwa na naane ku dasi, kù je na mii iyi à waa yē. ⁸ Ntɔ ntɔ à ya ka nē wɔkɔ. Amma iyi à bi í re fei ndee nɔui í je ka jò arau ihē ka bo bi Lafē ka maa wa bi tē. ⁹ Nɔui í jò à waa ce kookaai ka ce iyi á dā Lafē si, bii í je à wēe si arau ihē walakɔ bii à ku. ¹⁰ Í sīa ka ce iyi á dā si domi kù nē bei aa ka ce iyi á kù leekí si wajui Kirisi ku kiiti wa awa fei, nɔ ku sāa inē fei si bei kookoosu iyi í ce si kuwēe í to, bii laalɔi, bii í nɔ í je jiida mɔi.

Kirisi í jò à dā do Ilaaḥ

¹¹ Ilaaḥ í mà wa sāa sāa, nɔ bēbe mɔi n̄ tamaa inē taka nɔe í mà wa na. Si na iyi í jò à mà bērei Lafē. À waa dē ka kāmia inē nai. ¹² Kù je à waa tɔɔ fufu bi tu nē. Amma à waa bi i ba yaase bei aa ce i wēɔ inɔ didā nai na iri nwa. Bēbei aa ba bei aa jēa inē na iyi à waa tɔɔ fufu na mii na iyi à waa yē nɔu akā, nɔ à fūsi iyi í je ti idu awɔ. ¹³ Bii à waa ce wa sūmu, na Ilaaḥ. Bii à nɔ à waa ce wa ilu laakai na mɔi, na iri nɔe. ¹⁴ Kubii Kirisii wa nēd wa. Si na iyi í jò à mà inē akāi í ku na inē fei, à nɔ à mà iyi inē feii í nē ikpē si iku. ¹⁵ Í kui na inē fei ku ba inē na iyi à wēe si hunde

a màd wēe na irii aɔa taka nɔa má, í gbe na iri, nɔu iyi í kù nɔ í jì na iri nɔa.

¹⁶ Na nɔu, bēbei á kaa ka cɔ iyi à waa yēd iju si amanē nɔu akā. Baa bii bēbei à tako à cea Kirisi wo, nsei á kaà ka ce bēbe má. ¹⁷ Bii inē gɔ í nē anu akā do Kirisi í je inē titā. Mii ndii tako nau à lɔ, nɔ wēe mii titā nai à sāsi wa. ¹⁸ Mii nau ihē fei icei Ilaaḥ, nɔu iyi í jò à dā do nɔu na saabui Kirisi, nɔ í bē wa ku ba awa mɔ ka jò inē na á dā do nɔu. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, na saabui Kirisii Ilaaḥ í jò inē na á dā do nɔu. Í kpa idei kurara nɔu kù waa dooae má, nɔ í jilē nwa ice ka sisia inē na bei aa ce á dā do nɔu.

²⁰ Na nɔu, à je woo bei Kirisi na. Í yēi bei Ilaaḥ takaei wa ba nē ide ku fɔ hai bi tu wa nɔ à waa tɔɔ nē do irii Kirisi, í jò í dā do Ilaaḥ na. ²¹ Kirisi, nɔu iyi kù ce dulum kāmā, nɔui Ilaaḥ í kāa dulum du wa ku ba ka je dee dee si wajue na anu akā nwa iyi à ce do Kirisi ajo.

6

¹ Awa iyi à waa ce ice do Ilaaḥ ajo, à waa tɔɔ nēi í màd jò didā iyi Ilaaḥ í ce nɔu ku ce nfe. ² Si tiaí ideí Ilaaḥ à kɔ à ni, Ilaaḥ í ni,

N̄ gbɔ kutɔɔe nɔ n̄ jee si waati jiida.

N̄ sobie si ajoi faaba.

To, nsei í je waati jiida, nnyii ajoi faaba.

³ Á kù waa bi inē gɔ ku yē taalei ice nwa. Nɔui í jò á kù waa ce ngɔgɔ iyi á dasi inē kurara. ⁴ Amma si kookoosu nwa fei à waa bi kuwēe nwa ku nyisi iyi à je woo ce ice jiida Ilaaḥ na. À waa temua ntɔ ntɔ si wahala do si are do si ijuukpā. ⁵ À tē nwa kpɔtɔ à dasi wa piisɔ, nɔ inē na à dede gidi si wa amma si fei ndee à yɔkɔ temua. À ya ka ce ice hee ka gbēji, à ya ka wɔ njoo, nɔ à ya ka dī anu. ⁶⁻⁷ À waa nyisi iyi à je woo ce icei Ilaaḥ na do kuwēe jiida nwa, do kumà nwa, do suuru nwa,

do jiida ku je nwa, do kubi hai ne muafiti nwa, do idei ntɔu ku waazo. Nɔ gbugbāi Ilaaɔ do ice iyi Hundee wa ce si wa wa nyisi iyi a je woo ce icee ɲa. Dee dee ku jei í je nyaui igũ nwa iyi a ya ka jaɔ nɔ ka koɔ ara nwa.

⁸ À ya ka temuai bii ine ɲa à mà bɛɛɛ nwa walakɔ bii à waa nya fũne nwa. Bɛɛɛ mɔi à ya ka temua bii à waa fɔ jiida nwa walakɔ bii à waa fɔ laalo nwa. À waa cɔ wa bei woo sɔ ibo ɲa baa do iyi à waa fɔ ntɔ fei. ⁹ À waa cɔ wa bei a kù mà wa, baa bii ine fei í mà wɔ sãa sãa. À waa cɔ wa bei ine ɲa iyi à kasã, amma hee nsei à wɛɛ si baani. À kpã wa iju ntɔ ntɔ, amma a kù kpa wa. ¹⁰ À waa cɔ wa bei ilu inɔ ku fɔ ɲa, amma à ya ka maa ne inɔ didɔsi waati kãma fei. À waa cɔ wa bei ilu are ɲa, amma à waa mua ine nkpɔ amani. À waa cɔ wa bei a kù ne ngɔgɔ, amma à ne fei ndɛɛ.

¹¹ Inɛ inɛi Kɔrenti ɲa, à sɔ ɲe ide ntɔ iyi í wa si idɔ nwa fei. Idɔ nwa í ne kubi nɲɛ jiida jiida. ¹² Kubi nwa kù kaye si gãme nɲɛ, amma inɛi i kù na wa ara. ¹³ Na nɲu, i ce nwa bei awa mɔ à waa ce nɲɛ. Ñ wa n ba ɲɛ ide ku fɔ bei amam ɲa, i jò i bi wa jiida jiida ɲa.

I maà ne anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ɲa

¹⁴ I maà ne anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ɲa domi i kù jɔ ɲa ɲa. Beirei jiida do laalo á ce ku tɔtɔ. Mà beirei inya kumá do ilu kuku á ce ku tɔtɔ. ¹⁵ Beirei Kirisi do Seetam aa ce a gbɔ si nɲɛ. Mà mui woo dasi Jesu naane do hai dasi naane à ne si gãmei nɲɛ. ¹⁶ Beirei bi ku wai Ilaaɔ do iwɛ ɲa á ce ku tɔtɔ. Awai à je bi ku wai Ilaaɔ, nɲu iyi í je icui kuwɛɛ. Nɔ nɲu takæ í fɔ í ni,

An wɛɛ do ɲa nɔ awaɔ ɲa ka maa ne. An je Lafɛɛ ɲa nɔ aa je inem ɲa.

¹⁷ Na ɲɔi í jò Ilaaɔ í nyi í ni má, I fa ara nɲɛ hai bi tu ɲa nɔ í jìɔ ɲa ɲa. I maà má kækai mui iyi í riisi ɲa. Bii i waa ce bɛɛɛ ɲa an gba ɲɛ.

¹⁸ An je baa nɲɛ.

Nɔ inɛ mɔ aa je ama inemakɔ do ama inaabom ɲa. Mii iyi Ilaaɔ ilu gbugbā fei í fɔ mbɛ.

7

¹ Baakɔɔm ɲa, kuwãu ihɛ fei tutu wai. Na nɲu, ka jò idɔ nwa ku má sãa sãa si mii fei ku ba ara nwa do idɔ nwa ku maà ne taale kãma, nɔ kumá nwa ku maa kɔɔsi si Ilaaɔ nɔ ka màɔ bɛɛɛɛ.

Inɔ didɔsi Pɔlu

² I jò i ne kubi nwa ɲa. A kù raraan ine gɔ, a kù beje kuwɛɛi ine gɔ, a kù nɔ a kù taki ine gɔ. ³ N kù wa n fɔ bɛɛɛ na n yɛ taale nɲɛ. Ntɔi, si bei ñ fɔ tã, à ne kubi nɲɛ si idɔ nwa, baa bii í je si kuwɛɛ wala si andei ikui.

⁴ Ñ wa n naane ɲɛ ntɔ ntɔ, nɔ ñ wa n tɔɔ fufu na iri nɲɛ si mii fei. Ñ ba gbugbā na iri nɲɛ nɔ inɔm í dɔ í caa si ijuukpã nwa fei.

⁵ Ijuukpãu í jò a kù sɔmi waati iyi à to ilei Masedoni. À ba ijuukpã ikã ikã baa yooma fei. À ya ka ba ija hai waduude nɔ si idɔ nwa njo wa mu wa. ⁶ Amma Ilaaɔ, nɲu iyi wa mua ilu inɔ ku fɔ ɲa gbugbā, í jò kunaai Titee í mu nwa gbugbā.

⁷ Kù je kunaæ nɲu akãi í mu nwa gbugbā, amma iyi í ni má inɛ taka nɲɛ i mua nɲu gbugbā ɲa. Í nɔ í sɔ wa bei i waa bi ku yem ɲa ntɔ ntɔ, do bei i ne inɔ ku fɔ ɲa, do bei i ne kubim ɲa jiida. Ideu í jò inɔ didɔm í kɔɔsi hee í caa.

⁸ Na ɲɔi í jò baa bii tia iyi ñ kɔ nɲɛ í fɔ inɔ nɲɛ, n kù ne inɔ ku fɔ do iyi ñ kɔɔ. Ñ tako ñ ne inɔ ku fɔɛ si waati iyi ñ yɛ í fɔ inɔ nɲɛ si waati kee ke gɔ.

⁹ Amma nsei inɔm í dɔ. Kù je na iyi í jò ñ fɔ inɔ nɲɛ, amma si na iyi í jò inɔ ku fɔ nɲɛ í jò i kpaasi daa ɲa. Bɛɛɛi í ce si na iyi í jò Ilaaɔ í ceɔ inɔ ku fɔ nɲɛ ice. Na nɲu, a kù ce nɲɛ laalo kãma. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɔ ku fɔ iyi Ilaaɔ wa ceɔ ice í ya jò ine ku kpaasi daæ nɔ ku ba faaba. Dimii daa ku kpaasi bɛɛɛ i kaa ni, bii ñ mà. Amma inɔ ku fɔi

andunya í ya bí ikui. ¹¹ Ilaaḏ í ceò ino ku fò nḡeu ice, nò í cò ribaē nsei ḡa. I cò zaka bei ino ku fòu í jò í ce laakai ḡa í ce himma í kòò ara nḡe ḡa. Nò í jò ino nḡe kù waa dō wo nò í waa ce nḡo ḡa, í kpā woo ce laalou iju ḡa. Nò í jò í bi í yem má ḡa nò í nḡe kubim ḡa. Si fei ndeē í nyisi iyi í má si ideu ḡa.

¹² Na nḡu, bii ñ kò nḡe tiaa wa, n kù kòò na inḡe iyi í ce laalou nḡu akā, walakò na inḡe iyi í cea laalou nḡu akā. Amma ñ kòò ku ba í mà sãa sãa ḡa si wajui Ilaaḏ iyi í nḡe kubi nwa ntò ntò ḡa. ¹³ Na ḡoi í jò à ba gbugbāu.

Kù nò kù je gbugbā nḡu akā à ba, amma iyi í re mòm, à yē iyi Titee í wēēò ino didō si na iyi í jò inḡe fei í tū ino. Nḡu bei í jò ino didō nwa í kōōsi má. ¹⁴ Baa bii ñ tōō fufu keeke bi tēē na iri nḡe wo, í kù dasim anyo ḡa, domi si bei ide ḡa iyi à sō ḡeu fei ntò, bēēbe mōi Titee í yōō iyi fufu ku tōō nwa si ntò. ¹⁵ Kubi nḡe iyi Titee í nḡe wa kōōsi si bei wa ye gígí iyi inḡe fei í jirimāe nò í gbāa ḡa do bēēre nla nla. ¹⁶ Ñ nḡe ino didō do iyi an yòkò n dasi nḡe naane si mii fei.

8

I ce amua do ino didō

¹ Inḡe kpaasim ḡa, à bi í mà ḡa bei Ilaaḏ í cea igbei inḡe Jesu ḡa iyi à wa ilei Masedoni didō. ² Anjai à yē laakai ku cò si ijuukpā jiida. Amma ino didō nla nḡa í jò à ce amua nḡa do ino akā, baa do iyi are nḡa í la. ³ Ñ jé sēēda iyi à na do idōobi nḡa zaka bei à yòkò, nò à na mòm nii hee í re zaka bei a kù waa tamaad. ⁴ À mante wa ntò ntò à ni ka jò anja mō anja a na sobii anja na irii woo dasi naane ḡa iyi à wa ilei Zudee. ⁵ À ce í re baa zaka bei à waa tamaa. Sinte titā à na Lafēē ara nḡa, à bei à na awa mō ara nḡa do idōobii Ilaaḏ. ⁶ Nḡui í jò à tōō Titee ku naa bi tu nḡe ku na ku sobi nḡe si bei í tako í sintiē, ku ba inḡe mō í tambō ice jiidaa be ḡa. ⁷ Fei ndeē í caa si nḡe, hai naane ku dasi do ide ku fò do kumà, do himma nḡe si mii fei,

do kubi nwa iyi í nḡe ḡa. Nḡui í jò à bi ice jiidaa be mō ku caa si nḡe.

⁸ Kù je woodai ñ wa n na nḡe, himmai inḡe gō ḡai ñ wa n sō nḡe ku ba ku mu nḡe kpāa iyi á jò inḡe ḡa a yōō iyi kubi nḡe ntò. ⁹ Ì nò í mà didōi Lafēē nwa Jesu Kirisi ḡa, nḡu iyi í tako í je ilu amani, nò í ce araē ilu are na iri nḡe ku ba areu ku ce nḡe ilu amani ḡa.

¹⁰ Si ideu ihē ikōi ñ wa n na nḡe. Hai icī inḡe í je inḡe sinte ḡa si iceu. Kù je si kuceē nḡu akā, amma sinte inḡe í dasi idō í coo ḡa. Inḡe í sīa í temua í mōsiò iceu ḡa. ¹¹ Na nḡu, í hanya si bēēbe nsei í kpa irii iceu ḡa. Si bei í dasi idō ntò ntò í sintiē do himma ḡa, bēēbe mōi á sīa í tambōe ḡa do himma si bei kune nḡe í to. ¹² Bii ñ na do ino akā, Ilaaḏ í ya gbai. Zaka bei ñ nei í ya cò, nò baaē ci ya wa si iyi í kù nḡe ḡa.

¹³ N kù bi ti inḡe mō ku na ku maa gaizia nḡe na faabai inḡe gō ḡa, amma í sīa kune nḡe do tu ḡa ku munga. ¹⁴ Si nsei, kune nḡe í la. Na nḡu, aa yòkò í sobi inḡe ḡa iyi à wa si are. Nò ajò iyi inḡe mō ñ na í wa si are, bii kune nḡa í la, anja mō a sobi nḡe. Bēēbei kunei inḡe fei á maa munga. ¹⁵ Bēēbei kukoi idei Ilaaḏ í fō í ni, Inḡe iyi í kó mana í kpo, kù re gūa. Inḡe mō iyi í ko keeke, kù gaizia gūa.

Inḡe ḡa iyi à bō amuaa ku gba wa

¹⁶ Ñ wa n saabu Ilaaḏ, nḡu iyi í jò Titee í bi nḡe bei awa taka nwa à bi nḡe. ¹⁷ Waati iyi ñ tōōe ku naa bi tu nḡe í jesi idem tengi be gbakā, nò nḡu takāe í dasi idō mō wo ntò ntò ku naa bi tu nḡe hai a kù sō. ¹⁸ Nò à waa be inḡe nwa gō wa do nḡu takāe ajò, inḡe iyi igbei inḡe Jesu ḡa fei à waa saabu na icei laabaau jiidaa iyi wa ce. ¹⁹ Iyi í re mòm, igbei inḡe Jesu ḡa à cicaē ku si wa si isēēne nwa ka naaò amuaa wa. Iceu à waa cooi ka naò Lafēē takāe amboe nò ka nyisiò iyi à nḡe idō jiidaa ka sobiò inḡe ḡa.

²⁰ À waa ce kookaai ku ba inḡe gō ku maà yē taale nwa na fia nlaa ihē ku

muɛ iyi à da nwa si awɔ. ²¹ Ntɔ ntɔ, à waa bi ka ce mii iyi í sɛa, ku maà jɛ si ijui Lafɛɛ nɲu akā, amma do bi amane ɲa fei.

²² À waa bɛ ɲa do inɛ nwa gɔ má, inɛ iyi à cɔ laakaɛ isɛ fɛɛfɛlo, à nɔ à yɛ í jɛ ilu himma si icɛ nkpɔ. Amma nɛi himmaɛ í kɔɔsi domi wa naane ɲɛ ntɔ ntɔ. ²³ Inɛ ɲa iyi à bɛ si ɲɛ ɲau wee. Titee nɲui í jɛ minjisiyam iyi wa bam icɛ ku ce bi tu ɲɛ. Inɛ ɲa mɔ iyi aa suu wa, aɲai à jɛ woo bɛi igbɛi inɛi Jesu ɲa nɔ à jɛ inɛ ɲa iyi à waa na Kirisi amboe. ²⁴ Na nɲu, i nyisi ɲa iyi à bi ɲa ɲa ntɔ ntɔ, ku ba igbɛi inɛi Jesu ɲa a mà iyi à nɛ kpāa ka tɔɔ fufu na iri nɲɛ.

9

Sobi iyi aa sambaa woo dasi naane ɲa

¹ Kù jɛɛm tilasi n kɔ nɲɛ tia wa na sobi iyi á jɛ ti woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilɛi Zudee. ² N̄ wa n fɔ bɛɛbɛi si na iyi í jò n̄ mà kubi jiiida nɲɛ nɔ n̄ tɔɔ fufu na iri nɲɛ bi inɛi Masedoni ɲa n̄ ni inɛ woo dasi naane ɲa iyi à wa ilɛi Geresi ɲa í tã sɔɔlui sobiu hai icɛ ɲa. Himma nɲɛ í dasi inɛ nkpɔ nɲa kookaai. ³ Do nɲu fei, n̄ wa n bɛ si ɲɛ inɛ nwa ɲau ihɛ wa ku ba fufu ku tɔɔ nwa na iri nɲɛ ku maà jɛ ngbɛ si ideu ihɛ. N̄ bi i wɛɛɔ sɔɔlu ɲa si bɛi n̄ fɔu. ⁴ Bii kù jɛ bɛɛbɛ, bii inɛi Masedoni gɔ ɲa à sim wa, nɔ à na à ba i kù ce sɔɔlu ɲa, naane nwa iyi à nɛ si ɲɛ á kpaasi anyɔ. Aa fɔ idei inɛ má? ⁵ Na ɲɔi í jò n̄ yɔɔ iyi í sɛa n̄ tɔɔ kpaasi nwa ɲau ihɛ á cuam wa bi tu ɲɛ a ceɔ sɔɔlui amua jiiida iyi à wāu tã ɲa. Si bɛɛbɛ á maa jilɛi hee n maa n to wa, nɔ ku nyisi iyi à waa na do inɔ akā ɲa, kù jɛ do tilasi.

⁶ I kù mà ɲa, inɛ iyi í gbɛ keeke, keekei í ya da? Inɛ mɔ iyi í nɔ í gbɛ í la, nla nlaí í ya da. ⁷ Na nɲu, í sɛa inɛ fei ku na bɛi í dasi idɔ, ku maà ti ku jɛ do tilasi walakɔ do weewea, domi inɛ iyi wa na do inɔ didɔi Ilaaɔ í bi. ⁸ Ilaaɔ á yɔkɔ ku jò didɔ ikā ikā fei ku

caa si ɲɛ ku ba i nɛ fei ndɛɛ do ajɔ fei ɲa. Si bɛɛbɛi aa ba bukaatai mii iyi à bi fei ɲa, hee ku gbe nɲɛ nla nla í ceɔ icɛ jiiida fei ɲa. ⁹ Bɛɛbɛi kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni,

Ilaaɔ í kpɛa ilu are ɲa amaniɛ do inɔ akā.

Inɔ akāɛ kaa tã baa ajɔ gɔ.

¹⁰ Ilaaɔi í ya na woo gbɛ dimi nɔ ku jò ku so jiiida ku jɛ mii iyi á jɛ. Nɲu mɔi á mu nɲɛ gbɛgbā i ceɔ amua ɲa. Amua á yɛi bɛi dimi iyi à waa gbɛ ɲa, nɔ Ilaaɔ ku jò icɛ jiiida nɲɛu ku kɔɔsi jiiida. ¹¹ Á na ɲɛ amani ikā ikā fei iyi á to i ya ceɔ amua ɲa do inɔ didɔ. Nɔ inɛ nkpɔ á saabu Ilaaɔ na amua nɲɛ iyi aa ka na ɲau. ¹² Ntɔ ntɔ, icɛ iyi à waa ce ɲa wa wāa bukaatai woo dasi naane ɲa jiiida. Amma kù jɛ baa iyi bɛ nɲu akā. Á jò inɛ nkpɔ ku saabu Ilaaɔ. ¹³ Amua á dɔa inɛ ɲa si hee ku jò a maa saabu Ilaaɔ do yaase bɛi à waa jirimaɛ ɲa. Ilaaɔ ku jirima nɲɛi wa nyisi iyi à dasi laabaau jiidai Kirisi naane ɲa. Nɔ aa nyi a saabue má do yaase bɛi à ce ikpɛi amani nɲɛ do inɔ akā inɛɔ inɛ ɲa iyi à gbe fei. ¹⁴ Aa ce nɲɛ kutɔɔ do kubi nla nla na irii didɔ nlau ihɛ iyi Ilaaɔ í ce nɲɛ. ¹⁵ Ka saabu Ilaaɔ na amuaɛ iyi í kpeɔɔ kufɔ do geɛ.

10

Pɔlu wa kɔɔ araɛ na icɛɛ

¹ Amu Pɔlu, amu takam nii n̄ wa n fāa ɲɛ, amu iyi à ni n̄ ya n kaye aram bii n̄ wa bi tu ɲɛ, bii n̄ jìɔ ɲɛ nɔ n ba ɲɛ ide ku fɔ do kulele. Amma do daa didɔi Kirisi do jiiida ku jɛi n̄ wa n tɔɔ ɲɛ ideu ihɛ. ² I maà tilasim n ba ɲɛ ide ku fɔ do kulele waati iyi an na n to wa bi tu ɲɛ, domi bɛɛbɛi n̄ dasi idɔ n cea inɛ gɔ ɲa iyi à waa ni idɔɔbii ara nwai à waa ce. ³ Ntɔi, à wa si ara, amma a kù waa jabu do idɔɔbii ara. ⁴ Jinei igū ɲa iyi à waa jabuɔ kù jɛ ti andunya, amma gbɛgbāi Ilaaɔi iyi á jò ka keke bindi ɲa ka kpaɔ irii lasabui kurarai amane ⁵ do dimii ara ku so iyi inɛ ɲa

à nɛ fei à waa jáò ide ntɔi Ilaaɗ. Nɔ do nɗui à waa kāmiaò lasabu fei ku ba a jirima Kirisi. ⁶ À nɔ à tã sɔɔlu ka kpā inɛ ɗa iyi a kù waa jirima ideu fei iju waati iyi i na i waa jirimaɛ dee dee ɗa.

⁷ I jò i cɔ mii ɗa iyi i waa yɛ si waju nɗɛ. Bii inɛ gɔ í mà kam kam iyi nɗu í je ti Kirisi, ku mà si idɔɛ iyi bɛɛbɛ mɔi awa mɔ à je ti Kirisi. ⁸ Lafɛɛ í mu nwa yiiko ku ba ka mu nɗɛ gbugbā, kù je ka kɛkɛ ɗɛ. Nɔ baa bii fufu ku tɔɔ nwa í la keeke na yikou n kaa n yɛ anyɔ. ⁹ N kù bi a ni n wa n da zigi nɗɛ do tiam ɗa. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɛ ɗa à ya ni tiam í lele nɔ í gaabu, amma bii n wa inɔ nɗɛ n ci ya nɛ gbugbā, ide ku fɔm ci ya nɛ bɛɛɛ. ¹¹ Inɛ iyi wa fɔ bɛɛbɛ í sɔa ku mà iyi ihɛ. Do yaase bɛi à waa kɔ si tia nwa bii a kù wa bɛ, do yaase bɛɛbɛ mɔi kookoosu nwa á yɛ waati iyi aa ka wa bi tu ɗɛ.

¹² Ntɔi, a kaa ka je ka wā ara nwa do inɛ ɗa iyi à ya maa so ara nɗa lele hee ka jɔ ɗa. Inɛ nɗu ɗau a kù nɛ bisi domi à so ara nɗa í baa í je mii ku wā nɗɛ, nɔ à ya maa wā nɗɛ aɗa duusɔɔ. ¹³ Amma awa, a kaa ka tɔɔ fufu si mii iyi a kù nɛ kpāa ka tɔɔɔ fufu. Si ice iyi Ilaaɗ í jile nwa ku cei aa ka tɔɔɔ fufu, nɔ inɛi í je ribai ice nwa. ¹⁴ Ntɔ ntɔ, awai à naa nɗɛ laabau jiidau wa. Bii kù je bɛɛbɛ wo, a kaa ka nɛ kpāai fufu ku tɔɔ. ¹⁵ Si bɛɛbɛ, a kù waa tɔɔɔ icei inɛ gɔ fufu. Amma à waa cɔ kpāa, si bɛi naane ku dasi nɗɛ í la wa kɔɔsi, ice nwa mɔ á na ku kɔɔsi si anini nɗɛ ¹⁶ ku ba ka yɔkɔ ka bɔɔ laabau jiidau si ilu ɗa iyi à wa waju nɗɛ, ku maà ti ku je do fufu ku tɔɔ na saabu ice iyi inɛ gɔ ɗa à ce tã.

¹⁷ Kukɔi idei Ilaaɗ wa fɔ, í ni, Inɛ iyi wa tɔɔ fufu, ku tɔɔ fufu na Lafɛɛ.

¹⁸ Na nɗu, inɛ iyi wa cɔ arae inɛ jiidau, kù je nɗui Ilaaɗ á saabu, í gbe inɛ iyi Aɗ Lafɛɛ takae wa cɔ inɛ jiidau.

11

Pɔlu í ni a ce laakai do woo bɛ ilu

ibo ɗa

¹ Oo, n bi i temuaòm ɗa bii n fɔ ide keeke iyi kù nɛ yaase. Ntɔ ntɔ, i temuaòm ɗa. ² N wa n ce igu iyi wa naa hai bi Ilaaɗ na iri nɗɛ, domi i yɛ ɗai bɛi mudɛɛ iyi n mua mɔkɔ akā. Mɔkɔui í je Kirisi nɔ n bi n kooò ɗɛ bi tɛɛi bɛi mudɛɛ iyi kù mà mɔkɔ. ³ Amma si bɛi Seetam njou, í dɔi ijui Efa wo do bisi laalɔɛ, n wa n ce njo lasabu nɗɛ mɔ ku maa na ku sinda hai si kpāai Kirisi iyi i waa too nsei ɗa do naane hai nɛ muafiti. ⁴ Njo í nyi wa mum má si na iyi í jò bii inɛ gɔ í naa wa sisi nɗɛ idei Jesu mmu gɔ i ci ya kɔ ɗa. Í ba Hundei Ilaaɗ tã ɗa, amma i nyi i tã sɔɔlu i gba hunde mmu gɔ má ɗa. Í gba laabaau jiidau tã ɗa, amma i nyi i tã sɔɔlu i gba laabaau ikā má ɗa.

⁵ N wa n tamaa inɛ ɗau ihɛ iyi à waa cɔ ara nɗa woo bɛ nla ɗau, kāma nɗa gɔ kù rem do ngɔgɔ. ⁶ Baa bii n kù dɔ gele bɛi inɛ ɗau ihɛ, kù je n kua kumà, n nɔ n nyisi ɗɛ si fei ndɛɛ fei mam mam.

⁷ Waati iyi n sisi nɗɛ laabaau jiidai Ilaaɗ, n cooi ngbɛ ngbɛ. N kaye aram ku ba n so ɗɛ lele. Iyi n ce bɛɛbɛ n rarai? ⁸ N gba fi ai igbɛi inɛi Jesu gɔ ɗa wai fei sãa sãa n na n sobi ɗɛò. ⁹ Waati iyi n wa bi tu ɗɛ n kù je asoi inɛ gɔ nɗɛ. Bii n nɛ bukaatai ngɔgɔ, inɛ nwa ɗa iyi à ya naa hai ilei Masedoni aɗai à ya naam mii iyi n nɛ bukaataɛ fei wa. N mu aram si fei ndɛɛ ku ba n maà n je aso nɗɛ. Bɛɛbɛ mɔi an nɔ n maa n mu aram. ¹⁰ Do ide ntɔi Kirisi iyi í wa sim, n wa n sɔ ɗɛ iyi inɛ gɔ kù wɛɛ si ilei Geresi fei iyi á ganjiim n tɔɔ fufu si ideu ihɛ. ¹¹ Na mii í jò n ce bɛɛbɛ. Í waa tamaa n kù bi ɗɛi? Ilaaɗ í mà sãa sãa iyi n bi ɗɛ.

¹² Amma bɛi n wa n ce nsei, bɛɛbɛi an maa n ce má ku ba n dɔ nɗa kpāa, aɗa iyi à waa dɛ a tɔɔ fufu a ni awaò ɗa ɗa akāi. ¹³ Inɛ ɗau, woo bɛ ilu ibo ɗai iyi à ya dɔi ijui inɛ gɔ ɗa, nɔ

à waa kpe ara nɔa woo bei Kirisi ɔa. ¹⁴ Nkama kù wa be iyi á bití inɛ, domi Seetam takae á yɔkɔ ku kpaasi araɛ bei amalekai Ilaaɔ. ¹⁵ Na nɔu, bití gɔ kù wɛɛ bii woo ce iceɛ ɔa à kpaasi ara nɔa bei woo ce icei Ilaaɔ ɔa. Amma aa ba riba nɔa si bei ice nɔa í yɛ.

Ijuukpā iyi Pɔlu í yɛ si kubɛɛ

¹⁶ Ñ wa n fɔ má, inɛ gɔ ku maà cɔm bei sũmu. Amma baa bii ì waa cɔm sũmu ɔa, í gbam do bɛɛɛ, ku ba amu mɔ n tɔɔ fufu keeke. ¹⁷ Iyi ñ wa n fɔ nsei kù je bei Lafɛɛ í bi inɛ ɔa a ya fɔ. Amma si ideu ihɛ ñ wa n tɔɔ fufu nɔ ñ fɔ ide bei sũmu. Nɔ bii ñ wa n tɔɔ fufu ñ nɛ mii iyi ñ wa n tɔɔɔ fufui. ¹⁸ Amu takam mɔ an tɔɔ fufu si na iyi í jò inɛ nkɔɔ wa tɔɔ fufu na ara. ¹⁹ Ì waa temuaò inɛ hai nɛ yaase ɔa, inɛ iyi ì waa tamaa ì nɛ yaase jiida ɔa. ²⁰ Ì waa coko à waa ce nɛ aru ɔa, à waa ce nɛ ile, à waa taki nɛ, nɔ à waa donda nɛ, nɔ à waa sambala nɛ. ²¹ Anyɔ wa mum n sɔ nɛ iyi n kù nɛ gbugbā n ce nɛ bɛɛɛ.

Do nɔu fei, bii inɛ gɔ í nɛ wɔɔkɔ wa tɔɔɔ fufu amu mɔ ñ nɛ. Ñ wa n fɔ ide bei sũmu. ²² À je inɛi Ebeɛ ɔai? Bɛɛɛ mɔi amu takam. À je inɛi Izireli ɔai? Bɛɛɛ mɔi amu takam. À je tɔkui Aburahamui? Bɛɛɛ mɔi amu takam. ²³ À je woo ce icei Kirisi ɔai? Ñ re ɔa si bɛ. Idem nɔu, ideí sũmui. Ñ ce ice ñ re ɔa, à dasim piisɔò í re ɔa, à tɛem kpɔtɔɔ n kù mà baa jiaɛ. Ise nkɔɔ nkɔɔi ñ maai iku. ²⁴ Ise gbɛɛwui Zuifu ɔa à tɛem kpɔtɔɔ anu ciiji fakā kù wa si. ²⁵ Inɛi Romu ɔa à cām do golo í to ise gbɛeta. À tam kuta à bi a kpam gbakā akā. Ise gbɛetai akɔi inyi iyi ñ lɔ í je inyi, nɔ ñ dasi inyi gbakā akā ñ wa bɛ hai daakɔ hee iju í koo í má. ²⁶ Si isɛenem ɔa ajɔ nkɔɔ nkɔɔ si mbirisii ñ ya n maa n wa na kukɔi ido do woo bata ku gba ɔa iyi à wa si kpāa. Ajɔ gɔ ɔa ñ ya n wa si mbirisii bi dimii inɛm ɔa, ajɔ gɔ ɔa mɔ bi dimi mmu

ɔa, ajɔ gɔ ɔa mɔ si inɔ ilu, ajɔ gɔ ɔa mɔ si ghabua, ajɔ gɔ ɔa mɔ si tenku, ajɔ gɔ ɔa mɔ bi inɛ ɔa iyi à sɔ ibo à waa ñi anja à je kpaasi woo dasi naane ɔa. ²⁷ Ñ mà ice ku gaabu ɔa do wahala nla nla ɔa, à ganjiim njoo ku sũ. Ari í ya kpam nɔ agbɛ í ya kpam, ñ ce anu ku dī do tilasi, ñ wahala do tūtū nɔ n kù nɛ jine ku dasi ɔa. ²⁸ Si anyii mii ɔau bɛ fei, lasabum í ya maa wa si ice ɔa iyi ñ cea igbɛi inɛi Jesu ɔa fei. ²⁹ Bii inɛ gɔ kù nɛ gbugbā, amu mɔ n ci ya n nɛ gbugbā. Bii inɛ gɔ í dasi dulum ñ ya n nɛ ara kuroi jiida.

³⁰ Bii í je ñ wa n tɔɔ fufui, an tɔɔi si mii iyi wa nyisi gbugbā hai nem fei. ³¹ Ka saabu Ilaaɔ baaí Lafɛɛ nwa Jesu do ajɔ fei. Nɔui í mà iyi n kù wa n sɔ ibo. ³² Waati iyi à wa Damasi, inɛ ngbo iyi amanlu Aretasi í jile si iluu í jile inɛ ɔai a maa degbe anu koofai ilu nlau a ba a mum. ³³ Amma à jò ñ fitai hai do fɛrentii bindii iluu nɔ à kitaam nii si kɔlɔ, nɔ do yaase bɛɛɛ ñ ce ñ gbāò.

12

Kuyɛ do kukɔsi iyi Ilaaɔ í nyisi Pɔlu

¹ Debei í gbe n tɔɔ fufu, baa bii í je kù nɛ aranfāani gɔ. Amma nsei an fɔ ideí kuyɛ do kukɔsi iyi Lafɛɛ í nyisim. ² Ñ mà inɛi Kirisi gɔ iyi à soo hee lelei Aɔ í to adɔ maatɛɛ nnyi. Do araɛi à soo do ntɔ? Mà í ce kuyɛi? N kù mà. Ilaaɔ nɔu akā dei í mà. ³⁻⁴ Ñ mà iyi à so mɔkɔu hee bi Ilaaɔ. Nɔ ñ sisi ñ wa n fɔ má, do araɛi à soo do ntɔ? Mà í ce kuyɛi? Ilaaɔ nɔu akāi í mà. Tengi bei í gbɔ ide iyi kù jɔ amanɛ ku fɔ, nɔ kaa yɔkɔ ku fɔɔ mɔm. ⁵ An tɔɔ fufu si inɛɛu bɛ. Amma n kaa n tɔɔ fufu si aram, bii kù je si gbugbā hai nem. ⁶ Bii í je ñ bi n tɔɔ fufui n kaa n je sũmu, domi an fɔ ntɔ. Amma n kù wa n tɔɔ fufu ku ba inɛ gɔ ku maà cɔm ku re bei wa yem, walakɔ bei wa gbɔ hai si gelem.

⁷ Amma ku ba n maà n ce faao na kukɔsi nlau, bɔɔ gɔ í na í sɔke sim bei agū. Í naai bei woo bei Seetam

* ku na ku cām nɔ ku ganjiim faao ku ce. ⁸ Ise gbɛɛtai n̄ tɔɔ Lafɛɛ na irii bɔɔu ku ba ku jò n̄ ba iri. ⁹ Amma í jɛem í ni, didǎm í tɔɛ domi si gbugbā hai n̄ɛi inɛ ɲa aa yɛ gbugbām. Na nɲu, n̄ bi n̄ tɔɔ fufu si gbugbā hai n̄ɛm ku ba gbugbāi Kirisi ku wa sim. ¹⁰ Na ɲɔi í jò n̄ n̄ inɔ didǎ si gbugbā hai n̄ɛm, do arabu ɲa, do inɔ ku fɔ ɲa, do ijuukpā ɲa do wahala ɲa iyi í ya bam na irii Kirisi. N̄ ya n̄ n̄ inɔ didǎ domi waati iyi amu takam n̄ kù n̄ gbugbā, waati bɛɛbɛi Ilaaǎ í ya muum gbugbā.

Zigiida iyi Pɔlu í n̄ɛ na inɛi Kɔrenti ɲa

¹¹ N̄ wa n̄ fɔ ide bɛi sūmu, amma í tilasim ɲai. In̄ɛi í s̄la í fɔ jiidam ɲa wo, domi baa bii n̄ kù jɛ ngɔɔɔ, inɛ ɲau ih̄ɛ iyi à waa cɔ ara ɲɲa woo bɛ nla ɲau, a kù rem. ¹² N̄ nyisi ɲɛ ntɔ ntɔ iyi n̄ jɛ woo bɛ si kookoosum ɲa do temua nla nla iyi n̄ ce. Kookoosu ɲau nɲui í jɛ maamaake dimi ikā ikā ɲa do icɛ gbugbā ɲau fei. ¹³ Mii n̄ cea igbɛi inɛi Jesu gɔ ɲa iyi n̄ kù ce nɲɛ, bii kù jɛ iyi n̄ ni n̄ kù bi n̄ jɛ aso nɲɛ. Nɔ bii na nɲui, i ceem suuru kuraram.

¹⁴ Wee n̄ t̄a sɔɔlu n̄ naa bi tu ɲɛ isɛ gbɛɛtasia. Nɔ n̄ kaa n̄ jɛ aso nɲɛ má. In̄ɛ taka nɲɛi n̄ bi, kù jɛ fia nɲɛ. Kù jɛ amu ɲai aa ba fia a wɔd baa nɲa ɲa, amma baa ɲai aa ba fia a wɔd ama nɲa ɲa, mà irei. ¹⁵ Inɔ didǎm nii n̄ jɛ mii iyi n̄ n̄ fei, nɔ n̄ loɔ aram na hunde nɲɛ. Bii kubi nɲɛ iyi n̄ n̄ wa kǎsi, kubi iyi í bim ɲa á kaye?

¹⁶ Ì mà do ntɔ ɲa iyi n̄ kù jɛ aso nɲɛ amma inɛ gɔ ɲa à ni n̄ ya n̄ ce nɲɛ bisii n̄ maa n̄ gba fia nɲɛ si asii. ¹⁷ Mà inɛ ɲa iyi n̄ ya n̄ bɛ si ɲɛ wa ɲau, baa inɛ akā nɲa, í taki ɲɛi? ¹⁸ N̄ tɔɔ Titee ku naa bi tu ɲɛ, n̄ bɔɔ wai nɲu do kpaasiu. Aa ni Titee í taki ɲɛ má ɲai? Lasabui awaɔ fei kù jɛ akāi? Kookoosu nwa kù jɛ akāi?

¹⁹ Ì tamaa bɛi hai kukpɛ à waa dɛ ka kɔɔ ara nwa si waju nɲɛi? Aawo, kù jɛ bɛɛbɛ baakɔɔ nwa ɲa. À waa fɔ idei bɛi Kirisi í bi si wajui Ilaaǎ ku ba naanɛ ku dasi nɲɛ ku bɔ waju. ²⁰ N̄ wa n̄ ce njo bii n̄ na n̄ to wa bi tu ɲɛ n̄ maà n̄ na n̄ ba ɲɛ bɛi n̄ kù bi, in̄ɛ mɔ, i maa ti i na i bam bɛi i kù bi ɲa. N̄ wa n̄ ce njo ija do igu ku maà wa si ɲɛ, do idǎkǎ, do n̄ɛ ku wā, do arabu ɲa, do irii inɛ ku sɔ, do faau, do mii hai n̄ yaase. ²¹ N̄ wa n̄ ce njo Ilaaǎ ku maà na ku kayem si waju nɲɛ waati iyi an na n̄ nyi wa bi tu ɲɛ má. Nɔ n̄ wa n̄ ce njo má n̄ maa n̄ na n̄ kpata na irii inɛ nkpɔ ɲa iyi à tako à ce dulum wo nɔ a kù kpaasi idǎ hai si abo kaafe ɲa ku sùd do si daa s̄ami nkpɔ do daa nkpɔ nkpɔ iyi à ya ce.

13

Idei ankāanyi do fɔɔɛ

¹ Kukɔi idei Ilaaǎ wa fɔ í ni, i bɛi i yɛ taalei inɛ baa yooma fei í s̄la ku jɛ do sɛɛdai amanɛ minji walakɔ mɛɛta. Wee isɛ gbɛɛtasiam nii n̄ wa n̄ naa bi tu ɲɛ bɛbɛi. ² Nɔ n̄ n̄ ide iyi an s̄ɔ inɛ ɲa iyi à ce dulum wo, do inɛ ɲa iyi à gbe fei. N̄ fɔɔ t̄a waati iyi n̄ wa bi tu ɲɛ isɛ gbɛɛjisiau. Amma n̄ɛi iyi n̄ kù wa bɛ, n̄ sisi n̄ wa n̄ fɔ má. Waati iyi an na n̄ to wa bi tu ɲɛ bɛ má, bii inɛ gɔ nɲɛ í ce ide gɔ an fɔ siɛ ide do kugaabu. ³ An gaabu si na iyi í jò ì bi n̄ nyisi ɲɛ iyi Kirisii wa fɔ ide hai bi tom ɲa. Debeɛ, aa yɔɔ ɲa. Kirisi kù kua gbugbā bi tu ɲɛ, amma wa nyisi gbugbāɛ si anini nɲɛ. ⁴ Ntɔi, à kpakpae si j̄li ku gaau si gbugbā hai n̄ɛɛ, amma n̄ɛi í wɛɛ do saabui gbugbāi Ilaaǎ. Awa mɔ à jɛ hai n̄ gbugbā si anu akā nwa do nɲu, amma aa ka maa wɛɛ do nɲu si anini nɲɛ na saabui gbugbāi Ilaaǎ.

⁵ I wuse ara nɲɛ i cɔ yaasei kuwɛɛ nɲɛ bii í jɛ isɛɛnɛ nɲɛ wa too naanɛ iyi ì dasi ɲa do ntɔ. I kù mà ɲa iyi

* **12:7** woo bɛi Seetam amalekai Seetam nii Zuifu ɲa à ya kpe ɲa do fee ɲa, nɔ yaasei amalekai í jɛ woo bɛ.

Jesu Kirisi í wa si ɲɛi? Í gbe bii inɛ ì mɔngɔ ku nyisi iyi ì dasi naanɛ ntɔ ntɔ ɲa. ⁶ Amma do ɲɲu fei ñ tamaa aa yɔɔ ɲa iyi kù nɛ sika awa à dasi naanɛ ntɔ ntɔ. ⁷ Mii iyi à waa tɔɔ ɪlaaɔ ɲɲui í jɛ i maà na i ce laalɔ kãma ɲa. Kù jɛ à waa dɛ inɛ ɲa a saabu icɛ jiida nwa ɲɲu akã, amma iyi à waa lele, ɲɲui í jɛ i ce mii jiida ɲa, baa bii inɛ ɲa à waa ni awa a kù ce nkãma. ⁸ A kù nɛ gbugbã ka kpaasiò ide ntɔ do ibo, bii kù jɛ ka jò ntɔu ku bɔ waju. ⁹ À wɛɛò inɔ didɔ ka jɛ hai nɛ gbugbã ɲa bii ntɔ ntɔ inɛ ì nɛ gbugbã ɲa. Nɔ ɲɲu mɔm nii à waa tɔɔ ɪlaaɔ ku ba i kɔ ɲa. ¹⁰ Na ɲɔi í ce ñ kɔ ɲɲɛ mii ɲau ihɛ hai waati iyi ñ wa n jìò ɲɛ ku ba bii ñ to wa, n maà n gaabu si ɲɛ do gbugbã iyi Lafɛɛ í muum. Í muum gbugbãm nii, kù jɛ n kɛkɛò ɲɛ, amma ku ba n jò naanɛ ku dasi ɲɲɛ ku bɔ wajui.

¹¹ Iyi í gbe nɛɛi, inɛ inɛm ɲa, i jò i nɛ inɔ didɔ ɲa, i ce kookaai i jɛò inɛ ɲa iyi à kɔ, i ya maa mua ɲɛ gbugbã ɲa. I ce anu akã ɲa, i wɛɛò laakai ku sũ ɲa. ɪlaaɔ ku wɛɛ do inɛ, ɲɲu iyi í bi wa nɔ wa mu nwa laakai ku sũ.

¹² I ce ɲɛ fɔɔ do kubi jiida ɲa. Woo dasi naanɛ ɲau fei à waa ce ɲɛ fɔɔ.

¹³ Didɔi Lafɛɛ Jesu Kirisi, do kubii ɪlaaɔ, do anu akãi Hundi ɪlaaɔ ku wɛɛ do inɛ fei.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Galati ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu woo beu, amui n̄ kɔ nɲɛ tiau ih̄ɛ wa. Kù jɛ amaneɪ í kpem n̄ jɛɔ woo bɛ, kù nɔ kù jɛ inɛ gɔi í bɛm. Jesu Kirisií í kpem, nɲu do Ilaaɔ Baaba iyi í jũu hai si bale. ² Amu do kpaasi woo dasi naane ɲa iyi à wa ih̄ɛ fei à ce igbei inɛi Jesu ɲa iyi à wa ilei Galati fɔɔ. ³ Ilaaɔ Baaba do Laf̄ɛ Jesu Kirisi a mu nɲɛ didɔ do laakai ku sũ. ⁴ Jesu Kirisi í na araɛ na irii dulum du wa ku ba ku nya wa hai si kuce laalɔi andunyau ih̄ɛ. Bɛɛbei í ce í ceɔ idɔɔbii Ilaaɔ Baa nwa. ⁵ Ilaaɔi í nɛ amboe hee do aɲo fei. Ami.

Laabaau jiiɔa akāi í weɛ

⁶ Ideu í mum biti do iyi ì fũsi Ilaaɔ awɔ gbãa gbãa bɛɛbɛ tã ɲa, nɲu iyi í kpe ɲɛ wa si didɔi Kirisi, nɔ ì waa bi í too laabaau mmu gɔ má ɲa. ⁷ Ntɔ ntɔ, laabaau jiiɔa kãma gɔ kù weɛ má. Amma inɛ gɔ ɲa à waa fɔ lasabu nɲɛ dei, nɔ à waa bi a kpaasi laabaau jiidai Kirisiu. ⁸ Amma baa awa taka nwai walakɔ amaleka iyi í naa hai lele, bii í ce nɲɛ waaɔɔi laabaau mmu gɔ má, bii kù jɛ iyi à ce nɲɛu ih̄ɛ, Ilaaɔ ku ceekpe laf̄ɛɛ. ⁹ À tako à fɔɔ wo n̄ nɔ n̄ wa n fɔɔ má, bii inɛ gɔ í ce nɲɛ waaɔɔi ide mmu gɔ iyi kù jɛ iyi í jɛsiu tã ɲa Ilaaɔ ku ceekpe laf̄ɛɛ.

¹⁰ Si ideu ih̄ɛ aa ni n̄ wa n dɛ saabui amane ɲai? Aawo, saabui Ilaaɔi n̄ bi. N̄ wa n dɛ n ce mii iyi á dɔa amane ɲa si? Aawo, bii n̄ wa n dɛ n ce mii iyi á dɔa amane ɲa si, n kaa n jɛ woo ce icei Kirisi.

Bɛi Pɔlu í jɛɔ woo bɛ

¹¹ Inɛ kpaasim ɲa, n̄ bi í mà ɲa iyi laabaau jiiɔa iyi n̄ sisi nɲɛu kù jɛ hai bi amaneɪ í naa. ¹² Kù jɛ amaneɪ í

sɔm, inɛ kãma sisi í ceem cioɛ, Jesu Kirisi nɲu akāi í nyisim.

¹³ Ì gbɔ bei kuwɛɛm í yɛ ɲa wo si waati iyi n̄ wa n tɔɔ Ilaaɔ bei Zuifu ɲa. Inɛ fei ì mà ɲa kookaai iyi n̄ tako n̄ ce n̄ kpɔɔ inɛi igbei Ilaaɔ ɲa iju ku ba n ce nfe ɲa. ¹⁴ Si kpāai Zuifu ɲa ku too n̄ wa si inɔi inɛ ɲa iyi à waa jɛ waju si inɔi saam ɲa.

¹⁵ Amma Ilaaɔ í cicaam à bei à bím nɔ í kpem si didɔɛ n ceaa ice. ¹⁶ Si waati iyi í jileu, í nyisim Amaɛ ku ba n cea dimi mmu ɲa waaɔɔi laabaau jiiɔaɛ. Nɔ n kù bɔ bi inɛ kãma ku mumu bisi. ¹⁷ N kù nɔ n kù bɔ Zeruzalemu n koo n yɛ inɛ ɲa iyi à tako à jɛ woo bɛ ɲa n̄ bei n̄ jɛɔ woo bɛ. Amma iyi n̄ dede gbakā ilei Arabii n̄ bɔ. Hai bɛ nɔ n̄ nyi Damasi má. ¹⁸ Í kpe í to zakai adɔ mɛeta n̄ bei n̄ bɔ Zeruzalemu n̄ koo n̄ mà Sefaa*, nɔ n̄ ce aɲo maatũ bi tɛɛ. ¹⁹ N kù nɔ n kù yɛ woo bɛ mmu kãma bɛ má, bii kù jɛ Zaaki, ifoi Laf̄ɛɛ.

²⁰ Iyi n̄ wa n kɔu ih̄ɛ ntɔi. Ilaaɔi í jɛ sɛɛdam bii n̄ wa n sɔ iboi.

²¹ Si anyiɛ nɔ n̄ bɔ ilei Siri do Silisi ɲa. ²² Waati bɛɛbɛ igbei inɛi Kirisi ɲa iyi à wa ilei Zudee a kù yɛ wajum titã. ²³ Nɲu de à gbɔ iyi inɛ iyi í tako wa kpā ɲa ijuu, wee nsei wa waaɔɔo ideɪ woo dasi Jesu naane ɲa, ide iyi nɲu takae wa bi ku ce nfeɛu wo. ²⁴ Nɔ à saabu Ilaaɔ na irim.

2

Pɔlu do woo bɛ ɲa iyi à gbe

¹ Iyi í kpe í to zakai adɔ maat̄ɛɛ ɲoi n̄ nyi Zeruzalemu má, amu do Baanabasi. Nɔ à gbã Titee í si wa. ² N̄ kooi si na iyi í jò n̄ ce kuyɛ. Nɔ si kuyɛu Ilaaɔi í ni n koo. N̄ kpe inɛ ngbo ɲa ikāi awaɔ ɲa à tɔtɔ nɔ n̄ sisi nɲa yaasei ideɪ laabaau jiidau iyi n̄ ya n cea dimi mmu ɲa waaɔɔɛu wo. N̄ ce bɛɛbei si na iyi í jò n kù bi icɛm iyi n̄ ce wo, walakɔ iyi n̄ wa n ce nsei ku ce nfe. ³ Nɔ inɛ ngbo ɲau a kù tilasi Titee iyi í wa bi tom nɔu ku ce

* 1:18 Sefaa nɲui à ya kpe Piɛɛ má.

bango baa do iyi í je Gereki fei. ⁴ A kù tilasie baa do iyi ine gò ña iyi a kù je ine nwa ña do ntò à ló wa sí igbèu à waa bi a tilasi ine fei ku ce bango. Ine ñau woo zamba ine ñai. À naai do bisí ku ba a beje ara ku ne nwa si anu akā nwa do Jesu Kirisi nò a ce wa aru. ⁵ Amma awa a kù je ide ñña baa keeke domi à bi ka leekí si ntòl laabaau jiidau na iri nñe.

⁶ Nò ine ña iyi à ne jirima à re a kù kōsi ide kāmá má si ide iyi ñ fòu. Ntòl, baa bii anjai à je ilu jirima ña kù jèem nkāma, domi bi Ilaañ ine gò kù re nje. Ine ngbo ñau be a kù kōm si ide kāmá. ⁷ Amma à ye iyi Ilaañ í daam laabaau jiidau si awò n sisia dimi mmu ña, si bei í daa Pièe si awò ku sisia Zuifu ña. ⁸ Ilaañi í na Pièe gbugbā ku jèò woo bée bi Zuifu ña, mà irei. Nñu mòi í nò í nam gbugbā n jèò woo bée bi dimi mmu ña. ⁹ Nò Zaaki do Pièe do Zāa, anja iyi à je bei sòbe si igbei inei Jesu ña, à ye iyi Ilaañi í daam icu ihē si awò na didōe. Nòi à jesi ka ce anu akā, amu do Baanabasi ka bò bi dimi mmu ña nò anja mò a bò bi Zuifu ña. ¹⁰ Amma à tōò wa ka ye gigii ilu are ñña ña. Nò bēbe mòi amu takam ñi dasi ido tā.

Polu wa gbagba si Pièe Antiōsi

¹¹ Si waati iyi Pièe í naa Antiōsi be ñ gbagba sie si bantuma si na iyi í jò wa ce taale. ¹² Taaleeu wee. Ine gò ña iyi à wa bi Zaaki à naa Antiōsi. Ine ñau à ya na gbugbā si bango ku ce. Hee a maa to wa Pièe í ya maa je do dimi mmu woo dasi Jesu naane ña ajò. Amma iyi ine ñau à na à to wa, í fa arae ci ya je anjao ña má domi wa ce njo ñña. ¹³ Nòi Zuifu woo dasi Jesu naane ña iyi à wa beu, gògò ña mò à ce bei Pièe í ceu hee à fa Baanabasi mò si muafiti ññau. ¹⁴ Iyi ñ ye a kù waa ne do inò akā si kpāai laabaau jiidau, nòi ñ sō Pièe si wajui anja fei ñ ni, awò Zuifui nò i waa ce bei dimi mmu ña, i kù waa ce kucei Zuifu ña. To, beirei aa ce i tilasi dimi mmu ña a ce kucei Zuifu ña.

Zuifu ña do dimi mmu ña à ba faaba na naane ku dasi

¹⁵ Ntòl, awa Zuifu ñai, a kù je dimi mmu ña iyi à ya kpe ilu dulum ña, domi Zuifu ñai à bí wa. ¹⁶ Do nñu fei, à mà iyi amane kaa je dee dee si wajui Ilaañ na wooda ku too, bii kù je na naane iyi á dasi Jesu Kirisi. Na nñu, awa mò à dasi Jesu Kirisi naane ku ba ka je dee dee na naane iyi à dasi Kirisi, kù je na wooda ku too. Ilaañ kaa ce ine gò dee dee si na iyi í jò wa jirima wooda. ¹⁷ Nsei, bii à waa de ka je dee dee na saabui Kirisi, nò à ba wee awa mò ilu dulum ñai bei hai je Zuifu ña, aa ka je ka ni icei Kirisii í jò dulum wa kōsi? Aawo, ka maà lasabu bēbe. ¹⁸ Nsei, bii ñ teese ñ wa n ma mii iyi ñ tako ñ lege wo, ñ baa ñ je ilu taalei. ¹⁹ Ntò ntò, woodau takae í jò ñ ye bei iku si wajue, ku ba n ce kuwèem na Ilaañ. ²⁰ Í ye bei à kpakpaam si jii do Kirisi ajò. Na nñu, kù je na aram nii ñ wèe má, bēbei Kirisii wa ce kuwèe sim. Nò kuwèe iyi ñ wa n wèe nsei, ñ wa n wèe do naane iyi ñ dasi Amaí Ilaañ, nñu iyi í bim nò í na kuwèe na irim. ²¹ N kaa n fusi didōi Ilaañ awò n maa n jirima wooda, domi bii í je amane á yòkò ku je dee dee na wooda ku jirima, debei ikui Kirisiu ngbei.

3

Wooda ku jirima de, mà naane ku dasi

¹ Ine inei Galati ñau, i kù ne laakai ña. Ine iyi à sisia idei Jesu Kirisi iyi à kpakpa si jii ku gaau sāa sāa, yooi í kōtē ñe. ² Ñ bi i sōm ide icu akāu ihē ña. Í ba Hundei Ilaañ na wooda ku jirima nñei de, mà na laabaau jiidau iyi ñ gbò ñ dasi naaneu ñai. ³ Beirei í ce ñ kua laakai bēbe ña. Í sinti do Hundei Ilaañ ña nò ñ waa bi i kpa irie do gbugbāi ara nñe? ⁴ Ijuukpā iyi ñ ye wo ña na naane ku dasi nñe, nsei aa jò ku je ngbe ñai? Ñ tamaa i kaa jò ku je ngbe ña. ⁵ Iyi Ilaañ í na ñe Hundee, nò wa ce maamaake ña

si anini nɛ, wa cooi na wooda ku jirima nɛ? M̀a na iyi í jò ì gbò ideí laabaau jiiida ì dasi naane ɲai.

⁶ Í m̀a ɲa iyi kukoi ideí Ilaaḥ í ni, Aburahamu í dasi Ilaaḥ naane, ɲɲui í jò Ilaaḥ í dooae amanɛ dee dee. ⁷ Na ɲɲu, í jò í m̀a ɲa iyi woo dasi Jesu naane ɲai à je t̀kui Aburahamu ɲa do ntò. ⁸ Hai tako wo Ilaaḥ í m̀a iyi ɲɲu á jò dimi mmu ɲa a je dee dee na naane ku dasi ɲɲa. ɲoi í jò í sisia Aburahamu laabaau jiidau hai ku kpɛ í ni, hai bi tɛɛi an weea inɛi andunya fei. ⁹ Aburahamu í dasi naane nò í ba kuwee. Bɛɛbɛ moi inɛ ɲa iyi à dasi naane aa ba kuwee do ɲɲu ajɔ.

¹⁰ Inɛ ɲa iyi à waa na gbugbā si wooda ku jirima ikpei í je tu ɲa, domi à kɔ̀ à ni, inɛ iyi kù waa mu ide à kɔ̀ si tiai woodau fei nò kù waq jirimaɛ, lafɛɛ ilu ikpei. ¹¹ Nò nsei à yɔ̀ mam mam iyi inɛ gɔ kaa je dee dee si wajui Ilaaḥ na wooda ku jirima, domi à kɔ̀ à ni, inɛ iyi Ilaaḥ í jò í je dee dee na naane ku dasi, lafɛɛi á nɛ kuwɛɛ. ¹² Ntò ntò, icui wooda kù wa si naane ku dasi. Amma à kɔ̀ à ni, inɛ iyi í ỳkɔ̀ wa jirima woodau dee dee, lafɛɛi á basi kuwɛɛ.

¹³ Amma Kirisi í ya wa hai si ikpei wooda si waati iyi í na í je ilu ikpe na iri nwa. Í na í je ilu ikpe si na iyi í jò kukoi ideí Ilaaḥ wa fɔ̀ í ni, inɛ iyi à kpakpa si antai j̄i fei ilu ikpei. ¹⁴ Kirisi í ce bɛɛbei ku ba kuwee iyi Ilaaḥ í weea Aburahamuu kù je ti dimi mmu ɲa na saabui Jesu Kirisi. Nò si bɛɛbɛ awa fei aa ka ba Hunde iyi Ilaaḥ í wā̀d wa na naane ku dasi.

Wooda ku jirima do ideí kuwā

¹⁵ Inɛ inɛm ɲa, an so yaasei ide gɔ iyi inɛ fei í m̀a. Bii inɛ gɔ í kɔ̀ bɛi í bi a kpɛ amanɛ hai kù ku í jilɔ̀, inɛ gɔ kaa ỳkɔ̀ ku ganji ideu hee m̀a je ku kɔ̀si, baa do iyi amanɛi í kɔ̀. ¹⁶ To, Aburahamu do t̀kuei Ilaaḥ í cea kuwā. Bii à ni t̀kue ɲa, inɛ nkɔ̀pɔ̀i à fāa. Amma à ni t̀kuei, waatɔ̀ inɛ akāi, nò ɲɲui í je Kirisiu. ¹⁷ Na

ɲɲu, ide iyi ǹ wa n bi n fɔ̀ wee. Ilaaḥ í ce kuwāi ideu nò í jilɔ̀. Nsei, wooda iyi í naa si anyii adɔ̀ c̀lɔ̀ c̀lɔ̀ mɛɛ do kuntaa, kaa ỳkɔ̀ ku ganji ideu hee ku jò ide iyi Ilaaḥ í wāu ku je ngbɛ. ¹⁸ Amma bii na wooda ku jirima à je tubu, kù je na ideí kuwā m̀a. Nò wee do kuwāi Ilaaḥ í ceaò Aburahamu didɛɛ.

¹⁹ Debɛi, na mii í ce Ilaaḥ í na wooda. Í naai ku ba kookoosu iyi kù je tɛɛ ku fita gbugbāa. Nò woodau wa ce icɛɛi hee t̀kui Aburahamuu koo t̀o wa. T̀kueui á cea inɛ ɲa kuwāɛu. Woodau amaleka ɲai Ilaaḥ í jò à na Moizi, ɲɲu iyi í wa gāmei Ilaaḥ do amanɛ ɲa, nò ɲɲu m̀ ku s̄ inɛ ɲau. ²⁰ Amma waati iyi Ilaaḥ í ce kuwāu, kù nɛ bukaatai inɛ iyi á wa si gāmei ɲɲu do amanɛ ɲa, domi ɲɲu akāi í ce kuwāu.

Mii iyi wooda wa lele

²¹ Debɛi, woodau wa j̄a ide iyi Ilaaḥ í wāu mɛɛ. Aawo, kù je bɛɛbɛ. Ntò ntò, bii í je à na wooda wo iyi á ỳkɔ̀ ku mua amanɛ kuwɛɛ, Ilaaḥ á jò amanɛ ku je dee dee wo na woodau. ²² Amma kukoi ideí Ilaaḥ wa nyisi iyi inɛ fei í wa si awɔ̀ gbugbāi dulum, ku ba do saabui naane ku dasi, kuwāu ku je ti woo dasi Jesu Kirisi naane ɲa.

²³ Tako wo wooda wa mu wai bɛi aru wa gbā wa hee Kirisi ku maa to wa ku na ku nyisi wa kpāai naane ku dasi. ²⁴ Bɛɛbɛi, woodau wa gbā wa wa bɔ̀d wa bi Kirisi ku ba Ilaaḥ ku jò ka je dee dee na naane ku dasiu. ²⁵ Nsei iyi waatii naane ku dasiu í to, a kù nɛ bukaatai woodau ku gbā wa m̀a.

²⁶ Bɛɛbɛi inɛ fei í je amai Ilaaḥ na naane iyi ì dasi Jesu Kirisi ɲa. ²⁷ Ntò ntò, inɛ iyi ì ce inyi ku dasi do irii Kirisi fei, ì so daai Kirisi ɲai. ²⁸ Inɛ fei ì je akā si anu akā ɲɛ iyi ì ce do Jesu Kirisi ɲa. Na ɲɲu, inɛ gɔ kù je ikā, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa, hai aru ɲa do inɛ ɲa iyi à nɛ ara ɲɲa, hai inaabo ɲa hee do inɛmɔ̀kɔ̀ ɲa. ²⁹ Bii ì nò ì je ti Kirisi ɲa, ì je t̀kui

Aburhamu ɲa. Nɔ aa je tubu ɲa bei Ilaaɗ takae í ce kuwāɗeu.

4

¹ Nsei n̄ wa n bi n na ɲe yaase go. Yaaseu wee. Ama iyi á je tubui baæ, si waati iyi wa je amau kù tia aru *

go, baa do iyi fei ndeé á na ku je titeé. ² Si waati iyi wa je amau, ine go ɲa à wée iyi á waa muu, nɔ à waa cea wūa hee í tóò waati iyi baæ í jilɛaa.

³ Bɛɛbe m̄ai do awa taka nwa. Waati iyi á tako à wée bei ama keeke ɲa, à je arui mii ndii andunya ɲa wo.

⁴ Amma iyi waati iyi Ilaaɗ í jilɛu í na í to, ɲoi í be Amaɛ wa. Inaaboí í buu, nɔ si woodai Zuifu ɲai wa ne ⁵ ku ba ku ya ine ɲa iyi á wa si awoi wooda. Í ce bɛɛbei ku ba ka je amai Ilaaɗ ɲa.

⁶ Nɔ Ilaaɗ í be Hundei Amaɛ wa si ido nwa ku nyisiò iyi awai á je amaɛ ɲa. Hundeu wa kpoo Baaba. ⁷ Si bɛɛbe í kù je aru má ɲa, inɛu amu ɲai bɛɛbei. To, nsei iyi í je amai Ilaaɗ ɲa, Ilaaɗ í nyi í ce ɲe woo je tubue ɲa má.

Zigiida iyi Pɔlu í ne na inei Galati ɲa

⁸ Tako wo í kù mà Ilaaɗ ɲa, nɔ ì je arui iwē ɲa iyi á kù je Ilaaɗ. ⁹ Amma nsei ì mà Ilaaɗ ɲa. Nɔ iyi í re m̄om Ilaaɗ í mà ɲe. To, beirei í ce ì waa bi í sinda si mii ndii andunya ɲa má ɲa, iyi kù ne gbugbā nɔ kù ne bɛere. Na mii í ce ì waa bi í je aru ɲɲa má ɲa. ¹⁰ Ì ya maa na ajoi jingau go ɲa gbugbā ɲa, do cukpa go ɲa do waati go ɲa do adɔ go ɲa. ¹¹ Nsei n̄ wa n ce njo ice iyi ì ce si gāme ɲɲe ku maà ce nfe.

¹² N̄ wa n tɔɔ ɲe, inɛ inem ɲa, í jilɛ ara ɲɲe si agbem bei amu m̄ n̄ jilɛ aram si agbe ɲɲe. Waati iyi n̄ wa bi tu ɲe, í kù ceem kurara go ɲa. ¹³ Ì mà s̄aa s̄aa ɲa, waati iyi n̄ sinti ku ce ɲɲe waazoi laabaau jiidau, do b̄ɔi arai. ¹⁴ Amma í kù dondam ɲa, í kù nɔ í kù k̄osim ɲa, baa bii b̄ɔm n̄ou ku yē í cé ɲe. Do ɲɲu fei, í gban ɲai bei aa gba amalekai Ilaaɗ ɲa, walak̄o

bei Jesu Kirisi takae. ¹⁵ Ì ne inɔ didɔ wo ɲa. To, nsei, mii í ce ɲe. An ȳk̄o n je s̄eɛda na iri ɲɲe n ni bii á ce wo aa nya iju ɲɲe í nam ɲa. ¹⁶ Si na iyi í j̄ò n̄ s̄ɔ ɲe nt̄oui í j̄ò n̄ je mb̄eɛ ɲɲe nsei?

¹⁷ Ine ɲau, à waa na ɲe ara amma kù je do yaase jiidu. À waa bi a fa ɲei hai bi tu wa ku ba í na ɲa ara ɲa. ¹⁸ Í s̄ia í ne himma si mii jiidu ku ce ɲa waati k̄ama fei, nɔ ku maà je bii n̄ wa inɔ ɲɲe ɲɲu akā. ¹⁹ Inɛ amam ɲa, bei inaabo iyi wa bi ku bí í ya gb̄o ara kuro, bɛɛbe m̄ai amu m̄ n̄ wa n gb̄o ara kuro má hee ideí Kirisi ku buba si ɲe nt̄o nt̄o. ²⁰ N̄ bi n̄ wa inɔ ɲɲe nsei ku ba n̄ maà n̄ f̄o ide be ih̄e má, amma do ɲɲu fei n̄ ne zigiida na iri ɲɲe.

Idei Agaa do Sara

²¹ Í j̄ò n̄ bee ɲe, inɛ iyi ì bi í wa si awoi wooda ɲa, í kù gb̄o iyi wooda wa f̄o ɲai? ²² À k̄ɔ à ni Aburhamu í bí ama inem̄k̄o minji, akā do abo aru go, akā m̄ do abo iyi í ne araɛ. ²³ Aruu, í bí amaɛi bei á ya bí ine fei, amma ine iyi í ne araɛu í bí amaɛi do kuwāi Ilaaɗ. ²⁴⁻²⁵ Ideu ih̄e í yei bei m̄nda. Inaabo minji ɲau ɲai á je bei akabuu minji. Agaa ɲui í je bei akabuu iyi Ilaaɗ í na ine ɲa tako wo si geetei Sinai si ilei Arabi. ɲɲu bei í je wooda iyi wa dasi ine ɲa aru. Nɔ Agaa í yei má bei ilui Zeruzalemu iyi í wée nsei, domi í wa si aru do inee ɲa fei. ²⁶ Amma Sara í yei bei Zeruzalemu iyi í wa leleu iyi í ne araɛ. ɲɲui í je iye nwa. ²⁷ Nɔ à k̄ɔ à ni,

J̄ò in̄e ku d̄ɔ, aw̄o inaabo gbenda iyi í kù bí.

La, í d̄ɔ anu do in̄o didɔ, aw̄o iyi í kù mà ara kuroi kubí,

Domi inaabo iyi á k̄osi á na ku bí ama ku re inaabo iyi í wa ideí m̄k̄o.

²⁸ Nsei inɛ inem ɲa, inɛ ì je amu ɲa iyi Ilaaɗ í ce kuwāɗeu bei Izaaki í yɛu.

* **4:1** kù tia aru Aru do woo ce ice fei ide akāu mbe si feei ine ɲa iyi á k̄o akabuu tit̄si ideí Ilaaɗ.

29 Waati nɲu, ama iyi à b́i bei à ya b́i inɛ fei í kpā inɛ iyi à b́i do gbugb́ai Hundi Ilaaɗu iju. Bɛɛbɛ mɔi í yɛ nɛi. 30 Amma kukɔi idei Ilaaɗ wa fɔ, í ni,

Lele aruu do amae fei,
Domi amai aru kaa je tubu do amai
abo iyi í nɛ araɛu aɔ.

31 Bɛɛbɛ mɔi inɛ inɛm ɲa, í mà ɲa iyi a kù je amai aru, amma amai inɛ iyi í nɛ araɛi à je.

5

I leekɪ dim dim ɲa si ara ku nɛ nɛ

1 Kirisi í jò à nɛ ara nwa ku ba ka nɛ ara nwa do ntɔ. Na nɲu, i leekɪ dim dim ɲa si ara ku nɛ nɛ, í maà jò í na í je aru má ɲa.

2 I de itɪ í gbɔ. Amu Pɔlui n wa n sɔ ɲɛ ideu ihɛ. Bii í jò à dasi ɲɛ bango, icei Kirisi kù nɛ aranfāani kāma bi tu ɲɛ. 3 N nyi n sisi n wa n fɔ má, inɛ iyi í jò à dasiɛ bango, tilasii lafɛɛ ku jirima wooda fei. 4 Inɛ iyi í waa bi í je dee dee si wajui Ilaaɗ na wooda ku jirima, í fɛɛfɛ ara nɛ do Kirisii nɔ í fūsi didɔi Ilaaɗ awɔ ɲa. 5 Amma awa, Hundi Ilaaɗ wa sɔ wɔ mam mam iyi Ilaaɗ á jò ka je dee dee na naane ku dasi nwa. 6 Ntɔ ntɔ, bii à nɛ anu akā do Jesu Kirisi, à ce bango, a kù ce bango kù je ide kāma. Ide iyi í nɛ amboe í re nɲui í je naane ku dasi iyi wa ce ice do kubi.

7 Í waa ce kuwɛɛ nɛ wo dee dee ɲa. Yooi í ganji ɲɛ í jò í kù waa jirima ntɔu má ɲa. 8 Ikɔ iyi à na ɲɛu bɛ kù waa naa hai bi Ilaaɗ, nɲu iyi í kpe ɲɛ. 9 Na nɲu, í ce laakai ɲa, domi à ya fɔ a ni lefee keekei í ya dede pɛɛ fei. 10 Amma Lafɛɛ í jò n wa n naane ɲɛ iyi í kaa ce lasabu gɔ iyi í je ikā do lasabu iyi n ceu bɛ ɲa. Inɛ mɔ iyi wa bitandi ɲɛ, baa bii yooi Ilaaɗ á kpāa iju.

11 Inɛ inɛm ɲa, bii í je amu takam n wa n waaɔ hee nɛi n ni inɛ ɲa a ce bangoi, na mii í ce à ya maa kpām iju. Bii í je bɛɛbɛ mɔm nii n wa n ce,

ikui Jesu si jli kàa jɛa inɛ ɲa bi ku ko isɛ. 12 Inɛ ɲa iyi à waa bitandi ɲɛu bɛ, n bi a nya ɲa ikā *.

13 Inɛ inɛm ɲa, à kpe ɲɛi í na í nɛ ara nɛ. Do nɲu fei, í maà jò ara ku nɛ nɛ ku mua daai inɛ taka nɛ kpāa í ceò idɔɔbii ara nɛ. Amma í ya maa sobi nɛ do kubi ɲa, 14 domi wooda fei í wa si irii ide akāu ihɛ iyi í ni, bi inɛ mmu ɲa bei í bi araɛ. 15 Í maà ya maa ɲɔ nɛ ɲa bei inɛi sako ɲa. Í ce laakai ɲa ku ba í maà ce nfei nɛ ɲa.

Ka jò Hundi Ilaaɗ ku nɛò wa

16 Ide iyi n wa n fɔu wee, í jò Hundi Ilaaɗ ku maa nɛò ɲɛ. Bii í waa ce bɛɛbɛ ɲa, í kaa ce kubi nɛ nfei ara nɛ má, 17 domi mii iyi daai awa taka nwa í bi ci ya je dimi akā do iyi Hundi Ilaaɗ í bi. Kubi minji ɲau, à ya maa jai hee a kaa ka yɔkɔ ka ce bei à bi. 18 Amma bii Hundi Ilaaɗ wa nɛò ɲɛ í kù wa si awɔi wooda má ɲa.

19 Inɛ fei í mà daai amanɛ sāa sāa. Daa ɲau í je sɛɛ ku tɔtɔ hai nɛ yaase, do daa sāmí do daa nkɔ nkɔ, 20 do iwɛ ku tɔɔ, do dobu dobu ku ce, do mbɛɛɛ, do ija, do igu, do idɔɔkɔ yaamɔ, do nɛ ku wā, do kakɔɔ, do nɛ ku fɛɛfɛ, 21 do kɔdɛɛ, do atɛ ku kpa inɛ, do ije ku bi, do mii iyi í jò bɛɛbɛ fei. N wa n sɔ ɲɛ bei n tako n fɔ n ni, inɛ ɲa iyi à waa ce dimi bɛɛbɛ a kaa ba tubu kāma si andunya titɔi Ilaaɗ.

22 Amma mii iyi Hundi Ilaaɗ í ya b́i, nɲui í je kubi, do inɔ didɔ, do laakai ku sū, do temua, do jiida ku je, do inɔ akā, do naane, 23 do daa didɔ, do ara ku mu. Mii ɲau bɛ fei, wooda kù ganji ɲa. 24 Nɔ inɛ ɲa iyi à je ti Jesu Kirisi í yɛ bei à kpa kucei daai ara ɲa si jli ku gaauu, do bine do kubie fei. 25 Si bei Hundi Ilaaɗi wa mu nwa kuwɛɛ, ka jò ku nɛò wa. 26 Kù sɪa ka je ilu faao, wala woo kosi inɛ ɲa, walakɔ ka maa ce igu si awa duusɔɔ.

* 5:12 n bi a nya ɲa ikā inɛ gɔ ɲa à ni, bii à bi mɔm a bāntām ara ɲa gbakā.

6

Iya sobi nje si aso na

¹ Ine inem na, ine iyi Hundi Ilaaḏ wa neḏ ne, bii i mu ine go si kurara, i nyisi lafēe kpāa jiida do daa didḥ na. Nḥ i ce laakai na ku ba ine mḥ i maḥ na i dasi kurara bebe. ² I sobi nje si aso * ku so na. Bii i waa ce bebe na i waa jirima woodai Kirisi nai. ³ Bii ine go wa cḥ arae ngogo nḥ wee kḥ je ngogo, wa lele araei. ⁴ I jḥ ine fei ku wuse daai nju takae nḥ ku ye si bii nju á tḥ fufu, amma ku maḥ tḥ fufu na iyi nju í re ine go, ⁵ domi ine fei á so asoi † nju takaei.

⁶ Awḥ iyi á waa kḥ idei Ilaaḏ, mii iyi i ne fei jḥ i kpḥ do ine iyi wa kḥe si.

⁷ I maḥ ti i lele ara ne. A ci ya nyaanyi Ilaaḏ. Mii iyi amanē í gbē nju í á da. ⁸ Bii wa gbē iyi daai nju takae í bi, nfe ku cei á bíaa. Bii í nḥ wa gbē iyi Hundi Ilaaḏ í bi, kuwee hai tḥi Hundi Ilaaḏu á bíaa. ⁹ Na nju, ka maḥ gbēji do jiida ku ce, domi bii a kḥ mḥgo aa ka ba ka da si awaati iyi í jḥ. ¹⁰ Bebe mḥi waati iyi á ba awḥ fei, ka cea ine fei jiidaē. Nḥ iyi í re mḥm, ka cea kpaasi woo dasi Jesu naane nau bebe.

Idei ankāanyi do fḥ

¹¹ Hai ihē bei do awḥi amu takam nii nḥ kḥ ne wa †. Ine taka ne aa yḥ mḥm bei kukḥ nau á la á to. ¹² Ine na iyi á waa bi a tilasi ne i ceḥ bango nau á waa ce bebei ku ba a ce mii iyi á dḥa amanē na si, nḥ a maḥ kpā na iju na irii ikui Jesu Kirisi si jḥi ku gaauu. ¹³ Amma aḥa taka nḥa, baa do iyi á ce bango fei, a kḥ waa jirima wooda. Á bi a dasi ne bango ku cei ku ba a tḥ fufu si na iyi í jḥ á yḥkḥ á kāmia ne. ¹⁴ Amma amu n kḥ n wa n tḥ fufu bii kḥ je na ikui Lafēe nwa Jesu Kirisi si jḥi ku gaau. Na ikuēu mii ndii andunya fei í yeem nii bei

mii iyi kḥ wee má, nḥ bebe mḥi n wa n yḥ baa do kuwee amu takam fei. ¹⁵ Á ce bango, a kḥ ce bango kḥ je ide kāmā. Mii iyi í ne amboe í re, nju í je a taka ine titḥ. ¹⁶ Laakai ku sḥ do didḥ ku wee ine na iyi á waa too woodau ihē hee do inei Izireli na, aḥa iyi á je inei Ilaaḏ na.

¹⁷ Hai nnyi ine kāmā ku maḥ wahalam má domi na irii Jesu nḥ ba dalai juju na iyi á wa si aram nḥu ihē.

¹⁸ Ine inem na, didḥi Lafēe nwa Jesu Kirisi ku wee do ine fei. Ami.

* **6:2** aso nju í je wahala na. † **6:5** Yaasei iseedeu ihē í je, domi ine fei a na ku fḥ bei nju í ce ice. † **6:11** hai bei do awḥi amu takam nii nḥ kḥ ne wa Si dḥonee nḥa bii á waa ce leeti á ya maa foi nḥ ine go ku maa kḥḥ. Amma Pḥlu í kḥ idei ankāanyi nau ihē do awḥ.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Efɛɛzu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi do idɔɔbii Ilaaɔ.

Inɛ inɛi Efɛɛzu ɲa, inɛ woo dasi Jesu Kirisi naane ɲa, ñ wa n ce ɲe fɔɔ, inɛ iyi Ilaaɔ í cicaɔ. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ɲɛ didɔ do laakai ku sũ.

Didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa si anu akã nwa do Kirisi

³ Í jò ka saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. Na saabui anu akã nwa do Kirisi, í wee nwa do didɔ ikã ikã iyi Hunder wa mu nwa wa hai lele. ⁴ Ilaaɔ í cica wa tã hai waati iyi kù taka andunya ka je titeɛ si kpãai Kirisi, nɔ ka je inɛ kumá ɲa ka maà nɛ taale kãma bi tɛɛ. ⁵ Si kubie í lasabu wo hai ku kpɛ ku ce wa amae ɲa si anu akã nwa do Jesu Kirisi, si bei í bi si jiida ku jɛɛ ⁶ ku ba ka saabu didɔ nla nlaɛ iyi í ce nwa si anu akã nwa do amae, inɛ iyi siei kubie fei í wa.

⁷ Do saabui nɛi Jesui Ilaaɔ í ya wa nɔ í kpa ideí dulum du wa si didɔ nlaɛ iyi í nyisi wa. ⁸ Didɔ iyi í ce nwa í caa si bei í mu nwa bisi nla nla do laakai jiida. ⁹ Nɔ í jò a mà asii iyi ɲɲu takae í dasi idɔ ku ce hai tako na jiida ku jɛɛ. ¹⁰ Lasabui Ilaaɔu iyi á ce si aɔɔ iyi awaatie í to ɲɲui í je ku tɔtɔ mii iyi í taka fei, hai mii iyi í wa lele do iyi í wa ile fei, nɔ Kirisi ku je irie.

¹¹ Ntɔ ntɔ, mii fei wa cei si bei Ilaaɔ í bi. Na ɲɲu, à je woo je tubu bi tɛɛ na anu akã nwa do Kirisi, si na iyi í jò í cica wa wo si bei ɲɲu takae í dasi idɔ hai tako. ¹² Na ɲɲu, í jò ka saabu kulai Ilaaɔ, awa Zuifu ɲa iyi à tako à waa cɔ kpãai Kirisi wo.

¹³ Nɔ inɛ dimi mmu ɲa mɔ, aɔɔ iyi í gbɔ ide ntɔu iyi í je laabaau jiida iyi wa naa ɲɛ faaba wa, waati bɛɛbei inɛ mɔ í dasi Kirisi naane ɲa. Nɔ

Ilaaɔ í dasi nyindai ɲɲu takae si ɲe. Nyindau ɲɲui í je Hunder iyi í da ɲɛ si si bei í ce kuwãe wo. ¹⁴ Hunderu ɲɲui í ye bei kaazigii tubu nwa iyi Ilaaɔ í wãð inɛɛ ɲa wo. Nɔ wa sɔ wa kam kam iyi aa ka je tubuu si waati iyi Ilaaɔ á ya inɛɛ ɲa mam mam. Na ɲɲu, ka saabu kulae.

Kutɔɔi Pɔlu

¹⁵ Na saabui ide ɲau bɛ feii í jò hai waati iyi ñ gbɔ baau naane ku dasi ɲɛ si Lafɛɛ Jesu do bei í bi woo dasie naane ɲa fei, ¹⁶ n ci ya n gbɛɛjið Ilaaɔ ku saabu na iri ɲɛɛ. Ñ wa n ye gigi ɲɛ si kutɔɔm. ¹⁷ Ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ ilu amboe, Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, ku ce ɲe ilu laakai jiida nɔ ku nyisi ɲe bei ɲɲu takae í ye ku ba í màa sãa sãa ɲa. ¹⁸ Ñ wa n tɔɔe má ku jò inya kumá ku lɔ si idɔ ɲɛ ku ba í mà yaasei kpãa ku cɔ si bii í kpe ɲe, do si bei tubu iyi í jillea woo dasie naane ɲa í la í to, ¹⁹ do bei gbugbã nlaɛ wa ce ice si awa iyi à dasie naane. Gbugbãu, í je akã do gbugbã nla ²⁰ iyi í ce í jìð Kirisi hai si bale, nɔ í bubae si awɔ ɲɛɛ lele. ²¹ Bei Kirisi í wa í reð ilu irii lele fei do ilu yiiko ɲa do ilu gbugbã ɲa do lafɛɛ ɲa fei. Nɔ irie í re iri fei si waatiu ihɛ do si waati iyi wa naa. ²² Nɔ Ilaaɔ í jò í je irii mii fei, nɔ í cicaɛ ku je ilaalu nlai igbɛɛ. ²³ Igbɛui í je arai Kirisi. Si igbɛui Kirisi takae í wa nɔ í kɔ dee dee, ɲɲu iyi í wa bii fei si mii baa yooma fei.

2

Hai si iku à bɔ si kuwɛɛ

¹ Tako wo í ye ɲai bei iku ɲa na irii kurara ɲɛ do dulum du ɲe. ² Kucei tako ɲɛ í jò ti inɛi andunya ɲa, nɔ ñ ya maa jirima Seetam, ilaalui ilu gbugbã lele ɲa. Ilaaluu ɲɲui í je hunde iyi wa ce ice hee nsei si idɔi inɛ ɲa iyi á kù waa jirima ideí Ilaaɔ. ³ Ntɔi, awa fei á tako à yei wo bei aɲa mɔ. Bine nwai wa nɛð wa, nɔ à waa ce mii iyi awa taka nwa à bi do iyi à waa lasabu. À yei wo bei

inei andunya ɲa, aɲa iyi aa na a ye idɔɔkɔi Ilaaɔ.

⁴ Amma araarei Ilaaɔ í la na kubi nlaɛ iyi í bi wa. ⁵ Hai waati iyi kurara nwa í ce wa bei iku ɲa, Ilaaɔ í mu nwa kuweɛ do Kirisi ajo. Na didɔɛi í baɔ faaba ɲa. ⁶ Si anu akā nwa do Kirisi, Ilaaɔ í jɪ wa hai si bale ka je bomma lele do Jesu Kirisi ajo. ⁷ Í ce beɛbei ku ba ku nyisi didɔ nla hai ne kɔɔɛ si jiida ku jɛɛ iyi í ce nwa do saabui Jesu Kirisi hee do ajo fei. ⁸ Na didɔi Ilaaɔi í ba faaba ɲa do saabui naane ku dasi. Kù je na himma nɲɛ, amuai Ilaaɔi. ⁹ Kù je ribai ice nɲɛ. Na nɲu, ine gɔ kaa yɔkɔ ku tɔɔ fufu. ¹⁰ Awa icei awɔi Ilaaɔi à je. Í taka wai si anu akā nwa do Jesu Kirisi ka ceɔ ice jiida iyi í ce sɔɔlue hai ku kpe.

Dimi fei í je akā si Kirisi

¹¹ Inɛ dimi mmu ɲa, i ye gigi ɲa iyi ine ɲa iyi à ya ce bango ɲau à ya maa kpe nɛ hai ce bango ɲa wo. ¹² Waati beɛbe í jɪɔ Kirisi ɲa wo nɔ í je ise mmu bi inei Izireli ɲa. I kù ne baa nɲɛ si akabuu iyi Ilaaɔ í wɔɔ ineɛ ɲa. Í wa si andunya ihɛ í kù waa cɔɔ kpāai nkāma ɲa, nɔ í kù weɛa Ilaaɔ ɲa. ¹³ Amma nsei iyi í ne anu akā do Jesu Kirisi ɲa, inɛ iyi í tako í wa iji ɲa, wee nsei í ce amɛɛ do Ilaaɔ ɲa do saabui nɛi Kirisi. ¹⁴ Kirisi takaei í je nwa laakai ku sū, nɲu iyi í ce Zuifu ɲa do dimi mmu ɲa akā. Nɲui í kpa mbeɛte iyi í ye bei idɪ iyi wa fɛfɛ wa wo. ¹⁵ Do ikui araɛi í kpaɔ irii woodai Zuifu ɲa do iwɔɛ ɲa ku ba ku yɔkɔ ku ce dimi minji ɲau dimi titɔ akā lege lege si nɲu takae. Si beɛbei, í dasi laakai ku sū si anini ɲa. ¹⁶ Do saabui ikue si antai jɪi ku gaauui í kpaɔ mbeɛte iyi a waa muɔ nɛ wo, nɔ í tɔtɔ dimi minji ɲau akā í jɔ à dɔ do Ilaaɔ. Aɲa fei à baa à je ara akā ajo. ¹⁷ Beɛbei kukɔi idei Ilaaɔ í kɔ, si bei í ni Kirisi í naa ku sisi laabaau laakai ku sū bi tu nɛ, inɛ iyi í tako í jɪɔ Ilaaɔ, do bi Zuifu ɲa, aɲa iyi à ceɔ amɛɛ. ¹⁸ Nɔ ntɔi, do saabui Kirisi

awa fei, Zuifu ɲa do dimi mmu ɲa, aa ka yɔkɔ ka bɔ wajui Ilaaɔ Baaba do sobii Hunde akāu.

¹⁹ Si beɛbe, í kù je dimi mmu ɲa ma, walakɔ ise mmu, amma nsei í je inei ilu akā ɲa do woo dasi Jesu naane ɲa fei, nɔ í je inei kpasɛi Ilaaɔ ɲa. ²⁰ Inɛ mɔ í yei bei idɪ iyi à ma si antai icui ile iyi woo be ɲau do walii ɲau à jile. Jesu Kirisi takaei í je kuta sintei icui ileu. ²¹ Nɲui á jɔ ileu ku la nɔ ku ne gbugbā nɔ ku je bi ku tɔɔi Lafɛɛ iyi í má jiida. ²² Na anu akā nɲɛ do Kirisi, inɛ mɔ í yei bei ileu, nɔ inɛɔ ɲa í jeɔ bi ku wai Hunde Ilaaɔ ɲa.

3

Icei Pɔlu na dimi mmu ɲa

¹ Na saabui iyi ihɛi amu Pɔlu n wa n ce kutɔɔ, amu iyi n wa piisɔɔ si na iyi í jɔ n wa n ce icei Kirisi na irii inɛ dimi mmu ɲa. ² N mǎ kam kam iyi í gbɔ tā ɲa bei Ilaaɔ í ceem didɔ ku ba n naa n sisi nɲɛ yaasei didɔu, ³ do si bei nɲu takae í jɔ n mǎ asiie. Wee n kɔ ideu keeke tā. ⁴ Bii í cio ideu ɲa, aa yɔɔ ɲa iyi n mǎ asiii idei Kirisi do ntɔ. ⁵ A kù sɔ inei tako ɲa asiii ideu, amma nsei Ilaaɔ í jɔ Hundeɛ í nyisi woo beɛ do walii kumáɛ ɲa. ⁶ Asiiu wee. Do saabui laabaau jiida dimi mmu ɲa do Zuifu ɲau à jeɔ woo je tubu ajo. Aɲaɔ ɲa à baa à je ara akā, nɔ aɲa mɔ à ne baa ɲa si ide iyi Ilaaɔ í wǎ nɲu ku ce si Jesu Kirisiu.

⁷ Do saabui didɔ iyi Ilaaɔ í ceem si gbugbāɛ ɲoi í jɔ n je woo ce icei laabaau jiida. ⁸ Amu iyi n je keekei woo dasi Jesu naane ɲa fei, amui Ilaaɔ í cea didɔ n sisia dimi mmu ɲa laabaau jiida nɔ n sɔ ɲa bei didɔi Kirisi í la í to nɔ í re kumǎ nwa. ⁹ Nɔ n sisia ine fei bei yaasei asiii Ilaaɔ á ce ku ceɔ. Ilaaɔ, nɲu iyi í taka mii fei í singa asiiu ihɛ hai ku kpe, ¹⁰ ku ba ine ngboi lele ɲa do ilu yiikoi lele ɲa a mǎ yaasei bisie do saabui igbei inei Jesu ɲa si waatiu ihɛ. ¹¹ Beɛbei í ce í jileɔ ide iyi wa ce, í bei í takɔ andunya, nɔ í kpa irie si Jesu Kirisi

Lafɛɛ nwa. ¹² Naane iyi à dasiɛui í jò à ne anu akā do nɲu. Na ɲoi í jò à ne ara nwa ka bɔ wajui Ilaaɔ do laakai akā. ¹³ Na nɲu, n wa n tɔɔ ɲe í maà mɔngɔ temua ɲa na ijuukpā iyi n wa n ye na iri nɲe, domi ijuukpāu, nɲui á jò í ne beɛɛɛ ɲa ntɔ ntɔ.

Kubii Kirisi

¹⁴ Nɔ na saabui ideui n wa n gule si wajui Ilaaɔ Baaba. ¹⁵ Nɲui í je Baai nyaanze baa yooma fei iyi í wa lele do iyi í wa ile fei. ¹⁶ N wa n tɔɔɛ ku jò Hundee ku mu nɲe gbugbā jiida jiida si idɔ ɲe si bei amboee í la í to, ¹⁷ nɔ Kirisi ku ce bi ku wae si idɔ ɲe na naane ku dasi ɲe. Nɔ n wa n tɔɔ má ku jò í ne gbugbā í maa leeki dim dim si kubi ɲa, ¹⁸ ku ba ɲe do woo dasi Jesu naane ɲa iyi à gbe fei í yɔkɔ í mà zaka bei kubii Kirisi í ɕí í to do kusɔɛ do kujlisae do kugbokae. ¹⁹ Baa do iyi kubiu í re kumàí amane fei, n bi í mà yaasee ɲa ku ba í kɔ mam mam bei Ilaaɔ í kɔ.

²⁰ Ilaaɔ í ne yiiko ku ce mii iyi à waa tɔɔ fei do iyi à waa lasabu fei, nɔ á yɔkɔ ku ce baa mii iyi í re beɛbe mɔm hee ku caa. ²¹ Í sía inei igbɛɛ ɲa a jò inɛ ɲa a mà beɛɛɛ waati kama fei hee do aɔɔ fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

4

Anu akā iyi à ne, awa iyi à je arai Kirisi

¹ Na nɲu, amu iyi n wa piisɔɔ si na iyi í jò n wa n ce icei Lafɛɛ, n wa n tɔɔ ɲe í maa ne dee dee si bei í jò inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í kpe à ya ne. ² I ya maa ne do ara ku kaye ɲa, do daa didɔ do temua, nɔ i ya maa mu nɲe ɲa do kubi. ³ I ce kookaai í ya mu anu akā iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nɲe na saabui laakai ku sū iyi í tɔtɔɔ ɲe. ⁴ Ara akāi í wɛɛ, Hunde akā mɔi í wɛɛ, nɔ kpāa ku cɔ akā mɔi í wɛɛ si bii Ilaaɔ í kpe ɲe. ⁵ Lafɛɛ akāi í wɛɛ, naane ku dasi akā mɔi í wɛɛ, nɔ inyi ku dasi akāi í wɛɛ. ⁶ Ilaaɔ akāi í wɛɛ iyi í je baai inɛ fei. Nɲui í je ilaalui

mii fei, nɲui í wa bi inɛ fei, nɔ í wa si inɛ fei. ⁷ Amma do nɲu fei awa fei à ba amua nwa si bei Kirisi í mu nwa. ⁸ Na nɲu, kukoi idei Ilaaɔ wa fɔ í nɔ, Waati iyi í gū lele

Í je mbɛɛɛ ɲa igū í mu ɲa aru,

Nɔ í cea inɛ ɲa amua ɲa.

⁹ To, bii à nɔ í gū lele, iyi be wa nyisi iyi í tako í kita í bɔ hee lelei ilei. ¹⁰ Inɛ iyi í kita í bɔ hee lelei ileu nɔ í nyi í gū leleu má inɛ akāui, ku ba ku jò mii fei ku kɔ dee dee. ¹¹ Amua ɲa iyi í cea inɛ ɲa wee, í cica inɛ gɔ ɲa à je woo be ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ walii ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ woo sisi laabaau jiida ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ woo degbe inɛ igbei Jesu ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ woo kɔ inɛ ɲa si cio. ¹² Beɛbeí í ce ku ba ku ceɔ sɔɔlui woo dasi Jesu naane ɲa si iceɛ, ku ba ku kɔɔsi gbugbāi arai Kirisi. ¹³ Nɔ beɛbe mɔi awa fei aa ka ce anu akā si naane ku dasi nɔ ka mà Amaí Ilaaɔ, nɔ ka je inɛ ngbo ka tóo alái Kirisi.

¹⁴ Do yaase beɛbei a kaa ka je bei amu ɲa má, hee cio ikā ikā ku maa tale wa ihɛ walakɔ ihɔ bei fufu í ya maa tale akoi inyi bii fei. Nɔ inɛ ɲa a kaa dɔ iju nwa má hee má je a wa inyii itɔ nwa do bisi laalo ɲa. ¹⁵ Amma bii à waa sisi ntɔu do kubi aa ka la si mii fei ka tóo alái Kirisi iyi í je iriu. ¹⁶ Siei awa fei à waa ká bei ikɔi ara, nɔ arau fei í másie do ikɔ ikɔɛ. Nsei, bii ikɔ fei wa ce ice si bei í jɔ, arau fei á lai ku maa kɔɔsi na saabui kubi.

Kuwɛɛ titɔ si Kirisi

¹⁷ Ide iyi n wa n sɔ ɲe do irii Lafɛɛ wee. I maà jò í ya maa ne má bei hai dasi Jesu naane ɲa, inɛ ɲa iyi à waa too lasabu nfe nfe ɲa. ¹⁸ A kù ne laakai jiida. À le idɔ ɲa nɔ a kù mà nkāma. Nɲui í jò a kù ne ikpɛ si kuwɛɛ iyi Ilaaɔ wa mu nwa. ¹⁹ A kù ne anyɔ gɔ má, à na ara ɲa mam mam si dulum a ceɔ daa laalo dimi ikā ikā fei do bine.

²⁰ Amma ɲe, kù je beɛbei í màò Kirisi ɲa. ²¹ N nɔ n mà kam kam iyi í gbɔ ideɛ ɲa, nɔ à kɔ ɲe si ntɔ iyi í wa si Jesu. ²² Na nɲu, í jò daa nwo ɲe ɲa iyi wa nèò kuwɛɛ ɲe wo, domi

binei daa nwo nne n̄au wa dī iju nne n̄o wa b̄oð n̄e nfe ku ce. ²³ I j̄ò i n̄e id̄o tit̄s do lasabu tit̄s mam mam n̄a, ²⁴ n̄o i j̄ò i n̄e daa tit̄s n̄a iyi i j̄ò ti Ilaaḏ. Daa tit̄s, aa ȳoḏi si dee dee ku je nne do kuw̄ee hai n̄e dulum. Iyi be hai bi n̄toi wa naa.

²⁵ Na n̄n̄u, i maà ya s̄o ibo má n̄a. I j̄ò ine fei ku s̄s kpaas̄ie n̄to, domi à je ik̄s ik̄a ik̄ai ara ak̄a. ²⁶ Baa bii id̄o nne í k̄s, i maà ya ce dulum n̄a. I maà ya j̄ò id̄o k̄s ku w̄ee nne hee inunu koo l̄oð. ²⁷ I maà j̄ò Seetam ku ba bi ku dasi ise si n̄e. ²⁸ Ine iyi í ya ce ile wo, ku maà ce ile má, amma ku ya ce ice do aw̄e. B̄ebei á ba mii jiida n̄a iyi á sobið ilu are n̄a. ²⁹ N̄o i maà ya j̄ò ide laal̄o k̄ama ku fita hai si gele nne. Amma i ya f̄o ide jiida iyi á mua ine n̄a gbugb̄a si naane ku dasi n̄o ku sobi n̄a si bukaata n̄a n̄o ine n̄a iyi á waa gb̄o ku je n̄a aranf̄ani jiida. ³⁰ I maà f̄o in̄oi Hundei Ilaaḏ n̄a, domi Hundeu bei í je sēedai Ilaaḏ si n̄e hee koo toð a j̄o iyi Ilaaḏ á yá ine n̄a mam mam. ³¹ I nȳo daa kuro nne fei do id̄o k̄s yaam̄o do id̄o k̄s. N̄o i maà ya gbagba si n̄e walak̄o i maà s̄o irii n̄e n̄a. I j̄ò in̄o s̄ami baa yooma fei. ³² I cea n̄e did̄s n̄a, n̄o i ya n̄e araarei n̄e n̄a, n̄o i ya kpaa n̄e ide i kurara n̄a bei Ilaaḏ i kpa ide i kurarai i n̄e m̄o na irii Kirisi.

5

Kuw̄ee si inya kumá

¹ Na n̄n̄u, si na iyi í j̄ò i je amu n̄a iyi Ilaaḏ í bi n̄a, i ce bei n̄n̄u tak̄ae. ² I j̄ò kookoosui kuw̄ee nne kú nyisi kubi bei Kirisi í bi wa, n̄o í na kuw̄eee na iri nwa. Kuw̄eee iyi í nau n̄n̄u í je kuw̄ee jiida iyi inunue í d̄s̄a Ilaaḏ si.

³ In̄e ti Ilaaḏi í je n̄a. Na n̄n̄u, i maà ya ce baa nḡoḡo iyi á j̄ò ine n̄a a s̄o iri nne a ni ì t̄t̄o s̄e hai n̄e yaase n̄a walak̄o a ni ì ce daa laal̄o n̄a walak̄o bine. ⁴ N̄o i maà ya j̄ò ide i anȳo walak̄o ide hai n̄e yaase walak̄o ide nfe nfe ku fita hai si gele nne, domi ide dimi b̄ebei kù j̄oð n̄e, amma i j̄ò

ide nne ku ya je Ilaaḏ ku saabu. ⁵ I j̄ò i mà n̄a kam kam iyi woo t̄t̄o s̄e hai n̄e yaase do ilu daa s̄ami n̄a, k̄ama n̄a kù n̄e ikp̄e si bommai Ilaaḏ do ti Kirisi. B̄ebei m̄oi hee do ilu bine n̄a fei, k̄ama n̄a kù n̄e ikp̄e si bommai Ilaaḏ do ti Kirisi domi bine í yei bei iw̄e ku t̄o.

⁶ I maà ya j̄ò ine ḡo ku dī iju nne do ide nfe, domi na n̄n̄u bei í j̄ò id̄o k̄s Ilaaḏ wa naa si irii ine n̄a iyi a kù waa jirimae. ⁷ Na n̄n̄u, i maà ya j̄ò ide ḡo ku t̄t̄o n̄e do aman̄e dimi b̄ebei n̄a. ⁸ In̄e taka nne, si ilu kukui ì wa n̄a wo, amma n̄sei, ì wa si inya kumá n̄a na anu ak̄a nne do Laf̄e. Na n̄n̄u, i j̄ò is̄ene nne ku j̄o ine n̄a iyi á waa n̄e si inya kumá, ⁹ domi bii à waa n̄e si inya kumá kuce iyi aa ka ce n̄n̄u í je daa did̄s baa yooma fei do dee dee ku je do n̄to ku f̄o. ¹⁰ I ce kookaai i mà mii iyi á d̄s̄a Laf̄e si. ¹¹ I maà dasi ara nne si kookoosu laal̄o iyi aman̄e n̄a à waa ce si ilu kuku. Amma kookoosu dimi b̄ebei i ya f̄o n̄a. ¹² Anȳo nla nla m̄om nii bii à f̄o mii iyi ine n̄au à waa ce si as̄i. ¹³ Amma kookoosuu be bii à f̄o á fita si inya kumá. ¹⁴ N̄o mii iyi í fita gbugb̄a fei í ya má. Na n̄oi í ce kukoi kukoi ide i Ilaaḏ í f̄o í ni, Aw̄o iyi ì waa s̄i njoo, j̄l.

Dede hai si in̄oi iku n̄a,

N̄o Kirisi ku m̄ae inya.

¹⁵ Na n̄n̄u, i ce laak̄ai is̄ene nne. I maà j̄ò i maa n̄e bei ine n̄a iyi a ci ya lasabu, amma i maa n̄e do laakai n̄a. ¹⁶ Waati iyi ì n̄e n̄a, i ceð ice, domi waatiu ih̄e bei waati laal̄o. ¹⁷ Na n̄n̄u, i maà ye bei ine n̄a iyi a ci ya lasabu, amma i hanya n̄a ku ba i mà mii iyi Aḏ Laf̄e í bi i ce n̄a.

¹⁸ I maà ya j̄ò at̄e ku kpa n̄e, domi si bei daa ber̄eteke fei í wa. Amma i j̄ò i k̄s̄o Hundei Ilaaḏ n̄a. ¹⁹ I j̄ò saabu do iri ku k̄s̄o ku ya wa si faaji nne, i ya k̄s̄o iri do irii Ilaaḏ, i c̄u do id̄o nne fei. ²⁰ I ya maa saabu Ilaaḏ Baaba waati k̄ama fei n̄a si mii fei do irii Laf̄e nwa Jesu Kirisi.

Abo do mako

²¹ Ine iyi i mā beere i Kirisi, i ya sūa nje iri ile na. ²² Ine inaabo na i sūa mako nje na iri ile bei aa cea Lafēe na, ²³ domi makoi i je ine ngboi aboe, bei Kirisi mō i je ine ngboi igbee. Igbēui i je arai Kirisi, nō Kirisi mōi i je woo faabae. ²⁴ Nō si bei igbēui i ya sūa Kirisi iri ile, beebē mōi inaabo na à ne a sūa mako nja na iri ile si mii fei.

²⁵ Nō ine mako nau i bi abo nje na bei Kirisi i bi ine igbee na, nō i na kuwēē na iri nja. ²⁶ Í nya na ikā nō i wē na i jō à má na saabui idee. ²⁷ Í bei igbēui ku naa si wajuē do kuslae fei, ku maà ti ku ne riisi gō, nō batai arae ku maà yuguu, nō ku maà ne mii mmu dimi beebē gō na má, amma i bi ku je dee deei, ku maà ne taale kama. ²⁸ Beebei i jō mako na á bi abo nja na bei à bi ara nja. Ine iyi i bi aboe i bi araei. ²⁹ Ine gō kù nō kù wēe iyi i cé arae, amma i ya maa wdoi nō ku maa gbāa bei Kirisi wa ce na igbee. ³⁰ Igbēui nju i je arae nō awa fei à yei bei ikō ikōi araeu. ³¹ Kukoi ide i Ilaaā wa fō i ní, na nju, mako á jō iyeò baaei, nō ku wēe do aboe ku ba aña minji fei a baa a je ara akā. ³² Asiiu ihē ide nla nla, amma ide i Kirisi do igbee i n wa n fāa. ³³ Na nju, mako fei ku bi aboe bei i bi arae, nō abo fei ku jirima makoe.

6*Amu na do baa nja na*

¹ Ine amu na, i jirima ine na iyi à waa mu ne si bei Ilaaā i bi, domi beebē i sīa. ² Wooda sinte iyi Ilaaā i ceò kuwā wee. I jirima iyeò baa nje na ³ ku ba i ne ino didō na nō hunde nje ku sō si andunya.

⁴ Ine baa na, i maà ya kō idoi ama nje na, amma i bi na, i dasi na iju na i kō na si ide i Aā Lafēe na.

Aru do lafēe

⁵ Ine aru na, i jirima lafēe nje na si andunya ihē do beere do kuyaya, ku maà je do muafiti, nō kú ye bei

Kirisii i waa cea na. ⁶ Ku maà je bii à leekī à waa cō ne nju akā. Bii i je waati iyi à waa cō ne nju akāi, i ye bei amane nai i waa cea na ku ba ku dō nja si. Amma i jō i ce idō bii Ilaaā do idō nje fei bei arui Kirisi na. ⁷ Ice iyi à dasi ne, i jō i coo do himma na, nō kú ye bei Ilaaāi i waa cea na, ku maà ti ku je amane nju akā. ⁸ Í mā sāa sāa na iyi Ilaaā á sāa ine fei ribai ice jiida iyi i ce, baa bii aru, walako ine iyi i ne araei.

⁹ Ine lafēe na mō, i cea aru nje na beebē, i maà ya ta nja gbugbā. I mā na iyi inēò na fei Lafēe akāi i ne lele bii ine gō kù re ine gō.

Jinei igūi woo dasi Jesu naane

¹⁰ Ide iyi i gbe n wa n bi n sō ne wee. Si anu akā nje do Lafēe i jō gbugbā nlae ku mua ine mō gbugbā na. ¹¹ I dī jinei igū na iyi Ilaaā wa mu nje fei, ku ba i yōkō i leekī dim dim i kasiò kookoosu ikā ikāi Seetam na, ¹² domi kù je do amane nai à waa ja. À waa jai do ilu iri laalbi lele na do ilu yiiko na, do ilaalui andunya ilu kuku nau ihē, do ine inōko woo ce icei Seetam na. ¹³ Na nju, i so jinei igūi Ilaaā fei i dī na. Si beebē, bii ajoi wahala i na i naa, aa yōkō i kōò ara nje si wajui Seetam mbēe njeu. Nō bii i ce igū i tā na, i leekī dim dim hee kōò. ¹⁴ Na nju, i dede i leekī dim dim na. I jō ntō ku wēe nje bei santiiki iyi sooge i ya dīò gbankilie, nō i jō dee dee ku je ku wēe má bei iboi isō. ¹⁵ I jō himmai laabaau jiida ku sisi ku wēe nje bei baata nje. Laabaau jiidau i á naaò laakai ku sū wa. ¹⁶ Nō iyi i re mōm, i jō naane ku dasi ku wēe nje jiida jiida bei teli iyi á ganji afa ku ne ina iyi Seetam mbēe á ta wau ku to wa si ne. ¹⁷ Í gba faabau bei fulai isō, nō ide i Ilaaā mō i gbaa na bei taakubai Hundi Ilaaā. ¹⁸ Waati kama fei i ya ce kutō na nō i ya maa tōò sobii Ilaaā na. I dede i leekī do temua na si ide i kutōu do gbugbāi Hundi Ilaaā, nō

i ya ce kutɔɔ na irii woo dasi naane fei ɲa. ¹⁹ Nɔ i cea amu mɔ kutɔɔ ɲa ku ba bii n cɪ gɛɛ, n ya n ba ide iyi an fɔ nɔ n nɛ wɔɔkɔ n sisiɔ ideɪ laabaau jiida iyi wa singau wo. ²⁰ Na irii ideui n jɛ woo bɛi ɪlaaɔ baa do iyi n wa piisɔɔ si nsei. Na nɲu, i ce kutɔɔ ku ba n yɔkɔ n sisi ideu do wɔɔkɔ bɛi á sɪa.

Fɔɔi sukadɔ

²¹ Tisiki baakɔɔ nwa, woo ce icɛ ilu naane si kpāai icei Lafɛɛ, á sisi nɲɛ laabaauum fei ku ba i mà bɛi n wɛɛɔ ɲa do mii iyi n wa n ce. ²² Na ɲɔi í ce n bɔɔ wa si nɲɛ ku naa ku sɔ nɲɛ bɛi à wɛɛɔ ku ba ku tū idɔ nɲɛ.

²³ Nɔ ɪlaaɔ Baaba do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mua kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa fei laakai ku sū do kubi do naane jiida. ²⁴ Nɔ didɔi ɪlaaɔ ku wɛɛ do inɛ ɲa iyi à bi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi fei nɔ kubi nɲa ci ya kpaasi.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu do Timɔtee, awa woo ce icei Jesu Kirisi ɲa. À ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica à je tɛɛ si ilui Filipi fei fɔɔ, hee do inɛ ɲa iyi à je inɛ ngboi igbeu do woo ce icei igbeu fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a mu nɲɛ ididɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa kutɔɔ

³ Ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ waati kãma iyi ñ ye gigi nɲɛ fei. ⁴ Si kutɔɔm ɲa fei iyi ñ ya n maa n ce na irii inɛ fei, ñ ya n cooi do inɔ didɔ, ⁵ si na iyi í jò ñ sobim ɲa n sisiò laabaau jiidau hai ajɔ sinteu hee ku baa nsei. ⁶ Ñ wa n mà kam kam, Ilaaɔ iyi í sinti ice jiidau ihɛ si ɲɛ á maa cooi hee koo kpɔɔ iriɛ si ajɔi kunyii Jesu Kirisi wa. ⁷ Nɔ í sɪa n ce lasabu nɲɛ bɛɛbɛ, domi ñ nɛ kubi nɲɛ si idɔm. Ntɔ ntɔ, ñ ya bam ice ku ce ɲa ile piisɔɔ ihɛ do waati iyi ñ nɛ aram wo ñ ya n maa n sisi laabaau jiidau ku ba ku nɛ gbugbã ku maa koo ñ ñ ya n maa n jabu na iriɛ. ⁸ Ilaaɔsi í je sɛɛdam iyi ñ bi inɛ fei bei kubii Jesu Kirisi í yɛ.

⁹ Mii iyi ñ wa n bee si kutɔɔm nɲui í je kubi nɲɛ ku kɔɔsi ku maa koo ñ kubi nɲɛu ku jò kumà nɲɛ do bisi nɲɛ ku kɔɔsi, ¹⁰ ku ba i yɔkɔ i wũa mii ɲa iyi à je jiidà à re ɲa. Bɛɛbɛ mɔi aa je inɛ kumà ɲa, nɔ si ajɔi Kirisiu i kaa nɛ taale kãma ɲa, ¹¹ nɔ ice jiidà nɲɛ ɲa iyi i waa ce ɲa na saabui Jesu Kirisiu ku kɔ, nɔ ku jò inɛ ɲa a yɛ amboei Ilaaɔ nɔ a maa saabuɛ.

Kirisi nɲui í je kuwɛɛ

¹² Kpaasim ɲa, ñ bi i mà ɲa iyi mii iyi í bam nɔu ihɛi í je waju ku bɔi laabaau jiidau. ¹³ Ntɔ ntɔ, ciikui amanlu ɲau do inɛ ɲa iyi à gbe fei à mà iyi na irii Kirisiu ñ wa piisɔɔu

ihɛ. ¹⁴ Ile piisɔɔ ku wam í mua kpaasi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane nkɔ gbugbã í kɔɔsi à waa sisiò ide i Ilaaɔ do idɔ ku buba do wɔkɔ.

¹⁵ Ntɔi, inɛ go ɲa à waa sisi ide i Kirisi do igu do nɲɛ ku wã, amma inɛ go ɲa à waa cooi do yaase jiidà. ¹⁶ Inɛ nɲu ɲau à waa cooi do kubi domi à mà iyi icem nii n jabu na irii laabaau jiidau. ¹⁷ Inɛ ihɔ ɲa mɔ à waa waaɔo ide i Kirisi, kù je do inɔ akã, amma do nɲɛ ku wãi. À tamaa bei aa kɔɔm si ijuukpãui si ile piisɔɔu ihɛ.

¹⁸ Bii í yɔkɔ lasabu nɲa kù je laalo walakɔ kù je jiidà, kãmaɛ kù jɛɛm taale. Baa bii beirei nɲu de a sisi ide i Kirisi. Inɔm í dɔ á nɔ ku dɔ ku maa kooi, ¹⁹ domi ñ mà iri kukpai iyi ihɛ nɲui í je faabam na saabui kutɔɔ nɲɛ, do sobii Hundi Jesu Kirisi. ²⁰ Mii iyi ñ dasi idɔ nɔ ñ wa n cɔ kpãa kam kam nɲui í je n maà n ce nkãma iyi á jò anyɔ ku mum. Mii iyi ñ bi nɲui í je n nɛ wɔkɔ bei ñ nɛ hai tako n maa n nyisiò kulai Kirisi bii ñ wɛɛ si hunde walakɔ baa bii í je ñ ku mɔi. ²¹ Ntɔ ntɔ, bi ti amu bii ñ wɛɛ, na irii Kirisiu ñ wɛɛ, bii ñ nɔ ñ ku mɔi, an ba riba. ²² Amma bii í je ñ wɛɛ si hunde an yɔkɔ n ce ice jiidà iyi í nɛ aranfãani, to, n kù mà iyi an cica. ²³ Lasabum wã fam ni do cingaa minji minji fei. Ñ bi n nɛ n koo n wa bi Kirisi, domi iyi bei í sɪa í re. ²⁴ Amma na aranfãani nɲɛi í sɪa í re n maa n wa si andunya má. ²⁵ Na nɲu, ñ mà iyi kù nɛ sika kãma an buba n wɛɛ do inɛ fei na waju ku bɔ nɲɛ do inɔ didɔ nɲɛ si naane ku dasi nɲɛ. ²⁶ Si bɛɛbɛ aa ba kpãa ñ saabu Jesu Kirisi ɲa do inɔ didɔ na irim si waati iyi an na n wa anini nɲɛ má.

²⁷ Nɲu de i ya jò isɛɛnɛ nɲɛ ɲa ku yɛ bei laabaau jiidai Kirisi í fɔ. Bii ñ waa ce bɛɛbɛ ɲa, bii ñ naa bi tu ɲɛ, walakɔ baa bii n kù naa, n maa n gbɔ iyi ñ waa leekɔ si dim dim ɲa, i ya maa gbɔsi nɲɛ nɔ i maa jabu do inɔ akã ɲa na laabaau jiidau iyi í je icui naane ku dasi nɲɛ. ²⁸ I maà jò

mbɛɛ nɲɛ ɲa a da zigi nɲɛ si nkāma. Nɲui á nyisi ɲa iyi aɲai à waa bɔ nfe ku ce, nɔ ku nyisi inɛ mɔ iyi ì wa si kpāai faaba ɲa. Iyi bɛ fei wa naai hai bi Ilaaɗ, ²⁹ domi Ilaaɗ í ce nɲɛ didɗ ì dasiò Kirisi naane ɲa, amma kù je baa iyi bɛ nɲu akā, í ce nɲɛ didɗ má ì ya maa yeò ijuukpā ɲa na iriɛ. ³⁰ Inɛ mɔ ì bam ku jabu ɲa si kujabu iyi ì ye n ce ɲa wo nɔ ì waa gbɔ ɲa iyi hee nsei n wa n mɔsi.

2

Kukayei Kirisi do aláɛ

¹ Í mà sãa sãa ɲa, naane iyi ì dasi Kirisi ɲa wa mu nɲɛ gbugbā. Kubiɛ wa dasi ɲɛ himma. Hundei Ilaaɗ í jò ì ne anu akā ɲa. Araarei Kirisi do jiida ku jɛɛ í wa si anini nɲɛ. ² Na nɲu, n wa n tɔɔ ɲɛ, ì jò ì ya ne anu akā ɲa, do kubi akā, do idɔ akā, do lasabu akā. Iyi bei á jò inɔ didɗm ku kɗ. ³ I màà ya ce ngɔɔ do nɲɛ ku wā ɲa walakɔ do fufu ku tɔɔ, amma i kaye ara nɲɛ ì ya dooa inɛ ɲa bei mii iyi à re ɲɛ. ⁴ Nɔ kāma nɲɛ ɔ ku màà ya ce lasabui iri nɲu akā, amma ku ya ce lasabui inɛ mmu mɔ ɲa má. ⁵ I jò lasabu nɲɛ si gāmei nɲɛ ku ye bei Jesu Kirisi mɔ í ce.

⁶ Baa do iyi í to Ilaaɗ, kù cɔ araɛ bei mii iyi ì je saai Ilaaɗ do tilasi.

⁷ Amma andi mii iyi ì ne fei í jò nɔ í baa í je amane, í naa í je mɔm nii bei aru.

Iyi í sinda amane í tã,

⁸ Í kaye araɛ ma nɔ í jirima Ilaaɗ hee í na araɛ í to siò iku si antai jii ku gaau mɔm.

⁹ Na saabu nɲui Ilaaɗ í soo lele ntɔ ntɔ nɔ í naa iri iyi ì ne beɛɛ í re iri fei,

¹⁰ Ku ba inɛ fei ku gule ku nyisiò beɛɛi Jesu, hai inɛ ɲa iyi à wa lele do inɛ ɲa iyi à wa ilɛ hee do lɛɛi ilɛ fei.

¹¹ Nɔ gelei inɛ fei ku jesi iyi Jesu Kirisii í je Lafɛɛ. Nɲu bei á na Ilaaɗ Baaba amboe.

Í má inya ɲa bei fitila si andunya

¹² Inɛ baakɔɔm ɲa, ì ya jirimam ɲa si waati iyi ì wa inɔ nɲɛ wo. Nsei iyi ì jò ɲɛ í sɓa ì ya maa jirimam ku re ɲa. I kookaai ì ce icɛ do nɲo do kuyaya ku ba icɛ jiida nɲɛ ku jò a mà iyi ì ba faaba ɲa, ¹³ domi Ilaaɗi wa ce icɛ si ɲɛ ku ba ku mu nɲɛ idɔɔbi do gbugbā iyi aa yɔkɔ ì cooò ɲa bei nɲu takae í bi.

¹⁴ Mii iyi ì waa ce fei ì coo ɲa kugbagba ku màà wasi walakɔ kakɔ, ¹⁵ ku ba ì má dee dee ɲa nɔ ì màà ne taale ɔ, inɛ iyi ì je amai Ilaaɗ ɲa. Kù sɓa ì ne kurara ɔ si wajui inɛ laalɔi andunya ɲa iyi a kù waa too kpāa. Í sɓa ì maa má inya ɲa si anini nɲa bei fitila ɲa, ¹⁶ nɔ ì ya maa sɔ ɲa ideɛ kuwɛɛ ɲa. Bii ì waa ce beɛbe ɲa an tɔɔ fufu na iri nɲɛ si ajɔ iyi Kirisi á nyi wa, si na iyi í jò icɛm do kookaaim kù je ngbe.

¹⁷ Naane ku dasi nɲɛ í yei bei kuwee iyi ì waa cea Ilaaɗ ɲa. Nɔ baa bii ì je à kpam nii, nɔ ì nikā njem bei kuwee iyi à nikā si antai kuwee nɲɛu, do nɲu fei inɔm á dɗ, nɔ awae ɲa ka kpɛ inɔ didɗu. ¹⁸ Beɛbe mɔi í sɓa inɛ mɔ ì weɛò inɔ didɗ nɔ inɔ didɗ nɲɛu ì kpɔɔ ɲa do amu.

Timotee do Epafoditi

¹⁹ Bii Lafɛɛ Jesu í je, si ajɔ gbeejiu ihɛ an be Timotee wa bi tu ɲɛ ku ba amu mɔ n gbɔ laabaau nɲɛ nɔ ku muum gbugbā. ²⁰ Inɛ kāma kù wa bi tom ihɛ má iyi awaò à ne lasabu akā bii kù je nɲu akā, nɔ nɲu akāi lasabue í wa si ɲɛ ntɔ ntɔ. ²¹ Inɛ ɲa iyi à gbe fei, lasabui ideɛ aɲa taka nɲai à waa ce, lasabu ɲa kù wa si ideɛ Jesu Kirisi. ²² Inɛ taka nɲɛ ì mà ɲa iyi Timotee í nyisi araɛ ilu naane nɔ í na araɛ si icɛi laabaau jiida ku ce do amu bei ama do baaɛ. ²³ Nɔi í jò ì wa n bi n bɔɔ wa bi tu ɲɛ si waati iyi an mà bii ì wa. ²⁴ N ne naane iyi Lafɛɛ á jò amu takam n naa bi tu ɲɛ be si ajɔ gbeejiu ihɛ.

²⁵ Amma nsei, ì ye í sɓa n jò kpaasim Epafoditi ku nyi wa bi tu

ɲɛ, ɲɲu iyi ì tako ì bɛ sim wa ɲa do sobi iyi ñ biu. ɲɲui í jɛ kpaasi woo ce icɛm nɔ wa bam ku jabu. ²⁶ Ñ wa n sindaɛ wai si na iyi í jò wa bi ɲɛ fei ku yɛ ntɔ ntɔ, nɔ laakaɛ í dede do iyi ì gbɔ ɲa kù waa nɛ baani. ²⁷ Í ce bɔɔi ntɔ ntɔ hee í maai iku, amma Ilaaɔ í ce araareɛ. Nɔ kù jɛ araarei Epafoditi ɲɲu akā, do ti amu takam nii, ku ba inɔ kufɔm nɔu ku maɔ kɔɔsi má. ²⁸ ɲɔi í jò ñ wa n saasa n ba n sinda ɲɛ wa ku ba inɔ ɲɛ ku dɔ má bii ì yɔɔ ɲa, nɔ inɔ kufɔi amu takam ku kaye. ²⁹ Na ɲɲu, i gbaa ɲa do irii Lafɛɛ do inɔ didɔ nla nla. Í sɛa i mà bɛɛɛɛ inɛ dimi bɛɛɛɛ ɲa, ³⁰ domi í maai iku si icɛi Kirisi. Í ta hundɛɛ í naaɔ sobi iyi ɲɛ taka ɲɛ i kù ba fayae i naam wa ɲa wo.

3

Bɛi aa jɛɔ dee dee si wajui Ilaaɔ

¹ Nsei ɲɛ inɛm ɲa, i ya jò ì wɛɛ do inɔ didɔ ɲa do iyi ì jɛ ti Lafɛɛ ɲa.

Bi ti amu n kaa n gbɛɛjiò ide akāu ku kɔ ɲɛ wa, domi ñ mà iyi á mu ɲɛ gbɛgbā. ² I ya maa ce laakaii woo ce icɛ laaɔ ɲa iyi á nɛ daa sāmɛi bei aja ɲa. Inɛ ɲau à waa kaaba bango iyi à bu si ara. ³ Awai à ce bango do ntɔ, awa iyi à waa tɔɔ Ilaaɔ do gbɛgbāi Hundɛɛ, nɔ à waa tɔɔ fufu na irii Jesu Kirisi, kù nɔ kù jɛ kuce nwai à waa kaaba. ⁴ Nɔ bii amu takam ñ bi an yɔkɔ n kaaba kuce nwau. Bii inɛ gɔ wa tamaa si ɲɲu á yɔkɔ ku kaaba kuce nwau, aa fɔ ideɛi amu má? ⁵ Si aɔ mɛɛjɔsɛi à dasim bango, amuu amai Izirɛliu, si dimii Benzamɛɛ. Amuu alalai Zuifu ɲai, bii si woodai Zuifu ɲa ku jirimai ñ jɛ Farisi. ⁶ Ñ nɛ himma ntɔ ntɔ hee ñ kpā inɛi igbei Jesu ɲa iju. Inɛ gɔ kaa yɛ taalem do yaase bei ñ jirima ideɛi wooda ñ wa n dɛɛɛ n jɛɔ inɛ dee dee. ⁷ Amma mii ɲa iyi ñ wa n tamaa à nɛ riba tako fei wo, nsei ñ wa n cɔɔi bei mii hai nɛ bɛɛɛɛ na saabui Kirisi. ⁸ Ñ dɔo fei ndɛɛ fei mɔm bei mii hai nɛ bɛɛɛɛ na ide iyi í nɛ amboe í re.

Ideu ɲɲui í jɛ Jesu Kirisi Lafɛɛm iyi ñ mà. Na iriɛi ñ jò mii fei, ñ doo aɲa fei bɛɛɛɛ bei riisi iyi à kpā ku ba n nɛ Kirisi, ⁹ nɔ n wɛɛ do ɲɲu. Nɔ ñ wa n mà n kaa n yɔkɔ n jɛ dee dee na wooda ku jirima, amma ñ jɛ dee dee si na iyi í jò ñ dasi Kirisi naanɛ. Dee dee ku jɛu wa naai hai bi Ilaaɔ na saabui naanɛ iyi à dasiu. ¹⁰ Iyi ñ bi, ɲɲui í jɛ n mà Kirisi, do gbɛgbā iyi í jìò hai si bale nɔ n nɛ ikpɛ si ijuukpāɛu hee ku yɛ bei amu mɔ ñ ku do ɲɲu aɔ, ¹¹ ku ba n nɛ kpāa ku cɔ iyi amu mɔ an jì hai si bale.

Amanii lele ku sei si

¹² Kù jɛ ñ mà Kirisi bɛɛɛɛ tità n kù toò awɔ kù nɔ kù jɛ n kɔ. Amma ñ wa n ce kookaai fei ku ba n màa. Na ɲɲui í jò Jesu Kirisi í cem titɛɛ. ¹³ ɲɛ inɛm ɲa, n kù wa n cɔ aram bei mii iyi n toò awɔ tità, amma mii akāi ñ wa n ce. Ñ ya n maa n gbɛjɛ mii iyi í wa do anyim nii, nɔ n ce kookaai n maa n lele ti waju. ¹⁴ Bɛɛɛɛ ñ ce ñ wa n bɔɔ waju bei inɛ iyi wa ce gaasai kusei, ku ba n ba riba iyi Ilaaɔ wa kpe wa ka na ka gba lele do saabui Jesu Kirisi.

¹⁵ Na ɲɲu, awa iyi à jìla si kpāai naanɛ ku dasi, ka ce lasabu bɛɛɛɛ. Amma bii ñ waa ce lasabu gɔ iyi kù waa too kpāa ɲa, Ilaaɔi á nyisi ɲɛ iyi kù jɛ dee dee. ¹⁶ Si bei í jɛu fei, awa de ka maa bɔ waju si kpāa akā iyi à waa too.

¹⁷ ɲɛ inɛm ɲa, ɲɛ fei i sisilim ɲa. À nyisi ɲɛ kuce jiida. Na ɲɲu, i ya maa cɔ inɛ ɲa mɔ iyi à yɔkɔ à waa ce bɛɛɛɛ. ¹⁸ Ñ sɔ ɲɛ tā isɛ fɛɛfelo, nɔ ñ nyi ñ wa n sisi ɲɛ má do kukpata, inɛ nkpɔ í wɛɛ iyi wa jɛ mbɛɛi ideɛi ikui Kirisi si jìi ku gaauu. ¹⁹ Nfe ku cɛi aa kpāɔ iriɛ, domi inɔ ɲɲai à ya maa cea icɛ si agbei Ilaaɔ. Iyi í jò ku jɛ ɲɲa anyɔ ɲɲui aa ya maa tɔɔɔ fufu. Mii ndii andunya ihɛ ɲɲu akāi à waa lasabu si. ²⁰ Amma awa, lelei Aɔi í jɛ ilu nwa. Hai bei à waa degbe woo faaba nwa Lafɛɛ Jesu Kirisi ku nyi wa. ²¹ Do gbɛgbāɛ iyi á jò mii fei ku

jirimaεò nηui á kpaasiò ara hai ne beεεε nwau ku jò arai nηu takae iyi í ne amboe.

4

Ide iyi à jile nwa ka ce

¹ Na nηu inε baakεom ηa, inε iyi n wa n bi ku ye jiida jiida má, inε iyi í ya jò n ne inò didò, nò n ya n tóo fufu na iri nηε, i jò i leekí beεbe ηa dim dim si Lafεε.

² N wa n tóo inaabo minji ηau ihε Efodi do Sentiki a ya jò anu nηa ku je aká si ideí Lafεε. ³ Awó mō woo ce icε kpaasim, awó iyi í je ilu naane, n wa n tóoei i sobi inaabo minji ηau be. Anjai á bam kujabu wo si laabaau jiidau ku sisie, anja do Kelema do woo ce icε kpaasim ηa iyi á gbe fei, anja iyi iri nηa í wa si tiaí kuwεεu.

⁴ I ya jò inò nηε ku maa dō si Lafεεu do ajo fei ηa, n nyi n fō n wa n sisi ma, i ya jò inò nηε ku maa dō.

⁵ I jò inε fei ku ye daa didò nηε ηa, domi kunyii Lafεε í maai wa. ⁶ I maà ya jò zigi nηε ku da do ngogó. Amma si mii fei i ya tóo Ilaaō do ku saabu nò i beεε bukaatai mii iyi í bi ηa. ⁷ Nò laakai ku sūi Ilaaō iyi í re kumàí amanε fei á degbe idò nηε do lasabu nηε si anu aká iyi í ne do Jesu Kirisi ηa.

⁸ Iyi í gbe nηε, inε inε ηa, i ya ce lasabu ηa si mii iyi í sía, iyi Ilaaō á saabu. Mii ηauí í je mii iyi í je ntó fei, do mii iyi í ne beεε fei, do iyi wa too kpāa fei, do iyi í má fei, do iyi í dō fei, do iyi í jò amanε ku saabu fei. ⁹ Ide iyi n kó nηε si nò í jesi ηau, do iyi n sō ηε do iyi í ye n ce ηa, i ya coo ηa. Nò Ilaaō, nηu iyi wa mu nwa laakai ku sū á wεε do inε.

Polu wa saabu inei Filipi ηa na amua nηa

¹⁰ N ne inò didò ntó ntó do iyi n ye í waa ce lasabum má ηa, nò n wa n saabu Lafεε. N kaa n yókó n ni i ci ya ce lasabum ηa, faya dei i ci ya ba ηa. ¹¹ Kù je a ni n ne bukaatai ngógó í jò n wa n fō beεbe, domi n kókó inò didò

ku ne si mii iyi í bam fei. ¹² N mà bei n ya n je kuwεεm si waatii are, n nò n mà bei n ya n je kuwεεm si waatii ayo. Bii fei do iyi í bam fei, n ya n wεε do inò didò, si waatii ayo do si waatii ari. N nò n mà bei an ce bii n ne nla nla do bii n kù ne. ¹³ An yókó n ce fei ndεε do saabui Kirisi iyi wa muum gbugbā. ¹⁴ Do nηu fei, i ce í sía ηa do iyi í kpē wahalam nōu ηa.

¹⁵ Inε inei Filipi ηau, inε taka nηε í mà sāa sāa ηa iyi laabaau jiidau ku sinti ku fōe si waatii iyi n ne hai Masedoni, igbei inei Jesu gó kù sobim bii kù je inε akā, awae ηai á sobi nje. ¹⁶ Waatii iyi n wa Tesalonika, i sobim si bukaatam ηa, iyi kù je baa gbakā akā mām. ¹⁷ Kù je a ni amuai n wa n tóo, amma n wa n bi riba nηε ku kōsɔii. ¹⁸ Andi mii iyi í sambaaam wa fei ηa n yóo. Í nò í to hee í gbe. Bei Epafoditi í naam amua nηε wa í ceem zaka. Amua nηeu í yeem nii bei kuwee iyi í ne inunu jiida iyi Ilaaō í gba í dōa si. ¹⁹ Do saabui Jesu Kirisi Ilaaō á mua inε fei bukaatai mii iyi í ne ηa si bei amanii amboeε í to. ²⁰ Amboei Ilaaō Baa nwa ku wεε do ajo fei. Ami.

Fɔɔi ankāanyi

²¹ I ce inε ηa iyi Jesu Kirisi í cica á je tεεu fei fōo ηa. Amu do inε ηa iyi á wa bi tom á ce inε fei fōo. ²² Inε ηa iyi Jesu í cica á je tεεu, anja iyi á wa ihε fei á ce ηε fōo. Ti inei kpasēi ilaalu ηau, inε nηu í re mām.

²³ Didòí Lafεε nwa Jesu Kirisi ku wεε do inε fei. Ami.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Kolosee ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi na idɔɔbii Ilaaɔ, amu do Timɔtee inɛ nwa, ² à ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛ nwa ilu naane ɲa iyi Kirisi í cica ì je tɛɛ ɲa si ilui Kolosee bɛ. Ilaaɔ Baa nwa ku mu ɲɛɛ didɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ na iri ɲa

³⁻⁴ Hai waati iyi à gbɔ bei ì dasi Jesu Kirisi naane ɲa, do bei ì bi woo dasi Jesu naane ɲa fei, à ya ka maa ce ɲɛ kutɔɔi waati kãma fei, ka maa saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ⁵ Waati iyi ideɪ laabaau jiidau iyi í je ntɔu í sinti to wa bi tu ɲe, à jò ì mà kpãa ku cɔ iyi ì ne ɲa. Si bɛɛbɛ, naane ku dasi ɲɛ do kubi ɲɛ fei, si kpãa ku cɔ iyi à jile ɲɛ ikpa leleui í wa. ⁶ Laabaau jiidau wa fangaa bii fei nɔ wa naaɔ kuwee wa si andunya fei. Nɔ í la wa kɔɔsi si bei í ce bi tu ɲeu hai waati iyi ì gbɔ ideɪ didɔi Ilaaɔ ɲa nɔ ì mà bei í ye ɲa do ntɔ. ⁷ Epafaasi, woo ce ice baakɔɔ nwa, ɲɲui í kɔ ɲɛ si. Wa ce ice na aranfaani ɲɛ, ɲɲu iyi í je ilu naane woo ce icei Kirisi. ⁸ ɲɲui í sɔ wa kubi iyi Hundei Ilaaɔ í mu ɲɛ.

⁹ Na ɲɲu, hai waati iyi à gbɔ laabaau ɲɛ, waati kãma fei à ya ka maa ce ɲɛ kutɔɔi. À waa tɔɔ Ilaaɔ ku jò Hundee ku mu ɲɛ bisi do laakai ku ba i mà idɔɔbie ɲa mam mam. ¹⁰ Bɛɛbei isɛɛne ɲɛ ɲa á jɔ ti inɛ ɲa iyi à je ti Lafɛɛ, nɔ waati kãma fei í ya ce iyi á dɔaa si ɲa. Nɔ i ya ce ice jiidau ikã ikã fei ɲa, nɔ Ilaaɔ kumà ɲɛ ku kɔɔsi. ¹¹ À waa tɔɔ Ilaaɔ ku mu ɲɛ gbɛgbã si mii fei do saabui gbɛgbã yiikoɛ ku ba i yɔkɔ temua si mii fei ɲa, nɔ i ya maa leekɪ dim dim ɲa. ¹² I ya maa saabu Ilaaɔ Baaba do inɔ didɔ ɲa, ɲɲu iyi í jò ì ne ikpɛ si tubu iyi í jileɔ woo dasi naane ɲa si

inya kumá. ¹³ Do ntɔi í nya wa hai si awɔ gbɛgbã ilu kuku nɔ í buba wa si bommai amaɛ iyi í bi. ¹⁴ Do saabui amaui í ya wa nɔ í kpa ideɪ dulum du wa.

Yaasei Jesu takɛ do iceɛ

¹⁵ Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ye Ilaaɔ. Amma Kirisi amaɛu Ilaaɔi, nɔ à yɔɔ, í nɔ í jɔɔi dee dee. Kirisiu í wɛɛi hai waati iyi a kù taka andunya. ¹⁶ ɲɲui í taka mii fei, nɔ mii fei í wɛɛi na iriɛ. Na saabuei Ilaaɔ í takaɔ mii fei iyi í wa lele do ilɛ. Mii ɲa iyi à waa ye do iyi a kù waa ye fei, ɲɲui í taka ɲa. Hai ilaalui lele ɲa do ilu iri ɲa do ilu yiiko ɲa do ilu gbɛgbã ɲa fei iceɪ awɔɛi. ¹⁷ Kirisi ɲɛ í wɛɛ tã à bei à taka mii fei. Do gbɛgbãɛi í jò mii fei í wa si agbɛɛ. ¹⁸ Igbeɛ í yei bei ara, nɔ ɲɲu mɔi í je iri. ɲɲui í je icui kuwɛɛ, nɔ ɲɲu mɔi í tako í jɪ hai si bale, ku ba ku je sinte si mii fei. ¹⁹ Ilaaɔ í bi ɲɲu ku wa si amai ɲɲu mam mam. ²⁰ Bɛɛbɛ mɔi í bi inɛi andunya fei ku dɔ do ɲɲu, hai mii iyi í wa ilɛ hee do iyi í wa lele fei. Í ce ɲɲu bei si waati iyi Amaɛ í ku nɔ í nikã ɲɛɛ si antai jɪi ku gaauu nɔ í naaɔ laakai ku sũ wa.

²¹ Inɛ mɔ, baa do iyi í jɪɔ Ilaaɔ ɲa wo, nɔ lasabu laalo ɲɛ do kuce laalo ɲɛ ɲa à jò ì je mbɛɛɛ ɲa, ²² do ɲɲu fei, nsei Ilaaɔ í jò ì dɔ do ɲɲu ɲa. Í ce ɲɲu bei si waati iyi í jò Amaɛu í so arai amane ku ba ku ku, ku ba i naa í leekɪ si wajue ɲa hai ne dulum, riisi do taale gɔ ku maà wa si. ²³ Amma í gbe i temua ɲa si naane ku dasi i leekɪ si dim dim ɲa. Nɔ si bei ì gbɔ laabaau jiidau ɲa iyi à sisia inɛi andunya fei, i maà ti i jò a sinda ɲe hai si kpãa ku cɔ iyi wa jile ɲɛ. Laabaau jiidau, amu Pɔlu, amui nɛ je woo ce iceɛ.

Ice iyi à dasi Pɔlu na irii igbei inɛi Jesu ɲa

²⁴ Nsei nɛ ya n ne inɔ didɔ si ijuukpã iyi ì wa n ye na iri ɲɛ. Nɔ mii iyi í gaizia si wahala ɲa iyi Kirisi

í ne ku ye, *, amui an tambœ si aram na arae iyi í je igbeu. ²⁵ Nɔ́ Ilaaḍ í cem woo ce icei igbeu, si bei í jileem na iri nne, ku ba n sisi idee mam mam. ²⁶ Ideu, asiii iyi í singaa ine fei hai ku kpe, amma nsei í nyisi inee na. ²⁷ Í nyisi nai si na iyi í jò wa bi a mà bei asiii nnu í ne beere do yiiko si anini dimi mmu na. Asiiu wee. Kirisi í wa si ne, nɔ́ wa mu nne kpāa ku cɔ iyi nne mɔ́ aa ba ikpē si amboei Ilaaḍ na. ²⁸ Idei Kirisii à waa sisi, nɔ́ à waa sɔ́ ine fei ku ce laakai, nɔ́ à kɔ́ na si cioe do bisi baa yooma fei. À waa ce beebi ku ba ine fei ku jla si anu akāe do Kirisi ka bei ka tuse na bi Ilaaḍ. ²⁹ Na nɔ́i í jò n wa n ce ice do kookaai n wa n jabu do gbugbāi Kirisi iyi wa ce ice sim.

2

¹ N bi i mà na bei kujabum í la í to na iri nne do inei Laodisee na do ine na iyi a kù yem do iju fei. ² N wa n ce beebi ku ba n mu nna gbugbā, nɔ́ a gbɔ́si nje do kubi, nɔ́ kumà nna ku maa kɔ́si, sika kāmā ku maà wa si. Beebi mɔ́i aa mà asiii Ilaaḍ iyi í je Kirisi takae. ³ Bisi nla do kumà Ilaaḍ fei wa singa sie.

⁴ N wa n sɔ́ ne ide nau ihēi ku ba ine gɔ́ ku maà dī iju nne do gele didɔ́. ⁵ Ntɔ́ ntɔ́, baa do iyi aram í jìò ne, lasabum í wa si ne. Nɔ́ n ne inɔ́ didɔ́ si na iyi í jò ine fei wa ce ice si bei í jò, nɔ́ naane ku dasi nne wa leekɪ si Kirisi dim dim.

Kuwee iyi í kɔ́ si Kirisi

⁶ Na nnu, si bei ì gba Jesu Kirisi í je Lafēe nne, i ce isene nne si anu akā do nnu. ⁷ I jò icā nne ku mi sie, nɔ́ i ba gbugbā nne fei hai bi tee na. I leekɪ si naane ku dasiu na si bei à kɔ́ nne si, nɔ́ i ya saabu si na.

⁸ Nɔ́ i ya ce laakai ku ba ine gɔ́ ku maà na ku mu ne do tae do bisii nnu takae walako do ide na iyi à ya

diò ijui amanē na. Mii nnu nau be wa naai hai si dedembai amanē na do mii ndii andunya na, kù je hai bi Kirisi. ⁹ Ntɔ́ ntɔ́ zaka bei Ilaaḍ í to fei, à yɔ́ si arai Kirisi mam mam. ¹⁰ Nɔ́ inje mɔ́ ì kɔ́ na do saabui anu akā nne do nnu, nnu iyi í je ine ngboi ilaalui lele na do ilu yiiko na fei.

¹¹ Nɔ́ si anu akā nne do nnu à dasi ne bango. Kù je bango iyi amanē na à ya ce, amma iyi Kirisi í ya ceui. Bangou, nɔ́ui í je daa nwo nwa na iyi Kirisi í bu í nyɔ́. ¹² Ntɔ́, si waati iyi à dasi ne inyi í yei bei à si ne do Kirisi. Nɔ́ à dede ne do nnu, si na iyi í jò ì naane gbugbāi Ilaaḍ iyi í jūu hai si bale na. ¹³ Tako wo, ì yei bei iku na na irii kurara nne do iyi ì je dimi mmu na iyi a kù ce bango. Amma nsei Ilaaḍ í ce ne ilu hunde do Kirisi ajo.

Í kpa idei dulum du wa fei.

¹⁴ Tako wo í yei bei à kɔ́ gbesei dulum du wa si tia
Iyi wa ye taale nwa na wooda hai jirima nwa.

Nɔ́ Ilaaḍ í so tiaui í kpa idee

Í kpakpae si jli ku gaauui í kpa irie.

¹⁵ Beebi í kamiaò ilaalui lele na do ilu yiiko na

Í dasi na anyɔ́ si bantuma.

Do ikui Amae si antai jli ku gaauui í kāmiaò na

Nɔ́ wa dabiiò na si inɔ́ ilu bei ilaalu na à ya dabiiò ine na iyi à mu wa hai si igū, zamaa fei ku ye na.

¹⁶ Na nnu, i maà ya jò ine gɔ́ ku ye taale nne si ije do si mii ku mɔ́. I maà jò ine gɔ́ ku tilasi ne i maa jirimaò wooda na iyi à jile na ajoi jingau na iyi à ya ce adɔ́ do adɔ́ walako jingau cukpa titɔ́ walako ajoi kusimi. ¹⁷ Mii nau be fei kù ye kaa bei ayai mii iyi wa naa ala, amma Kirisi takae nɔ́ui í je mii nɔ́. ¹⁸ I maà jò ine gɔ́ ku jò i kua ribai ala nne ku dasi ne amaleka

* **1:24** mii iyi í gaizia si wahala na iyi Kirisi í ne ku ye Bii Pɔlu í ni beebi, kù je a ni ngogo í gaizia iyi Kirisi kù ba kù ce na faaba nwa. Amma igbeui wa ba wahala. Nɔ́ bii igbeu wa ba wahala, nnu iyi í je irieu kù ne sika kāmā wahalau á to siei.

ɲa ku tɔɔ. Dimii amanɛ bɛɛbɛ ɲa à ya naai do ideɪ ara ku kaye, amma do ntɔ à ya maa saabu ara ɲɲai na kuyɛ ɲa iyi à ya maa ce nɔ à ya maa tɔɔ fufu si lasabu nfe nfei amanɛ ɲa. ¹⁹ Inɛ ɲau a kù waa leekɪ si Kirisi, ɲɲu iyi í je iri nɔ sieɪ ara fei í tɔtɔ do ikɔ ikɔɛ nɔ í ba gbugbã wa lá bei Ilaaɔ í bi.

Ka ku nɔ ka wɛɛ do Kirisi

²⁰ Í kù do Kirisi aɲɔ ɲa si mii ndii andunya ɲa. To, na mii í ce ì waa ce kuwɛɛ ɲɲɛ bei inɛ ɲa iyi à je ti andunya. Na mii í ce ì jò à kãa ɲɲɛ wooda, aɲa iyi à ya ni, ²¹ maà je iyi ihɛ, maà tie iyi ihɛ, maà lu iyi ihɛ. ²² Mii ɲau bɛ fei á ce nfe bii à ceò ɲa icɛ. Woodai amanɛ ɲa do cio ɲɲa ɲɲui ì waa too ɲa. ²³ Ntɔi, wooda ɲau, bii ì waa cɔ ɲa aa ni à slai domi aa sobi wa ka jirima kpãai Aɔ ku tɔɔ gɔ, nɔ aa jò ka kaye ara nwa, nɔ ka kpã ara nwa iju, amma a kaa sobi wa ka kãmiaò kubii ara nwa.

3

Kuwɛɛ nwo do kuwɛɛ titɔ

¹ Ilaaɔ í dede ɲɛ hai si balɛ do Kirisi aɲɔ. Na ɲɲu, i dɛ mii ndii lele bii Kirisi wa buba si awɔ ɲɲɛi Ilaaɔ ɲa. ² Mii ndii lele ɲai í slɔ i ya maa lasabu si ɲa. I maà ce lasabui mii ndii ilɛ ihɛ ɲa, ³ domi ì ku si mii ndii andunya ɲa, kuwɛɛ titɔ ɲɲɛ í nɔ wa singa do Kirisi aɲɔ bi Ilaaɔ. ⁴ Kirisii í je kuwɛɛ ɲɲɛ do ntɔ, nɔ aɲɔ iyi á faata wa, do inɛi aɲɔ, nɔ aa ba ikpɛ ɲɲɛ si amboɛɛ.

⁵ Na ɲɲu, i kpa kubii mii ndii andunya iyi wa ce icɛ si ɲɛ fei. Mii ndii andunya ɲau i je abo kaafe ku sũò, do daa laalɔ, do bine, do kubi nfe nfe, do kɔdɛɛi mii nkpo. Ntɔ ntɔ bii ì waa ce kɔdɛɛ, mii nkpo i ya tɔɔ si aɲɛɛi Ilaaɔ. ⁶ Mii ɲau bɛ feii í ya fa idɔɔkɔi Ilaaɔ wa si inɛ ɲa iyi à kɔ ku jirima ideɛ. ⁷ Inɛ taka ɲɲɛ bɛɛɛɛi i ya tako i maa ce ɲa wo waati iyi ì wa si dulum ɲau bɛ ɲa.

⁸ Amma nsei, i ɲyɔ mii ɲau bɛ fei ɲa, hai idɔɔkɔ, do mbɛɛɛ, do inɔ sãmi. I maà ya jò arabu walakɔ ide ku sisi ku fita hai si geɛ ɲɲɛ ɲa. ⁹ Nɔ i maà ya sɔa ɲɲɛ ibo ɲa si na iyi í jò ì jò daa nwo do dɔɔnɛɛ tã ɲa, ¹⁰ nɔ ì nɛ daa titɔ ɲa. Í baa ì je amanɛ titɔ ɲa iyi Ilaaɔ woo taka nwa wa kpaasi kpeɛ kpeɛ ku ba i jɔɔ nɔ i màa sãa sãa ɲa. ¹¹ Bɛɛɛɛ mɔi si inɔ ɲɲɛ inɛ gɔ kù je mmu, hai dimu mmu ɲa hee do Zuifu ɲa, hai inɛ ɲa iyi à ce bango hee do inɛ ɲa iyi a kù ce fei, hai inɛi ilɛɛko ɲa do ilu iju dũdũ ɲa, hai aru ɲa do hai je aru ɲa. ɲɲu ɲau bɛ fei Kirisi ɲɲu akãi í je fei ndɛɛ nɔ í wa si inɛ fei.

¹² Na ɲɲu, si na iyi í jò Ilaaɔ í bi ɲɛ nɔ í cica ɲɛ ì je tɛɛ ɲa, mii iyi í jò i mu ɲa wɛɛ, araare do jiida ku je do ara ku kaye do daa didɔ do temua. ¹³ Í ya yɔkɔò ɲɲɛ temua ɲa nɔ i ya kpa ideɪ kurarai ɲɲɛ ɲa bii ide gɔ í lɔ si anini ɲɲɛ. Si bei Kirisi í kpa ideɪ kurara ɲɲɛ, inɛ mɔ i ya cea ɲɲɛ bɛɛɛɛ ɲa. ¹⁴ Iyi í re mɔm i bi ɲɲɛ ɲa. Kubiui á jò i ya maa gbɔsi ɲɲɛ jiida jiida ɲa. ¹⁵ Nɔ i jò laakai ku sũ iyi Kirisi í mu ɲɲɛ ku maa ce icɛ si idɔ ɲɲɛ, domi si laakai ku sũu bei Ilaaɔ í kpe ɲɛ i jeò ara akã ɲa. Nɔ i ya maa saabue ɲa. ¹⁶ Í jò ideɪ Kirisi ku kɔ mam mam si idɔ ɲɲɛ ɲa, nɔ ku mu ɲɲɛ bisi ntɔ ntɔ ku ba i kɔ ɲɲɛ si cio nɔ i mua ɲɲɛ gbugbã ɲa. ¹⁷ Si kookoosu ɲɲɛ do si kufɔ ɲɲɛ i ce fei ndɛɛ do irii Lafɛɛ Jesu nɔ i saabu Ilaaɔ Baaba ɲa na saabue.

Anu akãi inɛ ɲa si kuwɛɛ titɔ

¹⁸ Inɛ inaabo ɲa, i sũa mɔkɔ ɲɲɛ ɲa iri ilɛ si bei í jò inɛ iyi í nɛ anu akã do Lafɛɛ ku ce.

¹⁹ Inɛ mɔkɔ ɲa, i bi abo ɲɲɛ ɲa, i maà ya jò i gaabu si ɲa ɲa.

²⁰ Inɛ amu ɲa, i jirima iyeò baa ɲɲɛ ɲa si ide baa yooma fei, domi bɛɛɛɛi á dɔa Lafɛɛ si.

²¹ Inɛ baa ɲa mɔ, i maà kɔ idɔi ama ɲɲɛ ɲa inɔ ɲɲa ku fɔ.

22 Inje aru ña, i jirima lafɛɛ nɲe ña si fei ndɛɛ si andunyau ihɛ, ku maà jɛ bii à leekɪ à waa cɔ nɲe nɲu akā. I jirima ña do ino akā ña si na iyi í jò ì mà bɛɛrɛi Lafɛɛ ña, nɔ ku maà jɛ mii iyi á dɔa amanɛ ña si nɲu akāi ì waa bi ku ce ña. 23 Iyi ì waa ce fei i coo do ino akā ña, nɔ ku jɛ bei Lafɛɛi ì waa cea ña, kù jɛ amanɛ ña. 24 I mà ña iyi Lafɛɛ á sã nɲe riba nɲe ña, iyi í jɛ tubu iyi í jilɛa inɛɛ ña, domi Kirisii í jɛ Lafɛɛ nɲe iyi ì waa cea ice ña. 25 Amma inɛ iyi í ya maa ce laalo, á yɛ ribaɛ si bei laalo kuceɛ í to, domi Ilaaɔ ci ya nya inɛ ɔo ikā.

4

1 Inje lafɛɛ ña, i cea aru nɲe ña dee dee si bei í jò. I ye gigi iyi inɛ mɔ ì nɛ Lafɛɛ iyi í wa lele ña.

Iyi à dasi wa

2 I temua si kutɔɔ ña, i ya maa tɔɔ Ilaaɔ waati kãma fei nɔ i maa saabue ña. 3 Nɔ i ce nwa kutɔɔ ña ku ba Ilaaɔ ku fũ nwa kpãa ka waazo ideɛ, ku ba ka yɔkɔ ka sisi asiiu Kirisi. Na asiiui n̄ waò piisɔɔ nsei. 4 Na nɲu, i ce kutɔɔ ña ku ba n yɔkɔ n̄ sisi asiiu si bei í jò ku ba inɛ ña á mà ideu sãa sãa.

5 I jɛ kuwɛɛ nɲe do laakai ña si inoi hai dasi naane n̄au. I ya ce ice jiida si waati iyi ì nɛ fei ña. 6 I ya jò ide nɲe ku dɔ ku gbɔ nɔ ku too kpãa, ku ba i mà si bei í s̄la i jɛa inɛ fei ide ña.

Fɔɔi sukadɔ

7 Tisiki baakɔɔ nwa, nɲu iyi í jɛ woo ce ice ilu naane do minjisiã si icei Lafɛɛ, á sisi nɲe baauã fei. 8 N̄ wa n bɔɔ wai bi tu nɲe ku sɔ nɲe bei à wɛɛð, nɔ ku tũ ido nɲe. 9 Onezimu, baakɔɔ nwa ilu naane, iyi í jɛ inɛi ide nɲeu i á suu wa. Anjai aa sisi nɲe mii iyi í ba wa ihɛ fei.

10 Aritaaki iyi awaò à wa piisɔɔ í ce nɲe fɔɔ. Maaku ifɔi Baanabasiu mɔ wa ce nɲe fɔɔ. N̄ nɔ n̄ sisi nɲe ide i Maakuu tã wo. Bii í naa bi tu nɲe i gbaa do ino didɔ ña. 11 Jesu iyi à waa kpe Zusitu, nɲu mɔ í ce nɲe fɔɔ. Amanɛ mɛɛta n̄au anja akāi à jɛ Zuifu

woo dasi Jesu naane ña iyi à waa bam ice ku ce na bommai Ilaaɔ. À muum gbugbã ntɔ ntɔ.

12 Epafaasi, inɛi ide nɲe, woo ce icei Jesu Kirisi, nɲu mɔ í ce nɲe fɔɔ. Waati kãma fei í ya maa jabui ku maa ce kutɔɔ na iri nɲe ku ba i j̄la si ide i Ilaaɔ nɔ i yɔkɔ i leekɪ si dim dim ña nɔ i tã sɔɔlu i maa ceð idɔɔbii Ilaaɔ fei ña. 13 An yɔkɔ n̄ jɛ sɛɛdaɛ iyi wa ce lasabu nɲe ntɔ ntɔ, do inɛ ña iyi à wa Laodisee do Herapolisi. 14 Luku lokotoro kpaasi jiida n̄au, nɲu do Demasi à ce nɲe fɔɔ.

15 I ce inɛ nwa ña iyi à wa Laodiseeu fɔɔ do abo iyi à waa kpe Nɛnfa do inɛi igbei Jesu ña iyi à ya tɔtɔɔ kpasɛɛ. 16 Bii ì cio tiaui ihɛ ì tã ña i na inɛi igbei Jesu ña iyi à wa Laodiseeu a cioɛ. Nɔ bii inɛi Laodisee n̄au mɔ à cio tia iyi n̄ samba n̄au à tã, anja mɔ aa samba nɲe wa i cioɛ ña. 17 Nɔ i s̄s̄ Aasipu ku dasi icei Lafɛɛ iyi à jilɛau iju ku ba ku yɔkɔ ku faataɛ.

18 Fɔɔu ihɛ amu takam nii n̄ kɔɔ wa. Amui Pɔlu n̄ ce nɲe fɔɔ. I maà gbeje iyi n̄ wa ile piisɔɔ ña.

Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wa si nɲe. Ami.

2

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inei Tesalonika ɲa

Pɔlu í ce inei Tesalonika ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timotee, à ce ɲe fɔɔ, inɛ inei igbei Jesu ɲa iyi ì wa Tesalonika ɲa, inɛ iyi ì je ti Ilaaɔ Baaba do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi ɲa. Didɔ do laakai ku sũ ku wɛɛ ɲɛ.

Naane ku dasii inei Tesalonika ɲa

² À ya ka maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na irii inɛ fei, à ya ka nɔ ka maa ye gigi ɲɛ si kutɔɔ nwa. ³ À waa ye gigi ɲɛ si wajui Ilaaɔ Baa nwa do yaase bei ì dasi naane ntɔ ntɔ ɲa, do bei ì bi inɛ ɲa do bei ì ya maa cɔ kpãai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi dim dim ɲa. ⁴ Inɛ inɛ nwa ɲa, inɛ iyi Ilaaɔ í bi, à mà iyi í cica ɲe ì je tɛɛ ɲa. ⁵ Nɔ laabaau jiiida iyi à sisi ɲɛ wo kù naa bi tu ɲe do ide ɲɲu akã, amma do gbugbãí naa, do sobii Hundei Ilaaɔ ajo, nɔ sika kãma kù wa si. Inɛ taka ɲɛ ì mà bei à je kuwɛɛ nwa si anini ɲɛ na aranfãani ɲɛ. ⁶ Inɛ mɔ ì too si kuce nwa do ti Lafɛɛ, domi ì gba ideí Ilaaɔ ɲa do inɔ didɔ iyi Hundei í mu ɲɛ, baa do iyi í naa ɲɛ ijuukpã nla nla wa. ⁷ Si bɛɛɛ, ì baa ì je yaase jiiida iyi woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ìlei Masedoni do Geresi fei aa yɔkɔ a too si. ⁸ Ntɔ ntɔ ideí Lafɛɛ í fangaa hai bi tu ɲe, kù je si Masedoni do Geresi ɲɲu akã. Amma baau naane ku dasi ɲɛ si Ilaaɔ í fangaa bii fei hee kù je baa tilasi mɔm ka fɔ ideu. ⁹ A waa fɔ bei ì mu wa ɲa si waati iyi à naa bi tu ɲɛu, do bei ì jɔ iwɛ ku tɔɔ ɲa, ì kpaasi idɔ ì sinda si Ilaaɔ ɲa ku ba ì cea ice ɲa, ɲɲu akã iyi í je Ilaaɔ do ntɔ nɔ ɲɲui í je icui kuwɛɛ. ¹⁰ Nɔ à gbɔ bei ì waa degbe Jesu amaɛu ku nyi wa hai lele ɲa. ɲɲui í je inɛ iyi Ilaaɔ í jɪ hai si bale, nɔ á na ku faaba wa hai si idɔkɔi Ilaaɔ iyi wa naa.

Ice iyi Pɔlu í ce Tesalonika

¹ Inɛ inɛ nwa ɲa, inɛ taka ɲɛ ì mà kunaa nwa bi tu ɲe kù je ngbe. ² Ì mà ɲa iyi à bú wa, à kpã wa iju Filipi be à bei à naa bi tu ɲe. Do ɲɲu fei, Ilaaɔ í mu nwa wɔkɔ à sisiò laabaau jiiidɛ si anini ɲɛ, baa do iyi inɛ ɲa à bi a ganji wa ntɔ ntɔ. ³ Kurara kù wa si waazi nwa, nɔ baa yaase bei à waa sisi ɲɛ ideu í je dee dee, a kù waa dɪ iju ɲɛ. ⁴ Amma si bei Ilaaɔ í dasi wa naane, í so laabaau jiiidɛ í da nwa si awɔ, bɛɛɛ mɔi à waa sisi ideu. A kù waa coo si bei á dɔa amanɛ ɲa si. À waa cooi bei á dɔa Ilaaɔ si, ɲɲu iyi í mà yaasei idɔ nwa. ⁵ Inɛ taka ɲɛ ì mà sãa sãa ɲa nɔ Ilaaɔ í je sɛɛda nwa iyi a kù lele ɲe do ide didɔ gɔ, a kù nɔ a kù ce waazou ku ba ka gba fia ɲɛ. ⁶ Nɔ a kù waa de saabu bi tu ɲe walakɔ bi inɛ gɔ ɲa, ⁷ baa bii aa ka yɔkɔ ka nyisi ɲe gbugbã nwa wo si na iyi í jɔ à je woo bei Kirisi ɲa. Amma à ce ice do daa didɔ si anini ɲɛ bei iyei ama í ya ce do amaɛ ɲa. ⁸ Si na iyi í jɔ à bi ɲe ntɔ ntɔ, à ya ka tã sɔɔlu, kù je ka na ɲe laabaau jiiidai Ilaaɔ ɲɲu akã, amma do kuwɛɛi awa taka nwai, domi à ne kubi ɲɛ ntɔ ntɔ. ⁹ Inɛ inɛ nwa ɲa, ì waa ye gigi bei à ce ice si anini ɲɛ hee à gbɛɛji. À ce ice dasã do idũ ku ba ka maà je asoi inɛ gɔ ɲɛ si waati iyi à waa sisi laabaau jiiidai ideí Ilaaɔ si anini ɲɛ.

¹⁰ Inɛi ì je sɛɛda nwa ɲa do Ilaaɔ takɛ iyi isɛɛnɛ nwa si wajui inɛ woo dasi Jesu naane ɲau í má, í je dee dee, nɔ taale kãma kù wa si. ¹¹ Inɛ fei ì nɔ ì mà ɲa iyi à ce ɲɛi bei baa í ya cea amaɛ ɲa. ¹² À mu ɲɛ gbugbã, nɔ à tũ idɔ ɲɛ, nɔ à tɔɔ ɲe ntɔ ntɔ ì jɔ ì maa ne ɲa si bei á sɪaa Ilaaɔ si, ɲɲu iyi í kpe ɲe si bommaɛ do si amboee.

¹³ À ya ka maa saabu Ilaaɔ ajo fei domi si waati iyi à waazo ɲɛ ì kù doo ideu si ideí amanɛ ɲa, amma ì gbaa ɲai si ti Ilaaɔ. Nɔ bɛɛɛ mɔi í je do ntɔ, nɔ wa ce ice si inɛ woo dasi

Jesu naane ɲa. ¹⁴ Inɛ inɛ nwa ɲa, mii iyi í ba igbei inɛi Jesu Kiriɛi ɲa iyi à je ti Ilaaɔ si ilei Zudee, ɲɲui í ba inɛ mɔ nsei. Ntɔ ntɔ ì ye ijuukpā ɲa hai bi inɛi ide nɲɛ ɲa, bei inɛ ɲau mɔ à ye bi Zuifu ɲa. ¹⁵ Zuifu ɲau ò kpa Lafɛɛ Jesu do walii ɲau, nɔ à kpā awa mɔ iju. Daa ɲɲa ci ya dɔa Ilaaɔ si, nɔ à je mbɛɛi inɛ fei. ¹⁶ À ganji mɔm ka cea dimi mmu ɲa waazo iyi á jò a ba faaba. Bɛɛbei dulum du ɲa iyi à ya maa ce waati kama fei í teese wa kɔɔsi wa caa. Amma idɔɔkɔi Ilaaɔ í fuka si iri ɲɲa bɛɛi.

Pɔlu í bi inɛi Tesalonika ɲau ku ye má

¹⁷ Inɛ inɛ nwa ɲa, si bei à kpeò nɲɛ ku ye, nɔ à fɛfɛɛ nɲɛ do ara baa do iyi kù je do idɔ, à waa ce bɛge nɲɛ ntɔ ntɔ à waa ce kookaai ku ba ka ye ɲɛ. ¹⁸ À bi ka nyi wa bi tu ɲɛ bɛ má wo, nɔ amu Pɔlu ò dasi idɔ ise fɛfɛlo n naa bɛ, amma Seetam í da nwa kpāa. ¹⁹ Ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa, yoomai á je kpāa ku cɔ nwa do inɔ didɔ nwa. Mii aa ka tɔɔò fufu má si wajue bii kù je inɛ. ²⁰ Ntɔi, na iri nɲɛi aa ka tɔɔ fufu nɔ aa ka nɛ inɔ didɔ na iri nɲɛ.

3

¹ ɲɲui í jò waati iyi idɔ nwa í kɔ ku sū, à lasabu iyi amu akā n gbe ilui Ateni. ² Nɔ à bɛ Timotee, inɛ nwa iyi wa ce ice do Ilaaɔ ajɔ si icei laabaau jiidai Kiriɛiu. À bɔɔ bi tu ɲɛ ku ba ku sobi ɲɛ i leekɪ si dim dim ɲa, nɔ ku mu nɲɛ gbugbā si naane ku dasi nɲɛu, ³ ku ba baa inɛ akā nɲɛ ku maà jò ijuukpāu ku da zigie. Inɛ taka nɲɛ ì waa mà si ɲa, inɛ ɲɲu kù nɛ bei á ce iyi kù ba wa. ⁴ Baa hai waati iyi awaɛ ɲa à wɛɛ, à ya ka sɔ ɲɛ wo ka nɛ aa kpā waiju. Bɛɛbɛ moi nɔ í ce, si bei ì waa mà si sāa sāa ɲa. ⁵ ɲɔi í jò waati iyi idɔm í kɔ ku sū, ì bɛ Timotee bi tu ɲɛ bɛ ku ba n mà bei naane ku dasi nɲɛ wa ye. Ì wa n ce nɲo Seetam, woo lele ineu, ku maa na ku lele ɲɛ

i ce dulum ɲa, nɔ ice nwa ku maa na ku je ngbɛ.

⁶ Amma nsei iyi Timotee í baa hai bi tu ɲɛ, í sɔ wa laabaau jiidai naane ku dasi nɲɛ do kubi nɲɛ. Í sɔ wa iyi ì ya maa ye gigi nwa do kubi ɲa nɔ ì waa bi ku ye wa ntɔ ntɔ si bei awa taka nwa mɔ à waa bi ku ye ɲɛ. ⁷ Na ɲɲu, inɛ inɛ nwa ɲa, baa bii í je à ye ijuukpā do wahala fei, inɔ nwa de í tū do saabui naane ku dasi nɲɛ. ⁸ Bɛɛi idɔ nwa í baa, si bei ì waa leekɪ si kpāai Lafɛɛ dim dim ɲa. ⁹ Zaka beirei aa ka yɔkɔ ka saabu Ilaaɔ na inɔ didɔ nla nla iyi à nɛ si wajui Ilaaɔ Lafɛɛ nwa na iri nɲɛ. ¹⁰ Dasà do idù fei à waa tɔɔɛ ntɔ ntɔ ku jò ka ye ɲɛ do iju má, ku ba mii iyi wa gaizia ɲɛ si naane ku dasiu ka kɔɔ nɲɛ si.

¹¹ Ilaaɔ Baa nwa takaɛ do Lafɛɛ nwa Jesu a ce nwa kpāa ka naa bi tu ɲɛ. ¹² Nɔ Lafɛɛ ku kɔɔ nɲɛ si kubi si inɛ duusɔ do si inɛ fei hee kú to bei awa mɔ à bi ɲɛ. ¹³ Nɔ ku jò idɔ nɲɛ ku leekɪ si dim dim, ku jɛò dee dee, ku maà nɛ taale gɔ si wajui Ilaaɔ Baa nwa, si waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa do inɛ ɲa iyi í cica fei.

4

Kookoosu iyi wa dɔa Ilaaɔ si

¹ Inɛ inɛ nwa ɲa, à kɔ nɲɛ si bei í sɔa i maa nɛ ɲa ku ba ku dɔa Ilaaɔ si. Ntɔi, ì waa ce bɛɛbɛ tā ɲa. Amma iyi í gbe nsei, à waa tɔɔ ɲɛ do irii Lafɛɛ Jesu, i hanya i ce bɛɛbɛ i maa koo ɲa. ² Ntɔ ntɔ, ì mà ikɔ ɲa iyi à ba hai bi Lafɛɛ Jesu nɔ à sɔ ɲɛ. ³ Mii iyi Ilaaɔ í bi si ɲɛ, ɲɲui í je i má ɲa, waato i nɔ ara nɲɛ mam mam i maà ya ce sakara ɲa. ⁴ Inɛ fei í sɔa i mà ara nɲɛ ku mu nɔ kuwɛɛ nɲɛ ku má nɔ ku nɛ bɛɛɛ, ⁵ ku maà ti ku je do kɔɔɛi ara bei dimi mmu ɲa à waa ce, aɲa iyi a kù mà Ilaaɔ. ⁶ Si ideu ihɛ, inɛ gɔ ku maà raraa kpaasie walakɔ ku jɔɔ taki, domi Aɔ Lafɛɛ á kpā woo ce mii bɛɛbɛ ɲa fei iju. À nɔ à sɔ ɲɛ à kɔnkɔm du ɲɛ tā à ni i ce laakai ɲa.

⁷ Ilaaḥ kù kpe wa ka naa ka maa ce sakara, amma í bi ka je iné kumá ña. ⁸ Na nñu, iné iyi í kási ikò ñau ihě, kù je amanéi í kási amma Ilaaḥ takaei, nñu iyi í mu nñe Hunder.

⁹ Iyi í je kubii woo dasi Jesu naane ña, kù je tilasi a kò nñe wa, domi Ilaaḥ í nyisi ñe si bei í jò i bi nje iné duusō. ¹⁰ Ntò, ì ne kubii nje tã ña hee do woo dasi Jesu naane ña iyi à wa ilei Masedoni fei. Amma à waa tō ñe, iné iné nwa ña, i hanya i ya maa ce beɛbe i maa koo ña. ¹¹ I kookaai ku ba i ya wa si anu akā ña, nò i ya ce wūai ara nñe ña, nò i ya ce ice do awō nñe ku ba i ba mii iyi aa maa wēō ña si bei à jile nñe. ¹² Bii ì waa ce beɛbe ña, isene nñe á ne beere baa si wajui hai dasi Jesu naane ña, nò i kaa je asoi iné kama ña.

Kunyii Lafēe wa

¹³ Iné iné nwa ña, a kù bi i wēe hai mǎ yaase iyi í je ti iné ña iyi à ku ña, ku ba i maà ne inò ku fò, bei iné ña iyi à gbe, aña iyi a kù ne kpāa go iyi à waa cō. ¹⁴ Awa à dasi naane iyi Jesu í ku, nò í jì hai si bale má. Beɛbe mǎi à dasi naane iyi iné ña iyi à dasi Jesu naane à bei à ku, Ilaaḥ á jì aña mǎ má hai si bale.

¹⁵ Iyi ihě ikòí Lafēe à waa sō ñe be. Awa iyi aa ka wēe si hunde si waati iyi Lafēe Jesu à nyi wa, a kaa ka cuaa iku ña. ¹⁶ Waati nñu, aa ka gbō anu ku dō, do imui amaleka nlau do anui kākākākii Ilaaḥ. Nò Lafēe takae á kita wa hai lele. Iné Kirisi ña iyi à ku, aña aa tako a jì. ¹⁷ Si anyii nñu, awa iyi à wēe si hunde si waati beɛbe, á so wa awaō ña ajo si kudūi ijì, nò ka kò Lafēe lele be. Si beɛbeí aa ka maa wēe do Lafēe hee do ajo fei. ¹⁸ Na nñu, í jò i ya maa mua nje gbugbā ña na ideu ihě.

5

¹ Iné iné nwa ña, iyi í je ideí ajoy do waati si bii mii ñau be á na ku ce, kù je tilasii ka kò nñe. ² Iné taka nñe ì waa mǎ sǎa sǎa ña iyi Lafēe á

na ku nyi wai si ajoy iyi iné kama kaa mǎ, bei woo ce ile ña à ya naa idū. ³ Waati iyi iné ña à waa ni laakai ku sū í wēe, zigiiida kù wēe má, be gbakā iri ku kpai andunya á boe ña, bei ara kuro í ya ba bāasí. A kaa ba bii aa sa a bō má. ⁴ Amma iné iné nwa ña, i kù wa si ilu kuku ña hee ajoy ku zamba ñe bei kunaai ile. ⁵ Iné fei í je iné inya kumá ña do iné dasā ña. A kù je iné idū ña iyi à wa si ilu kuku. ⁶ Na nñu, ka maà sí njoo bei iné ña iyi à gbe, amma í sǎa ka wō njoo ka maa ceō laakaii ara nwa. ⁷ Idū iné ña à ya sí njoo, nò idū mǎi woo mǎ atē ña à ya mǎ atē ku maa kpa ña. ⁸ Amma awa iyi à je iné dasā ña, í sǎa ka ya ce laakaii ara nwa. Ka jò naane ara dasi do kubi ku degbe wa bei ibōi igū, nò kpāai faaba ku cō ku je nwa bei fulai isō. ⁹ Ntò ntò, Ilaaḥ kù kpe wa ka naa ka ye idōkōe, amma ku ba ka ba faaba do saabui Lafēe nwa Jesu Kirisi. ¹⁰ Nñu í ku na iri nwa ku ba bii à wēe si hunde si waati iyi á nyi wa walakō bii à nò à ku mǎi, ka wēe do nñu ajoy. ¹¹ Na nñu, i ya mua nje gbugbā ña nò i ya maa sobi nje ku ba i la sí naane ku dasi nñe, si bei í waa ce tã ña.

Idei ankāanyi do fōe

¹² Iné iné nwa ña, à waa tō ñe i ya jirima iné ña iyi à waa ce ice ntò ntò si inò nñe, iné ña iyi Lafēe í jò à waa gbā ñe nò à waa nyisi ñe kpāa. ¹³ Í jò ì ne kubi nña jiida nò i mǎ beere nña ña na irii ice nña. I ya jò i wēō laakai ku sū iné duusō.

¹⁴ À waa tō ñe iné iné nwa ña, i sō ilu ika ña a ce laakai. Iné ña iyi à mōngō munya, i mu nña gbugbā. I sobi hai ne gbugbā ña. I temua do iné fei ña. ¹⁵ I ce laakai ña i maà jò iné go ku sǎa kpaasie laalo, amma i hanya i cea nje jiida waati kama fei ña do iné ña iyi à gbe fei.

¹⁶ Í jò i ya ne inò didō waati kama fei ña. ¹⁷ I ce kutō hai ne kō ña. ¹⁸ Bei í jeō fei i saabu Ilaaḥ ña. Beɛbei

Ɔlaaɖ í bi i ce ɲa si kuwɛɛ ɲɲɛ do Jesu Kirisi.

¹⁹ I maà ganji Hunderi Ɔlaaɖ ku ce icɛ si ɲɛ. ²⁰ I maà donda amuai walii ku ce ɲa. ²¹ Amma i jò i wũa mii fei ɲa nɔ i mu iyi í sɛa ɲa. ²² I mu ara ɲɲɛ si kpãai laalo fei ɲa. ²³ Nɔ Ɔlaaɖ takae, ɲɲu iyi í jɛ icui laakai ku sũ, ku nya ɲɛ i jɛ titɛɛ mam mam ɲa, nɔ ku degbe hunderi ɲɲɛ do laakai ɲɲɛ do ara ɲɲɛ, taale gɔ ku maà wa si, hee ku tóò ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á nyi wa. ²⁴ Ɔlaaɖ, ɲɲu iyi í kpe ɲɛu, í nɛ naane, á nɔ ku ce fei ndɛɛ.

²⁵ Inɛ inɛ nwa ɲa, i ce nwa kutɔɔ ɲa.

²⁶ I ce inɛ nwa ɲa fei fɔɔ do kubi ɲa.

²⁷ Ñ wa n tɔɔ ɲɛ do irii Lafɛɛ, i cioa inɛ nwa ɲa fei tiaɔ ihɛ.

²⁸ Nɔ didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wa si ɲɛ.

Tiá minjisia iyi Pɔlu í kɔa inɛi Tesalonika ɲa

Pɔlu í ce inɛi Tesalonika ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timɔtee, à ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛi igbei Jesu ɲa iyi í wa Tesalonika, inɛ iyi í je ti Ilaaɔ Baa nwa do ti Lafɛe Jesu Kirisi. ² Ilaaɔ Baaba do Lafɛe Jesu Kirisi a mu ɲɛ didɔ do laakai ku sũ.

Ilaaɔ á kiiti inɛ ɲa si aɲo iyi Kirisi á nyi wa

³ Inɛ inɛ nwa ɲa, í sɪa ka ya maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na iri ɲɛ. I jò ka maa ce beɛbe domi naane ku dasi ɲɛ wa kɔɔsi ntɔ ntɔ, nɔ kubi iyi í ne inɛ duusɔ í la wa kɔɔsii. ⁴ Nɔi í jò à waa tɔɔ fufu na iri ɲɛ si igbei inɛi Ilaaɔ ɲa na temua ɲɛ do naane ku dasi ɲɛ si ijuukpã do wahala ɲɛ fei.

⁵ Iyi ihɛi wa nyisi kam kam iyi kiiti Ilaaɔ í je dee dee, domi ijuukpã iyi í ye fei ɲa na irii bommai Ilaaɔi. Nɲui á jò Ilaaɔ ku ka ɲe si inɛ ɲa iyi à to a lɔsi bommaeu. ⁶ Ntɔi, Ilaaɔ á ce iyi í je dee dee. Inɛ ɲa iyi à waa kpã ɲe iju, á sã ɲɲa ijuukpã. ⁷ Nɔ inɛ iyi í waa ye ijuukpã ɲau á mu ɲɛ kusimi do awa taka nwa. Iyi be á cei si waati iyi Lafɛe Jesu á faata wa hai lele do amaleka ilu gbugbãe ɲa. ⁸ Á naai do ina sásá ku ba ku kpã inɛ ɲa iyi á kù mà Ilaaɔ iju, aɲa iyi á kù waa jirima laabaau jiidai Lafɛe nwa Jesu. ⁹ Gbese iyi aa sã ɲɲa nɲui í je nfe ku ce hee do aɲo fei. Aa fɛɛfɛ do Lafɛe Jesu do si amboe ilu gbugbãe ¹⁰ si waati iyi á nyi wa ku je ilu jirima bi inɛ ɲa iyi à je tɛɛ, nɔ inɛ ɲa iyi à dasi naane ɲa fei aa maa cɔɔ do beɛɛ si aɲo nɲu. Inɛ taka ɲɛ aa wa inɔ ɲɲa ɲa, domi í dasi seɛda iyi à je nɲeu naane ɲa.

¹¹ Na ɲɔi í ce à waa ce kutɔɔ aɲo fei na iri ɲɛ. À waa tɔɔ Aɔ Lafɛe nwa ku jò í je kuwɛɛ ɲɛ dee dee si bei í jò

inɛ ɲa iyi à gbo kukpɛɛ a ce. Nɔ à waa tɔɔ má gbugbãe ku jò í ce jida iyi í waa dasi idɔ ɲa nɔ ku jò kookoosui naane ku dasi ɲɛ ku kɔ. ¹² Beɛbe irii Lafɛe nwa Jesu á baɔ amboe hai bi tu ɲe, nɔ inɛ mɔ í baɔ amboe hai bi tɛɛ ɲa, do saabui didɔi Ilaaɔ do Lafɛe nwa Jesu Kirisi.

2

Woo ce laalo

¹ Inɛ inɛ nwa ɲa, í jò n fɔ idei kubaai Lafɛe nwa Jesu Kirisi do kutɔtɔɔ nwa do nɲu aɲo. Ñ wa n tɔɔ ɲe ² í maà jò idɔ ɲɛ ku dede ɲya ɲya bii inɛ gɔ ɲa à ni aɲoi Lafɛe í to wa tã. Nɔ í maà jò ku mu ɲe biti bii à ce waliie walakɔ waazɔɛ, walakɔ baa bii à ni awai à kɔɔ beɛbe. ³ Í maà jò inɛ gɔ ku dɪ iju ɲɛ si ide kãma. Aɲoi Lafɛu ku bei ku to wa inɛ nkɔɔi á fãsi naane ku dasi awɔ. Si anyii nɲu, inɛ iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa, nɲu iyi í je amai nfe ku ce. ⁴ Mbɛi Ilaaɔi wa je. Á so arɛ ku re mii fei, nɔ ku kɔsi Ilaaɔ do mii iyi inɛ ɲa à waa tɔɔ fei. Kpasɛi Ilaaɔ mɔm nii á koo ku buba ku maa kpe arɛ Ilaaɔ.

⁵ Í kù ye gigi iyi ñ sɔ ɲe ideu ihɛ tã waati iyi ñ wa bi tu ɲe? ⁶ Amma titã ngɔgɔ wa ganjie ku naa nsei, ñ nɔ ñ mà sãa sãa mii iyi í je ɲa. Si beɛbe, kaa naa bii kù je waati í to. ⁷ Ntɔ ntɔ laalo wa ce tã si asii, amma í gbe inɛ iyi wa ganjieu ku nɛ ku bei ku fita gbugbãa. ⁸ Si anyii nɲu, inɛ iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa nɔ amboei kunaai Lafɛe Jesu ku kpa iriɛ. Jesuu, nɲui á kpaa do fufui geɛɛ. ⁹ Inɛ iyi wa ba Ilaaɔ jau á naai do gbugbãi Seetam, nɔ ku ce maamaake ñimi ikã ikã fei do dobu dobu ɲa ku dɪò ijui inɛ ɲa. ¹⁰ Á nɔ ku ce laalo ñimi ikã ikã baa yooma fei ku dɪò ijui inɛ ɲa iyi à waa bɔ nfe ku ce. Aa ce nfe domi á kù ne kubii ntɔu iyi á faaba ɲa. ¹¹ Nɔi í jò Ilaaɔ á samba banlala nla nla wa si ɲa ku ba a ya dasi ibo naane. ¹² Beɛbe mɔi inɛ ɲa iyi á kù

dasi ntò naane, nò à waa ce laalo do inò didò, aa so taale dei.

À cica ñei i baò faaba ña

¹³ Ine nwa ña, ine iyi Lafëe í bi, à ne ka ya maa saabu Ilaaɗ waati kãma fei na iri nñe, domi Ilaaɗ í cica ñe hai sintee i baò faaba ña do gbugbã Hundee, do naane nñe iyi í ne si ntou ña. Hundee nñui í jò í je ine kumá ña. ¹⁴ Mii iyi Ilaaɗ wa le mbë waati iyi í kpe ñe do laabaau jiidau iyi à sisi nñe, ku ba i ne ikpë si amboei Lafëe nwa Jesu Kirisi. ¹⁵ Na nñu, ine ine nwa ña, i leekí dim dim i mu ide ña iyi à kò ña si geledò gele wulakò si tia nwau.

¹⁶ Nò Ilaaɗ Baa nwa, nñu iyi í bi wa, nò do saabui didòe í mu nwa gbugbã iyi kù ne kòò do kpãa ku cò jiiida, nñu do Lafëe nwa Jesu Kirisi takae ¹⁷ a mua idò nñe gbugbã, nò a jò i leekí si dim dim i ceò ice jiiida do ide jiiida fei ña.

3

Pòlu í ni a cea aña kutò

¹ Iyi í gbe, ine ine nwa ña, i ce nwa kutò ña ku ba ideí Lafëe ku fangaa gbãa gbãa nò ine ña a mà beere, si bei i ce si anini nñe. ² I ce kutò ña ku ba Ilaaɗ ku nya wa hai si awai amanee laalo hai ne iri ñau, domi kù je ine feii wa dasi ideu naane.

³ Amma Lafëe ilu naanei. Á mu nñe gbugbã nò ku degbe ñe na irii Seetam, ine laalò. ⁴ Lafëe í jò à dasi ñe naane. À mà iyi mii iyi à jile nñeu í waa coo ña, nò bebei aa ce i maa koo ña.

⁵ Nò Lafëe ku jò kubii Ilaaɗ ku kòosi si idò nñe do temua iyi Kirisi takae wa mu nwa.

Í sía amanee ku ce ice

⁶ Ine ine nwa ña, à waa tòò ñe do irii Lafëe nwa Jesu Kirisi, i jò kpaasi woo dasi Jesu naane baa yooma fei iyi à je ilu ika ña nò a kù waa too si kukasi iyi à na ñeu. ⁷ Ine taka nñe í mà ña iyi í sía i sisi daa nwa ña. Í sía i sisi daa nwa ña domi a kù je kuwee

nwa si anini nñe do ika. ⁸ A kù jò ine gò ku wo wa nfe nfe hai sã fia, amma à ya ka maa ce iceí ntò ntò aleò daako hee ka gbëji ku ba ka mà je asoi ine gò. ⁹ Kù je a ni a kù ne kpãae, amma à bi awa taka nwa ka nyisi ñe yaase jiiida iyi ñe mò aa yòkò i sisi, ¹⁰ domi baa waati iyi à wa bi tu ñe à sò ñe à ni, ine iyi kù bi ice ku ce, kù ne a jò lafëe ku je.

¹¹ Wee à gbò iyi ine gò nñe ña ilu ika ñai iyi a kù waa ce ngògò í gbe wòbia ku gù. ¹² À waa sò amanee dimi beebi ña a tòò ña suuru na irii Lafëe Jesu Kirisi, a ya ce ice ku ba a wo ara nñu.

¹³ Amma ine ine nwa ña, i mà ya gbëji do jiiida ku ce. ¹⁴ Ine iyi í kò ku gbò ide iyi à kò si tiaui ihë i laakae ña nò i mà jò ngògò ku kosi ñe do nñu, ku ba anyò ku muu. ¹⁵ Amma do nñu fei i mà ti i dooae bei mbëe, amma i nyisie kpãa bei ine nñe.

Fòò ankàanyì

¹⁶ Nò Lafëe, nñu iyi í je icui laakai ku sù, ku mu nñe laakai ku sù waati kãma fei si mii iyi í ba ñe fei. Lafëe kù wee do ñe fei.

¹⁷ Amui Pòlu, ñ ce ñe fòò. Fòòu ihë, do awai amu takam nii ñ kòòò. Nñui í je seetam si tiam ña fei. Kukam nii mbë.

¹⁸ Nò didò Lafëe nwa Jesu Kirisi kù wee do ñe fei.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Pɔlu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amu Pɔlu n wa n ceɛ fɔɔ, amu iyi n je woo bei Jesu Kirisi. Ilaaɔ woo faaba nwa do Jesu Kirisi, nɲu iyi à waa cɔ kpãaɛ, aɲai à jilɔɔ si n je woo be.

² N ceɛ tiaa ihɛ wai Timotee, awɔ iyi ò yɛ bei ama abím si kpãai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araareɛ a muue didɔ do laakai ku sũ.

I ce laakai woo kɔsi cio ilu ibo ɲa

³ Nsei, n bi i buba Efɛɛzu si bei n sɔɛ wo si waati iyi n bɔ ilɛ Masedɔni. Ine gɔ ɲa à wa be iyi à waa kɔ ine ɲa si cio mmu. Ganji ɲa. ⁴ Sɔ ɲa a maà ti a dasi laakai ɲa si ide ɲa iyi ine ɲa à bu à waa fɔ do irii bala nwa ɲa iyi à ya maa dɛ ku mà. Nɲu ɲau bei wa naaɔ kakɔɔ ɲa wa, kaa nɔ kù mua ine ɲa gbugbã si naane ku dasi ɲa icei Ilaaɔ ku bei ku bɔ waju. ⁵ Amma mii iyi à waa le à waa sɔ ɲɛò ideu ihɛi í je kubi nɲɛ ku kɔɔsi, kubi iyi wa naa hai si idɔ iyi í má, do idɔ hai nɛ taale. ⁶ Wee ine gɔ ɲa à yaa hai si ideu ihɛ nɔ à koo à lɔ si kakɔɔ nfe ku ce. ⁷ À bi aɲa a je woo kɔ ine ɲa si cioi woodai Ilaaɔ, amma aɲa taka ɲa a kù mà yaasei ide iyi à waa fɔ baa do iyi à waa fɔɔ do naane nla nla.

⁸ Awa à mà iyi wooda í sɛa bii amane ɲa à waa ceò ice si bei í jɔ. ⁹ Nɔ à mà iyi a kù jilɛ wooda na ine dee dee ɲa. À jilɔi na woo donda wooda ɲa, do hai gbɔ ide ɲa, do ilu dulum ɲa, do ine ɲa iyi a kù mà beɛɛɛ Ilaaɔ walakɔ mii ɲa iyi à je tɛɛ, do ine ɲa iyi à waa kpa iyeò baa ɲa ɲa, do woo kpa ine ɲa, ¹⁰ do woo ce sakara ɲa, do inemakɔ ɲa iyi à ya maa sũò nje, do ine ɲa iyi à waa ce ine ɲa ile à waa ta, do woo sɔ ibo ɲa, do woo ceekpe si ibo ɲa, do ine ɲa iyi à waa ce mii baa yooma fei iyi

kù waa too si cio jiida. ¹¹ Cio jiidaa í naai hai si laabaau jiida iyi à daam si awɔ. Ilaaɔ ilu amboei iyi í ya weea ine ɲai laabaau jiidaa wa fãa.

Í saabu Ilaaɔ na araareɛ

¹² N saabu Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa, nɲu iyi í muum gbugbã n ceò iceɛ. N saabue si na iyi í jò í kam ilu naane nɔ í cicaam si iceɛ, ¹³ baa do iyi n ya n maa n fɔ laalɛ wo nɔ n ya n maa n kpãa iju nɔ idɔɔkɔm ci ya jɛ. Do nɲu fei, í ce araarem si bei n kù mà mii iyi n wa n ce, si na iyi í jò n kù dasiɛ naane wo. ¹⁴ Nɔ wee didɔi Lafɛɛ nwa í caa sim, nɔ í jò n dasiɛ naane nɔ n nɛ kubii ine ɲa. ¹⁵ Ide ilu naane iyi í jò í yɔ awɔ í gba ɲa mam mam. Ideu wee. Jesu Kirisi í naai si andunya ku faaba ilu dulum ɲa. Amui n re ɲa do dulum, ¹⁶ amma Ilaaɔ í ce araarem ku ba Jesu Kirisi ku yɔkɔ ku nyisi temua hai nɛ kɔɔɛ si amu iyi n je ine ngboi ilu dulum ɲa. Nɔ n bi n jea ine ɲa iyi aa na a dasiɛ naane a ba kuwɛɛ hai tã yaase jiida. ¹⁷ Ilaaɔ nɲu akãi í je ilaalu hee do ajɔ fei, ci ya ku nɔ a ci ya yɔɔ do iju. Ka saabue nɔ ka mà beɛɛɛ hee do ajɔ fei. Ami.

¹⁸ Timotee amam, ide iyi n wa n jilɛɛ wee si bei à ce waliɛ wo na iriɛ. Jò idei waliu ku je jɛɛɛ igũɛ iyi aa maa jabuò í ceò igũ jiida. ¹⁹ Leekɔ dim dim si naane ku dasiɛ nɔ í maà ce nkãma iyi á jò idɔɛ ku yɛ taaleɛ. Amma ine gɔ ɲa ngu ɲa à kɔ ku gbɔ lasabu jiida iyi idɔ ɲa wa sɔ ɲa nɔ à jò naane ku dasi ɲa í ce nfe. ²⁰ Si inɔ ɲai Himeneɛ do Alesandu à wa, nɔ n so ɲa n daa Seetam si awɔ ku ba a mà iyi kù sɛa a maa fɔ laalɔi Ilaaɔ.

Idei kutɔɔ

2

¹ Mii sinte iyi n wa n tɔɔ ɲɛi í je í ya ce kutɔɔ ɲa. Mii iyi ò nɛ bukaataɛ fei, í ya tɔɔ Ilaaɔ ɲa nɔ í ya ce kutɔɔ na irii ine fei ɲa nɔ í ya saabu Ilaaɔ na iri ɲa ɲa. ² Nɔ í ya ce kutɔɔ ɲa na irii ine ngboi ile ɲau hee do inɛi anyi ɲa ɲau fei, ku ba ka yɔkɔ ka je

9-10 Bɛɛɛ mɔi n̄ bi inaabo ŋa a ya
dasi j̄ɛne ku nɛ bɛɛɛ ŋa si azaka. Í
s̄ɛa booda n̄ɛa kú jɛ kookoosu jiida
si bei í jò inaabo ŋa iyi à n̄i aɲa à
mà bɛɛɛi llaaɔ a ya ce, ku maà ti
ku jɛ do iri kubai faayi walakɔ do
sabai wura ŋa walakɔ do lɛɛɛ ŋa, nɔ
a maà ya dasi j̄ɛni fia nkpɔ nkpɔ. 11 Í
s̄ɛa inaabo ŋa a gbɔ ciou si laakai do
jirima mam mam. 12 N̄ kù jɛ inaabo
ŋa a kɔ si cio walakɔ a jɛ inɛ ngboi
inɛmɔkɔ ŋa. Amma í s̄ɛa a ya maa
coko. 13 N̄ wa n fɔ bɛɛɛi si na iyi
í jò Adamui llaaɔ í tako í taka í bei í
taka Efa. 14 Nɔ kù jɛ Adamui Seetam
í d̄i ijue. Ijui aboei í d̄i nɔ abou í kua
woodai llaaɔ. 15 Amma inaabo ŋa aa
ba faaba si kp̄āai ama ku bí b̄ii í waa
mu ara n̄ɛa nɔ à leek̄i si kp̄āai naane
ku dasi do kubi do kuwɛɛ iyi í má.

Inε nqboi inεi iqbei Jesu na

3

si anyie nɔ ku je ine gɔ iyi í ya saku
nɔ ku mà arɛ, ku màà je amanɛ yaka
yaka, amma ku je ine gɔ iyi í ya yaɛ
ine njoo ɲa nɔ ku je ine gɔ iyi á yɔkɔ.
ku kɔ ine ɲa si cio. ³ Nɔ ku màà je
woo mɔ atɛ walakɔ woo bi ija, amma
ku je ilu suuru iyi wa de laakai ku
sũ, nɔ ku màà je woo bi fia yaamɔ.
⁴ Nɔ ku je ine gɔ iyi í nɔ kpasɛ mam
mam, nɔ amɛ ɲa à ya jirimɛ nɔ à
mà bèrɛi ine ɲa. ⁵ Ntɔ ntɔ, bii ine kù
mà bei á ce ku mu kpasɛi nɲu takɛ,
beirɛi lafɛɛ á ce ku mu inei igbei llaaɔ
ɲa. ⁶ Nɔ kù sɪa ku je ine iyi í dasi
Jesu naane titɔ titɔ, domi á yɔkɔ ku
na ku nɛ faau nɔ llaaɔ á yɛ taaleɛ bei
í yɛ taalei Seetam. ⁷ Si anyii nɲu, í sɪa
hai dasi Jesu naane ɲa a maa je seɛda
jiidaɛ ku ba a màà dondaɛ, nɔ ku
màà na ku dasi cɛkũm dii Seetam.

Woo ce icɛi igbɛi inɛi Jesu na

8 Bɛɛɛ mai woo ce icei igbei inɛi Jesu ŋa á sɛa a je inɛ ŋa iyi à nɛ bɛɛɛ, a maà ti a je ilu geɛ minji ŋa, walakɔ woo mɔ atɛ yaamɔ, walakɔ woo de fia do bisi laalo. 9 Amma í sɛa a leeki dim dim si naane ku dasi do ido iyi í má. 10 Nɔ í sɛa a cɔ laakari ŋa titá. Bii à ye a kù ne taale go a bei a lɔsi ice ŋa ku ce. 11 Bɛɛɛ moi í sɛa abo ŋa ŋa a je inɛ ŋa iyi à nɛ bɛɛɛ, nɔ a maà je woo sɔ irii inɛ, amma a je woo gaya ŋa iyi à nɛ naane si mii fei. 12 Í sɛa woo ce icei igbe ŋau a je ilu abo akã lege lege nɔ a je inɛ ŋa iyi à nɔ ama ŋa ŋa do inɛi kpasɛ ŋa ŋa mam mam. 13 Woo ce ice ŋau, bii à waa ce ice ŋa do inɔ akã aa nɛ bɛɛɛ si kuwɛɛ ŋa, nɔ aa nɛ ido ku buba ntɔ ntɔ si naane ku dasi iyi Jesu Kiri si wa mu nwa.

Asii nla nla

14 Ñ dasi ido n naa n yee, amma
 ñ kœ tiau ihẽ wai 15 ku ba baa
 bii í na wa kpei, i mà bei í jò inei
 nyaanzei llaađ ña a maa neđ ara ñña,
 waatò inei igbœe ña, ññu iyi í je icui
 kuwœe. Igbœui í yẽ bei sœbei ntou do
 qbuqbœe. 16 Do ntò, ine qò kù wœe iyi

á yǎkɔ ku jǎ kulai asiii kpāai Ilaaš ku tǎɔ nwa.

Kirisi í baa í je amanɛ nǎ à yǎɔ,

Nǎ Hundei Ilaaš í jǎ à mà iyi inɛ dee deei.

Amaleka ɲa mǎ à yǎɔ.

À waaɔɔ ideɛ si dimi baa yooma fei.

Nǎ à dasi ideɛ naanɛ si andunya.

Nǎ à soo lele í nyi si amboeɛ.

Woo kǎsi cio ilu ibo ɲa

4

¹ Hundei Ilaaš í fǎ dee dee í ni si awaatii ankāanyi inɛ gǎ ɲa aa jǎ kpāai naanɛ ku dasi, a mǎa jirima ideɛ woo dǎ ijuɪ inɛ ɲa do kukǎsii Seetam. ² Dimii kukǎsi ɲɲu wa naai hai bi ilu muafiti ɲa do woo sǎ ibo ɲa. Inɛ ɲau à lele idǎ ɲɲa hee ci ya yɛ taale ɲɲa má. ³ Amanɛ dimi bɛɛbɛ ɲai à ya ni kù sǎa inɛ ɲa a so nje. Nǎ à ya nyi a ni má ije gǎ ɲa à wɛɛ iyi kù sǎa inɛ ɲa a jǎɔ, baa do iyi ije ɲau Ilaaš í taka ɲai ku ba woo dasiɛ naanɛ ɲa iyi à mà ntǎu a ya jǎɔ do saabu ajǎ.

⁴ Nkǎma kù wa si iyi aa nyǎ, domi mii iyi Ilaaš í taka fei mii jiidai, nǎ í sǎa ka gba fei ndɛɛ do saabu. ⁵ Ntǎ ntǎ, mii fei í má bii à waa ceǎ ice do yaase bei ideɛ Ilaaš í fǎ do bii à waa ce kutǎɔ.

Woo ce ice jiidai Jesu Kirisi

⁶ Bii à waa kǎa woo dasi Jesu naanɛ ɲa si bisiu ihɛ, aa je woo ce ice jiidai Jesu Kirisi, nǎ naanɛ ku dasi do ideɛ kukǎsi jiidai iyi à waa too si á yɛi bei ije iyi à waa na hundɛɛ. ⁷ Amma kǎsi ará hai nɛ yaase ɲa iyi a kù waa too si ideɛ Ilaaš. Hanya í ce kuwɛɛɛ si bei á dǎa Ilaaš si. ⁸ Ntǎi, iceɛ ara aranfǎani kù la, amma ideɛ Ilaaš ku leekǎ si í nɛ aranfǎani si mii fei, domi si bei à nɛ kuwɛɛi nsei do ti ala. ⁹ Ide iyi à fǎu bɛ ide ilu naanɛ iyi í jǎ i yǎ awǎ i gba ɲa mam mam. ¹⁰ Na ɲǎi í ce à jabu à waa ceǎ ice, domi kpāa ku cǎ nwa si Ilaaš í wa, ɲɲu iyi í je icui kuwɛɛ, nǎ í je woo faabai inɛ fei, woo dasi Jesu naanɛ ɲa mǎm nii à re.

¹¹ Sǎ ɲa a jirima mii ɲau ihɛ nǎ i kǎ ɲɲa si cioɛ. ¹² Maà ti í jǎ a dondaɛ na awaasǎ ku jɛɛ, amma jǎ i nyisi woo dasi Jesu naanɛ ɲa yaase jiidai si ide ku fǎɛ, do kookoosui kuceɛ, do kubie, do naanɛ ku dasiɛ, do dee dee ku jɛɛ. ¹³ Hee n maa n to wa, hanya í ka kukǎi ideɛ Ilaaš, nǎ i kǎ inɛ ɲa si, nǎ i ce waaɔɔɛ. ¹⁴ Maà ti í ce atafii si amua iyi í wa siɛ, iyi Hundei Ilaaš í muɛɛ si waati iyi à ce walii na iriɛ nǎ inɛ ngboi igbei Jesu ɲa à lee awǎ si iri. ¹⁵ Laakaɛ fei ku wa si ideu ihɛ, nǎ i naa araɛ mam mam ku ba inɛ fei ku yɛ waju ku bǎɛ. ¹⁶ Ce laakai do bei à waa je kuwɛɛɛ do cio iyi à waa kǎ si nǎ i ya maa temua si. Bii à waa ce bɛɛbɛ, aa ba faaba, awǎ do inɛ ɲa iyi à waa gbǎ ideɛ.

Iseɛɛi woo dasi naanɛ ɲa aɲa duusǎɔ

5

¹ Maà ya fǎ si mǎkǎ ngbo ɲa ide do gbugbǎ, amma jǎ i ba ɲa ide ku fǎ kpele kpele bei baai awǎ takǎɛ. Nǎ i cea awaasǎ ɲa bei ifǎɛ ɲa do igbǎɛ ɲa, ² abo ngbo ɲa mǎ bei iyeɛ ɲa, nǎ inaabo saatara ɲa mǎ i ce ɲɲa bei wecǎɛ ɲa, daaɛ fei kù má bi tu ɲa.

³ Gbǎa jaaš ɲa nǎ i mà bɛɛɛɛ ɲɲa, aɲa iyi à je jaaš do ntǎ. ⁴ Amma bii jaaš gǎ í nɛ amu ɲa wala tǎku ɲa, í sǎa amaɛ ɲau a woo bei ɲɲu mǎ í tako í ce ɲɲa. Bii à waa ce bɛɛbɛ à waa cea Ilaaš iceɛ, nǎ ɲɲui á dǎa Ilaaš si. ⁵ Inaabo iyi í je jaaš do ntǎ nǎ kù nɛ inɛ gǎ iyi á woo, kpāa ku cǎɛ fei si Ilaaš í ya wa nǎ í ya maa ce kutǎɔ ku maa tǎɔ sobie dasǎɔ idǎ. ⁶ Amma jaaš iyi wa je andunyaɛ do faayi í yɛ bei iku baa bii í wɛɛ si hunde. ⁷ Ide ɲa iyi aa ya maa sǎ ɲa mbe ku ba inɛ gǎ ku maà yɛ taale ɲɲa. ⁸ Inɛ iyi kù waa gbǎa nyaanzɛɛ ɲa, iyi í re mǎm inɛi kpasɛɛ ɲa, lafɛɛ í kǎsi naanɛ ku dasi, nǎ laalɔ ku jɛɛ í re baa hai dasi Jesu naanɛ.

⁹ Maà ti i kò irii jaað gò si tia bii à ya kò irii jaað ña * bii kù je lafëe í ne adò kita, nò kù je ilu məkò akā, ¹⁰ nò ku je iné gò iyi à waa je seédai ice jiidaé. Nò ku je inaabo iyi í mà amu ña ku mu, nò ku je iné gò iyi í ya yaaé iné njoo ña nò ku wíe kutei woo dasi Jesu naane ña †, nò ku ya sobi iné ña iyi a wa si wahala, nò kù je iné gò iyi í ya ce ice jiida baa yooma fei.

¹¹ Amma maà ti i doo jaað saatara ña si inoi jaað ña, domi waati iyi kubi á tale ña aa ce Kirisi atafii, aa bi a so məkò ¹² nò aa je ilu taale ña si na iyi í jò a kù ceò ide iyi à wáu ice. ¹³ Si anyie nò aa ne ikà a ya maa dabii dabii kpasë do kpasë. Iyi í re mòm, aa ya maa sò irii iné ña nò a ya maa gũ wòbia nò aa je woo sisi ide ña. ¹⁴ Na nñu ñau bei í jò ñ bi jaað saatara ña a so məkò a bí ama, nò a dasi kpasë ña iju jiida, ku ba a maà na a mua mbée nwa ña kpāa a fò laalò nwa. ¹⁵ Ntò ntò jaað ñau, gògò ña à yaa tã à waa too kpāai Seetam. ¹⁶ Amma bii woo dasi Jesu naane gò í ne jaað ña si nyaanzee, í sía ku sobi ña, ku maà ti ku kaa igbeí inéi Jesu ña asou ku ba igbeu ku yókò ku sobi jaað ña iyi a kù ne iné gò.

¹⁷ Si anyii nñu, iné ngboi igbe ñau iyi à waa ce ice jiida, í sía i doo ña ilu beere iyi à ne aranfaani nla nla. Iyi í re mòm nñui í je iné ña iyi à waa ce kookaai si waazo do cio ku kòsi. ¹⁸ Kukòí ideí Ilaað wa fò í ni, i maà ti i dī gelei kete iyi wa jojo si bilee wa nya yoyæ. Nò wa fò má í ni, woo ce ice í ne kpāa ku gba fiaé. ¹⁹ Bii à aa à sõe taale iyi iné ngboi igbe gò í ce, maà ti i jesi ideu, bii kù je amane minji wala meeta í je seédaé. ²⁰ Iné ña iyi à waa ce dulum, sō ña si wajui inéi igbe ñau fei ku ba iné ña iyi à gbe a ce njo.

²¹ Ñ wa n tõe si wajui Ilaað do

Jesu Kirisi do si wajui amaleka kumáe ña, gbò ideí kukòsiu ihē, maà ti i ce njoí ijui iné gò. Nò i maà ti i ce ngògò na kubii kpaasi. ²² Maà ti i saasa í lea iné gò awò si iri ku ba i maà ne ikpē si dulum dii iné gò. Fa araé hai si dulum.

²³ Maà ya mō inyi nñu akā, amma i ya mō vëe keeke na baanií inœ si na iyi í jò i ci ya fë bō.

²⁴ Dulum dii iné gò ña í ya fitai gbasasa a bei a kiiti ña. Amma ti iné gò ña í ya fitai do ankāanyi. ²⁵ Bëebe mōi ice jiida mō í ya fitai gbasasa, nò baa bubue iyi a kù yoo waati bëebe, kaa manji do ajo fei.

6

¹ Iné ña iyi à je aru fei í sía a doo lafëe ña ña ilu jirima ña si mii fei, ku ba iné gò ku maà ba faya ku fò taalei irii Ilaað walakò kukòsi nwa. ² Aru ña iyi à ne lafëe woo dasi Jesu naane ña a maa donda ña a ni aña à je saa na saabui Lafëe. Amma si na iyi í jò iné ña iyi à waa je aranfaani ice nñau à je woo dasi Jesu naane ña iyi Ilaað í bi, nñui í jò í sía a ce nña ice ku re. Mii iyi í sía i waazo nña mbe nò i kò ña si cioe.

Kukòsi ibo do amani jiida

³ Iné iyi wa kò iné ña si cio mmu gò nò kù waa too ide ntòí Lafëe nwa Jesu Kirisi iyi á jò ka mà bëerei Ilaað, ⁴ lafëe ilu faau nla nlai, kù mà nkāma. Amma wa ce bōoi kakò do ide ku fengee. Nò hai bei igu do ija do arabu wa naa, nò nñui í ya jò iné ña a ci ya naane nje. ⁵ Nò í jò irii iné ña í sinda a kù mà ntò, à ya maa ce kakò hai ne kò. À tamaa kpāai ideí Ilaað ku too á ce ña ilu amani ñai.

⁶ Ntòí, kpāai ideí Ilaað ku tō amani nla gòí, bii amane í saabu si mii iyi í ne. ⁷ Ntò ntò, a kù naaò nkāma wa si andunyau ihē, nò bëebe

* **5:9** tia bii à ya kò irii jaað. Si tiaui bei à ya kò irii jaað ña iyi à jesi aña a maà so məkò má nò a na kuwée ña a ceoð Ilaað ice hee kòoi kuwée ña. Añai inéi igbeí Jesu ñau à ya na bukaatai mii iyi à ne.

† **5:10** ku wíe kutei woo dasi Jesu naane ña Bi Zuifu ña bii iné gò í naa kpasë ña à ya wíeaa kutéei bei awa mō à ya ka muua iné inyi ku mō. Amma bi Zuifu ñau, arui í ya wíe kutei iné njoo.

mɔi a kaa ka neò nkāma. ⁸ Na nɔu, bii à ne ije do nyau ɔa á sɛa ku to wai wo. ⁹ Amma ine ɔa iyi à waa bi aɔa a je ilu fia nla, à ya dasi kulelei, nɔ bine laalo nkpɔ nkpɔ hai ne yaase a mu ɔa bei cekūm nɔ ku sɔsi ɔa si ina iyi ci ya ku a ce nfe. ¹⁰ Bɛɛbei á ce si na iyi í jò kubii fiái í je icāi laalo ikā ikā baa yooma fei. Nɔui ine ɔɔ ɔa à lɔsi ku de hee à yaa hai si kpāai naane ku dasi, à baa à dasi ara nɔa si kpāai wahala.

Iyi Pɔlu í dasi Timotee ku ce

¹¹ Amma awɔ iyi ì je ti Ilaaɔ, saa mii ɔau be fei. Nɔ i lele kpāai dee dee ku je do bɛɛɛi Ilaaɔ ku mà do naane ku dasi do kubi do temua do daa didɔ. ¹² Jabu jiida si kpāai naane ku dasi. Leekɛ dim dim si kpāai kuwɛɛ hai tā si bei Ilaaɔ í kpee. Na kuwɛɛui ì je sɛɛda jiida si wajui ine nkpɔ. ¹³ N̄ wa n s̄ɛ si wajui Ilaaɔ, nɔu iyi wa na mii fei kuwɛɛ, do si wajui Jesu Kirisi, nɔu iyi í je sɛɛda jiida si wajui Pɔnsu Pilati, ¹⁴ jirima woodau, nɔ kuwɛɛɛ ku maà ne riisi do taale ɔɔ hee ku toò aɔɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁵ Ilaaɔ, nɔu iyi í je icui inɔ didɔ fei, á jò aɔɔ ku to wa si waatie. Nɔu akā lege legei í ne yiiko si mii fei, nɔui í je ilaalui ilaalu ɔa, do Lafɛɛi lafɛɛ ɔa. ¹⁶ Nɔu akāi í je ine iyi ci ya ku. Nɔ í wa si inya kumá iyi ine ɔɔ kaa yɔkɔ ku maai si. Ine ɔɔ kù yɔɔ, nɔ ine ɔɔ kaa yɔkɔ ku yɔɔ mɔm. Nɔui í ne bɛɛɛɛ do gbugbā iyi ci ya tā. Ami.

¹⁷ S̄ɔ ilu amani ɔa a maà ti a tɔɔ fufu, nɔ naane nɔa ku maà wa si amani iyi á na ku tā, amma a jò naane nɔa ku wa si Ilaaɔ, nɔu iyi wa mu nwa fei ndɛɛ do inɔ akā ku ba ka wɛɛò inɔ didɔ. ¹⁸ S̄ɔ ɔa a ce mii iyi í sɛa, a je ilu amani si jiida ku ce, nɔ a ya kpɛa ine ɔa amani nɔa do inɔ didɔ. ¹⁹ Bɛɛbei aa singaa ara nɔa amani jiidai ala iyi kaa beje nɔ a ba kuwɛɛ iyi í je kuwɛɛ do ntɔ.

²⁰ Timotee, ide iyi à daɛ si awɔu, muu ku sɛa. Fa arae hai si ide nfe nfei andunya. Maà ce kakɔ do ine

ɔa iyi à waa tamaa aɔa à ne kumà. ²¹ Kumàui ine ɔɔ ɔa à waa ni aɔa à ne, nɔui í jò à nɔɔ hai si kpāai naane ku dasi.

Didɔi Ilaaɔ ku wɛɛ do inɛ.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Pɔlu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ. Ilaaɔ í dasim n sisi ideí kuwɛɛ iyi í wãɔ wa si anu akã nwa do Jesu Kirisi.

² Amui ñ kɔɛ tiaɔ ihɛ wa Timotee, awɔ iyi ñ bi jiida nɔ ñ ye bei ama abím si kpãai naanɛ ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araareɛ a muue didɔ do laakai ku sũ.

Saabu do gbugbã ku mua

³ Ñ wa n saabu Ilaaɔ, nɲu iyi ñ wa n tɔɔ do idɔ hai nɛ taale si bei balam ɲa á tako á ce wo. Waati kãma fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ na iriɛ, nɔ dasãɔ idũ fei ñ ya n maa n ye gigie si kutɔɔm. ⁴ Ñ wa n ye gigii kukpataɛ *, nɲui í jò ñ bi ku yɛɛ ntɔ ntɔ ku ba inɔ didɔm nɔu ku kã. ⁵ Ñ wa n ye gigii naanɛ ku dasi hai nɛ muafiti iyi í nɛ. Dimiei ayie Loisi do iyee Enisi á nɛu. Ñ mà kam kam iyi awɔ mɔ ñ nɔɔ. ⁶ Nɔi í jò ñ wa n yeɛ gigi iyi í sɛa í ce ice do amua iyi Ilaaɔ í muɛɛ si waati iyi ñ lee awɔ si iriu, ⁷ domi Hunde iyi Ilaaɔ í mu nwa kaa jò ka ce njo, amma í ya jò ka nɛ gbugbã do kubi do ara ku mu.

⁸ Na nɲu, maà ti i ce anyoi sɛɛdai Lafɛɛ nwa ku jɛ, nɔ ñ maà ya ce anyoi amu takam, amu iyi ñ wa ile piisɔ na iriɛ. Amma jò ñ jesi awaɛ ka ye ijuukpã aɔ na irii laabaau jiidaɔ nɔ ñ maa neɔ gbugbã iyi Ilaaɔ í muɛɛ. ⁹ Nɲui í faaba wa nɔ í kpe wa ka jɛ inɛɛ ɲa. Kù jɛ na ice nwa ɲa iyi á ce, amma si na iyi í jò nɲu takɛ í bi bɛɛɛɛ na didɔɛ. Didɔɛu í jile nwai hai tako tako na anu akã nwa iyi á ce do Jesu Kirisi. ¹⁰ Nɛɛi, kunaai woo Faaba nwa Jesu Kiriisii í nyisi

wa didɔu. Jesu Kirisiui í kpa irii gbugbã iku nɔ í nyisi wa kuwɛɛ iyi ci ya tã na saabui laabaau jiidaɔ.

¹¹ Ilaaɔi í jò ñ jɛ woo bɛ do woo kɔsi cio ku ba n sisi inɛ ɲa laabaau jiidaɔ. ¹² Nɔi í jò ñ wa n ye ijuukpãu ihɛ. Amma anyɔ kù waa muum, domi ñ mà inɛ iyi ñ dasi naanɛ ñ nɔ ñ mà kam kam iyi í nɛ gbugbã ku maa mu ide iyi í jòɔm nɔu hee aɔu koo toɔ wa. ¹³ Ide ntɔu iyi ñ sisiɛ, muu do naanɛ jiida do kubi iyi á nɛ si anu akã nwa do Jesu Kirisi. ¹⁴ Ide jiida iyi á daɛ si awɔ, muu do gbugbã Hundi Ilaaɔ iyi í wa si wa.

¹⁵ Awɔ takɛ ñ mà iyi inɛi Azii ɲau fei á fũ sim awɔ. Si inɔ ɲɲa bei Fijeli do Hɛɛmɔjɛni á wa. ¹⁶ Ilaaɔ kù ce araareɛ nyaanzei Onɛzifɔɔ domi í muum gbugbã isɛ fɛɛfelo. Kù n kù ce baa anyoi iyi ñ wa piisɔ. ¹⁷ Iyi í to wa Romu mɔm í dɛɛɛm nɲi do inɔ akã hee í koo í yem. ¹⁸ Nɔ Lafɛɛ ku jò Ilaaɔ ku ce araareɛ si aɔi kiituu. Awɔ takɛ ñ mà sãa sãa ice iyi í ceem Efɛɛzu.

Woo jabu jiidaɛ Jesu Kirisi

2

¹ Na nɲu, awɔ amam, mua araɛ gbugbã si didɔ iyi á nɛ do anu akã nwa iyi á ce do Jesu Kirisi. ² Iyi í gbɔ ñ wa n fɔ si wajui ilu sɛɛda nkpɔu, daa ilu naanɛ gɔ ɲa mɔ si awɔ, inɛ ɲa iyi aa yɔkɔ a kɔ inɛ gɔ ɲa mɔ si cio.

³ Ijuukpã iyi á naa sie bei amu mɔ fei, jò ñ jesi bei woo jabu jiidaɛ Jesu Kirisi. ⁴ Sooge iyi í wa ikoí igũ ci ya ce wũai andunya bii wa bi ku ce idɔɔbii inɛ ngboɛ. ⁵ Woo ce gaasai ku sei kaa yɔkɔ ku ba ribai areɛ bii kù jɛ í jirima woodaɛ ɲa. ⁶ Bɛɛɛɛ mɔi woo logoo iyi í ce ice do wahala nɲui á tako ku jɛ amaaɛɛ *. ⁷ Lasabu si ide ɲa iyi ñ wa n fɔu ihɛ, nɔ Lafɛɛ á sobie í bei í gbɔɔ yaasei fei ndɛɛ.

* 1:4 ñ wa n ye gigii kukpataɛ Timotee í kpatai wo si waati iyi Pɔlu wa nɛ. Amma Pɔlu wa bi ku naa ku yɔɔ má ku ba inɔ ku fɔ nɲau ku kpa iri. * 2:6 Si tia nwo gɔ ɲa á ya ni, “bɛɛɛɛ mɔi woo logoo á ce icei do wahala ku bei ku ba amaaɛɛ.”

⁸ Ye gigii Jesu Kirisi, tokui Davidi, iyi í jĩ hai si baleu. Ideei í wa si laabaau jiidau iyi n̄ wa n̄ waažo. ⁹ Na laabaau jiidau n̄ wa n̄ ye ijuukpā hee à ðim do sesee bei woo ce laalo. Amma ideei Ilaađ si à ðĩ. ¹⁰ N̄oi í j̄ò n̄ wa n̄ temuađ fei ndee na irii ine ŋa iyi Ilaađ í cicau, ku ba aŋa m̄ a ba faaba do saabui Jesu Kirisi, n̄ a ne ikpē si amboee iyi ci ya tā. ¹¹ Ide ilu naane wee.

Bii à ku do n̄ju, aa ka wēe do n̄ju.

¹² Bii à temua, aa ka je bomma do n̄ju ajo.

Bii à n̄ a k̄osiē, n̄ju m̄ á k̄osi wa.

¹³ Baa bii à je hai ne naane ŋa, do n̄ju fei, n̄ju í je ilu naane,

Domi kaa ȳok̄o ku k̄osi araē.

Woo ce ice iyi kù waa ce anȳoi iceē

¹⁴ Ye ine ŋa gigii ide ŋau ihē fei n̄ i k̄onk̄on du ŋa si wajui Ilaađ í ni a mađ ya maa ce kak̄o si ide ŋa, domi dimii kak̄o beebe kù ne aranf̄aani k̄ama, í gbe ku j̄ò ine ŋa iyi à waa gb̄o a ce nfe. ¹⁵ Ce kookaai i maa ce iyi aa bađ saabu si wajui Ilaađ, bei woo ce ice iyi kù waa ce anȳoi iceē, iyi í ya maa sisi ide nt̄oi Ilaađ dee dee. ¹⁶ Amma waasu ide ŋa iyi a kù ne aranf̄aani ḡo n̄ a kaa sobi ine ŋa si naane ku dasi n̄ja, domi ine ŋa iyi à waa ce beebe à ya na a j̄ò Ilaađ a maa kooi. ¹⁷ Idei ine ŋau be í yei bei juju s̄ami iyi wa beje ara. Si in̄o n̄jai Himenee do Filetu à wa, ¹⁸ aŋa iyi à j̄ò kp̄ai nt̄o n̄ a waa keke naane ku dasii ine nkp̄o domi à ni awaatii kuj̄ti iku ŋa í l̄o tā. ¹⁹ Do n̄ju fei, icui naane ku dasi nwa iyi Ilaađ í j̄ile do gbugb̄a kaa yaya. À mà iyi nt̄oi si na iyi í j̄ò kuk̄oi ideei Ilaađ wa f̄o í ni, Laf̄ē í mà ine ŋa. N̄o í ni má, ine iyi wa kpe irii Laf̄ē fei ku saa laalo ku ce.

²⁰ Si ile nla j̄e dimi ik̄a ik̄ai í ya wa be. À ce ḡo ŋa do wura, ḡo ŋa m̄ do iso f̄uf̄u. Ine n̄ju ŋau be ajoin̄ jingau nla ŋai à ya ceđ ice. Amma ḡo ŋa m̄ a w̄e má iyi à ce do am̄a, ḡo ŋa m̄ kaalei, ine n̄ju ŋai à ya

maa ceđ icei ajo fei. ²¹ Na n̄ju, ine iyi wa nya araē hai si laalo ŋa iyi n̄ f̄o ideeu fei, á yei bei j̄e iyi í ne beeē. Á je ine iyi Ilaađ í cica ik̄a ku je t̄e mam mam, n̄ Laf̄ē á ȳok̄o ku ceđ ice si na iyi í j̄ò í tā s̄oalu ku ceđ ice j̄iida baa yooma fei. ²² Saa kubi nfe nfei awaas̄u ŋa, d̄eē kp̄ai dee dee ku je, do naane ku dasi, do kubi, do laakai ku s̄u, aw̄o do ine ŋa iyi à waa t̄o Laf̄ē do in̄o ak̄a. ²³ Amma mađ ya ce kak̄o si mii iyi kù ne aranf̄aani do iyi kù ne yaase, domi í mà kam kam iyi n̄ju í ya na ku bí ija. ²⁴ N̄o wee kù s̄la woo ce icei Laf̄ē ku maa ja, amma í s̄la kù bi ine fei, n̄ kù je ine iyi á ȳok̄o ku k̄o si cio n̄ ku ya temua. ²⁵ Ine ŋa iyi a kù waa j̄esi ideei í s̄la ku ba ŋa ide ku f̄o do kúr̄o. Á ȳok̄o ku je Ilaađ á mu n̄ja kp̄a a kpaas̄io id̄o n̄ja a mà nt̄o, ²⁶ n̄o laakai n̄ja ku baa, a gb̄a hai si taai Seetam, n̄ju iyi wa mu ŋa wo n̄o í j̄ò à waa ce id̄o b̄ie.

Waatii ank̄aanyi

3

¹ Amma í s̄la í mà ŋa iyi kuw̄e nwa á na ku gaabu si waatii ank̄aanyi. ² Amane ŋa aa maa ce ideei iri n̄ja, lasabu n̄ja fei si fiaí á ya wa, aa je woo t̄o fufu, aa nyisi iyi aŋa à je nḡo, aa maa bu Ilaađ. A kaa jirima baa n̄ja ŋa, aa je gudulu ŋa, a kaa mà beeē Ilaađ. ³ Aa je hai ne kubi ŋa, a kaa ne araareí ine ŋa, aa je woo s̄o irii ine ŋa, a kaa mà ara n̄ja, aa je ine ku gaabu ŋa, n̄o aa je mb̄eei woo ce j̄iida ŋa. ⁴ Aa je ilu zamba ŋa, a kaa ne lasabu j̄iida, aa ne faao. Aa bi faayii andunya ku re Ilaađ. ⁵ Aa maa too kp̄ai Ilaađ do gele, amma ilu muafiti ŋai domi à k̄osi gbugb̄aē. Fa araē hai bi amane dimi beebe ŋa. ⁶ Ḡo ŋa aa maa l̄o kpas̄e do kpas̄e ŋa a maa k̄amia inaabo hai donda kulele ŋa. Inaabo ŋau, dulum du ŋa í caa n̄o à waa too b̄ine ik̄a ik̄a fei. ⁷ Iju iyi í má fei inaabo beebe ŋau à waa de aŋa a mà nḡo, amma a kaa n̄o a mà nt̄o pai. ⁸ Si bei Zanesi

do Zambɛesi à kɔsi Moizi wo, bɛɛbɛ mɔi inɛ ɲau mɔ à kɔsi ntɔu, iri ɲa í sinda mam mam. Naanɛ ku dasi ɲɲa kù nɛ aranfãani kãma. ⁹ Amma kookaai ɲɲa kaa bɔɔ ɲa bii kãma, domi inɛ fei á na ku yɛ sũmu ku jɛ ɲɲa, si beɪ à yɛ ti Zanesi do Zambɛesi.

Iyi Pɔlu í dasi Timotee ku ce

¹⁰ Amma awɔ̀ ì mà sãa sãa yaase beɪ ñ kɔ inɛ ɲa si cio do yaase beɪ ñ ce isɛnɛm bi tu ɲɛ, do mii ɲa iyi ñ dasi idɔ̀ n ce, do naanɛ ku dasim, do laakaim, do suorum, do kubim, do temuam. ¹¹ Ì mà bõnɛ iyi à nyisim do ijuukpã iyi í bam si ilui Antiɔsi do Ikonimu do Lisitu. Kù nɛ bõnɛ gɔ iyi n kù yɛ bɛ. Amma Lafɛɛ í nyam hai si fei ndɛɛ. ¹² Ntɔi, inɛ iyi wa bi ku ce kuwɛɛɛ dee dee si wajui Ilaaɔ̀ si anu akã iyi í ce do Jesu Kirisi kù nɛ beɪ á ce iyi kù yɛ ijuukpã. ¹³ Amma inɛ laalo ɲa do woo sɔ̀ ibo ɲa waati kãma fei laalo ɲa í ya maa kɔ̀sɔ̀sii. Si beɪ à waa dɪ ijuɪ inɛ gɔ ɲa, bɛɛbɛ mɔi à waa dɪ ijuɪ ara ɲɲa. ¹⁴ Amma awɔ̀, leekɪ dim dim si cio iyi à kɔɛ si, iyi ì dasi naanɛ, domi ì mà inɛ iyi í kɔɛ si. ¹⁵ Hai keekeɛi, ì mà kukɔi ideɪ Ilaaɔ̀ iyi á yɔkɔ ku muɛ bisì i dasiò Jesu Kirisi naanɛ ku ba í ba faaba. ¹⁶ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ̀ fei hai bi Ilaaɔ̀si wa naa. Nɔ́ í nɛ aranfãani ku kó inɛ ɲa si cio, ku nyisi amanɛ kuraraɛ, nɔ́ ku dasiɛ kpãa jiidau má, nɔ́ ku nyisie yaase beɪ á jɛɔ̀ dee dee, ¹⁷ ku ba inɛi Ilaaɔ̀ ku kɔ̀, nɔ́ ku tã sɔ̀lu ku ceò icɛ jiidau baa yooma fei.

4

¹⁻² Ñ wa n tɔɔɛi Timotee, i ya maa waazoa inɛ ɲa ideɪ Ilaaɔ̀ waati kãma fei. I ya tã sɔ̀lu baa bii beirei, à jɛ a kù jɛ. Ñ wa n tɔɔɛi si wajui Ilaaɔ̀ do si wajui Jesu Kirisi, ɲɲu iyi á kiiti ilu hunde do iku ɲa. Na irii kunyie wa do kunaai bommaɛi ñ wa n dasiɛ icɛu bɛ. Na ɲɲu, lele ɲa, nɔ́ ì nyisi ɲa kurara ɲɲa, mu ɲɲa gbugbã, nɔ́ ì kɔ ɲa si cioi ideɪ Ilaaɔ̀ do suuru nla

nla. ³ Ñ wa n fɔ bɛɛbɛi domi waati gɔ wa naa iyi inɛ ɲa a kaa bi ideɪ kukɔsi jiidau ku gbɔ, amma aa dedɛa ara ɲɲa woo kɔ si cio nkɔ, inɛ ɲa iyi aa lele ɲa do ide iyi à bi ku gbɔ. ⁴ Aa kɔ ku gbɔ ide ntɔu, nɔ́ aa sinda ara ɲɲa si ideɪ arái amanɛ ɲa. ⁵ Amma awɔ̀, mu araɛ si mii fei, temuam do ijuukpã, ce icɛi laabaau jiidau ku waazoa, nɔ́ ì jò icɛi ideɪ Ilaaɔ̀ iyi ì waa ce ku kɔ mam mam.

⁶ Amma amu takam, kuwɛɛm í jɛ beɪ atɛi kuwee iyi à waa nikã, nɔ́ waati iyi an jò andunya í maaɪ wa. ⁷ Ñ jabu jiidau, nɔ́ ñ sei ñ bɔ hee kɔɔ, nɔ́ ñ wa n leekɪ si naanɛ ku dasi dim dim. ⁸ Nsei, ñ mà iyi an ba ribai dee dee ku jɛ. Lafɛɛ woo kiiti dee deei á muum si ajɔ ɲɲu. Kù jɛ amu akã, amma hee do inɛ ɲa iyi à bi ajɔi kunyie wa fei.

Ideɪ ankãanyɪ

⁹ Ce kookaai í hãmɛɛm wa ɲɲa ɲɲa, ¹⁰ domi Demasi í jòm í bɔ Tesalonika si na iyi í jò í bi andunya kaa kaa. Kerɛsani, inɛ ɲɲu í nɛ ikpa ilei Galati nɔ́ Titee mɔ́ í nɛ ikpa ilei Dalumasi. ¹¹ Luku ɲɲu akãí í wa bi tom ihɛ. Gbã Maaku inɛɔ̀ í naa wa ajɔ ɲa, domi á yɔkɔ ku sobim si icɛm nɔu. ¹² Ñ bɛ Tisiki Efɛɛzu. ¹³ Bii ì waa naa, soom kumboo ku nya tûtũm wa iyi ñ jò Torasi kpasɛi Kaapusi, do tiam ɲa, iyi í re mɔm ɲɲui í jɛ iyi à ce do batau.

¹⁴ Alesandu gbɛɛu *, í ceem laalo ntɔ ntɔ. Lafɛɛ á sãa mii iyi í ce. ¹⁵ Awɔ̀ mɔ laakaɛ, domi í kòsɪ ide nwa do gbugbã.

¹⁶ Inɛ kãma kù nɔ́ kù leekɪ do amu sinteu mɔm iyi ñ wa n kɔɔ aram, aɲa fei à jòm. Ilaaɔ̀ ku maɔ mu ɲa do. ¹⁷ Do ɲɲu fei, Lafɛɛ í leekɪ do amu í muum gbugbã, ku ba n waazo laabaau jiidau mam mam nɔ́ dimi mmu ɲau fei a gbɔɔ. Nɔ́ ñ fita si wahalau beɪ inɛ iyi í gbã hai si gelei muusu nla. ¹⁸ Lafɛɛ á nyam hai si

* **4:14** gbɛɛu Gbɛɛɛ iyi à waa fãau ihɛ kù jɛ beɪ gbɛɛɛ ku rɔ kaako ɲa. Inɛ ɲɲu isɔ ku ce booda ɲa do iwɛɛ iyi inɛ ɲa à ya maa tɔɔi í ya yá.

laalo baa yooma fei, nɔ kú jò n lɔ si
bommaɪ leleɛ do ɔlaafia. Ka saabue
hee do ɔjɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankãanyi

¹⁹ Ce Pirisila do Akilasi fɔɔ do inɛi
kpasɛi Onezifɔɔ ɲa. ²⁰ Erasitu í gbe
Kɔrenti be nɔ à jò Torofimu Miletu,
domi kù waa ne baani. ²¹ Ce kookaai
i naa hee sukui tûtù ku maa to.

Ebulusi, do Pudɛni, do Linusi, do
Kolodia, do inɛ nwa ɲau fei à waa
ceɛ fɔɔ.

²² Lafɛɛ ku wɛɛ do awɔ.

Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wa si inɛ fei.

Tia iyi Pɔlu í kɔa Titee

Pɔlu í ce Titee fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo ce icei Ilaaɔ do woo bei Jesu Kirisi, amui n̄ kɔ tiau wa. À bɛm nii n̄ koo n̄ sobi inɛ n̄a iyi Ilaaɔ í cicaɔ ku ba a dasiɛ naanɛ, nɔ a mà ntɔu si gāmei kpāai naanɛ ku dasi nwa. ² Iyi bei á jò a maa cɔ kpāai kuwɛɛ hai tã. Ilaaɔ ci ya sɔ ibo. Nɔ baa hai kù takai andunya í ce kuwāi kuwɛɛ hai tã. ³ Nɔ nsei, si awaati iyi í jileu, í jò ideu í fita. Ideui í daam si awɔ n̄ waazoe si bei í jileem, n̄u iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa.

⁴ Amu Pɔlu n̄ wa n̄ cee tiau ihɛ wai, Titee. Si bei do saabum nii í dasiò Jesu naanɛ bei amu mɔ, n̄ui í jò í je ama abím. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi woo faaba nwa a muue didɔ do laakai akā.

Ice iyi Pɔlu í dasi Titee Kereti

⁵ N̄ jɔe Kereti bei ku ba i teese ide n̄a iyi í gbeu, nɔ i cica inɛ ngbo n̄a si igbei inɛi Jesu n̄a si ilu n̄au fei si bei n̄ sɔeu. ⁶ Inɛ iyi á je inɛ ngboi igbeu í gbe ku je inɛ iyi kù n̄e taale gɔ, iyi í n̄e abo akā lege lege nɔ amae n̄a á je woo dasi Jesu naanɛ n̄a. Ku màà je a maa sɔ iri n̄a do daa bututu nɔ a màà je amu n̄a iyi a ci ya jirima inɛ. ⁷ Ntɔ ntɔ, inɛ ngboi igbeu icei Ilaaɔi wa ce. Na n̄u í gbe ku je hai n̄e taale. Kù s̄la ku je ilu faau, walakɔ ilu idɔɔkɔ, walakɔ woo mɔ atɛ, walakɔ à bi ija, walakɔ inɛ iyi wa bi ku ba fia do bisi laalo. ⁸ Amma í gbe ku je inɛ iyi í ya yaaɛ inɛ njoo n̄a, nɔ ku ya bi mii jiida ku ce. Nɔ ku je inɛ iyi í mà araɛ. Ku je inɛ dee dee do inɛ kumá nɔ ku ya saku. ⁹ Í gbe ku maa mu ide iyi í n̄e naanɛu dim dim si bei à kɔaa si. Bɛɛbei á yɔkɔ ku mua inɛ n̄a iyi á gbe gbugbā nɔ ku tuse n̄a yaasei cio jiida nɔ ku kāmia woo já ide n̄a.

¹⁰ N̄ wa n̄ fɔ bɛɛbei domi inɛ nkpɔi í wa si igbeu iyi a kù waa jirima inɛ ngbo n̄au, inɛ n̄a iyi à waa dasi inɛ

n̄a iju dūdū do ide nfe. Si inɔ n̄a, Zuifu n̄a iyi à dasi Jesu naanɛu, n̄a mɔm nii à re. ¹¹ Í gbe a ganji n̄a, domi à waa bitandi nyaanze nkpɔ si bei à ya maa cio n̄a mii iyi kù jɔ. À ya maa ce bɛɛbei ku ba a baò fia do bisi laalo. ¹² Inɛi Kereti gɔ takae iyi í je woo sisi idei iwɛ n̄a í ni, waati kāmā fei inɛi Kereti n̄a woo sɔ ibo n̄ai, nɔ à gaabu bei in̄ai sako n̄a, ilu ika n̄ai, lasabu n̄a fei si kpāai ijei í wa. ¹³ Nɔ ide iyi í fɔu ntɔi. Na n̄u, sɔ n̄a ide do kugaabu ku ba a leekɔ dim dim si kpāai naanɛ ku dasi, ¹⁴ nɔ a màà na a too si alái Zuifu n̄au, walakɔ woodai inɛ n̄a iyi à yaa hai si kpāai ntɔ. ¹⁵ Mii fei í mái bi inɛ n̄a iyi à má, amma nkāmā ci ya má bi ilu riisi n̄a do hai dasi naanɛ n̄a, domi lasabu n̄a do idɔ n̄a fei í n̄e riisi. ¹⁶ À waa fɔ do gele à ni n̄a à mà Ilaaɔ, amma kookoosu n̄a wa já n̄a ide. À je inɛ laalo do woo kò ide n̄a, a kaa yɔkɔ a ce mii jiida kāmā má.

2

Kukɔsi jiida

¹ Awɔ takae kɔ n̄a si cio jiida. ² Sɔ mɔkɔ ngbo n̄a á jò a mà mii iyi à waa ce, nɔ a je ilu bɛɛɛ iyi à mà ara n̄a nɔ a leekɔ si kpāai naanɛ ku dasi dim dim do ti kubi do ti temua. ³ Sɔ abo ngbo n̄a mɔ a maa je kuwɛɛ n̄a dee dee bɛi í jò inɛi Ilaaɔ n̄a à ya ce. A màà je woo sɔ irii inɛ n̄a wala woo mɔ atɛ. Í s̄la a ya maa mua abo aso mɔkɔ saatara n̄a bisi jiida ⁴ ku ba a mà bei aa bi mɔkɔ n̄a n̄a do ama n̄a n̄a. ⁵ Nɔ a kɔ n̄a si a mà ara n̄a a je inɛ n̄a iyi aa leekɔ do mɔkɔ n̄a n̄a a maa ce icei abo aso mɔkɔ n̄a, a je inɛ jiida n̄a iyi aa s̄ua mɔkɔ n̄a n̄a iri ile. Iyi bei á jò inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku fɔ laaloí idei Ilaaɔ na iri n̄a.

⁶ Sɔ awaasū n̄a mɔ a mà ara n̄a. ⁷ Bɛɛɛ mɔi awɔ takae, i ya jò a ye sie jiida ku ce si mii fei. Si cioɛ, nyisi n̄a iyi í je dee dee nɔ i waa ce mii iyi à dasiɛ. ⁸ Sɔ n̄a idei ntɔu iyi a kaa yɛò

taalei ideε. Iyi bei á jò anyo ku mu mbεε nηε ηa domi a kaa ba laalo nwa a fɔ.

⁹ Sɔ aru ηa mɔ a jirima lafɛε nηa ηa si mii fei nɔ a ya ce mii iyi á dɔ nηa si. A maà ya ba ηa kakɔɔ ku ce, ¹⁰ nɔ a maà ya ce ηa ile, amma a nyisi ara nηa iyi aηa à je ilu naane si mii fei. Bεεbei inε ηa aa màò bεerei cioi Ilaaɔ woo faaba nwa.

¹¹ N ni i ce bεεbei domi Ilaaɔ í jò didɔε í naa si andunya. Didɔu á yɔkɔ ku mu a inε fei faaba. ¹² Didɔu wa sɔ wa ka jò kɔdɛi andunya do kuwεε iyi kù waa mà bεerei Ilaaɔ. Bεεbei aa ka ce kuwεε nwa si andunyau ihɛ dee dee, ka màò ara nwa, nɔ ka màò bεerei Ilaaɔ, ¹³ nɔ ka maa degbeò ajɔ jiida iyi à waa cɔ kpāae, si bii Jesu Kirisi woo faaba nwa á nyisi amboεε. Jesu Kirisi nηui í je Ilaaɔ, nɔ nηui í la. ¹⁴ Í so arae í na na iri nwa ku ya wa hai si laalo baa yooma fei, nɔ ku ce wa inε kumá ηa ka na ka je bei dimi akā iyi á je titi nηu akā nɔ ka je ilu himma ka maa ceò ice jiida.

¹⁵ Bεεbei í sɔa i ya cioa inε ηa. Sɔ ηa ide do kugaabu, nɔ i mu nηa gbugbā si bei i ne kpāae. Maà jò inε go ku dondaε.

3

Isɛnei inei Jesu ηa

¹ Ye inei igbei Jesu ηau fei gigi a ya sūa ilaalui ile ηa do inε ngbo ηa iri ile, a ya jirima ηa, nɔ a ya tã sɔolu si ice jiida fei ku ce. ² Sɔ ηa a maà ya fɔ laalo inε go, nɔ a maà ya dε anui inε go, amma a ya cea inε fei jiida nɔ a nyisi inε ηa daa didɔ. ³ Í sɔa ka ce bεεbei domi tako wo awa mɔ à yɛi bei inε ηa iyi à gbe. A kù ne yaase, a ci ya ka jirima Ilaaɔ, à ya ka maa ce kurara. Kɔdɛi andunya baa yooma fei do faayi ηai à waa nɛò wa. À waa ce kuwεε nwa do inɔ sãmi do bine. Nɔ à cé nje. ⁴ Amma waati iyi Ilaaɔ woo faaba nwa í nyisi jiida ku jεε do bei í bi amanε ηa, ⁵ í faaba wa. Waati bεεbei Hundee iyi í da nwa si í bí wa ise gbeejisia nɔ í mu

nwa kuwεε titɔ. Kù faaba wa si na iyi í jò à ce ice jiida, amma si na iyi í jò í ce araare nwai. ⁶ Ilaaɔ í mu nwa Hundee do inɔ akā na saabui Jesu Kirisi woo faaba nwa, ⁷ ku ba ka na ka je inε dee dee si wajui Ilaaɔ na didɔε nɔ ka je tubui kuwεε hai tã iyi à waa cɔ kpāae. ⁸ Ideu í ne naane. N bi i fɔ ideu i sisi ku ba inε ηa iyi à dasi Ilaaɔ naane a ce kookaai a ceò ice jiida. Ideu ide jiida nɔ í ne aranfāani bi inε ηa. ⁹ Amma i ya fɛò kudɛi ide hai ne yaase ηa ku ce, nɔ i maà ya dε irii bala nwa ηa kù mà, nɔ i maà ya maa ce kakɔɔ hai tã si gāmei wooda. Iyi bε fei ngbei, kù ne aranfāani kāma. ¹⁰ Inε iyi wa fεεfε inε ηa, sɔɔ bei ise gbeeji i bei i nya lafɛε ikā. ¹¹ Awɔ takae i mà iyi amanε dimi bεεbei í yaai hai si kpāa jiida, wa ce dulum nɔ kookoosue í jò à yε taaleε.

Idei ankāanyi

¹² Wee an na n bε Aatemasí walakɔ Tisiki wa bi tεε. Waati iyi inε akā nηa á na ku to wa, ce kookaai i naa i bam Nikopolisi, domi bei n bi n maa n wa sukui tūtū. ¹³ Mua Zenasi woo mà woodau do Apolo bukaatai mii iyi à bi fei si isɛne nηau, ku ba ngɔgɔ ku maà gaizia ηa. ¹⁴ Í sɔa inε nwa ηau mɔ a hanya si ice jiida ku ce, ku ba a ba bukaatai mii iyi à bi nɔ a maà je kuwεε nηa ngbe ngbe.

¹⁵ Inε ηa iyi à wa bi tom ihɛ fei à cεε fɔɔ. Ce inε ηa iyi à bi wa si kpāai naane ku dasi fɔɔ.

Didɔi Ilaaɔ ku wa si inε fei.

Tia iyi Pɔlu í kɔa Filemɔɔ

Pɔlu í ce Filemɔɔ fɔɔ

¹ Amu Pɔlu iyi ñ wa piisɔɔ na irii Jesu Kirisi, amu do Timotee inɛ nwa à cɛɛ tiaɔ ihɛ wai Filemɔɔ, awɔ baakɔɔ nwa do minjisia nwa si icɛu.

² Nɔ à ce inɛi igbei Jesu ɲa iyi à ya totɔɔ kpasɛɛu fɔɔ do weɔi nwa Apia, do Aasipu, ɲɲu iyi wa ba wa ku jabu.

³ Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ɲɲe didɔ do laakai ku sũ.

Kubii Filemɔɔ do naane ku dasie

⁴ Waati iyi ñ wa n ce kutɔɔ fei ñ ya n ye gigiei nɔ ñ ya n saabu Aɔ Lafɛɛm na iriɛ, ⁵ domi ñ wa n gbɔ baau naaneɛ iyi ñ dasi Lafɛɛ Jesu do bei ñ bi woo dasi Jesu naane ɲa fei. ⁶ Ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ ku jò anu akã iyi awae ɲa à ne na naane ku dasiu ku jò ñ mii jiida iyi à ne si kpãai Kirisi fei. ⁷ Baakɔɔm, kubieu í muum ghughã ntɔ ntɔ do inɔ didɔ nla nla, domi ñ waa tũ inɔi inɛi Ilaaɔ ɲa.

Pɔlu wa tɔɔa Onezimu suuru

⁸ Na ɲɲu, baa do iyi ñ ne kpãa na irii Kirisi iyi an tilasie í ce iyi í sĩa, ⁹ do ɲɲu fei, na kubii í jò ñ wa n tɔɔɛ suuru. Amu Pɔlu, amu iyi ñ je mako ngbo, nɔ wee nsei ñ wa piisɔɔ na irii Jesu Kirisi, ¹⁰ ñ wa n tɔɔɛ suuru na irii Onezimu, ɲɲu iyi í je bei amam iyi ñ bí si kpãai naane ku dasi si ile piisɔɔ ihɛ. ¹¹ Tako wo kù sobie jiida, amma nsei í je sobi nla nla bi tɛɛ do bi tom.

¹² Nsei ñ bɔɔ wai bi tɛɛ, ɲɲu iyi ñ bi bei arai amu takam. ¹³ Ñ bi ku wa kɔkɔm nii wo ku sobim si agbeɛ si waati iyi ñ wa piisɔɔ ihɛ na laabaau jiidau. ¹⁴ Amma n kù bi n ce ngɔɔ bii kù yeɛ, domi n kù bi i sobim do tilasi, bii kù je do idɔɔbie.

¹⁵ Á yɔkɔ ku je inɛɔ Onezimu ñ fɛɛfɛ nɲe ɲai wo si waati keekeu ku ba i naa i nɔɔ do ajo fei. ¹⁶ Kaa nyi wa

bi tɛɛ baa bei aru ɲɲu akã má, amma í re aru. Á nyi wai bei baakɔɔ jiidae. Ñ ne kubie ntɔ ntɔ, nɔ í sĩa titeɛ ku re, domi kù je arue ɲɲu akã, í je baakɔɔɛ si kpãai Kirisi má.

¹⁷ Na ɲɲu, bii ñ waa kam bei kpaasie, gba ɲɲu mɔ bei aa gba amu takam. ¹⁸ Bii ñ rarae, walakɔ bii wa mu gbeseɛ, sindoe si irim. ¹⁹ Wee, ñ wa n kɔ iyi ihɛ do awɔi amu takam, amu Pɔlu, an sãae fei ndɛɛ. Baa bii n kù fɔɔ, awɔ takae ñ má iyi ñ waa mu gbesem na kuwɛɛɛ iyi ñ ba. ²⁰ Na ɲɲu, awɔ inɛm, ñ wa n tɔɔɛ i ceem didɔu be na irii Lafɛɛ. Tũ inɛm si kpãai Kirisi.

²¹ Ñ cɛɛ tiaɔ ihɛ wai si na iyi í jò ñ wa n naaneɛ iyi aa jirima ide iyi ñ wa n fɔu, nɔ ñ mà kam kam aa ce ku re baa iyi ñ wa n tɔɔɛu. ²² Mii akãí í gbe, ceem sɔɔlui ile bii an naa n wa, domi ñ wa n cɔ kpãa iyi Ilaaɔ á na ku sindoom wa bi tu ɲe má na saabui kutɔɔ ɲɲe.

Sukudɔ ku tɔɔ

²³ Epafaasi, awaɔ inɛ iyi a wa ile piisɔɔ na irii Jesu Kirisiu, í ni n cɛɛ fɔɔ. ²⁴ Bɛɛbe mɔi woo bam ice ku ce ɲa, Maaku do Aritaaki do Demasi do Luku, aɲa fei à cɛɛ fɔɔ.

²⁵ Didɔi Lafɛɛ Jesu Kirisi ku wa si ɲɛ.

Tia iyi à kɔa inɛi Ebɛɛ ɲa

Ilaaɔ í jò Amaí nɲu takæ í ba wa ide ku fɔ

¹ Tako bala nwa ɲa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ hai si gelei waliie ɲa ise feefelo si kpāa ikā ikā. ² Amma si waatii ankāanyiu ihē awa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ hai si gelei Amae takæ. Amaui Ilaaɔ í cica ku je woo je tubui mii fei, nɲu iyi aɲaò à taka andunya. ³ Amboe iyi Ilaaɔ í nɛ fei, si Amaei aa ka yɔɔ. Amau í jò Ilaaɔ takæ dee dee, í nɔ wa mu mii fei do gbugbāi ideɛ. Waati iyi í ce icɛ iyi á kpa ideí dulum dii inɛ ɲa í tã, ɲoi í koo í buba lele si awɔ njei Ilaaɔ ilu gbugbā fei.

Amaí Ilaaɔ í re amaleka ɲa

⁴ Si bei Ilaaɔ í na Amaɛu iri iyi í re ti amaleka ɲa, beɛbe mɔi Amau takæ í re amaleka ɲa. ⁵ Do ntɔ, Ilaaɔ kù sɔ inɛ akāi amaleka ɲau ku ni, Awɔi í je Amam. Hai nnyi n je baæ. Kù nɔ kù je amaleka goi wa fāa iyi í ni, An je baæ, nɔ nɲu mɔ ku je amam.

⁶ Amma waati iyi Ilaaɔ í be ama yemmae wa si andunya í ni, Amalekam ɲa fei a gulea.

⁷ Ide iyi Ilaaɔ í fɔ na irii amaleka ɲau wee. Í ni,

N̄ ce amalekam ɲai bei fufu,
Woo ce icɛm ɲau mɔ bei amei ina.

⁸ Amma Amaei wa fāa iyi í ni, Awɔi í je Ilaaɔ. N̄ jile bommae hee do aɲɔ fei.

Dee dee ku jei í je akpai bommae.

⁹ Í bi jiida nɔ í cé laalɔ.

Na ɲoi í ce amu Ilaaɔ n̄ cicae, awɔ Ilaaɔ.

N̄ nɔ n̄ muue inɔ didɔ nɔ n̄ jò beɛɛɛ í re ti kpaasi ɲa.

¹⁰ Nɔ í sɔɔ má í ni,
Awɔ Lafɛɛ, hai sinte awɔi í jile icui ilɛ.

Do awɔɛi í ceò lele.

¹¹ Fei ndɛɛ á ce nfe amma awɔi aa wɛɛ.

Lele do ilɛ fei á gboi bei ibɔ.

¹² Awɔi aa taabu ɲa bei j̄nɛ.

Aa nɔ a maa kpaasi bei à ya kpaasi ibɔ.

Amma awɔ i kaa kpaasi, nɔ kuwɛɛɛ kàa kpa iri.

¹³ Ilaaɔ kù nɔ kù sɔ amalekae go kù ni,

Buba awɔ n̄jem hee n ce mbɛɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ.

¹⁴ Debei, mii amaleka ɲa à je. À je hunde ɲa iyi à waa cea Ilaaɔ icɛ, aɲai í ya be a koo a sobi inɛ ɲa iyi aa ba faaba.

2

Idei faaba

¹ Na nɲu, í s̄ia ka mu ide iyi à gbɔ dim dim ku ba ka maà nyɔɔ, ² domi baa ide iyi amaleka ɲa à naaò wa í nɛ gbugbā hee inɛ iyi kù saaluɛ walakɔ kù jirimaɛ fei í ba ijuukpā iyi í jò. ³ Debei, beirei aa ka ce ka yɔkɔ ka saa ijuukpā bii à waa ceìò ideí faaba iyi í to beɛbe. Lafɛɛ takæ í tako í sisi ideí faabau, nɔ si anyiɛ inɛ ɲa iyi à gbɔɔ à sɔ wa à ni ideu ntɔi. ⁴ Nɔ Ilaaɔ í ce maamaake ikā ikā fei ku ba gbugbāi sɛɛda nɲau ku kɔɔsi. Nɔ í cea inɛ ɲa amua ikā ikāi Hundiɛ si bei í bi.

Woo faaba inɛ ɲa

⁵ Ntɔ ntɔ, andunya iyi á na ku naa iyi à waa fāau, kù je amaleka ɲai Ilaaɔ í jile a je inɛ ngboɛ. ⁶ Amma inɛ go í kɔ bii go í ba Ilaaɔ ide ku fɔ í ni, Mii amanɛ í je hee í waa ce lasabue. Yooi í je amanɛ hee i maa gbɔaa.

⁷ Si waati keeke go í coo inɛ iyi kù to amaleka ɲa.

Ì muaa amboe nɔ í jò í nɛ jirima nla nla.

⁸ Ì muaa gbugbā si mii fei.

Ntɔi, iyi à ni Ilaaɔ í naa gbugbā si mii fei, nkāma kù wɛɛ iyi kaa sūaa iri ilɛ. Amma a kù ye bii mii fei í sūaa iri ilɛ titā. ⁹ Do nɲu fei Jesu nɲu iyi à kaye wo, n̄sei à waa yɔɔ do amboe do jirima nla nla na wahala iyi í ye í kuò. Ntɔi, didɔi Ilaaɔ í tako í jò kù to

amaleka ɲa si waati keeke go. Ilaaɗ í ce beɛbei ku ba ku ye wahala ku kuò na irii inɛ fei. ¹⁰ Do ntɔ, Ilaaɗ, ɲɲu iyi í taka mii fei nɔ wa mu fei ndɛɛ, í yɔɔ iyi í sɗa Jesu ku ye ijuukpā ku ba ku je amanɛ iyi í kɔ nɔ ku gbā amanɛ nkɔ nkɔ ku naaɔ ɲa wa si amboeɛ, domi Jesui í je icui faaba ɲɲa.

¹¹ Jesu iyi í wɛ inɛ ɲa hai si dulum du ɲa, ɲɲu do inɛ ɲa iyi í wɛ ɲau à je amai baa akā. Na ɲɲu, kù ce anyɔi ku kpe ɲa ifɔɛ ɲa ¹² tengi bii í ba Ilaaɗ ide ku fɔ í ni,

An sisia ifɔm ɲa ideɛ.

An saabue si aninii inɛ ɲa iyi à tɔtɔɔ.

¹³ Nɔ í ni má,

An dasi Ilaaɗ naanɛm.

Si anyiɛ má nɔ í ni,

Amu wee do inɛ ɲa iyi Ilaaɗ í muum.

¹⁴ Si bei inɛ ɲau à nɛ ara do nje, Jesu takɛ í na í so ara bei aɲa mɔ. Í ce beɛbei ku ba na saabui ikuɛ ku kpa gbugbāi Seetam, ɲɲu iyi í nɛ gbugbāi iku wo, ¹⁵ nɔ ku ya inɛ ɲa iyi à je bei aru ɲa si kuwɛɛ ɲɲa fei na nɲoi iku. ¹⁶ Ntɔ ntɔ, kù je amaleka ɲai í naa ku sobi, tɔkui Aburahamu ɲai í naa ku sobi. ¹⁷ Na ɲɲu, kù nɛ bei á ce iyi kù jɔ ifɔɛ ɲa si mii fei ku ba ku na ku je woo wee nla iyi í nɛ araare nɔ ku je ilu naanɛ si icei Ilaaɗ, nɔ ku sã gbesei dulum dii inɛ ɲa. ¹⁸ Do yaase beɛbe á yɔkɔ ku sobi inɛ ɲa iyi à wa si kulele, domi ɲɲu takɛ í ye ijuukpā si kulele.

3

Jesu í re Moizi

¹ Na ɲɲu, inɛ inɛm ɲa, inɛ iyi í je ti Ilaaɗ, inɛ iyi í kpe do woo dasi Jesu naanɛ ɲa iyi à gbe ku ba i bɔ lelei Aɗ ɲa, i jɔ í cɔ Jesu, ɲɲu iyi Ilaaɗ í be wa ku je woo wee nla si kpāi naanɛ ku dasi iyi à waa sisi. ² Bei Moizi í tako í je ilu naanɛ si iceɛ iyi í cea inɛi Izireli ɲa fei, beɛbe mai Jesu takɛ í nɛ naanɛ si wajui Ilaaɗ, ɲɲu iyi í jilɔ si iceu. ³ Inɛ iyi í ma ile í nɛ beɛre í re ileu takɛ. Beɛbe mai Jesu í nɛ amboe nla nla iyi í re ti Moizi. ⁴ Ntɔi,

ile iyi í ye fei amanɛi í maa, amma Ilaaɗi í je inɛ iyi í ma mii fei. ⁵ Si ice iyi Moizi í cea inɛi Izireli ɲa fei, í ye bei amaaɛ ilu naanɛ si kpasɛi Ilaaɗ kù je nwa sɛɛdai mii iyi á na ku ce. ⁶ Amma Kirisi nje amai kpasɛ ilu naanɛi iyi Ilaaɗ í ce inɛ ngboi kpasɛɛu. Inɛi kpasɛɛ ɲau mɔ, awai bii à waa leekí si naanɛ dim dim do si kpāa ku cɔ iyi à waa tɔɔɔ fufu.

Kusɗmi iyi Ilaaɗ í jilea inɛɛ ɲa

⁷ Na ɲɲu, i sɔtɔi i gbɔ ide iyi Hunde

Ilaaɗ í fɔ í ni,

Bii í waa gbɔ ide ku fɔi Ilaaɗ nnyi ɲa,

⁸ I maà lele idɔ nɲɛ má bei si aɲo iyi í kɔsɛ ɲa,

Si waati iyi í cɔ laakaie ɲa si gbabua.

⁹ Nɲoi Ilaaɗ í ni,

Tengi bei bala nɲɛ ɲa à kɔsim à dede idɔɔkɔm,

Baa do iyi à ye mii iyi n ce hee adɔ ciiji.

¹⁰ Na ɲoi í jɔ n ce idɔɔkɔ do aɲa.

Nɔ n ye idɔ ɲa í ya sindai aɲo fei hai bi tom.

A kù mà kpāam.

¹¹ Si idɔɔkɔm n ceekpe n ni,

A kaa lɔsi bi kusɗmi iyi n ce nɲa sɔɔluɛu aɲo kāmá.

¹² Na ɲɲu, inɛ inɛm ɲa, i ce laakai, i maà jɔ inɛ go nɲɛ ku nɛ idɔ laalɔ hai dasi naanɛ, iyi á jɔ ku sinda hai bi Ilaaɗ, ɲɲu iyi í wɛɛ. ¹³ Amma si na iyi í jɔ Ilaaɗ í mu nwa aɲoi nnyi, nɔ ala kù je tu wa, í sɗa i ya maa mua nje gbugbā aɲo fei ɲa ku ba inɛ go nɲɛ ku maà jɔ dulum ku dɔi ijuɛ hee ku le idɔɛ. ¹⁴ Ntɔi, à nɛ ikpɛ si kuwɛɛi Kirisi bii à waa leekí dim dim si naanɛ ku dasi iyi à nɛ hai sinte hee kɔɔɛ.

¹⁵ Na ɲoi í jɔ à ni,

Bii í waa gbɔ ide ku fɔi Ilaaɗ nnyi ɲa, I maà lele idɔ nɲɛ má bei si aɲo iyi í kɔsɛ ɲa,

¹⁶ Yoo ɲai à gbɔ ide ku fɔi Ilaaɗ nɔ à kɔsɛ bii kù je inɛ ɲa iyi Moizi í gbā hai ilei Ezibitiu fei. ¹⁷ Mà yoo ɲai Ilaaɗ wa ce idɔɔkɔ hee zakai adɔ ciiji bii kù je do inɛ ɲa iyi à ce dulum nɔ

à cuku à ku si ghabuau. ¹⁸ Si waati iyi Ilaaɗ í ce sɔɔluɛu, í kpa irii icɛɛi si bei Ilaaɗ mɔ́ í kpa irii tɛɛ. ¹¹ Na nɲu, ka ce kookaai ka lɔsi bi kusɓmiu. Kāma nwa ku maà je hai gbo ide bei inɛ ɲau. Bii kù je beɛbe aa ka na ka cuku ka kua bi kusɓmiu. ¹² Idei Ilaaɗi í je kuwɛɛ, í nɔ́ í ne gbugbā. Í dɔ́ anu í re taakuba ilu andɛ minji. Í ne gbugbā iyi á yɔkɔ ku lɔ̀ hee lelei idɔ́ ku fɛɛfɛ idɔ́i amanɛ do lasabue, ikɔ́i ara mɔ́ do lompɪ. Nɔ́ á wuse idɔ́ɔbii amanɛ do lasabue. * ¹³ Nkāma kù wɛɛ iyi wa manjia Ilaaɗ woo taka. Fei ndɛɛ í cɪ́ wa jilei si wajue. Nɔ́ nɲui awa fei aa ka tusea kuwɛɛ nwa.

4

¹ Kuwāi Ilaaɗ iyi í ni aa ka lɔsi bi kusɓmiu í wɛɛ baa nnyi. Na nɲu, i ce laakai ku ba inɛ go nɲɛ ɲa a maà na a to wa do ankāanyi nɔ́ a ba weɛ aɲa a kaa ba a lɔ bi kusɓmiu. ² Á waazo nwa laabaau jiida si bei à cea inɛ ɲa iyi à tako à wa si ghabuau. Á gbo ideu amma kù ce nɲa aranfāani kāma domi si waati iyi à gbo, a kù dasi naanɛ. ³ Awa iyi à dasi naanɛ aa ka lɔsi bi kusɓmiu, bi kusɓmi iyi Ilaaɗ í fɔ́ ideɛ í ni,

Si idɔ́ɔkɔm n̄ ceekpe n̄ ni,
A kaa lɔsi bi kusɓmi iyi n̄ ce nɲa sɔɔluɛu.

Í fɔ́ beɛbe baa do iyi í ce sɔɔlui kusɓmiu tã hai waati iyi í taka andunya. ⁴ Do ntɔi, bii go à fɔ́ ideɛ ajɔ mɛɛjesiaɔ à ni, Ilaaɗ í kpa irii icɛɛ fei nɔ́ í sɓmi si ajɔ mɛɛjesia.

⁵ Do nɲu fei Ilaaɗ í fɔ́ ide iyi à tako à ka wau wo iyi í ni,

A kaa lɔ si bi kusɓmi iyi n̄ ce nɲa sɔɔluɛu ajɔ kāma.

⁶ Inɛ go ɲa aa na a lɔ si bi kusɓmiu. Amma inɛ sinte ɲa iyi à gbo laabaau jiidaɔ a kù lɔsi na ide hai jirima nɲau. ⁷ Na nɲu, nsei Ilaaɗ í jile ajɔ má, nɔ́ ajɔui nnyi. Ideu í cei bei Ilaaɗ í jɔ́ à na à gbo hai si gelei Davidi si anyii adɔ́ nkɔ́ nkɔ́. Ideu í ni, Bii í gbo ide ku fɔ́i Ilaaɗ nnyi ɲa, I maà ti í lele idɔ́ nɲɛ.

⁸ Ntɔi, bii í je si kusɓmiu bei Zozue í bɔ̀ inɛ ɲau wo, Ilaaɗ kaa fɔ́ ideɛ ajɔi kusɓmi mɲu go iyi á na ku naa. ⁹ Beɛbe kusɓmi í wɛɛ má iyi í je ti inɛi Ilaaɗ ɲa bei Ilaaɗ takɛ í sɓmi si ajɔ mɛɛjesiaɔ. ¹⁰ Inɛ iyi í lɔsi bi

kusɓmi iyi Ilaaɗ í ce sɔɔluɛu, í kpa irii icɛɛi si bei Ilaaɗ mɔ́ í kpa irii tɛɛ. ¹¹ Na nɲu, ka ce kookaai ka lɔsi bi kusɓmiu. Kāma nwa ku maà je hai gbo ide bei inɛ ɲau. Bii kù je beɛbe aa ka na ka cuku ka kua bi kusɓmiu.

¹² Idei Ilaaɗi í je kuwɛɛ, í nɔ́ í ne gbugbā. Í dɔ́ anu í re taakuba ilu andɛ minji. Í ne gbugbā iyi á yɔkɔ ku lɔ̀ hee lelei idɔ́ ku fɛɛfɛ idɔ́i amanɛ do lasabue, ikɔ́i ara mɔ́ do lompɪ. Nɔ́ á wuse idɔ́ɔbii amanɛ do lasabue. * ¹³ Nkāma kù wɛɛ iyi wa manjia Ilaaɗ woo taka. Fei ndɛɛ í cɪ́ wa jilei si wajue. Nɔ́ nɲui awa fei aa ka tusea kuwɛɛ nwa.

Jesui í je woo wee nlaɔ

¹⁴ Do ntɔi à ne woo wee nla iyi í bɔ́ lelei Aɔ́ í to hee bi Ilaaɗ takɛ. Nɲui í je Jesu amaɛ. Na nɲu, ka leeki dim dim si naanɛ iyi à dasi, ¹⁵ domi woo wee nla iyi à nɛu á yɔkɔ ku ce araarei gbugbā hai ne nwa si na iyi í jɔ́ à leɛɛ ku ceɔ laalɔ́ si mii fei bei awa mɔ́, amma kù ce dulum. ¹⁶ Kitāi bommai Ilaaɗi í je tengi bii aa ka ba didɔ́. Na nɲu, ka sekeɛ si kitāu si kutɔ́ nwa do idɔ́ ku bubu, ku ba ku ce araare nwa nɔ́ ku mu nwa didɔ́ iyi á sobi wa si waati iyi í jɔ́.

5

¹ Woo wee nla iyi à ya so hai si inɔ́i amanɛ ɲa fei, à ya sooi ku cea Ilaaɗ icɛ na iri nɲa ku ba ku ya kooa Ilaaɗ amua nɲa ɲa nɔ́ ku ce kuwɛɛ ɲa na irii dulum du ɲa. ² Á yɔkɔ ku ce suuru do inɛ ɲa iyi a kù mà ngɔ́ɔ do inɛ ɲa iyi à yaa hai si kpāa, si na iyi í jɔ́ nɲu takɛ mɔ́ kù kɔ́. ³ Na ɲɔ́i í jɔ́, kù ne bei á ce iyi kù ce kuwɛɛ na irii dulum dii nɲu takɛ bei wa ce na irii inɛ ɲa. ⁴ Inɛ go kaa yɔkɔ ku so araɛ ku ni nɲu í je woo wee nlaɔ, bii kù je Ilaaɗi í kpoo bei í kpe Arɔ́ wo.

⁵ Beɛbe mɔ́i baa Kirisi takɛ kù so araɛ lele kù ni nɲu í je woo wee nlaɔ. Ilaaɗi í cicɛ, nɲu iyi í sɔ́o í ni, Awɔ́i í je Amam.

* **4:12** Idei Ilaaɗ í je kuwɛɛ tia nwo ɲau à ni, “Idei Ilaaɗ í wɛɛ njaawɛ”.

Hai nnyi ñ je Baæ.

⁶ Bii gɔ à kɔ ide iyi í sɔɔ má í ni, Awɔi aa je woo wee do aɔ fei bei Mɛɛkizedeki.

⁷ Si waati iyi Jesu í wa si andunya í ya ce kutɔ do anu ku dɔ nla nla do cikāaju. Í tɔɔ sobii Ilaaɔ, nɲu iyi á yɔkɔ ku nyaa hai si awɔi iku, nɔ í gbɔa si na iyi í jò í sūaa iri ile. ⁸ Do iyi í je Amaí Ilaaɔ fei, í kɔkɔ ku jirimæ si ijuukpā iyi í ye. ⁹ Iyi í kɔ í tã nɔ í baa í jɛa ine ɲa iyi à waa jirimæ fei icui faaba iyi ci ya tã. ¹⁰ Nɔ Ilaaɔ í coo woo wee nlau bei Mɛɛkizedeki.

Ka maà jò naane ku dasi nwa

¹¹ Mii nkpa í wɛɛ iyi aa ka yɔkɔ ka fɔ si gāmei ideu ihɛ, amma á gaabu a sisi nɲɛ yaaseɛ domi í baa í je ine ɲa iyi a ci ya gbɔ yaasei ide ɲya ɲya ɲa. ¹² Waati í to bebei bii í jò iɲɛ mɔ í kɔ ine gɔ ɲa mɔ si ideu, nɔ do nɲu fei, í kɔ í waa nɛ bukaatai ine iyi á kɔ nɛ si mii sinte ɲa si ideí Ilaaɔ. Iɲɛ iyi í to í je ije kili nla nɔ í nyi í waa nɛ bukaatai amɔ má ɲa. ¹³ Inɛ iyi wa mɔmɔ fei amai, kaa yɔkɔ ku wūa jiida do laalo. ¹⁴ Amma ije kili, ijei ine ngbo ɲai, aɲa iyi à mà jiida do laalo ku wūa si na iyi í jò à nɛ dɔnɛɛ.

6

¹ Na nɲu, ka jò ide sinte ɲau si gāmei Kirisi nɔ ka bɔ waju ka je ine ɲa iyi à jla. A kaa ka jile icui ideu ku kɔsi má. Ideui í je ideí idɔ ku kpaasi hai si kookoosui nfe ku ce, do ideí naane ku dasi si Ilaaɔ, ² do ideí ikɔi inyi ku dasi ikā ikā, do ideí awɔ ku lea ine ɲa si iri, do ideí kujli iku ɲa, do ide iyi Ilaaɔ á jile hee do aɔ fei si kiitiu. ³ Kookaai waju ku bɔi aa ka ce bii Ilaaɔ í bi.

⁴ Inɛ ɲa iyi à ba inya kumái Ilaaɔ tã, nɔ à tie amuai lele, nɔ à ba ikpɛ si Hundei Ilaaɔ, ⁵ nɔ à yɔɔ iyi ideí Ilaaɔ í sɪa, nɔ à mà gbugbāi kuwɛɛi ala, ⁶ bii á sinda á toa ideí Ilaaɔ anyi, a kaa yɔkɔ a sinda idɔ má, domi à sɪsɪ à waa kpakpa Amaí Ilaaɔ si jli

ku gaauu má nɔ à waa dasiɛ anyɔ si bantuma.

⁷ Nto ntɔ, ile á yɔkɔ ku mɔ inyii iji nɔ amaaje iyi á cea woo logoo ɲa aranfaani á fita. Bii ileu í ce beɛbe, á ba kuweei Ilaaɔ. ⁸ Amma bii agū do agū fufū ɲai à fita si, ileu kù ce nɛɛɛi. Bii í kɔɔsi Ilaaɔ á ceekpɛɛ, si anyiɛ nɔ ku joo.

⁹ Iɲɛ baakɔɔ nwa ɲa, baa do iyi à waa fɔ beɛbe, à waa naane nɛ. Á mà iyi í wa si kpāai faaba ɲa. ¹⁰ Ilaaɔ í je ine dee dee, kaa gbɛje ice nɲɛ do kubi iyi í nyisi na iriɛ ɲa, si bei í gbɔa ine ɲa wo ɲa, nɔ í waa gbɔ nɲa baa nsei ɲa. ¹¹ Amma à bi ine baa yooma nɲɛ fei ku hanya do iju nkpa ku leeki si ideu hee kɔɔɛ ku ba mii iyi í waa cɔ kpāaɛ ɲau ku ce mam mam. ¹² Á kù bi í na í ce ika ɲa, amma í sisi ine ɲa iyi à dasi naane nɔ à temua à waa jɛɔ tubu iyi Ilaaɔ í wā ɲa dou.

Ide iyi Ilaaɔ í wā kù nɛ sika

¹³ Waati iyi Ilaaɔ í cea Aburhamu kuwā í gbasi do irii nɲu takæ si na iyi í jò ine gɔ kù wɛɛ iyi í roo má, ¹⁴ í ni, an weɛ do ntɔ, nɔ n jò dimiɛ ku kpɔ. ¹⁵ Si beɛbei Aburhamu wa temuad nɔ í ba mii iyi Ilaaɔ í wā do. ¹⁶ Bii ine ɲa à waa gbasi ide, à ya cooi do irii ine iyi í re ɲa, nɔ kugbasu ku jò a mà iyi ntɔ ntɔ á cooi nɔ ku kpa irii kakɔ fei. ¹⁷ Beɛbei, ine ɲa iyi Ilaaɔ í cea kuwāu, í bi ku nyisi ɲa mam mam iyi ideí nɲu kù nɛ gele ku kɔbia. Na ɲɔi í jò í gbasi ku ba a mà iyi ntɔ ntɔ á cooi. ¹⁸ Na nɲu, ideí kuwā do kugbasu, aɲa minjii à wɛɛ iyi kaa kpaasi, nɔ si ide minji ɲau be Ilaaɔ kaa yɔkɔ ku sɔ ibo. Si ide minji ɲau bei Ilaaɔ wa mu nwa gbugbā ntɔ ntɔ, awa iyi à waa leeki si kpāa ku cɔ iyi í jile nwa nɔ à ba bi ku manji nwa sie. ¹⁹ Kpāa ku cɔu wa mu idɔ nwai dim dim bei isɔi akɔi inyi í ya gɛɛ akɔu. Iso iyi à nɛu wa soi dim dim do anyii ridoo bi ku wai Ilaaɔ lele. ²⁰ Tengɪ bei Jesu í cua nwa í lɔ

na iri nwa domi í baa í je woo wee nla do ajo fei bei Mɛɛkizedɛki.

7

Mɛɛkizedɛki í je ilaalu nɔ í je woo wee má

¹ Mɛɛkizedɛkii í je ilaalui Salemu do woo weei Ilaaɔ́ ilu gbugbā fei. Si waati iyi Aburhamu í je amanlu ɲa igū wa baa, ɲɔi Mɛɛkizedɛki í bɔ ku kòo ku weeaa. ² Mii iyi Aburhamu í ba wa fei, í naa í ce ikpɛɛ, si mɛɛwa fei í nya akā í na Mɛɛkizedɛki. Yaasei irii Mɛɛkizedɛkiui í je ilaalu iyi í je dee dee. Si anyii nɲu, í je ilaalui Salemu, waato ilaalui laakai ku sū. ³ Ine go kù mà baae walakɔ iyee walakɔ balae go. A kù ce faajii kubíe hee má je faajii ikue. Si bɛɛɛ í jɔ Amaí Ilaaɔ́, nɔ í je woo wee do ajo fei.

⁴ I cɔ zaka bei kulai məkəu í to, nɲu iyi si waati iyi Aburhamu bala nla nwa í je igū, mii ɲa iyi í ba wa, si mɛɛwa fei í nya akā í náa. ⁵ Si inɔi inei Levi ɲa, ine ɲa iyi à je woo wee ɲau, wooda nwa í na ɲa kpāa, si mɛɛwa fei inei Izireli ɲa a nya akā a na ɲa. Do nɲu fei, à je nyaanze akā, aɲa fei təkui Aburhamu ɲai. ⁶ Mɛɛkizedɛki í weea Aburhamu iyi Ilaaɔ́ í cea kuwāu, nɔ baa do iyi Mɛɛkizedɛki kù je dimii Levi, do nɲu fei, Aburhamu í náa ikpɛu. ⁷ Kù ne sika go, ine iyi í re nɲui í ya weea kpaasi. ⁸ Inei Levi ɲa, aɲa iyi ine ɲa à ya na akā si mɛɛwau fei, amanɛ ɲai iyi à ya ku, amma Mɛɛkizedɛki í weɛ, si bei kukɔi idei Ilaaɔ́ wa fɔ. ⁹ Nsei, si waati iyi Aburhamu í náa zaka, í yei bei Levi takae mɔ́ í náa, nɲu iyi amae ɲa à waa ba zakaau, ¹⁰ domi baa do iyi a kù bí Levi waati bɛɛɛ, í ye bei í wa si arai balae waati iyi balaeu í ko Mɛɛkizedɛki.

¹¹ Wooda iyi Ilaaɔ́ í na inei Izireli ɲa, kpāai kuweei inei Levi ɲai í je icue. Nsei, bii í je kpāai kuweeu bɛ á yɔkɔ ku jɔ ine ɲa a kɔ́ mam mam, a kaa ne bukaatai woo wee

mmu go ku naa má bei Mɛɛkizedɛki, ine iyi kù je dimii Arɔ́, ¹² domi bii à kpaasi kpāai kuwee bɛɛɛ, tilasi í gbe a kpaasi wooda mɔ́. ¹³ Ntɔi, Lafɛɛ nwa iyi ideu wa fāau, í je inei dimi mmu go, nɔ si dimiu ine kāma kù ce icɛi kuwee. ¹⁴ Ntɔ ntɔ, à mà iyi à buui si dimii Zuda. Moizi kù nɔ kù fɔ idei ine kāma si gāmei dimiu iyi á na ku je woo wee.

Woo wee go iyi í ye bei Mɛɛkizedɛki

¹⁵ Yaasei ideu í fita sāa sāa si bei à ye woo wee mmu go í fita iyi í ye bei Mɛɛkizedɛki. ¹⁶ A kù coo woo wee si na iyi í jɔ à buu si dimii woo wee ɲa, amma do gbugbāi kuwee iyi ci ya tāi. ¹⁷ Do ntɔi, kukɔi idei Ilaaɔ́ í fɔ na iriɛ í nɪ,

Awɔi aa je woo wee do ajo fei bei Mɛɛkizedɛki.

¹⁸⁻¹⁹ Si bɛɛɛ à kpa wooda nwou nɔ à naaɔ kpāa ku cɔ iyi í roo wa, nɔ do saabuei à waa sekeɛ si Ilaaɔ́. À kpa wooda nwoi si na iyi í jɔ kù ne gbugbā nɔ kù ne aranfāani. Ntɔ ntɔ, wooda kù jɔ nkāma kù kɔ́ mam mam.

²⁰ Ilaaɔ́ í jilɔ woo wee bei Mɛɛkizedɛki nɔ í gbasi ideu. Ine ihɔ ɲa à je woo wee ɲa, kù je do kugbasii Ilaaɔ́. ²¹ Amma do kugbasii Aɔ́ Lafɛɛ í ce Jesu woo wee í nɪ, Amu Aɔ́ Lafɛɛ n gbasi ideu.

N kaa n nɔ n dede si idem má.

Aa je woo wee do ajo fei.

²² Bɛɛɛi Jesu í je nwa bei akaasii akabuu iyi í sɪa í re wa.

²³ Tengi bii idei Jesu do idei woo wee ɲau í nya ikā wee. Woo wee ɲau à kpɔ si na iyi í jɔ amanɛ ɲai iyi à ya na à ku, nɔ ice ɲa ku leeki.

²⁴ Amma Jesu nje í weɛi do ajo fei, ɲɔi í jɔ ine mmu go kaa sāsi agbɛɛ ajo kāma. ²⁵ Na nɲu á yɔkɔ ku faaba ine ɲa iyi à waa sekeɛ si Ilaaɔ́ do saabue mam mam, domi í weɛi hee do ajo fei ku maa tɔɔ Ilaaɔ́ na iri ɲa.

²⁶ Na nɲu, Jesu í je woo wee nla iyi à ne bukaataɛ. Kuweɛi nɲu do ti ilu dulum ɲa kù je dimi akā. Í má, kù ce dulum ajo kāma nɔ riisi kāma kù wa

siɛ. À soo í nɛ hee lelei Ilaaɔ. ²⁷ Kù yɛ bei woo wee nla iyi ihɔ ɲa, aɲa iyi à nɛ bukaatai kuwee aɲo fei, sinte na irii dulum dii aɲa taka ɲɲa, si anyie ti inɛ ɲa iyi à gbe. Inɛ ɲɲu í ce kuwee akā iyi í to hee do aɲo fei si waati iyi ɲɲu takae í na araɛ. ²⁸ Woo wee nla ɲa iyi à waa ce ice bei woodai Moizi í jile, a kù kɔ. Amma woo wee nla iyi Ilaaɔ í jile do ideɪ kugbasie iyi í fɔ si anyii woodau, ɲɲui í jɛ Amaɛ iyi í kɔ hee do aɲo fei.

8

Jesu woo wee nla nwa

¹ Nsei, irii ideu wee. Awa à nɛ woo wee nla dimi beɛbe, inɛ iyi wa buba lele si awɔ nɛi kitai bommai Ilaaɔ ilu gbugbā fei. ² Wa ce icei woo wee nlau si inɔ kumai bi ku wai Aɔ Lafɛɛ takae, iyi Aɔ Lafɛɛ í ce, kù jɛ amanɛ.

³ À jile woo wee nla baa yooma fei ku cea Ilaaɔ amua do kuwee ɲa. Na ɲɲu, í gbe woo wee nla nwa kù nɛ ngɔgɔ iyi á ceɔ kuwee. ⁴ Bii í jɛ í wa si andunya kaa jɛ woo wee, domi woo wee ɲa à weɛ iyi à waa ce kuwee si bei woodai Moizi wa fɔ. ⁵ Woo wee ɲau à waa sisi icei lele. Ice ɲɲa í jɔ icei kuwee ntɔ iyi wa ce leleu. Beɛbe moi, waati iyi Moizi í tā sɔɔlu ku ce ilei aɔ, Ilaaɔ í sɔɔ í ni, jɔ i coo mam mam ku yɛ bei nɛ nyisie si antai iri kuta. ⁶ Do yaase bei icei Jesu í reɔ tu ɲa, beɛbei akabuu iyi í teese si gāmei Ilaaɔ do amanɛ ɲa í nɛ beɛɛɛ í re. Akabuuu, kuwā iyi í re do beɛɛɛui í jɛ icue.

⁷ Bii akabuu sinteu í kɔ, kaa nɛ a kpaasie má. ⁸ Amma Ilaaɔ í yɛ taaleɪ inɛ ɲa waati iyi í ni, Amu Aɔ Lafɛɛ nɛ ni, aɲo wa naa iyi an di akabuu titɔ do dimii inɛi Izireli do inɛi Zuda ɲa.

⁹ Kaa yɛ bei iyi nɛ di do bala ɲɲa ɲa, Aɲo iyi nɛ mu awɔ ɲɲa nɛ fitaɔ ɲa hai ilei Ezibiti. A kù leeki do akabuu iyi nɛ di do aɲa. Na ɲɲu, nɛ ce si ɲa atafii.

Ideu bei, amu Aɔ Lafɛɛ nɛ fɔ.

¹⁰ Nɔ nɛ ni má, akabuum wee, iyi an di do dimii inɛi Izireli ɲa si anyii aɲo ɲɲu.

An dasi woodam si lasabu ɲɲa.

An kɔɔ si idɔ ɲɲa.

An jɛ Aɔ Lafɛɛ ɲɲa nɔ aa jɛ inɛm ɲa.

¹¹ Inɛ kama ɲɲa kaa kɔ inɛi ilue si cio má walakɔ kpaasie ku ba ku mam,

Domɪ aɲa fei aa mam hai ama keeke hee ku bɔ inɛ ngbo.

¹² An kpa ideɪ kuce laalo ɲɲa. N kaa n ye gigii dulum du ɲa má.

¹³ Ideɪ akabuu titɔ iyi Ilaaɔ wa fɔui í jɔ ti takou kù nɛ aranfāani má. Wee mii iyi wa gbo wa fei, wa bɔ ku kpa irii.

9

Kutɔɔi akabuu sinte do ti lele

¹ Si waatii akabuu sinteu wooda í weɛ si gāmei kutɔɔ, nɔ ile bi kuwai Ilaaɔ mɔ í weɛ si andunya. ² Ntɔi à gū ilei aɔ. Inɔ sinteu í ya kpe ile kumá. Bei fitila í wa do taabu do pɛɛ iyi à jileɪa Ilaaɔ. ³ Do wajui aɔ minjisiau * inɔ mmue go í wa be má iyi à ya kpe ile iyi í re do kumá. ⁴ Bei bi kuwee iyi à ce do wura í wa, si antaei à ya jo tulare. Be moi kpakoi akabuu Ilaaɔ í wa iyi à bii do wura. Si inɔ kpakoui, cakai wura í wa, bii à dasi mana †. Nɔ si inɔ kpakoui moi goloɪ Arɔɔ iyi Ilaaɔ í jɔ í da koko wo í wa, do kuta ku munga anu si bii à kɔ wooda. ⁵ Si antai kpakoui amaleka ilu amboe ɲau à wa. Wurai à yɔ à ceɔ amaleka ɲau. À jɔ ikpa ɲɲa í fū í bii tengi bii à ya nikā nɛi kuwee na dulum. Amma a kaa ka yɔkɔ ka sisi ideɪ mii ɲau ihɛ fei nsei.

⁶ Do yaase beɛbei à jile fei ndɛɛ nɔ woo wee ɲa à ya lɔ inɔ sinteu aɲo fei a maa ce icei kutɔɔ ɲɲa.

⁷ Amma woo wee nlau ɲɲu akāi í ya lɔ inɔ minjisiau aɔɔ do aɔɔ gbakā akā do nɛi mɛɛmu iyi í ya ceaɔ Ilaaɔ

* 9:3 aɔ minjisiau aɔ sinteu í jɛ bi ku lɔ. † 9:4 mana ije iyi Ilaaɔ í sambaa inɛi Izireli ɲa wa hai lele waati iyi à wa ghabuau.

kuweeu na dulum dii nɲu takae do iyi ine ɲa à ce si kumà hai mà ɲɲa. ⁸ Bɛɛbei Hundei Ilaaɗ wa nyisi wa iyi kpāa iyi wa bə ino ntɔ iyi í re do kumáu a kù cūu tità waati iyi ile sinteu í wɛɛ. ⁹ Iyi bei í je nwa yaasei mii iyi wa ce nsei ihē, domi wa nyisi wa iyi amua ɲa do mɛɛmu ɲa iyi à ya ceə Ilaaɗ kuwee ɲau kù to ku jò idəi ine iyi wa coou kú má mam mam. ¹⁰ Mii ɲau bɛ fei wa fə ideɪ kuje do kumə do ara ku wiɛ dimi ikā ikā. Woodai ara nɲu akāi iyi Ilaaɗ í jile hee titɛ ku maa naa.

¹¹ Amma waati iyi Kirisi í naa, í je woo wee nla iyi í naaɗ mii jiidaɪ ala wa nnyi. Nɲui í lə ile go iyi í la í re nɔ í sɪa í re. Kù je amanɛ ɲai à coo, waatə kù wa si andunya iyi à taka. ¹² Kirisi nje í lə ino iyi í re do kumáu gbaḱā akā hee do aɲo fei, nɔ kù je do njei iwo ɲa walakɔ ti ama ketɛ ɲa. Njei nɲu takaei í lə. Bɛɛbei í jə à baɗ faaba iyi ci ya tā. ¹³ Ine ɲa iyi a kù má à ya fāsi ɲa njei iwo ɲai do ti ketɛ kombo ɲa do irurui ketɛ ɲa iyi à jə, ara ɲɲa ku bei ku má. ¹⁴ Bii bɛɛbei, beirei aranfaanii njei Kirisi á to. Do saabui Hundei Ilaaɗ iyi kaa kui í naɗ Ilaaɗ araɛ bei kuwee iyi kù nɛ agbɛ. Njei á jə idə nwa ku má hai si icɛ nfe nfe ku ce ku ba ka yəḱə ka tɔɔ Ilaaɗ, nɲu iyi í je icui kuwɛɛ.

¹⁵ Na ɲoi í jə Kirisi í je woo teese kpāa ku ba Ilaaɗ ku dɪ akabuu titɔ do amanɛ ɲa nɔ ine ɲa iyi Ilaaɗ í kpe a je tubu iyi ci ya tā iyi í ce nɲa kuwāu. Aa yəḱə a je tubuu na iku iyi Kirisi í ku, ku yaɗ ine ɲa hai si kurara ɲɲa iyi à ce si waatii akabuu nwou.

¹⁶ Akabuu dimi bɛɛbɛ iyi í je ti tubu ku kpɛ, ku bei ku ce icɛ tilasi í gbe ine iyi í ce akabuuu ku ku tità. ¹⁷ Ntɔi, a kaa ceə akabuui tubu ku kpɛ icɛ bii kù je ine iyi í ce akabuuu takae í ku, domi bii í wɛɛ si hunde akabuuu kaa nɛ gbugbā ku ce icɛ. ¹⁸ Na ɲoi í ce baa akabuu sinteu, do njei à dūu. ¹⁹ Sinte Moizi í sisia ine fei wooda baa yooma fei si bei Ilaaɗ

í jilə. Si anyii nɲu, nɔ í so njei ama ketɛ ɲa do ti iwo ɲa do inyi, nɔ í so ikū nkpa do amaawoi jii ndii isəpu, í dasi njeu nɔ í fāsi tiai woodau do ine fei. ²⁰ Nɔ í ni, iyi ihēi í je nje iyi wa mua akabuu iyi Ilaaɗ í dɪ do ɲɛu gbugbā. ²¹ Nɔ í so njeu má í fāsi ilei acəu do mii ɲa iyi à ya ceə kuweeu fei. ²² Si ideɪ wooda njei í ya jə mii nkpa ku má. Bii nje kù nikā Ilaaɗ kaa kpa dulum dii ine kāma. ²³ Mii ndii andunya ɲau ihēi iyi à jə mii ndii lele ɲau à má do kuwee dimi bɛɛbɛ. Amma mii ndii lele ɲa taka ɲɲa à nɛ bukaatai kuwee iyi í re do bɛɛɛ.

Kuweei Kirisi í kpa ideɪ dulum

²⁴ À mà sāa sāa iyi Kirisi kù lə ile kumá iyi amanɛ ɲa à ce. Kù lə ile iyi í jə bi ku wa ntə ntəi Ilaaɗu, amma í ləi hee lele takae nɔ nsei wa leekɪ si wajui Ilaaɗ na iri nwa. ²⁵ Si bei í lə bɛ, kù je á ni í nɛ bukaatai koo ce kuweei araɛ tuuba nkpa nkpa. Woo wee nlaɔ, ine nɲu í ya ləi adɔ do adɔ si ino iyi í re do kumáu do njei mɛɛmu go. ²⁶ Bii í je Kirisi í lə bɛ tuuba nkpa nkpa wo, á yɛ ijuukpā isɛ fɛɛfelo hai sintei andunya. Amma nsei, si waatii ankāanyiu ihē, í na araɛ bei kuwee gbaḱā akā iyi í to ku kpa ideɪ dulum hee do aɲo fei. ²⁷ Si bei Ilaaɗ í jileɪ ine fei ku ku gbaḱā akā ku bei ku kiitie, ²⁸ bɛɛbɛ mɔi Kirisi í na araɛ gbaḱā akā bei kuwee í soɗ dulum dii ine nkpa. Á nɔ ku na ku faata wa isɛ gbeejisia, kù je ku naa ku so dulum dii ine ɲa má, amma ku ba faabai ine ɲa iyi à waa degbɛɛ ɲau kú kɔ mam mam nii.

10

¹ Woodai Moizi ideɪ mii ɲa iyi à jə mii jiida ɲa iyi aa na a naai wa fə, kù je mii jiida ɲau taka ɲɲa. Na nɲu, ine ɲa iyi à waa sekeɛ si Ilaaɗ do kuwee ɲa iyi à ya maa ce dimi akā adɔ do adɔ hai nɛ kɔɔ, woodau bɛ kaa yəḱə ku jə a kɔ mam mam. ² Bii í je yaasei Ilaaɗ ku tɔɔ bɛɛbei á jə ine ɲau a má

wo, idɔ nɲa kaa yɛ taale nɲa nɔ a kaa nɛ bukaatai a maa ce kuwee má.
³ Amma kuwee, í je mii gɔ iyi í ya yɛ inɛ nɲa gigii dulum du nɲa adɔ do adɔ. ⁴ Ntɔ ntɔ, nɲei ketɛ do ti iwo nɲau kaa yɔkɔ ku kpa ideɪ dulum.

⁵ Na nɲu, waati iyi Kirisi í bi ku naa si andunya í sɔ́ Ilaaɔ́ í ni, Kù je kuwee walakɔ amua nɲai ì bi. Na nɲoi í jò ì ceem ara.

⁶ Kù je kuwee nɲa iyi á ya jo si ina fei sãa sãa
 Walakɔ kuwee iyi á ya ce na dulum dii inɛ nɲai á dɔɛ si.

⁷ Si anyii nɲu nɔ ñ ni, amu wee Ilaaɔ́.

Ñ wa n naai n na n ce idɔɔbiɛ

Si bei á kɔ idem si tiaɪ wooda.

⁸ Sinte titá Kirisi í ni, kù je kuwee walakɔ amua nɲai ì bi. Kù nɔ kù je kuwee nɲa iyi á ya jo si ina fei sãa sãa walakɔ iyi á ya ce na dulum nii á dɔɛ si. Do nɲu fei kuwee nɲa iyi wa fãau á waa cooi si bei wooda í jilɔ. ⁹ Si anyii nɲu í ni, amu wee ñ wa n naai n na n ce idɔɔbiɛ. Si beɛbeɪ ì kpa irii kutɔɔ nwou nɔ ì kpaasɛ do mmue.

¹⁰ Si bei Jesu Kirisi í ce idɔɔbii Ilaaɔ́, na nɲoi í jò aa ka yɔkɔ ka má hai si dulum du wa nɲa na saabui kuweeɪ araɛ iyi í ce gbaká aká hee do ajo fei.

¹¹ Woo wee fei í ya maa ce iceɛi ajo baa yooma fei. Nɔ tuuba nkɔ nkɔ kuwee akáu bei í ya maa ce nɔ kaa yɔkɔ ku kpa ideɪ dulum. ¹² Amma kuwee akáɪ Kirisi í ce na irii dulum. Si anyii nɲu, í koo í buba si awɔ nɲei Ilaaɔ́ hee do ajo fei, ¹³ wa degbe ajo iyi Ilaaɔ́ á ce mbɛɛɛ nɲa bi ku lesi isɛɛ.

¹⁴ Á yɔkɔ ku maa bubae si na iyi í jò amua akáu í jò inɛ nɲa iyi Ilaaɔ́ í ce inɛɛ nɲa á má mam mam hee do ajo fei. ¹⁵ Hundi Ilaaɔ́ mɔ wa je nwa sɛɛdaɪ ideu. Sinte titá í ni,

¹⁶ Aɔ́ Lafɛɛ í ni, akabuu iyi an dɪ do aɲa si anyii ajo nɲu wee.

An dasi woodam si idɔ nɲa.

An kɔɔ si lasabu nɲa.

¹⁷ Nɔ í ni má,

N kaa n ye gigii dulum du nɲa

Do wooda ku kua nɲa má.

¹⁸ Debei, bii á kpa ideɪ dulum, kù nɛ a ce kuwee gɔ na iriɛ má.

Ka sekeɛ si Ilaaɔ́

¹⁹ Na nɲu, inɛ inɛm nɲa, aa ka yɔkɔ ka lɔ si inɔ iyi í re do kumáu do idɔ ku buba na saabui nɲei Jesu. ²⁰ Ridoo iyi wa ganji inɛ nɲa a lɔ inɔ iyi í re do kumáu í ga si waati iyi Jesu í na araɛ. Beɛbeɪ í nya nwaɔ kpāa titɔ iyi í je ti kuwee. ²¹ Nɔ á nɛ woo wee nla iyi í je inɛ ngboi kpasɛi Ilaaɔ́. ²² Na nɲu, ka sekeɛ si Ilaaɔ́ do idɔ hai nɛ muafiti do naane ku dasi hai nɛ sika, do idɔ kumá iyi kù waa yɛ taale nwa do ara iyi á wɛ do inyi iyi í má. ²³ Ka jò ka leekɪ dim dim si kpāa ku cɔ iyi á waa je sɛɛdaɛu ihɛ, domi Ilaaɔ́, nɲu iyi í ce kuwá í je ilu naane. ²⁴ Ka ce laakaii nɲe ku ba ka ya mua nɲe gbugbā iyi á jò ka bi inɛ nɲa nɔ ka maa ce ice jiiɪda. ²⁵ Ka maɔ ti ka jò ideɪ kutɔɔɔ nwa, si bei inɛ gɔ nɲa á ya maa ce. Amma ka mua nɲe gbugbā. Bei í ye ajɔɪ Lafɛɛ wa maai wa fei, beɛbe mɔi aa ya maa muaɔ nɲe gbugbā nɲa.

²⁶ Awa iyi á mà ntɔ tá, bii á waa mɔsi dulum ku ce, kuwee gɔ kù wɛɛ ma iyi á kpa ideɪ dulum, ²⁷ í gbe ka wɛɛɔ nɲo ka maa degbe kiitii Ilaaɔ́ do ina nla iyi á ce nfei mbɛɛɛ nɲa. ²⁸ Inɛ baa yooma iyi í kua woodai Moizi fei, bii amanɛ minji mɛeta í je sɛɛdaɛ á ya kpaai, a ci ya ce araareɛ. ²⁹ Debei, inɛ iyi wa donda Amaɪ Ilaaɔ́ wa cɔ nɲɛ nfe, nɲe si bii Ilaaɔ́ í dɪ akabuuɛ iyi á jò lafɛɛ ku má, nɔ wa bu Hundi Ilaaɔ́ iyi wa nyisi wa didau, í cɔ zaka bei mii iyi á na ku ba lafɛɛ si ajɔɪ kiituu á to. ³⁰ Ntɔ ntɔ, awa á mà inɛ iyi í fɔ í ni, amui an sãa inɛ laalɔ iyi í ce, amui an kpā woo ce laalɔ iju. Nɔ í ni má, amu Aɔ́ Lafɛɛ an kiiti inɛm nɲa. ³¹ Ideu í to nɲo nla nla bii amanɛ í dasi awɔi Ilaaɔ́, nɲu iyi í wɛɛ.

³² I ye gigi mii iyi í tako í ba nɲe wo nɲa si waati iyi í yɛ inya kumáɪ Ilaaɔ́ nɲa, í ba ijuukpā nɲa ntɔ ntɔ amma ì leekɪ si dim dim nɲa. ³³ Waati gɔ nɲa

à ya maa bu ɲe nɔ à kpā ɲe iju si bantuma, nɔ si waati go ɲa mɔ i ya maa mua inɛ go ɲa iyi à waa ye dimii wahalau be gbugbā ɲa. ³⁴ Ntɔi, i ce araare inɛi piisɔ ɲa. Iyi inɛ ɲa à nɔ à gba mii ndu ɲe ɲa i jɛ ɲai do inɔ didɔ, domi i mà ɲa iyi i nɛ amani iyi i re do beɛɛɛ iyi i ya maa wɛɛ do aɔ fei. ³⁵ Na nɲu, i maà fūsi idɔ ku buba nɲe awɔ, domi ribaɛ i la. ³⁶ Do ntɔ, i gbe i temua ɲa ku ba bii i ce idɔɔbii Ilaaɔ i tã ɲa, i ba mii iyi i ce nɲe kuwāɛ. ³⁷ Ntɔi, si beɛi kukɔi ideɛi Ilaaɔ wa fɔ i ni, Waati i gbe keeke, keekeke mɔm. Nɔ inɛ iyi i nɛ ku naa á naa, kaa kpe. ³⁸ Nɔ inɛm iyi i jɛ dee dee, á maa wɛɛ do saabui naanɛ ku dasi. Amma bii i nyi do anyi, inɔm kaa dɔ do nɲu má. ³⁹ Awa a kù jɛ inɛ ɲa iyi aa nyi do anyi a koo a ce nfe. Amma à dasi naanɛ nɔ à wa si kpāai faaba.

11

Kpāai naanɛ ku dasi

¹ Inɛ iyi i dasi Jesu naanɛ i mà kam kam mii iyi nɲu wa cɔ kpāaɛu nɲu á baa. Í nɔ i mà mii iyi a kù ye do iju i wɛɛi do ntɔ. ² Naanɛ ku dasi dimi beɛbeɛi inɛi tako ɲa à nɛ, ɲɔi i jɔ kuwɛɛ nɲa i sɔaa Ilaaɔ si.

³ Na naanɛ ku dasii, à mà iyi Ilaaɔ i taka andunya do ideɛ. Beɛbeɛi i taka mii iyi à waa ye hai si mii iyi a kù waa ye.

⁴ Na naanɛ ku dasii, Abeli i cea Ilaaɔ kuwɛɛ iyi i nɛ beɛɛɛ i re ti Kaɛɛ. Na saabui naanɛ ku dasiɛ Ilaaɔ takae i jesi amuaɛ nɔ i kpoo inɛ dee dee. Na naanɛ ku dasiui Abeli wa ba wa ide ku fɔ hee nsei baa do iyi i ku fei.

⁵ Na naanɛ ku dasii Enɔku kù kù, Ilaaɔ i soo kù wa bi tɛɛ, nɔ inɛ go kù yɔ do iju má. Waati iyi i wa si andunya, à ya maa jɛ sɛɛdaɛ iyi kookoosue i dɔa Ilaaɔ si. ⁶ Nɔ weɛ inɛ go kù wɛɛ iyi kookoosue á dɔa Ilaaɔ si bii kù jɛ do naanɛ ku dasi. Ntɔi,

inɛ iyi wa sɛkɛɛ si Ilaaɔ i nɛ ku dasi naanɛ iyi Ilaaɔ i wɛɛ nɔ inɛ ɲa iyi à waa dɛdɛɛ i ya sã nɲa ribaɛ.

⁷ Na naanɛ ku dasii, Nowee i gbo ideɛi Ilaaɔ waati iyi i ni ku ce laakai si mii iyi á na ku naa iyi kù ye titã. Í jirima ideɛi Ilaaɔ nɔ i gbe akɔi inyiu si bii nɲu do inɛi kpasɛɛ ɲa fei aa ba faaba. Na naanɛ ku dasiɛi i yɛɔ taaleɛi inɛi andunya ɲa nɔ Ilaaɔ i ni i jɛ amane dee dee.

⁸ Na naanɛ ku dasii, Aburahamu i jɛɔ kukpeɛi Ilaaɔ nɔ i dasi kpāa wa nɛ ikpa ile go iyi Ilaaɔ á náa beɛi tubu. Í dasi kpāa wa koo baa do iyi kù mà bii wa bɔ. ⁹ Na naanɛ ku dasii i koo i buba si ileu beɛi isɛ mmu, si ile iyi Ilaaɔ i cea kuwāɛ. Si ilei aɔ ɲa mɔm nii i wa. Beɛbeɛi mɔi Izaaki do Zakɔbu à ce si anyiɛ, aɲa iyi Ilaaɔ i cea kuwā akāu. ¹⁰ Aburahamu i ce beɛbeɛi wa degbeɔ ilu nla iyi icuɛ i nɛ gbugbāu. Iluu, Ilaaɔi i jile yaase beɛi á ye, nɲui á nɔ ku maa.

¹¹ Na saabui naanɛ ku dasii, Sara takae * i ba gbugbā i biɔ ama baa do iyi waatiɛ i lɔ. Í mà iyi Ilaaɔ, nɲu iyi i ce kuwā, i jɛ ilu naanɛ. ¹² Beɛbeɛi mɔi inɛmɔkɔ akāu be, nɲu iyi i maai iku, tɔkuɛ ɲa à na à kpɔ beɛi andaiyai lele ɲa do beɛi sãai ido iyi inɛ go kaa yɔkɔ ku ka ku mà jiaɛ.

¹³ Si naanɛ ku dasii inɛ ɲau be fei à ku. A kù ba mii iyi Ilaaɔ i ce nɲa kuwāɛu, amma à yɔɔi hai jɛɛi à coo cenkã. Á fɔ iyi aɲa à jɛ inɛ njoo ɲa do hai nɛ ide ɲa si andunyau ihɛ. ¹⁴ Inɛ ɲa iyi à waa fɔ beɛbe, à waa nyisi mam mam iyi aɲa à waa dɛ ile iyi á jɛ tu ɲai. ¹⁵ Bii i jɛ à waa ce beɛɛi ide nɲa iyi à jɔ wa wo, aa ba kpāa a sinda a nyi. ¹⁶ Amma nsei à waa dɛ ide iyi i sɔa i re, waatɔ ide iyi i wa lele. Na ɲɔi i ce anyɔ kù waa mu Ilaaɔ a kpoo Lafɛɛ nɲa domi i ce nɲa sɔɔlui ilu go.

¹⁷ Na naanɛ ku dasii, Aburahamu i jesi ku ceɔ Izaaki kuwɛɛ si waati iyi Ilaaɔ wa cɔ laakaɛ. Nɲu iyi Ilaaɔ

* **11:11** Na saabui naanɛ ku dasii, Sara takae Tia nwo go ɲa à ni, na saabui naanɛ ku dasii, Aburahamu i ba gbugbā i biɔ ama baa do iyi i gbo nɔ Sara takae i jɛ gbenda.

í cea kuwāu, í tã sɔɔlu ku ceð ama akāɛu kuwee. ¹⁸ Nɲui Ilaaɔ í sɔ wo í ni, hai bi Izaakii dimiɛ á fita. ¹⁹ Í mà iyi Ilaaɔ í nɛ gbugbā ku jĩ inɛ baa hai si bale. Do ntɔ aa ka yɔko ka ni í yei bei Ilaaɔ í jũu hai si bale.

²⁰ Na naanɛ ku dasii, Izaaki í weea Zakɔbu do Esau, í sɔ ɲa mii iyi á na ku ce.

²¹ Na naanɛ ku dasii, Zakɔbu, waati iyi í maai iku, í weea amai Zozefu ɲa akā akā, nɔ í lókò si golo í tɔɔɔ Ilaaɔ.

²² Na naanɛ ku dasii, Zozefu mɔ, waati iyi í maai iku, í fɔ ideɪ kufitai inɛi Izireli ɲa hai ilei Ezibiti do bei aa cea kũkũ nɲu ɲa.

²³ Si waati iyi à bí Moizi, na naanɛ ku dasii baɛ ɲa a kũ ce nɲoi a kua woodai ilaalu nɔ à singɛ zakai cukpa mɛɛta, domi à ye í je ama ku sɪa.

²⁴ Na naanɛ ku dasii, Moizi í kɔ a kpe nɲu amai ama inaaboɪ Faraɔ waati iyi í na í la. ²⁵ Í gbasi a kpā nɲu iju do inɛi Ilaaɔ ɲa aɲo do iyi nɲu á maa weɛð inɔ didɔ si faayii dulum iyi kaa kpe. ²⁶ Í gbasi a yaako nɲu bei aa na a yaako Kiriɪ. Wa lasabu iyi dimii yaako beɛbe ku ye í nɛ beɛɛɛ í re amanii Ezibiti, domi amanii alai wa lele.

²⁷ Na naanɛ ku dasii Moizi í fita hai ilei Ezibiti, kũ ce nɲoi idɔɔkɔi ilaalu. Í leekɪ dim dim bei mii iyi í ye inɛ iyi a ci ya ye. ²⁸ Na naanɛ ku dasii í jò à je jingauɪ Iku ku kua. Nɔ í jò à fāsi nɲɛi angudā ɲa si andɛ koofa ɲa ku ba amaleka iyi á kpa ama yemma ɲa ku maà lu amai Izireli ɲa.

²⁹ Na naanɛ ku dasii, inɛi Izireli ɲa à kua Tenku Nkpau si ile ngbe. Amma waati iyi inɛi Ezibiti ɲa à bi a ce beɛbe, inyi í je ɲa.

³⁰ Na naanɛ ku dasii, bindii Zeriko í cuku waati iyi inɛi Izireli ɲa à kaako iluu aɲo mɛɛje. ³¹ Na naanɛ ku dasii, Rahabu abo à ta icuu kũ ku do inɛ ɲa iyi a kũ jirima Ilaaɔ aɲo, si na iyi í jò í gba woo be ɲau do inɔ akā.

³² Mii an fɔ má. Waati kũ waa tom hee n ce faajii Zedeɔ do ti Baraki do Samsɔɔ do Zefuteɛ do Davidi do Samuɛli do walii ɲau. ³³ Na naanɛ ku dasii à je amanlu ɲau igũ, à ce iyi í je dee dee, nɔ à ba à gba mii iyi Ilaaɔ í ce ɲa kuwāɛ. À dɪ geɪɪ muusu nla ɲa, ³⁴ à kpa gbugbāi ina nla, à ba à fita hai si awɔi inɛ ɲa iyi à waa de a kpa ɲa do taakuba. À kua gbugbā wo, amma à na à ba gbugbā má. À waa ce nɲo ɲa si igũ, à je dimi mmu ɲa igũ. ³⁵ Na naanɛ ku dasii, inaabo go ɲa à ba inɛ ɲa ɲa à jĩ wa hai iku.

Inɛ go ɲa mɔ, baa do iyi à kpā ɲa iju hee à ku, a kũ de aɲa a fita si, domi a waa bi aɲa a na a koo a ba kuwɛɛ iyi í je jiida í re. ³⁶ À yaako inɛ go ɲa mɔ nɔ à te ɲa kpɔtɔɔ. À dɪ inɛ go ɲa do sesɛɛ à dasi ɲa piisɔɔ. ³⁷ Gɔgo ɲa à ta ɲa kuta à kpa ɲa, inɛ go ɲa mɔ à bu ɲa kiti minji, gɔgo ɲa mɔ à kpa ɲa do taakuba. Inɛ go ɲa mɔ à dɪ batai angudā do batai iwo à waa dabiid. A kũ nɛ nkāma, à kpā ɲa iju, à wahala ɲa, ³⁸ a kũ jɔð andunya. À ya maa dabii si ghabua do si antai iri kuta ɲa. À wa si isai kuta ɲa do isai ile ɲa.

³⁹ Inɛ ɲau fei, à je ɲa sɛɛda jiida na naanɛ ku dasi ɲa. Do nɲu fei, a kũ ba kuwā iyi Ilaaɔ í ceu. ⁴⁰ Ntɔi, si bei Ilaaɔ í jile nwa mii iyi í nɛ beɛɛɛ í re, kũ bi inɛ ɲau a kɔ dee dee iyi kũ je do awa aɲo.

12

Ilaaɔ Baa nwa

¹ Na nɲu, si na iyi í jò woo je sɛɛda nkpɔu be wa kaako wa, awa mɔ ka nɲo mii iyi wa bitandi wa si kuwɛɛ nwa do dulum iyi ci ya kpetɛ ku má si wa dim dim. Nɔ ka temua si kpāai kuwɛɛ iyi wa degbe wa bei woo sei í ya temua si areɛ. ² Ka dasi laakai nwa fei si Jesu. Hai bi tɛɛi naanɛ ku dasi nwa wa naa, nɲu mɔi í nɔ wa kɔɔ. Í jò à kpaa si jĩ ku gaau, kũ cɔ anyɔi dimii ikuu domi wa cɔ kpāai

inɔ didɔ̄ iyi à jileaa. Nsei, wa buba si awɔ̄ njei kitāi bommai Ilaaɔ̄. ³ I jò i lasabu si mii iyi Jesu í ce, si bei í temua do mbɛete nlaui hee í jò ilu dulum ɲa à kpaa. I mu ideu ɲa ku ba i maà kua gbugbā ɲa, nɔ i maà mɔngɔ̄ munya ɲa.

⁴ Inɛ, si kujabu nɲɛ do dulum, i kù jabu i kù to hee si iku titā ɲa, ⁵ nɔ i gbeje idei gbugbā iyi à mu nɲɛ waati iyi à kɔ̄ à ni,

Amam, bii Aɔ̄ Lafɛɛ wa kpāɛ iju, ikɔ̄i wa naɛ, maà ce si atafii.

Inɛ ku maà fɔ̄ bii wa fɔ̄ siɛ ide,

⁶ Domi inɛ iyi Aɔ̄ Lafɛɛ í bi, nɲui í ya kpā iju,

Nɔ ku cā inɛ ɲa iyi í doo si amae ɲa fei.

⁷ Na nɲu, i temua do ijuukpā nɲɛ domi Ilaaɔ̄ wa ce nɲɛi bei amae ɲa. Ama yoomai í wɛɛ iyi baɛ ci ya kpāa iju. ⁸ Bii a kù kpā ɲɛ iju bei amu ɲa iyi à gbe, debei i kù je amai Baaba ɲa, inɛ ama seege ɲai. ⁹ Baa nwa ɲa iyi à wa ile ihɛ à ya kpā wa iju à ya ka nɔ ka jirima ɲa. Bii beɛbei, beirei iri ile ku sūa Baa nwa iyi í wa leleu í ne ku to ku ba ka ne kuwɛɛ. ¹⁰ Baa nwa ɲa à ya kpā wa iju si waati keeke si bei í sīa ɲa. Amma Ilaaɔ̄ í ya kpā wa iju na aranfāani nwa ku ba ka ne ikpɛ si kumáɛ. ¹¹ Ntɔi, bii à waa kpā wa iju, inɔ ku fɔ̄ í ya je nwa titā, ci ya je inɔ didɔ̄. Amma si anyii nɲu, inɛ ɲa iyi à ba ijuukpāu nɔ à kpaasi, à ya je dee dee nɔ a je kuwɛɛ ɲa si laakai ku sū. ¹² Na nɲu, inɛ iyi à waa mɔngɔ̄ temua, i wu awɔ̄ nɲɛ lele, nɔ ilugū nɲɛ ɲa iyi à gbeɛji ɲau i mu ɲa gbugbā ɲa. ¹³ Nɔ i cea ise nɲɛ ɲa kpāa iyi í munga anu ɲa ku ba ilu kute bɔ̄ ɲa a maà tambɔ̄ kute ɲa ɲau má, amma a ba iri.

Ide iyi à sɔ̄ wa ka ce

¹⁴ I de laakai ku sū do inɛ fei nɔ i ce kuwɛɛ iyi í má ɲa domi inɛ go kù wɛɛ iyi á ye Lafɛɛ bii kuwɛɛ kù má. ¹⁵ I ce laakai ɲa kama nɲɛ ku maà na ku toa didɔ̄i Ilaaɔ̄ anyi, nɔ i maà je ilu inɔ ku ro ɲa, domi inɔ ku rou á na ku la nɔ ku tosi inɛ nkɔ̄ bei icāi jli

í ya yɔ̄. ¹⁶ I ce laakai ɲa ku ba inɛ go ku maà ce sakara, nɔ inɛ go ku maà na ku kɔ̄ ku m̄ beɛɛi mii jiida ɲa. Beɛbei Esau í ce waati iyi í so yemma ku jɛɛ í taa na ije jɛɛ akā. ¹⁷ Si anyii nɲu, inɛ taka nɲɛ í m̄ ɲa iyi í bi baa nɲu ku weea nɲu, amma í kɔ̄aa domi kù ba kpāa ku kpaasi mii iyi í tako í ce baa do iyi wa deɛɛ do cikāaju fei.

¹⁸ Inɛ, kù je iri kuta go iyi aa yɔ̄kɔ̄ a lui í sekeɛ si ɲa, bei inɛi Izireli ɲa à sekeɛ si iri kutai Sinai. Si antai kutai Sinai ina nla nlaí í wa be do kudūi jli do ilu kuku do fufu dabii, ¹⁹ do kākākāki do ide ku fɔ̄ nla nla. Iyi inɛi Izireli ɲau à gbɔ̄ ide ku fɔ̄u à tɔ̄o suuru à ni ku maà ti ku ba aɲa ide ku fɔ̄ má, ²⁰ domi à waa ce nɲoi wooda iyi í ni, ilu hunde baa yooma iyi í lu iri kutau, baa bii mɛɛmui, aa taa kuta a kpaai. ²¹ Mii iyi à ye be, í ne nɲo hee Moizi í fɔ̄ í ni, nɲo í mum hee n̄ wa n yaya.

²² Amma inɛ, iri kutai Siɔ̄i í sekeɛ si ɲa, bii ilui Ilaaɔ̄, nɲu iyi í wɛɛ í wa. Iluu, nɲui í je Zeruzalemui lele, tengi bii amaleka ɲa à ya tɔ̄tɔ̄o nkɔ̄ nkɔ̄ do inɔ didɔ̄. ²³ Í sekeɛ si inɛ ɲa iyi à kɔ̄ iri ɲa lele ɲa, aɲa iyi à je ama yemmai Ilaaɔ̄ ɲa. Í sekeɛ si Ilaaɔ̄ ɲa, nɲu iyi í je woo kiitii inɛ fei, nɔ í sekeɛ si inɛ jiidaí tako ɲa iyi Ilaaɔ̄ í jò à kɔ̄ tā ɲa. ²⁴ Í sekeɛ si Jesu do nɲɛ iyi í nikāu ɲa. Jesui í je woo teese kpāa ku ba Ilaaɔ̄ ku dī akabuu titɔ̄ do amanɛ ɲa. Njɛɛui, wa ba wa ide ku fɔ̄, nɔ ideɛ í dɔ̄ ku gbɔ̄ í re ti Abeli.

²⁵ Na nɲu, i ce laakai ɲa i maà kɔ̄ ku gbɔ̄ ideɛ inɛ iyi wa ba ɲɛ ide ku fɔ̄ ɲa. Moizi í ba inɛ ɲa ide ku fɔ̄ si andunyau ihɛ í ni a ce laakai, nɔ inɛ ɲa iyi à kɔ̄ ku gbɔ̄ ideɛu a kù fita si ijuukpā. To, awa m̄o iyi à waa gbɔ̄ inɛ iyi wa fɔ̄ ide wa hai lelei Aɔ̄, beirei aa ka ce ka fita si ijuukpā bii à waa toaa anyi. ²⁶ Inɛ iyi ide ku fɔ̄ɛ í tako í jò ile í yayau, í fɔ̄ má nsei í ni, an nyi n yaya ile má gbakā akā amma kù je ile nɲu akā, hee do lele feii. ²⁷ Iyi í ni, an nɔ n coo má gbakā

akā, wa nyisi iyi mii iyi à taka á yaya ku lɔ ku ba mii iyi kaa yaya ku wɛɛ.

²⁸ Na nɲu, ka saabu Ilaaɔ domi à nɛ bomma iyi kaa yaya nɔ ka tɔɔ si bei í bi, ka mà bɛɛɛ nɔ ka jirimæ.

²⁹ Ntoi, Aɔ Lafɛɛ nwa í yei bei ina iyi í ya ce nfei mii ɲa.

13

Mii iyi aa ka ce ka dɔa Ilaaɔ si

¹ I ya temua si kpaasi woo dasi naanɛ ɲa ku bi. ² I ye gígí iyi í sɛa i ya yaaɛ inɛ njoo ɲa, domi inɛ ɲa iyi à waa ce bɛɛbɛ, gɔgɔ nɲa ɲa à yaaɛ amaleka ɲa a kù mà. ³ Nɔ i ya ye gígí inɛ piisɔ ɲa bei mii iyi à mu inɛ mɔ piisɔ ɲa. I ye gígí inɛ ɲa iyi à waa ye ijuukpā bei mii iyi inɛ taka nɲɛ í ye ijuukpā ɲa.

⁴ I jò məkɔ do abo baa yooma fei ku mà bɛɛɛ abɔdɔ nɔ a leeklɔ nɲɛ dim dim domi Ilaaɔ á kiiti inɛ ɲa iyi à waa sũd nɲɛ hai ce abɔdɔ do inɛ ɲa iyi à waa ce sakara.

⁵ I maà ti i jò kubii fia ku mu nɲɛ. I jò iyi í nɛ ku ce nɲɛ zaka, domi Ilaaɔ í ni, n kaa n jòɛ pai, n kaa n nɔ n fũ siɛ awo baa ajɔ gɔ. ⁶ Na nɲu, aa ka yɔkɔ ka cā gendɛ ka ni, Aɔ Lafɛɛ í jɛ inɛ iyi á sobim. Njo kù waa mum.

Mii amanɛ á yɔkɔ ku ceem.

⁷ I ye gígí woo cuai tako nɲɛ ɲa, inɛ ɲa iyi à tako à sisi nɲɛ ideɪ Ilaaɔ. I lasabuɔ aranfāani iyi kuwɛɛ nɲa í naaɔ wa, nɔ inɛ mɔ í sisi naanɛ ku dasi nɲa ɲa. ⁸ Jesu Kirisi ci ya kpaasi hai ana do nnyi hee do ajɔ fei. ⁹ I maà ti i jò a fa nɲɛ si kukɔsi ikā ikā, domi í sɛa idɔ nwa ku maa leeklɔ si didɔsi Ilaaɔ, ku maà jɛ si iwɔi ije ku jɛ ɲa. Inɛ ɲa iyi à waa too kpāau bɛ fei a kù ba aranfāani kāma.

¹⁰ Awa à nɛ bi kuwɛɛ gɔ nɔ woo wee ɲa iyi à waa ce icɛ si ilɛ kumáu a kù nɛ kpāa a jɛ ijei kuweeu. ¹¹ Í yei bei kuwɛɛ iyi woo wee nlau í ya ce. Í ya lɔd nɲɛ mɛemu ɲau si inɔ iyi í re do kumáu ku ceɔ kuwɛɛ na dulum dii amanɛ ɲa. Amma injai mɛemu

takaɛ, angulei iluui à ya koo a joo.

¹² Na nɲi í jò Jesu mɔ, waati iyi í bi ku jò inɛ ɲa a má do nɲɛ nɲu takaɛ, í jò a kpaa angule. ¹³ Na nɲu, ka bɔ bi titeɛ angule bɛ, ka jɛsi à donda wa bei a dondaɛ, ¹⁴ domi a kù nɛ ilu gɔ si ilɛu ihɛ iyi á maa wɛɛ hee do ajɔ fei. Ilu iyi wa naa nɲui à waa dedɛ. ¹⁵ Do saabue ka maa saabu Ilaaɔ, waatɔ ka ya fɔ do geɛ nwa mii iyi í ce si wajui inɛ ɲa. Nɔ saabuu kù jɛ bei kuwɛɛ iyi à waa ceaa waati kāma fei. ¹⁶ I maà gbeje jiida ku ce, nɔ i ya maa sobi nɲɛ ɲa, domi dimii kuwɛɛ bɛɛbɛ í ya dɔa Ilaaɔ si.

¹⁷ I gbɔ ideɪ woo cua nɲɛ ɲa nɔ i sũ nɲa iri ilɛ, domi à waa cɔ baanii hunde nɲɛ si na iyi í jò Ilaaɔ á na ku bee ɲa ideɛ. I ce bɛɛbɛ ɲa ku ba a coo do inɔ didɔ, ku maà ti ku jɛ do inɔ ku fɔ. Bii à coo do inɔ ku fɔ, kaa ce nɲɛ aranfāani kāma.

¹⁸ I ya ce nwa kutɔɔ ɲa. À mà kam kam iyi idɔ nwa kù waa ye taale nwa domi à bi ka ce isɛɛɛ nwa dee dee si mii fei. ¹⁹ Iyi n wa n tɔɔ nɲɛ ntɔ ntɔ, nɲui í jɛ i ce kutɔɔ Ilaaɔ ku jò n baa nɲa nɲa bi tu nɲɛ má.

Kutɔɔ

²⁰ Lafɛɛ nwa Jesui í jɛ Woo degbe iyi í re. Na nɲɛ iyi í nikā, í jilɛ nwa akabuu titɔ iyi ci ya tā. Na nɲu Ilaaɔ ilu laakai ku sũ, nɲu iyi í dedɛɛ hai si balɛ, ²¹ ku mu nɲɛ gbugbā i ceɔ daa jiida ɲa ku ba i ce idɔɔbiɛ. Nɔ ku ce si nɲɛ mii iyi á dɔaa si, na saabui Jesu Kirisi. Amboe ku jɛ ti Jesu Kirisi hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔi ankāanyi

²² Inɛ inɛm ɲa, n wa n tɔɔ nɲɛ i jò i gbɔ ideɪ gbugbā ku mua iyi n kɔ nɲɛ wa si tiau ihɛ do temua, domi kù sɔ. ²³ N bi i mà ɲa iyi à da Timɔtee inɛ nwau hai piisɔ. Bii í to wa nɲa, an naaɛ wa bi tu nɲɛ.

²⁴ I ce woo cua nɲɛ ɲa fei fɔɔ hee do inɛ ɲa iyi à jɛ ti Ilaaɔ fei. Woo dasi Jesu naanɛi ilɛi Itali ɲa à ce nɲɛ fɔɔ.

²⁵ Didɔsi Ilaaɔ ku wɛɛ do inɛ fei.

Tia iyi Zaaki í kò

Zaaki í ce ña fɔɔ

¹ Amui Zaaki woo ce icei Ilaaɗ do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi.

Ñ ce dimii Zuifu maateeji ña iyi à fangaa si andunya fei fɔɔ.

Naane do bisi

² Kpaasim ña, dimii laakai ku cɔ iyi á naa si ñe fei í ya jò ku je ñɛ inɔ didɔ nla nla, ³ domi í mà ña, bii Ilaaɗ wa cɔ laakai naane ku dasi ñɛ nɔ i kù mɔngɔ ña á bí ñɛ temua.

⁴ Amma i jò temua ñɛu ku ce iceɛ sãa sãa ku ba í je inɛ ña iyi à jila nɔ à kɔ, nɔ nkãma kù gbe ñɛ má. ⁵ Do ñɛu fei bii bisi í na wa gaizia inɛ akã ñɛ gɔ, ku tɔɔ Ilaaɗ, ñɛu iyi í ya mua inɛ fei do inɔ akã, kù ne kugbagba. ⁶ Amma lafɛɛ ku ce kutɔɔ do naane, ku maà sika sika, domi inɛ iyi wa sika sika í yɛi bei inyii tenku iyi fufu wa yaya bii fei. ⁷ Inɛ dimi bɛɛɛ ku maà tamaa mà ñɛu á ba ngɔgɔ hai bi Aɗ Lafɛɛ, ⁸ domi í je ilu idɔ minji iyi kù waa too kpãa akã si kuwɛɛɛ.

Are do fia ku ne

⁹ Í siã ilu are woo dasi Jesu naane ku tɔɔ fufu si na iyi í jò Ilaaɗ í soo lele. ¹⁰ Ilu fia mɔ ku tɔɔ fufu na irii kukayɛ domi á na ku lɔ bei kokoi jili. ¹¹ Bei inunu í ya dede do inya gbãa nɔ ku jo wua ku gbɛ, nɔ kokou ku cuku kuslɛ ku tã, bɛɛɛ mɔi ilu fia á na ku wó bei kokoi jili si aninii iceɛ.

Laakai inɛ ku cɔ do kulele

¹² Ilu inɔ didɔi inɛ iyi í yɔkɔ í leekɔ dim dim si waati iyi Ilaaɗ wa cɔ laakaɛ, domi si anyii laakai ku cɔu á ba ribai kuwɛ hai tã iyi Aɗ Lafɛɛ í wãɔ inɛ ña iyi à buu. ¹³ Bii à waa lele inɛ gɔ do laalo ku maà ti ku ni Ilaaɗi wa lele ñɛu. A ci ya lele Ilaaɗ do laalo, bɛɛɛ mɔi ñɛu takɛ ci ya lele inɛ gɔ do laalo. ¹⁴ Amma waati iyi binei inɛ í faa í muu, ñɛu bei í je kulele. ¹⁵ Si anyie, bii bineu í na í la, dulum nii á

bía. Bii dulum nɔu í ce ice sie í tã nɔ ku bía iku.

¹⁶ Baakɔɔm ña, i maà ñi iju ñɛɛ. ¹⁷ Amua jiida do amua ku sɩa baa yooma fei hai lelei Aɗi í ya naa. Wa naai hai bi Ilaaɗ Baaba, ñɛu iyi í ce inya kumái lele ña. Ilaaɗ ci ya kpaasi nɔ ilu kuku kù wa sie. ¹⁸ Si idɔɔbie, í bí wa isɛ gbeejisia do saabui ide ntɔɛ ku ba hai si inɛ ña iyi í taka fei ka je bei amaaje sinte ña iyi à je tɛɛ.

Kugbɔ do kuce

¹⁹ Baakɔɔm ña, i mà ideu ihɛ tã ña. Na ñɛu, í sɩa inɛ fei ku ya saku ku gbɔɔ ide, nɔ ku maà ya saasaɔ ide ku fɔ, nɔ idɔɛ ku maà ya kɔ gbãa gbãa. ²⁰ Kù sɩa idɔi inɛ ku ya kɔ gbãa gbãa domi kù je do idɔɔkɔi amane á ceò mii iyi í je dee dee si wajui Ilaaɗ. ²¹ Na ñɛu, i nyɔ andi mii iyi í je riisi do laalo fei ña. Nɔ i gba ide iyi Ilaaɗ wa gbɛ si idɔ ñɛu ña do ara kukaye, domi ideui á yɔkɔ ku faaba ñɛ.

²² I maà jò i leekɔɔ ide ku gbɔ ñɛu akã, amma i ya ceò ice ña. Bii kù je bɛɛɛ, i waa ñi iju ara ñɛu ñai. ²³ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í gbɔ ideu nɔ kù waa ceò ice, í yɛi bei mɔkɔ gɔ iyi wa cɔ araɛ si digi. ²⁴ Iyi í cɔ digiu í tã nɔ í sinda wa ne, tengi be gbakã nɔ í gbeje bei araɛ í yɛ. ²⁵ Amma inɛ iyi á je ilu inɔ didɔ si mii iyi wa ce fei ñɛui í je inɛ iyi wa cio wooda do laakai nɔ wa jirimɛ do temua. Nɔ bii í gbɔ ideu ci ya gbejɛɛ nsei nsei amma í ya ceò icei. Lafɛɛ á je ilu inɔ didɔi si na iyi í jò woodau í je dee dee nɔ á nya inɛ.

²⁶ Inɛ iyi wa tamaa ñɛu wa too kpãai Ilaaɗ nɔ kù waa nɔ amɛɛ, lafɛɛ wa sɔa araɛ iboi. Kpãai Ilaaɗ ku tooɛ ngbei. ²⁷ Kpãai Ilaaɗ ku too iyi í má nɔ kù ne riisi kãma iyi Ilaaɗ Baaba í jilɔ si í je ntɔ, ñɛui í je inɛ ku ya ce araarei kɔyɔ ña do jaaɗ ña iyi à waa wahala, nɔ ku mà araɛ ku mu si laalo yaamɔi andunya.

2

Maà ya cɔ bei amane ña à reò ñɛ do bɛɛɛ

¹ Kpaasim ɲa, inɛ iyi ò dasi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi naane, nɲu iyi í je ilu amboe, i maà ya jò naane ku dasi nɲe ku tótòò bèɛɛi inɛ ɲa ku cò. ² Yaase gò wee. Ilu fia gò iyi í nɛ ibò jiiida do leleawoi wura í naa si kutótòò nɲe. To, wee, ilu are gò mǎ í naa bɛ do ibò ku gae. ³ Bii ò jirima ilu ibò jiiidau ɲa nǎ ò ni ku buba si kitǎi inɛ nla ɲa, nǎ ò sǎ ilu areu mǎ ò ni ku leeki ihǎ, walakò ku buba ile, ⁴ i waa cò bei inɛ ɲa à reò nɲe do bèɛɛɛ ɲai. Nǎ ò waa kiiti inɛ ɲa mbe do lasabu iyi kù je dee dee.

⁵ Baakòom ɲa, i gbò. Inɛ ɲa iyi à je ilu are si andunyau ihǎi Ilaaǎ í cica ku ba naane nɲa ku la nǎ a baò bommae iyi í wǎò inɛ ɲa iyi à buu. ⁶ Amma inɛ, ò ya donda ilu are ɲai. Wee ilu fia ɲai à waa kpǎ ɲe iju nǎ aɲai à ya bǎò ɲe ile kiiti, mà iboi. ⁷ Aɲai à ya maa nya cǎoi iri jiiida iyi Ilaaǎ í mu nɲe.

⁸ Kukoi ideí Ilaaǎ í ni, bi inɛ mmu bei ò bi arae. Ntǎ ntǎ, mii jiidai ò waa ce bii ò waa too woodai bommai Ilaaǎu bɛ ɲa. ⁹ Amma bii ò waa cò bei inɛ ɲa à reò nɲe do bèɛɛɛ ɲa, dulum nii ò waa ce ɲa nǎ woodai Ilaaǎ á yɛ taale nɲe domi i kù waa jirimae ɲa. ¹⁰ Ntǎ ntǎ, inɛ iyi í kua wooda baa akǎ, wooda iyi wa too bebei fei ngbei. ¹¹ Inɛ iyi í ni, i maà ce sakara, nɲui í ni má, i maà kpa amane. Na nɲu, baa bii ò kù ce sakara, bii ò kpa amane, ò kua woodai. ¹² Na nɲu, i ya fǎ ide nǎ i ya ce bei inɛ ɲa iyi wooda iyi í ya nya inɛ á kiiti. ¹³ Inɛ iyi kù nɛ araareí kpaasi, Ilaaǎ á kiiti nɲu mǎi kaa ce araaree. Amma inɛ iyi í nɛ araareí kpaasi ɲa á je igǔ si ajoin kiitiu.

Naane ku dasi do ice ku ce

¹⁴ Kpaasim ɲa, riba yoomai amane í nɛ bii í ni nɲu í je woo dasi naane nǎ kù waa ce kookoosue. Naaneu bɛ á faaba lafɛɛ? ¹⁵ Bii inɛ gò nɲe, inemǎkò walakò inaabo gò í nɛ areí jaae, nǎ kù nɛ baa ije iyi á je, ¹⁶ nǎ inɛ gò nɲe ku ni, kǎ sukudǎ, i ya je i yo, maà jò tǔtǔ ku kpae, bii kù muaa

bukaatai mii iyi í nɛ, sukudǎi mii wa niaa. ¹⁷ Bɛɛbɛ mǎi, naane ku dasi iyi á kù waa yɛ kookoosue, naaneu ngbei.

¹⁸ Inɛ gò á yǎkǎ ku ni, inɛ ihǎ í dasi naane, inɛ ihǎ mǎ wa ce kookoosue. Amma amu an jɛaa n ni, nyisim naane ku dasie iyi kù je do kookoosu, nǎ amu mǎ n nyisi naane ku dasim do kookoosue. ¹⁹ Kù je ò dasi naane iyi Ilaaǎ akǎi í wee? Í sǎa. Baa inɛi inǎkò ɲa mǎ à mà bɛɛbɛ nǎ à waa yaya do njo. ²⁰ Amma awǎ iyi i kù nɛ laakai, ò bi n nyisie iyi naane ku dasii inɛ gò iyi kù waa ce kookoosue, ngbei? ²¹ Bala nwa Aburhamu í je dee dee si wajui Ilaaǎ na kookoosue iyi í ce, si iyi í jesi nɲu ku saka amae Izaaki ku ceàò Ilaaǎ kuwee. ²² I kù yɛ naane ku dasii Aburhamu nɲe do kookoosue wa too nɲe ba. Naane iyi í dasi í bàa í kǎ na kookoosue iyi wa ce. ²³ Bɛɛbei kukoi ideí Ilaaǎu í ce iyi í ni, “Aburhamu í dasi Ilaaǎ naane, nǎ do saabui naaneu Aǎ mǎ í kǎa si inɛ dee dee”. Nǎ à waa kpoo kpaasii Ilaaǎ. ²⁴ Debei amane í ya je dee dee si wajui Ilaaǎi na saabui kookoosue iyi wa ce, kù je na naane iyi í dasi nɲu akǎ.

²⁵ Bɛɛbɛ mǎi abo kaafe iyi à ya kpe Rahabuu, í ce. Í je amane dee dee si wajui Ilaaǎ na kookoosue si na iyi í jǎ í gba Zuifu woo bɛ ɲau si kpasɛɛ nǎ í nya ɲa do kpǎa mmu. ²⁶ Nǎi í jǎ à ni ara iyi kù nɛ hunde, ara ikui. Bɛɛbɛ mǎi naane ku dasi iyi kù waa ce kookoosue naane ikui.

3

Idei ame

¹ Kpaasim ɲa, i maà dɛ i kpǎ inɛ iyi ò waa bi i maa kǎ inɛ ɲa si ideí Ilaaǎ, domi ò mà ɲa, awa iyi à waa kǎ inɛ ɲa si cioi ideí Ilaaǎ, Ilaaǎ kaa ce araare nwa si kiitie. ² Si mii nkpoi awa fei à ya ka rara. Inɛ iyi kù waa ce kurara si ide ku fǎe, lafɛɛ inɛ ku jǎi nǎ í yɛ bei inɛ iyi í dasi arae fei

arezem. ³ Beebe mɔi à ya ka dasi arezem si gelei aɕi ɲa ku ba a jirima wa, ka bei ka yɔkɔ ka bɔɔ ara ɲa bii à bi. ⁴ Nɔ i ya cɔ akɔi inyi má ɲa, do bei à lau fei nɔ fufu jiida wa ce í ya tale ɲai, amma do falafili keeke gɔi woo nyimbo akɔu í ya bɔɔde bii í bi. ⁵ Beebe mɔi amɛ í je mii keeke si ara, amma í ya tɔɔ fufu si mii nla.

I cɔ bei ina nyenyɛ í kere í to, amma do ɲɲu fei á yɔkɔ ku jo agbo nla nla. ⁶ Beebe mɔi amɛ í ye bei ina. Nɲui í je laalo nla nla. Nɲu mɔ ikɔ akɔi ara nwai, nɔ í ya beje ara nwa fei bei ina, domi laalo iyi í ya ce í yei bei inai ala. ⁷ Amanɛ á yɔkɔ ku kámia ɲai sako iká iká fei, do yei ɲa do mii ku cã ile ɲa fei do mii ndii inɔ inyi ɲa, í nɔ ɲa tã mɔm de. ⁸ Amma inɛ kãma ci ya nɔ amɛɛ. Mii laalo gɔi iyi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku kámia, í ne aɕi ntɔ ntɔ ku kpa amanɛ. ⁹ Do amɛi à ya ka saabuɔ Baaba Lafɛɛ nwa, nɔ do ɲɲui à ya ka ceekpeɔ inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í taka bei ɲɲu takae. ¹⁰ Nɔ hai si gele akãu bei ideɪ saabu do ikpe í ya fita. Inɛ kpaasim ɲa, kù sɪa ku je beebɛ. ¹¹ Isɔ akã kaa yɔkɔ ku ne inyi didɔ do inyi laalo ajɔ. ¹² Beebe mɔi kpaasim ɲa, i jɔ i mà ɲa iyi jli ndii figi kaa so olivi, nɔ jli ndii rezɛɛ mɔ kaa so figi. Beebe mɔi i kaa yɔkɔ i ba inyi jiida si inyi iyi í da imu.

Bisi iyi wa naa hai lele

¹³ Yoo ɲɛi í ne kumà do bisi. Bii lafɛɛ í ne bisii do ntɔ, kù jɔ a yɔɔ si isɛɛnɛ jiidaɛ do si kookoosu ɲa iyi wa ce do ara ku kaye. ¹⁴ Amma bii i waa ce igu yaamɔ do nje ku wã, maà tɔɔ fufu, maà sɔa ntɔ ibo, ¹⁵⁻¹⁶ domi tengi bii igu do nje ku wã í wa, bei daa beeteke do kuce laalo fei í ya wa. Dimii bisi beebɛ kù waa naa hai lele. Inɛ ɲɲu be ti andunyai, do ti idɔɔbii amanɛ, nɔ hai bi Seetam nii wa naa. ¹⁷ Amma bisi iyi wa naa hai lele, sinte titã í má. Si anyie inɛ iyi í ne bisiu í ya bi inɛ ɲa a ne anu akã, í ya maa mu arae, nɔ í ya bi ɲɲu ku ce mii iyi á dɔa inɛ ɲa si. Í ya ne araarei nɔ

í ya ce icɛ jiida. Ci ya na kubi ntɔ, kù nɔ kù ne muafiti. ¹⁸ Inɛ ɲa iyi à waa de anu akã à ya ce kuwɛɛ ɲa feii si laakai ku sũ. Laakai ku sũu í yei bei dimi iyi à waa gbɛ nɔ mii iyi aa na a da ɲɲui í je kuwɛɛ dee dee.

4

Kɔɔɛi andunya

¹ Mii í ya naaɔ kakɔɔ do ija wa si aninii ɲɲɛ. Nɲu be wa naaɪ hai si kɔɔɛi mii nkɔɔ iyi wa ba idɔ ɲɲɛ ku ja. ² Í bi i ne ngɔɔɔ iyi i kaa yɔkɔ i ba ɲa, ɲɔi í ce í ya bi inɛ ku kpa ɲa. Í waa ce kɔɔɛi mii iyi i kaa ba ɲa, i waa ce kakɔɔ do ija inɛ duusɔɔ. I kù ne mii iyi i bi ɲa domi i ci ya tɔɔ Ilaaɔ ɲa. ³ Nɔ baa bii i tɔɔ Ilaaɔ i kaa ba ɲa domi do kurarai i waa tɔɔu ɲa. Mii iyi i waa tɔɔu na irii faayii ara ɲɲɛi. ⁴ Inɛ iyi i kù leeklɔ inɛ akã ɲa, i kù mà ɲa iyi bii i bi andunya, mbɛɛi Ilaaɔi i ya je ɲa? Inɛ iyi í bi andunya, mbɛɛi Ilaaɔi í ya je. ⁵ I maà tamaa si ngbei kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ í bi Hunde iyi í da nwa si do igu. ⁶ Amma Ilaaɔ í ya mu nwa didɔ iyi í la í re. Nɔ beebɛi kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ kù wa anyii ilu faau ɲa amma woo kaye ara ɲai wa mua didɔɛ. ⁷ Na ɲɲu, i sũa Ilaaɔ iri ile. I kɔsi Seetam á sa ɲɲɛ ku jli. ⁸ I sekee si Ilaaɔ nɔ ɲɲu mɔ ku sekee si ɲɛ wa. Inɛ ilu dulum ɲa, i wɔɔ awɔ ɲɲɛ. Nɔ i fãuta idɔ ɲɲɛ, inɛ ilu idɔ minji ɲau. ⁹ I jɔ i weɛ do inɔ kufɔ ɲa, i buba gɔɔwoo ɲɲɛ do kukpata. I jɔ anyi ɲɲɛ ku kpaasi do kukpata, nɔ inɔ didɔ ɲɲɛ ku je ɲɲɛ inɔ kufɔ. ¹⁰ I kaye ara nɲɛ si wajui Aɔ Lafɛɛ nɔ ku so ɲɛ lele.

Maà kiiti kpaasie

¹¹ Inɛ kpaasim ɲa, i maà ya sɔ ɲɛ laalo ɲa. Inɛ iyi wa sɔ kpaasie laalo, laaloɪ woodai wa fɔ. Inɛ iyi wa kiiti kpaasie, woodai wa kiiti. Wee, bii i waa kiiti woodau i kù je inɛ iyi wa jirimaɛ, amma i jile arae si agbei woo kiitiu. ¹² Ilaaɔ ɲɲu akã wa na

wooda, nñui í nò í je woo kiiti. Nñu akāi á yókò ku faaba inɛ, nñui á nò ku yókò ku ce inɛ nfe. Beirei awò ì yɛ ì waa kiitiò kpaasie ña.

Maà tɔɔ fufu

¹³ Inɛ iyi ì ya maa ni, nnyi walako ala aa ka bɔ ilu ihɔ ka ce sɛa bɛ zakai adɔ akā ku ba ka ba fia, ì de itɛ ì gbɔ iyi ñ wa n fɔ nsei. ¹⁴ I kù mà bei ala nñe á yɛ. Mii kuwɛɛ nñe í je. Kuwɛɛ nñe í yɛi bei bukɔɔ iyi á tɔtɔɔ nsei nsei nò ku fangaa ma. ¹⁵ Ide iyi í jò ì fɔ ña wee, ì ya ni ña, bii Ilaaɔ í bi aa ka wɛɛ, aa ka nò ka ce iyi ihɛ walako aa ka ce iyi ihɔ. ¹⁶ Amma nsei ì waa tɔɔ fufu ì so ara nñe lele. Dimii faau bɛɛbɛ fei kù sɛa. ¹⁷ Bɛɛbei inɛ iyi í mà mii iyi í je jiida nò kù waa coo wa dasi araɛ dulum nii.

5

Laabaau iyi à sɔ ilu fia ña

¹ Nsei, inɛ ilu fia ña, ì gbɔ iyi ñ wa n sɔ nɛ. I kpata ì cā kpokpo ña na wahala ña iyi aa naa si nɛ! ² Amani nñe ña í sāmì, nò tūtū ña à je ibò nñe ña má. ³ Wura nñe ña do iso fufū nñe ña fei à mu atɛ. Atɛ ku mu nñau ì je sɛɛda si nɛ nò ku ño ara nñe bei ina. Ì ko amani ì tɔtɔɛ ña si waatii ankāanyiu ihɛ. ⁴ Wee ì ci ya sāa woo da amaaɛ nñe ña fia ña. I cɔ inɔ kufɔ ña ña! Anu ku dɔi inɛ ñau í to hee si itɛi Aɔ Lafɛɛ ilu gbugbā. ⁵ Ì ce kuwɛɛ nñe ña si andunya do amani nla nla do faayi. Ì je ì ce kaato bei angudā iyi aa bɔd aso laga ña. ⁶ Ì yɛ taalei inɛ dee dee ña ì kpa ña ña, a kù nò a kù kɔd ara ña.

Temua do kutɔɔ

⁷ Kpaasim ña, inɛ fei ì yókò temua ña hee Lafɛɛ koo nyiò wa má. I cɔ bei woo logoo ì ya temua ku maa cɔ ilɛɛ hee amaaɛ koo jīaò. Temuai í ya ce ku yɛd ijī sinte hee do ti ankāanyie fei. ⁸ Inɛ mɔ ì yókò temua ña, ì jò idɔ nñe ku leekí dim dim ña, domi kunaai Lafɛɛ í maai wa mbɛ.

⁹ Inɛ kpaasim ña, ì maà ya yɛ taalei nñe ña ku ba Ilaaɔ mɔ ku maà na ku yɛ taale nñe. Woo kiiti wee wa to wa, wa bi ku lɔ wa. ¹⁰ Inɛ kpaasim ña, ì yɛ gigii walii ña iyi à fɔ ì de wo do irii Lafɛɛ. I sɛi temua nñe iyi à ce si ijuukpā ña. ¹¹ Aa ka yókò ka ni ilu inɔ didɔ ña ì domi ngu ña à yókò temua. Ì gbɔ temuai Zɔɔbu ña, nò ì mà mii iyi Aɔ Lafɛɛ ilu araare si jiida ku jɛɛ í cea ña si anyii wahalae.

¹² Inɛ kpaasim ña, iyi í re mɔm, ì maà ya ceekpe do lele ña wala do ilɛ wala do ide mmu gɔ. Bii ntɔi, ni ntɔi, bii ibo mɔi ni iboi, ku ba ì maà na ì dasi kiitii Ilaaɔ ña.

¹³ Wahala í ba inɛ gɔ nñe? Ku ce kutɔɔ. Inɔi inɛ gɔ nñe wa dɔi? Ku saabu Ilaaɔ do iri ku kɔ. ¹⁴ Inɛ akā nñe wa ce bɔɔi? Ku kpe inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ña, anai aa jɔaa ikpo si iri do irii Lafɛɛ nò a cea kutɔɔ. ¹⁵ Kutɔɔ do naaneu á yókò ku faaba bɔɔu. Aɔ Lafɛɛ á muaa baani, bii í nò í ce dulum nii á kpa ide ì dulum dɛɛ. ¹⁶ Na nñu, inɛ fei ì ce tuubai dulum du nɛ si wajui nñe ña nò ì ya cea nñe kutɔɔ ña ku ba ì ba iri ña. Kutɔɔi inɛ dee dee ì nɛ gbugbā nla nla. ¹⁷ Elii amanɛi bei awa mɔ. Í ce kutɔɔ ntɔ ntɔ ijī ku maà rɔ, ijī ì nò í leekí zakai adɔ mɛɛta do cukpa mɛɛfa. ¹⁸ Si anyii nñu nò í ce kutɔɔ má nò Ilaaɔ í jò ijī í rɔ nò í jò ì je í fita si ilɛ.

¹⁹ Inɛ kpaasim ña, bii inɛ gɔ nñe í jìd ntɔ nò kpaasi gɔ í baɛ wa si kpāi ntɔ, ²⁰ ì mà ña, inɛ iyi í baaò ilu dulum wa hai si kpāa laalo bii í wa wo, í faaba hundei ilu dulum nɔui hai si kpāi iku, nò Ilaaɔ á kpa ide ì kurara nkpo nkpoɛ.

Tia sinte iyi Piεε í kó

Piεε í ce ña fɔɔ

¹ Amui Piεε woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kó nñe tiau ihēi, inñe iyi Ilaaɔ í cica nɔ í fangaa í je ise mmu ña si ilei Pɔntu, do Galati, do Kapadosi, do Azii, do Bitini. ² Ilaaɔ Baaba í cica ñei si bei í dasi ido nñu ku ce. Nɔ í je inee ña do saabui Hundee, ku ba í jirima Jesu Kirisi ña nɔ nñe ku we ñe.

Didɔ do laakai ku sũ ku kɔɔsi si kuwεε nñe.

Kpāa ku cɔ iyi í je ti kuwεε

³ Ka saabu Ilaaɔ, Baai Lafē nwa Jesu Kirisi. Si araare nlae, í jò kujli Jesu Kirisi wa hai si bale í bí wa ise gbeejisia. Si beebe í mu nwa kpāa ku cɔ iyi í je ti kuwεε. ⁴ Nɔ í jile nwa tubu iyi kaa beje, kaa riisi, nɔ kuslae kaa tā. Tubuu í jile nñe lele, ⁵ inñe iyi gbugbāi Ilaaɔ wa degbe do saabui naane ku dasi, aa ba faaba mam mam ña. Faabau Ilaaɔ í ce sɔɔlue ku nyisi ñe si ajɔi ankāanyiu.

⁶ Na ñɔi í jò í ya ne inɔ didɔ nla nla ña, baa bii í je í wa si inɔ ku fɔ nsei ña si waati keeke, si laakai ku cɔ dimi ikā ikā. ⁷ Naane ku dasi nñe í ne beere nto nto í re wura, domi wura á na ku tā. Do nñu fei, do inai à yɔɔ à nya riisie. Beebe mɔi, Ilaaɔ wa cɔ laakai naane ku dasi nñe ku ba ku mà gbugbāe. Nɔ aa ba saabu do yiiko do beere ña waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Ì buu baa do iyi i kù yɔɔ ña. Ì dasie naane baa do iyi i kù yɔɔ titā ña. Nɔi í jò í wεε inɔ didɔ nla nla ña iyi í ne amboe hee í kpeeɔ ku fɔ do gele. ⁹ Ì wεε inɔ didɔ nla nla ña si na iyi í jò í waa ba ribai naane ku dasi nñe, iyi í je faabai hunde nñe.

¹⁰ Si ideí faabau ihē walii ña iyi á ce walii si gāmei didɔ iyi Ilaaɔ í jile nñe á ce kudede jiida jiida ku ba a mà yaasee. ¹¹ Hundei Kirisiu í wa si ña nɔ í sɔ ña do njuma iyi Kirisi á

ba ijuukpā, nɔ si anyie á ba amboe. Nɔ á ce himma ku ba a mà waatiu do kpāa iyi wa faau. ¹² Ilaaɔ í sisia walii ñau í ni ide iyi nñu í sɔ ñau kù je ti aña taka nñe, tu ñei. Nsei woo sisi laabaau jiida ñau á waazo nñe nɔ í gbo ideu ña. Á fɔ ideí do gbugbāi Hundei Ilaaɔ iyi á be wa hai lele. Nɔ amaleka ñau taka nñe á waa bi a mà yaasei ideu.

Ka leeki si kuwεε iyi í má

¹³ Na nñu, i ce laakai ña. I mu ara nñe ña, nɔ í dasi kpāa ku cɔ nñe fei si didɔ iyi aa na ñe si waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁴ I jò í je bei amu ña iyi á ya gbo ide nɔ i mà ti í jò kɔɔde iyi í ya tako i maa ce ña wo si waati iyi í kù mà ngagɔ ña kú maa neɔ ñe. ¹⁵ Amma í jò isene nñe ña fei ku má, bei Ilaaɔ í má, nñu iyi í kpe ñe. ¹⁶ Ilaaɔ takae í fɔ si kukae í ni, í jò kuwεε nñe ku má, domi amu takam ñ má.

¹⁷ Ilaaɔ, nñu iyi í ya kpe Baaba ña si kutɔ nñe, nñui í je inee iyi á kiiti inee fei si bei inee fei í ce nɔ kaa cɔ ijui inee gɔ. Na nñu, waati iyi í gbe nñe si andunya í jɔɔ do jirima ña. ¹⁸ Bala nñe ña á jò nñe tubui kuwεε nfe nfe. Nɔ inñe taka nñe í mà ña iyi á ya ñei hai si kuwεε. Kù je do isɔ fufu walakɔ wura iyi á na ku tāi à ya ñeɔ. ¹⁹ Aawo, á faaba ñei do nñe ilu beerei Kirisi, nñu iyi í ye bei angudāi kuwee hai ne leebu nɔ kù ne riisi gɔ. ²⁰ Hai waati iyi á kù taka andunyal, Ilaaɔ í cica Kirisiu, amma í nyisi araε si waatii ankāanyiu ihē na aranfaani nñe. ²¹ Na saabuei í dasi Ilaaɔ naane ña, nñu iyi í dedee hai si bale nɔ í muaa amboe ku ba naane ku dasi nñe do kpāa ku cɔ nñe ku wa si Ilaaɔ.

²² Nsei, si nto ku jirimai í fūuta ido nñe ña ku ba kubii kpaasi woo dasi naane ña iyi í ne ña ku mà je do muafiti. Na nñu, i bi nñe nto nto do ido nñe fei ña. ²³ Í sɔa í ce beebe ña si na iyi í jò á bí ñei ise gbeejisia, nɔ kù je do dimi iyi á ku, amma do dimi iyi kaa kui. Dimiui í je ideí Ilaaɔ, nñui í

je icui kuwɛɛ nɔ kaa tã. ²⁴ Kukɔi ideɪ
Ilaaɔ wa fɔ́ í nɪ,
Inɛ fei í yɛi beɪ fɔ́fɔ́,
Nɔ beɛɛɪ inɛ fei í yɛi beɪ kokoi fɔ́fɔ́.
Fɔ́fɔ́ í ya gbɛ, nɔ kokoe ku wɔ́.

²⁵ Amma ideɪ Aɔ Lafɛɛ á maa weɛi do
aɔ fei.

Ideu, nɲui í je laabaau jiida iyi á
waaɔɔ nɲɛ.

2

Kuta ilu hunde

¹ Na nɲu, i jɔ́ laalɔ baa yooma fei
ɲa, hai ibo ku sɔ́, do muafiti, do igu,
do irii inɛ ku sɔ́. ² Si beɪ ama kpɔ́tɔ́
í ya bi ámɔ, inɛ mɔ́ í sɪ́a i bi ámɔ iyi
í mǎ iyi í je ideɪ Ilaaɔ. Hundi Ilaaɔ
wa mu nɲɛ amɔu ku ba i la si kpǎai
faabau ɲa, ³ si beɪ í tiɛ didɔ́i Aɔ Lafɛɛ
tǎ ɲa.

⁴ I sekeɛ si Lafɛɛ wa, nɲu iyi í je
kuta ilu hunde iyi inɛ ɲa á kɔ́si,
amma Ilaaɔ́ í cicaɛ si na iyi í jɔ́ í nɛ
beɛɛɛ bi tɛɛ. ⁵ Inɛ mɔ́, i naa wa beɪ
kuta ilu hunde a ceɔ́ ɲɛ ice a maɔ́
ile bi ku wai Hundi Ilaaɔ. Beɪ aa je
woo wee ɲa iyi á mǎ iyi á na Ilaaɔ ara
ɲa beɪ kuwee iyi á dɔ́aa si do saabui
Jesu Kirisi. ⁶ Í sɪ́a i ce beɛbe ɲa si na
iyi í jɔ́ á kɔ́ si tiai ideɪ Ilaaɔ á nɪ,
Ilaaɔ́ í nɪ,

N̄ cica kuta ilu beɛɛɛ n̄ jilɔ́ ilui Siɔ́ɔ
beɪ kuta gbugbǎi icui ile.

Inɛ iyi í dasiɛ naane, kaa ye anyɔ́.

⁷ Kutau, í nɛ beɛɛɛ bi inɛ woo dasi
Jesu naane ɲa, amma hai dasi naane
ɲa á kɔ́siɛ. Do nɲu fei, kukɔi ideɪ
Ilaaɔ́ í nɪ,

Kuta iyi woo ma ɲa á kɔ́si

Nɲui í na í je kuta gbugbǎi icui ile.

⁸ Nɔ bii gɔ́ ɲa á ya ni mǎ,

Kutau ihɛ́i í jɔ́ inɛ ɲa á waa koose.

Nɲui í ya maa keke ɲa.

Á koosei si na iyi í jɔ́ á kɔ́ ku dasi ideu
naane. Nɔ nɲu beɪ Ilaaɔ́ í jile ɲa.

⁹ Amma inɛi ì je dimi iyi Ilaaɔ́ í
cica, nɔ inɛi ì je woo weɛi ilaalu ɲa, ì
je dimi iyi í mǎ ɲa iyi Ilaaɔ́ í ya ku ba
í sisi jiida ku jɛɛ, nɲu iyi í kpe ɲɛ hai
si ilu kuku ì naa ì lɔ́si inya kumǎ ilu

beɛɛɛɛ. ¹⁰ Tako wo i kù je dimi ɲa iyi
inɛ gɔ́ í mǎ, amma nsei ì je inɛi Ilaaɔ́
ɲa. Tako wo i kù mǎ mǎ Ilaaɔ́ wa ce
araare nɲɛ, amma nsei beɪ ì mǎa ɲa.

Kuwɛɛi woo dasi naane

¹¹ Inɛ baakɔ́m ɲa, n̄ wa n̄ tɔ́ ɲɛi,
inɛ iyi í ye beɪ inɛ njoo do ise mmu
ɲa si andunyau ihɛ́, i jɔ́ í nɔ ara nɲɛ
do binei ara iyi í ya maa ce igũ do
hunde nɲɛ. ¹² I jɔ́ í nɛ daa jiida ɲa
si inɔi hai dasi Jesu naane ɲa, domi
baa bii á waa kpe ɲɛ inɛ laalɔ ɲa, aa
ye ice jiida nɲɛ nɔ a saabu Ilaaɔ́ si aɔ́
iyi á kiiti ɲa.

¹³ I jirima ilu iri fei ɲa na irii Lafɛɛ,
hai ilu ile, nɲu iyi í re do gbugbǎ,
¹⁴ hee ku koo si ilaalu ilu ɲa, inɛ ɲa
iyi í be wa ku ba a kpǎ woo ce laalɔ
ɲa iju, nɔ a saabu woo ce jiida ɲa.
¹⁵ Do ntɔ́, iyi Ilaaɔ́ í bi, nɲui í je ice
jiida nɲɛ ku dǐ gelei hai mǎ ngɔ́gɔ́ ɲa
si ide hai ne yaase ɲa. ¹⁶ Í sɪ́a i ya
maa n̄ beɪ inɛ ɲa iyi á nɛ ara ɲa,
amma i maɔ́ ti i jɔ́ ara ku nɛ nɲɛ ku ye
beɪ acɔ́ iyi wa bii laalɔ. I je kuwɛɛ nɲɛ
beɪ woo ce icei Ilaaɔ́ ɲa. ¹⁷ I jirima
inɛ fei ɲa, i bi kpaasi woo dasi Jesu
naane nɲɛ ɲa, í ce njoi Ilaaɔ́, nɔ i
jirima ilu ileu ɲa.

Mii iyi wahalai Kirisi wa nyisi wa

¹⁸ Inɛ amaace ɲa, i sũa lafɛɛ nɲɛ ɲa
iri ile i jirima ɲa ntɔ́ ntɔ́, kù je inɛ
jiida do amane ku rɔ́ ɲa akǎi aa ya
cea ɲa, amma hee do inɛ ku gaabu
ɲa feii. ¹⁹ Do ntɔ́, bii á waa kpǎ ɲɛ
iju nfe nfe, í sɪ́a i yɔ́kɔ́ temua ɲa na
irii Ilaaɔ́. ²⁰ Bii ì yɔ́kɔ́ temuai goloi
kuraraɛ i kù nɛ saabu kǎma. Amma
bii ì ba ijuukpǎ na jiida iyi í waa
ce ɲa nɔ ì temua, mii jiidai si wajui
Ilaaɔ́. ²¹ Na ideu beɪ Ilaaɔ́ í kpe ɲɛ
domi Kirisi takae í ba ijuukpǎ na iri
nɲɛ nɔ wa nyisi ɲɛ yaase jiida ku ba
i too tuubaɛ ɲa. ²² Kù ce dulum, a
kù nɔ a kù gbɔ́ ibo si gelee aɔ́ kǎma.
²³ Iyi á buu, kù sǎ nɲa arabu. Iyi á
kpǎa iju, kù ceekpe ɲa, amma í leekǐ
do Ilaaɔ́ iyi í ya kiiti dee dee. ²⁴ Kirisi
takae í so dulum du wa si araɛ si
jǐi ku gaauu, ku ba ka je beɪ iku si

wajui dulum, nɔ ka ce kuwɛɛ nwa dee dee. Do saabui kumɛɛɛ ɲai à baò iri. ²⁵ Tako wo i ye ɲai bei angudā ɲa iyi à nyɔ, amma nsei i nyi wa bi woo degbeu ɲa, nɲu iyi wa degbe hunde nɲɛ.

3

Abo do mɔkɔ

¹ Bɛɛɛ mɔi inɛ inaabo ɲa, i sūa mɔkɔ nɲɛ ɲa iri ile, hee baa bii í je gɔgɔ ɲɲa ɲa a kù dasi ideɪ Ilaaɔ naane, daa nɲɛ ku jò a dasi naane. Waati bɛɛɛ i kù ne bukaatai ide ku fɔ má ɲa, ² domi aa ye kuwɛɛ nɲɛ í má, i nɔ i mà bɛɛɛi amanɛ ɲa. ³ I maà dede i je abo kusla ɲa do mii ndii ara nɲu akā, bei iri ku ba, do sabai wura ɲa, do nyau kusla ɲa. ⁴ Amma i jò kusla nɲɛ ku je si idɔ nɲɛ, kusla iyi ci ya tā. Nɲui í je daa didɔ do idɔ ku buba. Iyi bei í je mii ilu bɛɛɛ jiida si wajui Ilaaɔ. ⁵ Bɛɛɛi inaaboɪ tako ɲa iyi à mà bɛɛɛi Ilaaɔ nɔ à dasiɛ naane à ya teese ara ɲɲa nɔ à ya sūa mɔkɔ ɲɲa ɲa iri ile. ⁶ Bɛɛɛi Sara í ce, í ya maa jirima Aburahamu, nɔ wa kpoo lafɛɛɛ. Nsei, bii i waa ce jiida ɲa nɔ i kù waa ce nɲoi nkāma, inɛ mɔ i je bei ama inaaboɛ ɲa.

⁷ Inɛ inɛmɔkɔ ɲa mɔ, si kuwɛɛ nɲɛ do abo nɲɛ ɲa, i ye gigi iyi a kù to ɲɛò gbugbā. I jò i mà bɛɛɛ ɲɲa ɲa, domi Ilaaɔ á mua aɲa mɔ kuwɛɛ inɛò ɲa aɲo. I ya maa ce bɛɛɛ ku ba nkāma ku maà ganji ɲɛ si kutɔɔ nɲɛ.

Ijuukpā na jiida ku ce

⁸ Si anyii fei ndɛɛ i jò inɛ fei i ne lasabu akā do kubi akā ɲa. I bi nje bei igbā do ifo ɲa, i ce araareɪ nje do ara ku kaye ɲa. ⁹ I maà ya sāa inɛ laalɔɛ, walakɔ arabu ɲa iyi í buɛ. Í sɫa mɔm i ya jɛaa do kuwɛɛ, domi Ilaaɔ í kpe ɲɛi ku ba i ba kuwɛɛ ɲa. ¹⁰ Si bei kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ í ni, Inɛ iyi í bi ku ce kuwɛɛ jiida nɔ kú ne inɔ didɔ aɲo fei, Kú jò laalɔ ku fɔ nɔ kú nɔ geɛɛ si ibo ku sɔ.

¹¹ Í sɫa ku saa laalɔ nɔ ku ce jiida, Í sɫa ku maa dɛ laakai ku sū waati kāma fei,

¹² Domi Lafɛɛ wa degbe inɛ dee dee ɲa

Nɔ wa gbo kutɔɔ ɲɲa.

Amma í fūsi woo ce laalɔ ɲa awɔ.

¹³ Yooi á ce nɲɛ laalɔ bii i hanya i waa ce jiida ɲa. ¹⁴ Baa bii i waa ba ijuukpā ɲa na dee dee ku je nɲɛ, i ne inɔ didɔ ɲa. I maà ce nɲoi amanɛ ɲa, nɔ i maà ya biti ɲa. ¹⁵ Amma i jò Kiriɪi ku je Lafɛɛ si idɔ nɲɛ. I tā sɔɔlu waati kāma fei i jɛa inɛ ɲa iyi à waa bee yaasei kpāa ku cɔ nɲɛ. ¹⁶ Amma i je ɲɲa do ide didɔ do bɛɛɛɛ. I jò idɔ nɲɛ ku maa má ku ba bii à waa má ɲɛ ide si isɛɛɛ jiida nɲɛ iyi wa naa hai bi Kiriɪi, anyɔ ku mu ɲa si ideu.

¹⁷ Bii í je na idɔɔbii Ilaaɔi à waa kpāɛ iju na jiida iyi i waa ce, iyi bɛ í sɫa do iyi aa maa kpāɛ iju na laalɔ. ¹⁸ Gbakā akāi Kiriɪi í ku na dulum. Nɲu iyi í je inɛ dee dee, í ku na inɛ laalɔ ɲa, ku ba ku bɔò wa bi Ilaaɔ. Waati iyi à kpaa araɛ í ku amma hundeeɪ í wɛɛ.

¹⁹ Do hundeeui í koo í waazoa iku ɲa iyi à waa mu bei inɛi piisɔɔ ɲa, ²⁰ inɛ ɲa iyi a kù tako a kù waa jirima Ilaaɔ si waati iyi í temuaò ɲa hee Nowee í koo í cɛò akɔi inyiui í tā. Inɛ ɲa iyi à lɔ si akɔi inyiui a kù kpɔ, a kù re aɲa mɛɛjɔ, nɔ à ba faaba hai si inɔ inyi nlau. ²¹ Inyiui, í yei bei inyi ku dasi. Kù je a ni wa nya riisii ara, amma wa nyisi iyi inɛ í dasi idɔ nɲu ku ce kuwɛɛ iyi idɔi nɲu kaa ye taalei nɲu si wajui Ilaaɔ. Mii ɲau bɛ fei í ce na saabui kujɫi Jesu Kiriɪi hai si bale, ²² nɲu iyi í bɔ lele nɔ wa buba si awɔ njei Ilaaɔ. Bei amaleka ɲa do ilu yiikoi lele ɲa do ilu gbugbā ɲa à waa sūaa iri ile.

4

Kuwɛɛ iyi í kpaasi

¹ Kiriɪi í ba ijuukpā si araɛ. Na nɲu, i mà ɲa iyi inɛ mɔ aa ba ijuukpā nɔ í sɫa i yɔkɔ temua ɲa, domi inɛ iyi í temuaò ijuukpā si araɛ, dulum

kaa kāmiae má, ² nɔ waati iyi í gbe si kuwɛɛi andunyaɛ ku je si idɔɔbii Ilaaɔ, ku maà ti ku je do kɔdɛɛ nfe nfei ara. ³ Ntɔ ntɔ, tako wo ì ce bei hai dasi Jesu naane ɲa à ya bi, amma í to bɛɛɛ. Ì tako ì ce mii iyi í dɔa ara nɲɛ si ɲa, do bine, do atɛ ku mɔ, do atɛ ku kpa ine, do buki, do iwɛ ku tɔɔ iyi kù waa too wooda. ⁴ Nsei à biti si bei i kù waa ba ɲa daa bututu ɲau ku ce má ɲa, nɔ à waa bu ɲɛ. ⁵ Amma aa na a koo a sisi daa nɲa bi Ilaaɔ, nɲu iyi í tã sɔɔlu ku kiiti ilu hunde do iku ɲa. ⁶ Na nɲu mɔm nii í jò à tako à sisia ine ɲa laabaau jiidau wo ku ba baa do iyi à ku nsei na kiiti Ilaaɔ iyi í tosi ine fei, hunde nɲa ku maa wɛɛ bei Ilaaɔ takae í wɛɛ.

Ine ɲa iyi à waa ce ice do amuai Ilaaɔ dee dee

⁷ Kɔɔi mii fei í maai wa. Na nɲu, i mu ara nɲɛ do laakai, nɔ ì jò hunde nɲɛ ku wɔ nɲoo ku ba i yɔkɔ i ce kutɔɔ ɲa. ⁸ Iyi í re fei ndɛɛ, nɲui í je ì ce kookaai ì bi nɲɛ ɲa, domi kubi í ya bii dulum nkpɔ. ⁹ I ya yaɛ nɲɛ ɲa do inɔ akã, kugbagba kù maà wa si. ¹⁰ Ine baa yooma nɲɛ fei í ba amua hai bi Ilaaɔ. Na nɲu, ì ceò amua ikã ikã Ilaaɔu ice ɲa ì máa sobiò nɲɛ bei woo ce ice ilu naane ɲa. ¹¹ Ine iyi wa waaɔo í sɔa ku fɔ ideí Ilaaɔ. Ine mɔ iyi wa cea ine gɔ ice ku coo do gbugbã iyi Ilaaɔ í muaa, ku ba si mii fei a yɛ amboei Ilaaɔ do saabui Jesu Kirisi, nɲu iyi í ne amboe do gbugbã hee do aɔ fei. Ami.

Temuai ineí Kirisi ɲa si ijuukpã

¹² Inɛ baakɔm ɲa, ì maà biti do ijuukpã iyi wa naa si ɲɛ bei ina ku cɔò laakai nɲɛ. Ì maà ti ì dooe mii ikã. ¹³ Amma ì jò inɔ nɲɛ ku dɔ bii ì waa ba ikpɛ si wahalai Kirisi ɲa, ku ba ì ne inɔ didɔ nla nla ɲa si aɔ iyi á nyisi amboeɛ. ¹⁴ Inɛ ilu inɔ didɔ ɲai bii à waa bu ɲɛ na irii Kirisi, domi Hundi Ilaaɔ, ilu amboe, í wa si ɲɛ. ¹⁵ Inɛ kãma nɲɛ ku maà jò ku yɛ ijuukpã na ine ku kpa, walakɔ na ìle, walakɔ na laalo ku ce, walakɔ na

wɔbia ku gũ. ¹⁶ Amma ine iyi wa wahala si na iyi í jò í je ineí Kirisi, ku maà jò anyɔ ku muu, amma í sɔa ku saabu Ilaaɔ si na iyi í jò wa so irii Kirisiu.

¹⁷ Waati í to kiitiu ku sinti. Inei Ilaaɔ ɲai aa sinti ku kiiti. To, bii í sinti hai bi tu wa, beirei iri ku kpae á yɛ bi ine ɲa iyi à kɔ ku dasi laabaau jiidai Ilaaɔ naane. ¹⁸ Kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni,

Bii faabai ine jiiida ɲa í gaabu,

Beirei ti ilu dulum ɲa do ine ɲa iyi a kù mà bɛɛɛ Ilaaɔ á yɛ.

¹⁹ Na nɲu, ine ɲa iyi à waa yɛ ijuukpã si idɔɔbii Ilaaɔ, í sɔa a teese a maa ce jiidae nɔ a leekɔ do woo taka ɲa iyi í je ilu naane.

5

Ka gbɔa ineí Ilaaɔ ɲa

¹ Nsei, si inɔ nɲɛ, ine ɲa iyi à je ine ngboi igbei Ilaaɔ ɲai ò wa n fãa. Amu mɔ ine ngboi bei ɲa mɔ, ò nɔ ò jɛ sɛɛdai ijuukpã Kirisi nɔ ò ne ikpɛ si amboe iyi á na ku naa. ² Ì wa n tɔɔ ɲɛ, ì gbɔa ine ɲa iyi Ilaaɔ í da nɲɛ si awɔ bei à ya gbɔa angudã ɲa, ku maà ti ku je do tilasi walakɔ do bineí fia, amma ì na ara nɲɛ si iceu do inɔ akã si bei Ilaaɔ í bi. ³ Ì maà taa ine ɲa iyi à da nɲɛ si awɔ ɲau gbugbã, amma ì nyisi ɲa kuce jiiida iyi aa too si. ⁴ Nɔ waati iyi Kirisi á faata wa, nɲu iyi í je ine ngboi woo degbe ɲau, aa gba riba ilu amboe iyi kusɔae kaa tã ɲa.

⁵ Bɛɛɛ mɔi, inɛ awaasũ ɲa, ì sũa ine ngboi igbe ɲau iri ìle. Inɛ fei ì jò ara ku kaye ku je nɲɛ bei ibɔ iyi à ya dasi, domi kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ kù wa anyii woo tɔɔ fufu ɲa, amma wa cea woo kaye ara ɲa didɔ. ⁶ Na nɲu, ì kaye ara nɲɛ si awɔ gbugbã Ilaaɔ, ku ba ku so ɲɛ lele si aɔ iyi í dau. ⁷ Ì sɔ wahala nɲɛ fei bi tɛɛ, domi nɲui wa gbɔ nɲɛ.

⁸ Ì mu ara nɲɛ ɲa, ì jò hunde nɲɛ ku wɔ nɲoo, domi Seetam, mbɛɛ nɲɛ, í dabii wa dɔ anu bei muusu nla, wa dɛdɛ ine iyi á ɲɔ. ⁹ Ì kɔò

ara nɛ si wajue do naane ku dasi
 nla nla domi i mà ɲa kpaasi woo
 dasi Jesu naane nɛ ɲa iyi à fangaa si
 andunya fei, ijuukpā dimi akāu bei
 à waa ye. ¹⁰ Amma bii i ye ijuukpā
 si waati keeke i tã ɲa, Ilaaɗ ilu didɗ
 fei, nɲu iyi í kpe ɲe ku ba i ne ikpɛ si
 amboe hai ne kɔɔe na saabui anu akā
 nɛ do Kirisi, nɲu takaei á jò i kɔ dee
 dee ɲa. Nɲui á nɔ ku jò i leekɩ dim
 dim ɲa, nɔ ku mu nɛ gbugbā, i maà
 tekee hai si idee ɲa. ¹¹ Nɲui í ne yiiko
 hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankāanyi

¹² Ñ wa n kɔ nɛ ide keekeu ihɛ
 wai do sobii Silasi kpaasi ilu naane
 nwa. Ñ bi n mu nɛ gbugbā nɔ n
 nyisi ɲe iyi ideu ihɛ iyi i waa leekɩ
 si dim dim ɲau, didɗi Ilaaɗi do ntɔ.

¹³ Igbei inɛi Jesu ɲa iyi í wa ilui
 Babilɔni, iyi Ilaaɗ í cica bei inɛ mɔ,
 wa ce ɲe fɔɔ, beɛbe mɔi Maaku iyi wa
 je bei amam si naane ku dasi, wa ce
 ɲe fɔɔ. ¹⁴ I ce nɛ fɔɔ do kubi jiida ɲa.

Laakai akā ku wɛɛɔ inɛ iyi i je ti
 Kirisi fei ɲa.

Tia minjisia iyi Piɛɛ í kɔ

Piɛɛ í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Simɔɔ Piɛɛ amaace woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kɔ nɲe tiaɯ ihɛi, inɲe iyi Jesu Kirisi, nɲu iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa, í jò ì dasi naane ɲa na dee dee ku jɛɛ. Naane iyi ì dasi ɲau í nɛ beɛɛɛ bei ti awa mɔ. ² Didɔ do laakai ku sũ ku kɔɔ nɲe si, si na iyi í jò ì mà Ilaaɔ do Jesu Lafɛɛ nwa ɲa.

Kukpe do kucicai Ilaaɔ

³ Yiikoí Ilaaɔ í mu nwa bukaatai mii iyi à bi fei ku ba kuwɛɛ nwa do kutɔɔ nwa ku maa bɔ waju. Nɔ í ce beɛbei si bei í jò à màa, nɲu iyi í kpe wa ka ba ikpɛ si amboeɛ do si jiida ku jɛɛ. ⁴ Beɛbei í ce nwa kuwã nla nla ilu beɛɛɛ ɲa. Kuwã ɲau aa jò ì ye bei nɲu takae í ye nɔ i saa kuce laalo sãmi ɲa iyi í wa si andunya na bine. ⁵ Na nɲu, i ce kookaai í kɔɔsi isɛɛɛɛ jiida si naane ku dasi nɲe, nɔ si isɛɛɛɛ jiida í kɔɔsi kumà, ⁶ nɔ si kumà í kɔɔsi gaya, nɔ si gaya í kɔɔsi temua, nɔ si temua í kɔɔsi beɛɛɛɛ Ilaaɔ ku mà, ⁷ nɔ si beɛɛɛɛ Ilaaɔ ku mà í kɔɔsi jiida ku cea nɲe, nɔ si jiida ku cea nɲe í kɔɔsi kubi. ⁸ Bii mii ɲau be à wa si nɲe nɔ wa kɔɔsi, aa jò ì ya maa ce kookaai si ice nɲe, nɔ ice nɲeu ku nɛ aranfaani ku ba í mà Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ɲa. ⁹ Amma inɛ iyi kù nɛ mii ɲau be í yei bei fɛɛju, walakɔ bei inɛ iyi ijue kù waa dɔ, nɔ kaa ye ilu ku jì. Nɔ í gbɛje iyi nɲu í má hai si dulum dii takɔɛ.

¹⁰ Na nɲu, inɲe inɛm ɲa, í kɔɔsi himma ku ba í mà sãa sãa iyi Ilaaɔi í kpe nɲe nɔ í cica nɲe, domi bii ì waa ce beɛbe ɲa, í kaa dasi dulum ajɔ kãma ɲa. ¹¹ Beɛbei aa jò ì lɔ do beɛɛɛ ɲa si bomma hai tãi Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi.

¹² Na ɲoi í ce n kaa n gbɛɛjiò ku ye nɲe gigii mii ɲau ihɛ, baa do iyi ì màa tã ɲa, nɔ ì waa leekɔ dim dim si ntɔ iyi ì waa mu nɛɛɛu ihɛ ɲa. ¹³ Ntɔ ntɔ, waati iyi ì wɛɛ si hunde, ì nɛ n ya n maa n ye nɲe gigii ku ba í ya maa wɔ njoo si ɲa. ¹⁴ Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jò ì mà iyi kaa kpɛ má an jò arau ihɛ, si bei Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi í sɔm. ¹⁵ An ce kookaai n sɔ nɲe yaaseɛ ku ba í yɔkɔ í ye gigii mii ɲau do ajɔ fei ɲa si anyii ikum.

Inɛ ɲa iyi à ye amboei Kirisi

¹⁶ Do ntɔ, a kù waa too si ará iyi inɛ ɲa à waa kpa do bisi nɲa, si waati iyi à jò ì mà gbɛɛbã Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ɲa do kunyie wa. Amma awa taka nwa mɔ à ye kulae do iju nwa ¹⁷ nɔ à gbɔ imui Ilaaɔ Baaba waati iyi í fɔ hai lele í ni, inɛ ihɛi í je ama akãm iyi ì bi jiida, siei inɔ didɔm fei í ya wa. Waati nɲu Ilaaɔ, ilu amboe nla nla, í nyisi beɛɛɛ Kirisiu do amboeɛ. ¹⁸ Si anyie, à nyi à gbɔ imui Ilaaɔ wa má hai lele si waati iyi awaɔ ɲa à wa si antai geete kumáu.

¹⁹ Beɛbe mɔi naane nwa í kɔɔsi si ideí walii ɲau. I jò ì de sie itɔ ɲa, domi í yei bei fitila iyi wa má inya si ilu kuku hee iju koo máo nɔ Jesu, nɲu iyi í ye bei andaiyai daakɔ, ku má inya si idɔ nɲe. ²⁰ Sinte, í jò ì mà iyi ihɛ ɲa, iyi ideí walii go kù wɛɛ si kukɔi ideí Ilaaɔ iyi inɛ go á tuse ndɛɛ bei í bi *, ²¹ domi ideí walii go kù wɛɛ iyi inɛ go í ce do idɔɔbii nɲu takae, amma inɛ ɲa à ya sisi ideí Ilaaɔi si bei Hundee í nyisi ɲa.

2

*Woo kɔ si cio ilu ibo ɲa
(Cɔ Zudu 4-13)*

¹ Walii ilu ibo ɲa à wɛɛ wo si inoi inɛ ɲau. Beɛbe mɔi woo kɔsi cio ilu ibo ɲa aa faata wa si anini nɲe. Aa naaɔ kukɔsi ibo wa do bisi, iyi á ce inɛ ɲa nfe, nɔ aa kɔsi Lafɛɛ iyi í ya ɲa. Beɛbei aa faa ara nɲa nfe ku ce anu

* **1:20** iyi inɛ go á tuse ndɛɛ bii í bi Yaasei ideu be á yɔkɔ ku je má, iyi inɛ go í kɔ do arae.

akã. ² Ine nkpoi á too daa laalo nja, nɔ na iri nja ine gɔ nja aa bu kpāai ntɔ. ³ Na bine nja aa je ɲe taki do ide nja iyi anja taka nja à waa lasabu. Amma hai ku kpe woo kiiti nja í tã sɔɔlu ku kiiti nja. Nju moi á ce nja nfe nɔ kaa kpe mɔm.

⁴ Baa amaleka nja iyi à ce dulum wo, Ilaaɔ kù jò nja, amma í tale si nja si isa nla nla. Tengi bei à waa mu nja si ilu kuku hee ajoi kiiti. ⁵ Ilaaɔ kù nɔ kù jò inei tako nau mɔ waati iyi í jò ijí nlaui í je inei andunya nja iyi a kù mà beere, amma Nowee, nju iyi í ce waazoi ide ntɔui í faaba do amanɛ mɛje gɔ nja. ⁶ Si anyie í nyi í ye taalei inei Sodomu do Gɔmɔɔ nja mɔ má, nɔ í kpa nja do ina. Iyi beu bei í je seeda na ine laalo nja iyi aa na a naa. ⁷⁻⁸ Amma í nya Lotu ine jiida iyi í wa si inɔi ine laalo nau. Í nyaai si na iyi í jò í ya ne inɔ ku fɔ na daa bututu nja, nɔ iju iyi wa má fei laalo iyi wa ye do iyi wa gbɔ wa bitandi idɔ dee deee. ⁹ Beɛbe moi Aɔ Lafɛe í mà bei á ce ku faaba ine nja iyi à mà beere si wahala. Í nɔ í mà bei á mu ine laalo nja ku wahala nja si ajoi kiiti. ¹⁰ Ine nja iyi à waa ce kubi nfe nfei ara nja nɔ à donda yiikoi Ilaaɔ, wahala nja á caa.

Woo kɔsi cio ilu ibo nau à je ilu wɔkɔ yaamɔ nja do woo tɔɔ fufu nja iyi a kù waa ce njoi ilu yiikoi lele nja ku bu. ¹¹ Baa amaleka nau, anja iyi à re nja do gbugbã do yiiko ntɔ ntɔ, a kù waa ye taalei ilu yiikoi lele nau hee má je a bu nja si wajui Aɔ Lafɛe. ¹² Amma ine nau à ya maa yaako mii iyi a kù mà. À yei bei inai sako nja iyi a kù nɛ lasabu kãma, nɔ aa ce nfei bei inai sako nau iyi à bí ku ba a mu nja a kpa nja. ¹³ Laalo iyi à cea ine nai aa sã nja. Inɔ didɔ nja fei si inaabo nai í ya wa baa bii dasã nkpoi. Baa waati iyi ineɔ nja í tɔtɔ í waa je ijei Lafɛe ajo nja, à ya maa ce daa laalo njaí nɔ a maa nɛ si inɔ didɔ. À yei bei angudai kuwee nja iyi à nɛ leebu do riisi. ¹⁴ Iju nja fei si abo kaafe nai í

ya wa, dulum ci ya to nja. À ya mu ine nja iyi a kù waa leekí dim dim do taa. Idɔ nja í nɛ dɔɔnei bine. Ilaaɔ í ceekpe nja. ¹⁵ À jò kpāa jiida nɔ à nyɔ. À too kpāai walii Balamu, amai Beɔɔ, nju iyi í bi ribai laalo ku je. ¹⁶ Amma Ilaaɔ í fɔ sie ide na kuraraɛ, Ntɔi, gbankɛɛ iyi ci ya fɔ ide, Ilaaɔ í jò í baa ide ku fɔ bei amanɛ nɔ í leekí ide hai nɛ yaasei waliu.

¹⁷ Ine nau, à yei bei isɔ hai nɛ inyí walakɔ bei ijí iyi í dũ nɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa taleɛ. Ilaaɔ í ce nja sɔɔlui bi ku wa si ilu kuku nla nla. ¹⁸ À waa fɔ ide fufu ku tɔɔ iyi kù nɛ iri. À waa fa ine gɔ nja do bine ikã ikã mii iyi lafɛɛ nja à nɛ si idɔ nja nja ku ba a mu nja do taa. Ine nau, do wahalai à ba à gbã wa hai bí ine nja iyi à wa si kurarau. ¹⁹ Ine nja iyi à ba à mu nau, à ya ce nja kuwãí ara ku nei, amma anja taka nja à je arui daa nja iyi wa bɔɔ nja nfe ku ce, domi ine fei í je arui mii iyi í kãmiaɛ. ²⁰ Ntɔi, ine nja iyi à jò laalo ku cei andunya si na iyi í jò à mà Lafɛe woo faaba nwa Jesu Kiriisi, bii à nyi à jò laalo ku ceu í mu nja má í kãmia nja ise gbeejisia, kuweeí tako nja á tia do ti ankãanyiu. ²¹ Á tia nja bii í je a kù mà kpāai ntɔ wo do iyi à màa tã nɔ à toa woodai Ilaaɔ iyi à na nau anyi. ²² Mii iyi í ba nau be wa nyisi iyi mɔndau ihɛ í je ntɔ. Mɔndau í ni, aja í nyi í koo wa fa itue má. À ya ni má, kusɔɔ iyi à wɛ í nyi wa bimbili si pɔkɔdɔ má.

3

Lafɛe á nyi wa si bei í ce kuwãe

¹ Ine baakɔm nja, tia minjisiám wee iyi n kɔ nje. Si tia sinteu do minjisiau fei n wa n de n jl lasabu jiida nje do kukɔsi nja iyi n wa n ye nje gigi. ² N bi í ye gigii ide iyi walii kumá nau à fɔ wo, do woodai Lafɛe woo faaba iyi woo be nje nja à sisi nje. ³ Sintɛ, n bi í mà nja iyi si waatii ankãanyí ine gɔ nja aa na a maa nɛ si

idoobi nna. Nɔ aa yaako ne ⁴ a maa ni, Kirisi í ce kuwā í ni nɔu á nyi wa, mà iboi. To, iwoi í wa. Kù waa nyi wa má, domi hai waati iyi bala nwa na à ku, mii fei í wɛɛi bei hai sintei andunya ku taka. ⁵ Amma mii akāi inɛ naɔ à gbeje na kance. Mii iyi à gbeje wee. Waati iyi Ilaaɔ í taka lele do ilɛ, í taka nai do idei gelee. Do ide ku fɔɛi í nyaɔ ilɛ hai si inɔ inyi nɔ í fɛɛfɛɛ do inyi. ⁶ Nɔ si anyie, do ide kufɔɛui í kpaɔ irii andunyai tako si waati iyi í jɔ inyi í je mii fei. ⁷ Lele do ilɛ iyi í wɛɛ nsei, do ide akāu bei Ilaaɔ á kpa naɔ, amma bebei do inai á je. Wa mu nai titā hee koo toɔ aɔ iyi á kiiti inɛ na iyi a kù mà beɛɛɛ nɔ á ce na nfe.

⁸ Amma inɛ baakɔɔm na, i maà jɔ i gbeje mii akāu ihɛ na, iyi aɔ akā í yɛa Ilaaɔi bei adɔ dubu, nɔ adɔ dubu í yɛai bei aɔ akā. ⁹ Aɔ Lafɛɛ ci ya jɔ ide kuwāɛ iyi í jileu ku kpe ideu ku kɔɔ si bei inɛ gɔ na à waa tamaa. Amma wa temua nɛi, domi kù bi baa inɛ akā ku ce nfe. Í bi mɔm ku je inɛ fei ku kpaasi ido.

¹⁰ Do nɔu fei, aɔi Lafɛɛ á naai bei ile. Si aɔ nɔui, lele á kpa iri do iba nla nla. Mii iyi í wa be fei, á yɔ si ina nɔ ilɛ do mii iyi í wa si fei á kpa iri. ¹¹ Na nɔu, si bei mii naɔ fei á ce nfe beɛbe, i jɔ i mà sāa sāa na zaka bei í sla isɛɛɛ nɛ ku maa má nɔ i mà beɛɛɛ Ilaaɔ na. ¹² Nɔ i maa degbe aɔu na i maa ce kookaai ku ba ku naa nɔa nɔa. Si aɔ nɔui ina á ce nfei lele, nɔ mii iyi í wa si fei ku yɔ do inya gbāa nla nla inau. ¹³ Amma Ilaaɔ í ce kuwā nɔu ku ce lele do ilɛ fei titɔ bii dee dee ku je á wa. Nɔui à waa degbe.

¹⁴ Na saabu nɔu, inɛ baakɔɔm na, si bei i waa degbe aɔu, i ce kookaai Lafɛɛ ku na ku ba ne si laakai ku sū, riisi do kurara ku maà wa si ne. ¹⁵ I doo temuai Lafɛɛ nwa bei kpāai faaba nɛ, si bei Pɔlu baakɔɔ nwa í kɔ nɛ do bisi iyi Ilaaɔ í muaa. ¹⁶ Ideu ihɛi í kɔ si tia iyi í kɔ fei tengi bii wa

fɔ ide mii naɔ ihɛ. Si tia naɔ bii gɔ na í wɛɛ iyi í gaabu ku gbɔ, nɔ hai mà na iyi a kù waa leekí si dim dim à ya maa beje yaasei ideui, si bei à ya maa ce do mbɔi kukɔi idei Ilaaɔ gɔ na. Beɛbei à waa faa ara na nfe ku ce. ¹⁷ Amma inɛ baakɔɔm na, i mà ideu tā na. Na nɔu, i ce laakai ara nɛ ku ba kurara inɛ na iyi a kù mà beɛɛɛ Ilaaɔ ku maà jɔ i ya hai si kpāa jiida iyi i waa leekí si dim dim na. ¹⁸ Amma didɔi Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi ku maa kɔɔsi si ne, nɔ kumà iyi í ne si gāmɛɛ na ku kɔɔsi ku maa koo. Nɔui í je ilu amboe hai nsei hee do aɔ fei. Ami.

Tia sinte iyi Zāa í kò

Jesu, nḡu iyi à ya kpe Ideu, nḡui í je icui kuwée

¹ À waa kò nḡe si idei Jesu, nḡu iyi í wée hai sintei mii fei. Nḡui í je Ideu, nò í je icui kuwée má. À gbò idee, nò à yòò do iju nwa, à còò do laakai, nò awò nwa í luu. ² Waati iyi kuwéeu í faata wa à yòò, ḡoi í jò à waa je seeda, nò à waa sisi nḡe idei kuwée hai tã iyi í tako í wa bi Ilaaḡ Baaba wo, nò wee nsei í nyisi wa. ³ Iyi à ye do iyi à gbò, nḡui à waa sisia inḡe mò ku ba awae ḡa ka ne anu akā, nò anu akā iyi à ne u à nòoi do Ilaaḡ Baaba do amae Jesu Kirisi. ⁴ À kò nḡe tiau ihēi ku ba inò didōi awa fei ku kō.

Ilaaḡi í je inya kumá

⁵ Laabaau iyi à gbò hai bi Jesu Kirisi, nò à waa sisi nḡe wee. Ilaaḡi í je inya kumá, ilu kuku kāmá kù wa sie. ⁶ Bii à ni à ne anu akā do nḡu nò à bei à waa ne si ilu kuku, à waa sò iboi a kù waa ce kookoosui ntò. ⁷ Amma bii à waa ne si inya kumá, si bei Ilaaḡ takae í wa si inya kumá, aa ka ne anu akā awa duusò, nò nḡei Jesu amae á jò ka má hai si dulum fei.

⁸ Bii à ni a kù ne dulum, à waa sò ara nwa iboi, nò ntò kù wa si wa. ⁹ Amma bii à ce tuubai dulum du wa, Ilaaḡ ilu naane, nḡu iyi í ya ce dee dee, á kpa idei dulum du wa nò ku jò ka má hai si laalò ku ce nwa fei. ¹⁰ Bii à ni a kù ce dulum à waa ce Ilaaḡ ilu iboi, nò idee kù wa si wa.

Kirisi wa sobi wa

2

¹ Inḡe amam ḡa, nò kò nḡe ideu ihē wai, ku ba í maà ce dulum ḡa. Amma bii inḡe gò í ce dulum, à ne inḡe gò iyi á tòò nwa suuru bi Ilaaḡ Baaba, nḡui í je Jesu Kirisi inḡe dee deeu.

² Nḡu takae í ce kuweei arae ku ba ku kpa idei dulum du wa, amma kù je ti awa akā, do ti inḡe andunya feii.

³ Bii à waa jirima woodae, si bebei aa ka mà iyi à mà. ⁴ Bii inḡe gò í ni nḡu í mà, nò kù waa jirima woodae, lafēe ilu iboi, ntò kù wa sie. ⁵ Amma inḡe iyi wa jirima idee, siei kubii Ilaaḡ í ya kō do ntò. Mii iyi á jò ka mà iyi à ne anu akā do nḡu wee. ⁶ Inḡe iyi í ni nḡu í ne anu akā do nḡu, lafēe í ne ku maa nei bei Jesu takae í ne.

Wooda titō

⁷ Inḡe baakòom ḡa, kù je wooda titōi nò kò nḡe. Wooda nwoi, iyi í ne hai sinte wo ḡa. Wooda nwou, nḡui í je ide iyi í tako í gbò tã ḡa. ⁸ Do nḡu fei, wooda iyi nò wa nò kò nḡe u ihē, inḡe nḡu wooda titōi, nò à waa ye ntōei si Kirisi do si inḡe taka nḡe, domi ilu kuku wa sekee, nò inya kumá ntò wa daana.

⁹ Inḡe iyi í fò wa ni nḡu í wa si inya kumá nò í cé kpaasie, si ilu kukui í wa hee nsei. ¹⁰ Inḡe iyi í bi kpaasie, lafēe í wa si inya kumá, nò nkāma kù wēea iyi á dasie dulum *. ¹¹ Amma inḡe iyi í cé kpaasie, si ilu kukui í wa, si ilu kukuu mòi í nò wa ne si. Kù mà bii wa bò, domi ilu kukuu í dasie fēeju.

¹² Nò kò nḡe wai, inḡe amam ḡa, si na iyi í jò Ilaaḡ í nya dulum du ḡe na irii Jesu. ¹³ Nò kò nḡe wai, inḡe baaba ḡa, si na iyi í jò í mà inḡe iyi í wée hai sinte ḡa. Nò nò kò nḡe wai, inḡe awaasū ḡa, si na iyi í jò í je Seetam inḡe laalòu igū ḡa.

¹⁴ Nò kò nḡe má, inḡe amu ḡa, si na iyi í jò í mà Ilaaḡ Baaba ḡa. Nò nò kò nḡe má, inḡe baaba ḡa, si na iyi í jò í mà inḡe iyi í wée hai sinte ḡa. Nò nò kò nḡe má, inḡe awaasū ḡa, si na iyi í jò í ne gbugbā ḡa, nò idei Ilaaḡ í wa si ḡe, nò í je Seetam inḡe laalòu igū ḡa.

¹⁵ I maà ti í bi andunya ḡa do mii ḡa iyi à wa si andunya. Inḡe iyi í bi andunya, kubii Ilaaḡ Baaba kù wa

* **2:10** iyi á dasie dulum Si tiai idei Ilaaḡ gò ḡa à ni, “iyi á dasiò inḡe gò dulum”.

siε, ¹⁶ domi mii iyi í wa si andunya fei, hai kubi nfe nfei amanε, do kɔdɛɛi mii iyi iju wa yε, hee do faau ku ce, gɔgɔε gɔ kù waa naa hai bi Baaba, bii kù je hai si andunya. ¹⁷ Andunya í nɔ wa tā mbε do binεε, amma inε iyi wa ce idɔɔbii Ilaaɔ á maa wεɛi hee do ajo fei.

Mbɛɛi Kirisi

¹⁸ Inε amam na, kɔɔi andunya í maai wa. Si bei í gbɔ na à ni inε gɔ iyi í je mbɛɛi Kirisi á naa, wee nsei, mbɛɛi Kirisi nkpɔ í to wa. Nɔi í jò à mà iyi kɔɔi andunya í maai. ¹⁹ Mbεε na, hai si inɔ nwai à fita, amma a kù je inε nwa na, domi bii à je inε nwa nai wo aa wa inɔ nwa. Amma à fita ku ba ka mà iyi kāmā nna kù je inε nwai wo do ntɔ.

²⁰ Amma inε í ba Hundei Ilaaɔ hai bi inε kumáu na, nɔui í jò inε fei í nε kumá na. ²¹ Bii n kɔ nɔε, kù je a ni í kù mà ntɔ na, amma si na iyi í jò í màa nai, í nɔ í mà na iyi ibo kāmā kaa yɔkɔ ku fita hai si ntɔ.

²² Yooi í je woo sɔ ibo bii kù je inε iyi í ni Jesu kù je Kirisi. Lafɛε, mbɛɛi Kirisii iyi wa kɔsi Baaba do Ama ajo. ²³ Ntɔi inε iyi í kɔsi Ama, kù nε Baaba. Inε iyi í gba Amau í nε Baau mɔi.

²⁴ Inε mɔ, ide iyi í gbɔ hai sinteu í jò ku wa si idɔ nɔε. Bii í wa si idɔ nɔε aa nε anu akā na do Ama do Baau.

²⁵ Kirisi í ce nwa kuwā. Kuwā iyi í ce nwau, nɔui í je kuwεε hai tā.

²⁶ Iyi n kɔ nɔεu ihɛ, n kɔɔ wai na inε na iyi à waa bi a dasi nε kurara.

²⁷ Amma inε, Hundei Ilaaɔ iyi Kirisi í na nɔu, í wa si nε. Na nɔu, í kù nε bukaatai inε gɔ ku kɔ nɔε si cioi ngɔgɔ, domi Hundeu wa kɔ nɔε si cioi mii fei iyi í je ntɔ, ibo kù wa si. Na nɔu, í jò í nε anu akā do Kirisi na, si bei Hundei Ilaaɔ í nyisi nε.

²⁸ Nsei, inε amam na, í jò í nε anu akā do Kirisi na, ku ba ajo iyi á faata wa ka nε idɔ ku buba, nɔ anyɔ ku maà mu wa si wajue si ajo iyi á nyi wau. ²⁹ Si bei í mà na iyi Kirisi í je

dee dee, í jò í mà na iyi inε iyi wa ce dee dee fei amaɛi.

Amai Ilaaɔ na

3

¹ I cɔ kubi nla nla iyi Ilaaɔ Baaba í bi wa, hee à waa kpe wa amaε na. Nɔ ntɔi bεɛbei à je. Nɔi í jò inεi andunya na a kù mà wa domi a kù mà Ilaaɔ mɔm wo. ² Inε baakɔɔm na, si nsei à je amai Ilaaɔ na, amma a kù mà beirei aa ka na ka je ala. Do nɔu fei, à mà waati iyi Kirisi á na ku faata wa aa ka jɔɔ, domi aa ka yɔɔ bei í yε. ³ Inε iyi wa cɔ kpāai ideu ihɛ fei, wa ce kookaai ku ba ku má bei Kirisi mɔ í má.

⁴ Inε mɔ iyi wa ce dulum fei, wa kua woodai Ilaaɔi, domi dulum wooda ku kuai. ⁵ Í mà na iyi Jesu, nɔu iyi kù ce dulum, í naai ku nya dulum dii amanε na. ⁶ Na nɔu, inε iyi í wεε do nɔu fei ci ya maa mɔsi dulum ku ce. Amma inε iyi wa ce dulum, lafɛε kù yɔɔ, kù nɔ kù màa.

⁷ Inε amam na, í maà ti í jò inε gɔ ku di iju nɔε. Inε iyi wa ce mii iyi í je dee dee, inε dee deei, si bei Jesu takae í yε. ⁸ Inε iyi í ya maa mɔsi dulum ku ce, inεi Seetam nii, domi hai sintei Seetam wa ce dulum. Na nɔi í jò Jesu, amai Ilaaɔ, í naa ku kpaɔ icei Seetam.

⁹ Inε iyi í je amai Ilaaɔ fei, ci ya maa mɔsi dulum ku ce, domi kuwεεi Ilaaɔ í wa siε. Kaa yɔkɔ ku maa ce dulum, domi í je amai Ilaaɔ. ¹⁰ Nsei, aa ka yɔkɔ ka mà inε na iyi à je amai Ilaaɔ na do inε na iyi à je ti Seetam. Inε iyi kù waa ce mii iyi í je dee dee fei, do inε iyi kù bi kpaasie, kù je ti Ilaaɔ.

Ka bi nje

¹¹ Ide iyi í gbɔ hai sinte na, nɔui í je ka bi nje, ¹² nɔ ka maà yε bei Kaɛε inεi Seetam inε laalɔu, nɔu iyi í kpa ifɔε. Na mii í ce í kpaa. Í kpaai si na iyi í jò kuceε í je laalɔ, nɔ ti ifɔε í je jiida.

¹³ Ine inem ŋa, bii inei andunya ŋa à cé ŋe, i maà jò ku mu ŋe biti. ¹⁴ À mà iyi à kua ikui, nò à ló si kuwée si na iyi í jò à bi kpaasi nwa ŋa. Ine iyi kù nē kubi, si ikui í wa. ¹⁵ Ine iyi í cé kpaasie fei, woo kpa inei. Ine taka ŋŋe í nò ì mà ŋa iyi woo kpa inē ci ya nē kuwée hai tā. ¹⁶ À mà bei kubi í ye si na iyi í jò Kiri si í na kuwée na iri nwa. Na ŋŋu, awa mō ka na kuwée nwa na irii kpaasi nwa ŋa. ¹⁷ Bii inē gō í nē amaní si andunyau ihē, nò í ye kpaasie í wa si are nò í toaa anyi, beirei kubii Ilaaō á ce ku wa si inēu be. ¹⁸ Ine amam ŋa, i maà jò ka bi nje do ide ku fōi gele ŋŋu akā, amma ka bi nje do ntō do si kuce.

Laakai ku sū si wajui Ilaaō

¹⁹⁻²⁰ Bii idō nwa wa ye taale nwa aa ka mà iyi à je ti ntō na kookoosu jiida ŋa iy à waa ce, nò laakai nwa á maa sūi bi Ilaaō, domi à mà iyi Ilaaō í re idō nwa, í nò í mà mii fei. ²¹ Na ŋŋu, inē baakōm ŋa, bii idō nwa kù waa ye taale nwa, à nē laakai ku sū bi Ilaaō. ²² Nò mii iyi à tōe fei á mu nwa wai, domi à waa jirima woodae nò à waa ce mii iyi á dōaa si. ²³ Woodaeu wee, ka dasi irii amae Jesu Kiri si naane, nò ka bi nje si bei í jile nwa. ²⁴ Ine iyi wa jirima woodai Ilaaō ŋa, í wa si Ilaaōi nò Ilaaō mō í wa si lafēe. Hundee iyi í mu nwa, ŋŋui í jò à mà iyi í wa si wa.

Hundei Ilaaō do hundei mbēe

4

¹ Ine baakōm ŋa, i maà ya naane inē ŋa iyi à ya ni aŋa à nē Hundei Ilaaō fei, amma i cō yaase ŋŋa mà à je ti Ilaaō ntō ntō, domi walii ilu ibo ŋa à waa kōi si andunyau ihē. ² Yaase bei aa yōkō i mà inē ŋa iyi à nē Hundei Ilaaō ŋa wee. Ine iyi í jesi iyi Jesu Kiri si í baa í je amanē do ntō fei, lafēe í je ti Ilaaō. ³ Ine iyi kù jesi iyi Jesu í baa í je amanē do ntō, lafēe kù je ti Ilaaō, ti mbēei Kiri sii. Mbēei Kiri siui í gbō à ni wa naa ŋau, wee í to wa si andunya tā mōm.

⁴ Ine amam ŋa, í je ti Ilaaō ŋa, í nò ì kāmia walii ilu ibo ŋau tā ŋa, domi inē iyi í wa si ŋe í nē gbugbā í re inē iyi í wa si andunyau. ⁵ Ine ŋŋu ŋa ti andunyai à je, ŋōi í jò à waa fōi de do bisii andunya, nò inei andunya ŋa à waa gbō ide ŋŋa.

⁶ Amma awa ti Ilaaōi à je. Ine iyi í mà Ilaaō fei i ya gbō ide nwai, amma inē iyi kù je ti Ilaaō ci ya gbō ide nwa. Si beebēi aa ka yōkō ka wūa ntō do ibo.

Ilaaōi í je kubi

⁷ Ine baakōm ŋa, i jò ka bi nje, domi kubi wa naai hai bi Ilaaō. Ine iyi í nē kubi, lafēe amai Ilaaōi, í nò í mà Ilaaō. ⁸ Ine iyi kù nē kubi, lafēe kù mà Ilaaō, domi Ilaaōi í je kubi. ⁹ I cō bei Ilaaō í nyisi wa kubie. Í be ama akāe wa si andunya ku ba ka ba kuwée na irie. ¹⁰ Kù je awai à tako à bi Ilaaō amma ŋŋui í bi wa, nò í be amae wa ku ba ku je kuwée iyi á kpa dulum du wa.

¹¹ Ine baakōm ŋa, bii beebēi Ilaaō í bi wa, í sīa awa mō ka bi nje. ¹² Ine gō kù ye Ilaaō ajō gō, amma bii à bi nje, Ilaaō í wa si wa, nò kubie á kō si idō nwa.

¹³ À mà iyi à wa siē nò ŋŋu takae í wa si wa, si na iyi í jò í mu nwa Hundee. ¹⁴ Awa mō à ye iyi Ilaaō Baaba í be amae wa ku je woo faabai inei andunya ŋa, à nò à waa je seēdae. ¹⁵ Ine iyi í jesi iyi Jesu í je amai Ilaaō, Ilaaō í wa siē, nò lafēe mō í wa si Ilaaō. ¹⁶ Nò awa à mà kubi iyi Ilaaō í bi wa, nò à dasi kubi naane.

Ilaaōi í je kubi. Ine iyi í nē kubi í wa si Ilaaōi, nò Ilaaō mō í wa siē. ¹⁷ Beebēi kubie í kō si idō nwa, ku ba ka nē laakai ku sū si ajōi kiitiu, domi si bei Kiri si í ye, beebē mōi awa mō à ye si andunyau. ¹⁸ Njō kù wa si kubi, amma kubi iyi í kō í ya lele njoi. Na ŋŋu, inē iyi í nē njō, kubi ci ya kō siē domi njoi ijuukpāi wa ce.

¹⁹ Awa à nē kubi domi Ilaaō í tako í bi wa. ²⁰ Bii inē gō í ni ŋŋu í bi Ilaaō nò í cé kpaasie, ilu iboi, domi inē iyi kù bi kpaasie iyi wa ye, kaa yōkō ku

bi Ilaaḥ iyi kù waa yē. ²¹ Kirisi í na wa woodau ihē í ní, inē iyi í bi Ilaaḥ á bi kpaasie mō.

Andunya ku kāmia

5

¹ Inē iyi í dasi naane iyi Jesui í je Kirisi, lafēe amai Ilaaḥi, nō inē iyi í bi Baa í bi Ama mōi. ² Bii à bi Ilaaḥ nō à waa jirima woodae, nḡui á jò ka mà iyi á bi amai Ilaaḥ ḡa mō. ³ Ilaaḥ ku bii í je woodae ḡa ku jirima. Woodae ḡau a kù nō a kù gaabu. ⁴ Ntō ntō, amai Ilaaḥ baa yooma fei í ya kāmia andunyai. Naane ku dasi nwai á jò ka kāmiaḍ andunya. ⁵ Yooi í kāmia andunya bii kù je inē iyi í dasi naane iyi Jesu í je amai Ilaaḥ.

Sēeda iyi à jēa Jesu Kirisi

⁶ Jesu Kirisii í je inē iyi í naa do inyi do nje. Kù naa do inyi nḡu akā, amma do njei aḡo. Hundei Ilaaḥ takae wa je sēedaē, domi nḡui í je ntō. ⁷ Woo je sēeda ḡau aḡa mēetai à wēē *. ⁸ Aḡa wee, Hundei Ilaaḥ, do inyi, do nje. Aḡa mēeta ḡau à ce anu akā. ⁹ Awa, à ya ka jesi sēedai amanē ḡa, amma sēedai Ilaaḥ í la í re bēbe, nō nḡu mōi í je sēeda iyi í jēa amae. ¹⁰ Inē iyi í dasi amai Ilaaḥ naane, í ne sēedau si idāe. Inē iyi kù dasi naane, í ce Ilaaḥ ilu iboi, domi kù jesi sēeda iyi Ilaaḥ í jēa amae. ¹¹ Sēedau wee, Ilaaḥ í mu nwa kuwēē hai tā. Kuwēēu, í wa si amae. ¹² Inē iyi í ne Amai Ilaaḥ, í ne kuwēē. Inē iyi kù ne Amau kù ne kuwēēu.

Kuwēē hai tā

¹³ N kō nḡe iyi ihē wai, inē iyi í dasi irii amai Ilaaḥ naane, ku ba í mà iyi í ne kuwēē hai tā ḡa. ¹⁴ À nō à ne naane iyi bii à tōē ngōḡo iyi í je ti idōobie, á gbō nwa. ¹⁵ Nō si bei à mà iyi wa gbō kutō nwa, à mà kam kam iyi mii iyi à tōē fei, tu wai tā.

¹⁶ Bii inē ḡo í yē kpaasie wa ce dulum iyi kù je ti iku, kù ce kutō nō

Ilaaḥ á muāa kuwēē. Amma dulum ḡo í wēē iyi í ya bí iku. N kù ni inē ḡo ku ce kutō na nḡu. ¹⁷ Iyi kù je dee dee fei dulum nii, amma kù je fei ndēēi í je ti iku.

¹⁸ À mà inē iyi í je amai Ilaaḥ fei ci ya ce dulum ku maa mōsi, domi Amai Ilaaḥ wa degbēe, nō Seetam, inē laalōu, kaa yōkō ku ceaa ngōḡo.

¹⁹ À mà iyi á je amai Ilaaḥ ḡa, nō andunyau fei í wa si gbugbāi inē laalōu.

²⁰ À nō à mà iyi Amai Ilaaḥ í naa, nō í mu nwa bisi ka mà Ilaaḥ ilu ntōu. Nō à wēē do ilu ntōu do saabui amae Jesu Kirisi. Jesu Kirisiui í je Ilaaḥ ilu ntō, nō í je kuwēē hai tā.

²¹ Inē amam ḡa, í feò iwē ku tō ḡa.

* **5:7** Si tia nwo ḡo ḡa, kōoi isei ideu mbe. Amma si tia nwo ḡo ḡa à ni, "... lelei Aḥ. Aḡa wee, Ilaaḥ Baaba do Jesu iyi à ya kpe Ide, do Hundei Ilaaḥ. Aḡa mēeta ḡau à je inē akā. Nō sēeda mēeta mōi í wa si andunyau."

Tia minjisia iyi Zãa í kɔ

Fɔɔ

¹ Amu inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ɲa, n̄ cɛɛ fɔɔ, awɔ abo iyi ɪlaaɔ́ í cica. Nɔ n̄ ce amae ɲa mɔ fɔɔ, aɲa iyi n̄ bi si kp̄ai ntɔu. Nɔ kù jɛ amu ak̄ai n̄ bi ɲa, amma hee do inɛ ɲa iyi à mà ntɔu fei à bi ɲai. ² À bi ɲai si na iyi í jò ntɔu í wa si idɔ nwa, á nɔ ku maa wɛɛi do awa do ajɔ fei. ³ ɪlaaɔ́ Baaba do Jesu Kirisi amae a mu nwa didɔ do laakai ku sũ nɔ a ce araare nwa ku ba ka wɛɛ do ntɔ do si kubi.

Ntɔ do kubi

⁴ Ñ nɛ inɔ didɔ ntɔ ntɔ do iyi n̄ gbɔ amae gɔ ɲa à waa nɛ si kp̄ai ntɔ, si bei ɪlaaɔ́ Baaba í jile nwa. ⁵ Nsei abooyi, ide iyi n̄ kɔɛ wau ih̄ kù jɛ wooda titɔ, amma iyi à nɛ hai sintei. Ñ wa n̄ tɔɔɛi, i jò ka bi n̄jɛ awa duusɔɔ ɲa. ⁶ Kubii í jɛ woodai ɪlaaɔ́ ku jirima. Nɲui í jɛ wooda iyi ì gbɔ hai sintee ɲa, si nɲui í s̄la i maa nɛ ɲa. ⁷ Woo wa inyii it̄i nk̄p̄ai í fangaa si andunya, inɛ ɲa iyi a kù jɛsi iyi Jesu Kirisi í baa í jɛ amane. Inɛ iyi wa ce bɛɛbɛ, woo wa inyii it̄i inɛi do mbɛɛi Kirisi. ⁸ Na nɲu, i ce laakai ɲa i maà ti i nyɔ ribai icɛ nɲɛ, i jò i jɛ baakae ɲa.

⁹ Inɛ iyi kù leek̄i si kukɔsii Kirisi, nɔ i k̄ɔɔsi tɛɛ, kù nɛ ɪlaaɔ́. Amma inɛ iyi wa leek̄i si, í nɛ Baaba do Ama. ¹⁰ Bii inɛ gɔ ì naa bi tu ɲɛ, nɔ kù jɛ do kukɔsiu ih̄, i maà gba lafɛɛ, nɔ i maà coo cenk̄a, ¹¹ domi inɛ iyi í coo cenk̄a, í nɛ ik̄p̄ɛ si kuce laalɔɛu bei.

Idei ank̄anyi

¹² Ñ nɛ mii nk̄p̄ɔ ku s̄ɔ ɲɛ, amma n̄ kù bi n̄ kɔ fei ndɛɛ si tia. Ñ bi n̄ naa n̄ yɛ ɲɛi awae ɲa ka fɔ ide geɛɔ geɛ, ku ba inɔ didɔ nwa ku kɔ. ¹³ Ifɔɛ iyi ɪlaaɔ́ í cicau, amae ɲa à cɛɛ fɔɔ wa.

Tia mεεtasia iyi Zāa í kɔ

Fɔɔ

¹ Amu ine ngboi igbei inei Jesu ɲa, n̄ ceε fɔɔ, Gayusi, awɔ iyi n̄ bi jiida si kpāai ntɔ.

² Awɔ baakɔɔm, n̄ wa n̄ tɔɔ fei ndεε ku maa neε dee dee, nɔ arae ku maa ne baani si bei hundee í ye. ³ Inɔm í d̄s ntɔ ntɔ si waati iyi kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ɲa à naa nɔ à je sεeda si bei ntɔ í wa siε do si bei i waa ne si ntɔu. ⁴ N̄ kù ne inɔ did̄s gɔ iyi í la í re iyi n̄ gbɔ à ni amam ɲa à waa ne si kpāai ntɔ.

Gayusi, ilu naane

⁵ Awɔ baakɔɔm, i je ilu naane si mii ɲa iyi i waa cea kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa hee do kpaasi woo dasi naane ine njoo ɲau fei. ⁶ Ine ɲau fei à waa je sεedai kubie si inɔi igbei inei Jesu ɲa. Ce ɲɲa kos̄la si isεene ɲɲau si bei í s̄la inei Ilaaɔ̄ ku ce, ⁷ domi na irii Jesu Kirisii à waa ce isεeneu, a kù nɔ a kù gba nkāma bi hai dasi naane ɲa. ⁸ Na ɲɲu, í s̄la ka sobi amanε dimi beεbe ɲa, ku ba awa taka nwa ka ne ikpē awaɔ ɲa si ic̄ei ntɔu ku sisie.

Diotεefu do Demetiru

⁹ N̄ kɔa inei igbei Jesu ɲa tia keeke gɔ, amma Diotεefu, ɲɲu iyi í bi ku je woo cua ɲɲa, kù jes̄i idem. ¹⁰ Na ɲɲu, bii n̄ naa, an fɔ daa ɲa iyi í ne, do bei wa má wa ide laalɔ. Kù je baa iyi be ɲɲu akā, ci ya gba ine njoo woo dasi naane ɲa. Bii ine gɔ ɲa à bi à gba ɲa mɔm í ya koi, nɔ ku lele ɲa hai si igbei inei Jesu ɲa.

¹¹ Awɔ baakɔɔm, maà too kuce laalɔ, bii kù je kuce jiida. Ine iyi wa ce jiida, ti Ilaaɔ̄i, amma ine iyi wa ce laalɔ kù mà Ilaaɔ̄.

¹² Ine fei, hee do ntɔ takae fei à waa je sεedai jiida ku jei Demetiru. Nɔ awa taka nwa mɔ à waa je sεedai

jiida ku jeεu, i nɔ i mà iyi sεeda nwa í je ntɔ.

Fɔɔi ankāanyi

¹³ N̄ ne mii nkpɔ ku s̄sε, amma n̄ kù bi n̄ kɔ fei ndεε si tia. ¹⁴ N̄ wa n̄ bi ka ye nje bii í ce ajɔ minji ka fɔ ide geleɔ gele.

¹⁵ Laakai ku s̄u ku weε do awɔ. Kpaasie ɲa fei à ceε fɔɔ. Nɔ i ce kpaasi nwa ɲau fei fɔɔ akā akā.

Tia iyi Zudu í kò

Zudu í ce ña fɔɔ

¹ Amu Zudu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi ñ je ifɔi Zaaki, amui ñ kò nñe tiaui ihɛ wa, inɛ iyi Ilaaɔ Baaba í kpe. Í bi nɛ, nɔ wa degbe nɛ í je ti Jesu Kirisi nɛ.

² Ilaaɔ ku jò araaree do laakai ku sũ do kubi ku maa kɔɔsi si nɛ.

Woo kɔsi cio ilu ibo ña
(Cɔ Píe 2, 2:1-17)

³ Inɛ baakɔɔm nɛ, ñ dasi ido wo ntɔ ntɔ n kò nñe tia wa, na ideí faabai awae nɛ. Amma wee ñ ye í cem tilasi n kò nñe tiaui ihɛ wa nsei n kɔɔ nñe si himma ku ba í jabu í maa leekí si kukɔsi ntɔ iyi à na ineí Ilaaɔ nɛ gbakã akã hee do ajɔ fei. ⁴ Tilasii n kò nñe wa nsei si na iyi í jò ine laalo go nɛ à lɔsi inɔ nñe do ile, aña iyi à waa kpaasi didɔi Ilaaɔ a ba a ceɔ daa sãmi nɛ, nɔ a kɔsi Jesu Kirisi, nñu akã iyi í je ilaalu nwa do Lafɛe nwa. Hai tako takoi à kò ideí ijuukpã iyi ine nɛ aa na a ye si ajɔi kiitiu.

⁵ Nɔ baa bii ñ mà fei ndee sãa sãa nɛ, do nñu fei, ñ wa n bi n ye nɛ gígí iyi si inɔi ineí Izireli nɛ iyi Aɔ Lafɛe í nya hai ilei Ezibiti, ine nɛ iyi a kù na a kù waa dasie naane í ce nfe nɛ. ⁶ Nɔ í ye gígí amaleka nɛ mɔ iyi à donda bi ku wa nɛ à kɔsi. Ilaaɔ í jò à dɛi nɛ si ilu kuku hee do ajɔ fei à waa degbeɔ ajɔi kiiti nla nla. ⁷ Beebe mɔi ineí Sodomu do ineí Gomoɔ nɛ do ilu nɛ iyi à kaako nɛ à ya maa ce daa laalo bei amaleka nɛ, inemakɔ do inemakɔ à ya maa sũɔ nɛ. Na nɛ í jò à kpa irii ilu nɛ do ina iyi ci ya ku, nɔ nñu be í jea ine nɛ sɛɛda.

⁸ Do nñu fei, ine nɛ iyi à lɔ inɔ nñe nɛ, à waa ce beebe. Faayi nɛ í jò à waa dasi ara nɛ daa sãmi nɛ be. À donda yiikoi Ilaaɔ nɔ à waa bu ineí lele ilu amboe nɛ. ⁹ Wee baa Miseli,

nñu iyi í je ine ngboi amaleka nɛ ku ce beebe. Si kakɔɔ iyi añaɔ Seetam à ce à waa ja si ikui Moizi kù je kù ye taalei Seetam hee ku buu, amma í sɔɔ í ni Aɔ Lafɛe í la sie. ¹⁰ Amma ine nɛ, mii iyi a kù mà yaasee fei à ya buui. Nɔ baa mii nɛ iyi à mà bei mɛemu nɛ mɔ à ya mà, nñui í ya ce nfe nɛ. ¹¹ Aa ye ijuukpã, domi tuubai Kaɛi à waa too, à dasi ara nɛ kurara ku ba a ba fia bei Balamu í ce, nɔ à kɔsi Ilaaɔ bei Koree í ce nɔ à ce nfeí ara nɛ. ¹² Ine nɛ í jò je sankala si jingau* nñu, à waa ba nɛ ku je do iju hai nɛ anyɔ, ara nñai à waa wo ngbe ngbe. À yei bei jìl iyi í dũ nɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa talee. À yei bei jìl iyi í da koko nɔ kù so, bei jìl iyi à wuu do icãe í kù mam mam. ¹³ À yei bei tenku iyi wa tãngãm do gbugbã. Si bei kutãngãm nɛ í ya fã inyi, beebe mɔi kucei iju hai nɛ anyɔ nɛ í ya maa fangaa. À yei má bei andaiya iyi í kua kpãae, nɔ Ilaaɔ wa jile nɛ ilu kuku nla nla hee do ajɔ fei.

¹⁴ Enɔku mɔ iyi í je tɔku mɛjesiai Adamu í ce walii na iri nɛ í ni, Aɔ Lafɛe wee wa nɛ do amaleka kumãe nɛ bututu, ¹⁵ ku kiitiò ine fei nɔ ku ye taalei ine nɛ iyi a kù màa nɛ na kuce laalo nɛ fei do bei à dondae, do na ide laalo nɛ iyi ilu dulum nɛ à ya maa fɔaa. ¹⁶ Ine nɛ, à ya maa gbagbai, nɔ nkãma kù wee iyi í ya sɛa nɛ si, bine nñai wa cua nɛ. À ya maa tɔ fufui nɔ à ya maa lele ine nɛ do ide didɔ ku ba a ba mii ndii lafɛe nɛ.

Bei woo dasi naane nɛ à nɛ a ce

¹⁷ Amma inɛ baakɔɔm nɛ, í sɛa í ye gígí ide iyi woo bei Lafɛe nwa Jesu Kirisi nɛ à tako à fɔ wo. ¹⁸ À sɔ nɛ wo à ni, si waatii ankãanyi, woo yaako ine nɛ aa nɛ iyi a kù mà beereí Ilaaɔ, nɔ bine nñai a maa cua nɛ. ¹⁹ Anɛ aa jò ine nɛ a ja a maa

* **1:12** jingau nñu Woo dasi naane nɛ à ya tɔtɔi a maa je nɔ a maa jeɔ ijei Lafɛe. I cɔ tiai Kɔrenti I, 11:18-22.

fɛɛfɛ nɛ. Iyi à bi nɛai aa ya maa ce, domi a kù nɛ Hundei Ilaaɗ. ²⁰ Amma inɛ baakɔɔm ɲa, i ya maa mua nɛ gbugbã si naanɛ iyi ì dasi Jesu ɲa, nɔ i ya ce kutɔɔ do gbugbã Hundei Ilaaɗ ɲa. ²¹ Nɔ i leekɪ si kubii Ilaaɗ ɲa, i maa degbeɔ ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á mu nɛ kuwɛɛ hai tã na araare nɛ iyi wa ce.

²² I ya ce araarei inɛ ɲa iyi à waa sika sika ɲa. ²³ Inɛ ɲa iyi aa yɔkɔ a ba faabau, i nya ɲa wa hai si ina ɲa. Inɛ ɲa iyi à gbe ɲau mɔ i ce araare nɲa, amma i ya ce laakai ɲa ku ba inɛ taka nɛ i maà dasi dulum du ɲa ɲa. I maà lu baa ibɔ nɲa ɲa iyi dulum du ɲa í riisi.

Saabui ankãanyi

²⁴⁻²⁵ Ilaaɗ nɲu akãi í jɛ woo faaba nwa, nɲu iyi á yɔkɔ ku degbe ɲɛ i maà na í cuku ɲa, nɔ ku jɔ́ í naa si amboeɛ ɲa do inɔ didɔ, taale ku maà wa si. Amboe do jirima do gbugbã do yiiko ku jɛ tɛɛ hai sinte, do nsei, hee do ajɔ fei na saabui Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. Ami.

Tiai Kuyei Zāa

Yaasei tiau

¹ Si tiau ihē n kō asii ŋa iyi Jesu Kirisi í nya gbugbāa *. Ilaađi í naa kpāa ku nyisi woo ce icēe ŋa mii ŋa iyi á na ku ce bii í kōsi. Nō Kirisi í bē sim amaleka wa, amu Zāa woo ce icēe, ku ba n mà mii ŋau. ² Hai ide iyi Ilaađ í fō hee ku bō si sēeda iyi Jesu Kirisi í je fei, mii iyi n yē fei n wa n je sēedaē. ³ Ine iyi wa cio idei waliu ihē do ine ŋa iyi à waa gbōo nō à waa jirimae, ilu inō didō ŋai domi awaatiu í maai wa.

Zāa í ce igbe meejei inei Jesu ŋa fō

⁴⁻⁵ Amui Zāa, n ce ŋe fōo, inē igbe meejei inei Jesu ŋa iyi i wa ilei Azii.

Ilaađ, nŋu iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo, nō wa naa, ku mu nŋe didō do laakai ku sū, nŋu do Jesu Kirisi do hunde meeje ŋa iyi à wa si wajui kitāi bommae. Jesu Kirisiu nŋui í je woo je sēeda ilu naane, do ine sinte iyi í jī hai si bale, nō í je amanlui amanlu ŋa.

Í bi wa nō í faaba wa hai si dulum du wa do nŋe. ⁶ Nō í tōtōo wa í je ilaalu nwa, í ce wa woo weei Ilaađ baae. Amboe do gbugbā ku je tēe hee do ajo fei. Ami.

⁷ Wee, wa naa si kudāi iji.

Nō ijuu ine fei á yōo,

Baa ine ŋa iyi à gūu à kpa.

Dimi ikā ikāi andunya fei

Á kpata na irie.

Beebei á ce. Ami.

⁸ Ađ Lafē, ilu gbugbā fei,

Nŋu iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo,

Nō nŋui wa naa í ni,

Amui n je sinte do iri ku kpa.

Zāa í yē Kirisi si kuyee

⁹ Amui Zāa, kpaasi nŋe. Anu akā iyi n nē do Jesui í jō n nē ikpē si ijjuukpā iyi inē mō i waa yē ŋa, do si

bomma Ilaađ, do si temua. À bōom gungum gō iyi à ya kpe Patimōsi na idei Ilaađ do sēedai Jesu iyi n wa n je.

¹⁰ Si ajo amaazuma gō Hundei Ilaađ í naa sim, nō n gbō imu nla nla gō do anyim bei ti kākākāki ¹¹ í ni, kō iyi i waa yē si tia, nō i samba tiau bi inei igbe meejei Jesu ŋa iyi à wa si ilui Efēezu, do Simiinu, do Pēegamu, do Tiatii, do Saadi, do Filadēfi, do Laodisee.

¹² Iyi n sinda n cō ine iyi wa bam ide ku fōu ŋoi n yē bi ku lesi fitilai wura meeje. ¹³ Nō n yē ine gō í jō Amai Amanē wa leeki si aninii bi ku lesi fitila ŋau. Wa dasi ibō sisō nō wa dī santikii wura si gāgāe. ¹⁴ Irie do ntoirirē ŋa fei í fāuta pai pai bei iwu, nō ijué í yē bei amei ina. ¹⁵ Isee wa daana bei isō danya iyi à yō si ina à wīe, nō imue í jō ibai inyii tenku.

¹⁶ Wa mu andaiya meeje si awō nŋe, nō taakuba ilu ande didō minji wa fita hai si gelee nō wajue wa daana bei nunui dasā. ¹⁷ Iyi n yōo, nō cuku si isee bei iku. Nō í lesim awō nŋe í ni, maā ce njo, amui n je sinte do iri ku kpa. ¹⁸ Amui n je ilu hunde. Nō tako n ku wō amma nsei n wēe hee do ajo fei. Nō nē yiiko si antai iku nō n wa n mu kileei bi ku wai iku ŋa. ¹⁹ Na nŋu, kō iyi i yē do iyi wa ce nsei do iyi á na ku ce si anyie. ²⁰ Andaiya meeje ŋa iyi i yē si awō nŋem nōu do bi ku lesi fitilai wura meeje ŋau yaasei aŋa fei wee. Andaiya meeje ŋau i je amaleka † meeje ŋa iyi à waa mu igbe ŋau nō bi ku lesi fitila meeje ŋau, akā fei igbe akāi.

2

Ide iyi à sō inei Jesu ŋa iyi à wa Efēezu

¹ Kirisi í sōm í ni, kōa amalekai igbei inem ŋa iyi í wa Efēezu. Kōaa í ni, ine iyi wa mu andaiya meeje si awō nŋe, nō wa nē si aninii bi ku lesi fitilai wura meeje ŋau í ni, ² n mà

* 1:1 Jesu Kirisi í nya gbugbāa yaasei ideu ihē á yōko ku je má “si gāmei nŋu takae”. † 1:20 amaleka Yaasei amalekau woo bei.

kuce nɲɛ do ɛcɛ nɲɛ do temua iyi ì
nɛ ɲa. Ñ mà iyi i kaa yɔkɔ i temua do
inɛ laalɔ ɲa. Nɔ ì cɔ laakai inɛ ɲa iyi
à waa kpe ara ɲɲa woo bɛ amma a
kù jɛ woo bɛ ɲa, nɔ ì nyisi iyi woo
sɔ ibo ɲai. ³ Ì waa temua ɲa, nɔ ì
yɛ ijuukpā na irim ɲa, i kù nɔ i kù
gbɛɛji ɲa. ⁴ Amma iyi ñ yɛ si ɲɛ wee,
i kù bim bɛi tako má ɲa. ⁵ Na nɲu, i
yɛ gigi hai hee bii ì cuku wa ɲa, nɔ
i kpaasi idɔ i cɛ bɛi ì sintiò wa ɲa.
Bii ì kù kpaasi idɔ ɲa, an na n sɔ bi
ku lesi fitila nɲɛ hai si agbɛɛ. ⁶ Do
nɲu fei, ì nɛ miì akā iyi i sɛa ɲa. Ì cé
kookoosui inɛi Nikolaiti ɲa bɛi amu
takam ñ cóo.

⁷ Ine iyi í ne ití, ku soti ku gbọ mii
iyi Hundi Ilaaṣ wa sǎ igbei inei Jesu
ṇa fei.

Ine iyi í je igũ, an jò ku je isoi jĩi
ndii kuwεε iyi í wa lelei Aõ.

Ide iyi à sã inɛi Jesu ɲa iyi à wa Simiinu

⁸ Kirisi í ní má, kɔ́a amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Simiinu. Kɔ́a i ní, inɛ iyi í jɛ sinte do iri ku kpa, iyi í tako í ku wo nɔ́ í dede má si kuwɛɛ í ní, ⁹ n̄ mà ijuukpá nɲɛ, nɔ́ n̄ mà are ku jɛ nɲɛ. Do nɲu fei, ì jɛ ilu amani ɲa. Inɛ ɲa iyi à waa kpe ara nɲa Zuifu amma a kù jɛ Juifu ɲa, n̄ mà laalo iyi à ya maa ma ɲɛ. Inɛ ɲau inɛi igbei Seetam ɲai à jɛ. ¹⁰ I maà ce njo na ijuukpá iyi wa naa si ɲɛ. Seetam á jà dasi inɛ gɔ́ nɲɛ ɲa piisɔ́ ku cɔ́ laakɔ́ nɲɛ. Aa yɛ wahala hɛɛ aɔ́ mɛɛwa ɲa. Amma i jò ì leekí dim dim hee i koo i kuò ɲa. Bii ì ce bɛɛɛ ɲa an mu nɲɛ kuwɛɛ ku jɛ riba nɲɛ.

¹¹ Inε iyi í nε ití, ku soti ku gbó mii
iyi Hundi Ilaaḏ wa sḏ igbēi inēi Jesu
ṇa fei.

Inε iyi í je igũ, iku minjisiau kaa
ceaa nkāma.

Ide iyi à sɔ̃ inɛi Jesu ɲa iyi à wa
Pɛɛqamu

¹² Kirisi í ni ma, kɔa amalekai
igbei inem na iyi í wa Pɛegamu. Kɔaa
i ni, inɛ iyi wa mu taakuba ilu andɛ
didɔ minjiu í ni, ¹³ n mà bii ì wa

ɲa, Seetam nii wa je bommae do
 gbugbā. Do ɲɲu fei, i waa jirima
 irim ɲa, nɔ i kù fūsi naane iyi i
 dasim awɔ ɲa, baa waati iyi à kpa
 Antipasi, ilu naane woo je seɛdam bi
 tu ɲe bi ku wai Seetam be. ¹⁴ Amma
 mii iyi n ye si ɲe wee. Ine gɔ ɲa à
 wa si inɔ nɲe iyi à waa too si ikɔi
 Balamu. Balamu í tako í s̄s̄ Balaki bei
 á ce ku dasi inei Izireli ɲa kurara ku
 ba a ɲɔ ɲa iyi à ceà iwē ɲa kuwee,
 nɔ a sũò abo kaafe ɲa. ¹⁵ Beebe moi,
 ine gɔ ɲa à wa inɔ nɲe iyi à waa too
 si ikɔi inei Nikolaiti ɲa. ¹⁶ Na ɲɲu, i
 kpaasi idɔ ɲa. Bii kù je beebe, an naa
 si ɲe bii i k̄s̄si nɔ n ce igũ do ine ɲau
 do taakuba iyi wa fita hai si gelem.

17 Inε iyi í nε ití, ku soti ku gbə mii
iyi Hundi Ilaañ wa sã igbei inεi Jesu
na fei.

Ine iyi i je igā, nḡui an mua mana
 iyi wa manji wo. Nō n muāa kuta
 fūfū si bii à kō iri titḡe iyi ine gō kù
 mà bii kù je nḡu iyi ñ mua.

*Ide iyi à sɔ̃ inɛi Jesu ɲa iyi à wa
Tiatii*

18 Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Tiatii. Kɔa i ni, Amai llaaɗ iyi ijue í ye bei amei ina, nɔ isee wa daana bei iso danya iyi à yɔ si ina à wiɛ í ni, 19 n̄ mà kuce nɲɛ. Nɔ n̄ mà kubi nɲɛ, do naane ku dasi nɲɛ, do ice jiida nɲɛ, do temua nɲɛ. N̄ mà iyi icei nsei nɲɛ í re ti tako. 20 Amma mii iyi n̄ ye si nɛ wee. Ì waa temuaɔ abo iyi à ya kpe Zezabeli ɲa, nɲu iyi wa kpe araɛ walli, n̄ ò jè wa wa inyii ifti woo ce icem ɲa do ikɔɛ ku ba a ya maa sũɔ abo kaafe ɲa nɔ a ya maa ɲɔ inja iyi à ceaɔ iwɛ ɲa kuwee. 21 N̄ muaa waati ku kpaasi idɔɛ, amma kù bi ku jè kuce laalɔɛ. 22 Na ɲoi í ce an jè ku sũɔ bɔɔ. Inemakɔ ɲa mɔ iyi à ya maa ce sakara do nɲu, an dasi ɲa ijuukpā nla nla, bii kù jɛ à kpaasi idɔ à jè kuce laalɔ ɲa. 23 Si anyie an kpa amae ɲa. Waati bɛɛbe igbei inɛi Jesu ɲa fei aa mà iyi n̄ mà idai inɛ ɲa do lasabu

nɲa. An sãa ine fei si bei kookoosue í to.

²⁴ Amma inɛ iyi í gbe si ilui Tiatii, inɛ iyi í ù too si ikò laalɔu ɲa nò i kù mà mii iyi inɛ gò ɲa à ya kpe asii nlai Seetam, n̄ wa n s̄ ɲe, n kaa n kã nɲe aso gò má. ²⁵ Amma iyi í n̄ ɲe ɲa, i muu dim dim ɲa hee n koo n toò wa.

²⁶⁻²⁷ Inɛ iyi wa ce iyi n̄ bi hee í jèò igũ hee kɔɔ, nɲui an mua yíiko iyi amu takam n gba hai bi Baam. An muaa yíikou si antai dimi fei ku maa gbã ɲa do goloí isò ku cã ɲa ku lege ɲa bei caka. ²⁸ Nò an muaa andaiyai amɛɛjuuma.

²⁹ Inɛ iyi í n̄ itĩ, ku sofi ku gbò mii iyi Hundeí Ilaaɔ wa s̄ igbei inɛí Jesu ɲa fei.

3

Ide iyi à s̄ inɛí Jesu ɲa iyi à wa Saadi

¹ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Saadi. Kɔaa í ni, inɛ iyi í n̄ hunde mɛɛjeí Ilaaɔ ɲau do andaiya mɛɛje ɲau í ni, n̄ mà kuce nɲe. N̄ mà iyi à waa fò à ni í je ilu hunde ɲa baa do iyi í je iku ɲa. ² Í jĩ hai si iri njoo ɲa nò i leekĩ si kuwɛɛ keeke iyi í gbe nɲe ku ba i maà ku mam mam ɲa, domi n̄ yɛ kookoosu nɲe kù je dee dee bi Ilaaɔ. ³ Na nɲu, i ye gígíi mii iyi à kò nɲe si do bei í gbò ɲa. Í jirimæ ɲa nò i kpaasi idò nɲe. Bii í kù jĩ hai si iri njoo ɲa, an na n ba ɲe bei ile. I kaa mà waati iyi an naa si ɲe. ⁴ Do nɲu fei, inɛ gò ɲa à wa inò nɲe iyi à kù dasi ara ɲa riisi, aɲai aa toom nò a maa dasi nyau fufũ, domi aɲai à jòò.

⁵ Inɛ iyi í je igũ, nɲui á dasi jaæ fufũ bæbe. N̄ kaa n kpa iriɛ si tiai kuwɛɛ pai. Si bantuma an jesi si wajui Baam do amalekae ɲa iyi inem nii.

⁶ Inɛ iyi í n̄ itĩ, ku sofi ku gbò mii iyi Hundeí Ilaaɔ wa s̄ igbei inɛí Jesu ɲa fei.

Ide iyi à s̄ inɛí Jesu ɲa iyi à wa Filadæfi

⁷ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Filadæfi. Kɔaa í ni, inɛ iyi í je inɛ kumá do ilu ntò, iyi wa mu kileei ilaalú Davidi, nɲu iyi bii í cũu, inɛ gò kaa cĩmboɛ, bii í nò í cĩmboɛ, inɛ gò kaa cũu, nɲui í ni, ⁸ n̄ mà kuce nɲe. N̄ mà iyi gbugbã nɲe kù la. Do nɲu fei, í jirimá idem nò i kù kɔsi irim ɲa. Nɲui í jò n̄ cĩ nɲe gambo iyi inɛ gò kaa yòkò ku cĩmbo. ⁹ Wee an da nɲe inɛí igbei Seetam ɲa si awò, inɛ ɲa iyi à waa kpe ara ɲa Zuifu amma a kù je Zuifu ɲa, iboi à waa sò. An jò a na bi tu ɲe a naa a gule si waju nɲe. Aɲa fei aa mà iyi n̄ bi ɲe. ¹⁰ N̄ ni i temua ɲa, nò i jirimá idem nòu ɲa. Na ɲoi í jò amu mò an degbe ɲe si waatii wahala iyi wa naa si andunya fei ku na ku cò laakai inɛ ɲa. ¹¹ An nyi wa, kaa kpe. Iyi í n̄ ɲe ɲa, i muu dim dim ɲa ku ba inɛ gò ku maà na ku gba ribai igũ ku je nɲe.

¹² Inɛ iyi í je igũ, an jò ku je sòbe si kpasɛí Ilaaɔ, kaa fita má. An kò irii Ilaaɔ siɛ do irii iluɛ iyi í je Zeruzalemu titò iyi Ilaaɔ á jò ku kita wa hai lele. Nò n kò iri titòm siɛ.

¹³ Inɛ iyi í n̄ itĩ, ku sofi ku gbò mii iyi Hundeí Ilaaɔ wa s̄ igbei inɛí Jesu ɲa fei.

Ide iyi à s̄ inɛí Jesu ɲa iyi à wa Laodisee

¹⁴ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Laodisee. Kɔaa í ni, inɛ iyi à ya kpe Ami, woo je sɛɛda ilu naane iyi í je ntòu, nɲu iyi í je icui mii iyi Ilaaɔ í taka fei í ni, ¹⁵ n̄ mà kuce nɲe. N̄ mà iyi í kù tũ ɲa, i kù nò i kù gbãa ɲa. N̄ bi wo i tũ ɲa walakò i gbãa ɲa. ¹⁶ Amma si na iyi í jò í je wɔwɔwɔ ɲa, an kpò ɲe wai hai si gelem. ¹⁷ Í ya fò í ni ɲa í je ilu fia ɲa, í ba amani ɲa, nò i kù waa ce arei ngògò ɲa. Amma n̄ wa n s̄ ɲe iyi idò nɲe wa ce bɔò, í je ilu araare ɲa, do ilu are do fɛɛju do basĩ ɲa. ¹⁸ Na ɲoi í ce n̄ wa n mu nɲe bisi, í jò í ra wura iyi à yò si ina à wiɛ bi tom ɲa ku ba í je ilu amani do ntò ɲa.

Nɔ i ra nyau fufu i biiɔ anyii ara nɛɛ
 ɲa ku ba i maɔ maa nɛ bumbum ɲa
 nɔ anyɔ ku maɔ maa mu ɲɛ. Nɔ i ra
 iwɔi iju i dasi iju nɛɛ ku ba i ye ilu
 ɲa. ¹⁹ Inɛ ɲa iyi n bi fei, n ya n kpā
 ɲa iju nɔ n nyisi ɲa kpāa. Na nɲu, i
 hanya i kpaasi idɔ ɲa. ²⁰ Wee n wa n
 leeki andei ile, nɔ n wa n cā gambo.
 Inɛ iyi i gbɔ imum nɔ i cɔim, an lɔ bi
 tɛɛ, nɔ n baa ku jɛ, nɔ awaɔ ka jɛ aɔɔ.

²¹ Inɛ iyi i jɛ igū, lafɛɛ an jɔ ku
 bam ku buba si kitāi bommam, si
 bei amu mɔ n jɛ igū nɔ n buba do
 Baam si kitāi bommaɛ. ²² Inɛ iyi i
 nɛ itī, ku sotī ku gbɔ mii iyi Hunderi
 Ilaaɔ wa sɔ igbei inɛi Jesu ɲa fei.

4

Ilaaɔ ku tɔɔ lele

¹ Si anyii nɲu bɛ, si kuyɛ n ye
 gambo gɔ i cɔ lelei Aɔ.

Inɛ iyi i tako i bam ide ku fɔ wo,
 nɲu iyi imue i ye bei ti kākākā, i
 bam ide ku fɔ má i ni, gū wa ihɛ n
 nyisiɛ mii iyi á na ku naa si anyiɛ.
² Gbakā Hunderi Ilaaɔ i so i nɛɛm. Nɔ
 lelei Aɔ bɛ n ye kitāi bomma gɔ, inɛ
 gɔ wa buba si. ³ Inɛ iyi wa buba
 bɛu wa daanaɛ bei kuta ku nɛ fia gɔ
 ɲa iyi á ya kpe zasipu do saaduani.
 Njoi Aɔ i sū i kaako kitāu nɔ wa
 daana bei emɛrodu. ⁴ Nɔ n ye kitāi
 bomma kɔnfia do mɛɛ i kaako kitāi
 bommau. Nɔ inɛ ngbo kɔnfia do
 mɛɛ wa buba si antai kitā ɲau, á dasi
 nyau fufu do fulai wura. ⁵ Njoi hai
 si kitāi bommau kunjoi ijl wa fita,
 do anu ku dɔ, do kulai ijl. Fitila
 mɛɛje iyi wa má i wa si wajui kitāi
 bommau. Anjai á jɛ hunde mɛɛjei
 Ilaaɔu. ⁶ Si wajui kitāu dimii tenku
 gɔ i wa bɛ, wa daana bei digi.

Mii ilu hunde mɛɛ gɔ ɲa á kaako
 kitāi bommau cinga do cingae, á
 nɛ iju bii fei anyiɔ waju. ⁷ Mii
 ilu hunde sinteu i yei bei muusu
 nla, minjisiau mɔ i yei bei ama
 ketɛ, mɛɛtasiau wajue i yei bei wajui
 amane, nɔ mɛɛsiau i yei bei kungbā
 iyi wa fo. ⁸ Ilu hunde mɛɛ ɲau á nɛ

ikpa mɛɛfa mɛɛfa, nɔ á nɛ iju bii fei
 inɔ do waduude. Á ya maa kɔ iri
 waati kāma fei aleɔ daako a maa ni,
 Kumá, Kumá, Kumá,
 Bɛɛbei Aɔ Lafɛɛ ilu gbugbā fei i jɛ,
 Nɲu iyi i tako i wɛɛ wo, nɔ i wɛɛ baa
 nsei, nɔ wa naa.

⁹ Ilu hunde ɲau á waa kɔ iri á waa
 saabu inɛ iyi wa buba si antai kitāi
 bommau, nɔ á waa fɔ ideɛ amboɛɛ
 do bɛɛɛɛ, nɲu iyi i wɛɛ do aɔɔ fei.

¹⁰ Waati iyi á waa kɔ iri bɛɛɛ fei
 inɛ ngbo kɔnfia do mɛɛ ɲau á ya
 sɛɛbataa a maa tɔɔɛi. Nɔ á ya bɔ
 fula ɲa ɲai á jilɔ si wajui kitāi
 bommau a maa ni,

¹¹ Awɔ Ilaaɔ, Lafɛɛ nwa,
 Awɔi i to i nɛ amboɛ do bɛɛɛ do
 gbugbā,

Domi awɔi i taka mii fei.
 Si idɔɔbiei i taka ɲa nɔ á wɛɛ.

5

Tia do Angudā

¹ Njoi n ye inɛ iyi wa buba si kitāi
 bommau wa mu tia gɔ iyi á ka si
 awɔ nɛɛ. Á kɔ tiau anyiɔ waju, nɔ
 á cɔimboɛ do sɛɛda mɛɛje. ² Nɔ n
 ye amaleka ilu gbugbā gɔ, i lá do
 gbugbā i ni, yooi i to ku ga sɛɛda ɲau
 ihɛ, nɔ ku fū tiau. ³ Nɔ inɛ gɔ kù wɛɛ
 iyi i wa lele walakɔ ile walakɔ lelei
 ile iyi á yɔkɔ ku cɔ tiau ku cɔ inɛ.
⁴ Nɔ kpata ntɔ ntɔ si na iyi i jɔ inɛ gɔ
 kù wɛɛ iyi i to ku cɔ tiau ku cɔ inɛ.
⁵ Njoi inɛ akāi inɛ ngbo ɲau i sɔm i ni,
 maɔ kpata. Muusu nla iyi i fita hai si
 dimii Zuda, iyi i jɛ takui Davidiu i jɛ
 igū, á yɔkɔ ku ga sɛɛda mɛɛje ɲau nɔ
 ku fū tiau.

⁶ Iyi n cɔ ikpa bi kitāi bommau nɔ
 n ye Angudā iyi á cɔɔ kuwɛ wo wa
 leeki anini bɛ, nɔ ilu hunde mɛɛ do
 inɛ ngbo ɲau á kaakoɛ. Angudāu,
 i nɛ ngo mɛɛje do iju mɛɛje iyi i
 jɛ hunde mɛɛjei Ilaaɔ ɲa iyi i bɛ si
 andunya fei. ⁷ Angudāu i bɔ bi inɛ
 iyi wa buba si antai kitāu, nɔ i gba
 tiau hai si awɔ nɛɛ. ⁸ Iyi á naa tiau,
 njoi ilu hunde mɛɛ ɲau do inɛ ngbo
 kɔnfia do mɛɛ ɲau á sɛɛbata si wajue.

Aṇa fei à nē mǎǎb do kǎǎfui wura ṇa si bii tulare í wa. Tulareui í je kutǎǎi inēi Ilaaǎ ṇa. ⁹ Nǎ à kǎ iri titǎǎ gǎ à waa ni,

Awǎi ì to i gba tiau

Nǎ i ga sēda ṇau,

Domì à kpǎe wo.

Nǎ do ṇjēi ì raa Ilaaǎ amanē ṇa

Hai si dimi fei, do fee ikǎ ikǎ fei,

Dǎ ilē fei.

¹⁰ Ì tǎtǎ ṇa ì je ilaalu ṇa,

Ì ce ṇa woo weei Ilaaǎ Lafēe nwa,

Nǎ aa je bomma si andunya.

¹¹ Iyi ñ cǎ ilu má nǎ ñ gbǎ anui amaleka nkpǎ gǎ ṇa, kukpǎ ṇa í to dubu nkpǎ nkpǎ. À kaako kitǎi bommau do ilu hunde ṇau do inē

ngbo ṇau. ¹² À dǎ anu à waa ni,

Angudǎ iyi à cǎ kuweeu wo í to ku ba yiiko,

Do amani, do kumǎ, do gbugbǎ,

Do bēere, do amboe, do saabu.

¹³ Nǎ ñ gbǎ mii ilu hunde ṇa fei iyi à wa lele do ilē, do si lēlē ilē, do si inǎ inyi, andi ilu hunde iyi í wa si andunya fei, à dǎ anu à waa ni,

Inē iyi wa buba si kitǎi bommau

Do Angudǎ,

Saabu, do bēere, do amboe,

Do gbugbǎ ku je tu ṇa hee do aǎ fei.

¹⁴ Nǎ ilu hunde mēe ṇau à je à ni, ami. Nǎ inē ngbo ṇau à gule à ce kutǎǎ.

6

À ga sēda mēfa

¹ Nǎi ñ yē Angudǎ í ga akǎi sēda mēje ṇa iyi wa mǎsi tiau, nǎ ñ gbǎ inē akǎi ilu hunde mēe ṇau í la hee aa ni bei kulai ijǎi. Í ni, naa wa. ² Iyi ñ cǎ ilu, ṇǎi ñ yē aǎ fǎfǎ gǎ wa naa. Inē iyi wa gǎu wa mu bioo, nǎ à daa si fulai amanlu. Í dasi kpǎa bei woo je igǎ iyi wa bǎ ku je igǎ wa má.

³ Nǎi Angudǎ í ga sēda minjisiau, nǎ ñ gbǎ ilu hunde minjisiau í ni, naa wa. ⁴ Nǎ aǎ nkpǎ gǎ mǎ í fita wa. Nǎ à mua inē iyi wa gǎu gbugbǎ ku dede igǎ si andunya ku ba inē ṇa a kpa nje. Nǎ à naa taakuba nla gǎ.

⁵ Nǎi Angudǎ í ga sēda mētasiau, nǎ ñ gbǎ ilu hunde mētasiau í ni, naa wa. Iyi ñ cǎ nǎ ñ yē aǎ dǎdǎ gǎ wa naa. Inē iyi wa gǎu wa mu gǎa si awǎe. ⁶ Nǎ ñ gbǎ imu gǎ hai si aninii ilu hunde mēe ṇau, í ni, jǎ inē ṇa a ya ra bilee tongoo akǎ do fiai icei aǎ akǎ. Bēe bē mǎi fiai ǎǎzu tongoo mēeta á ya je. Amma jǎ fiai ikpo do vēe si agbēe.

⁷ Nǎi Angudǎ í ga sēda mēesiau, nǎ ñ gbǎ ilu hunde mēesiau í ni, naa wa. ⁸ Ñ cǎ ilu nǎ ñ yē aǎ fǎfǎ fēfēfē gǎ wa naa. Inē iyi wa gǎu, iriēi lku, nǎ bi ku wai iku ṇa wa tooe. Aṇai à na gbugbǎ a kpa ikǎ akǎi kukpē mēe inēi andunya ṇau do inṇai sako ṇa iyi à wa si ilēu do taakuba, do ari, do bǎǎ.

⁹ Si anyii ṇu, Angudǎ í ga sēda miusia iyi wa mǎsi tiau. Nǎ ñ yē hundei amanē ṇa si icui bi kuweeu, aṇa iyi à kpa na idei Ilaaǎ do na sēdai Jesu iyi à je. ¹⁰ Hunde ṇau à la à ni, Lafēe kumǎ, ilu ntǎ, hee waati yoomai ì waa degbe i bei i kiiti inēi andunya ṇa, i sǎ ṇa gbese si na iyi í jǎ à kpa wa. ¹¹ Iyi à dǎ bēe bē à tǎ ṇǎi à daa aṇa fei si jaae fǎfǎ, nǎ à sǎ ṇa à ni a sǎmi keeke titǎ hee jiai woo ce ice kpaasi ṇa ṇa ku kǎ, aṇa iyi aa na a kpa bei à tako à kpa aṇa mǎ.

¹² Ñ cǎ ilu má si waati iyi Angudǎ í ga sēda mēefasia iyi wa mǎsi tiau. Nǎ ilē í yaya do gbugbǎ, nǎ inunu í kuku inya kiti kiti bei aǎ dǎdǎ ilu sisima, nǎ cukpa í kpǎ konkom bei nje. ¹³ Nǎ andaiya ṇa à wǎ wa hai lele bēi isoi jǎi iko í ya wǎ wa waati iyi fufu nla wa ce wa yagǎe. ¹⁴ Nǎ lele í tǎtǎ inya akǎ bei sēe iyi à ka. Nǎ iri kuta do gungum ṇa fei à yaya a kǎ wa agbe ṇa má. ¹⁵ Waati bēebēi amanlui andunya ṇa, do ilu ilē ṇa, do ilalui sooge ṇa, do ilu amani ṇa, do ilu gbugbǎ ṇa, do inē fei de, aru do inē ṇa ṇa í à nē ara ṇa, à waa manji si isai kuta do si afei kuta ṇa. ¹⁶ À waa dǎ anu si iri kuta ṇau do si kuta ṇau à waa ni, i cuku si wa wa, i

bii wa ku ba Ilaaṣ ku maà yε wa, nṅu iyi wa buba si kitāi amanlu, do hai si idəəkōi Angudāu. ¹⁷ I bii wa ṅa si na iyi í jò ajòí idəəkō nla nla nṅau í to wa. Yooí á yòkò ku leekí si wajui ṅṅa.

7

Inei Izireli 144.000

¹ Si anyii nṅu, n̄ yε amaleka mεε gò ṅa à waa leekí si andunya gonta mεε, à waa ganji fufui andunya gonta mεεu ku ce si ile do si tenku nò ku maà yaga jli gò. ² Nò n̄ yε amaleka mmu gò wa naa hai nunui daakò, wa mu nyindai Ilaaṣ, nṅu iyi í je icui kuwεε. Nò í dō anu si amaleka mεε ṅa iyi Ilaaṣ í mu ṅṅa gbugbā a cea ile do tenku laalòu, ³ í ni, í maà cea ile do tenku do jli gò laalò hee káa cea woo ce icei Ilaaṣ ṅa nyinda si ikpo ṅṅa. ⁴ N̄oi à sōm jiai inε ṅa iyi à cea nyindai Ilaaṣ si ikpo ṅṅa. À wεei aṅa dubu cīò do ciiji do mεε (144.000) hai si dimii inei Izireli ṅa fei. ⁵ Si dimii Zuda amanε dubu maateejii (12.000) à cea nyinda. Bεεbe m̄oi si dimii Rubēε amanε dubu maateejii. Si dimii Gadi amanε dubu maateejii. ⁶ Si dimii AZεε amanε dubu maateejii. Si dimii Nefitali amanε dubu maateejii. Si dimii Manasee amanε dubu maateejii. ⁷ Si dimii Simeō amanε dubu maateejii. Si dimii Levi amanε dubu maateejii. Si dimii Isakaa amanε dubu maateejii. ⁸ Si dimii Zabulō amanε dubu maateejii. Si dimii Zozefu amanε dubu maateejii. Si dimii Benzamεε amanε dubu maateejii. Inε ṅa iyi à daa si nyindau mbε.

Zamaa nkpò nkpò

⁹ Si anyii nṅu, nò n̄ cò ilu má nò n̄ yε zamaa nkpò nkpò iyi inε gò kaa yòkò ku ka ṅa. À fita wa hai ile fei do si dimi fei do si fee ikā ikā fei. Aṅa fei à waa leekí si wajui kitāu do Angudāu, à waa dasi jaaf fūfū nò à waa mu wuai kpakpa si awò ṅṅa. ¹⁰ À waa dō anu à waa ni, faaba nwa

wa naai hai bi Ilaaṣ Lafēε nwa iyi wa buba si kitāi bommau do hai bi Angudāu. ¹¹ Nò amaleka ṅau fei à leekí à kaako kitāi bommau do inε ngbo ṅau do ilu hunde mεε ṅau. À sεεbata si wajui kitāu à waa tōo Ilaaṣ ¹² à ni, ami.

Kucl do amboe

Do kumà do saabu do bεεε,

Do gbugbā, do yiiko,

Fei ndεε ku je ti Ilaaṣ Lafēε nwa

Hee do ajò fei. Ami.

¹³ N̄oi inε akāi inε ngbo ṅau í beem í ni, yoo ṅai à waa dasi jaaf fūfū ṅau ihē. Hai iwoi à naa. ¹⁴ Nò n̄ jeaa n̄ ni, lafēεm, n̄ kù m̄a, awòí aa m̄a. Nò í sōm í ni, inε ṅau ihē à fita wai hai si bōnε nla nla. À fò jaaf ṅṅa ṅa à fūutae do n̄ei Angudāu. ¹⁵ Nṅui í jò à waa leekí si wajui kitāi bommai Ilaaṣ à waa tōoε dasāò idū ino kpasēε. Nò Ilaaṣ á wa ino ṅṅa ku maa degbe ṅa. ¹⁶ Ari kaa kpa ṅa má hee má je agbe, nò inunu kaa cā ṅa má, bεεbe m̄oi inya gbāa kaa wahala ṅa ma. ¹⁷ Angudā iyi wa leekí bi kitāi bommau á gbā ṅa ku bōò ṅa isōi kuwεε. Ilaaṣ m̄o á gbā cikāaju ṅṅa fei.

8

À ga sēeda mējesia

¹ Waati iyi Angudāu í ga sēeda mējesiau, ilu í coko lelei Aō zakai iju kameε kuntaa. ² Si anyii nṅu, nò n̄ yε à na amaleka mēje ṅa iyi à ya maa leekí si wajui Ilaaṣu kākāakl mēje.

³ Si anyii nṅu, amaleka mmu gò í na í leekí kəkai bi kuweeu, wa mu fatai wura bii à ya jò tularε. À náa tularε nkpò nkpò ku tətəòò kutəòò woo dasi naanε ṅa ku ba ku joo si antai bi kuweei wura iyi í wa si wajui kitāi bommai Ilaaṣu. ⁴ Cuai tularεu do kutəòò woo dasi naanε ṅau í dede lele si wajui Ilaaṣ hai si awòí amalekau. ⁵ N̄oi amalekau í so fatau nò í bu ina hai bi kuweeu, í dasi inəε hee í kō, nò í nyòò ile be.

Waati beɛbe à gbɔ kulai iji do iba ɲa nɔ à yɛ kunɔi iji do kuyayai ilɛ.

Kāakāakɪ ɲa

⁶ Si anyie, amaleka mɛɛje ɲa iyi à waa mu kāakāakɪ mɛɛje ɲau, à ce sɔɔlu a fāa.

⁷ Amaleka sinteu í fā kāakāakɪ. Nɔi kutai iji do ina do nje í yɔɔɛ si nje nɔ wa naa hai lele do gbugbā. Nɔ ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai ilɛ í jo do jii ɲa do fɔfɔ tūtū ɲa fei.

⁸ Nɔ amaleka minjisiau í fā kāakāakɪ. Nɔ à nyo ngɔɔɔ iyi í yɛ bei iri kuta nla iyi wa jo si tenku. Nɔi ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai tenkuu í kpɔɔ nje, ⁹ nɔ ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai mii ilu hunde ɲa iyi à wa si inyi u à ku, nɔ ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai akɔi inyi fei í ce nfe.

¹⁰ Si anyii nɲu, amaleka mɛɛtasiau í fā kāakāakɪ. Nɔi andaiya nla go iyi í ya ina bei jugula í cuku wa hai lele si yɔ akāi kukpɛ mɛɛtai ido do isɔ ɲa. ¹¹ Irii andaiyau Kuro. Nɔ ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai inyi u í ro. Iyi ine ɲa à mɔɔ, nkɔɔ ɲa í ku si na iyi í jɔ inyi u í ro.

¹² Si anyii nɲu, amaleka mɛɛsiau í fā kāakāakɪ. Nɔi ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai inunu do ti cukpa do ti andaiya ɲa í dū, nɔ ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai inya kumái dasā kù wɛɛ má, beɛbe mɔi ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai inya kumái idū kù wɛɛ má.

¹³ Iyi nɔ cɔ ilu má nɔ n yɛ kungbā wa fo hee lelei Aɔ. Kungbāu wa kpata wa dɔ anu hee lele wa ni, waiyooi, iko í jem, iko í jem. Beirei ijuukpāi inei andunya ɲa á to si waati iyi amaleka mɛɛta ɲa iyi à gbe ɲau aa fā kāakāakɪ ɲa.

9

Kāakāakɪ miusia

¹ Si anyii nɲu, amaleka miusiau í fā kāakāakɪ. Nɔ n yɛ andaiya go í cuku ilɛ hai lele wa. Nɲui à na kileei isa nla hai nɛ kɔɔu. ² Andaiyau í cɪ isau nɔ cua wa fita bei cuai ina nla, nɔ í bii inunu í jɔ inya fei í

dū. ³ Nɔ ketengbo ɲa à fita wa hai si cuau à waa tɛ ilɛ, nɔ à mu ɲa gbugbā bei acɪi cencee. ⁴ À na ɲa wooda à ni a maà beje fɔfɔ walakɔ mii tūtū go walakɔ jii go bii kù je ine ɲa iyi a kù nɛ nyindai Ilaaɔ si ikpo ɲa. ⁵ A kù na ketengbo ɲau wooda a kpɔɔ amane ɲa bii kù je a kpā ɲa iju hee zakai cukpa miu. Ara kuroi ijuukpāu í mungaɔ bei bii cencee í ta amane. ⁶ Si cukpa miiuu, ine ɲa aa dɛdɛ iku amma a kaa ba. Aa bi ɲa a ku amma iku á sa ɲa.

⁷ Ketengbo ɲau à jo acɪ ɲa iyi à tā sɔɔlu a bɔ igū. Ngɔɔɔ í wa si iri ɲa bei fulai wura, nɔ waju ɲa í yɛ bei ti amane ɲa. ⁸ Ntoi iri ɲa í yɛ bei ntoi irii inaabo ɲa nɔ inyi ɲa í yɛ bei ti muusu nla ɲa. ⁹ À bii gende ɲa do bata ku nɛ sisima go iyi bii 1i yɔɔ aa ni isɔi. Nɔ ikpa ɲa í ya maa ce iba bei sareti nkɔɔ iyi acɪ ɲa à waa fa bi ku ce igū. ¹⁰ À nɛ akpaamu ku nɛ acɪ bei cencee ɲa. Do akpaamu ɲau bei aa kpɔɔ amane ɲa iju si cukpa miiuu. ¹¹ Ilaalui ketengbo ɲau í je amaleka ilu irii isa nla hai nɛ kɔɔu. Irii í je Abadɔɔ do feei Ebeɛ. Do Gereki mɔ à ya kpooi Apoliɔ, waato Woo beje.

¹² Nsei, iyi ijuukpā sinte í lɔ í gbe ijuukpā minji go ɲa iyi aa naa má.

Kāakāakɪ mɛɛfasia

¹³ Nɔi amaleka mɛɛfasiau í fā kāakāakɪ. Nɔ n gbɔ ide ku fɔ go hai gonta mɛɛi bi kuweei wura iyi í wa si wajui Ilaaɔ. ¹⁴ Ide ku fɔu í sɔ amaleka mɛɛfasia iyi wa mu kāakāakɪu í ni, fū amaleka mɛɛ ɲa iyi à dɪ kɔkɔi ido nla iyi à ya kpe Efaratau. ¹⁵ Nɔi à fū amaleka mɛɛ ɲau. Na adɔu do cukpau do ajɔu do isɔu bei amaleka ɲau à tā sɔɔlu mam mam ku ba a kpa ikɔ akāi kukpɛ mɛɛtai amane ɲa. ¹⁶ A sɔm jiai masa ɲau, à wɛɛi dubu minji ikɔ dubu cɪo má (200.000.000). ¹⁷ Si bei n yɛ acɪ ɲau do masa ɲau si kuyem wee. À dasi batai igū nkpa bei ina do boogu

bei bulam do igbaagba bei fainwita. Irii aɔi ɲau í yɛ bei irii muusu nla, nɔ ina do cua do fainwita wa fita wa hai si gele ɲɲa. ¹⁸ Ikɔ akai kukpɛ mɛɛtai inɛi andunya ɲa á ku na saabui bɔnɛ mɛɛta ɲau, waato ina do cua do fainwita iyi wa fita hai si gele aɔi ɲau. ¹⁹ Gbugbāi aɔi ɲau í wai si gele ɲɲa do si akpaamu ɲɲa. Akpaamuu í yɛi bei njo, nɔ í nɛ iri. Do ɲɲui à ya kpā inɛ ɲa iju.

²⁰ Do ɲɲu fei, inɛi andunya ɲa iyi à gbe a kù ku si bɔnɛu à kɔ ku kpaasi idɔ. Nɔ à kɔ ku jò mii ɲa iyi à ce do awɔ ɲɲa ku tɔɔ. Á waa mɔsi inɛi inɔɔko ɲa ku tɔɔ do iwɛ ɲa iyi à ce do wura do isɔ fufu do isɔ danya do kuta do jli ɲa, aɲa iyi a kaa yɔkɔ a gbɔ ide, a kaa nɔ a yɔkɔ a yɛ ilu, hee má jɛ a nɛ. ²¹ Bɛɛbɛ mɔi inɛ ɲau a kù jò inɛ ku kpa do dobu dobu ɲɲa ɲa ku ce, do sakara ku ce, do ile ɲɲa ɲa.

10

Amaleka do tia keeke

¹ N̄ nyi n̄ yɛ amaleka ilu gbugbā gɔ má wa kita wa hai lele. Kudui iji í biie bei jine iyi í dasi, nɔ njoɪ Ilaaɔ í wenwee si iriɛ, wajue wa daana bei inunu, nɔ kutɛɛ í yɛ bei amɛi ina. ² Wa mu tia keeke gɔ iyi wa ci si awɔɛ. Í lesi isɛ njɛɛ si antai tenku, isɛ cangae mɔ si ilɛ. ³ Nɔ í dɔ anu bei muusu nla. Iyi í dɔ anu í tā ɲɔi dagba lele mɛɛje gɔ ɲa mɔ à waa dɔ anu. ⁴ Iyi dagba lele mɛɛje ɲau à dɔ anu à tā, gbakā n̄ tā sɔɔlu n̄ kɔ ide ɲau. Amma n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele wa ni, maà ti i kɔ mii iyi dagba lele mɛɛje ɲau à fɔ. Muu si asii.

⁵ N̄ɔi amaleka iyi n̄ yɛ wa leeki si antai tenku do si ilɛu, í wu awɔ njɛɛ lele, ⁶ nɔ í gbasi do irii inɛ iyi í wɛɛ hee do aɔ fei, iyi í taka lele do ilɛ do tenku do mii ndu ɲa ɲa fei. Amalekau í fɔ í ni, waati iyi í gbe kù waa sɔ má, ⁷ amma waati iyi amaleka mɛɛjesiau mɔ á

fā kākākākiɛ, waati bɛɛbei Ilaaɔ á kɔ mii iyi í dasi idɔ ku ce iyi inɛ kama kù m̄au, si bei í sɔ walii woo ce icɛɛ ɲa wo.

⁸ Si anyii ɲɲu, imu iyi n̄ tako n̄ gbɔ hai leleu, í bam ide ku fɔ má í ni, koo gba tia keeke iyi wa ciu hai si awɔi amaleka iyi wa leeki si antai tenku do si ilɛu. ⁹ N̄ɔi n̄ bɔ bi amalekau, n̄ tɔɔɛ ku nam tia keekeu. Nɔ í sɔm í ni, gba i ɲɔɔ. Á ro si inɔɛ, amma á dɔi si geleɛ bei nyikɔ. ¹⁰ N̄ɔi n̄ gba tia keekeu hai si awɔɛ, nɔ n̄ ɲɔɔ. N̄ɔi, í dɔ si gelem bei nyikɔ, amma iyi n̄ muu n̄ tā, í roi kom kom si inɔm.

¹¹ N̄ɔi à sɔm à ni, í gbe i sisi i ce walii má na inɛ nkpɔ, do ilɛ nkpɔ, do dimi nkpɔ, do ilaalu nkpɔ.

11

Woo je sɛɛda minji ɲa

¹ Si anyii ɲɲu, inɛ gɔ í nam mii ku wā ilɛ iyi í yɛ bei akpa, nɔ í sɔm í ni, dede i koo i wā kpasɛi Ilaaɔ do bi kuweeu, nɔ i ka inɛ ɲa iyi à waa ce kutɔɔ bɛ. ² Amma maà wā bantumae, domi à mua dimi m̄mu ɲa, aɲa iyi aa tɛɛɛ ilu kumáu si afei cukpa ciiji do minji *. ³ Nɔ í ni ɲɲu á jò woo je sɛɛda minjii ɲɲu ɲau a fɔ idei ɲɲu. Aa maa we saaki ɲa, nɔ ɲɲu á mu ɲɲa yiiko a ceɔ walii si afei aɔ dubu do ciɔ minji do kita † (1.260).

⁴ Woo je sɛɛda minji ɲauí à yɛ bei jli ndii olivi minjiu, do bi ku lesi fitila minji iyi wa leeki si wajui Ilaaɔ Lafɛi ilɛu fei. ⁵ Bii inɛ gɔ wa bi ku ce ɲɲa laalo, ina í ya fitai hai si gele ɲɲa ku kpa irii mbɛɛ ɲɲa ɲa. Bɛɛbei inɛ iyi wa dede ku ce ɲɲa laalo á kuɔ. ⁶ Á nɛ gbugbā a cɛmbo lele, iji ku maà rɔ si waati iyi à waa ce walii. Á nɔ à nɛ gbugbā a kpaasi inyi nje. Á nɔ à nɛ gbugbā má a naaɔ dimii wahala ikā ikā baa yooma fei wa si andunya si waati iyi à bi fei.

* **11:2** cukpa ciiji do minji waato adɔ mɛɛta do cukpa mɛɛfa. † **11:3** aɔ dubu do ciɔ do minji do kita, waato adɔ mɛɛta do cukpa mɛɛfa.

⁷ Waati iyi aa je sēda a tā, injai sako gō á ba ŋa igū ku ce ku kāmia ŋa ku kpa ŋa. Injai sakou á fita wai hai si isa nla hai ne kōu. ⁸ Iku ŋa á maa sūi si bantumai ilu nla bii á kpakpa Lafēe ŋa si jīi nōu. À ne a kpe iluui wo Sodomu walakō Ezibiti. ⁹ Ine ŋa si dimi fei do si fee fei do si ile fei aa cō iku ŋa zakai ajo mēeta do bubu, a kaa je a si ŋa. ¹⁰ Inoiinei andunya ŋa á dō, aa ce jingau nō a sambaa nje amua ŋa si na iyi í jō walii minji iyi á tako á wahala ŋa ŋau á ku.

¹¹ Si anyii ajo mēeta do bubuu, Ilaaō í nyi í da ŋa si hunde ma, nō á dede á leekī. Njo nla nla í mu ine ŋa iyi á ye ŋa fei. ¹² Njoi walii minji ŋau á gbō ide ku fō gō wa hai lele wa ni, í gū wa ihē. Nō á gū lele si kudūi ijī ijuu mbeē ŋa ŋa. ¹³ Bē gbakā nō ile í yaya ntō ntō, nō ikō akāi kukpē mēewai iluu í cuku. Ine ŋa iyi á ku si kuyayai ileu, kukpō ŋa í to amanē dubu mēeje (7.000). Zigii ine ŋa iyi á gbe í da ntō ntō, nō á ni Ilaaō í la.

¹⁴ Nsei, ijuukpā minjisiau í lō, wee mēetasiaē wa naa má.

Kāakāakī mējesia

¹⁵ Si anyii ŋju, amaleka mējesiauí í fā kāakāakī. Njoi á gbō anu ku dō nla nla gō ŋa lelei Aō á ni, a sindoa Aō Lafēe nwa do ine iyi í cicau bommai andunyau, nō a je bomma hee do ajo fei. ¹⁶ Waati bēbeie ine ngbo kōnfia do mēe ŋa iyi á waa buba si kitāi bomma si wajui Ilaaōu, á sēebata á waa tōē ¹⁷ á waa ni, Aō Lafēe, ilu gbugbā fei, Awō iyi í wēe nsei, í nō í wēe wo, Á waa saabuei si na iyi í jō í ce ice do gbugbā nlaē.

Nō í sinti bommaē ku je.

¹⁸ Dimii andunya fei í damō.

Amma idōkōē í to wa.

Waati í to í kiiti iku ŋa.

Waati í nō í to í na walii woo ce iceē ŋa riba ŋa,

Do woo dasi naane ŋa do ine ŋa iyi á waa jirimaē,

Hai keekeō nlaē.

Waati í to í ce nfei ine ŋa iyi á waa ce nfei andunya.

¹⁹ Njoi á cī kpasēi Ilaaō iyi í wa lele nō á ye kpakoi akabuue si inōē. Nō ijī wa ŋō, nō á waa gbō iba ŋa do kulai ijī. Nō ile wa yaya, nō kutai ijī ŋa á waa cuku wa do gbugbā.

12

Abo gō do akandama

¹ Njoi nyinda nla gō í fita lelei Aō. Inaabo gō í wa bē, nunui í je ibōē, nō wa leekī si cukpa nō wa dasi fulai andaiya maateēji. ² Abou í ne asī, nō wahalai kubí do ara ku roi inōu í jō wa dō anu.

³ Njoi nyinda mmu gō í fita má lelei Aō. Akandama nkpa nla nla gō í wa bē, í ne iri mēeje do ngo mēewa nō wa dasi fulai bomma si iriu akā fei.

⁴ Akandamau í wō ikō akāi kukpē mēetai andaiyai lele ŋa í nyō ŋa wa si ile do akpaamue. Nō í koo í leekī si wajui abo iyi wa bi ku bíu, ku ba ku ŋō amau bii í cuku wa. ⁵ Njoi abou í bi ama inēmōkō. Amaui á gbā dimi fei do goloi isō. Hee akandamau ku maa ŋō amau á so á bōē bi Ilaaō, bii wa buba si kitāi bommaē. ⁶ Abou í sa í ne ikpa ghabua bii Ilaaō í cēa sōlui inya bii á wa a maa woo si afei ajo dubu do cō minji do kita (1.260).

⁷ Njoi igū í dede lele bē. Miseli do amalekaē ŋa á ce igū do akandamau do amalekaē ŋa. ⁸ Nō Miseli do amalekaē ŋa á je ŋa igū. Nō á kō akandamau do amalekaē ŋa a wa lele bē má. ⁹ Njoi á nyō akandama nla nla wa ile. Akandamau í je njo iyi í wēe hai tako. Njuí á ya kpe mbirisi walakō Seetam. Nō ŋjuí í dī ijuu inei andunya ŋa fei. Á nyō wa ile do amalekaē ŋa ajo.

¹⁰ Si anyii ŋju, nō nō gbō ide ku fō nla gō lele í ni,

Nsei, waatii faabau í to wa.

Nsei, Aō Lafēe nwa

í nyisi gbugbāē,

nō í jile bommaē.

Nsei, ine iyi í cicau í gba ine ngbo ku jee,

Domi woo fɔ laaloí ine nwa ɲa,
nɲu iyi í ya maa fɔ laalo ɲɲa
si wajui Ilaaɔ dasaō idū

À nyɔ wa hai lele.

¹¹ Ine nwa ɲau à jɔɔ igū
do saabui njei Angudāu
do seɛdai ntɔu iyi à je.

A kù doo kuwɛɛ ɲɲa nkāma,
amma à jesi aɲa a ku.

¹² Na nɲu, lele, jò í wɛɛò inɔ didɔ,
Nɔ inɛ iyi í wa lele, i wɛɛò inɔ didɔ
ɲa.

Amma inɔ ku fɔi í je ti ile,
Nɔ inɔ ku fɔi í je ti tenku,
Domi Seetam í kita si ɲe wa
do idɔkɔ nla nla,

Si na iyi í jò í mǎ iyi
waati keeki í gbea nɲu.

¹³ Iyi akandamau í ba à nyɔ nɲu
wa ile, ɲɔi í lɔsi ku lele abo iyi í
bí ama inemɔkɔu. ¹⁴ Amma à na
abou ikpa minjii kungbā nla ku ba
ku fɔ ku bɔ ikpa inya iyi Ilaaɔ í cɛaa
sɔluɛu si gbabua bii aa woo adɔ
mɛɛta do bubu. Tengi bei á jìò ɲjou.

¹⁵ Nɔi ɲjou í tu inyi wa hai si gelee,
wa cā bei ido nla nla si anyii abou ku
ba inyi ku jɔɔ. ¹⁶ Amma ile í faaba
abou, domi í là, í mǎ inyi iyi wa fita
hai si gelei akandamau wa. ¹⁷ Nɔi
idoi akandamau í kɔ si abou ntɔ, nɔ
í bɔ igū ku ce do dimie ɲa iyi
à gbe, aɲa iyi à waa jirima woodai
Ilaaɔ fei, ine ɲa iyi à waa leekɔ dim
dim si seɛdai Jesu. ¹⁸ Nɔ í koo í leekɔ
si sǎai tenku.

13

ɲai sako iyi wa fita hai si tenku

¹ Si anyii nɲu, n ɲe ɲai sako gɔ
wa fita wa hai inɔ tenku. Í ne ngo
mɛɛwa do iri mɛɛje nɔ fulai bomma
wa lesi ngo ɲau fei, nɔ si iri ɲau fei
à kɔ iri laalo ɲa ikā ikā iyi wa yaako
Ilaaɔ. ² ɲai sako iyi n ɲeu í gaabu bei
mua, nɔ kutɛɛ í ne gbugbā, nɔ gelee í

ɲe bei ti muusu nla. Akandamau í
so gbugbāi nɲu takae í naa, do kitāi
bommaɛ do yiiko nlaɛ. ³ Iri akāi ɲai
sakou í jɔ bei í ba kumɛɛ iyi á yɔkɔ
ku kpaa, amma kumɛɛu í tǎ nɔ í ba
iri. Inei andunya ɲa fei à waa cɔɔ do
biti nɔ à waa tooɛ. ⁴ Aɲa fei à waa
tɔɔ akandamau si na iyi í jò í na ɲai
sakou yiikoɛ. Nɔ à waa tɔɔ ɲai sakou
mǎ à waa ni, yooi í ɲe bei ɲai sakou
ihɛ. Yooi á yɔkɔ ku baa igū ku ce.

⁵ ɲai sakou í ne kpāa ku tɔɔ fufu
nɔ ku bu Ilaaɔ, nɔ í ne yiiko ku
ceɔ gbugbāɛ ice zakai cukpa ciiji do
minji. ⁶ Nɔi í cɔ gelee wa bu Ilaaɔ do
bi ku wae do ine ɲa iyi à wa lele fei
nɔ wa fɔ si ɲa ide laalo. ⁷ À muaa
kpāa ku ce igū doinei Ilaaɔ ɲa nɔ ku
je ɲa igū. Nɔ à naa yiiko si dimi fei
do fee fei do ile baa yooma fei. ⁸ Inei
andunya fei á tɔɛ, waato ine ɲa iyi
Ilaaɔ kù kɔ iri ɲa si tia kuwɛɛ hee
ku maa taka andunya, tia iyi í je ti
Angudā iyi à kpau.

⁹ Na nɲu, ine iyi í ne itɔ, ku gbɔ.
¹⁰ Ine iyi í ne piisɔɔ ku bɔ, tilasi
piisɔi á bɔ. Ine mǎ iyi à ne a kpa do
taakuba, tilasi taakubai á kpaa. Na
nɲu, í sɔa woo dasi naane ɲa a ya maa
temua nɔ a leekɔ si naane ku dasi
ɲa*.

ɲai sako iyi wa fita hai si ile

¹¹ Si anyii nɲu, n ɲe ɲai sako gɔ
mǎ wa fita wa hai si ile. Í ne ngo
minji bei ngoi angudā, nɔ wa fɔ ide
bei akandama. ¹² ɲa sinteui í naa
yiiko iyi í ne fei ku ceɔ ice si wajue. Í
tilasi inei ile ɲa a tɔɔ ɲa sinte iyi í ba
kumɛɛ iyi á yɔkɔ ku kpaa wo, nɔ í ba
iriu. ¹³ ɲa minjisiau bei í ce do bu
dobu nla nla ɲa hee í jò ina í kita wa
hai lele í naa ile si wajui amanɛ ɲa.
¹⁴ Í dɔ iju inei andunya ɲa do do bu
dobu ɲa iyi í ce si wajui ɲa sinte
iyi í náa yiikou. Wa sɔ inei andunya
ɲa a gbe mii iyi á jɔ ɲa sinte iyi á
tako à mɛɛ do taakuba nɔ kù kuu.

* **13:10** Tia nwo gɔ ɲa à ya ni, ine iyi í dasi kpaasie piisɔɔ, piisɔi aa na a dasi nɲu mǎ. Ine iyi í kpa
ine gɔ do taakuba, do taakubai aa kpa nɲu mǎ.

¹⁵ Injai ankāanyiu í ba yiiko ku mua mii iyi à gbeu kuwɛɛ, nɔ ku fɔ ide bei amanɛ, ku ba ku kpa inɛ ɲa iyi à kɔ ku tɔɔɛ fei. ¹⁶ Nɔ inɲau í tilasi inɛ fei, ilu gbugbā ɲa do hai nɛ gbugbā ɲa, ilu fia ɲa do ilu are ɲa, aru ɲa do inɛ ɲa iyi à nɛ ara ɲɲa ɲa, à ce ɲɲa nyinda si awɔ nɛ ɲɲa walakɔ si ikpo ɲɲa. ¹⁷ Inɛ gɔ kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku ra walakɔ ku ta bii kù nɛ nyinda iyi í je irii injai sakou, walakɔ lambai iriɛ.

¹⁸ Iyi í sɛa ka ce si laakai weɛ, inɛ iyi í nɛ bisi fei í sɛa ku mà yaasei lambai injai sakou. Lambaɛ, lambai amanɛi. Jiaɛ cɔ mɛɛfa do kita do mɛɛfa (666).

14

Iri ku kɔi inɛ ɲa iyi à faaba

¹ Si anyiɛ iyi n̄ cɔ ilu nɔ n̄ yɛ Angudāu wa leekɪ si iri kutai Siɔɔ. Amanɛ dubu cɔ do ciiji do mɛɛ (144.000) í wa bi tɛɛ, aɲa iyi à kɔ irii Angudāu do ti Baɛ si ikpo ɲɲa. ² Nɔ n̄ gbɔ imu gɔ hai lele aa ni bei ibai iri cuui inyi nla, walakɔ bei kulai iji. Iba iyi n̄ gbɔu wa dɔi bei mɔɔlɔ iyi inɛ ɲa à waa cā. ³ Inɛ ɲau à waa leekɪ si wajui kitāi bommau, bii ilu hunde mɛɛ ɲau do inɛ ngbo ɲau à wa. À waa kɔ iri titɔ iyi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku mà bii kù je amanɛ dubu cɔ do ciiji do mɛɛ ɲau (144.000), aɲa iyi à yá hai si andunya. ⁴ Inɛ ɲau, a kù sùò inaabo. À mu ara ɲɲa a kù mà inaabo titā. À waa too Angudāu bii wa bɔ fei. À yá ɲa hai si inɔi amanɛ ɲa. À yɛi bei amaaɛe sinte iyi à na Ilaaɔ do Angudāu. ⁵ Inɛ gɔ kù gbɔ ibo hai si gele ɲɲa, à je inɛ ɲa iyi a kù nɛ taale.

Amaleka mɛɛta ɲa

⁶ Nɔi n̄ nyi n̄ yɛ amaleka gɔ má wa fɔ hee lelei Aɔ. Nɲui á sisi laabaau jiida iyi ci ya tā bi inɛi andunya fei, si ilɛ fei, do si dimi fei, do si fee ikā ikā fei, do bi inɛ fei. ⁷ Í dɔ anu wa

ni, i jirima Ilaaɔ nɔ i naa amboe ɲa, domi waati í to ku kiitiò inɛ fei. I tɔɔ Ilaaɔ, nɲu iyi í taka lele do ilɛ, do tenku, do isɔ ɲa.

⁸ Amaleka minjisia gɔ wa too anyiɛ wa ni, Babiloni, ilu nlau, í cuku, í cuku. Nɲui í fa dimi fei si sakara hai nɛ kɔɔɛ. Sakaraɛui í yɛ bei atɛ iyi wa cɪ ɲa iju. Atɛ vɛɛui í je idɔɔkɔi Ilaaɔ.

⁹ Amaleka mɛɛtasia gɔ wa too inɛ minji ɲa iyi à cuau, nɔ í dɔ anu wa ni, inɛ iyi wa tɔɔ injai sakou do mii iyi í gbeu * fei, nɔ í jɔ à kɔ iriɛ si ikpɔɛ walakɔ si awɔɛ, ¹⁰ nɲu mɔ á mɔ atɛ iyi í je idɔɔkɔi Ilaaɔu. Inɛ iyi wa ce beɛbe fei á yɛ bɔnɛ si ina do fainwita si wajui Angudāu do amaleka kumá ɲau. ¹¹ Cuai ina iyi á nyisi ɲa bɔnɛu á dedei hee lele hee do aɲɔ fei. Inɛ ɲa iyi à waa tɔɔ injai sakou do mii iyi à gbeu †, do inɛ ɲa iyi à nɛ nyindai iriɛu, a kaa nɛ kusɪmi alɛò daakɔ.

¹² Na nɲu, í sɛa woo dasi naanɛ ɲa a temua, aɲa iyi à waa jirima woodai Ilaaɔ nɔ à dasi Jesu naanɛ.

¹³ Si anyii nɲu, n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ má hai lele í ni, kɔ iyi ihɛ, ilu inɔ didɔ ɲai inɛ ɲa iyi aa na a ku hai nɛi na naanɛ iyi à dasi Lafɛɛ. Nɔi Hundi Ilaaɔ í ni, ntɔi, beɛbeɛi. Aa sɪmi, domi ribai icɛ jiida ɲɲa á too ɲa.

Kudai amanɛ ɲa

¹⁴ Si anyii nɲu, nɔ n̄ yɛ anduulai iji gɔ, inɛ gɔ wa buba bɛ í jɔ amai amanɛ. Wa dasi fulai wurai amanlu si iriɛ, nɔ wa mu kɔɔma ku dɔ anu gɔ. ¹⁵ Amaleka gɔ í fita wa hai kpasɛi Ilaaɔ, nɔ í dɔ anu í sɔ inɛ iyi wa buba si kudāi ijiu í ni, so kɔɔmaɛ í mu, domi awaatii kumu í to. Andunyau í to ku mu. ¹⁶ Nɔi inɛ iyi wa buba si kudāi ijiu í dasi kɔɔmaɛ si andunya, wa mu.

¹⁷ Amaleka gɔ í fita wa hai kpasɛi Ilaaɔ iyi í wa leleu má, nɲu mɔ wa mu kɔɔma ku dɔ anu gɔ.

* **14:9** mii iyi í gbeu ide mii iyi à gbe í jɔ inɲa sinteui wa fāa (cɔ Kuyɛ 13:14) † **14:11** mii iyi à gbeu ide mii iyi à gbe í jɔ inɲa sinteui wa fāa (cɔ Kuyɛ 13:14)

18 Nɔ amaleka gɔ í fita wa má hai bi kuweeu, í ne gbugbā si antai ina. Í la hee lele í sɔ inɛ iyi wa mu kɔma didɔu í ni, ka rezɛɛ iyi í wasi andunya do kɔmaɛ domi í jla. 19 Amalekau í dasi kɔmaɛ nɔ í kaɔ isoi jli nau, nɔ í cuusi dangala bi ku fɔ inyii rezɛɛ. Iyi bɛ wa nyisi idɔɔkɔi Ilaaɔ. 20 Á fɔ isoi rezɛɛu bi ku fɔɛ anyii inɔ iluu. Nɔ hai bi ku fɔ inyii isoi jli nɔu, nje í cā wa bɛ hee kusɔɛ í to dubu akā do cɔ mɛɛfa † (1.600) si yaasei ile ku wā, nɔ kujli isaɛ í to gendei ací.

15

Amaleka na do ijuukpāi ankāanyi

1 Si anyii nɔu, nɛ yɛ nyinda gɔ má lelei Aɔ, í lá nɔ í nɛ njo. Iyi nɛ yɛ wee, amaleka mɛɛje gɔ na à waa mu ijuukpā mɛɛje. Anjai í je ijuukpāi ankāanyi domi si bei idɔɔkɔi Ilaaɔ á tā.

2 Nɔi nɛ yɛ tenku gɔ wa daana bei digi í yɔgɛ do ina. Nɔ nɛ yɛ inɛ na iyi à je inai sakou igū do mii iyi à gbeu * do lambai iriɛ. Inɛ nau à waa leekɔ si antai tenkuu à waa mu mɔɔlɔ na iyi Ilaaɔ í na na. 3 Á waa kɔ irii Moizi, woo ce icei Ilaaɔu, do ti Angudāu †, à waa ni,

Aɔ Lafɛɛ, ilu gbugbā fei,
Iceɛ í la, nɔ í je maamaake.

Awɔi í je amanlui ile fei.
Kpāaɛ í je ntɔ, nɔ í je dee dee.

4 Yooi kaa ce njoɛ, Lafɛɛ.

Yooi á kɔ ku saabu iriɛ.
Awɔ akāi í je inɛ kumá.

Inei ile baa yooma fei á naa bi tɛɛ,
Aa na a gule a tɔɔɛ,
Domi í nyisi iyi kiitɛ í je dee dee.

5 Si anyii nɔu, iyi nɛ cɔ ilu nɔ nɛ yɛ à cɔ kpasɛi Ilaaɔ iyi í wa lele, tengi bii í je bi kuwai akabuuɛu. 6 Amaleka mɛɛje na iyi à waa mu ijuukpā mɛɛje

nau à fita hai kpasɛu. Á waa dasi nyau fūfū iyi wa daana nɔ à waa dɔi santikii wura si kpaka nɔa. 7 Nɔi inɛ akāi mii ilu hunde mɛɛ nau í na amaleka mɛɛje nau fatai wura ara mɛɛje iyi í kɔ do idɔɔkɔi Ilaaɔ, nɔu iyi í wɛɛ hee do aɔ fei. 8 Nɔ kpasɛu í kɔ do cua iyi wa naa hai si amboei Ilaaɔ do gbugbāɛ. Inɛ gɔ kaa nɔ ku yɔkɔ ku lɔ si inɛ hee ijuukpāi amaleka mɛɛje nau koo kpāɔ iri.

16

Fatai idɔɔkɔi Ilaaɔ na

1 Nɔi nɛ gɔɔ ide ku fɔ nla gɔ hai kpasɛi Ilaaɔu í sɔ amaleka mɛɛje nau í ni, i koo í nikā idɔɔkɔi Ilaaɔ iyi í wa si fata mɛɛje nau si ile.

2 Amaleka sinteu í koo í nikā titɛɛ ile. Nɔi dimii ngoli kuro laalɔ gɔ í naa si inɛ na iyi à nɛ nyindai inai sakou nɔ à waa tɔɔ mii iyi à gbeu *.

3 Nɔi amaleka minjisiau mɔ í nikā titɛɛ si tenku. Inyiu í sinda bei njei iku, nɔ mii ilu hunde baa yooma fei í ku si inɔ inyiu.

4 Nɔi amaleka mɛɛtasiau mɔ í nikā titɛɛ si ido nla na do si isɔ na, nɔ inyi nɔa í kpaasi nje. 5 Nɔ nɛ gɔɔ anui amaleka iyi í nɛ gbugbā si antai inyiu í ni, awɔ Ilaaɔ í nɛ ntɔ í kiiti bɛ ihɛ, awɔ inɛ kumá, awɔ iyi í wɛɛ, í nɔ í wɛɛi wo. 6 Inɛ nau à kpa woo dasi naane na do walii na à nikā nje nɔa, nɔ í na na nje a mɔ. Bɛɛbei á jɔɔ. 7 Si anyii nɔu, nɛ gɔɔ ide ku fɔ gɔ má hai bi kuweeu í ni, ntɔi Aɔ Lafɛɛ ilu gbugbā fei, kiitɛ í tɛ í je ntɔ.

8 Nɔi amaleka mɛɛsiau mɔ í nikā titɛɛ si inunu, nɔ inunu í ba gbugbā wa jo amane na do inya gbāaɛ bei ina. 9 Nɔ inya gbāa nlau í jo amane na, nɔ à waa bu Ilaaɔ, nɔu iyi í nɛ yiiko si antai bɔne nau. Amma à kɔ ku kpaasi idɔ a jirimɛɛ.

† 14:20 dubu akā do cɔ mɛɛfa si yaasei ile ku wā Lambau í nɛ yaase gɔ. Kusɔɛ í to kilo cɔ mɛɛta (300). * 15:2 mii iyi à gbeu ide mii iyi à gbe í jo inai sinteu wa fāa (cɔ Kuyei 13:14) † 15:3 Irii Moizii do ti Angudāu Inɛ gɔ na si kuyei nɔa, à ya ni iri ikā ikā minjii. Inɛ gɔ na mɔ à ya ni iri akāi iyi wa fɔ bei Ilaaɔ í faaba wa na saabu Jesu Kirisi bei í tako í faaba inɛi Izirɛli nau na saabu Moizi.

* 16:2 mii iyi à gbeu ide mii iyi à gbe í jo inai sinteu wa fāa (cɔ Kuyei 13:14)

¹⁰ Nɔi amaleka miusiau mɔ í nikā titee si antai kitāi bommai inja buuu. Nɔ ilu í kuku si bommaeu. Nɔ ine ɲa à waa ɲɔ amɛ ɲɲa ɲa na ara kuro.

¹¹ À waa bu Ilaaɔ na ara kuro do ngoli ɲɲa ɲa, amma à kɔ ku jò laalo ku ce ɲɲa.

¹² Nɔi amaleka meefasiau mɔ í nikā titee si ido nla iyi à ya kpe Efarata, nɔ í gbɛ mam mam ku mua amanlui nunui daakɔ ɲa kpāa a kua.

¹³ Nɔ n̄ ye inɛi inɔko meeta gɔ ɲa à kpaasi ara ɲɲa bei kpɔlɔ, akā í fita wa hai si geleɪ akandamau, akā mɔ hai si geleɪ inja buuu, meetasiau mɔ hai si geleɪ walii ilu ibou. ¹⁴ Inɛi inɔko ɲau i je mɔcɔi Seetam ɲa iyi à waa ce dobu dobu ɲa. Nɔ à waa bɔ bi amanlui andunya ɲa fei a tɔtɔ ɲa a ce igū si aɲɔ nlaɪ Ilaaɔ ilu gbugbā fei.

¹⁵ Nɔi Jesu í ni, n̄ wa n̄ naa ku zamba ɲɛ bei ile. Ilu inɔ didɔi inɛ iyi wa wɔ ɲjoo, nɔ wa dasi j̄nɛɛ ɲa ku ba ku maà na ku dasi kpāa bàsi ku na ku ye anyɔ si bantuma.

¹⁶ Nɔi inɛi inɔko ɲau à tɔtɔ amanlu ɲau fei bii gɔ iyi à ya kpe do feei Ebɛɛ Aamagedɔɔ.

¹⁷ Si anyii ɲɲu, amaleka meɛjesiau mɔ í nikā titee si fufu. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ nla gɔ hai bi kitāi bomma iyi í wa kpasɛi Ilaaɔu í ni, ide í tā. ¹⁸ Nɔi iji í ɲɔ, nɔ à gbɔ iba ɲa do kulai iji. Nɔ ile í yaya ntɔ ntɔ. Ile kuyayau í caa. Dimie kù ce titā hai waati iyi à taka amanɛ ɲa. ¹⁹ Ilu nlau í kpɛ ikɔ meeta, nɔ ilui ile fei í cuku. Ilaaɔ kù gbɛje laalo ku cei inɛi Babilɔni ɲa ilu nlau nɔ í nyisi ɲa idɔakɔ nlaɛ. ²⁰ Gungum kāmā kù wa bɛ má, nɔ a kù waa ye iri kuta ɲa mɔ má. ²¹ Nɔi kutai iji nla nla ɲa à waa cuku si inɛ ɲa wa. Akāɛ fei í to kilo ciiji. Nɔ à waa bu Ilaaɔ na bɔnei kutai iji, domi bɔneu í caa.

17

Abo à ce sakara nla nla

¹ Nɔi inɛ akāi amaleka meɛje ɲa iyi à waa mu fata meɛje ɲau í sɔm í ni, naa wa, an nyisie bei Ilaaɔ á kiiti

abo à ce sakara nlau ihɛ, ɲɲu iyi wa buba si antai inyɪ nlau. ² Abo à ce sakara nlau í dasi amanlui andunya ɲa sakara ku ce, nɔ inɛi andunya ɲa à waa too si daa nkɔ nkɔɛ hee í baa í sinda iri ɲɲa bei atɛ í ya sinda irii inɛ.

³ Nɔi Hunderi Ilaaɔ í naa sim nɔ amalekau í bɔɔm ghabua. Bei, n̄ ye abo gɔ wa buba si antai injai sako nkpa gɔ. Injai sakou í nɛ iri meɛje do ngo meɛwa nɔ à kɔ si araɛ fei iri laalo ku yaako Ilaaɔ ɲa. ⁴ Abou wa dasi nyau nkpa jiida gɔ dimi iyi amanlu ɲa à ya dasi, nɔ wa dasi booda ɲa iyi à ce do wura do kuta ku nɛ fia gɔ ɲa do legɛ fufū bii fei. Wa mu kɔɔfui wura si awɔ si bii mii laalo do riisii sakara ku cɛɛ wa kɔ. ⁵ À kɔ iri gɔ si ikpɔɛ, yaasei iriui í je asii. Iriu wee, Babilɔni ilu nla, iyei inaabo à ce sakarai andunya ɲa, do iyei daa bututu fei. ⁶ Nɔ n̄ ye abou í mɔ njei woo dasi naane ɲa do ti inɛ ɲa iyi à kpa si na iyi í jò à je sɛɛdai Jesu, nɔ iriɛ í sinda bei atɛ í ya sinda irii inɛ.

Iyi n̄ yɔɔ, n̄ biti ntɔ ntɔ. ⁷ Nɔi amalekau í sɔm í ni, na mii í ce ì waa biti. An sisie asiii abou do ti injai sako iyi í nɛ iri meɛje do ngo meɛwau. ⁸ Injai sako iyi ì yeu bɛ í wɛɛ wo amma kù wɛɛ má nsei. Bii í kɔɔsi à fita wa hai si isa nla hai nɛ kɔɔu ku bɔ nfe ku ce. Inɛi andunya ɲa iyi Ilaaɔ kù kɔ iri ɲɲa si tiaɪ kuwɛɛ hee ku maa taka andunya, aa biti bii à ye injai sakou má, domi í tako í wɛɛ wo amma kù wɛɛ má nsei nɔ á na ku faata wa má.

⁹ Inɛ ku bei ku gbɔ yaasei ideu, í nɛ bukaatai bisi iyi í nɛ laakai. Iri meɛje ɲau, anjai à je iri kuta meɛje bii abou wa buba. ¹⁰ Nɔ anjai à nyi à je amanlu meɛje ɲau. Amanlu miu í cuku tā, inɛ akā í wɛɛ si nsei, nɔ inɛ akā mɔ kù to wa titā. Bii í na í to wa, kaa kpɛ. ¹¹ Nɔ injai sako iyi í wɛɛ wo nɔ kù wɛɛ nsei máu, ɲɲu takae í je ilaalu meɛjɔsia, nɔ í je inɛ akāi amanlu meɛje ɲau nɔ wa bɔ nfe ku ce.

¹² Ngo mɛɛwa iyi i yɛu, anjai à je amanlu mɛɛwa na iyi a kù je bomma titā, amma aa ba yiiko a je bomma iso akā do injai sakou ajo. ¹³ Anja mɛɛwau fei mii akāi à waa lele, nɔ aa na injai sakou gbugbā do yiiko nja. ¹⁴ Aa ce igū do Angudāu, amma Angudāu á je na igū si na iyi í jò í je Lafēi lafēi na nɔ í je Amanlui amanlu na. Nɔ ilu naane na iyi llaaā í kpe í cica, anjā Angudāu aa je igū ajo.

¹⁵ Nɔ amalekau í sōm má í ni, inyi iyi i yɛ abo à ce sakarau wa buba si antaɛu bɛ, nɔui í je inɛ nkɔ iyi wa naa hai ilɛ ikā ikā nɔ à waa fɔ fee ikā ikā. ¹⁶ Ngo mɛɛwa iyi i yɛu bɛ do injai sakou, aa cé abo à ce sakarau. Aa so mii iyi í nɛ fei nɔ a jò basí. Aa nɔ injae nɔ a joo ina mam mam. ¹⁷ Aa ce bɛɛbɛi si na iyi í jò llaaā í jò à ce idɔɔbiɛ. Bɛɛbɛi à ce anu akā ku ba a so yiikoi amanlu nja a na injai sakou. Aa maa jirima injai sakoui hee ideí llaaā koo cɛɔ.

¹⁸ Abo iyi i yɛu, nɔui í je ilu nla iyi í nɛ gbugbā si amanlui ilɛ fei.

18

Kucukui Babiloni ilu nla

¹ Si anyii nɔ n yɛ amaleka mmu gɔ wa kita wa hai lele. Í nɛ yiiko nla nla, nɔ amboɛɛ wa daana bari bari wa má inya si andunya fei. ² Í dɔ anu í ni, Babiloni ilu nla, í cuku, í cuku. Nsɛi í baa í je bii ku wai zli na do bii ku manjii inɛi inɔko baa yooma fei. Yei laalɔ do yɛi sāmí fei í wa bɛ. ³ À jò iluu í cuku si na iyi í jò dimi fei í dasi sakaraɛ ku ce. Sakaraɛui í yɛ bɛi atē iyi wa cī na iju. Í dasi amanlui andunya na sakara ku ce do nɔ takae ajo, nɔ woo nya sīai andunya na à ce fia na amani nlaɛu.

⁴ Nɔi n gbo ide ku fɔ gɔ má hai lele í ni, inɛ inɛm na, i fita wa hai inɔ iluu, ku ba i maà na i nɛ ikpɛ si dulum dɛɛ nɔ bōnɛ na iyi á baa ku maà ba nɛ, ⁵ domi dulum dɛɛu í kà hee lele, nɔ llaaā kù gbɛje laalɔ na iyi í ce. ⁶ Bɛi í cea inɛ na, i sāa bɛɛbɛ

ise gbɛɛji. Wahala iyi í dasi inɛ na í sāa ikā minji. ⁷ Zaka bɛi í so araɛ lele í wɛɛ do inɔ didɔ si amani nlaɛ, inɛ mɔ í nyisɛi ijuukpā do inɔ ku fɔ zaka bɛɛbɛ na. Wa ni si idɔɛ, n wa n buba bɛi amanlu, n kù je jaaā. Bɛɛbɛ mɔi n kaa n yɛ inɔ ku fɔ pai. ⁸ Na nɔ, bōnɛ ikā ikā á baa si ajo akā. Bōnɛ nɔu wee, bō do inɔ kufai iku do ari. Nɔ takae á joi mam mam, domi Aā Lafɛi iyi í kiitiɛ í je ilu gbugbā.

⁹ Amanlui andunya na iyi à ce daa nkɔ nkɔ do abo à ce sakarau fei nɔ à kpɛ amani nlaɛu, aa na a kpata, aa cā buubuu na iriɛ si waati iyi aa yɛ cuai ina iyi wa joo. ¹⁰ Aa leekí a jìdɛ si na iyi í jò à waa ce nɔi ijuukpā iyi í baa, nɔ aa ni, waiyooi, waiyooi, Babiloni ilu nla ilu gbugbā, si iso akāi kiiti í jɛɛ.

¹¹ Woo nya sīai andunya na aa kpata do inɔ ku fɔ na iriɛ, si na iyi í jò inɛ gɔ kù waa ra iwò nja má ¹² iyi í je wura do iso fufū, do kuta jiida ku nɛ fia na, do lɛɛ fufū na, do aɔ fufū kù nɛ fia gɔ do aɔ iyi í je ti ilaalu do aɔ iyi à ya cɛɔ maŋgò bɔnsuɛ do aɔ nkpa jiida. Inɛ gɔ kù waa ra jli ku nɛ inunu jiida ilu fia má, do dimii mii ikā ikā iyi à ce do inyii jua walakɔ do jli jiida wala do iso nkpa wala do iso wala do kuta fufū. ¹³ A kù waa ra fufui anyii jli iyi à ya kpe kanɛli, do nyauí aye do tulare do ikpo ku dɔ inunu iyi à ya kpe miru do ikpo dimi mmu gɔ má, do vɛɛ do ikpo do iyafū do bileɛ, do ketɛ na do angudā na, do aɔ do sareti nja na, do aru na. ¹⁴ Nɔ woo nya sīa nɔu à sɔ iluu à ni, mii jiida iyi í bi ku je titeɛ fei wo í lɛɛ, nɔ amaniɛ do mii ku sīaɛ fei í nyɔɛ, amane kaa yɔɔ má pai.

¹⁵ Woo nya sīa nɔu, anja iyi à ce fia do saabui iluu aa leekí ku jli, aa maa kpata, a maa weewea na nɔi ijuukpā iyi í baau, ¹⁶ aa maa ni, waiyooi, irei i gbo bōnɛ iyi í ba ilu nla ihɛ. Iluu í tako í yɛi bɛi abo iyi í ya we aɔ fufū ku nɛ fia gɔ, do aɔ nkpa jiida do aɔ iyi í je ti ilaalu, nɔ í

ya dasi wura si arae do kuta jiida ku ne fia ŋa, do lege fūfū ŋa. ¹⁷ Nɔ si iso akā amanie fei í ce nfe.

Woo mu akoi inyi ŋau fei do woo ce icee ŋa do ine ŋa iyi à wa ino akoi inyi ŋau fei hee do ine ŋa iyi à waa ba ije si inyi dūdū, à leeki à jìdè, ¹⁸ à waa dō anu iyi à ye cuai kujoi iluu à waa ni, ilu nla gò kù wée bei iluu ihē má. ¹⁹ À waa kosi iri nŋa sãa à waa nyisiò ino ku fò nŋa. À waa kpata à dō anu à waa ni, waiyooi, irei í gbò bōne iyi í ba ilu nlau ihē. Do saabui amaniei ilu akoi inyi ŋa fei à ceò fia. Nɔ si iso akā, fei ndee í kpòð bomma.

²⁰ Ine inei lele ŋa, i jò ino nŋe ku dō. Ine woo dasi naane ŋa mɔ do woo be ŋa do walii ŋa, i jò ino nŋe ku dō, si na iyi í jò Ilaaō í kiiti iluu í sã nŋe gbese.

²¹ Njoi amaleka ilu gbugbā gò í so kuta nla bei alò gò í nyòò si inyi dūdū í ni, beebe mɔi aa keke Babiloni ilu nlau do gbugbā nɔ a kaa yòò má pai. ²² A kaa gbò anu ku dōi mɔòlò má bi titee do woo kō iri ŋau do gaasia ŋau do woo fā kākākā ŋau. A kaa ba woo ce icei awò dimi ikā ikā má, a kaa gbò ibai alò iyi wa lɔlɔ má. ²³ A kaa ye inya kumáí fitila be má, a kaa nɔ a gbò gelei abo titō do mākò titō. Woo nya síae ŋai à ne gbugbā à re wo si andunyau ihē fei, nɔ í dī ijuí inei iléu ihē fei do dobu do bue.

²⁴ À nyisi ilui Babiloni ijuukpā si na iyi í jò à ye sie njei walii ŋa do ti woo dasi naane ŋa do njei ine ŋa iyi à kpa si andunyau ihē fei.

19

¹ Si anyii nŋu, n gbò ide ku fò gò bei anu ku dōi zamaa ikpa lelei Aō í ni, ka saabu Ilaaō Lafēe nwa, nŋui í faaba wa, í nɔ í ne amboe do gbugbā. ² Kiitié í je ntò, nɔ í te, domi í kiiti abo à ce sakara iyi í beje andunya fei do daa bututue, nɔ í nyisie bōne si na iyi í jò í nikā njei woo ce icee ŋa. ³ Nɔ à dō anu má à waa ni, ka saabu Ilaaō

Lafēe nwa. Cuai ilu nlau á maa bò lelei hee do ajò fei. ⁴ Njoi ine ngbo kɔnfia do mee ŋau do ilu hunde mee ŋau à seebata si wajui Ilaaō, nŋu iyi wa buba si kitāi bommau à tɔɔe à waa ni, ami, ka saabu Ilaaō Lafēe nwa.

Jingauí abòdōi Angudāu

⁵ Waati beebai à gbò ide ku fò gò hai ikpa bi kitāi bommau í ni, i saabu Ilaaō Lafēe nwa, inje woo ce icee ŋa fei, inje iyi í waa ce njoe, keekeò nla. ⁶ Nɔ n gbò ide ku fò gò bei imui zamaa. Aa ni bei iri cuui inyi nla gò walakò bei kulai iji. Ide ku fòu í ni, ka saabu Ilaaō, domi Ilaaō Lafēe nwa ilu gbugbā fei í je bomma. ⁷ I jò ka nyaanyi, ka wéeò ino didō. I jò ka saabu amboe domi abòdōi Angudāu í to wa, mudēu takae mɔ í tā sɔɔlu. ⁸ À jò í dasi nyau fūfū wau wau ku ne beere iyi í má. Nyau ku ne beereui í je kookoosu jiidai woo dasi naane ŋa.

⁹ Njoi amalekau í sòm í ni, kò iyi ihē. Ilu ino didō ŋai ine ŋa iyi à kpe ku je bi ku ce abòdōi Angudāu. Nɔ í sòm má í ni, ideu ide ku fò Ilaaō takaei.

¹⁰ Njoi n seebata ku ba n tɔɔe, amma í ni, maà ce beebae. Amu mɔ woo ce icei bei awò do bei kpaasie ŋa iyi à waa mu ide ntò iyi Jesu í nyisi wau. Tɔò Ilaaō.

Idé ntò iyi Jesu í nyisi wau nŋui í je icui ideí walii fei.

Masa ilu ačí fufu

¹¹ Si anyii nŋu, n ye lelei Aō í cí nɔ ačí fūfū gò í faata wa. Ine iyi wa gūui à ya kpe ilu naane do ilu ntò. Si ntòí í ya kiiti, beebe mɔi í ya ceò igū. ¹² Ijue í yei bei amei ina, nɔ wa dasi fulai bomma nkpò si irie. Nɔ à kò iri gò sie iyi ine gò kù mà bii kù je nŋu akā. ¹³ Wa dasi ibò gò iyi à mù do nje. Iriéi Idei Ilaaō. ¹⁴ Woo ce igūi lele ŋa à gū ačí fūfū ŋa à waa tooe nɔ à waa dasi jaae fūfū ku ne beere iyi í má wau wau. ¹⁵ Taakuba didō gò wa fita wa hai si gelee iyi á jeò dimii andunya ŋa igū. Si anyie nɔ ku gbā ŋa do goloi iso

nɔ ku fɔ̃ inyii isoi j̃li ndii rezɛɛ. Iyi bɛ wa nyisi idɔɔkɔ̃ nlaɪ llaaɔ̃ ilu gbugbā fei iyi á naa si inɛi andunya ɲa. ¹⁶ Si ibɔɛ do si itāɛ á kɔ iriɛ á nɪ, Amanlui amanlu ɲa do Lafɛɛi lafɛɛ ɲa.

¹⁷ Nɔ̃ n̄ yɛ amaleka gɔ̃ ma wa leekɪ si inunu. Nɔ̃ í d̃ɔ̃ anu wa kpe yɛi ɲa iyi á waa fo hee lelei Aɔ̃ fei wa nɪ, i naa i tɔtɔɔ i jɛ jingau nlaɪ llaaɔ̃ ɲa. ¹⁸ I naa i jɛ inai arai ilaalu ɲa do ti inɛ ngboi sooge ɲa do ti woo ce igũ ɲa, do ti aɔ̃ ɲa do masa ɲa ɲa, do inai inɛ fei, hai aru hee do inɛ ɲa iyi á nɛ ara ɲa, keekɛɔ̃ nla.

¹⁹ Nɔ̃i n̄ yɛ inai sakou do amanlui andunya ɲa do woo ce igũ ɲa ɲa, aɲa fei á tɔtɔɔ ku ba a ce igũ do inɛ iyi wa gũ aɔ̃i do woo ce igũɛ ɲa. ²⁰ Nɔ̃i masau do woo ce igũɛ ɲa á mu inai sakou do walii ilu ibou aɲɔ̃, ɲɲu iyi wa ce dobu dobu si wajui inai sakou wo. Do dobu dobuui í d̃i ijui inɛ ɲa iyi á tako á nɛ nyindai inai sakou nɔ̃ á tɔɔ mii iyi á gbeu. Á sɔ̃si aɲa minji fei si ina nla iyi wa jo do fainwitau njaawɛ. ²¹ Nɔ̃ masau í kpa woo ce igũ ɲa ɲa do taakuba iyi wa fita wa hai si gɛlɛɛ. Nɔ̃ yɛi fei í jɛ inɔ̃ ɲa í yo.

20

Adɔ̃ dubu

¹ Si anyii ɲɲu, n̄ yɛ amaleka gɔ̃ má wa kita wa hai lelei Aɔ̃, wa mu kileei isa hai nɛ kɔ̃u do sesɛɛ nla gɔ̃. ² Nɔ̃i í bata akandama, n̄o iyi í wɛɛ hai tako tako, iyi í jɛ mbirisi do Seetam, nɔ̃ í d̃u do sesɛɛu hee adɔ̃ dubu. ³ Nɔ̃ í tale siɛ inɔ̃ isa nlaui í sɔ̃kɔ̃ siɛ nɔ̃ í ce nyinda ku ba ku maá d̃i ijui dimii inɛi andunya ɲa má hee adɔ̃ dubuu koo tãɔ̃. Si anyiɛ á nɛ a c̃u nɔ̃ a f̃u si waati keekɛ má.

⁴ Nɔ̃i n̄ yɛ kitāi bomma gɔ̃ ɲa nɔ̃ inɛ ɲa á waa buba si. Á na inɛ ɲa iyi á waa buba si ɲau yiiko a kiiti inɛ ɲa. Nɔ̃ n̄ yɛ inɛ ɲa iyi á bu iri ɲa na ideɪ llaaɔ̃ do si na iyi í j̃ɔ̃ á jɛ sɛɛdai Jesu. Aɲai á kù tɔ̃ inai sakou hee má jɛ mii iyi á gbeu, nɔ̃ a kù jɛ

aɲa a nɛ nyindaɛ si ikpo ɲa wala si awɔ̃ ɲa. Á dede hai si balɛ nɔ̃ á jɛ bomma do Kirisi aɲɔ̃ adɔ̃ dubu. ⁵ Iyi bei í jɛ kudede sintei iku ɲa. Amma iku ɲa iyi á gbe a kù dede hai si balɛ, í gbe hee adɔ̃ dubuu koo kɔ̃ɔ̃. ⁶ Ilu inɔ̃ didɔ̃ ɲai inɛ ɲa iyi á wa si kudede sinteu. Aɲai á nya ikā na irii llaaɔ̃. Iku minjisiau kù nɛ gbugbā si ɲa má, amma aa maa jɛ woo weei llaaɔ̃ ɲa do ti Kirisi, nɔ̃ aa jɛ bomma do ɲɲu adɔ̃ dubu.

Á jɛ Seetam igũ

⁷ Bii adɔ̃ dubuu í kɔ̃ aa j̃ɔ̃ Seetam hai si piisɔ̃ɛ. ⁸ Nɔ̃ á fita koo d̃i ijui dimii inɛi andunya ɲa fei, waatɔ̃ Gɔ̃gu do Magɔ̃gu *, nɔ̃ ku tɔtɔɔ ɲa a ce igũ. Aa kpɔ̃ bei s̃ai aɔ̃i ido. ⁹ Aɲai á dede wa hai ilɛ fei á naa á kaako gbodoi woo dasi naane ɲa do ilu iyi llaaɔ̃ í biu. Amma ina í naa hai lele, nɔ̃ aɲa fei á jo. ¹⁰ Nɔ̃i á so Seetam, ɲɲu iyi í d̃i ijui inɛ ɲau, á sɔ̃si ina nla iyi wa jo do fainwitau, tengi bii á dasi inai sakou do walii ilu ibou wo. Bei aa yɛ ijuukpā nla nla das̃ɔ̃ id̃u hee do aɲɔ̃ fei.

Kiiti ankāanyi

¹¹ Si anyii ɲɲu, ɲɔ̃i n̄ yɛ kitāi bomma nla f̃uf̃u gɔ̃ do inɛ iyi wa buba si antaɛ. Nɔ̃ ilɛ do lele á sa hai wajue, nɔ̃ a kù yɛ gɔ̃gɔ̃ ɲa gɔ̃ má. ¹² Nɔ̃i n̄ yɛ iku ɲa, keekɛɔ̃ nla, á waa leekɪ si wajui kitāi bommau. Nɔ̃ á c̃i tia ɲa do tia gɔ̃ iyi á ya nɪ tiai kuwɛɛ. Á kiiti iku ɲa si bei kookoosu ɲa iyi á kɔ̃ si tia ɲau í to. ¹³ Waati bɛɛbei tenku í sindo iku ɲa iyi á wa inɔ̃ɛ wa, nɔ̃ iku do bi ku wai iku ɲa á sindo iku ɲa ɲa iyi á waa mu wo. Aɲa fei á baa si kuwɛɛ nɔ̃ á kiiti ɲa si bei kookoosu ɲa í to. ¹⁴ Nɔ̃i á so iku do bi ku wai iku ɲau á dasi ina nlaui. Ina nlaui í jɛ iku minjisia. ¹⁵ Inɛ baa yooma iyi á kù kɔ̃ iriɛ si tiai kuwɛɛu á soo á dasi ina nlaui.

* **20:8** Gɔ̃gu do Magɔ̃gu Ezekiel 38 do 39 í f̃ɔ̃ ideɪ Gɔ̃gu do Magɔ̃gu. Si afeɪ bɛ, Gɔ̃guu ilaalu, Magɔ̃gu mɔ̃ ilɛɛi.

21

Lele titō do ile titō

¹ Si anyii n̄ju, n̄ ye lele titō do ile titō. Lele nwo do ile nwo ̄ju a kù w̄e má. Tenku m̄ kù w̄e má. ² N̄ n̄ ye ilu kumá iyi í je Zeruzalemu titō í kita w̄ hai lelei Aṣ. Í t̄ s̄olu bei abo titō iyi wa b̄ m̄k̄e ku ko. ³ N̄ n̄ gb̄ ide ku f̄ nla ḡ hai bi kit̄i bommau í ni, n̄eí bi kuwai Ilaaṣ í w̄e do amane ̄ja. Ilaaṣ á maa w̄e do āja, n̄ aa je in̄e ̄ja. Ilaaṣ takae á wa si anini n̄ja. ⁴ Á gb̄ cik̄aju n̄ja ̄ja fei. Iku do in̄o ku f̄e do kukpata do ara ku ro kaa w̄e má, domi mii ndii tako ̄ju fei í lo.

⁵ Waati b̄ebei in̄e iyi wa buba si kit̄i bommau í ni, w̄e n̄ ce mii fei titō. N̄ í s̄m í ni, k̄o iyi ih̄e domi idem ide nt̄i, n̄ í ne naane. ⁶ N̄ í s̄m má í ni, fei nd̄e í t̄a. In̄e k̄ama kù takom n̄ in̄e k̄ama kaa naa do anyim. Amui n̄ je sintei mii fei do iri ku kp̄ae. In̄e iyi agb̄e wa kpa fei an j̄o ku m̄o in̄yii is̄o hai ne fia ku s̄a. N̄ in̄e iyi í m̄o in̄yiu fei á maa w̄eí. ⁷ In̄e iyi í je iḡu aa naa mii ̄ju b̄e, n̄ an je Ilaaṣ Baabae, n̄ n̄ju m̄o ku je amam. ⁸ Amma in̄e ̄ja iyi á m̄onḡo do hai dasi naane ̄ja do woo ce laalo ̄ja do woo kpa in̄e ̄ja do woo ce sakara ̄ja, do woo ce dobu dobu ̄ja do woo t̄o iw̄e ̄ja do woo s̄o ibo ̄ja fei aa ba ikp̄e n̄ja si ina nla iyi wa jo do fainwitaú. Iyi bei í je iku minjisiau.

Zeruzalemu titō

⁹ N̄oi amaleka m̄eje ̄ja iyi á tako á waa mu fata m̄eje ̄ja si bii b̄ne m̄eje í wa siu, in̄e ak̄a n̄ja í naa í s̄m í ni, naa wa n̄ nyisie abo titō iyi Angud̄au í so. ¹⁰ Hundeí Ilaaṣ í naa sim n̄o amalekau í b̄om si antai iri kuta nla ḡo. Í nyisim Zeruzalemu, ilu kumá iyi wa kita wa hai lelei Aṣu. ¹¹ Wa daana do amboei Ilaaṣ bei kuta kus̄ia jiida ku ne fia ḡo iyi á ya kpe zasipu, iyi í má bei digi. ¹² N̄o bindi nla ku gboka ḡo í kaakōe. Í ne and̄e maateeeji, n̄o

amaleka maateeeji ḡo ̄ja á waa degbe and̄e koofa ̄ju. Si and̄e koofa ̄ju á k̄o irii dimi maateeeji in̄e Izireli ̄ju. ¹³ Gonta m̄eí bindiu fei í ne and̄e m̄eeta m̄eeta. And̄e m̄eeta í wa ikpa nunui al̄e, m̄eeta m̄o í wa ikpa nunui daakō, n̄o m̄eeta m̄eeta í wa cingaa do cingaa. ¹⁴ Á n̄yo icui bindii iluui do kuta maateeeji. Si antaeí á k̄o irii woo b̄e maateeeji Angud̄au.

¹⁵ Amaleka iyi wa bam ide ku f̄ou, wa mu goloi wura iyi í je mii ku w̄a ku ba ku w̄a ilu do koofae ̄ja do bindie. ¹⁶ Gontai ilu fei wa mungai, kuc̄e do kus̄e fei ak̄ai. Amalekau í w̄a do golo ku w̄e. N̄o kus̄e í ce dubu maateeeji (12.000) si yaasei ile ku w̄a *. B̄ebei m̄o kuc̄e do kugbokae. ¹⁷ Amalekau í w̄a bindiu n̄o sisimae í ce agb̄aw̄o c̄o do ciiji do m̄e (144). Í w̄a do yaase bei amane ̄ja m̄o á ya ce. ¹⁸ Á ma bindiui do dimii kuta ku ne fia ḡo iyi á ya kpe zasipu n̄o á ma ilu takae do wura alala iyi í má bei digi. ¹⁹ Á n̄yo icui bindiui á ce boodae do kuta kus̄ia ku ne fia ḡo ̄ja dimi ik̄a ik̄a, í ne ila ik̄a ik̄a. Kuta sinteui á ya kpe zasipu, minjisiae m̄o safira, m̄eetasiae agati, m̄eesiae emerodu, ²⁰ miusiae saadonisi, m̄efasiae saadoni, m̄ejesiae kisoliti, m̄ejesiae berili, m̄eēsāsiae topazi, m̄eēwasiae kisopazi, maatakāsiae zasenti, maateeejisiae ametisi. ²¹ N̄o á ce gamboi lege maateeeji. Gambo ak̄a fei á cooi do lege f̄uf̄u ak̄a ku ne fia. N̄o á ce kp̄ai ilu do wura alala iyi í má bei digi.

²² N̄ kù ye bi kuwai Ilaaṣ si ilu si na iyi í j̄o Aṣ Laf̄e ilu gbugb̄a fei do Angud̄au, á wai bii fei. ²³ Ilu kù ne bukaatai inunu walak̄o cukpa iyi á m̄aa in̄ya, domi amboei Ilaaṣ wa má in̄ya sie, n̄o Angud̄au í je fitilae. ²⁴ Dimii ile fei á maa ne si

* **21:16** dubu maateeeji si yaasei ile ku w̄a Lambau í ne yaase ḡo. Kus̄e í to kilo dubu minji do c̄o minji (2.200).

inya kumáe, nɔ amanlui ile ɲa fei aa naaɔ amani ɲa wa be. ²⁵ Koofai iluu á maa cɛi waati káma fei, domi idú kaa dū be má pai. ²⁶ Aa naaɔ amaniú ile fei wa do beere si iluu. ²⁷ Amma mii riisi káma kaa lɔ be. Beɛbe mɔi inɛ iyi wa ce laalɔ do woo sɔ ibo a kaa lɔ be pai. Inɛ ɲa iyi aa lɔ be, anjai á je inɛ ɲa iyi á kɔ iri ɲa si tiai Angudáu iyi í je tiai kuwɛɛ.

22

¹ Si anyii ɲu, amalekau í nyisim inyii ido iyi í ya na inɛ ɲa kuwɛɛ. Inyiu wa daana bei digi nɔ wa cā wa hai si kitāi bommai Ilaaɔ do Angudáu. ² Wa cā si aniniú kpāai iluu. Jii ndii kuwɛɛ wa leekí si ice do icei idou. Í ya so tuuba maateeki si adɔ akā, gbakā akā si cukpa baa yooma fei. Á ya ce iwɔ do wuai jii nɔu a faabaɔ dimii andunya fei. ³ Ilaaɔ kaa ceekpe inɛ go má.

Kitāi bommai Ilaaɔ do ti Angudáu í wa be, nɔ woo ce icei Ilaaɔ ɲau aa maa tɔɔɛ. ⁴ Aa ye wajue, nɔ á kɔ iriɛ si ikpo ɲa. ⁵ Idú kaa ya dū be. A kaa ne bukaatai inya kumái fitila walakɔ ti inunu, domi Aɔ Lafɛi í je inya kumá ɲa. Aa nɔ a je bomma hee do aɔ fei.

Kubaai Jesu

⁶ ɲɔi amalekau í sɔm í ni, ideu ihɛ ide ntoi, í nɔ í ne naane. Aɔ Lafɛi, ɲu iyi í gbā waliu ɲau, í be amalekaɛ wa bi woo ce icei ɲa ku sɔ ɲa mii iyi á ce bii í kɔɔsi.

⁷ ɲɔi Jesu í ni, wee, an nyi wa kaa kpe. Ilu inɔ didɔi inɛ iyi wa jirima ide iyi á ce waliu si tiau ihɛ.

⁸ Amu Zāa nɔ gbɔ ideu ihɛ, nɔ n ye mii ɲau. Iyi n gbɔ nɔ n yɔɔ n tā, ɲɔi n seɛbata si wajui amaleka iyi í nyisim fei ndɛɛu ku ba n tɔɔɛ.

⁹ Amma í sɔm í ni, maà ce beɛbe. Amu mɔ woo ce icei bei awɔ do bei waliu kpaasiɛ ɲa do bei inɛ ɲa iyi á waa jirima ideu tiau ihɛ fei. Tɔɔ Ilaaɔ.

¹⁰ ɲɔi í ni má, maà ti i singaa inɛ ɲa ideu waliu iyi á kɔ si tiau ihɛ domi

waati í maai wa ku ce. ¹¹ Inɛ iyi wa ce laalɔ ku hanya ku maa ce laalɔɛ, inɛ mɔ iyi wa ce daa sámi ku hanya ku maa ce daa sámiɛ. Inɛ mɔ iyi wa ce jiida ku hanya ku maa ce jiidaɛ, inɛ mɔ iyi í je inɛ kuma ku jɔ ku má ku maa koo.

¹² Jesu í ni, wee n kaa n kpetɛ n nyi wa. An naaɔ riba wa n sáaɔ inɛ fei si bei icei í to. ¹³ Amui n je iriɔ isɛ. Inɛ káma kɔ takom nɔ inɛ káma kaa ɲa do anyim. Amui n je sintei mii fei do iri ku kpaɛ.

¹⁴ Ilu inɔ didɔ ɲai inɛ ɲa iyi kuwɛɛ ɲa í má bei nyau iyi á fɔ sāa sāa, ku ba a ba kpāa a je isoi jii ndii kuwɛɛu nɔ a lɔ inɔ iluu hai do andɛɛ. ¹⁵ Amma woo ce laalɔ ɲa anyii iluui aa wa do woo ce dobu dobu ɲa do woo ce sakara ɲa do woo kpa inɛ ɲa do woo tɔ iwɛ ɲa do inɛ ɲa iyi á bi ibo nɔ á ya maa sɔ ibou fei.

¹⁶ Amu Jesu, amui n be ɲɲɛ amalekam wa ku sɔ igbei inɛm ɲa fei ideu ihɛ. Amui n je tɔkui Davidi, nɔ n je andaiyai amɛjuuma iyi wa má inya.

¹⁷ Hunderi Ilaaɔ do abo titɔ á fɔ á waa ni, naa wa, Lafɛi Jesu.

Inɛ iyi wa gbɔ ideu fei ɲu mɔ ku ni ku naa wa.

Inɛ iyi agbe wa kpa ku naa wa, inɛ mɔ iyi í bi inyi iyi í ya na inɛ ɲa kuwɛɛ ku naa ku gba, kù ne ku sã.

Iri ku kpai ide

¹⁸ Amu Zāa, ide iyi n wa n sɔ inɛ baa yooma iyi wa gbɔ ideu tiai waliu ihɛ wee, bii inɛ go í kɔɔsi ide go si antai iyi á kɔ si tiau ihɛ, Ilaaɔ á kɔɔsi ijuukpāi lafɛi do bɔne ɲa iyi á kɔ si tiau. ¹⁹ Beɛbe mɔi inɛ iyi í kaye ide go hai si tiai ideu waliu ihɛ, Ilaaɔ á kɔ lafɛi ikpāi isoi jii ndii kuwɛɛ do ilu kumá iyi á sisi yaaseɛ si tiau ihɛ.

²⁰ Jesu, ɲu iyi í fɔ ideu ihɛ fei í jilɔ do naane, í ni, beɛbei an nyi wa kaa kpe.

Nɔ amu Zāa n je n ni, ami, naa wa Lafɛi Jesu.

²¹ Didɔi Lafɛi Jesu ku wɛɛ do inɛ ɲa fei. Ami.